Ellen G. White Estate

Ang Tuburan Sang Kabuhi Tomo 1

ELLEN G. WHITE

Ang Tuburan Sang Kabuhi Tomo 1

Ellen G. White

1978

Copyright © 2021
Ellen G. White Estate, Inc.

Information about this Book

Overview

This eBook is provided by the Ellen G. White Estate. It is included in the larger free Online Books collection on the Ellen G. White Estate Web site.

About the Author

Ellen G. White (1827-1915) is considered the most widely translated American author, her works having been published in more than 160 languages. She wrote more than 100,000 pages on a wide variety of spiritual and practical topics. Guided by the Holy Spirit, she exalted Jesus and pointed to the Scriptures as the basis of one's faith.

Further Links

A Brief Biography of Ellen G. White
About the Ellen G. White Estate

End User License Agreement

The viewing, printing or downloading of this book grants you only a limited, nonexclusive and nontransferable license for use solely by you for your own personal use. This license does not permit republication, distribution, assignment, sublicense, sale, preparation of derivative works, or other use. Any unauthorized use of this book terminates the license granted hereby. (See EGW Writings End User License Agreement.)

Further Information

For more information about the author, publishers, or how you can support this service, please contact the Ellen G. White Estate

at mail@whiteestate.org. We are thankful for your interest and feedback and wish you God's blessing as you read.

Pauna

KADAMUAN SA ATON, bisan ano ang aton duag ukon kahimtangan sa kabuhi, nagahandom sing maayo pa sang sa aton naangkon karon. Ang Dios sa Iya kaugalingon nagtanum sini nga handom sa aton kinaugali, agod nga indi mabusug sang aton mga naabut karon walay sapayan kon malain, ukon maayo, ukon mas maayo pa gid. Ang Dios nagahandom nga pangitaon ta ang labing maayo, kag masapwan ini.

Sa masunson ini nga mga handom ginabaliskad. Ayhan tinguhaan naton sa pagbusug sang aton mga handom sang kalingawan, cuarta, tawhanon nga kasulhay, kag gahom. Apang ini nga mga butang sa katapusan masapwan nga walay unod kag indi makabusog, nga nagabilin sang aton kabuhi nga walay unod.

Ang Dios nagtuyo nga ang mga handom sang aton mga tagipusoon magtuytoy sa Isa nga amo lamang ang makasarang magbusog sa ila. Sia maluyag nga kita makasapu kay Jesus nga Kristo, ang Anak sang Walay Katubtuban nga Dios. "Kay sa Iya (Kristo) ang tanan nga kabug-osan sang Dios nahamuut sa pagpuyo."

Madamu nga "Ang Kabuhi ni Kristo" nasulat. Iban sini sa ila mga maayo nga tolon-an, napun-an sing mga pasayud, pag-alagisud sang panag-on, maragtas, pamatasan, kag mga hitabu. Sila nagapanaysayon sang madamu nga mga pagtudlo kag madamu nga
[6] kasaysayan sang kabuhi ni Jesus sang Nazaret. Apang, "ang katunga wala pa masugid."

Ini nga tomo wala nagapahamtang sang harmonia sang mga Ebangelio, ukon maghatag sing maid-id nga pag-alagisud sang importante nga hitabu sa kabuhi ni Kristo. Sa baylo, ginapahayag niya ang gugma sang Dios nga napahayag sa Iya Anak, kag ang diosnon nga katahum sang kabuhi ni Kristo, nga sarang masambit sang tanan. Wala sia nagapangita sa pagbusug sadtong mga nagapangosyoso ukon sa pagsumpo sang mga pakiana sang manugpangita sing sayup.

Ang tolon-an nagapahamtang kay Jesukristo subung nga Isa nga sa Iya ang tagsa ka handom mabusug. Ang Hebreo nga manalagna

nga si Hageo nagtawag sa Iya "ang Handom sang tanan nga pungsud," kag sarang naton Sia matawag nga "ang Handom sang tanan nga panag-on," o "ang Tuburan sang kabuhi."

Paagi sa atraksyon sang Iya kaugalingon nga kaayo sang karakter si Jesus nagbutong sang Iya gintoton-an sa Iya kaugalingon. Paagi sa Iya personal nga presensia, pagtandug nga mainawa-on kag pagbatiag sang tanan nila nga kaluyahon kag kinahanglanon, kag ang Iya dayon nga pagpakig-upud, Sia nagbaylo sang ila mga karakter gikan sa dutan-on pakadto sa langitnon, gikan sa pagkamaiyaiyahon pakadto sa pagkamainantuson, gikan sa pagkakuriput nga ignoransia kag opinion nga walay paghimatarung pakadto sa masangkad nga ihibalo kag madalum nga gugma para sa mga kalag sang tanan nga pungsud kag duag. Ini nga tolon-an nagapresentar sang Manunubos sa bagay nga mabuligan ka sa pag-atubang sa Iya, sa guya kag guya, tagipusoon kag tagipusoon. Kabay pa masapwan mo Sia, kaangay sang nahimo sang mga gintoton-an sang una, si Jesus ang Makusug nga Isa, nga makaluwas "sing bug-os," kag makabaylo pakadto sa Iya kaugalingon nga diosnon nga larawan sang tanan nga nagapalapit sa Dios paagi sa Iya. Apang, daw ano ka imposible ang [7] pagpahayag sang Iya kabuhi sing labi kahimpit! Kaangay ini sang pagtinguha sa pagpinta sang buhi nga balangaw sa canbas, ukon ang pagpahamtang sang labing matam-is nga ambahanon sa papel kag tinta.

Ang tagsulat sini nga tomo nagdala sing bag-o nga katahum gikan sa kabuhi ni Jesus. Nagdala sia sing bago nga mga hiyas gikan sa minahan. Ang kapawa nagabadlak gikan sa madamu nga mga kinilala nga mga dinalan, nga ang ila kadalumon ayhan naghunahona ka nga dugay na nimo natungkad. Si Jesukristo ginapahayag subung nga Kabug-osan sang Pagkadios, ang Manlulowas sang mga makasasala, ang Adlaw sang Katarungan, ang maluloy-on nga Pinakamataas nga Saserdote, ang Manug-ayo sang tawhanon nga masakit kag balatian, ang maluloy-on nga Abyan, ang pirme nga Kaupod, ang Prinsipe sang Balay ni David, ang Taming sang Iya katawohan, ang Prinsipe sang Paghidaet, ang Manugkari nga Hari, ang Walay Katubtuban nga Amay, ang katumanan sang mga handom kag mga paglaom sang tanan nga mga panag-on.

Ini nga tolon-an ginahatag sa kalibutan upud sang pangamuyo nga ang Dios, paagi sa Iya Espiritu magahimo sang iya mga polong

sa pagkabuhi, para sa imo nga mga ginapaabut kag mga handom nga wala mabusog; agud nga "makilala Sia, kag ang gahom sang Iya pagkabanhaw, kag ang pagpakighiambit sa iya mga pagantus," kag sa katapusan, sa bug-os nga walay katubtuban, sa Iya kamut nga too makaambit sang "kabugosan sang mga kalipayan," kag mga "kawilihan sa gihapon," nga amo ang mangin hinog (luto) nga bunga sadtong tanan nga nakasapu sa Iya nga amo ang tanan sa tanan, "Pinasahi Sia sa tunga sang napulo ka libo," kag "ang Isa nga bug-os nga kalailaan."

Ang Manug-imprenta

Contents

Information about this Book i
Pauna iv
Kapitulo 1—“Ang Dios Kaupod Naton 9
Kapitulo 2—Ang Banwa nga Pinili 19
Kapitulo 3—“Ang Kabug-osan Sang Tion 24
Kapitulo 4—Natawo sa Inyo ang Manlulowas 31
Kapitulo 5—Ang Pagtugyan 37
Kapitulo 6—“Nakita Namon ang Iya Bituon” 45
Kapitulo 7—Subong Isa ka Bata 53
Kapitulo 8—Ang Pagduaw sa Paskua 62
Kapitulo 9—Mga Adlaw Sang Pagsumponganay 71
Kapitulo 10—Ang Tingog sa Kamingawan 80
Kapitulo 11—Ang Bautismo 94
Kapitulo 12—Ang Pagsulay 100
Kapitulo 13—Ang Pagdaog 112
Kapitulo 14—“Nakita Namon ang Mesias” 119
Kapitulo 15—Sinalusalo sa Kasai 132
Kapitulo 16—Sa Iya Templo 143
Kapitulo 17—Nicodemo 156
Kapitulo 18—“Sia Kinahanglan Magdugang” 167
Kapitulo 19—Sa Bubon ni Jacob 172
Kapitulo 20—“Kon Indi Kamo Makakita Sing mga Tanda
kag mga Kalatingalahan” 186
Kapitulo 21—Ang Betesda kag Sanhidrin 191
Kapitulo 22—Pagbilanggo kag Kamatayon ni Juan 208
Kapitulo 23—‘Ang Ginharian Sang Dios MaLapit na’ 223
Kapitulo 24—“Indi Bala Ini ang Anak ni Jose?” 229
Kapitulo 25—Ang Pagtawag sa Luyo Sang Dagat 238
Kapitulo 26—Sa Capernaum 246
Kapitulo 27—“Ikaw Makaayo sa Akon” 258
Kapitulo 28—Levi-Mateo 270
Kapitulo 29—Ang Inogpahuway 281
Kapitulo 30—“Nagtangdo Sia Sing Napulog Duha” 291
Kapitulo 31—Ang Wali sa Bukid 301

Kapitulo 32—Ang Pangulo Sang Hangaway Romanhon 321
Kapitulo 33—Sin-o ang Akon mga Utod? 328
Kapitulo 34—Ang Pangagda 337
Kapitulo 35—"Maglinong, Magtunong" 343
Kapitulo 36—Pagtandug nga may Pagtuo 354
Kapitulo 37—Ang Una nga mga Manugwali 360
Kapitulo 38—Kari, Pahuway Sing Makadali 372
Kapitulo 39—"Hatagi Sila Sing Makaon" 379
Kapitulo 40—Isa ka Gab-i sa Linaw 388
Kapitulo 41—Ang Kagamo sa Galilea 396
Kapitulo 42—Plnalatonlaton nga Sugilnon 412
Kapitulo 43—Naguba ang mga Pamalabag 418
Kapitulo 44—Ang Matuod nga Timaan 425
Kapitulo 45—Ang Malaragwayon nga Paglandong Sang Krus 433
Kapitulo 46—Nagbalhin ang Iya Dag way 445

Kapitulo 1—"Ang Dios Kaupod Naton [8]

[9]

"KAG tawgon ang Iya ngalan Emmanuel. . . . ang Dios kaupod naton." Ang "kapawa sang pagkilala sang himaya sang Dios" makita "sa navvong ni Kristo." Kutob sa mga adlaw nga walay katubtoban ang Ginuong Jesukristo isa sa Amay; Sia among "larawan sang Dios," ang larawan sang Iya pagkadako kag pagkahalangdon, "ang masanag nga kapawa sang Iya himaya." Sa pagpahayag sini nga himaya, nagkari Sia sa aton kalibutan. Sa sining nadulman nga duta nagkari Sia sa pagpahayag sang kapawa sang gugma sang Dios—agod ang "Dios manginkaupod naton." Busa, gintagna nahanungod sa Iya, "Ang Iya ngalan pagatawgon nga Emmanuel."

Bangod sa pagpuyo kaupod naton, si Jesus kinahanglan magpahayag sang Dios sa mga tawo kag sa mga manogtunda. Sia among Pulong sang Dios—ang mabatian nga panghunahona sang Dios. Sa Iya pangamuyo tungod sa Iya mga gintuton-an nagasiling Sia, "Ginpahayag Ko sa ila ang Imo ngalan"—"maluloy-on kag mahinuklogon, inanay sa kaakig kag bugana sa kaluoy kag kamatuoran"—"agod nga ang gugma nga Imo ginhigugma sa Akon manginyara sa ila, kag Ako sa ila." Apang indi lamang sa Iya mga inanak nga nagakalatawo sa duta ginahatag ini nga pagbugna. Ang aton diutay nga kalibutan among tulon-an nga leksyon sang uniberso. [12] Ang makatilingala nga bulohaton sang bugay sang Dios, ang tinago sang manogtubos nga gugma, amo ang halambalanon nga ang "mga manogtunda nagahandom sa pagtan-aw," kag ini mangin ila tulon-an sa bug-os kag walay katapusan nga mga katuigan. Ang mga tinubos kag ang wala mahulog nga mga tinuga makakita sa krus ni Kristo sang iya kaalam kag sang ila ambahanon. Igapakita nga ang himaya nga nagaiwag sa nawong ni Jesus among himaya sang mainantuson sa kaugalingon nga gugma. Sa kapawa gikan sa Kalbaryo igapakita nga ang kasugoan sang dili maiyaiyahon nga gugma among kasugoan sang kabuhi para sa duta kag langit; nga ang gugma nga "wala nagapangita sang iya kaugalingon" nagagikan sa tagipusoon sang Dios; kag nga sa mahagop kag mapainuboson nga Isa ginapa-

hayag ang karakter Niya, Sia nga nagapuyo sa kapawa sa diin wala sing tawo nga sarang makapalapit.

Sa ginsugoran, ang Dios ginpahayag sa tanan nga binuhatan sang pagpanuga. Si Kristo amo ang naghumlad sang mga langit, kag nagpahamtang sang mga sadsaran sang duta. Ang Iya kamot amo ang nagpakabit sang mga kalibutan sa kahawaan, kag nagbuhat sang mga bulak sa latagon. "Tungod sa Iya kusog, ginpaligon ang mga kabukiran." "Iya ang dagat, kag ginhimo Niya ini." Sal. 65:6; 95:5. Sia amo ang nagpuno sang duta sang katahuman, kag sang kahawaan sang ambahanon. Sa tanan nga butang sa duta, kag sa hangin, kag sa langit, ginsulat Niya ang balita sang gugma sang Iya Amay.

Karon ang sala nagdagta sang himpit nga binuhatan sang Dios, apang ang agi sang [Iya] kamot nagapabilin. Bisan karon ang tanan mga butang nga tinuga nagapahayag sang himaya sang Iya pagkahalangdon. Wala sing butang, luwas sang maiyaiyahon nga tagipusoon [13] sang tawo, nga nagakabuhi nga sa iya kaugalingon. Wala sing pispis nga nagalupad sa kahanginan, wala sing hayop nga nagahulag sa duta, nga wala nagaalagad sa iban nga kabuhi. Wala sing dahon sa kakahuyan, ukon sing kubos nga dahon sang hilamon nga wala nagaalagad. Ang tagsa ka kahoy kag tanom kag dahon nagahatag sinang elemento sang kabuhi nga sa wala sini wala sing tawo ukon sapat ang sarang mabuhi; kag ang tawo kag sapat, sa ila bahin, nagaalagad sa kabuhi sang kahoy kag sa mga tanom kag sang dahon. Ang bulak nagahuyop sing kahumot kag sang dili maasoy nga kagayon sa pagpakamaayo sang kalibutan. Ang adlaw nagahatag sang iya kapawa sa paglipay sang linibo nga mga kalibutan. Ang dagat, sa iya kaugalingon amo ang ginahalinan sang aton mga busay kag mga tuburan, kag nagabaton sang mga tubig gikan sa tagsa ka duta, apang nagakuha sia agod may igahatag. Ang alupoop nga nagausbong gikan sa iya sabak nagakahulog sa dabodabo sa pagbunyag sang duta, agod ini magpatubo kag magpangugbos.

Ang mga manogtunda sang himaya makakita sang iya kalipay sa paghatag—nagahatag sing gugma kag sing wala nagakalapyo nga pagbantay sang mga kalag nga nahulog kag dili balaan. Ang mga tinuga nga langitnon nagauloulo sa mga tagipusoon sang mga tawo; ginadala nila sa sining madulom nga kalibutan ang kapawa gikan sa mga hulot sa ibabaw; bangod sa mahinay kag mapainuboson nga

pag-alagad, ginadaldal nila ang tawhanon nga espiritu, sa pagdala sang nadula sa pagpakighiambit upod ni Kristo sing labi kahapiit sang sa ila sarang makilala.

Apang kon magtalikod kita sa kubos nga mga huwaran, makita naton ang Dios kay Jesus. Sa nagatulok kita kay Jesus, makita naton nga ang paghatag among himaya sang Dios. "Ako wala nagahimo sing bisan ano sa Akon kaugalingon," ang pulong ni Kristo; "Subong nga ang Amay nga buhi nagpadala sa Akon, . . . Ako nagakabuhi bangod sa Amay." "Ako wala nagapangita sang Akon kaugalingon [14] nga himaya, kundi sang himaya sang nagpadala sa Akon." Juan 8:28; 6:57; 7:18. Sa sining mga pulong ginapahayag ang dako nga palatukoran nga amo ang kasugoan sang kabuhi para sa uniberso. Ang tanan nga butang ginbaton ni Kristo gikan sa Dios, apang ginkuha Niya agod sa paghatag. Subong man sini sa langitnon nga mga hulot sa Iya pag-alagad sa tanan nga mga tinuga; bangod sa hinigugma nga Anak, ang kabuhi sang Amay nagailig pakadto sa tanan; bangod sa Anak, ini nagabalik, sa pagdayaw kag sa malipayon nga pag-alagad, sa bugana nga gugma, pakadto sa Tuburan sang tanan. Kag sa sini nga bagay bangod kay Kristo ang paglibot sang pagkamahinatagon ginahimpit, nga nagapahayag sang karakter sang dako nga Manoghatag, nga among kasugoan sang kabuhi.

Sa langit gid ini nga kasugoan ginlapas. Ang sala nagpamuno sa pagpangita sang kaugalingon. Si Lusiper, ang manogtabon nga kerubin, naghandom nga mangin nahauna sa langit. Gintinguhaan niya ang pagdangat sing gahom sa paghari sa mga tinuga nga langitnon, sa pagguyod sa ila gikan sa ila Manunoga, kag sa pagdaog agod magsimba sila sa iya gid. Busa ginpahayag niya sing malain ang Dios, nga nagapasibangod sa Iya tungod sang handom sa pagbayaw sang Iya kaugalingon. Gintinguhaan niya ang pagpasuklob sang mahigugmaon nga Manunoga sang iya kaugalingon nga kinaugali nga malaot. Sa sini nga bagay gindayaan niya ang mga manogtunda. Sa sini nga bagay gindayaan niya ang mga tawo. Gintuytoyan niya sila sa pagduhadoha sang pulong sang Dios, kag sa indi pagsalig sa Iya kaayo. Tungod nga ang Dios among Dios sang katarungan kag may pagkahalangdon nga makahalangawa, ginpatulok sila ni Satanas sa Iya subong matigdas kag dimapinatawaron. Sa sini nga bagay ginguyod niya ang tawo sa pagbuylog sa iya sa pagribok batok sa Dios, kag ang kagab-ihon nga masubo nagtabon sa kalibutan.

[15] Tungod nga wala mahangpi ang Dios, ang duta madulom. Agod ang mangiton nga landong sarang mapasanag, agod ang kalibutan sarang mapabalik sa Dios, ang malimbungon nga gahom ni Satanas kinahanglan balion. Indi ini sarang mahimo paagi sa kusog. Ang paggamit sang kusog nagasumpong sa mga palatukoran sang pagbulot-an sang Dios; ginahandom Niya ang pagalagad lamang sa gugma; kag ang gugma indi sarang masugo; indi sia sarang madaog paagi sa kusog ukon sa gahom. Bangod lamang sa gugma nga ang gugma pagapukawon. Ang pagkilala sa Dios amo ang paghigugma sa Iya; ang Iya karakter kinahanglan ipahayag sumpong sa karakter ni Satanas. Isa lamang ka Persona sa uniberso ang sarang makahimo sini nga bulohaton. Sia lamang nga nakahibalo sang kataason kag sang kadalomon sang gugma sang Dios amo ang sarang makapahibalo sini. Sa ibabaw sang madulom nga kagab-ihon sang kalibutan ang Adlaw sang Pagkamatarong kinahanglan magdilag, "nga may pagayo sa Iya mga pakpak." Mal. 4:2.

Ang piano sang pagtubos sa aton wala pagpaulihi sa paghunahona, isa sia ka piano nga ginhuman sa tapos sang pagkahulog ni Adan. Amo sia ang bunga "sang tinago nga gintipigan sing hipos sa malawig nga mga katuigan nga walay katubtoban." Roma 16:25. Amo sia ang pagpahayag sang mga palatukoran nga kutob sa walay katubtoban nga mga katuigan nangin sadsaran sang trono sang Dios. Kutob sa ginsugoran ang Dios kag si Kristo nakahibalo sang paglapas ni Satanas, kag sang pagkahulog sang tawo bangod sa malimbungon nga gahom sang manoglapas. Wala pagplanoha sang Dios ang sala dapat magtuaw, kundi nakita Niya nga daan ang iya pagtuaw, kag nagbuhat [Sia] sing pangaman sa pagsugata sang makahaladlok nga emerhensia. Tama kadako sang Iya gugma sa kalibutan sa bagay nga nagkatipan Sia sa paghatag sang Iya Bugtong
[16] nga Anak, "agod nga bisan kon sin-o ang magtuo sa Iya indi mawala, kundi may kabuhi nga dayon." Juan 3:16.

Si Lusiper nagsiling, "Magasaka ako sa langit; pataason ko ang akon trono labaw sa kabituonan sang Dios; . . . Magapakaangay ako sa Labing Mataas." Isa. 14:13, 14. Apang si Kristo nagsiling, "Bisan sa dagway Sia sang Dios, wala Niya pagbilanga ang pagpakigtupong sa Dios nga butang nga pag-agawon, kundi gin-ula Niya ang Iya kaugalingon, nga nangindagway sang ulipon, nga natawo sa kaanggid sang mga tawo." Filipos 2:6, 7.

Ini amo ang kinabubot-on nga halad. Kuntani si Jesus nagapabilin sa luyo sang Amay. Kuntani nagpadayon Sia sa himaya sang langit, kag sang pagsimba sang mga manogtunda. Apang ginpasulabi Niya ang pag-uli sang sitro sa kamot sang Amay, kag nagpanaog sa trono sang uniberso agod sarang Niya madala ang kapawa sa mga gindulman kag ang kabuhi sa nagakawala.

Malapit sa duha ka libo ka tuig nga nagligad ang isa ka tingog nga misterioso nabatian sa langit, gikan sa trono sang Dios, "Yari karon, nagakari Ako." "Indi Ka buot sang mga halad kag mga dulot, kundi gin-amanan Mo Ako sing lawas. . . . Yari karon, nagaabot Ako sa paghimo sang Imo kabubot-on, O Dios, subong nga nasulat nahanungod sa Akon sa linukot nga tulon-an." Heb. 10:5-7. Sa sining mga pulong ginapahibalo ang pagkatuman sang tinutoyo nga gintago kutob sa walay katubtoban nga mga katuigan. Si Kristo magaduaw sa aton kalibutan, kag magapakatawo. Nagasiling Sia, "Gin-amanan Mo sing lawas." Kon abi nagpahayag Sia sa himaya nga nangin Iya upod sang Amay sa wala pa ang kalibutan, kuntani indi kita sarang makabatas sang kapawa sang Iya pagpahayag. Agod nga sarang kita makatulok kag indi paglaglagon, ang pagpahayag sang Iya himaya ginlipdan. Ang Iya pagkadiosnon ginkumbongan sang pagkatawhanon—ang dimakita nga himaya sa makita nga dagway nga tawhanon.

Ining dako nga katuyoan ginpahayag sa mga landong kag simbolo. [17] Ang nagadabdab nga sapinit, sa diin si Kristo nagpakita kay Moises, nagapahayag sang Dios. Ang simbolo nga ginpili sa pagpahayag sang Dios among kubos nga sapinit, nga daw wala sing kawilihan. Ini nagapakabalaan sang Walay Katubtoban. Ang maluloy-on nga Dios nagpalipod sang Iya himaya sa labing kubos nga paagi agod si Moises sarang makatulok sini kag magkabuhi. Gani sa haligi nga panganod sa adlawon kag haligi nga kalayo sa gabi, ang Dios nagapakighambal sa Israel, nga nagapahayag sa mga tawo sang Iya kabuboton, kag nagahatag sa ila sang Iya bugay. Ang himaya sang Dios ginpahaganhagan, kag ang Iya pagkahalangdon ginkumbongan agod ang maluya nga pagtan-aw sang mamalatyon nga mga tawo sarang makatulok sini. Gani si Kristo nagkari sa "kubos nga lawa" (Filipos 3:21) "sa kaanggid sa mga tawo." Sa mata sang kalibutan wala Sia sing kagayon nga paghandumon nila Sia; apang Sis among nagpakatawo nga Dios, ang kapawa sang langit

kag sang duta. Ang Iya himaya ginkumbongan, ang Iya pagkadako kag pagkahalangdon gintago, agod sarang Niya mapapalapit sa Iya ang ginasakit kag ginasulay nga mga tawo.

Ang Dios nagsugo kay Moises tungod sa Israel, "Himoan nila Ako sing santuaryo agod nga Ako makapuyo sa tunga nila" (Ex. 25:8), kag nagpuyo Sia sa santuaryo sa tunga sang Iya mga tinawo. Sa tanan nila nga makapalapyo nga panlakatan sa desierto, ang simbolo sang Iya pag-upod yara sa ila. Gani si Kristo nagpatindog sang Iya tabernakulo sa tunga sang aton tawhanon nga dulogan. Ginpatindog Niya ang Iya layanglayang sa luyo sang mga layanglayang sang mga tawo agod sarang Sia makapuyo sa tunga naton, kag makapakilala sang Iya diosnon nga karakter kag kabuhi. "Kag ang Pulong nangin-unod kag nagpuyo sa tunga naton, puno sang bugay kag [18] kamatuoran; nakita naton ang Iya himaya, ang hi- maya nga Iya sang Bugtong nga Anak sang Amay." Juan 1:14.

Tungod nga si Jesus nagkari sa pagpuyo sa tunga naton, nahibaloan naton nga ang Dios nakakilala sang aton mga pagtilaw, kag nagakaawa sang aton mga kasakit. Ang tagsa ka anak nga lalaki kag babae ni Adan sarang makahangop nga ang aton Manunoga among abyan sang mga makasasala. Tungod nga sa tagsa ka doktrina sang bugay, sa tagsa ka saad sang kalipay, sa tagsa ka buhat sang gugma, sa tagsa ka diosnon nga kawilihan nga ginpahayag sa kabuhi sang Manlulowas sa duta, makita naton ang "Dios kaupod naton."

Ginpahayag ni Satanas ang kasugoan sang Dios sa gugma subong isa ka kasugoan sang pagkamaiyaiyahon. Ginapahayag niya nga indi gid mahimo sa aton ang pagtuman sang iya mga tulomanon. Ang pagkahulog sang aton nahauna nga mga ginikanan, upod sang tanan nga pagkakailo nga nanginpatubas, ginasumbong niya batok sa Dios, sa pagtuytoy sa mga tawo sa pagtulok sa Dios subong tag-iya sang sala, kag sang pag-antos, kag kamatayon. Kinahanglan si Jesus maghublas sini nga limbong. Subong isa upod naton, kinahanglan Sia maghatag sing huwaran sa pagkamatinumanon. Tungod sini ginsuklob Niya sa Iya kaugalingon ang aton kinaugali kag nag-agi sang aton mga eksperiensia. "Busa kinahanglan nga Sia magmanginkaangay sa Iya mga kautoran." Heb. 2:17. Kon abi kinahanglan kita magbatas sang bisan ano nga butang nga wala pagbatasa ni Jesus, niyan sa sining punto si Satanas magapahayag sang gahom sang

Dios subong indi tuman para sa aton. Busa si Jesus "ginsulay sa tanan nga bagay kaangay naton." Heb. 4:15. Ginbatas ang tanan nga pagtilaw nga dapat naton pag-agihan. Kag wala Niya paggamita sa Iya kaugalingon nga kaayuhan ang gahom nga indi ginahatag sa aton sing hilway. Subong tawo, ginsugata Niya ang panulay, kag nagdaog sa kusog nga ginhatag sa Iya gikan sa Dios. Nagasiling Sia, [19] "Nagakalipay Ako sa paghimo sang Imo kabubot-on, O Dios Ko; ang Imo kasugoan yari sa sulod sang Akon tagipusoon." Sal. 40:8. Sa nagapangliburan Sia sa paghimo sing kaayuhan, kag sa pagpang-ayo sang tanan nga ginasakit ni Satanas, ginpaathag Niya sa mga tawo ang karakter sang kasugoan sang Dios kag sang kinaugali sang Iya bulohaton. Ang Iya kabuhi nagapamatuod nga sarang mahimo sa aton ang pagtuman sang kasugoan sang Dios.

Bangod sa Iya pagkatawhanon, si Kristo nagtandog sang pagkatawhanon; bangod sa Iya pagkadiosnon, nagapangalig-on Sia sa trono sang Dios. Subong Anak sang tawo, naghatag Sia sa aton sing huwaran sa pagkamatinumanon; subong Anak sang Dios, naga-hatag Sia sa aton sing gahom sa pagtuman. Amo si Kristo kutob sa sapinit sa Bukid sa Horeb ang naghambal kay Moises, nga nagasil-ing, "AKO AMO AKO." . . . "Amo ini ang isiling mo sa katawohan sang Israel, Si AMO AKO nagpadala sa Akon sa inyo." Ex. 3:14. Amo ini ang kalig-unan sa pagluwas sa Israel. Gani sang pagkari Niya "sa kaanggid sang mga tawo," nagpahayag Sia sang Iya Kau-galingon nga AKO AMO. Ang Bata sa Betlehem, ang mahagop kag mapainuboson nga Manlulowas, among Dios nga "nagpahayag sa unod." 1 Tim. 3:16. Kag sa aton nagasiling Sia: "Ako ang maayong manogpahalab." "Ako ang buhi nga tinapay." "Ako amo ang dalan, ang kamatuoran, kag ang kabuhi." "Ang bug-os nga pagbulot-an sa langit kag sa duta natugyan sa Akon." Juan 10:11; 6:51; 14:6; Mat. 28:18. Ang AMO AKO among pagpasalig sang tagsa ka saad. AKO AMO; indi magkahadlok. "Ang Dios kaupod naton," amo ang kalig-unan sang aton kaluwasan gikan sa sala, pagpasalig sang aton gahom sa pagtuman sang kasugoan sang langit.

Sa pagpaubos kag sa pagsuklob sang Iya kaugalingon sang pagkatawhanon, ginpahayag ni Kristo ang isa ka karakter nga sumpong sang karakter ni Satanas. Apang nagpaubos pa gid Sia sing [20] labi sa dalan sang kahuloy-an. "Kag sang nakita sa bayhon sang tawo nagpaubos Sia sang Iya kaugalingon kag nanginmasinulondon

tubtob sa kamatayon, bisan kamatayon sa krus." Filip. 2:8. Subong nga ang pinakamataas nga saserdote nag-uba sang iya matahum kag malaba nga sapot kag naghikot sa puti nga lino nga panapton sang ordinaryo nga saserdote, subong man sini, si Kristo nagkuha sang dagway sang isa ka ulipon, kag naghalad sing halad, nga Sia gid ang saserdote, kag Sia gid amo ang inoghalad. "Sia ginpilas tungod sang aton mga paglalis, ginhanog Sia tungod sa aton mga kalautan; ang silot sang aton paghidait yara sa Iya." Isa. 53:5.

Ginhimuan si Kristo sadtong nagakaigo sa aton, agod paghimuan kita sadtong nagakaigo sa Iya. Gintagudilian Sia tungod sang aton mga sala, nga sa sini wala Sia sing bahin, agod sarang kita mapamatarong bangod sang Iya pagkamatarong, nga sa sini wala kita sing bahin. Gin-antos Niya ang kamatayon nga among aton, agod sarang kita makabaton sing kabuhi nga among Iya. "Sa Iya mga labod ginaayo kita."

Bangod sa Iya kabuhi kag sang Iya kamatayon, nadangat ni Kristo ang labi pa pagbawi gikan sa kalaglagan nga ginhimo bangod sa sala. Tuyo ni Satanas ang dayon nga pagbulagay sa tunga ni Kristo kag sang tawo; apang kay Kristo ginapahiusa kita sing labi kahapiit nga daw wala gid kita mahulog. Sa pagkuha sang aton kinaugali, ang Manlulowas naghigot sang Iya kaugalingon sa tawhanon bangod sa higot nga indi gid mabugto. Sa mga katuigan nga walay katubtoban nahigot Sia sa aton. "Kay ginhigugma sang Dios ang kalibutan sa bagay nga ginhatag Niya ang Iya bugtong nga Anak." Juan 3:16. Ginhatag Niya Sia indi lamang sa pagdala sang aton mga sala kag sa pagpanginmatay subong nga aton halad; ginhatag Niya Sia sa nahulog nga kaliwat. Sa pagpasalig sa aton sang Iya dimabal-
[21] hinon nga laygay ang Dios naghatag sang Iya bugtong nga Anak nga mangin-isa sa panimalay nga tawhanon, nga magapadayon sa walay katubtoban sa Iya pagkatawhanon nga kinaugali. Ini amo ang saad nga pagatumanon sang Dios sa Iya pulong. "Kay sa *aton* natawo ang isa ka bata, sa *aton* ginhatag ang isa ka anak nga lalaki; kag ang pagbulot-an mangin sa Iya abaga." Gin-angkon sang Dios ang kinaugali nga tawhanon sa persona sang Iya Anak, kag gindala ini sa labing mataas nga langit. Ang "Anak sang tawo" among nagapakigbahin sang trono sang uniberso. Ini amo ang "Anak sang tawo" nga ang Iya ngalan pagatawgon nga "Makatilingala, Manoglaygay, Dios nga Gamhanan, Amay nga Nagapadayon, Prinsipe sang Paghidaet." Isa.

9:6. Ang **AKO AMO** amo ang Manogpatunga sa tunga sang Dios kag sang tawhanon, nga nagapahamtang sang Iya kamot sa duha. Sia nga "balaan, walay kasawayan, walay dagta, nagapahain sa mga makasasala," wala nagakahuya sa pagtawag sa aton nga utod. Heb. 7:26; 2:11. Sa kay Kristo ang panimalay sa duta kag ang panimalay sa langit pagahigtan sing tingob. Si Kristo nga ginhimaya, among aton utod. Ang langit ginapasulod sa tawhanon kag ang tawhanon yara sa sabak sang Walay Katubto-ban nga Gugma.

Nahanungod sang Iya mga tinawo ang Dios nagasiling, "Manginsubong sila sang mga bato nga tampok sang purongpurong nga nabayaw sa hitaas sa ibabaw sang iya duta. Huo, daw ano ka dako sang iya pagkaayo kag daw ano ka dako sang iya katahom!" Zacarias 9: 16,17. Ang pagbayaw sa mga tinubos magaamo ang walay katubtoban nga pamatuod sa kaluoy sang Dios. "Agod nga sa mga panuigon nga palaabuton mapakita Niya ang dimatakos nga kamanggaran sang Iya bugay sa pagkalulo ayon sa aton kay Kristo Jesus." "Nga . . . ang sarisari nga kaalam sang Dios mapakilala sa mga punoan kag sa mga kagamhanan sa langitnon nga mga duog. . . sa [22] dayon nga tinutoyo nga ginhimo Niya kay Kristo Jesus nga aton Ginuo." Efe. 2:7; 3:10, 11.

Bangod sang manogtubos nga bulohaton ni Kristo, ang pagbulotan sang Dios nagatindog nga ginapakamatarung. Ang Makaako ginapakilala subong Dios sang gugma. Ang mga panumbong ni Satanas ginabali, kag iya karakter ginahublasan. Ang pagribok indi na magbangon liwat. Ang sala indi na gid sarang makasulod sa uniberso. Sa walay katubtoban nga mga katuigan ang tanan maligon batok sa pagkamalalison. Bangod sa mainantuson sa kaugalingon nga gugma, ang mga pumoluyo sa duta kag sa langit pagahigtan sa ila Manunoga sa higot nga indi mabugto.

Ang bulohaton sa pagtubos manginhimpit. Sa duog diin nagdagaya ang sala, ang bugay sang Dios nagabugana pa gid. Ang duta gid, nga ginaako ni Satanas nga iya gid, indi lamang pagagawaron kundi pagabayawon. Ang aton diutay nga kalibutan nga ginhimalaot sang sala nga nanginmaitom nga mansa sa Iya mahimayaon nga binuhatan, pagapadunggan sa ibabaw sang tanan nga mga kalibutan sa uniberso sang Dios. Diri, sa diin ang Anak sang Dios nagpuyo sa pagkatawhanon; sa diin ang Hari sang himaya nagkabuhi kag nag-antos kag namatay—diri, kon pagbuhaton Niya ang tanan nga

butang nga bag-o, ang puloy-an sang Dios manginkaupod sang mga tawo, "kag magapuyo Sia kaupod nila, kag sila mangin banwa Niya, kag ang Dios gid magaupod sa ila kag mangin-ila Dios." [Bug. 21:3 J.R.V.] Kag sa walay katubtoban nga mga katuigan sa nagalakat ang mga tinubos sa kapawa sang Ginuo, magadayaw sila sa Iya tungod sang Iya indi ma-ayo nga Hatag—Emmanuel, *"Dios kaupod naton"*

Kapitulo 2—Ang Banwa nga Pinili [23]

KAPIN sa isa ka libo ka tuig ang banwa nga Judio naghulat sang pagkari sang Manlulowas. Sa ibabaw sini nga hitabo ginpahamtang nila ang ila masanag nga paglaom. Sa ambahanon kag sa tagnaanon, sa hilikuton sa templo kag sa pangamuyo sa panimalay, ginahuptan nila ini sa Iya ngalan. Apang sang pag-abot Niya, wala nila Sia makilala. Sa ila ang Hinigugma sang langit subong "gamot gikan sa duta nga kigas;" "wala [Sia] sing dagway ukon kaayoayo" kag wala sila sing nakita sa Iya nga kagayon agod paghandomon nila Sia. "Nagkari Sia sa Iya kaugalingon nga puloy-an, kag ang Iya gid katawohan wala magbaton sa Iya." Isa. 53:2; Juan 1:11.

Wala sapayan ginpili sang Dios ang Israel. Gintawag Niya sila sa pagtipig sa tunga sang mga tawo sang pagkilala nahanungod sang Iya kasugoan kag sang mga simbolo kag tagna nga nagatudlo sa Manlulowas. Handom Niya nga mangintuburan sila sang kaluwasan sa kalibutan. Kon ano si Abraham sa duta sang iya panlakatan, kon ano si Jose sa Ehipto, kag si Daniel sa mga hulot sang Babilonia, ang mga Hebreohanon kinahanglan mangin-amo man sa tunga sang pungsod. Kinahanglan sila sa pagpahayag sang Dios sa mga tawo.

Sa pagtawag kay Abraham ang Ginuo nagsiling, "Pa-
kamaayuhon Ko ikaw. . . . kag manginpagpakamaayo ikaw." [24]
Gen. 12:2, 3. Ini nga pagtulon-an ginsulit paagi sa mga manalagna. Bisan pa sa tapos ginpapas ang Israel sa inaway kag sa kabihagan, ang saad nangin-ila, "Niyan ang nabilin ni Jacob manginsa tunga sang madamo nga mga katawohan subong sang tun-og gikan sa Ginuo, subong sang mga talithi sa hilamon, nga wala nagaanganangan sa tawo ukon nagahulat sa mga anak sang mga tawo." Miqueas 5:7. Nahanungod sang templo sa Jerusalem, ang Ginuo nagpahayag bangod kay Isaias, "Ang Akon balay tawgon nga balay sang pangamuyo." Isa. 56:7.

Apang ang mga Israelinhon ginpaunay nila ang ila paglaom sa kalibutanon nga pagkadako. Kutob sa tion sang ila pagsulod sa duta sang Canaan, nagtalikod sila sa mga sugo sang Dios, kag ginsunod

nila ang dalan sang mga hentil. Wala gid sing pulos ang pagpadala sang Dios sa ila sang pagpaandam paagi sa Iya mga manalagna. Wala gid sing pulos ang gin-antos nila nga silot sang mga hentil nga nagpigos sa ila. Ang tagsa ka reporma ginasundan sang labi pa kadalom nga pagkamalalison.

Kon abi ang Israel nagmaminatud-on sa Dios, kuntani nahimo nila ang Iya tinutoyo bangod sa ila pagpadungog kag pagbayaw. Kon abi naglakat sila sa dalan sang pagkamatinumanon, kuntani ginhimo Niya sila nga "mataas labaw sa tanan nga mga pungsOd nga nahimo Niya, sa kadayawan kag sa ngalan kag sa kadungganan." Si Moises nagsiling, "Ang tanan nga mga katawohan sang duta makakita nga ikaw gintawag sa ngalan sang Ginuo; kag kahadlukan ka nila." "Kay ini inyo kaalam kag inyo kaisipan sa itulolok sang mga katawohan, nga makabati sini nga tanan" magasiling sila, "sa pagkamatuod ini nga dako nga pungsod maalam kag mahangpunon." Deut. 26:19; [25] 28:10; 4:6. Apang tungod sang ila pagkadimatutom, ang tinutoyo sang Dios sarang lamang matuman paagi sa dayon nga kalisdanan kag kahuloy-an.

Gindala sila sa pagpasakop sa Babilonia, kag ginpaalaplaag sa kadutaan sang mga hentil. Sa kalisdanan ginbag-o nila ang ila pagkamatutom sa Iya katipan. Samtang ginsab-it nila ang ila mga arpa sa tunga sang mga sause, kag magtangis tungod sang ila balaan nga templo nga ginguba, ang kapawa sang kamatuoran nag-iwag paagi sa ila kag ang pagkilala nahanungod sa Dios naglapnag sa tunga sang mga pungsod. Ang sistema sa paghalad sang mga hentil among isa ka pagdagta sang sistema nga gintangdoan sang Dios; kag madamo sang sinsero nga manogpanilag sa hilikuton sang mga hentil ang nakatuon gikan sa mga Hebreohanon sang kahulogan sang bulohaton nga ginsugo sing diosnon, kag bangod sa pagtuo naghangop sang saad sang isa ka Manunobos.

Madamo sang mga gintapok ang nag-antos sang paghingabot. Indi diutay ang nadulaan sang ila kabuhi tungod sang ila pagdumili sa pagbiya sang Inogpahuway kag sa pagbantay sang hinintil nga mga piesta. Sa nagbangon ang mga manogdiwata sa pagdula sang kama-tuoran, ang Ginuo nagdala sa Iya mga alagad sa pagatubang sa nawong sa mga hari kag gumalahom agod sila kag ang ila mga tinawo sarang makabaton sang kapawa. Sa tion kag tion ang labing

dako nga monarka gintuytoyan sa pagbantala sang pagkalabaw sang Dios nga ginasimba sang ila Hebreohanon nga bihag.

Bangod sang pagbihag sa ila sang Babilonia, ang mga Israelinhon sing nagakaigo ginbulong sa ila pagsimba sa mga larawan nga tinigban. Sa mga katuigan nga nagsulonod nag-antos sila bangod sang pagpigos sa ila sang ila mga kaaway nga hentil, tubtob ginpatalupangod sila nga ang ila kahamungaya nagasandig sa ila pagtuman sa kasugoan sang Dios. Apang sa kadamuan sang mga tawo ang pagtuman wala ginahikot sang gugma. Ang katuyoan maiyaiya- [26] hon. Nagabuhat sila sang salimpapaw nga pagalagad sa Dios agod madangat nila ang pagkadako sang pungsod. Wala sila mahimo nga kapawa sang kalibutan, kundi gintakpan nila ang ila kaugalingon gikan sa kalibutan agod makapalagyo sila gikan sa pagsulay sang pagkadiwatahan. Sa mga pagtudlo nga ginhatag bangod kay Moises ang Dios nagdumili sa ila sa pagpakighiupod sa mga diwatahan; apang ini nga pagtudlo wala mahangpi. Gintuyo ini sa pagtapna sa ila gikan sa pagpauyon sa mga buhat sang hentil. Apang gingamit nila ni sa pagtukod sang dingding sa pag-ulot sa tunga sang Israel kag sang tanan nga mga pungsod. Ang mga Judio nagakabig sa Jerusalem subong ila langit, kag nagakahisa sila basi pa ang Ginuo magpakita sing kaluoy sa mga hentil.

Sa tapos sang ila pagbalik halin sa Babilonia, dako nga pagtalupangod ang ginhatag sa balaan nga mga pagtudlo. Sa bug-os nga pungsod, ang mga sinagoga ginpatindog, sa diin ang kasugoan ginsaysay sang mga saserdote kag mga eskriba. Kag ang mga eskuelahan gintukod nga, lakip ang mga arte kag siensia, nagatudlo sang mga palatukoran sang pagkamatarung. Apang ining galamiton gindagtaan. Sa tion sang kabihagan, madamo sang mga tawo ang nakabaton sang hinintil nga panghunahona kag pamatasan, kag ini gindala sa ila balaan nga bulohaton. Sa madamo nga mga butang nagapauyon sila sa mga buhat sang mga diwatahan.

Sang pagbulag nila sa Dios, ang mga Judio sa dako nga bagay, nagkalimot sang pagtulon-an nahanungod sang hilikuton sa pagalagdan. Ina nga pag-alagdan gintukod ni Kristo gid sa Iya kaugalingon. Sa tanan nga bahin, nagasimbolo ini sa Iya; kag puno sia sang kabuhi kag espirituhanon nga kagayon. Apang ang mga Judio nadulaan sang espirituhanon nga kabuhi sa ila mga sere- monya, [27] kag nagapanghawid sa patay nga mga dagway. Nagasalig sila sa

mga halad kag mga pagsulondan, sa baylo sa pagsalig sa Iya, nga sa Iya ini sila nagatudlo. Agod mahatagan sing duog nga gindula nila, ang mga saserdote kag mga rabbi nagbuhat sang madamo nga mga tulomanon nga ila kaugalingon; kag sa nagalabi sila katul-id, nagalabi kadiutay ang gugma sa Dios nga ila ginapahayag. Ginasukol nila ang ila pagkabalaan bangod sa kadam-an sang ila mga seremonya, samtang ang ila tagipusoon napun-an sang palabilabi kag pagkasalimpapaw.

Sa ila tanan nga tulomanon nga maid-id kag mabugat, indi gid sarang mahimo ang pagtuman sang kasugoan. Yadtong nagahandom sa pag-alagad sa Dios, kag nagatinguha sa pagbantay sang mga tulomanon sang mga rabbi, nagatinguha sa idalom sang mabug-at nga lulan. Indi sila sarang makakita sing kapahuwayan sa ila kaisipan nga ginagamo. Sa sini nga bagay si Satanas nagapangabudlay sa pagpaluya sa mga tawo, sa pagpanubo sang ila inoghalangop sang karakter sang Dios, kag sa pagpakahuya sang pagtoluohan sang Israel. Naglaom sia sa pagtukod sang iya gina-ako sang pagribok niya sa langit—nga ang mga tulomanon sang Dios indi matarong, kag indi sarang matuman. Bisan ang Israel, ang pulong niya, wala makabantay sang kasugoan.

Samtang ginahandom sang mga Judio ang pagkari sang Mesias, wala sila sang matuod nga paghangop sang Iya bulohaton. Wala nila ginatinguha ang kaluwasan gikan sa sala, kundi ang kaluwasan gikan sa mga Romanhon. Ginapaabot nila ang pagkari sang Mesias subong manogdaog, sa pagbali sang manogpigos nga gahom, kag sa pagbayaw sang Israel sa unibersal nga pagbulot-an. Gani ang dalan gin-aman sa ila sa pagsikway sang Manlulowas.

Sa tion sang pagkatawo ni Kristo, ang pungsod nagapainit sa [28] idalom sang pagbulot-an sang iya dumoluong nga mga agalon, nga ginalabugay sang inaway. Ang mga Judio gintugotan sa paghupot sang dagway sang pagbulot-an nga separado; apang wala sing butang nga sarang makatago sang kamatuoran nga yara sila sa idalom sang singkaw nga Romanhon, ukon pagpasag-uli sa ila gahom nga ginapunggan. Ang mga Romanhon nagasiling nga may kinamatarong sila sa pagpili kag pagpahalin sa pinakamataas nga saserdote, kag nga ang pangupisyo masunson makuha bangod sa daya, hamham, kag pagpatay. Gani ang pagkasaserdote sing labi kag labi gindagtaan. Apang ang mga saserdote sa gihapon may dako nga gahom,

kag ginagamit nila ini sa maiyaiyahon nga tuyo kag tungod sa suhol. Ang mga tawo ginapatuman sa walay kaluoy sa ila ginasugo, kag ginabuhisan man sila sing tama kabug-at sang mga Romanhon. Ini nga kahimtangan ginatunaan sang lapnag nga kasubo. Ang lapnag nga pagribok nagabangon sa masunson. Ang kahakog kag ang kalugosan, ang dipagsalig kag espirituhanon nga kalas-ay nagaut-ot sang tagipusoon gid sang pungsod.

Ang dumot batok sa Romanhon, kag ang bugal pungsodnon kag espirituhanon, nagtuytoy pa gid sa mga Judio sa pagpilit sing mapag-on sa ila diwatahan nga panimbahon. Ang mga saserdote nagatinguha sa pagtipig sang reputasyon sa pagkabalaan bangod sa maid-id nga pagtalupangod sa mga seremonya sang pagtoluohan. Ang mga tawo, sa ila kadudolman kag pagpigos, kag ang mga punoan, nga ginauhaw sang gahom, nagahandom sang pagkari sang Isa, Sia nga magalutos sang ila mga kaaway kag magpasag-uli sang ginharian sa Israel. Gintun-an nila ang mga tagna, apang wala sila sing espirituhanon nga paghangop. Gani ginligaran nila yadtong mga kasulatan nga nagatudlo sa pagpaubos ni Kristo sa Iya nahauna nga pagkari, kag gingamit sing sayop yadtong nagahambal sang himaya sang Iya ikaduha nga pagkari. Ang palabilabi nagpadulom sang ila palanan-awon. Ginbadbad nila ang tagna suno sa ila maiyaiyahon nga handom. [29]

[30]

Kapitulo 3—"Ang Kabug-osan Sang Tion

"APANG sang pag-abot sang kabug-osan sang tion, ginpadala sang Dios ang Iya Anak, . . . sa pagtubos sang mga sa idalom sang kasugoan, agod nga mabaton ta ang pagkaanak." Gal. 4:4, 5.

Ang pagkari sang Manlulowas ginhambal na nga daan sa Eden. Sang pagkabati ni Adan kag ni Eba sing nahauna sang saad, ginpaabot nila ang iya madali nga pagkatuman. Sing malipayon ginabiabi nila ang ila nahaunang anak nga natawo, nga nagalaom nga ayhan amo ang mangin Manoglulowas. Apang ang pagkatuman sang saad naulihi. Yadtong una nga nakabaton sini, nagkalamatay sa wala makakita. Kutob sa mga adlaw ni Enok ang saad ginsulit paagi sa mga patriarka kag manalagna, nga nagabuhi sang ila paglaom sa Iya pagpahayag, apang wala Sia magkari. Ang tagna ni Daniel nagpahayag sang tion sang Iya pagkari, apang indi tanan ang nakabadbad sing husto sang balita. Siglo kag siglo ang nagliligad; ang tingog sang mga manalagna nag-untat. Ang kamot sang manogpigos nagbug-at sa ibabaw sang Israel, kag madamo ang handa sa pagtuaw, "Ang mga adlaw ginpalawig, kag ang tagsa ka palanan-awon napaslawan." Ezeq. 12:22.

[31] Apang kaangay sa mga bituon sa ila malapad nga paglakat palibot sa ila tinangdoan nga banas, ang mga tinutoyo sang Dios wala nagakilala sang pagdali kag sang paglantang. Paagi sa mga simbolo sang dako nga kadulom kag sang nagatub-ok nga dapog, ang Dios nagpahayag kay Abraham sang kahiulipnan sang Israel sa Ehipto, kag nagpahayag nga ang tion sang ila panlakatan ki-nahanglan mangin apat kagatos ka tuig. "Kag sa ulihi," ang hambal Niya, "magaguwa sila nga may dakong pagkabutang." Gen. 15:14. Batok sinang pulong, ang tanan nga gahom sang bugalon nga ginharian ni Paraon wala makasupak. "Sa amo gid nga adlaw" suno nga diosnon nga saad, "nagguwa ang tanan nga kasuldadosan sang Ginuo gikan sa duta sang Ehipto." Ex. 12:41. Gani, sa laygay sang langit ang takna sa pagkari ni Kristo gintapatan. Sang pagbagting sang sinang takna, si Jesus natawo sa Betlehem.

"Sang pag-abot sang kabug-osan sang tion, ang Dios nag-padala sang Iya Anak." Ang Makaako nagmando sang mga hulag sang mga pungsod, kag sang taob sang balatyagon kag inpluensia nga tawhanon, tubtob naluto ang kalibutan para sa pagkari sang Manogluwas. Ang mga pungsod ginhiusa sa idalom sang isa ka pag-bulot-an. Isa ka hambal sang literatura ginagamit sing malapad, kag ginakilala bisan diin subong hambal sang literatura. Gikan sa tanan nga duta ang mga Judio nga ginpaalaplaag gintipon sa Jerusalem sa tuigtuig nga mga piesta. Sa tapos sang pagbalik nila sa mga duog sang ila panlakatan, ila mapalapnag sa bug-os nga kalibutan ang balita sang pagkari sang Mesias.

Sa sining tion ang mga sistema sang pagkahinintil nagaamat luya sa tunga sang mga tawo. Ang mga tawo ginatak-an sang pagkasalimpapaw kag binutig nga sugilanon. Ginhandom nila ang isa ka pagtuloohan nga makabusog sang tagipusoon. Samtang ang kapawa sang ka- matuoran daw sa nagtaliwan gikan sa mga tunga, [32] may yara nga mga kalag nga nagapangita sang kapawa, kag nga napun-an sang kaliligban kag kasakit. Ginauhaw sila sa pagkilala sang buhi nga Dios, sang pagpasalig sang isa ka kabuhi sa likod sang lulobngan.

Sang pagtalikod sang mga Judio gikan sa Dios, ang pagtuo nagdulom, kag ang paglaom nag-untat sa pag-iwag sang palaab-uton. Ang mga pulong sang mga manalagna wala mahangpi. Sa kadam-an sang mga tawo, ang kamatayon among isa ka kalahad-lukan nga tinago; sa unhan among walay kapat-uran kag madulom. Indi lamang ang pagtangis sang mga iloy sa Betlehem, kundi ang hilibion sang dako nga tagipusoon sang tawhanon, nga ginpalulan sa manalagna sa mga katuigan—ang tingog sa Rama, "paghaya kag mabaskog nga panalambiton, si Raquel nagahibi tungod sang iya mga anak; indi sia buot nga lipayon kay sila wala na." Mat. 2:18. Sa "ginsakpan kag sa landong sang kamatayon" ang katawohan nagalingkod nga wala ginalipay. Sa mata nga puno sing handom, nagapaabot sila sa pagkari sang Manogluwas, kon ang kadudolman magtaliwan kag ang tinago sang palaabuton pagaipaathag.

Sa guwa sang pungsod nga Judio may mga tawo nga nagtagna sang pagpahayag sang isa ka manogtudlo. Ini nga mga tawo naga-pangita sang kamatuoran, kag sa ila ang Espiritu sang Inspirasyon ginhatag. Ang isa kag isa kaangay sang mga bituon sa madulom

nga mga langit, ina nga mga manunodlo nagbangon. Ang ila mga pulong sang tagna nagsindi sing paglaom sa tagipusoon sang linibo sang mga hintil.

Sa mga ginatos ka tuig ang mga Kasulatan ginbadbad sa hambal nga Griego, niyan gingamit sing malapad sa bug-os nga ginharian sang Roma. Ang mga Judio ginpaalaplaag sa bisan diin, kag ang ila pagpaabot sang pagkari sang Mesias sa isa ka bagay ginaambit [33] sang mga hentil. Sa tunga sadtong ginakabig sang mga Judio nga hentil among mga tawo nga may labi kaayo nga paghangop sang mga tagna sa kasulatan nahanungod sang Mesias labi pa sang sa mga manunodlo sa Israel. May yara nga nagalaom sa Iya pagkari subong isa ka manogluwas gikan sa sala. Ang mga pilosopo nagtinguha sa pagtuon sang tinago sang bulohaton sang mga Heb-reohanon. Apang ang pagkasalimpapaw sang mga Judio nagsablag sang paglapnag sang kapawa. Sa katuyoan sa pagpadayon sang pagpinig sang ila kaugalingon gikan sa iban nga mga pungsod, indi sila buot maghatag sang ihibalo nga yara sa ila gihapon nahanungod sang simbolo sang pag-alagdan. Ang matuod nga Manogbadbad kinahanglan magkari. Ang Isa nga ginalandong sini tanan nga simbolo kinahanglan magsaysay sang ila kahulogan.

Paagi sa kinaugali, paagi sa landong kag simbolo, paagi sa mga patriarka kag mga manalagna, ang Dios naghambal sa kalibutan. Ang mga leksyon kinahanglan ihatag sa tawhanon sa hambal nga tawhanon. Ang Manogbalita sang katipan kinahanglan maghambal. Ang Iya tingog kinahanglan mabatian sa Iya kaugalingon nga templo. Si Kristo kinahanglan magkari sa paghambal sang pulong nga kinahanglan hangpon sing maathag kag sing pat-od. Sia, nga tag-iya sang kamatuoran, kinahanglan magpinig sang kamatuoran gikan sa upahon nga paghambal sang tawo, nga nagpakawalay pulos sini. Ang mga palatukoran sang pagbulot-an kag piano sang Dios sa pagtubos, kinahanglan isaysay sing maathag. Ang mga leksyon sang Daan nga Katipan kinahanglan sing himpit ipahamtang sa atubangan sang mga tawo.

Sa tunga sang mga Judio may yara pa nga mga kalag nga maligon, mga kaliwat sadtong balaan nga panimalay nga bangod sa ila ang pagkilala sa Dios gintipigan. Ini sila sa gihapon nagapaabot sa [34] paglaom sang saad nga ginbuhat sa mga ginikanan. Ginpalig-on nila ang ila pagtuo bangod sa pagdumdom sang pagpasalig nga ginhatag

paagi kay Moises, "Ang isa ka manalagna bangunon sang Ginuong Dios sa inyo gikan sa tunga sang inyo mga kautoran kaangay sa Akon. Sa Iya magapamati kamo sa tanan nga ipamulong Niya sa inyo." Binu. 3:22. Sa liwat ginabasa nila kon paano ang paghaplas sang Ginuo sa Isa "sa pagwali sang maayong mga balita sa mga mapainuboson," sa pagbugkos sang buong sing tagipusoon," "sa pagbantala sing kahilwayan sa mga bihag," kag sa pagbantala sang tuig "sang kahamuot sang Ginuo." Isa. 61:1, 2. Ginabasa nila kon paano nga "mapahamtang Niya sa duta ang katarungan," kon paano nga ang pulo "magahulat sang Iya kasugoan," kon paano ang pagkari sang mga hentil sa Iya kapawa, kag mga hari sa kasanag sang Iya pagdilag. Isa. 42:4; 60:3.

Ang mga pulong sang tagumatayon nga Jacob nagpuno sa ila sing paglaom: "Ang cetro indi mahamulag kay Juda, ukon ang sungkod sang manoggahom gikan sa tunga sang iya mga tiil, tubtob nga mag-abot ang Silo." Gen. 49:10. Ang nagaluya nga gahom sang Israel nagapamatuod nga ang pagkari sang Mesias malapit. Ang tagna ni Daniel nagalarawan sang himaya sang Iya pagkari sa isa ka ginharian nga magatal-os sang tanan nga ginharian nga dutan-on; kag, ang pulong manalagna, "kag magapadayon sa gihapon." Dan. 2:44. Samtang diutay ang nakahangop sang kinaugali sang bulohaton ni Kristo, sing lapnag ginapaabot ang isa ka gamhanan nga prinsipe nga magatukod sang iya ginharian sa Israel, kag nga magakari subong manogluwas sa mga pungsod.

Ang kabug-osan sang tion nag-abot. Ang tawhanon nga naglabi pa kadunot sa mga katuigan nga pagkamalalison, nagakinahanglan sang pagkari sang Manunobos. Si Satanas nagpangabudlay sa pag-padalom sang kaida- dalman sa tunga sang duta kag langit agod [35] indi sarang maagihan. Bangod sang iya mga kabutigan, ginpaisog niya ang mga tawo sa pagpakasala. Tuyo niya ang pagubos sang pagpailob sang Dios kag sa pagpalong sang Iya gugma sa tawo agod pagbayaan Niya ang kalibutan sa yawan-on nga sakop.

Nagtinguha si Satanas sa pagpugong sa mga tawo sa pagkilala sa Dios, sa pagliso sang ila hunahona gikan sa templo sang Dios, kag sa pagtukod sang iya kaugalingon nga ginharian. Ang iya paghing-amo sa pagkamanginmataas daw sa kasi madinalag-on. Matuod nga sa tagsa ka kaliwatan ang Dios may Iya nga mga galamiton. Bisan pa sa tunga sang mga hentil may tawo nga bangod sa ila si

Kristo nagapanghikot sa pagbayaw sa mga tawo gikan sa ila sala kag pagkadunot. Apang ini nga mga tawo ginatamay kag ginadumtan. Madamo sa ila ang nag-antos sang mapintas nga kamatayon. Ang madulom nga landong nga ginhumlad ni Satanas sa ibabaw sang kalibutan nagadalom kag nagalabi kadalom.

Bangod sa pagkahinintil, si Satanas sa mga katuigan nagpatalikod sa mga tawo gikan sa Dios; apang nadangat niya ang iya dako nga pagdaog sa paglubag sang pagtuo sang Israel. Bangod sa pagpamalandong kag pagsimba sa ila kaugalingon nga paghangop, ang mga hentil nadulaan sing pagkilala sa Dios, kag sing labi kag labi nadunot. Gani, amo man ini sa Israel. Ang palatukoran nga ang tawo sarang makaluwas sang iya kaugalingon bangod sa iya kaugalingon nga buhat ginapahamtang sa sadsaran sang tagsa ka pagtoluohan sang mga hentil; ini nahimo nga palatukoran sang pagtoluohan sang mga Judio. Si Satanas nagtanom sini nga palatukoran. Bisan diin ini himuon, ang mga tawo wala sing sagang batok sa sala.

Ang balita sang kaluwasan ginahatag sa mga tawo bangod sa [36] galamiton nga tawhanon. Apang ang mga Ju- dio nagtinguha sa paghupot para sa ila kaugalingon sang kamatuoran nga among kabuhi nga dayon. Gintago nila ang buhi nga manna kag ini nahimo nga kadulontan. Ang pagtoluohan nga gintinguhaan nila sa pagtago para sa ila kaugalingon nahimo nga isa ka kasandaran. Ginkawatan nila ang Dios sang Iya himaya, kag gindayaan nila ang kalibutan bangod sa butig nga pag-ilog sang maayong balita. Nagdumili sila sa pagtugyan sang ila kaugalingon tungod sa kaluwasan sang kalibutan, kag nahimo sila nga galamiton ni Satanas sa paglaglag sini.

Ang mga tawo nga gintawag sang Dios nga mangin haligi kag duta sang kamatuoran nahimo nga mga tiglawas ni Satanas. Nagabuhat sila sang bulohaton nga buot niya nga ila paghimoon, nga nagapahayag sing sayop sang karakter sang Dios, kag patulokon ang kalibutan sa Iya subong isa ka hari nga mapintas. Ang amo gid nga mga saserdote nga nagaalagad sa templo nagkalimot sang kahulogan sang bulohaton nga ila ginahimo. Nag-untat sila sa pagtulok sa likod sang simbolo, sang butang nga natungdan. Sa pagpahayag sang halad sa pagantos nagakaangay sila sang mga aktor sa drama. Ang mga pagsulondan nga gintangdoan sang Dios gid gingamit subong paagi sa pagbulag sang hunahona kag sa pagpatig-a sang tagipusoon. Ang bug-os nga sistema dapat dulaon.

Ang limbong sang sala nakalambot sa iya putokputokan. Ang tanan nga galamiton sa pagdagta sang kalag sang mga tawo gingamit. Ang Anak sang Dios, sa nagatulok sa kalibutan, nakakita sang pagantos kag sang pagkakailo. Sa kaluoy nakita Niya kon paano nga nangin biktima ang mga tawo sang kapintas nga yawan-on. Gintulok Niya nga may kaluoy yadtong ginadagtaan, ginapatay, kag nagkaladula. Ginpili nila ang isa ka manoggahom nga naggapos sa ila sa talikala sa iya salakyan subong mga bihag. Nalisang kag dinayaan, nagalakat sila sa masubo nga prosesyon pakadto [37] sa kalaglagan—pakadto sa kamatayon sa diin wala sing paglaom sang kabuhi, pakadto sa kagab-ihon sa diin wala sing kaagahon. Ang yawan-on nga mga galamiton nagahiusa sa mga tawo. Ang lawas sang tawhanon nga mga tinuga, nga ginhimo nga puloy-an sang Dios, ginbuhat nga puloy-an sang mga demonyo. Ang mga inoghalangop, ang mga nerbyos, mga balatyagon, mga organo sang mga tawo, ginahikot sang mga galamiton nga indi iya sang tawo sa pagpatuyang sa labing mahigko nga kailigbon. Ang agi gid sang mga domonyo makita sa nawong sang mga tawo. Ang guya nga tawhanon nagapahayag sang mga legion nga malaot nga nagagapos sa ila. Ina among bulohaton nga ginatulok sang Manunobos sang kalibutan. Daw ano nga talan-awon nga pagatulokan sang Walay Katubtoban nga Kaputli!

Ang sala nahimo nga isa ka siensia, kag ang bisyo gintugyan subong bahin sang pagtoluohan. Ang rebelyon ukon ribok nagbunal sing madalom sa iya gamot sa tagipusoon, kag ang kaakig sang tawo naglabi kapintas batok sa langit. Ginpakita sa atubangan sang uniberso nga, luwas sa Dios, ang tawhanon indi sarang mabayaw. Ang bag-o nga elemento sang kabuhi kag gahom kinahanglan ihatag Niya Sia nga nagbuhat sang kalibutan.

Sa dako nga kabalaka ang wala mahulog nga mga kalibutan nagbantay sa pagtan-aw kay Jehoba sa pagtindog, kag sa pagsilhig sang mga pumoluyo sang duta. Kag kon paghimuon ini sang Dios, si Satanas handa sa pagtuman sang iya piano sa pagkuha para sa iya kaugalingon sang pagdampig sang mga langitnon nga mga tinuga. Ginpahayag niya nga suno sa mga palatukoran sang pagbulot-an sang Dios ang pagpatawad indi gid mahimo. Kon abi ginlaglag ang kalibutan, magasiling sia nga ang iya ginasumbong napamatud-an nga matuod. Handa sia nga ang iya ginasumbong napamatud-an nga

[38] matuod. Handa sia sa pagbasol sa Dios, kag sa pagpalapnag sang iya ribok sa mga kalibutan sa ibabaw. Apang sa baylo sa paglaglag sang kalibutan, ginpadala sang Dios ang Iya Anak sa pagluwas sa iya. Wala sapayan nga ang kadulontan kag ang pagpamatok makita sa tanan nga bahin sang dumoluong nga probinsya, ang sa isa ka alagyan pagsag-uli gin-aman. Sa malisod gid kaayo nga si Satanas daw magadaog, ang Anak sang Dios nagkari nga may embahada sang diosnon nga bugay. Sa tagsa ka katuigan, sa tagsa ka takna, ang gugma sang Dios ginbutang sa buhat sa kaayuhan sang nahulog nga kaliwat. Wala sapayan sang pagkabalingag sang mga tawo, ang timaan sang kaluoy ginapakita sa walay langan. Kag sang pag-abot sang kabug-osan sang tion, ang Dios ginhimaya bangod sa pag-ula sa kalibutan sang isa ka baha sang manog-ayo nga bugay nga indi gid pagsablagan ukon pagkuhaon tubtob ang piano sang kaluwasan matuman.

Naghimaya si Satanas nga nagmadinalag-on sia sa pagdunot sang larawan sang Dios sa tawo. Niyan si Jesus nagkari sa pag-uli sa tawo sang larawan sang iya Magbubohat. Wala sing iban kundi si Kristo ang sarang makabuhat sang bag-o nga karakter nga ginlaglag sang sala. Nagkari Sia sa pagsubol sang mga demonyo nga nagagahom sang kabubot-on. Nagkari Sia sa pagbayaw sa aton gikan sa yab-ok, sa pagpasag-uli sang gindagtaan nga karakter nga magsuno sa Iya diosnon nga karakter kag sa pagpatahom sini sa Iya kaugalingon nga himaya.

Kapitulo 4—Natawo sa Inyo ang Manlulowas [39]

ANG Hari sang himaya nagpaubos sing manubo sa pagsuklob sang pagkatawhanon. Dimatinahuron kag masinumpongon amo ang Iya dutan-on nga mga palibot. Ang Iya himaya nakumbungan agod ang pagkahalangdon sang Iya guwa nga dagway indi sarang mahimo nga manginbutang nga pagkawilihan. Ginlikawan Niya ang tanan nga pagpakitakita nga sa guwa. Mga manggad, kalibutanon nga dungog, kag tawhanon nga pagkadako indi gid sarang makaluwas sing isa ka kalag gikan sa kamatayon; ginbuko ni Jesus nga wala sing kawilihan sang kinaugali nga dutan-on ang magtawag sa mga tawo pakadto sa Iya. Ang kagayon lamang nga langitnon kinahanglan magguyod sa sadtong buot magsunod sa ulihi Niya. Ang karakter sang Mesias gintagna sing madugay na, kag buot Niya nga ang mga tawo magbaton sang Iya suno sa pamatuod sang pulong sang Dios.

Nagkatingala ang mga manogtunda sang mahimayaon nga piano sang pagtubos. Nagbantay sila sa pagtan-aw kon paano ang pagbaton sang mga tawo sang Dios sa Iya Anak, nga panaputan sa panapton nga tawhanon. Ang mga manogtunda nagkari sa duta sang pinili nga mga tawo. Ang iban nga mga pungsod nagapabilin sa mga sugilanon nga butig kag nagasimba sa butig nga mga dios. Ang [40] mga manogtunda nagkari sa duta sa diin ang himaya sang Dios ginpahayag, kag ang kapawa sang tagna nagdilag. Nagkari sila nga indi makita sa Jerusalem, sa gintangdoan nga mga manogpahayag sang Balaan nga Orakulo, kag sa mga ministro sang balay sang Dios. Sa kay Zacarias nga saserdote, samtang nagaalagad sia sa atubangan sang halaran, ginpahibalo na ang pagkari ni Kristo. Ang kadungan natawo na, ang iya bulohaton ginapamatud-an sang kalatingalahan kag tagna. Ang balita sang iya pagkatawo kag ang makatilingala nga kahulogan sang iya bulohaton naglapta na sa malayo. Apang ang Jerusalem wala nagaaman sa pag-abiabi sa iya Manunobos.

Ang langitnon nga mga manogbalita natingala sa pagtan-aw sang kalas-ay sinang mga tawo nga gintawag sang Dios sa paghatag sa kalibutan sang kapawa sang balaan nga kamatuoran. Ang pungsod

nga Judio gintipigan subong saksi nga si Kristo magapakatawo sa kaliwatan ni Abraham kag ni David; apang wala nila mahibaloi nga ang pagkari Niya malapit. Sa templo ang aga kag hapon nga halad adlawadlaw nagatudlo sa Kordero sang Dios; apang bisan pa diri wala sing pag-aman sa pagbaton sa Iya. Ang mga saserdote kag ang manonudlo sang pungsod wala makahibalo nga ang labing dako nga hitabo sang mga katuigan madali na lamang mag-abot. Ginasulat nila ang ila walay kahulogan nga mga pangamuyo, kag ginahikot ang panimbahon nga pagatan-awon sang mga tawo, apang sa ila paghingamo sang manggad kag kalibutanon nga dungog indi sila naaman sa pagpahayag sang Mesias. Ang amo man nga kalas-ay nagapadayon sa duta sang Israel. Ang tagipusoon nga maiyaiyahon kag masako sa kalibutan indi matandog sang kalipay nga nagapasadya sang langit. Diutay lamang ang nagahandom sa pagtan-aw sang Dimakita. Sa ila sini ang embahador sang langit ginpadala.

[41] Ang mga manogtunda nagaalagad kay Jose kag kay Maria samtang nagapanlakatan sila gikan sa ila puloy-an sa Nazaret pakadto sa banwa ni David. Ang mando sang ginharian sang Roma sa pagpalista sang mga katawohan sang iya malapad nga ginharian naglambot tubtob sa mga pumoluyo sa tunga sang mga bakulod sa Galilea. Subong sa dumaan nga panag-on, si Cirenio gintawag sa paglingkod sa trono sang ginharian sang kalibutan agod sarang niya mabuhian ang mga bihag sang Ginuo, gani si Cesar Augusto ginhimo nga galamiton sa pagtuman sang tinutoyo sang Dios sa pagdala sang iloy ni Jesus sa Betlehem. Gikan sia sa panimalay ni David, kag ang Anak ni David kinahanglan matawo sa banwa ni David. Gikan sa Betlehem ang hambal sang manalagna, “magaguwa . . . ang isa nga manginmanogdumala sa Israel, nga ang iya mga gingikanan kutob pa sa dumaan, sa wala sing katapusan.” Miqueas 5:2. Apang sa banwa sang ila harianon nga panimalay, si Jose kag si Maria wala ginakilala kag wala ginapadunggi. Lapyo kag walay puloyan, naglakat sila sa bug-os nga kalawigon sang makitid nga dalan, kutob sa ganhaan sang banwa tubtob sa ukbong sang banwa nayon sa sidlangan, sa pagpangita sa walay pulos sang isa ka duog nga palahuwayan sa kagab-ihon. Wala sing hulot para sa ila sa gutok nga dalayunan. Sa gupak nga balaybalay sa diin ang hayop ginapasilungan, nakakita sila sa katapusan sing dalangpan, kag diri ang Manunobos sang kalibutan natawo.

Wala makahibalo ang mga tawo, apang ang balita nagpuno sang langit sing kasadya. Sa labi kadalom kag labi nga kawili ang mga tinuga nga balaan gikan sa kalibutan sang kapawa ginguyod pa duta. Ang bug-os nga kalibutan naglabi kasanag tungod sang Iya pag-abot. Sa ibabaw sang mga bakulod sa Betlehem nagatipon ang dili maisip nga kadam-an sang mga manogtunda. Nagahulat sila sang senyas sa pagpahibalo sang masadyang balita sa kalibutan. Kon abi ang [42] mga pangulo sang Israel nanginmatuod sa ila bulohaton, kuntani [43] nakaambit sila sang kalipay sa pagbantala sang pagkatawo ni Jesus. Apang karon ini nagligad.

Nagpamulong ang Dios, "Ako magaula sing tubig sa ginauhaw, kag mga ilig sa duta nga mamala." "Sa matadlong may nagasilak nga kapawa sa kadudolman." Isa. 44:3; Sal. 112:4. Sa sadtong nagapangita sing kapawa kag nagabaton sini nga may kalipay, ang masanag nga silak gikan sa trono sang Dios magaiwag.

Sa mga latagon sa diin ang pamatan-on nga si David nagdala sang iya mga panong, ang mga manogbantay sang karnero sa gihapon nagabantay sa kagab-ihon. Sa malinong nga mga takna nagasugilanon sila nahanungod sang ginsaad nga Manlulowas, kag nagapangarnuyo tungod sa nagakari nga Hari sa trono ni David. "Kag ang manogtunda sang Ginuo nagpahayag sa ila, kag ang himaya sang Ginuo nagsilak sa palibot nila, kag hinadlukan sila sing tama. Kag ang manogtunda nagsiling sa ila, Dili kamo mahadlok; kay yari karon ginatunda ko sa inyo ang maayong balita sang dakong kalipay nga mangin sa bug-os nga katawohan, kay natawo sa inyo karon nga adlaw sa banwa ni David ang Manlulowas, nga si Kristo nga Ginuo."

Sa sining mga pulong ang palanan-awon sang himaya nagpuno sang painoino sang nagapalamati nga mga manogbantay sang karnero. Ang Manogluwas nagkari sa Israel! Gahom, pagkataas, pagdaog, nagabuylog sa Iya pagkari. Apang ang manogtunda kinahanglan mag-aman sa ila sa pagkilala sa ila Manlulowas sa kaimulon kag sa pagkakubos. "Kag ini amo ang tanda sa inyo," ang pulong niya, "makita ninyo ang bata nga naputos sa mga 1ampin kag nakulan sa pasungan."

Ang manogbalita nga langitnon nagpaumpaw sang ila kahadlok. Ginsugiran niya sila kon paano nga ma- kita nila ang bata. [44] Sa malulo nga pagpatugsiling sang ila kaluyahon nga tawhanon,

ginhatagan niya sila sing tion sa pagpaanad sa ila sa diosnon nga kasilaw. Niyan ang kalipay kag himaya indi na sarang matago. Ang bug-os nga patag ginsilakan sang masanag nga kapawa sang kasuldadosan sang Dios. Ang duta ginapalinong, kag ang langit nagpaubos sa pagpamati sang ambahanon—

> "Himaya sa Dios sa kahitaasan,
> kag paghidait sa duta sa tunga sang
> mga tawo nga iya nahamut-an."

Oh, kabay kuntani nga ang tawhanon nga panimalay karon sarang makakilala sina nga ambahanon. Ang pagpahayag nga sadto ginhatag, ang nota nga sadto ginpahuni, nagatingog tubtob sa pag-takop sang panag-on, kag nagalanog tubtob sa mga ukbong sang duta. Kon ang Adlaw sang Pagkamatarong magbutlak, nga may pag-ayo sa iya mga pakpak, inang ambahanon magalanog liwat sa tingog sang isa ka dako nga kadam-an subong sang daganas sang madamo nga tubig, nga nagasiling, "Aleluya! Kay ang Ginuo nga aton Dios nga Makaako nagahari." Bug. 19:6.

Sang pagkadula sang mga manogtunda, ang kapawa nagtaliwan, kag ang landong sang kagab-ihon sing makaisa liwat nahulog sa mga bakulod sang Betlehem. Apang labing masanag nga laragway nga nakita sang tawhanon nga mata nagapabilin sa hunahona sang mga manogbantay sang karnero. "Sang naghalin sa ila ang mga manogtunda pakadto sa langit, ang mga manogpahalab sang karnero nagsinilingay, Makadto kita karon sa Betlehem kag tan-awon ta ining butang nga nahanabo, nga ginpahayag sang Ginuo sa aton. Kag nagkadto sila sing dalidali, kag nakita nila si Maria kag si Jose, kag ang bata nga nakulan sa pasungan."

Sang naglakat sila sa dako nga kalipay, ginsugid nila ang mga [45] butang nga ila nakita kag nabatian. "Kag ang tanan nga nakabati sini natingala sang ginpamulong sa ila sang mga manogpahalab sang karnero. Apang gintipigan ni Maria ining tanan nga pulong, nga nagabinagbinag sini sa iya tagipusoon. Kag nagbalik ang mga manogpahalab sang karnero, nga nagahimaya kag nagadayaw sa Dios."

Ang langit kag ang duta indi maglabi kaantad karon sang sa tion nga nagapamati ang mga manogpahalab sang karnero sa ambahanon

sang mga manogtunda. Ang tawhanon sa gihapon ginabilang sing dako sang langit kaangay sadtong ordinaryo nga tawo nga may ordinaryo nga bulohaton nga nagsugata sa mga manogtunda sa udtong adlaw kag nagsugilanon sa mga manogbalita nga langitnon sa mga ulobasan kag sa latagon. Sa aton sa ordinaryo nga kahimtangan sang kabuhi ang langit ayhan tama gid kalapit. Ang mga manogtunda gikan sa mga hulot sa ibabaw magaalagad sa tikang sadtong nagakari kag nagalakat sa sugo sang Dios.

Ang sugilanon sang Betlehem wala nagakaubos nga sugilanon. Sa iya natago ang "kadalumon sang kamanggaran kag kaalam kag ihibalo sang Dios." Roma 11:33. Nagakatingala kita sang pag-antos sang Manlulowas sa pagbaylo sang trono sang langit sa pasungan, kag ang paghiliupod sang nagasimba nga mga manogtunda sa mga hayop sa kuadra. Ang tawhanon nga bugal kag ang iksarang sa kaugalingon ginasabdong sa Iya atubangan. Apang ini amo lamang ang pagsugod sang Iya makatilingala nga pagpaubos. Kasi isa ka tama kadako nga pagpaubos sa Anak sang Dios ang pagsuklob sang kinaugali sang tawo, bisan pa sang pagtindog ni Adan sa iya pagkaputli sa Eden. Apang ginbaton ni Jesus ang tawhanon sang ginpaluya ang kaliwatan sa apat kalibo ka tuig nga sala. Kaangay sa anak ni Adan, ginbaton Niya ang patubas sang pagpanghikot sang dako nga kasugoan sang panublion. Kon ano ining mga patubas, makita sa maragtas sang Iya dutan-on nga katigulangan. Nagkari [46] Sia upod sinang panublion sa pag-ambit sang aton kasakit kag mga pagsulay, kag sa paghatag sa aton sing huwaran sang walay sala nga kabuhi.

Si Satanas sa lantip nagdumot kay Kristo tungod sang palangakuan Niya sa mga hulot sang Dios. Gindumtan niya Sia sing labi sang ginpahalin sia sa iya lingkoran. Gindumtan niya Sia, Sia nga nagsaad sa Iya kaugalingon gid sa pagtubos sang isa ka kaliwat nga makasasala. Apang sa kalibutan sa diin si Satanas nagaako sang iya ginharian, ang Dios nagtugot sa Iya Anak sa pagkari, isa ka walay masarangan nga lapsag, suheto sa kaluyahon nga tawhanon. Gintugotan Niya Sia sa pagsugata sang katalagman sang kabuhi nga masami sa tagsa ka kalag nga tawhanon, sa pagpaigaway sa alawayon nga dapat awayon sang tagsa ka anak nga tawhanon, sa katalagman sang kapasuhan kag kalutosan nga dayon.

Ang tagipusoon sang tawhanon nga amay nagabatyag sing kaawa sa iya anak. Nagatulok sia sa nawong sang iya diutay nga anak, kag nagakurog sa paghunahona sang katalagman sang kabuhi. Ginahandom niya sa pagsagang sa iya hinigugma gikan sa gahom ni Satanas, sa pagpugong sa iya gikan sa panulay kag sa inaway. Sa pagsugata sang mapait nga alawayon kag sang makahaladlok nga katalagman ang Dios naghatag sang iya bugtong nga Anak, agod nga ang dalan sang kabuhi sarang mapalig-on para sa aton diutay nga mga anak. "Yari diri ang gugma.'' Kalatingalahan, O langit! kag magkatingala ka, O duta!

Kapitulo 5—Ang Pagtugyan [47]

MALAPIT sa kap-atan ka adlaw sa tapos matawo si Kristo, si Jose kag si Maria nagdala sa Iya sa Jerusalem, sa pagpahayag sa Iya sa Ginuo, kag sa paghalad sing halad. Ini suno sa kasugoan sang mga Judio, kag subong tal-os kay Kristo, ini dapat magsunod sa kasugoan sa tanan nga bahin. Ginpatuman na Sia sa hilikuton nahanungod sang pagtuli subong pasalig sang Iya pagkamatinumanon sa kasugoan.

Subong halad para sa iloy, ang kasugoan nagakinahanglan sang isa ka kordero nga nagaedad sing isa ka tuig para sa halad nga sinunog, kag isa ka tukmo ukon salampati subong halad tungod sa sala. Apang ang kasugoan nagatugot nga kon ang mga ginikanan tama gid kaimol sa pagdala sing isa ka kordero, ang duha ka tukmo ukon kuyabog nga salampati, ang isa para sa halad nga sinunog, kag ang isa subong halad tungod sa sala, sarang mabaton.

Ang mga halad nga ginadala sa Ginuo kinahanglan wala gid sing dagta. Ini nga mga halad nagatiglawas kay Kristo, kag gikan sini, maathag nga si Jesus gid sa Iya kaugalingon hilway gikan sa kasawayan sa lawas. Sia among halad nga "walay kasawayan kag walay dagta." 1 Pedro 1:19. Ang Iya kalawasan wala madagtai sang san ano nga kasawayan; ang Iya lawas mabakod kag maayo. Kag [48] sa Iya bug-os nga kabuhi, nagkabuhi Sia nga nagasunod sa mga kasugoan sang kinaugali. Sa lawas kag sa espiritu, Sia among isa ka huwaran sang buot sang Dios nga mangin-amo ang tanan nga tawo paagi sa pagtuman sang Iya mga kasugoan.

Ang pagtugyan sang panganay nagsugod sa labing maaga nga mga panag-on. Ang Dios nagsaad sa paghatag sang Panganay sang langit sa pagluwas sa makasasala. Ini nga hatag kinahanglan pagkilalahon sa tanan nga panimalay bangod sa pagtugyan sang panganay nga anak. Kinahanglan sia itugyan sa pagkasaserdote, subong tiglawas ni Kristo sa tunga sang mga tawo.

Sang pagluwas sa Israel gikan sa Ehipto, ang pagtugyan sang panganay sa liwat ginsugo. Samtang yara sa kahiulipnan ang mga inanak ni Israel sa mga Ehiptohanon, ang Ginuo nagsugo kay Moises

sa pagkadto kay Paraon, kag magsiling, "Amo ini ang ginasiling sang Ginuo, Ang Israel Akon anak nga panganay, kag nagasiling Ako sa imo, "Tugoti sa paglakat ang Akon anak agod nga magalagad sia sa Akon; kon magdumili ka sa pagpalakat sa iya, yari karon, patyon Ko ang imo anak nga lalaki nga panganay." Ex. 4:22, 23.

Ginhatag ni Moises ang iya balita; apang ang sabat sang bugalon nga hari amo, "Sin-o bala ang Ginuo, nga magpamati ako sa Iya tingog kag magpalakat sang Israel?" Ex. 5:2. Nagapangabudlay ang Ginuo para sa Iya mga tinawo paagi sa talandaan kag kalatingalahan, nga nagapadala sang makahahadlok nga mga paghukom sa ibabaw ni Paraon. Sang ulihi ang manoglaglag nga manogtunda ginsugo sa pagpilas sang panganay sa tawo kag sa sapat sa tunga sang mga Ehiptohanon. Agod ang mga Israelinhon pagluwason, ginsugo sila sa pagbutang sa mga bakalan sang ila mga puertahan sang dugo [49] sang gin-ihaw nga kordero. Ang tagsa ka balay kinahanglan may tanda, agod nga kon ang manogtunda magkari sa iya bulohaton sa pagpamatay, sarang sia makaligad sa mga puloy-an sang mga Israelinhon.

Sa tapos mapadala ining paghukom sa ibabaw sang Ehipto, ang Ginuo naghambal kay Moises, "Pakabalaana sa Akon ang tanan nga panganay, . . . sa tawo kag sa sapat: Akon sia;" "sang adlaw nga Akon ginpatay ang tanan nga panganay sa duta sang Ehipto ginpakabalaan Ko nga sa Akon ang tanan nga panganay sa Israel, sa tawo kag sapat; Akon sila; Ako amo ang Ginuo." Ex. 13:2; Num. 3:13. Sa tapos natukod ang pag-alagdan sa tabernakulo, ang Ginuo nagpili sang kabikahan ni Lebi sa duog sang panganay sang tanan nga Israel sa pag-alagad sa santuaryo. Apang ang panganay sa gihapon kinahanglan kabigon subong iya sang Ginuo, kag kinahanglan baklon paagi sa gawad.

Gani ang kasugoan sa pagpahayag sang panganay ki-nahanglan may kahulogan sing pinasahi. Samtang ini amo ang isa ka handumanan sang makatilingala nga pagluwas sang Ginuo sang mga inanak sang Israel, nagalandong man sia sang labi kadako nga kaluwasan nga pagabuhaton sang bugtong nga Anak sang Dios. Subong nga ang ginwisik nga dugo sa bakalan sang puertahan nakaluwas sa panganay sang Israel, subong man sini, ang dugo ni Kristo may gahom sa pagluwas sang kalibutan.

Niyan daw ano nga kahulogan ang yara sa pagpahayag kay Kristo! Apang ang saserdote indi makakita lapos sa kumbong; indi sia makabasa sang tinago sa likod. Ang pagpahayag sang mga lapsag among ordinaryo nga talan-awon. Adlawadlaw ang saserdote nagabaton sing gawad nga kuarta samtang ang mga lapsag ginapahayag sa Ginuo. Adlawadlaw nagapadayon sia sing regular sa iya hilikuton, nga daw wala nagasapak sa mga ginikanan ukon mga anak, luwas kon nakita niya ang kapahayagan sang manggad [50] ukon mataas nga ranggo sang mga ginikanan. Si Jose kag si Maria mga imol; kag sang pagkari nila upod sang bata, nakita lamang sang saserdote ang lalaki kag ang babae sa panapton sang taga-Galilea, kag sa labing kubos nga sapot. Wala gid sing ano sa ila dagway nga pagkawilihan, kag naghatag lamang sila sing halad nga ginahalad sang labi kaimol nga mga tawo.

Ang saserdote nagapadayon sa iya seremonya nga hilikuton. Ginkuha niya ang bata sa iya butkon, kag ipahayag sa atubangan sang halaran. Sa tapos niya mabalik ang bata sa iloy, ginsulat niya ang ngalan "Jesus" sa linukot nga tulon-an para sa mga panganay. Wala niya paghunahonaa, samtang ang bata yara sa iya butkon, nga amo sia ang Halangdon sang langit, ang Hari sang Himaya. Ang saserdote wala maghunahona nga ining bata amo ang Isa nga nahanungod sa Iya nagsulat si Moises, "Ang isa ka manalagna bangunon sang Ginuong Dios sa inyo gikan sa tunga sang inyo mga kautoran kaangay sa Akon. Sa Iya magapamati kamo sa tanan nga ipamulong Niya sa inyo." Binu. 3:22. Wala sia maghunahona nga ining bata amo Sia, nga ang Iya himaya ginpangayo ni Moises nga pagtanawon. Apang ang Isa nga labi pa kay Moises yara sa butkon sang saserdote; kag sang pagsulat niya sang ngalan sang bata sa tulonan, nagasulat sia sang ngalan sang Isa nga among sadsaran sang bug-os nga bulohaton sang Judio. Ina nga ngalan amo ang mangingarantiya sang iya kamatayon; kay ang sistema sang mga halad kag dulot nagadaan; ang simbolo halos nakalambot sa iya ginalandungan, kag ang landong sa iya lawas.

Ang Shekinah nagtaliwan gikan sa santuaryo, apang sa Bata sa Betlehem ginkumbong ang himaya nga sa atubangan sini nagayaob ang mga manogtunda. Ang walay ihibalo nga lapsag among kaliwat nga ginsaad, nga sa Iya ang nahauna nga halaran sa gawang sang [51] Eden nagatudlo. Ini amo ang Silo, ang manoghatag sang paghidaet.

Sia amo ang naghambal kay Moises AKO AMO. Sia amo ang haligi nga panganod kag kalayo nga nagatuytoy sa Israel. Ini amo Sia ang gintagna sang mga manogtulok sing madugay na. Sia amo ang Bililhon sang tanan nga pungsod, ang Gamot kag Panganay ni David, kag ang Masilaw nga Bituon sa Kaagahon. Ang ngalan sinang walay masarangan nga lapsag, nga ginsulat sa tulon-an sang Israel, nga nagapahayag nga Sia aton utod, among paglaom sang tawo. Ang bata nga sa iya ang inoggawad nga kuarta ginbayad, amo Sia nga magabayad sang inoggawad tungod sa sala sang bug-os nga kalibutan. Sia among matuod nga "pinakamataas nga saserdote sa balay sang Dios," ang ulo sang "nagapadayon. . . nga pagkasaserdote," manogpatunga sa "tuo sang Pagkahalangdon sa hitaas." Heb. 10:21; 7:24; 1:3.

Ang mga butang nga espirituhanon ginahangop sing espirituhanon. Sa templo ang Anak sang Dios gintugyan sa bulohaton nga tungod sini nagkari Sia. Ang saserdote nagtulok sa Iya kaangay sang iya ginabuhat sa bisan kay sin-o nga bata. Apang wala sapayan nga wala sia sing nakita ukon ginbatyag nga pinasahi, ang buhat sang Dios sa paghatag sang Iya Anak sa kalibutan ginkilala. Ini nga hitabo wala magligad sa wala sing nakakilala kay Kristo. "May tawo sa Jerusalem nga ang iya ngalan si Simeon, kag ining tawo matarong kag mainampuon, nga nagahulat sang paglipay sang Israel, kag ang Espiritu Santo yara sa iya. Kag ginbugna sa iya sang Espiritu Santo nga indi sia makaagom sing kamatayon sa wala pa niya makita ang Kristo sang Ginuo."

Sang nagasulod si Simeon sa templo, nakita niya ang isa ka panimalay nga nagapahayag sang ila panganay nga anak sa atubangan sang saserdote. Ang ila dagway nagapahayag sang ila kaimulon; [52] apang nahangpan ni Simeon ang pagpaandam sang Espiritu, kag [53] ginpatalupangod sia nga ang lapsag nga ginapahayag sa Ginuo amo ang Paglipay sang Israel, Isa nga iya ginhandom sa pagtan-aw. Sa nagakatingala nga saserdote, si Simeon nagapakita subong isa ka tawo nga ginkunyag sa dako nga kalipay. Ang bata ginbalik kay Maria, kag ginkuha niya ini sa iya butkon kag ipahayag sa Dios, samtang ang kalipay nga wala gid niya sadto pagbatyaga, nagdapo sa iya kalag. Kag sang ginbayaw niya ang bata nga Manlulowas ayon sa langit, nagsiling sia, "Ginuo, pataliwana karon sa paghidait ang Imo ulipon, suno sa Imo pulong; kay ang akon mga mata nakakita

sang Imo kaluwasan nga gin-aman Mo sa atubangan sang tanan nga katawohan, isa ka kapawa nga bugna sa mga hentil, kag himaya sa Imo katawohan nga Israel."

Ang espiritu sang tagna yara sa ibabaw sini nga tawo sang Dios, kag samtang si Jose kag si Maria nagatindog sa luyo, nga nagakatingala sa iya mga pulong, ginpakamaayo niya sila, kag nagsiling kay Maria, "Yari karon, ining bata ginabutang nga kahigayunan sa pagkapukan kag pagbangon sang kadam-an sa Israel, kag tanda nga suayon (kag isa ka espada magalapos sa imo kaugalingon nga kalag), agod nga ang mga hunahona sang madamong tagipusoon mapadayag."

Si Ana, isa man ka manalagna, nagsulod kag nagpalig-on sang pamatuod ni Simeon nahanungod kay Kristo. Sang paghambal ni Simeon, nag-iwag sa iya nawong ang himaya sang Dios, kag gin-ula niya ang tinagipusoon nga pagpasalamat tungod nga gintugotan sia sa pagtanaw kay Kristo nga Ginuo.

Ining kubos nga mga manogsimba wala magtuon sang mga tagna sa walay pulos. Apang yadtong may palangakuan subong mga manoggahom kag saserdote sa Israel, walay sapayan nga sila man may hamili nga mga pahayag sang tagna, wala nagalakat sa dalan sang Ginuo, kag ang ila mga mata wala pagbuksi sa pagtan-aw sang [54] Kapawa sang kabuhi.

Subong man sini karon. Ang mga hitabo nga ang pagtalupangod sang bug-os nga langit, nasentro, wala mahangpi, ang ila pagabot wala mahibaloi, sang mga balaan nga mga pangulo kag mga manogsimba sa balay sang Dios. Ang mga tawo nagakilala kay Kristo sa maragtas, samtang nagatalikod sila gikan sa buhi nga Kristo. Si Kristo sa Iya pulong nga nagatawag sa paghalad sang kaugalingon, sa imol kag nagaantos nga nagaampo nga pagtabangan, sa bulohaton sang pagkamatarong nga nagalakip sang kaimulon kag pangabudlay kag kahuloy-an, indi ginabaton karon sing labi kahanda sang sa pagbaton sa Iya sang napulogwalo ka gatos ka tuig nga nagligad.

Nagpamalandong si Maria sang kalaparon kag kalayuon sang tagna ni Simeon. Samtang nagatulok sia sa bata sa iya butkon, ang nadumdoman nga mga pulong nga ginhambal sang mga manogpahalab sa Betlehem, napun-an sia sang mapinasalamaton nga kalipay kag masanag nga paglaom. Ang mga pulong ni Simeon nagdala sa

iya panghunahona sang pinamulong nga tagnaanon ni Isaias: "May magaguwa nga salingsing gikan sa tuod ni Jesse, kag isa ka sanga gikan sa iya mga gamot magapamunga. Kag magadulog sa iya ang Espiritu sang Ginuo, ang espiritu sang kaalam kag paghangop, ang espiritu sang laygay kag kusog, ang espiritu sang ihibalo kag sang kahadlok sa Ginuo . . . "Ang pagkamatarong manginwagkos sang iya hawak, kag ang katutom manginwagkos sang iya balikawang." "Ang katawohan nga naglakat sa kadudolman nakakita sing dako nga kapawa; ang mga nagpuyo sa duta sang landong sang kamatayon, ang kapawa nagsilak sa ila. . . . Kay sa aton natawo ang isa ka bata, sa aton ginhatag ang isa ka anak nga lalaki; kag ang pagbulot-an [55] mangin sa Iya abaga, kag tawgon ang Iya ngalan Makatilingala nga Manoglaygay, Dios nga Gamhanan, Amay nga Nagapadayon, Prinsipe sang Paghidait" Isa. 11:1-5; 9:2-6.

Apang si Maria wala makahangop sang bulohaton ni Kristo. Gintagna ni Simeon nahanungod sa Iya, subong isa ka kapawa sa pag-iwag sa mga hentil, subong isa ka himaya sa Israel. Gani ang mga manogtunda nagbantala sang pagkatawo sang Manlulowas subong balita nga masadya sa tanan nga katawohan. Nagtinguha ang Dios sa pagtadlong sang makitid nga paghangop sang mga Judio sang bulohaton sang Mesias. Buot Niya nga ang mga tawo magtulok sa Iya indi lamang subong manogluwas sang Israel, kundi subong Manunobos sang kalibutan. Apang kinahanglan magligad ang madamo nga tuig sa wala pa, bisan ang iloy ni Jesus, maghangop sang Iya bulohaton.

Si Maria nagapaabot sang pagkari sang Mesias sa trono ni David, apang wala niya makita ang pagbatas sang pag-antos nga paagi sini kinahanglan sia daugon. Bangod kay Simeon ginapahayag nga ang Mesias kinahanglan indi pagsablagan sa pagkadto sa kalibutan. Sa mga pulong ni Maria, "isa ka espada magalapos sa imo kaugalingon nga kalag," ang Dios sa Iya mahinuklogon nga kaluoy nagahatag sa iloy ni Jesus sing paghangop nahanungod sang kasakit nga tungod sa Iya ginsugoran na niya sa paglulan.

"Yari karon," ang pulong ni Simeon, "ining bata ginabutang nga kahigayunan sa pagkapukan kag pagbangon sang kadam-an sa Israel, kag tanda nga suayon." Kinahanglan mapukan yadtong buot magbangon. Kinahanglan kita mapukan sa Bato kag pagdugmukon sa wala pa kita sarang mabayaw kay Kristo. Ang kaugalingon

kinahanglan isikway, ang bugal kinahanglan paubson, kon buot kita sa paghibalo sang himaya sang espirituhanon nga ginharian. Ang mga Judio indi magbaton sang ka- dungganan nga madangat paagi [56] sa pagpaubos. Busa, indi sila magbaton sang ila Manunobos. Sia among tanda nga pagasuayon.

"Agod nga ang mga hunahona sang madamong tagipusoon mapadayag." Sa kapawa sang kabuhi sang Manlulowas, ang tagipusoon sang tanan, bisan kutob sa Manunoga tubtob sa prinsipe sang kadudolman, ginapahayag. Si Satanas nagpahayag sa Dios subong maiyaiyahon kag mapiguson, subong nagaangkon sang tanan kag wala sing ginahatag, subong nagakinahanglan sang pag-alagad sang Iya nga mga tinuga para sa Iya kaugalingon nga himaya, kag nga wala nagabuhat sang pag-antos para sa ila kaayuhan. Apang ang dulot sang Kristo nagapakita sang tagipusoon sang Amay. Nagapamatuod ini nga ang mga hunahona sang Dios ayon sa aton among "sang paghidaet kag indi sang malaot." Jer. 29:11. Ini nagapahayag nga samtang ang dumot sang Dios batok sa sala makusog subong sang kamatayon, ang Iya gugma sa makasasala makusog labi pa sa kamatayon. Sa nasugoran Niya ang aton pagtubos, indi Niya pagpaligaron ang bisan ano, bisan kon daw ano kamahal, nga kinahanglan sa pagtapos sang Iya bulohaton. Wala sing kamatuoran nga importante sa aton kaluwasan ang ginapunggan, wala sing kalatingalahan sang kaluoy ang ginapatumbayaan, wala sing diosnon nga galamiton ang ginligaran nga wala paggamita. Ang kahamuot ginasampaw sa kahamuot, ang dulot sa dulot. Ang bug-os nga bahandian sang langit ginabuksan sa sadtong nagatinguha sa pagluwas. Sa tapos Niya matipon ang kamanggaran sang uniberso, kag nabuksan ang mga tuburan sang walay katubtoban nga gahom, ginhatag Niya sila tanan sa kamot ni Kristo kag magsiling, Tanan ini para sa tawo. Gamita ining mga dulot sa pagpatalupangod sa iya nga wala sing gugma nga maglabaw pa sang sa Akon sa duta ukon sa langit. Ang Iya labing dako nga kalipay makita sa paghigugma sa Akon.

Sa krus sa Kalbaryo, ang gugma kag ang pagkamaiyaiyahon [57] nagatindog nga nagatamparay. Diri ang ila pinasahi nga pagpahayag. Nagkabuhi si Kristo lamang sa paglipay kag sa pagpakamaayo, kag sa pagbutang sa Iya kamatayon, si Satanas nagpakita sang iya kalaot sang iya pagdumot batok sa Dios. Ginpaathag niya nga ang matuod nga tinutoyo sang iya pagribok amo ang pagpukan sa Dios, kag

sa paglaglag sa Iya paagi sadtong ginpahayagan sang gugma sang Dios.

Paagi sa kabuhi kag kamatayon ni Kristo, ang mga hunahona sang mga tawo ginapakita. Kutob sa pasungan tubtob sa krus, ang kabuhi ni Jesus among isa ka pana* wag sa pagtugyan sang kaugalingon, kag sa pag-ambit sa pag-antos. Naghublas ini sang mga tinutoyo sang mga tawo. Nagkari si Jesus upod sang kamatuoran sang langit, kag ang tanan nga nagapamati sa tingog sang Espiritu Santo ginabutong pakadto sa Iya. Ang mga manogsimba sang kaugalingon iya sang ginharian ni Satanas. Sa ila panimuot ayon kay Kristo, ang tanan magapakita kon diin nga luyo magatindog sila. Kag sa sini nga bagay ang tagsatagsa magahukom sang iya kaugalingon.

Sa katapusan nga adlaw sang paghukom, ang tagsa ka kalag nga mawala, magahangop sang kinaugali sang iya kaugalingon nga pagsikway sang kamatuoran. Ang krus paga ipahayag, kag ang iya matuod nga kahulogan makita sang tagsa ka hunahona nga ginbulag bangod sa paglapas. Sa atubangan sang palanan-awon sang Kalbaryo upod sang iya misterioso nga Biktima, ang mga makasasala magatindog nga tinagudilian. Ang tagsa ka butig nga pamalibad pagadulaon. Ang tawhanon nga pagkamalalison magapakita sang iya makangilil-ad nga karakter. Pagatan-awon sang mga tawo kon ano ang ila ginpili. Ang tagsa ka kamatuoran kag sayop nga ginpangduhadohaan sa madugay nga kasaba, niyan pagaipaathag. Sa paghukom sang uniberso, ang Dios magatindog nga [58] indi mabasol tungod sang pagtuaw ukon pagpadayon sang kalaot. Pagaipahayag nga ang diosnon nga mga sugo indi galamiton sa pagpakasala. Wala sing kasawayan sa pagbulot-an sang Dios, wala sing kabangdanan sa pagkadula sang gugma. Kon ang panghunahona sang tanan nga tagipusoon pagaipadayag, ang matinumanon kag ang malalison magahiusa sa pagsiling, "Matarong kag matuod ang Imo mga dalanon, O Hari sang mga balaan! Sin-o bala ang indi mahadlok kag indi maghimaya sang Imo ngalan, O Ginuo? . . . kay ang Imo mga paghukom napahayag." Bug. 15:3, 4.

Kapitulo 6—"Nakita Namon ang Iya Bituon" [59]

"KARON sang natawo si Jesus sa Betlehem sang Judea sa mga adlaw ni Herodes nga hari, yari karon, nagabot sa Jerusalem ang mga mago gikan sa Sidlangan, nga nagasiling, Diin bala ang natawo nga hari sang mga Judio? Kay nakita namon ang Iya bituon sa Sidlangan, kag nagkari kami sa pagsimba sa Iya."

Ang mangin-alamon nga mga tawo gikan sa Sidlangan mga pilosopo. Nagikan sila sa dako kag may inpluensia nga sari sang mga tawo, lakip sadtong natawo sing dungganon kag may madamo nga manggad kag kaalam sang ila pungsod. Sa tunga sini nila madamo ang nagapapati sa mga tawo. Ang iban mga matarung nga nagtuon sang mga pagpahayag sang Dios sa kinaugali, kag ginapasidunggan tungod sang ila katarong kag kaalam. Amo ini nga karakter ang iya sang mangin-alamon nga tawo nga nagkari kay Jesus.

Ang kapawa sang Dios sa gihapon nagaiwag sa tunga sang kadudolman sang pagkahinintil. Samtang nagatuon ining mga mago sang ila masanag nga mga alagyan, nakita nila ang himaya sang Manunoga. Sa pagpangita sang labi pa gid kaathag nga pagkilala, nagdangop sila sa mga Kasulatan nga Hebreohanon. Sa ila kaugalingon nga duta nagatago ang tagnaanon nga mga sulat nga nagatagna [60] sang pagkari sang isa ka diosnon nga manunodlo. Si Balaam iya sang mga mahiko, wala sapayan nga sa isa ka tion manalagna sia sang Dios; bangod sa pinalatunlaton nga sugid sa mga katuigan kag katuigan. Apang sa Daan nga Katipan ang pagkari sang Manlulowas sing maathag ginpahayag. Ang mga mago nakahibalo sing malipayon nga ang Iya pagkari malapit, kag nga ang bug-os nga kalibutan pagapun-an sing pagkilala sang himaya sang Ginuo.

Ang mangin-alamon nga mga tawo nakakita sing misterioso nga kapawa sa mga langit sa sina nga gab-i sang pagbaha sang himaya sang Dios sa mga bakulod sa Betlehem. Sang pagtaliwan sang kapawa? ang masilaw nga bituon nagpakita, kag nagpabilin sa langit. Indi sia unay nga bituon ukon isa ka planeta, kag ang kalatingalahan

nagpukaw sang kawili. Ina nga bituon among malayo nga kabon sang nagaiwag nga mga manogtunda, apang nahanungod sini wala sing nahibaloan ang mga mangin-alamon nga mga tawo. Apang ginpatalupangod sila nga inang bituon may pinasahi nga pagkaimportante sa ila. Nagpakiana sila sa mga saserdote kag pilosopo, kag usisaon ang mga tulon-an nga linukot sang dumaan nga sinulat. Ang tagna ni Balaam nagpahayag, "May magaguwa nga bituon gikan sa Jacob, kag isa ka cetro magalutaw sa Israel." Num. 24:17. Ginpadala bala ining bituon subong manogpanguna sang Isa nga Ginsaad? Ang mago nag-abi-abi sang kapawa sang kamatuoran nga ginpadala sang langit; karon ginpaiwag ini sa ibabaw nila sa labi kasanag nga silak. Bangod sa mga damgo ginsugo sila sa paglakat kag sa pagusisa sang Prinsipe nga bag-o natawo.

Subong nga bangod sa pagtuo si Abraham naglakat sa sugo sang Dios, "nga wala makahibalo kon sia makadto" (Heb. 11:8); subong nga bangod sa pagtuo ang Israel nasunod sa haligi nga panganod pakadto sa Duta sang Saad, subong man ining mga hentil naglakat sa [61] pagpangita sa Sinaad nga Manlulowas. Ang pungsod sa Sidlangan [62] bugana sa hamili nga mga butang, kag ang mga mago wala maglakat nga walay dala. Kinabatasan ang pagdulot sing mga halad subong isa ka buhat sa pagtahod sa mga prinsipe ukon iban nga mga tawo nga gakod, kag ang labing manggaranon nga dulot nga ginahatag sang duta, gindala subong halad sa Iya, nga sa Iya ang tanan nga panimalay sa duta pagapakamaayuhon. Kinahanglan ang paglakat sa gab-i agod makita ang bituon; apang ang manogpanlakatan naglimbong sang takna bangod sa pagsulit sang pinalatunlaton nga sugid kag tagnaanon nga pahayag nahanungod sa Isa nga ila ginapangita. Sa tagsa ka pagpahuway ginausisa nila ang mga tagna; kag ang pagtalupangod nagaathag nga ginatuytuyan sang Dios. Samtang yara ang bituon sa atubangan nila, subong guwa nga tanda, may ila man sila nga kapahayagan sang Espiritu Santo sa sulod, nga nagatandog sang ila tagipusoon, kag nagahatag sa ila sing paglaom. Ang panlakatan, wala sapayan nga malawig, nanginmalipayon para sa ila.

Nakaabot sila sa duta sang Israel, kag nagadulhog sa Bukid sang mga Olibo, ang Jerusalem lantawon, kag yari karon ang bituon nga nagtuytoy sa ila nagdulhog sa ibabaw sang templo, kag sa tapos sang isa ka tion, nadula gikan sa ila mata. Sa nabalaka nga mga

tikang, nagpadayon sila, nga masinaligon sa pagpaabot nga ang pagkatawo sang Mesias manginmalipayon nga lulan sang tagsa ka dila. Apang ang ila mga pangutana wala sing pulos. Sang nagasulod sila sa balaan nga banwa, nagkadto sila sa templo. Sa ila katingala wala sila sing nasapwan bisan isa nga daw nakahibalo nahanungod sang bag-ong natawo nga hari. Ang ila mga pangutana wala pagkalipayi, kundi ginkatingalahan kag ginkahadlukan nga ginaupdan sang pagtamay.

Ang mga saserdote nagasulit sang mga pinalatunlaton. Gin-abayaw nila ang ila pagtoluohan kag ang ila ka- ugalingon nga [63] pagkamasinimbahon, samtang ginasumbong nila ang mga Gresi-ahanon kag mga Romanhon subong mga hentil, kag makasasala labaw sa iban. Ang mangin-alamon nga mga tawo indi diwatahan, kag sa atubangan sang Dios nagatindog sila sing labi kataas sang sa ginatindugan nila sini, ang Iya nagapakamanogsimba; apang ginakabig sila sang mga Judio subong mga hentil. Bisan pa sa tunga sang pinili nga mga bantay sang Balaan nga Orakulo, ang ila mabinalak-on nga pakiana wala nagatandog sa kuerdas sang kaawa.

Ang pag-abot sang mga mago gilayon nabalahuba sa bug-os nga Jerusalem. Ang ila pinasahi nga panlakatan nagtuga sing kagulo sa tunga sang banwa, nga nakaabot sa palasyo ni Haring Herodes. Ang makinaadmanon nga Edominhon ginpukaw sa paghibalo sang isa ka ribal. Ang dili maisip nga pagpatay nagdagta sang iya dalan pakadto sa trono. Tungod nga sa dugo sia nga dumoluong, ginadumtan sia sang mga tawo nga iya ginaharian. Ang iya lamang kalig-unan amo ang kahamuot sang Roma. Apang ining bag-o nga Prinsipe may labi pa ka dako nga ginapangako. Natawo Sia sa ginharian.

Naghunahona si Herodes nga ang mga saserdote nagahimbon upod sa mga dumoluong sa pagtuga sing kinagubot kag sa pagpukan sa iya gikan sa trono. Gintago niya ang iya sospetsa, kag nagtapat sa pagsablag sang ila mga pahito bangod sa labi pa kaayo nga kinaadman. Sang ginpatawag niya ang punoan sang mga saserdote kag eskriba, nagpamangkot sa ila nahanungod sang pagtulon-an sang ila balaan nga mga tulon-an sa kaangtanan sang duog nga natawohan sang Mesias.

Ining pagusisa gikan sa manoglugos sang trono, kag sa pangabay sang mga dumoluong, nagpilas sang bugal sang mga manunodlo nga Judio. Ang kalas-ay sang ila pagbukad sang mga linukot nga

mga tagna nagpasingkal sa mapintas nga hari. Naghunahona sia nga nagatinguha sila sa paghipos sa ila nahibaloan nahanungod sang
[64] butang. Sa kagamhanan nga indi nila mapanghiwala, nagsugo sia sa ila sa pagusisa sing maayo, kag sa pagpahayag sang duog nga natawohan sang ila ginapaabot nga Hari. Kag nagsugid sila sa iya, "Sa Betlehem sang Judea; kay amo ini ang ginsulat sang manalagna:

> "Kag ikaw, O Betlehem, sa duta sang Juda,
> Indi Ikaw ang labing diutay sa mga pangulo sa
> Juda; Kay sa Imo magalutaw ang pangulo
> Nga magabantay sa Akon katawhan nga Israel."

Gin-agda ni Herodes ang mga mago sa pagpakighambal sa ila sa tago. Ang unos sang kasingkal kag kahadlok nagalabugay sa iya tagipusoon, apang gintipigan niya ang iya kalinong nga sa guwa, kag ginbaton niya ang mga dumoluong sing matinahuron. Nagpangusisa sia kon ano nga tion nagpahayag ang bituon, kag daw nagapakita sia nga nagaabiabi sing malipayon sang pagkatawo ni Kristo. Nagsugo sia sa iya mga bisita, "Lakat kag pangitaon sing tul-id ang bata, kag kon inyo makita sia balitaan ako ninyo, agod nga magkara man ako kag magsimba sa Iya." Sa tapos niya hambal, ginbuhian niya sila sa pagpadayon sang ila panlakatan padulong sa Betlehem.

Ang mga saserdote kag ang mga tigulang sa Jerusalem indi ignorante nahanungod sang pagkatawo ni Kristo subong sang ila gindala sa Jerusalem, apang ang mga rabbi nagkabig sini nga indi salapakon. Sila sa ila kaugalingon amo kuntani ang sarang makakita kay Jesus, kag makahanda sa pagdala sang mga mago sa Iya duog nga natawohan; apang sa baylo sini, ang manginalamon nga mga tawo nagkari sa pagpatalupangod sa ila sa pagkatawo sang Mesias. "Diin bala ang natawo nga hari sang mga Judio?" ang pamangkot nila; "kay nakita namon ang Iya bituon sa Sidlangan, kag nagakari kami sa pagsimba sa Iya."

Karon ang bugal kag ang kahisa nagtakop sang gawang batok sa kapawa. Kon ang mga sugid nga gindala sang mga manogpahalab
[65] kag sang mangin-alamon nga mga tawo ginpati, mapahamtang ang mga saserdote kag mga rabbi sa dili kalaibugan nga palangakuan, nga nagahimutig sang ila ginapangako nga mga manogsaysay sang kamatuoran sang Dios. Ining mga manunodlo nga may tinon-an

indi buot magpaubos agod pagtudloan sadtong ila ginakabig nga hentil. Indi sarang mahimo, ang hambal nila, nga ang Dios magligad sa ila, sa pagpakighambal sa mga ignorante nga manogpahalab ukon ditinuli nga mga hentil. Nagtapat sila sa pagpakita sang ila pagtamay sa mga sugid nga nagapanerbyos kay Haring Herodes kag sa bug-os nga Jerusalem. Indi gani sila buot magkadto sa Jerusalem sa pagtan-aw kon bala ining mga butang may kamatuoran. Kag gintuytoyan nila ang mga tawo sa pagkabig sang kabalaka kay Jesus subong panatiko. Diri nagsugod ang pagsikway kay Kristo sang mga saserdote kag rabbi. Kutob diri ang ila bugal kag pagkamatig-a nagtubo sa pat-od nga dumot batok sa Manlulowas. Samtang ang Dios nagabukas sang gawang sa mga hentil, ang mga pangulo nga Judio nagatakop sang gawang batok sa ila kaugalingon.

Ang mangin-alamon nga mga tawo naglakat nga silahanon kutob sa Jerusalem. Ang landong sang kagabihon nagahumlad sa nagaligad sila sa ganhaan, apang sa ila dako nga kalipay nakita nila liwat ang bituon, kag gintuytoyan sila tubtob sa Betlehem. Wala sila makabaton sinang sugid nahanungod sang kubos nga kahimtangan ni Jesus subong nga ginsugid sa mga manogpahalab. Sa tapos sang malawig nga panlakatan nasubo sila sang kalas-ay sang mga pangulo nga Judio, kag naghalin sila sa Jerusalem nga may labi kadiutay nga pagsalig sang sa pagsulod nila sa banwa. Sa Betlehem wala sila sing nakita nga guardia nga harianon sa pag-apin sa bag-ong natawo nga Hari. Wala sing mga tawo nga gakod sa kalibutan ang nagtambong. Si Jesus ginkulan sa pasungan. Ang Iya mga ginikanan, wala makatuon nga mga umanhon, amo lamang ang Iya manogbantay. Amo bala ini Sia nga ginsulat nga magapatindog "sang mga [66] kabikahan ni Jacob" kag "sa pagpahauli sang tinipigan sang Israel;" nga dapat manginkapawa "sang mga hentil," kag "manginkaluwasan tubtob sa ukbong sang duta"? Isa. 49:6.

"Kag nagsulod sila sa balay kag nakita nila ang bata kaupod ni Maria nga Iya Iloy, kag nagyaob sila kag nagsimba sa bata." Sa idalom sang kubos nga tabon ni Jesus, nakilala nila ang pagtambong sang Pagkadiosnon. Ginhatag nila ang tagipusoon sa Iya subong ila Manlulowas, kag niyan "buksan ang ila mga bahandi," kag naghalad. . . sing mga dulot, bulawan kag incienso kag mirra." Daw ano nga pagtuo ang yara sa ila! Sarang masiling nahanungod sa manginalamon nga mga tawo gikan sa Sidlangan, kaangay sa centurion

nga Romanhon sang ulihi, "Wala Ako sing nakita nga subong nga pagtuo bisan pa sa Israel." Mat. 8:10.

Ang mangin-alamon nga mga tawo wala makatungkad sang piano ni Herodes nahanungod kay Jesus. Sa natapos ang katuyoan sang ila panlakatan, naghimos sila sa pagbalik sa Jerusalem, sa pagpahibalo sa iya nahanungod sang ila pagkamadinalag-on. Apang sa damgo, nabaton nila ang isa ka diosnon nga balita nga nagadumili sa ila sa pagpakighambal sa iya. Sa paglikaw sa Jerusalem, naglakat sila pauli sa ila kaugalingon nga duta sa iban nga alagyan.

Sa amo man nga bagay si Jose ginpaandaman sa pagpalagyo pakadto sa Ehipto upod ni Maria kag sang bata. Kag ang manog-tunda naghambal, "Pabilin [ka] didto tubtob nga magsiling ako sa imo; kay si Herodes magapangita sa bata, sa paglaglag sa Iya." Nagtuman si Jose gilayon, kag naglakat sa kagab-ihon agod may kasegurohan.

Paagi sa mangin-alamon nga mga tawo, ang Dios nagpatalupan-god sa pungsod nga Judio nahanungod sang pagkatawo sang Iya [67] Anak. Ang ila mga pangutana sa Jerusalem, ang pagpukaw sang kabalaka, kag ang kahisa ni Herodes, nga nagpilit sa mga saserdote kag rabbi sa pagtalupangod, nagdala sang ila mga hunahona pakadto sa mga tagna nahanungod sang Mesias, kag sa dako nga hitabo nga amo pa lamang mahanabo.

Nagtapat si Satanas sa pagtakop sang diosnon nga kapawa gikan sa kalibutan, kag gingamit niya ang labi nga kinaadman sa paglaglag sang Manlulowas. Apang Sia nga wala nagakatulog nagabantay sa ibabaw sang Iya hinigugma nga Anak. Sia nga nagpaulan sang manna gikan sa langit kag nagsagod kay Elias sa panag-on sang gutom, nag-aman sa duta nga hentil sing dalangpan para kay Maria kag sa bata nga si Jesus. Kag bangod sang mga dulot sang mga mago gikan sa duta nga hentil, ang Ginuo naghatag kuarta para sa panlakatan pakadto sa Ehipto kag sa pagpanlugayaw sa duta sang mga dumoluong.

Ang mga mago amo ang nahauna sa tunga sang mga nag-abiabi sa Manunobos. Ang ila dulot among nahauna nga ginpahamtang sa tiilan Niya. Kag bangod sina nga dulot, daw ano nga kahigayunan sa pag-alagad ang nangin-ila! Ang halad gikan sa tagipusoon nga nagahigugma, nagakalipay ang Dios sa pagpadungog, nga nagahatag sang labing maayo nga pag-alagad sa Iya. Kon ginahatag naton ang

aton tagipusoon kay Jesus, kita man magadala sang aton mga dulot sa Iya. Ang aton bulawan kag pilak, ang aton labing mahal nga mga pagkabutang nga dutan-On, ang aton labing mataas nga hiyas sa hunahona kag sa espiritu, pagaitugyan sing hilway sa Iya, Sia nga naghigugma sa aton, kag naghatag sang Iya kaugalingon tungod sa aton.

Sa Jerusalem si Herodes, sing dimapailubon, naghulat sa pagbalik sang mangin-alamon nga mga tawo. Sang pagligad sang tion kag wala sila pagpakita, ang iya sospetsa nagbangon. Ang pagkadihanda sang mga rabbi sa pagtudlo sang duog nga natawohan sang [68] Mesias daw nagapahayag nga nahibaloan nila ang iya tinutoyo, kag nga ang mga mago sing kinabubot-on naglikaw sa iya. Nagsingkal sia sa paghunahona sini. Ang kinaadman napaso, apang may yara nga nabilin nga amo ang pagdangop sa kusog. Magabuhat sia sing huwaran sa sining hari nga bata. Yadtong matinaastaason nga mga Judio kinahanglan magtan-aw sang kon ano ang ila sarang mapaabot sa ila pagtinguha sa pagbutang sing isa ka hari sa trono.

Gilayon ginpadala ang mga soldado sa Betlehem, upod sang sugo sa pagpamatay sa tanan nga bata nga may duha ka tuig paidalom. Ang malinong nga mga puloyan sang banwa ni David nagsaksi sadtong mga talan-awon nga makahaladlok nga, sa anom ka libo ka tuig nga nagligad, ginpakita sa manalagna. "Isa ka tingog nabatian sa Rama, paghaya kag mabaskog nga panalabiton, si Raquel nagahibi tungod sang iya mga anak; indi sia buot nga lipayon, kay sila wala na."

Ining kalalat-an gindala sang mga Judio sa ibabaw sang ila kaugalingon. Kon abi naglakat sila sing matutom kag sing mapainuboson sa atubangan sang Dios, kuntani sa pinasahi nga bagay pagabuhaton Niya nga ang kasingkal sang hari indi makaano sa ila. Apang ginbulag nila ang ila kaugalingon gikan sa Dios bangod sang ila mga sala, kag ginsikway nila ang Espiritu Santo, nga amo lamang ang ila taming. Wala nila pagtun-i ang mga Kasulatan, nga may handom sa pagsunod sang kabubot-on sang Dios. Gin-usisa nila ang mga tagna nga sarang makasaysay sa pagbayaw sang ila kaugalingon, kag sa pagpakita kon daw ano ang pagtamay sang Dios sang iban nga mga pungsod. Ginpabugal nila sing matinaastaason nga ang Mesias magakari subong isa ka hari, sa pagsalakay sang Iya mga kaaway, kag sa paglapak sa mga hentil sa Iya kasingkal. Sa

sini nga bagay ginpukaw nila ang dumot sang ila mga manoggahom.
[69] Bangod sang ila pagpahayag sing malain sang bulohaton ni Kristo, si Satanas nagtapat sa pagpalibot sa Manlulowas sang kalaglagan; apang sa baylo sini, nanumbalik ini batok sa ila kaugalingon nga mga ulo.

Ining buhat nga mapintas, among isa nga katapusan nga nagpadulom sang paghari ni Herodes, sa wala madugay, sa tapos sang pagpamatay sang walay sala, napilitan sia sa pagtugyan sa sinang katagudilian nga wala sing sin-o nga sarang makapalikaw. Napatay sia sa makahaladlok nga kamatayon.

Si Jose, nga didto pa sa Ehipto, ginsugo karon sang manogtunda sang Dios sa pagbalik sa duta sang Israel. Nahanungod kay Jesus subong manunobli sa trono ni David, ginbuot ni Jose ang pagpuyo sa Betlehem; apang sang nahibaloan niya nga si Arquelao nagahari sa Judea sa duog sang iya amay, hinadlukan sia basi ang mga buko sang amay batok kay Kristo pagatumanon sang anak. Sa tanan nga anak ni Herodes, sa Arquelao amo ang may karakter nga kaangay sa iya amay. Ang iya pagsugod sa pagbulot-an gintandaan na sang kinagubot sa Jerusalem, kag sang pagpamatay sa linibo nga mga Judio sang mga bantay nga Romanhon.

Sa liwat gintuytoyan sa isa ka duog nga walay katalagman. Nagbalik sia sa Nazaret, kag diri malapit sa katloan ka tuig, si Jesus nagpuyo "agod nga matuman ang ginpamulong sang mga manalagna, Tawgon Sia nga Nazaretnon." Ang Galilea yara sa idalom sang gahom sang isa ka anak ni Herodes, apang labi kadako ang pagsalakot sang dumoluong nga mga pumoluyo sang sa Judea. Gani diutay ang kawili sa mga butang nahanungod sing pinasahi sa mga Judio, kag ang mga ginapapangako ni Jesus indi makapukaw sang kahisa sa sadtong yara sa gahom.

Amo ini ang pagbaton sa Manlulowas sang Iya pagkari sa duta. Daw sa wala sing duog nga pahuwayan ukon wala sing katalag-
[70] man sa lapsag nga Manunobos. Ang Dios indi makatulin sang Iya hinigugma nga Anak sa mga tawo, samtang nagapalakat sang Iya bulohaton para sa ila kaluwasan. Ginsugo Niya ang mga manogtunda sa pag-alagad kay Jesus kag sa pag-apin sa Iya tubtob matapos Niya ang Iya bulohaton sa duta, kag mapatay sa kamot sadtong Iya ginkarian sa pagluwas.

Kapitulo 7—Subong Isa ka Bata [71]

ANG pagkabata kag pagkapamatan-on ni Jesus gingamit sa diutay nga puro sa binukid. Wala sing duog sa duta nga wala pagpadunggi sang Iya pagtambong. Ang palasyo sang mga hari pagahatagan kuntani sing kahigayunan sa pagbaton sa Iya subong isa ka bisita. Apang ginligaran Niya ang mga puloy-an sang mga manggaranon, sang mga hulot nga harianon, kag bantog nga mga duog sang kaalam sa pagbuhat sang Iya puloy-an sa lamalamahan kag talamayon nga Nazaret.

Makatilingala sa iya kahulogan amo ang malip-ot nga sinulat nahanungod sang Iya maaga nga kabuhi: "Kag ang bata nagtubo kag nagbakod, nga napun-an sang kaalam; kag ang bugay sang Dios yara sa Iya." Sa kapawa sang adlaw sang nawong sang Iya Amay "si Jesus nagdugang sa kaalam kag sa kataason, kag nahamut-an sang Dios kag sang mga tawo." Lucas 2:52. Ang Iya hunahona aktibo kag nagalapos, nga mapatugsilingon kag may ihibalo labaw sa Iya mga tuig. Apang ang Iya karakter magayon nga kamalantang. Ang mga gahom sang hunahona kag lawas nagatubo sing amat-amat, nga nagasunod sa mga kasugoan sang pagkabata.

Subong bata, si Jesus nagpakita sing pinasahi nga matahom nga karakter. Ang Iya handa nga kamot sa walay langan handa sa pagalagad sa iban. Ginapakita Niya ang pagkamapailubon nga wala [72] sing butang nga sarang makatublag, kag pagkamaminatud-on nga wala gid nagahalad sang pagkamatarong. Sa palatukoran, nga maligon subong isa ka batong bantiling, ang Iya kabuhi nagapakita sang bugay sang dimaiyaiyahon nga pagkamatinahuron.

Sa madalom nga kahanuot ang iloy ni Jesus nagpanilag sang pagpahayag sang Iya mga gahom, kag nakita niya ang agi sang pagkahimpit sa Iya karakter. Sing malipayon nagtinguha sia sa pagpabaskog sang maabtik kag mabinatunon nga hunahona. Paagi sa Espiritu Santo ginbaton niya ang kaalam sa pagbulig sa langitnon nga mga galamiton sa pagpatubo sining bata, nga amo lamang ang makaako sa Dios subong Iya Amay.

Kutob sa labing maaga nga mga panag-on ang mga matutom sa Israel naghatag sing dako nga pagtatap sa kalantipan sang mga pamatan-on. Ang Dios nagsugo nga bisan pa kutob sa pagkalapsag, ang anak kinahanglan tudloan sang Iya pagkaayo kag sang Iya pagkadako, ilabi na sang ginapahayag sa Iya kasugoan, kag ginapakita sa maragtas sang Israel. Ang mga kalantahon kag pangamuyo kag mga leksyon gikan sa mga kasulatan kinahanglan gamiton sing nagakaigo sa painoino nga nagabukas. Ang mga amay kag mga iloy kinahanglan magtudlo sa ila mga anak nga ang kasugoan sang Dios among pagpahayag sang Iya karakter, kag nga sa ginabaton nila ang mga palatukoran sang kasugoan sa ta-gipusoon, ang larawan sang Dios ginatuga sa hunahona kag sa kalag. Madamo sang mga ginatudlo paagi sa paghambal; apang ang mga pamatan-on nagatuon man sa pagbasa sang mga sulat sa Hebreohanon; kag ang mga linukot nga tulon-an sang Daan nga Katipan ginabuksan sa ila pagtuon.

Sa mga adlaw ni Kristo ang banwa ukon ang siudad nga wala nagahatag sing mga pagtudlo nga balaan sa mga pamatan-on ginakabig [73] subong pinakamalaot sang Dios. Apang ang pagtudlo nahimo nga salimpapaw. Ang pinalatunlaton nga sugilanon sa dako nga bagay nagtal-os sang mga Kasulatan. Ang matuod nga kalantipan magatuytoy sa pamatan-on sa "pagpangita sa Dios, sa paglaom nga mahikapan nila Sia kag makita Sia." Apang ang mga manunodlo nga Judio nagatalupangod sa mga butang nahanungod sang seremonya. Ang hunahona napun-an sang mga butang nga walay pulos sa nagatuon, kag nga wala ginakilala sa mataas nga bulohaton sa mga hulot sa ibabaw. Ang eksperiensia nga makuha paagi sa personal nga pagbaton sang pulong sang Dios wala sing duog sa sistema sang kalantipan. Masako sa sulitsulit nga mga hilikuton nga sa guwa, ang mga estudyante wala sing malinong nga mga takna nga pagagamiton upod sa Dios. Wala nila ginapamatii ang Iya tingog nga nagahambal sa tagipusoon. Sa ila pagusisa sang ihibalo, gintalikdan nila ang Tuburan sang kaalam. Ang dalagko nga mga kinahanglanon sang bulohaton sang Dios ginpatumbayaan. Ang mga palatukoran sang ka-sugoan ginapadulom. Inang ginakabig subong mataas nga kalantipan amo ang labing dako nga kasablagan sa matuod nga paguswag. Sa idalom sang paghanas sang mga rabbi, ang mga gahom

sang pamatan-on ginatapna. Ang ila mga painoino ginapabinhod kag ginapakitid.

Ang bata nga si Jesus wala magbaton sing mga pagtudlo sa sinagoga nga bulothoan. Ang Iya iloy amo ang Iya nahauna nga manunodlo nga tawhanon. Gikan sa iya mga bibig, kag gikan sa mga linukot nga mga tagna, gintun-an Niya ang langitnon nga mga butang. Ang amo gid nga mga pulong nga Iya ginhambal kay Moises para sa Israel, karon ginatudlo sa Iya sa tuhod sang Iya iloy. Sa nagatubo Sia kutob sa pagkabata pakadto sa pagkapamatan-on, wala Niya pagpangitaa ang mga bulohaton sang mga rabbi. Wala Niya ginakinahanglan ang kalantipan gikan sina nga mga duog; kay ang Dios amo ang Iya manogtudlo. Ang ginpakiana sa tion sang pag- [74] pangabudlay sang Manlulowas, "Paano bala nga nakahibalo ining tawo sang kaalam, nga wala gid Sia makatuon?" wala nagapahayag nga si Jesus indi makabasa, kundi nga wala lamang Sia makabaton sang kalantipan nga iya sang mga rabbi. Juan 7:15. Tungod nga nakakuha sia sing pagkilala subong sang ginahimo naton, ang Iya hapiit nga pagkilala sang mga Kasulatan nagapakita kon daw ano kapisan sang Iya pagtoon sang pulong sang Dios sa Iya maaga nga mga tuig. Kag sa atubangan Niya nahumlad ang dako nga librarya sang mga tulon-an sang mga tinuga sang Dios. Sia nga nagbuhat sang tanan nga butang nagatuon sang mga leksyon nga ginsulat sang Iya kaugalingon nga kamot sa duta kag sa dagat kag sa langit. Wala labot sang dibalaan nga mga paagi sang kalibutan, nagtipon Sia sang kaalam sa siensia gikan sa kinaugali. Gintun-an Niya ang kabuhi sang mga tanom kag mga sapat, kag ang kabuhi sang tawo. Kutob sa Iya labing maaga nga mga tuig, ginagupit Sia sang isa ka tinutoyo; nagkabuhi sia sa pagpakamaayo sa iban. Tungod sini nakakita Sia sing bulig gikan sa kinaugali; ang bag-ong mga panghunahona kag paagi naglabay sa Iya painoino samtang nagatuon Sia sang kabuhi sang mga tanom kag sang kabuhi sang mga sapat. Sa walay langan nagatinguha Sia sa pagkuha gikan sa mga butang nga makita sing mga halimbawa sa pagpahayag sang buhi nga orakulo sang Dios. Ang mga paanggid sa tion sang Iya pagpangabudlay nga Iya ginahigugma sa pagtudlo sang Iya mga leksyon nagapakita kon daw ano kataluhayag sang Iya espiritu sa inpluensia sang kinaugali kag kon ano ang Iya pagtipon sang espirituhanon nga pagtudlo gikan sa mga palibot sang Iya matagadlaw nga kabuhi.

Sa sini nga bagay ang kahulogan sang pulong kag sang bulohaton sang Dios ginpahayag samtang nagatinguha Sia sa paghangop sang katarungan sang mga butang. Ang mga tinuga nga langitnon [75] amo ang Iya alagad, kag Iya ang pagpatubo sang balaan nga mga hunahona kag ang pagpakighambal Iya. Kutob sang pagpabanagbanag sang ihibalo sa walay langan nagtubo Sia sa espirituhanon nga bugay kag sa pagkilala sang kamatuoran.

Ang tagsa ka bata sarang makasaplid sing pagkilala subong sang ginbuhat ni Jesus. Sa nagatinguha kita sa pagkilala sang ang langitnon nga Amay paagi sa Iya pulong, ang mga manogtunda magapalapit sing labi, ang aton mga hunahona pagapabakuron, ang aton karakter pagabavawon kag pagabasbasan. Magakaangay kita sing labi sa aton Manlulowas. Kag sa nagtulok kita sa kagavon kag sa kahalangdon sa kinaugali, ang aton mga paghigugma ginaula sa Dios. Samtang ang espiritu nagakatingala, ginapalig-on ang kalag sa pagpalapit sa Walay Katubtoban paagi sa Iya mga binuhatan. Ang pagpakighambal sa Dios paagi sa pangamuyo nagapatubo sang mga ikasarang sang hunahona kag sang moral, ang mga gahom espirituhanon ginapabakod sa ginasagod naton ang hunahona sang espirituhanon nga mga butang.

Ang kabuhi ni Jesus among kabuhi nga nagahiusa sa Dios. Samtang bata Sia, nagapanghunahona Sia kag nagahambal kaangay sa isa ka bata; apang wala sing agi sang sala ang dagta sang larawan sang Dios sa Iya. Apang wala Sia ginapaligad gikan sa panulay. Ang mga pumoluyo sa Nazaret nanginhulobaton sa kalautan. Ang kanubo sang pagbilang sa ila makita sa pakiana ni Natanael, "May makaguwa bala nga bisan ano nga maayong butang gikan sa Nazaret?" Juan 1:46. Ginpahamtang si Jesus sa duog sa diin ang Iya karakter pagatilawan. Kinahanglan Sia sa pag-andam sa walay langan agod sa pagtipig sang Iya kaputli. Yara Sia sa idalom sang tanan nga pagpakig-away nga kinahanglan naton awayon, agod sarang Sia mahimo nga huwaran sa aton sa pagkabata, pagkapamatan-on, kag pagkalalaki.

Wala ginalapyo si Satanas sa iya paninguha sa pagdaog sa Bata [76] sang Nazaret. Kutob sa Iya labing maaga nga mga tuig si Jesus ginabantayan sang langitnon nga mga manogtunda, apang ang Iya kabuhi among kabuhi sang pagpakig-away batok sa mga gahom sang kadudolman. Ang isa ka kabuhi sa ibabaw sang duta nga wala

sing dagta sang kalautan among isa ka kasandaran kag palaligban sang prinsipe sang kadudolman. Gintilawan nila ang tanan nga paagi sa pagdakop kay Jesus. Wala sing anak sang tawhanon ang pagakinahanglanon sa pagkabuhi sing balaan nga kabuhi sa tunga sang tama kapintas nga inaway batok sa panulay subong sang aton Manlulowas.

Ang mga ginikanan ni Jesus mga imol, kag nagasandig sa ila adlawadlaw nga pagpangabudlay. Nakilala Niya ang kaimulon, ang pagdumili sang kaugalingon, kag ang kinawad-on. Ini nga eksperiensia among sagang nga malig-on para sa Iya. Sa Iya mapisan nga kabuhi wala sing ginausikan nga mga tion sa pag-agda sang panulay. Wala sing mga takna nga walay pulos ang nabuksan sa dalan para sa dunot nga kahigala. Kutob sa masarangan, gintakpan Niya ang gawang sa manunolay. Ang ganansia ukon ang kalipayan, ang pagdayaw ukon ang pagsabdong, indi sarang makalugpay sa Iya agod sa pagsugot sang isa ka buhat nga sayop. May ihibalo Sia sa pagtalupangod sang kalaot, kag mabakod Sia sa pagsumpong.

Si Kristo amo lamang ang walay sala nga persona nga nagkabuhi sa duta; apang malapit sa katloan ka tuig, nagkabuhi Sia sa tunga sang malauton nga pumoluyo sang Nazaret. Ini nga kamatuoran among isa ka pagsabdong sa sadtong nagahunahona nga nagasandig ang ila kaugalingon sa duog, sa manggad, ukon sa kahamungaya agod sa pagkabuhi sang disalawayon nga kabuhi. Ang pagsulay, ang kaimulon, ang kaiwatan amo gid nga disiplina nga kinahanglan sa pagpatubo sang kaputli kag sang kalig-on.

Si Jesus nagkabuhi sa isa ka puloy-an sa uma, kag sing matutom kag sing malipayon nagabuhat sang Iya bahin sa pagdala sang mga [77] lulan sang panimalay. Nanginpangulo Sia sang langit, kag ang mga manogtunda nagakalipay sa pagtuman sang Iya pulong; karon isa Sia ka ulipon nga handa, mahigugmaon kag matinumanon nga Anak. Nagtuon Sia sa pagpamugon, kag sa Iya kaugalingon nga mga kamot nagpangabudlay Sia sa pamalandayan upod ni Jose. Sa Iya yano nga panapton subong isa ka ordinaryo nga mamumogon, naglakat Sia sa mga dalan sang diutay nga banwa, nga nagalakat kag nagapauli sa Iya kubos nga bulohaton. Wala Niya paggamita ang Iya diosnon nga gahom sa pagbuhin sang Iya mga lulan ukon sa pagpamag-an sang Iya pagpangabudlay.

Samtang nagpangabudlay si Jesus sa Iya pagkabata kag sa pagkapamatan-on, ang hunahona kag ang lawas nagatubo. Wala Sia maggamit sang Iya lawasnon nga gahom sing dimahinalungon, kundi sa sina nga paagi sa diin gintipigan Niya sila sing maayo, agod sarang Sia makabuhat sang labing maayo nga bulohaton sa tanan nga bagay. Indi Sia maluyag nga manginsalawayon, bisan pa sa paggamit sang mga gamit. Himpit Sia subong manogpangabudlay, subong nga ang Iya karakter himpit. Bangod sa Iya huwaran nagtudlo Sia nga katungdanan naton ang pagkamapisan, sa bagay nga ang bulohaton dapat himuon sing husto kag sing mahipid, kag nga ina nga pagpangabudlay dungganon. Ang ehersisyo nga nagatudlo sang mga kamot sa pagkamapuslanon kag nagahanas sa pamatan-on sa pagdala sang ila bahin sa mga lulan sang kabuhi nagahatag sing lawasnon nga kusog, nagapatubo sang tanan nga ikasarang. Ang tanan dapat magpangita sing butang nga pagabuhaton nga may kaayuhan para sa ila kaugalingon kag makabulig sa iban. Gintangdoan sang Dios ang bulohaton subong isa ka pagpakamaayo, kag ang mapisan lamang nga manogpangabudlay amo ang makakita sang matuod nga himaya kag kalipay sang kabuhi. Ang kahamuot [78] sang Dios nagapahuway upod sang mahigugmaon nga pagpasalig sa ibabaw sang mga anak kag pamatan-on nga sing malipayon nagakuha sang ila bahin sa mga katungdanan sang panimalay, nga nagabulig sa mga lulan sang amay kag sang iloy. Ina nga mga anak magaguwa gikan sa puloy-an nga mapuslanon nga mga miembro sang katilingban.

Sa bug-os Niya nga kabuhi sa duta, si Jesus hanuot kag matutom nga manogpangabudlay. Madamo ang Iya ginpaabot, busa, nagtinguha Sia sing madamo. Sa tapos sang pagsulod Niya sa bulohaton, naghambal Sia, "Kinahanglan Ako magpangabudlay sa mga bulohaton sang nagpadala sa Akon, sa adlaw pa; nagaabot ang gab-i nga walay tawo nga makapangabudlay." Juan 9:4. Wala magisol gikan sa talatapon kag salabton, subong sang ginabuhat sang kadamuan nga nagapakasumulunod Niya. Amo ini tungod nga nagatinguha sila sa paglikaw sini nga disiplina sa bagay nga madamo ang maluya kag indi sangkol. Ayhan may ara sila nga hamili kag maayo nga kinaugali, apang wala sila sing kaisog kag halos walay pulos kon ang mga kaiwatan kinahanglan sugataon, ukon mga kasablagan kinahanglan usuyon. Ang kapagon kag ang kapagsik, ang kabakod kag kusog

sang ka-rakter, nga makita kay Kristo kinahanglan patubuon sa aton, paagi sa amo man nga disiplina nga Iya ginbatas. Kag ang bugay nga Iya nabaton mangin sa aton man.

Samtang nagakabuhi Sia sa tunga sang mga tawo, ang aton Manlulowas nagpakigbahin sang kapalaran sang mga imol. Nahibaloan Niya, paagi sa eksperiensia, ang ila mga talatapon kag mga kaiwatan, kag sarang Sia makatabang sa ila kag makapabaskog sang tanan nga mapainuboson nga mga manogpangabudlay. Yadtong may matuod nga paghangop sang pagtulon-an sang Iya kabuhi, indi gid magabatyag nga ang pagpasulabi dapat himuon sa tunga sang mga tawo, nga ang manggaranon kinahanglan pagdunggan labaw sa mapuslanon nga imol.

Gindala ni Jesus sa Iya pagpangabudlay ang pagkamalipayon [79] kag ang kasampaton. Kinahanglan ang madamo nga pagpailob kag pagkaespirituhanon sa pagdala sang relihiyon sa Biblia sa pangabuhi sa puloy-an kag sa ulobrahan, sa pagdala sang kabug-at sang kalibutanon nga bulohaton, kag ipaunay ang mata sa himaya sang Dios. Diri sini sa diin si Kristo among manogbulig. Indi gid Sia tama kapuno sang kalibutanon nga mga pagtatap sa bagay nga wala Sia sing tion ukon indi makapanghunahona sa mga butang nga langitnon. Sa masunson ginapahayag Niya ang pagkamalipayon sang Iya tagipusoon bangod sa pag-ambahan sang mga salmo kag langitnon nga mga ambahanon. Masunson ang pumoluyo sa Nazaret nagapamati sang Iya tingog nga nagadayaw kag nagapasalamat sa Dios. Nagapakighambal Sia sa langit sa ambahanon; kag sa nagasumbong ang Iya mga kaupdanan sang kalapyo sa pagpangabudlay, ginalipay sila sang matam-is nga melodiya gikan sa Iya mga bibig. Ang Iya pagdayaw daw nagatabog sang malaot nga mga manogtunda, kag, kaangay sang insienso, nagapuno sang duog sang kahumot. Ang hunahona sang Iya mga manogpalamati ginadala gikan sa ila tinapokan nga duta, pakadto sa langitnon nga puloy-an.

Si Jesus among tuboran sang kaluoy nga may pagayo para sa kalibutan; kag bangod sa tanan sadtong mga tuig nga nagpuyo Sia sa Nazaret, ang Iya kabuhi ginaula sa ilig sang kaawa kag kalulo. Ang mga tigulang, ang ginasakit, kag ginalulanan, ang mga anak nga nagahampang sa ila putli nga kalipay, ang diutay nga mga tinuga sa mga tanom, ang mapailubon nga mga hayop sa lulan—tanan nagamalipayon sing labi kon yara sa Iya atubangan. Sia nga sa Iya

pulong nga gamhanan nagauyat sang mga kalibutan buot magpaubos sa pagtabang sa pilason nga pispis. Wala gid sing butang nga indi Niya ginatalupangod, wala sing butang nga ginatamay Niya sa pagalagad.

[80] Sa sini nga bagay samtang nagatubo Sia sa kaalam kag sa kataason, si Jesus nagdugang sa kahamuot sang Dios kag sang tawo. Ginabutong Niya ang kaawa sang tanan nga tagipusoon bangod sa pagpakita sang Iya kaugalingon nga sarang makaawa sa tanan. Ang inpluensia sang paglaom kag sang katutom nga nagalibot sa Iya naghimo sa Iya nga mangin pagpakamaayo sa tanan nga puloy-an. Kag masunson sa sinagoga kon adlaw nga Sabado ginatawag Sia sa pagbasa sang leksyon gikan sa mga manalagna, kag ang tagipusoon sang mga manogpalamati ginakunyag samtang ang bag-o nga kapawa nagaiwag gikan sa nakilala nga mga pulong sang balaan nga texto.

Apang ginalikawan ni Jesus ang pagkitakita. Sa tanan nga mga tuig sang Iya pagpuyo sa Nazaret, wala Sia magbuhat sa pagpakitakita sang Iya makatilingala nga gahom. Wala Sia magtinguha sang mataas nga palangakuan kag maghunahona sang mga titulo. Ang Iya malinong kag yano nga kabuhi, kag bisan ang paghipos sang Kasulatan nahanungod sang Iya maaga nga mga tuig, nagatudlo sang isa ka importante nga leksyon. Sa nagalabi kalinong kag kayano sang kabuhi sang bata—sa nagalabi kahilway gikan sa artipisyal nga pagkanerbyoso, kag sa nagalabi ang paghiusa upod sa kinaugali—nagalabi ini kaayo sa kusog lawasnon kag hunahona kag sa kusog espirituhanon.

Si Jesus among aton huwaran. Madamo ang nagapabilin nga may kawili sa panahon sang Iya bulohaton sa dayag, samtang ginaligaran nila nga wala ginatalupangod ang pagtulon-an sang Iya maaga nga mga tuig. Apang yara sa Iya kabuhi sa puloy-an nga nanginsulondan Sia para sa tanan nga mga bata kag pamatan-on. Ang Manlulowas nagpaubos tubtob sa kaimulon, agod sarang Sia makatudlo kon daw ano kahapiit makalakat kita sing mapainuboson upod sa Dios. Nagkabuhi Sia sa pagpahamuot, pagpasidungog, kag [81] paghimaya sa Iya Amay sa ordinaryo nga mga butang sang kabuhi. Ang Iya bulohaton nagsugod sa pagtugyan sa kubos nga mga bulohaton sang mga manogpangabudlay nga nagapamugon tungod sang tinapay sa matagadlaw. Ginahimo Niya ang bulohaton sang

Dios subong sang Iya pagpangabudlay sa pamandayan sang mga panday kag subong sang pagbuhat sing mga kalatingalahan para sa kadam-an. Kag ang tagsa ka pamatan-on nga nagasunod sang huwaran ni Kristo sa pagkamatutom kag pagkamatinumanon sa Iya kubos nga puloy-an sarang man makaako sadtong mga pulong nga ginhambal nahanungod sa Iya sang Amay bangod sa Espiritu Santo, "Yari karon ang Akon alagad, nga Akon ginatib-ong; ang Akon pinili nga sa Iya ang Akon kalag nagakalipay." Isa. 42:1.

[82]

Kapitulo 8—Ang Pagduaw sa Paskua

SA TUNGA sang mga Judio ang ika-napulog duha ka tuig among ulot nga nagabahin sa tunga sang pagkabata kag pagka-pamatan-on. Sa pagkatapos sining tuig ang Hebreohanon nga bata ginatawag nga isa ka anak sang kasugoan, kag isa man nga anak sang Dios. Ginahatagan sia sing pinasahi nga mga kahigayunan sa mga pagtudlo nga balaan, kag ginapaabot sa pagpakigbahin sa balaan nga mga piesta kag pinasahi nga mga seremonya nga balaan. Suno sining pamatasan si Jesus sa Iya pagkabata nagduaw sa Paskua sa Jerusalem. Kaangay sang tanan nga deboto nga mga Israelinhon, si Jose kag si Maria nagtaklad tuigtuig sa pagtambong sa Paskua; kag sang paglambot ni Jesus sa kinahanglan nga edad, gindala Sia kaupod nila.

May yara nga tatlo nga piesta tuigtuig, ang Paskua, ang Pentekostes, kag ang Piesta sang mga Tabernakulo, sa diin ang tanan nga tawo sa Israel ginasugo sa pagpahayag sa atubangan sang Ginuo sa Jerusalem. Sa sining Piesta, ang Paskua amo ang ginatambungan sing madamo. Madamo ang nagakari gikan sa tanan nga pungsod sa diin ginpalaplaag ang mga Judio. Gikan sa tanan nga bahin sang Palestina madamo kaayo nga manogsimba ang nagakari. Ang panlakatan kutob sa Galilea nagakinahanglan sing pila ka adlaw, kag
[83] ang mga manog- panlakatan nagahiusa sa dako nga kabon agod may kaupdanan kag agod magtinabangay. Ang mga babae kag ang mga tigulang nagasakay sa mga baka ukon asno sa pil-ason kag batuhon nga mga alagyan. Ang labi kabakod nga mga lalaki kag pamatan-on nagapanlakatan paagi sa lakat. Ang tion sang Paskua naigo sa kahingapsan sang Marso ukon sa pagsugod sang Abril, kag ang bug-os nga duta ginapanigan sang mga bulak, kag masadya tungod sang ambahanon sang mga pispis. Sa bug-os nga dalanon may mga duog nga may handumanan sa maragtas sang Israel, kag ang mga amay kag mga iloy nagasugid sa ila mga anak sang kalatingalahan nga ginbuhat sang Dios para sa Iya mga tinawo sang nagliligad nga mga katuigan. Ginapalip-ot nila ang ila panlakatan bangod sa ambahanon

kag musika, kag sang lantawon ang mga kuta sang Jerusalem, ang tagsa ka tingog nagbuylog sing madinaugon sa pag-amba—

> **"Ang aton mga tiil nagatindog sa**
> **Sakop sang imo mga gawang, O Jerusalem. . . .**
> **Mag may paghidaet sa sulod sang imo mga kuta,**
> **Kag kauswagan sa sulod sang imo mga palasio."**
>
> **Sal. 122:2-7.**

Ang pagbantay sang Paskua nagsugod sang pagkatawo sang pungsod nga Hebreohanon. Sa katapusan nga gab-i sang ila kahi-ulipnan sa Ehipto, sang daw wala sing timaan sang kaluwasan, ang Dios nagsugo sa ila sa pagaman sa pagguwa gilayon. Ginpaandaman Niya si Paraon sang katapusan nga paghukom batok sa mga Ehipto-hanon, kag ginsugo Niya ang mga Hebreohanon sa pagtipon sang ila panimalay sa sulod sang ila kaugalingon nga mga puloy-an. Sa tapos nawisikan ang mga bakalan sang gawang sang dugo sang ginihaw nga kordero, kinahanglan nila kaunon ang kordero, nga inasal, upod sang walay tapay nga tinapay kag gamhon nga mapait. "Amo ini ang inyo pagkaon sini," ang hambal Niya, "nawagkusan ang inyo mga hawak, ang inyo sungkod sa inyo ka- mot; kag kaunon ninyo [84] ini sing dalidali. Ini paskua sang Ginuo." Ex. 12:11. Sang tungang gab-i ang tanan nga panganay sang mga Ehiptohanon pagapilason. Niyan ang hari nagpadala sa Israel sing balita, "Tindog kamo, halin kamo gikan sa tunga sang akon katawohan; . . . kag lakat kamo, alagda ang Ginuo, suno sa ginsiling ninyo." Ex. 12:31. Ang mga Hebreohanon nagguwa gikan sa Ehipto subong isa ka pungsod nga makinaugalingon. Nagsugo ang Ginuo nga ang Paskua kinahanglan bantayan tuigtuig. "Kon mahanabo" ang siling sang Ginuo, "nga ang inyo mga anak magsiling sa inyo, Ano bala ang kahulogan sining pag-alagdan? nga magasiling kamo, Ini halad sang Paskua sang Ginuo, kay nagligad Sia sa kabalayan sang katawohan sang Israel sa Ehipto sang pagpatay Niya sang mga Ehiptohanon." Gani kutob sa kaliwatan pa kaliwatan, ang sugilanon sining makatilingala nga kaluwasan pagasuliton.

Ang Paskua ginsundan sang pito ka adlaw nga piesta sang walay tapay nga tinapay. Sa ikaduha nga adlaw sang piesta, ang nahauna

nga magbunga sang patubas sang tuig, binugkos nga sebada, ginapahayag sa atubangan sang Ginuo. Ang tanan nga seremonya sang piesta nagalandong sang bulohaton ni Kristo. Ang kaluwasan sang Israel gikan sa Ehipto among praktiko nga leksyon sang pagtubos, nga sa katuyoan sini ang Paskua pagabantayan subong handumanan. Ang ginihaw nga kordero, ang walay tapay nga tinapay, ang binugkos sang nahauna nagatiglawas sa Manlulowas.

Sa kalabanan sang mga tawo sa kaadlawan ni Kristo, ang pagbantay sini nga piesta nahimo nga salimpapaw. Apang daw ano ang iya kahulogan sa Anak sang Dios!

Sa nahauna nga tion ang bata nga si Jesus nagtulok sa templo. Nakita Niya ang mga saserdote nga may malaba nga sapot nga puti nga nagahikot sang ila solemne nga bulohaton. Gintan-aw Niya ang nagadugo nga biktima sa ibabaw sang halaran sang mga [85] halad. Upod sang mga manogsimba, nagduko sia sa pangamuyo, samtang ang panganod sang insienso nagasaka sa atubangan sang Dios. Ginasaksihan Niya ang solemne nga mga seremonya sang pagalagdan sa Paskua. Adlawadlaw makita Niya ang ila kahulogan sing labi kaathag. Ang tagsa ka buhat daw nahigot sa Iya kaugalingon nga kabuhi. Ang bag-o nga mga balatyagon ginapukaw sa sulod Niya. Mahipos kag nawili, daw nagatuon Sia sang dako nga palaligban. Ang tinago sang Iya bulohaton nagabukas sa Manlulowas.

Sa nagapamalandong Sia sa sining mga talan-awon wala Sia magpabilin sa luyo sang Iya mga ginikanan. Nagtinguha Sia sa pagpabilin nga isahanon lamang. Sang pagkatapos sang mga pagalagdan sa Paskua, nagpabilin pa Sia sa templo; kag sang pagpalauli sang mga manogsimba halin sa Jerusalem,—ang mga ginikanan ni Jesus buot sa pagdala sa Iya sa kaangtanan sa dalagko nga mga manunodlo sa Israel. Samtang matinumanon Sia sa tanan nga bagay sa pulong sang Dios, indi Sia mag-ayon sa mga seremonya kag mga hilikuton sang mga rabbi. Si Jose kag si Maria naglaom nga sarang Sia mapasimba sa maalam nga mga rabbi, kag sa paghatag sing labi kaid-id nga pagtalupangod sa ila mga tulomanon. Apang si Jesus sa templo gintudloan sang Dios. Yadtong Iya nabaton Iya ginsugdan sa paghatag gilayon.

Sa sina nga adlaw ang isa ka hulot nga nagasugpon sa templo gintugyan sa balaan nga bulothoan, kaangay sang mga bulothoan sang mga manalagna. Diri ang mga pangulo nga mga rabbi upod

sang ila mga bumolotho nagatipon, kag diri nagkari si Jesus. Sa nagalingkod Sia sa tiilan sining talahuron kag maalam nga mga tawo, nagpamati Sia sa ila mga pagtudlo. Subong isa nga nagapangita sing kaalam, nagpakiana Sia sa sining mga manunodlo nahanungod sang mga tagna, kag sang mga hitabo nga niyan nagakahanabo nga nagatudlo sa pagkari sang Mesias.

Si Jesus nagpahayag sang Iya kaugalingon subong isa nga gin- [86]
auhaw sa pagkilala sa Dios. Ang Iya mga pakiana may madalom [87]
nga kamatuoran nga sing madugay ginpadulom, apang importante sa kaluwasan sang mga kalag. Samtang nagapakita kon daw ano kakitid kag kahapaw sang kaalam sang maalam nga mga tawo, ang tagsa ka pakiana nga ginapahamtang sa atubangan nila among diosnon nga leksyon, kag nagapahamtang sang kamatuoran sa bag-o nga kahulogan. Ang mga rabbi nagahambal sang makatingala nga pagbayaw nga paghimuon sa pungsod nga Judio sa pagkari sang Mesias; apang si Jesus nagpahayag sang tagna ni Isaias, kag nagpamangkot sang kahulogan sadtong mga kasulatan nga nagatudlo sa pag-antos kag kamatayon sang Kordero sang Dios.

Ang mga manunodlo nag-atubang sa Iya kag nagpakiana, kag natingala sila sang Iya mga sabat. Sa mapainuboson nga iya sang bata, ginsulit Niya ang mga pulong sang Kasulatan, nga nagahatag sa ila sang madalom nga kahulogan nga indi mahangpan sang maa-lam nga mga tawo. Kon pagsundon, ang mga dinalan sang kamatuoran nga Iya ginatudlo, kuntani magahikot sing isa ka pagreporma sa relihiyon. Ang madalom nga kawili sa espirituhanon nga mga butang kuntani ginpukaw; kag sang nagsugod si Jesus sang Iya bulohaton, madamo kuntani ang naaman sa pagbaton sa Iya.

Nahibalon sang mga rabbi nga si Jesus wala matudloi sa ila mga bulothoan; apang ang Iya paghangop sang mga tagna labaw sa ila sing malayo. Sa sining mapatugsilingon nga bata nga taga Galilea, nakita nila ang dako nga saad. Buot sila magkuha sa Iya subong isa ka estudyante, agod sarang Sia mahimo nga manunodlo sa Israel. Maluyag sila sa pagtatap sang Iya kalantipan, nga nagahunahona nga ang isa ka painoino nga tama kaorihinal, kinahanglan dalhon sa idalom sang ila pagdihon.

Ang mga pulong ni Jesus nagtandog sang ila tagipusoon subong [88]
nga wala gid sila matandog sadto anay sang mga pulong gikan sa tawhanon nga mga bibig. Nagatinguha ang Dios sa paghatag sing

kapawa sa sadtong mga pangulo sa Israel, kag ginagamit lamang Niya ang mga paagi sa diin sarang sila malambot. Sa ila bugal magayubit sila sa pagtuad nga sarang sila makabaton sang mga pagtudlo gikan sa bisan kay sin-o. Kon abi si Jesus nagpakita nga nagatinguha sa pagtudlo sa ila, indi sila magapamati. Apang nagahabok sila nga nagatudlo sila sa Iya, ukon nagatilaw sang Iya ihibalo sang mga Kasulatan. Ang pagkabut-anan nga iya sang pamatan-on kag bugay ni Jesus nagwahig sang, ila mga pamatok. Sa wala nila matalupangdi, ang ila hunahona nabuksan sa pulong sang Dios, kag ang Espiritu Santo naghambal sa ila tagipusoon.

Wala sila sing sarang mahimo kundi ang pagtalupangod nga ang ila ginapaabot nahanungod sa Mesias wala ginsakdag sang tagna; apang indi sila buot magsikway sang ila mga teoriya nga naglimbong sang ila handom. Indi sila magtuad nga wala nila mahangpi sing matarong ang mga Kasulatan nga ginaako sa pagtudlo. Nagpamangkutanay sila, Paano bala nga nakahibalo ining tawo sang kaalam, nga wala gid Sia makatuon? Ang kapawa sa kadudolman; apang ang "kadudolman wala makahantop sa iya." Juan 1:5 J.R.V.

Sa sina nga tion si Jose kag si Maria yara sa dako nga pagpalibog kag kasubo. Sang paghalin nila gikan sa Jerusalem, nalimutan nila si Jesus, kag wala nila mahibaloi nga naulihi Sia. Ang pungsod sadto madamo sing pumoluyo, kag ang mga karabanas halin sa Galilea tama kadamo. May yara nga kinagumon sang paghalin nila sa siudad. Sa dalanon ang kasadya sa panlakatan upod sa mga abyan kag kilala naglibang sang ila hunahona, kag wala matalupangdi nga wala na Sia tubtob sa gab-i. Niyan sang pagdulog nila sa pagpahuway, [89] nadulaan la sang mabuligon nga kamot sang ila anak. Sa nagahunahona sila nga ayhan didto Sia upod sang ila mga kaupdanan, wala sila maglangkag. Wala sapayan nga bataon Sia subong nga amo Sia, nagasalig sila sa Iya sing malig-on, nga nagapaabot nga kon kinahanglan, handa Sia sa pagbulig sa ila, nga nakahibalo sang ila kinahanglan subong nga Iya ginabuhat sa walay langan. Apang karon ang ila kahadlok nagtubo. Ginpangita nila Sia sa ila mga kaupdanan, apang wala sing pulos. Sa kakugmat nadumdoman nila kon daw ano ang pagtinguha ni Herodes sa paglaglag sa Iya sang lapsag pa Sia. Ang madulom nga balatyagon nagpuno sang ila tagipusoon. Sing mapait ginbasol nila ang ila kaugalingon.

Nagbalik sila sa Jerusalem sa pagpangita sa Iya. Sang madason nga adlaw, samtang nagaimpon sila sa mga manogsimba sa templo, ang kilala nga tingog naglambot sa ila. Indi sila sarang makasayop, kay wala sing iban nga tingog nga kaangay sang Iya, talahuron kag hanuot, kag puno sing melodiya.

Sa bulothoan sang mga rabbi nakita nila si Jesus. Sa nagkalipay subong nga amo sila, indi sila makalimot sang ila kasubo kag kalangkag. Sang yara Sia kaupod nila liwat, ang iloy nagsiling, "Anak, ngaa bala naghimo Ka sa amon sing subong? Yari karon, ang Imo amay kag ako nagpangita sa Imo nga nagakasubo."

"Ngaa bala nga nagpangita kamo sa Akon?" ang sabat ni Jesus. "Wala bala kamo makahibalo nga kinahanglan nga yara Ako sa balay sang Akon Amay?" Kag samtang daw wala sila makahangop sang Iya mga pulong, gintudlo Niya sila sa ibabaw. Sa Iya nawong may kapawa nga ila ginkatingalahan. Ang pagkadiosnon nagalabay paagi sa tawhanon. Sang pagpakita nila sa Iya sa templo, nagpamati sila kon ano ang nagaligad sa tunga Niya kag sang mga rabbi, kag natingala sila sa Iya mga pakiana kag mga sabat. Ang Iya mga pulong nag- pahayag sang mga panghunahona nga indi gid pagalimutan. [90]

Kag ang Iya pakiana sa ila may leksyon. "Wala bala kamo," ang pulong Niya, "makahibalo nga kinahanglan nga yara Ako sa balay sang Akon Amay?" Si Jesus may bulohaton nga tungod sini nagkari Sia sa kalibutan nga pagbuhaton; apang si Jose kag si Maria nagpatumbaya sang ila. Ginpahayag sa ila sang Dios ang mataas nga dungog bangod sa pagtulin sa ila sang Iya Anak. Ang Balaan nga mga manogtunda nagtuytoy sang dalan ni Jose agod sa pagtipig sang kabuhi ni Jesus. Apang sa bug-os nga nalimutan nila Sia, nga kuntani indi nila dapat paglimutan sa isa ka tion. Kag sang naumpawan sila sa ila paglangkag, wala nila pagsabdunga ang ila kaugalingon, kundi ginbasol nila Sia.

Kinaugali sa mga ginikanan ni Jesus sa pagkabig sa Iya subong ila kaugalingon nga anak. Yara Sia kaupod nila adlawadlaw, ang Iya kabuhi sa madamo nga bagay nagakaangay man sang iya sang iban nga mga anak, kag maiwat sa ila ang pagkilala nga Sia Anak sang Dios. Yara sila sa katalagman sa pagkahulog sa pag-abiabi sang pagpakamaayo nga ginahatag sa ila sa atubangan sang Manunobos sang kalibutan. Ang kasubo sang ila pagbulag gikan sa Iya, kag ang malulo nga pagsabdong nga ginpahayag sang Iya mga pulong,

gintuyo sa pagpatalupangod sa ila sang pagkabalaan sang ila buI lohaton.

Sa Iya pagsabat sa Iya iloy, ginpahayag ni Jesus sa nahauna nga tion nga nahangpan Niya ang Iya kaangtanan sa Dios. Sa wala pa Sia matawo ang manogtunda nagsiling ka Maria, "Mangindako Sia, kag tawgon nga Anak sang Labing Mataas; kag ang Ginuong Dios magahatag sa Iya sang trono sang Iya amay nga si David, kag magahari Sia sa panimalay ni Jacob sa gihapon." Lucas 1:32, 33. Ginpamalandong ni Maria ining mga pulong sa iya tagipusoon; apang samtang [91] nagatuo sia nga ang iya anak amo ang Mesias sang Israel, wala niya mahangpi ang Iya bulohaton. Karon wala sia makahangop sang Iya mga pulong; apang nahibaloan niya nga ginapanghiwala Niya ang Iya pagkahimata kay Jose, kag ginpahayag Niya ang Iya pagka-Anak sang Dios.

Wala ginapanghiwala ni Jesus ang Iya relasyon sa Iya dutanon nga mga ginikanan. Halin sa Jerusalem, nagpauli Sia kaupod nila, kag nagbulig sa ila pagpangabuhi. Ginhipsan Niya sa Iya kaugalingon nga tagipusoon ang tinago sang Iya bulohaton, nga nagahulat sing mapailubon sang tinangdoan nga tion sa pagsugod sang Iya bulohaton. Sa napulogwalo ka tuig sa tapos nakilala Niya ang higot nga nagahigot sa Iya sa puloy-an sa Nasaret, kag ginbuhat Niya ang mga katungdanan sang isa ka anak, isa ka utod, isa ka abyan, kag isa ka banwahanon.

Sang ginbuksan kay Jesus ang Iya bulohaton sa templo, ginlikawan Niya ang pagpakig-ugyon sa kadaman. Handom Niya ang pagpauli halin sa Jerusalem sing malinong, upod sadtong nakahibalo sang tinago sang Iya kabuhi. Bangod sa pag-alagdan sa Paskua, ang Dios nagatinguha sa pagtawag sa Iya mga tinawo gikan sa ila kalibutanon nga mga talatapon, kag sa pagpadumdom sa ila sang Iya makatingala nga bulohaton sa pagluwas sa ila gikan sa Ehipto. Sa sining bulohaton buot Sia nga makita nila ang ginsaad nga kaluwasan gikan sa sala. Subong nga ang dugo sang ginihaw nga kordero nagsagang sang mga puloy-an sang Israel, subong man sini ang dugo ni Kristo kinahanglan magluwas sang ila mga kalag; apang sarang sila maluwas paagi kay Kristo lamang kon bangod sa pagtuo himuon nila ang Iya kabuhi subong ila kaugalingon. May yara lamang nga gahom sa pag-alagdan nga simbolo kon nagatuytoy ini sa mga manogsimba pakadto kay Kristo subong ila personal

nga Manlulowas. Buot ang Dios nga pagtuytoyan sila sa pagtuon sing mapinangamuyoon kag sa pagpama- landong nahanungod sa [92] bulohaton ni Kristo. Apang sang paghalin sang mga kadam-an gikan sa Jerusalem, ang kakunyag sang panlakatan kag paghiliupod sosyal sa tama kasunson naglibang sang ila hunahona, kag ang pagalagdan nga ila nasaksihan nalimutan. Ang Manlulowas wala mawili sa ila pag-inupdanay.

Tungod nga si Jose kag si Maria kinahanglan magpauli gikan sa Jerusalem nga silahanon lamang upod ni Jesus, naglaom Sia sa pagdala sang ila hunahona pakadto sa mga tagna nahanungod sang pag-antos sang Manlulowas. Sa Kalbaryo nagtinguha Sia sa pagpamag-an sang kalisod sang Iya iloy. Nagahunahona Sia nahanungod sa iya karon. Si Maria kinahanglan magsaksi sang Iya ka! tapusan nga kasakit kag buot ni Jesus nga mahangpan niya ang Iya bulohaton, agod pagpabakuron sia sa pagbatas, kon ang espada maglapos sa iya kalag. Subong nga si Jesus nakabulag sa Iya, kag ginpangita niya Sia nga nagakasubo sa tatlo ka adlaw, subong man sini kon pag-ihalad Sia tungod sang mga sala sang kalibutan, madula Sia liwat gikan sa iya sa tatlo ka adlaw. Kag sa Iya pagguwa gikan sa lulobngan, ang iya kasubo magabaylo liwat sa kalipay. Apang daw ano kuntani kaayo nga sarang niya mabatas ang kasakit sang Iya kamatayon kon nahangpan niya ang mga kasulatan nga sa sini karon gintinguhaan Niya sa pagpatalupangod!

Kon ginpabilin ni Jose kag ni Maria ang ila hunahona sa Dios bangod sa pagpamalandong kag pangamuyo, kuntani nakilala nila ang pagkabalaan sang ila bulohaton, kag wala nila kuntani malimuti si Jesus. Bangod sa isa ka adlaw nga pagpatumbaya nadula nila ang Manlulowas; apang nagkinahanglan sila sing tatlo ka adlaw sa pagpangita sa Iya nga nagalangkag. Subong man sini sa aton; bangod sa walay pulos nga sugilanon, malaot nga mga pulong, ukon pagpatumbaya sang pangamuyo, sarang naton sa isa ka adlaw madula ang pagtambong sang Manlulowas, kag ayhan kinahanglan ang ma- damo nga mga adlaw sang masubo nga pagpangita agod [93] makita Sia, kag mapabalik ang paghidaet nga nadula naton.

Sa aton pag-inupdanay, kinahanglan kita mag-andam basi mal-imutan naton si Jesus, pabayaan ang pagtalupangod nga wala na Sia upod naton. Kon paglibangon kita sa kalibutanon nga mga butang sa bagay nga wala kita nagahunahona sa Iya, nga sa Iya nasentro

ang aton paglaom sang dayon nga kabuhi, ginapabulag naton ang aton kaugalingon gikan kay Jesus kag gikan sa mga manogtunda nga langitnon. Ining balaan nga mga tinuga indi makapabilin sa duog sa diin ang pagtambong sang Manlulowas wala ginakinahanglan, kag ang Iya dipagtambong wala sing tanda. Ini among kabangdanan kon ngaa ang pagpakaluya masunson makita sa tunga sang nagapakasumolunod ni Kristo.

Madamo ang nagatambong sa balaan nga mga pag alagdan, kag ginapabaskog kag ginalipay sang pulong sang Dios; apang bangod sa pagpatumbaya sa pagpamalandong, pagpulaw, kag pangamuyo, madula nila ang pagpakamaayo, kag masapwan nila ang ila kaugalingon nga labi kakulang sang sa wala pa sila makabaton. Sa masunson ginabatyag nila nga ang Dios nagmatig-a sa ila. Indi nila makita nga ang sayop yara sa kaugalingon. Bangod sa pagpahamulag sang ila kaugalingon gikan kay Jesus, gintakpan nila ang kapawa sang Iya pagtambong.

Labi kaayo sa aton kon pagagamiton naton ang isa ka takna nga mapuslanon sa tagsa ka adlaw sa pagpamalandong sang kabuhi ni Kristo. Kinahanglan naton kuhaon ini sing maid-id, kag tugotan ang hunahona sa paghangop sang tagsa ka talan-awon, ilabi na gid ang kahingapsan nga mga hitabo. Sang nagapabilin kita sa sini nga bagay sa Iya dako nga halad tungod sa aton, ang aton pagsalig sa Iya magalabi ka mapinadayunon, ang aton gugma magainit, kag pagapun-an kita sing labi sang Iya Espiritu. Kon buot kita pagluwason sa [94] katapusan,kina- hanglan kita magtuon sang leksyon sa paghinulsol kag pagpaubos sa tiilan sang krus.

Sa nagainupdanay kita sing tingob, manginpagpakamaayo kita sa isa kag isa. Kon kita iya ni Kristo, ang aton labing matam-is nga hunahona mangin-ayon sa Iya. Pagahigugmaon naton ang paghambal nahanungod sa Iya; kag sa nagasugilanon kita ang isa kag isa nahanungod sang Iya gugma, ang aton tagipusoon pagapahumokon sang diosnon nga mga inpluensia. Sa pagtulok sang kagayon sang Iya karakter, “ginabalhin” kita “sa Iya kaangay gikan sa isa ka himaya pa himaya.” 2 Cor. 3:18.

Kapitulo 9—Mga Adlaw Sang Pagsumponganay [95]

KUTOB sa labing maaga nga mga tuig ang bata nga Judio ginalibutan sang mga tulomanon sang mga rabbi. Ang matul-id nga mga pagsulondan ginapatuman sa tagsa ka buhat, tubtob sa labing diutay nga butang sang kabuhi. Sa idalom sang manunodlo sang sinagoga, ang mga pamatan-on ginatudloan sang dimaisip nga mga tulomanon nga ila ginapaabot, subong tunay nga Israelinhon, sa pagbantay. Apang wala magkawili si Jesus sa sining mga butang. Kutob sa pagkabata nagginawi Sia sing makinaugalingon gikan sa mga kasugoan sang mga rabbi. Ang mga Kasulatan sang Daan nga Katipan ginatun-an Niya sa walay langan, kag ang mga pulong, "Amo ini ang ginasiling sang Ginuo," sa gihapon yara sa Iya mga bibig.

Sa nagasugod sa pagbukas ang kahimtangan sang mga tawo sa Iya painoino, nakita Niya nga ang mga tulomanon sang katilingban kag ang tulomanon sang Dios sa walay langan nagabanggianay. Ang mga tawo nagapahilayo gikan sa pulong sang Dios, kag nagabayaw sang mga teoriya nga ila ginpatok sa ila kaugalingon. Ginabantayan nila ang pinalatunlaton nga mga seremonya nga wala sing gahom. Ang ila pag-alagdan among sulitsulit lamang nga seremonya; ang balaan nga mga kama- tuoran nga ginatuyo sa pagtudlo ginatago [96] gikan sa mga manogsimba. Nakita Niya nga sa ila walay pagtuo nga mga pag-alagdan indi nila makita ang paghidaet. Wala nila mahibaloi ang kahilwayan sang espiritu nga magaabot sa ila bangod sa pag-alagad sa Dios sa kamatuoran. Nagkari si Jesus sa pagtudlo sang kahulogan sang pagsimba sa Dios, kag indi Sia sarang makatugot sang pagimonay sang tawhanon nga mga tulomanon kag sang diosnon nga palatukoran. Wala Niya ginaatake ang mga palatukoran ukon mga buhat sang maalam nga mga manunodlo; apang sang ginsabdong tungod sang Iya kaugalingon nga mga pamatasan, ginpahayag Niya ang pulong sang Dios sa pagpakamatarong sang Iya pagginawi.

Sa tagsa ka malulo kag mapailubon nga paagi, gintinguhaan ni Jesus ang pagpahamuot sadtong Iya masugata. Tungod nga tama sa Iya kalulo kag mahinay, ang mga eskriba kag mga tigulang naghunahona nga mahapos Sia mainpluensia sang ila pagtulon-an. Ginapilit nila Sia sa pagbaton sang mga pagsulondan kag pinalatunlaton nga mga sugid nga ginpaalinton halin sa dumaan nga mga rabbi, apang nagpangayo Sia sang ila kagamhanan sa Balaan nga Kasulatan. Magapamati Sia sang tanan nga pulong nga nagikan sa baba sang Dios; apang indi Sia sarang makatuman sang mga ginapatok sang mga tawo. Daw nahibaloan ni Jesus ang mga Kasulatan kutob sa ginsugoran tubtob sa katapusan, kag ginpahayag Niya sila sa ila matuod nga kahulogan. Nahuya ang mga rabbi nga pagtudloan sang isa ka bata. Nagasiling sila nga ila bulohaton ang pagsaysay sang mga Kasulatan, kag nga duog Niya ang pagbaton sang ila kasaysayan. Nagkalaakig sila nga magsumpong Sia sa ila mga pulong.

Nahibaloan nila nga wala sing kagamhanan ang sarang makita sa Kasulatan sa pagsakdag sang ila mga pinalatunlaton. Nakilala nila nga sa ihibalo espirituhanon si Jesus labaw sa ila sing tama [97] kalayo. Apang akig sila tungod nga indi Sia magtuman sang ila ginamando. Tungod indi sila makapatalupangod sa Iya, ginpangita nila si Jose kag si Maria, kag ipahamtang sa atubangan nila ang Iya indi pagtuman. Sa sini nga bagay nag-antos Sia sing pagsaway kag pagsabdong.

Sa maaga gid nga edad, nagsugod si Jesus sa pagtukod sing kinaugalingon sang Iya karakter, kag bisan pa ang pagtahod kag paghigugma para sa Iya mga ginikanan indi sarang makabalabag sa Iya sa pagtuman sang pulong sang Dios. “Nasulat na” amo ang Iya katarungan sa tagsa ka buhat nga magtuhay sa mga pamatasan sang panimalay. Apang ang inpluensia sang mga rabbi nagapapait sang Iya kabuhi. Bisan pa sa Iya pagkapamatan-on kinahanglan Sia magtuon sang mabudlay nga leksyon sa paghipos kag pagbatas sing mapailubon.

Ang Iya mga utod, subong nga ginatawag nga mga anak ni Jose, nagaapin sa mga rabbi. Nagasiling gid sila nga ang mga pinalatunlaton kinahanglan pagtumanon, subong mga tulomanon sang Dios. Ginakabig nila ang mga palatukoran sang mga tawo sing labi kataas sang sa pulong sang Dios, kag ginagamohan sila sang maathag nga pagpahayag ni Jesus sang ginkalainan sa tunga sang

butig kag matuod. Ang Iya matul-id nga pagtuman sang kasugoan sang Dios ginahimalaot nila subong balingag. Nakibot sila sang ihibalo kag kaalam nga ginpakita Niya sa pagsabat sa mga rabbi. Nahibaloan nila nga wala Sia makabaton sing mga pagtudlo gikan sa mga maalam nga mga tawo, apang wala sila sing mahimo kundi ang pagtalupangod nga Sia isa ka manunodlo sa ila. Ginakilala nila nga ang Iya tinun-an labi pa kataas nga sari sang sa ila kaugalingon. Apang wala nila mahangpi nga makapalapit Sia sa kahoy sang kabuhi, isa ka tuburan sang pagkilala nga wala nila mahibaloi.

Si Kristo wala nagapahain sang Iya kaugalingon, kag nagahatag Sia sing pinasahi nga kasandaran sa mga Fariseo bangod sa pagpalayo sa sining bagat gikan sa ila matul-id nga mga pagsulondan. [98] Nakita Niya nga ang duog sang relihiyon nakudalan sang mataas sang kudal nga maiyaiyahon sa bagay nga nangintama kabalaan nga butang para sa matagadlaw nga kabuhi. Ining mga dingding nga nagaulot, ginrumpag Niya. Sa Iya pagpaimpon sa mga tawo, wala Sia nagapamangkot, Ano ang imo relihiyon? Sa ano nga iglesia nagaimpon ka? Ginagamit Niya ang Iya manogbulig nga kamot sa kaayuhan sang tanan nga nagakinahanglan sing bulig. Sa baylo nga magtago sang Iya kaugalingon sa isa ka selda sang ermitanyo agod sa pagpahayag sang Iya langitnon nga karakter, nagpangabudlay Sia sing hanuot para sa mga tawo. Gintudlo Niya ang palatukoran nga ang relihiyon sang Biblia indi amo ang pagpakamatay sang lawas. Gintudlo Niya nga ang putli nga relihiyon kag wala sing dagta wala nagakahulogan sang pat-od nga mga tion kag pinasahi nga mga hitabo. Sa tanan nga tion kag sa tai nan nga duog ginpakita Niya ang mahigugmaon nga kabalaka sa mga tawo, kag ginpaiwag Niya palibot Niya ang kapawa sang malipayon nga katutom. Tanan ini nangin-isa ka pagsabdong sa mga Fariseo. Ini nagapahayag nga ang pagtoluohan indi maiyaiyahon, kag nga ang ila balatianon nga debosyon sa kaayuhan personal malayo gikan sa matuod nga pagkadiosnon. Ini nagpukaw sang ila kaawayon batok kay Jesus, sa bagay nga nagtinguha sila sa pagpilit sa Iya agod magsunod Sia sa ila mga pagsulondan.

Nagpangabudlay si Jesus sa pagtabang sa tanan nga kahimtangan sang pag-antos nga Iya makita. May diutay Sia nga kuarta nga mahatag, apang masunson ginadumilian Niya ang Iya kaugalingon sa pagkaon agod sa pagtabang sa sadtong may labi nga kinahanglan

sang sa Iya. Ang Iya mga utod nagabatyag nga ang Iya inpluensia nagasumpong sing tama sa ila. May Iya Sia nga maayo nga ihibalo nga wala sa ila ang may iya, ukon nagahandom paghupot. Kon [99] maghambal sila sing buka- ras sa imol, kag manubo nga mga tinguha, si Jesus nagapangita sini sa ila kag maghambal sa ila sing mga pulong sa pagpabaskog. Sa sadtong may kinahanglan magahatag Sia sing isa ka tagayan sang mabugnaw nga tubig, kag sing mahinay ginbutang Niya ang Iya kaugalingon nga pagkaon sa ila kamot. Sa nagatabang Sia sang ila mga pag-antos, ang mga kamatuoran nga Iya ginatudlo ginasimbugan sang Iya buhat sa kaluoy, kag sa sini nga bagay ginasalsal sa hunahona.

Tanan ini wala nagapahamuot sa Iya mga utod. Tungod magulang sila kay Jesus, nagbatyag sila nga kinahanglan Sia magpaidalom sa ila pagmando. Nagsumbong sila batok sa Iya tungod sa paghunahona nga labaw Sia sa ila, kag ginsabdong nila Sia sa pagpahamtang sang Iya kaugalingon labaw sa ila mga manunodlo kag saserdote kag mga gumalahom sang banwa. Masunson ginapahog kag ginatinguhaan nila sa pagpahadlok sa Iya; apang nag-agi Sia sa tunga nila kag himuon ang mga Kasulatan nga Iya tuytoy.

Ginahigugma ni Jesus ang Iya mga utod, kag ginahimuan Niya sila sang kalulo nga walay langan; apang nahisa sila kag nagapakita sang pat-od nga pagkadimatinuohon kag pagtamay. Indi sila makahangop sang Iya pagginawi. Tama kadako nga mga pagsumpong nagapahayag sang ila kaugalingon kay Jesus. Diosnon Sia nga Anak sang Dios, kag wala sapayan, isa Sia ka walay masarangan nga bata. Ang Manunoga sang mga kalibutan, ang duta Iya apang ang kaimulon nagapat-in sang Iya eksperiensia sa kabuhi sa tagsa ka tikang. May Iya Sia nga pagkadungganon kag personalidad nga lain sing bug-os sa dutan-on nga bugal kag pagpakaamo; wala Sia nagatinguha sang pagkadako nga kalibutanon, kag bisan sa labing manubo nga palangakuan malipayon Sia. Ini nagpaakig sa Iya mga utod. Indi sila sarang makahangop sang Iya walay langan nga kalinong sa idalom sang pagtilaw kag kinawad-on. Wala nila mahibaloi nga [100] tungod sa aton nangin-imol Sia agod nga "paagi sa Iya pagkaimol manginmanggaranon kamo." 2 Cor. 8:9. Indi maglabi ang ila sarang mahangop sang tinago sang Iya bulohaton sang sa mahangpan sang mga abyan ni Job nahanungod sang iya pagpaubos kag pag-antos.

Wala mahangpi sang Iya mga utod si Jesus tungod nga indi Sia kaangay nila. Ang Iya talaksan indi ila talaksan. Sa pagtulok sa mga tawo nagtalikod sila sa Dios, kag wala sila sang Iya gahom sa ila kabuhi. Ang dagway sang relihiyon nga ila ginabantayan indi sarang makabalhin sang karakter. Nagabayad sila sang "ikapulo sang hierbabuena kag sang anis kag sang comino," apang ginaligaran ang "pagsulondan sang kasugoan nga dalagko pa, ang katarungan kag ang kaluoy kag pagtuo." Mat. 23:23. Ang huwaran ni Jesus nagapaakig sa ila sa walay langan. Isa lamang ka butang ang Iya ginadumtan sa kalibutan, kag ina amo ang sala. Indi Sia sarang makasaksi sang isa ka buhat nga sayop sa wala sing sakit nga indi gid sarang mahimo ang pagtabon. Sa tunga sang mga salimpapaw, nga ang ila pagkabalaan nga dagway nagatago sang gugma sa sala, kag sang karakter sa diin ang kakugi tungod sa himaya sang Dios among labaw sa walay langan, ang ginkalainan indi sarang masayopan. Tungod nga ang kabuhi ni Jesus nagahimalaot sang kalaot, ginasumpong Sia sa puloy-an kag guwa. Ang Iya pagkadilimaiyaiyahon kag katarong ginahambal upod sang pagyubit. Ang Iya pagkamabinatason kag kalulo ginakabig nga matalaw.

Sa kapaitan nga nahulog sa kapalaran sang tawhanon, wala sing bahin nga wala matilawi ni Kristo. May yara sadtong nagtinguha sa pagtamay sa Iya tungod sang Iya pagkatawo, kag bisan sa Iya pagkabata kinahanglan Sia magsugata sang mayubiton nga pagtulok kag malaot nga paghinutikhutik. Kon abi nagbalos Sia bangod sa isa ka pulong ukon pagtulok nga dimapailubon, kon abi kon nagbalos Sia bisan isa ka sayop nga buhat, kuntani nahulog Sia subong isa [101] ka himpit nga huwaran. Sa sini nga bagay kuntani nahulog Sia sa [102] pagtuman sang piano para sa pagtubos sa aton. Kon abi nagtuad Sia nga may yara nga pamalibad sa sala, si Satanas kuntani nagdaog, kag ang kalibutan nadula sing dayon. Amo ini ang kabangdanan kon ngaa nagpangabudlay ang manunolay sa pagpabudlay sang Iya kabuhi agod sarang Sia matuytoyan sa pagpakasala.

Apang sa tagsa ka pagsulay may isa Sia ka sabat, "Nasulat na." Talagsa Sia nagasabdong sang bisan ano nga buhat nga sayop sang Iya mga utod, apang may iya Sia nga isa ka pulong gikan sa Dios nga igahambal sa ila. Masunson ginasumbong Sia subong talawan tungod sang Iya pagdumili sa pag-upod sa ila sa buhat nga ginadumilian; apang ang Iya sabat amo, Nasulat na, "Ang kahadlok

sa Ginuo, ina amo ang kaalam, kag ang pagtalikod sa malaot amo ang paghangop." Job 28:28.

May yara nga nagapangita sa pagbuylog sa Iya, nga nagabatyag sing paghidaet sa Iya atubangan; apang madamo ang nagalikaw sa Iya, tungod nga ginasabdong sila sang Iya walay mansa nga kabuhi. Ang pamatan-on nga mga kaupdanan nagsugo sa Iya sa pagbuhat subong sang ila ginabuhat. Matinalupangdon kag malipayon Sia; ginakalipayan nila ang Iya pagtambong, kag ginaabiabi ang Iya handa nga mga suhestyon; apang indi sila mapainulubon sa Iya katul-id, kag ginahambal nila nga makitid kag tama kaestrikto. Si Jesus nagsabat, Nasulat na, "Sa ano bala ang pamatan-on nga lalaki magpaninlo sa iya dalanon? Sa pagtalupangod dira suno sa Imo pulong." "Ang Imo pulong gintipigan ko sa akon tagipusoon, agod nga indi ako makasala batok sa Imo." Sal. 119:9, 11.

Masunson ginapamangkot Sia, Ngaa nagatapat Ka nga mangin-pinasahi? Sa bagay nga tuhay Ka sa amon? Nasulat na, ang pulong Niya, "Bulahan ang mga himpit sa dalanon, nga nagalakat sa ka-
[103] sugoan sang Ginuo. Bulahan ang mga nagabantay sang Iya mga pamatuod, nga nagapangita sa Iya sa bug-os nga tagipusoon, nga wala man nagahimo sing pagkadimatarong, kundi nagalakat sila sa Iya mga dalanon." Sal. 119:1-3.

Sang ginpamangkot Sia kon ngaa indi Sia nagaimpon sa mga pagsinadya sang mga pamatan-on sa Nazaret, ang Iya sabat amo, Na-sulat na, "Nagakalipay Ako sa dalanon sang Imo pamatuod subong sang sa tanan nga manggad. Magapamalandong Ako sa Imo mga sugo, kag may pagtalupangod sa Imo mga dalanon, magakalipay Ako sa Imo mga palatukoran; indi Ko pagkalipatan ang Imo pulong." Sal. 119:14-16.

Si Jesus wala nagapakigsuay tungod sang Iya kinamatarong. Masunson ang Iya bulohaton nga indi kinahanglan pabug-aton, gina-pabug-at tungod nga handa Sia kag wala nagakumod. Apang wala Sia nagakahulog ukon nagapaluya. Nagkabuhi Sia sa ibabaw sining mga kaiwatan, subong nga daw yara Sia sa kapawa sang nawong sang Dios. Wala Sia nagabalos kon ginagamit Sia sing bukaras, kundi ginabatas Niya ang pagtimulang sing mapailubon.

Sa liwat kag liwat ginapamangkot Sia, Ngaa bala nagatugot Ka sa sinang mapasipalahon nga paggamit sa Imo mga utod? Nasulat na, ang hambal Niya, "Anak Ko, indi pagkalimti ang Akon kasugoan,

kundi magbantay ang Imo tagipusoon sang Akon mga sugo; kay ang kalawigon sang mga adlaw kag katuigan sang kabuhi kag ang paghidaet idugang nila sa imo, Indi magbiya ang kalulo kag ang kamatuoran sa imo; ihigot sila palibot sa imo liog, isulat sila sa tapitapi sang imo tagipusoon. Gani makakita ka sing kahamuot kag maayo nga paghangop sa itulolok sang Dios kag tawo." Hulu. 3:1-4.

Kutob sa tion nga nakita si Jesus ang Iya mga ginikanan sa templo, ang Iya pagginawi nangin isa ka misteryo sa ila. Indi Sia magsumpong, apang ang Iya hu waran sa walay langan among isa [104] ka leksyon. Daw isa Sia nga ginpahain. Ang mga takna sang Iya kalipay makita kon isahanon upod sang kinaugali kag sang Dios. Bisan sa ano nga tion nanginkahigayunan Niya, magabiya Sia sa Iya pagpangabudlay kag magkadto sa mga latagon sa pagpamalandong sa malagtom nga mga nalupyakan sa pagpakighambal sa Dios sa kunsaran sang bukid ukon sa tunga sang mga kakahuyan sa talunan. Sa maaga nga kaagahon masunson makita Sia sa maligwin nga duog, nga nagausisa sang mga Kasulatan, ukon na gapangamuyo. Kutob sining malinong nga mga takna magapauli Sia sa paghimo sang Iya mga katungdanan liwat kag sa paghatag sing huwaran sa pagpangabudlay sing mapailubon.

Ang kabuhi ni Kristo ginapat-inan sang pagkamatinahuron kag gugma sa Iya iloy. Nagatuo si Maria sa iya tagipusoon nga ang balaan nga bata nga natawo sa iya amo ang ginsaad nga Mesias, apang wala sia magpangahas sa pagpahayag sang iya pagtuo. Sa bug-os Niya nga kabuhi sa duta manog-umalambit sia sang Iya mga pag-antos. Nasaksihan niya nga may kasakit ang mga pagtilaw nga gindala sa Iya pagkabata kag pagkabatan-on. Bangod sa iya pagkamatarong sadtong nahibaloan niya nga matarong sa Iya pagginawi, sia sa iya kaugalingon madala sa maiwat nga kahimtangan. Ginakabig niya ang mga pag-inupdanay sa puloy-an, kag ang malulo nga pag-atipan sa iya mga anak, subong importante kaayo sa pagdihon sang karakter. Ang mga anak, lalaki kag babae, ni Jose nakahibalo sini, kag bangod sa pagpatalupangod sang iya paglangkag, nagatinguha sila sa pagtadlong sang mga buhat ni Jesus suno sa ila talaksan.

Masunson si Maria nagasabdong kay Jesus, kag nagasugo sa Iya sa pagpauyon sa mga pamatasan sang mga rabbi. Apang indi Sia sarang mabuyok sa pagbalhin sang Iya mga pamatasan sa pagpamalandong sang mga binu- hatan sang Dios, kag sa pagtinguha [105]

sa bulig sang mga pag-antos sang mga tawo ukon bisan mga sapat nga indi makahambal. Sang ginkinahanglan sang mga saserdote kag manunodlo ang bulig ni Maria sa paggahom kay Jesus, ginapalibog sia sing dako; apang ang paghidaet nagaabot sa iya tagipusoon sa nagapahayag Sia sang mga dinalan sa Kasulatan nga nagasakdag sang Iya mga buhat.

Kon kaisa nagaduhadoha sia sa tunga ni Jesus kag sang Iya mga utod, nga wala nagatuo nga ginpadala Sia sang Dios; apang bugana ang kapahayagan nga Sia isa ka diosnon nga karakter. Nakita niya Sia nga nagaantos sa Iya kaugalingon sa kaayuhan sang iban. Ang pagtambong Niya nagadala sing labi kaputli nga inpluensia sa puloyan, kag ang Iya kabuhi nagakaangay sang tapay nga nagapanghikot sa tunga sang mga elemento sang katilingban. But-anan kag walay dagta, nagalakat Sia sa tunga sang mga dimahinalungon, bastos, kag dimatinahuron; sa tunga sang dimatarong nga mga manogsukot sang buhis, mga mausikon, dimatarong nga mga Samariahanon, mga soldado nga hentil, mga bastos nga mga taga-uma, kag kadam-an nga nagasalakot. Nagahambal Sia sing isa ka pulong sang kaawa diri kag isa ka pulong didto, sang ginatan-aw Niya ang lapyo nga mga tawo, apang pilit nga magdala sang mabug-at nga mga lulan. Nagaambit Sia sang ila mga lulan, kag ginasulit sa ila ang mga leksyon nga natun-an Niya gikan sa kinaugali, sa gugma, sa kalulo, sa kaayo sang Dios.

Ginatudloan Niya ang tanan sa pagtulok sa ila kaugalingon subong ginhatagan sing hamili nga mga hiyas, nga kon pagagamiton sing matarong, magadala sa ila sing walay katubtoban nga kamanggaran. Ginhulbot Niya ang tanan nga kadayawan gikan sa kabuhi, kag bangod sa Iya kaugalingon nga huwaran, nagtudlo nga ang tagsa ka tion ginalulanan sang walay katubtoban nga patubas; kag dapat [106] daluon subong isa ka bahandi, kag ga- miton para sa balaan nga bulohaton. Wala Niya ginaligari ang tawhanon nga tinuga subong walay pulos, kundi ginatinguhaan Niya ang paggamit sang manogluwas nga bulong sa tagsa ka kalag. Sa bisan ano nga pag-inupdanay nga yara Sia, ginapahayag Niya ang leksyon nga nagakaigo sa tion kag sa kahimtangan. Ginatinguhaan Niya ang paghatag sing paglaom sa labing bastos kag walay paglaom, nga ginapahamtang sa atubangan nila ang pagpasalig nga sarang sila mahimo nga disalawayon kag but-anan, nga nagadangat sinang karakter nga magahimo sa

ila nga mga anak sang Dios. Masunson masugata Niya yadtong ginaganoy sang gahom ni Satanas, kag wala sing gahom sa pag-panginpalos gikan sa iya tiglapak. Sa sini sa ila, nga pinasubo, masakiton, ginasulay, kag nahulog, si Jesus buot maghambal sing mga pulong nga labing malulo, mga pulong nga ginakinahanglan kag sarang mahangpan. Ang iban nga masugata Niya nagaaway sa kamot-kag-kamot sang alawayon batok sa kaaway sang mga kalag. Ini sila ginapabaskog Niya sa pagpadayon, kag ginapasalig sila Niya nga magadaog sila kay ang mga manogtunda sang Dios yara sa ila luyo, kag magahatag sa ila sing pagdaog. Yadtong Iya ginbuligan ginpatalupangod nga yari ang Isa nga sarang nila masaligan sing himpit. Indi Niya pagluiban ang mga tinago nga ila gin-ula sa Iya maluloy-on nga idulongog.

Si Jesus manog-ayo sang lawas subong man sang kalag. May kabalaka Sia sa tagsa ka bahin sang pagantos nga' Iya matalupang-dan, kag sa tagsa ka manogantos ginadalhan sing tabang, ang Iya malulo nga mga pulong may manog-ayo nga bulong. Wala sing makasi ling nga nagbuhat Sia sing isa ka kalatingalahan; apang ang gahom—ang manog-ayo nga gahom sang gugma— nagaguwa gikan sa Iya pakadto sa masakiton kag ginasakit. Sa sini nga bagay sa mahim-ong nga paagi nagapangabudlay Sia para sa mga tawo kutob sang Iya pagkabata. Kag amo ini ang kabangdanan kon ngaa, sa ta-pos magsugod ang Iya bulohaton sa dayag, madamo ang nagpamati [107] sa Iya sing malipayon.

Apang sa pagkabata, pagkapamatan-on, kag sang hamtong na Sia nga tawo, si Jesus naglakat nga isahanon lamang. Sa Iya kaputli kag katutom nagalinas Sia sa linasan sang ubas nga isahanon lamang, kag sa mga tawo wala sing isa nga nag-upod sa Iya. Gindala Niya ang tama kabug-at nga salabton para sa kaluwasan sang mga tawo. Nahibaloan Niya nga luwas kon may yara nga tapat nga pagbaylo sa mga palatukoran kag tinutoyo sang kaliwat nga tawhanon, ang tanan magakawala. Ini amo ang lulan sang Iya kalag, kag wala sing isa nga makaabiabi sang bug-at nga natungtong sa ibabaw Niya. Sa napun-an sang makugi nga tinutoyo, gintuman Niya ang piano sang Iya kabuhi nga Sia sa Iya kaugalingon kinahanglan manginkapawa sang mga tawo.

[108]

Kapitulo 10—Ang Tingog sa Kamingawan

GIKAN sa tunga sang mga matutom sa Israel, nga naghulat sing madugay sa pagkari sang Mesias, ang manogbantala ni Kristo ginbangon. Ang tigulang nga saserdote, si Sakarias, kag ang iya asawa si Elisabet, ining duha "matarong sa atubangan sang Dios:" kag sa ila malinong kag balaan nga kabuhi ang kapawa sang pagtuo nagaiwag kaangay sa isa ka bituon sa tunga sang ka-dudolman sadtong malaot nga mga adlaw. Sa sining diosnon nga minyo ginhatag ang saad sang isa ka anak, nga "magauna sa nawong sang Ginuo sa pag-aman sang Iya mga dalan."

Si Sakarias nagapuyo sa "kabakuloran" nga duog sang Judea, apang nagtaklad sia sa Jerusalem sa pag-alagad sa isa ka simana sa templo, isa ka pag-alagdan nga ginakinahanglan makaduha sa isa ka tuig sa mga saserdote. "Karon sang sia nagapanghikot sang pagkasaserdote sa atubangan sang Dios sa trono sang iya kabon, suno sa kinabatasan sang pagkasaserdote, naigo sa iya kapalaran ang pagsulod sa templo sang Ginuo sa pagsunog sang insienso."

Nagatindog sia sa atubangan sang bulawan nga halaran sa balaan nga duog sang santuaryo. Ang aso sang insienso upod sang mga
[109] pangamuyo sang Israel nagasa- ka sa atubangan sang Dios. Sa hinali natalupangdan niya ang pagtambong nga diosnon. Ang isa ka manogtunda sang Ginuo nga "nagatindog sa tuo nayon sang halaran." Ang tindog sang manogtunda nagapahayag sang kahamuot, apang si Sakarias wala makatalupangod sini. Sa madamo nga tuig nagpangamuyo sia sang pagkari sang Manunobos; karon ang langit nagpadala sang iya manogbalita sa pagpahibalo nga ining mga pangamuyo pagasabton; apang ang kaluoy sang Dios daw tama kadako sa iya nga pagtuohan. Napun-an sia sang kahadlok kag pagtagudili sang kaugalingon.

Apang gin-abi-abi sia sa malipayon nga pagpasalig: "Dili ka mahadlok, Sakarias, kay ang imo pag-ampo ginpamatian, kag ang imo asawa nga si Elisabet magaanak sing lalaki sa imo, kag tawgon mo ang iya ngalan Juan. Kag magaagom ka sing kalipay kag kasadya,

kag madamo ang magakalipay sa iya pagkatawo; kay mangindako sia sa atubangan sang Ginuo, kag indi sia mag-inom sing alak ukon ilimnon nga masingkal, kag mapun-an sia sang Espiritu Santo, . . . kag madamo sang Israel ang paglisoon niya sa Ginuo nga ila Dios, kag magauna sia sa Iya sa espiritu kag sa gahom ni Elias, sa pagpaliso sang mga tagipusoon sang mga ginikanan sa mga anak, kag sang mga malalison sa kaalam sang mga matarong, sa paghanda sa Ginuo sing katawohan nga naaman. Kag si Sakarias nagpamangkot sa manogtunda, Paano bala ang pagkahibalo ko sini? Kay ako tigulang nga tawo, kag ang akon asawa tigulang na."

Nahibaloan ni Sakarias kon paano nga si Abraham sa iya katigulangon ginhatagan sing isa ka anak tungod nga nagtuo sia nga matutom Sia nga nagsaad. Apang sa isa ka tion ang tigulang nga saserdote naghunahona sang kaluyahon nga tawhanon. Nalimutan niya nga kon ano ang ginasaad sang Dios, ina sarang Niya matuman. Daw ano ang ginkalainan sa tunga sining pagkadimatinuohon kag sang matam-is nga pagtuo ni Maria nga kaangay sang iya sang [110] bata nga nagsabat sa makatilingala nga pahibalo sang manogtunda, "Yari karon ako ulipon sang Ginuo; himuon ini sa akon suno sa imo pulong." Lucas 1:38.

Ang pagkatawo sang isa ka anak sa kay Sakarias, kaangay sang pagkatawo sang anak ni Abraham kag sang iya ni Maria, amo ang pagtudlo sang dako kag espirituhanon nga kamatuoran, isa ka kamatuoran nga makuli kita sa pagtuon kag madali malimot. Sa aton kaugalingon wala kita sing ano nga masarangan sa pagbuhat sing butang nga maayo; apang inang indi naton sarang mahimo, pagabuhaton bangod sa gahom sang Dios sa tagsa ka matugyanon kag matinuohon nga kalag. Bangod sa pagtuo ang bata sang saad ginhatag. Bangod sa pagtuo ang espirituhanon nga kabuhi ginahatag, kag makasarang kita sa paghimo sang bulohaton sang pagkamatarong.

Sa pakiana ni Sakarias ang manogtunda nagsabat, "Ako si Gabriel, nga nagatindog sa atubangan sang Dios; kag ginpadala ako sa paghambal sa imo, kag sa pagtunda sining maayong balita." Lima ka gatos ka tuig nga nagligad, si Gabriel nagpahibalo kay Daniel sang panahon nga tagnaanon nga magalambot tubtob sa pagkari | ni Kristo. Ang pagkilala nga ang katapusan sining panahon malapit, nagtandog kay Sakarias sa pagpangamuyo tungod sa pagkari sang

Mesias. Karon ang amo gid nga manogbalita nga paagi sa iya ang tagna ginhatag, nagkari sa pagpahibalo sang iya pagkatuman.

Ang mga pulong sang manogtunda, "Ako si Gabriel, nga nagatindog sa atubangan sang Dios," nagapakita nga may palangakuan sia nga may dungog nga mataas sa mga hulot nga langitnon. Sang pagkari niya nga may balita sa kay Daniel, nagsiling sia, "Wala gid sing nagapugong sa akon batok sa ila sini kundi si Miguel [Kristo] nga inyo prinsipe." Daniel 10:21. Nahanungod kay Gabriel ang Manlulowas nagahambal sa Bugna, nga nagasiling nga "ginpadala [111] Niya kag ginpakilala ini paagi sa Iya manogtunda sa kay Juan nga Iya ulipon." Bug. 1:1. Kay Juan, ang manogtunda nagpahayag, "Ako masigkaulipon mo kag sang imo mga kautoran nga mga manalagna." Bug. 22:9. Makatilingala nga panghunahona—nga ang manogtunda nga nagatindog madason sa dungog sa Anak sang Dios amo ang ginpili sa pagbukas sang mga tinutoyo sang Dios sa makasasala nga mga tawo.

Nagpahayag si Sakarias sing pangduhadoha sa mga pulong sang manogtunda. Indi sia dapat maghambal liwat tubtob magkalatuman sila. "Yari karon," ang hambal sang manogtunda, "magaapa ka kag indi makahambal tubtob sa adlaw nga mahanabo ining mga butang, bangod nga wala ka magtuo sa akon mga pulong, nga tumanon sa ila panag-on." Katungdanan sang saserdote sa sining bulohaton ang pagpangayo tungod sang kapatawaran sang banwa kag sang pungsod, kag tungod sa pagkari sang Mesias; apang sang nagtinguha si Sakarias sa paghimo sini, indi sia sarang makamitlang sing isa ka tinaga.

Sang pagguwa niya sa pagpakamaayo sa mga tawo, nagsinyas sia "sa ila kag nadayunan sa pagkaapa." Madugay ang ila paghulat kag tinuboan sila sing kahadlok basi gin-utod sia sang paghukom sang Dios. Apang sang pagguwa niya halin sa balaan nga duog, ang iya nawong nagaiwag sang himaya sang Dios, "kag ginhantop nila nga nakakita sia sing palanan-awon sa templo." Ginpahibalo ni Sakarias sa ila ang iya nakita kag nabatian; kag sang "natapos ang mga adlaw sang iya pagpanghikot, nagpauli sia."

Sa tapos matawo ang bata nga ginsaad, ang dila sang amay nagtugak, "kag nakahambal sia, nga nagadayaw sa Dios. Kag ang kahadlok nag-abot sa tanan nga nagapuvo sa palibot nila. Kag ini tanan nga pulong ginhambal sa bug-os nga kabukoloran sang Judea;

kag ang tanan nga nakabati sini nagtipig sini sa ila mga tagipusoon, nga nagasiling, Ano bala niyan ang madangatan si- ning bata?" [112] Tanan ini gintuyo sa pagpatalupangod sang pagkari sang Mesias, nga tungod sini si Juan dapat magaman sang dalan.

Ang Espiritu Santo nagpahuway sa ibabaw ni Sakarias, kag sa sining matahom nga mga pulong nagtagna sia nahanungod sang bulohaton sang iya anak:

> **"Kag ikaw, anak, tawgon nga manalagna sang Labing Mataas:**
> **Kay magauna ka sa Ginuo sa pag-aman sang Iya mga dalanon;**
> **Sa paghatag sing ihibalo sang kaluwasan sa Iya katawohan**
> **Sa kapatawaran sang ila mga sala,**
> **Bangod sa malulo nga kaluoy sang aton Dios;**
> **Kon ang adlaw magpamanagbanag sa aton gikan sa kahitaasan,**
> **Sa pag-iwag sa mga nagalingkod sa kadudolman kag sa landong sang kamatayon,**
> **Sa pagtuytoy sang aton mga tiil sa dalanon sang paghidaet."**

"Kag nagtubo ang bata kag nagbakod sa espiritu, kag nagpuyo sa kamingawan tubtob sa adlaw sang iya pagpahayag sa Israel." Sa wala pa matawo si Juan, ang manogtunda nagsiling, "Kay mangindako sia sa atubangan sang Ginuo, kag indi sia mag-inom sing alak ukon ilimnon nga masingkal, kag mapun-an sia sang Espiritu Santo." Gintawag sang Dios ang anak ni Sakarias sa isa ka dako nga bulohaton, ang labing dako nga ginhatag sa mga tawo. Agod mahimo ini nga bulohaton, kinahanglan nga ang Ginuo magpangabudlay kaupod niya. Kag ang Espiritu sang Dios magaupod sa iya kon pagpamatian niya ang instruksyon sang manogtunda.

Si Juan kinahanglan maglakat subong manogbalita ni Jehoba, sa pagdala sa mga tawo sang kapawa sang Dios. Kinahanglan sia maghatag sang bag-o nga pagtuytoy sa ila hunahona. Kinahanglan niya ipatalupangod sa ila ang pagkabalaan sang mga tulomanon sang [113] Dios, kag ang ila kinahanglan sang Iya himpit nga pagkamatarong.

Ina nga manogbalita kinahanglan balaan. Kinahanglan sia mangintemplo nga pagapuy-an sang Espiritu sang Dios. Agod matuman ini nga bulohaton, kinahanglan may maayo sang lawas, kag kusog sa utok kag sa espiritu. Busa, kinahanglan sa iya sa pagkontrol sang tanan niya nga gahom agod sarang sia makatindog sa tunga sang mga tawo nga indi mationg sang mga kahimtangan palibot kaangay sa mga batok kag bukid sa kahanayakan.

Sa panag-on ni Juan Bautista, ang kasubok sa manggad, kag ang gugma sa kadayawan kag pakitakita naglapnag. Ang pagpangalipay sa kailigbon, kinaon kag ininom, among kabangdanan sang balatian sa lawas kag ang pagkadunot, nga nagapatay sang espirituhanon nga paghangop. Bangod sa iya kasarangan kag pagkabuhi kag yano nga pagbiste, kinahanglan niya sabdungon ang kalakasan sa iya panag-on. Gani ginhatag ang mga instruksyon sa mga ginikanan ni Juan—isa ka leksyon sa pagkamapinugungon sang isa ka manogtunda gikan sa trono sang langit.

Sa panahon sang pagkabata kag pagkapamatan-on ang karakter mahapos nga dihunon. Ang gahom sa paggahom sang kaugalingon niyan kinahanglan patubuon. Sa puloy-an kag sa kalan-an ang mga inpluensia ginahikot nga ang patubas nagapadayon sa walay katubtoban. Labi sang bisan ano nga hiyas nga kinaugali, ang mga pamatasan nga gintukod sa maaga nga mga tuig nagatapat kon bala ang isa ka tawo magamandadaog ukon lutoson sa inaway sang kabuhi. Ang panahon sang pagkapamatan-on among panahon sang pagsab-og. Nagatapat ini sang karakter sang alanyon, para sa sining kabuhi kag sa kabuhi nga magaabot.

Subong isa ka manalagna, si Juan kinahanglan "sa pagpaliso sang mga tagipusoon sang mga ginikanan sa mga anak, kag sang [114] mga malalison sa kaalam sang mga matarong, sa paghanda sa Ginuo sing katawohan sa naaman." Sa pag-aman sang dalanon sa nahauna nga pagkari ni Kristo, tiglawas sia sadtong magaaman sing katawohan para sa ikaduha nga pagkari sang aton Ginuo. Ang kalibutan ginatugyan sa pagpatuyang sang kaugalingon. Ang mga sayop kag kabutigan nagabugana. Ang mga tiglapak ni Satanas sa paglaglag sang mga kalag nagadamo. Ang tanan nga maghimpit sang pagkabalaan sa kahadlok sa Dios kinahanglan magtuon sang mga leksyon sang pagkamapinugungon kag paggahom sang kaugalingon. Ang gana sang pagkaon kag ang mga balatyagon kinahanglan ipasakop

sa labi kataas nga mga ga-hom sang hunahona. Ining pagdisiplina sang kaugalingon kinahanglan sa sinang kusog sang utok kag espirituhanon nga pagtalupangod nga magapatakos sa aton sa paghangop kag sa pagbutang sa buhat sang balaan nga mga kamatuoran sang pulong sang Dios. Tungod sini nga kabangdanan ang pagkamapinugungon makakita sang iya duog sa bulohaton sa pagpakahanda sa ikaduha nga pagkari ni Kristo.

Sa kinaugali nga kahusayan sang mga butang, ang anak ni Sakarias kuntani gintun-an sa pagkasaserdote. Apang ang paghanas sa mga eskuelahan sang mga rabbi kuntani magapaditakos sa iya sa iya bulohaton wala sia pag-ipadala sa mga manunodlo sang teolohiya sa paghibalo kon paano ang pagsaysay sang mga Kasulatan. Gintawag Niya sia sa desierto agod makatuon sia sang kinaugali kag sang Dios sang kinaugali.

Mamingaw sia nga duog sa diin nakakita sia sang iya puloy-an, sa tunga sang kigas nga mga bakulod, talunon nga mga pil-as, kag batuhon nga lungib. Apang ginpili niya ang pagdumili sang mga kalalipayan kag kadayawan sang kabuhi tungod sang matul-id nga disiplina sang kahanayakan. Diri ang iya mga palibot nagauyon sa simple nga mga pamatasan kag pagdumili sang kaugalingon. Sa wala ginasablagi sang kinagahod sang ka- libutan, sarang sia [115] makatuon diri sang mga leksyon sang kinaugali, sang bugna, kag sang Dios. Ang mga pulong sang manogtunda sa kay Sakarias sa masunson ginasulit sa kay Juan sang iya mga ginikanan nga mahadlukon sa Dios. Kutob sang pagkabata ang iya bulohaton gintipigan sa atubangan niya, kag ginbaton niya ang balaan nga tinulin. Sa iya ang kalinong sang desierto among isa ginaabiabi nga pagpalagyo gikan sa katilingban sa diin ang suspetso, pagkadimatinuohon kag kahigkuan amo ang nagapadayon. Wala sia sing pagsalig sa iya kaugalingon nga gahom sa pagtindog batok sa panulay, kag paglikaw sa dalayon nga pagsugata sa sala, basi pa nga madula niya ang pagkilala sang iya tama nga kalaot.

Gintugyan sa Dios subong isa ka Nazareno kutob sa pagkatawo, ginsaad niya ang iya kaugalingon sa pagtugyan samtang nagakabuhi. Ang iya panapton nagakaangay sang iya sang mga dumaan nga manalagna, ang panapton nga buhok sang kamelyo nga ginawagkos. Nagakaon sia sang "apan kag talunon nga dugos" nga makita sa

kahanayakan, kag nagainom sang putli nga tubig gikan sa mga bakulod.

Apang ang kabuhi ni Juan wala paggamita sa katamad, sa estrikto nga pagdisiplina, ukon sa maiyaiyahon nga pagpalayo nga isahanon. Sa tion kag tion nagalakat sia sa pag-impon sa mga tawo; kag sa walay langan nagapanilag sia nga may kabalaka sa mga nagakahanabo sa kalibutan. Kutob sa iya malinong nga duog nga ginapahuwayan, ginabantayan niya ang nagakahanabo. Sa palananawon nga ginaiwagan sang diosnon nga Espiritu, ginatun-an niya ang mga karakter sang mga tawo, agod sarang niya mahangop kon paano ang paglambot sang balita sang langit sa tagipusoon. Ang lulan sang iya bulohaton yara sa ibabaw niya. Bangod sa pagpamalandong kag pangamuyo nga isahanon, ginatinguhaan niya ang pagwagkos sang iya kalag para sa bulohaton sa kabuhi nga yara sa atubangan niya.

[116] Wala sapayan nga yara sia sa kahanayakan, wala sia ginapaligad sang panulay. Kutob sa iya masarangan, ginatakpan niya ang tagsa ka alagyan sa diin si Satanas sarang makasulod, apang sa gihapon ginasulong sia sang panulay. Apang ang iya espirituhanon nga paghangop maathag; ginpatubo niya ang kusog kag pagtapat sang karakter, kag bangod sa bulig sang Espiritu Santo sarang sia makasatom sang pagpalapit ni Satanas, kag makabato sa iya gahom.

Nakita ni Juan sa kahanayakan ang iya eskuelahan kag ang iya santuaryo. Kaangay ni Moises sa tunga sang mga bukid sa Midian, natakpan sia bangod sa pagtambong sang Dios kag ginalibutan sang mga kapahayagan sang iya gahom. Indi kapalaran niya ang pagpabilin, subong sang dako nga pangulo sang Israel, sa tunga sang pagkahalangdon sang mga kabukiran; kundi sa atubangan niya yara ang putokputokan sang Moab, sa unhan sang Jordan, nga nagahambal nahanungod sa Iya, Sia nga nagpalig-on sang mga bukid, kag nagwagkos sa ila sang kusog. Ang madulom kag makahaladlok nga dagway sang kinaugali sa iya puloy-an sa kahanayakan sing maathag nagalarawan sang kahimtangan sang Israel. Ang mabungahon nga ulobasan sang Ginuo nahimo nga du-og nga hinapay. Apang sa ibabaw sang desierto ang mga langit masanag kag matahom. Ang mga gal-om nga nagatipon, madulom nga mabagyuhon, ginaarkuhan sang sinaad nga balangaw. Subong man sini, sa ibabaw sang kadulontan sang Israel, nagaiwag sang sinaad nga himaya sang pagkahari

sang Mesias. Ang mga panganod nga masingkal ginauntay sang balangaw sang Iya katipan sang kaluoy.

Isahanon sa malinong nga kagab-ihon ginabasa niya ang saad sang Dios kay Abraham nahanungod sang kaliwat nga indi maisip kaangay sang mga bituon. Ang kapawa sang pagpamanagbanag, nga nagapasanag sang mga bukid sa Moab, nagasugid nahanungod sa Iya, nga "manginsubong sang kasanag sang kaagahon, subong sang [117] nagasubang nga adlaw sa kaagahon nga wala galom." 2 Sam. 23:4. Kag sa kasanag sang udtong adlaw makita niya ang pagkahalangdon sang Iya pagpahayag, kon ang "himaya sang Ginuo igapahayag kag ang tanan nga unod makakita sini sing tingob." Isa. 40:5.

Sa espiritu nga may kahangawa apang malipayon, ginusisa niya sa tagnaanon nga tulon-an ang mga bugna nahanungod sang pagkari sang Mesias—ang kaliwat nga sinaad nga kinahanglan magdugmok sang ulo sang manog; si Silo, "ang manoghatag sing paghidaet," nga magapahayag sa atubangan sang isa ka hari kinahanglan mag-untat sa paghari sa trono ni David. Karon nag-abot ang tion. Ang isa ka gumalahom nga Romanhon naglingkod sa palasyo sa ibabaw sang Bukid sa Sion. Bangod sa malig-on nga pulong sang Ginuo, si Kristo natawo na.

Ang malipayon nga paglaragway ni Isaias sang himaya sang Mesias among iya tulon-an adlaw kag gab-i —ang Sanga gikan sa gamot ni Jese; isa ka Hari nga magahari sa katarungan, nga magahukom "nga may pagalangay sa mga mahagop sang duta;" "palanagoan sa unos;" . . . landong sang dako nga igang sa duta nga makalalapyo;" ang Israel indi na pagtawgon "Binayaan," ukon ang iya duta "Mamingaw," kundi pagatawgon sang Ginuo, "Ang Akon Kalipay," kag ang iya duta "Beula." Isa. 11:4; 32:2; 62:4. Ang tagipusoon sang mamingaw nga tinapok napun-an sang mahimayaon nga palananawon.

Nagtulok sia sa Hari sa Iya kagayon, kag ang kaugalingon nalimutan. Gintan-aw niya ang pagkahalangdon sang pagkabalaan, kag nagbatyag sia sa iya kaugalingon nga wala sing kasarangan kag indi takos. Handa sia sa paglakat subong manogbalita sang Langit, nga wala sing kahangawa sa tawo, tungod nga nagtulok sia sa Diosnon. Sarang sia makatindog sing matadlong kag sing maisog sa atubangan sang dutan-on nga mga hari, tungod nga nagyaob sa atubangan [118] sang Hari sang mga hari.

Wala mahangpi ni Juan sing himpit ang kinaugali sang ginharian sang Mesias. Nagpaabot sia nga ang Israel pagaluwason gikan sa mga kaaway sang iya pungsod; apang ang pagkari sang isa ka Hari sa katarungan, kag ang pagtukod sang Israel subong isa ka balaan nga pungsod, amo ang dako nga lalambuton sang iya paglaom. Sa sini nga bagay nagtuo sia nga pagatumanon ang tagna nahanungod sang iya pagkatawo—

"Sa pagpanumdom sang Iya balaan nga katipan, . . .
Nga kita, sang naluwas sa kamot sang aton mgakaaway

Mag-alagad sa Iya sa walay kahadlok,
Sa pagkabalaan kag sa pagkamatarong sa atubangan
Niya sa tanan naton nga adlaw."

Nakita Niya nga ang iya mga tinawo gindayaan, busog sa kaugalingon, kag nagakatulog sa ila mga sala. Handom niya ang pagpukaw sa ila sa isa ka labi pa ka balaan nga kabuhi. Ang balita nga ginhatag sang Dios sa iya gintuyo sa pagpukaw sa ila gikan sa ila katulogon, kag sa pagpakurog sa ila tungod sang ila dako nga kalautan. Sa wala makakita sing duog ang binhi sang maayong balita, ang duta sang tagipusoon kinahanglan araduhon. Sa wala pa sila magtinguha nga pag-ayuhon ni Jesus, kinahanglan pukawon sa ila katalagman sa mga pilas sang sala.

Wala nagapadala ang Dios sing mga manogbalita sa paghaso sang makasasala. Wala Sia nagahatag sing balita sang paghidaet sa paglibang sang dibalaan sa makatalagam nga kalig-unan. Ginapahamtang Niya ang mabug-at nga lulan sa ibabaw sang kaisipan sang manogbuhat sing sayop, kag ginatungkad Niya ang kalag sang baslay sang pagtalupangod. Ang manog-alagad nga mga manogtunda nagapahayag sa iya sang makahaladlok nga mga paghukom sang Dios sa pagpadalom sang pagtalupangod sang ginakinahanglan, kag agod [119] sa pagtuaw, "Ano ang dapat ko paghimuon agod maluwas?" Niyan ang kamot nga nagpaubos sa yab-ok, nagabayaw sang mahinulsolon. Ang tingog nga nagsabdong sang sala, kag nagpakahuya sang bugal kag ambisyon, nagapakiana sa labing malulo nga kaawa, "Ano bala ang buot mo nga pagabuhaton Ko sa imo?"

Sang pagsugod sang bulohaton ni Juan, ang pungsod yara sa kahimtangan sang pagkinarankaran kag sa bibi sang ribok. Sang pagpahalin kay Arquelao, ang Judea ginpaidalom gilayon sa gahom sang Roma. Ang kapintas kag ang panglugos sang mga gobernador nga Romanhon, kag ang ila tinapatan nga paninguha sa pagpakilala sang hentil nga mga simbolo kag pamatasan, nagsindi sang ribok, nga ginpalong sang dugo sang linibolibo nga mga labing isganan sa Israel. Tanan ini nagpabaskog sang dumot nga pungsod batok sa Roma, kag nagpadugang sang handom nga paghilwayon gikan sa iya gahom.

Sa tunga sang binahinbahin kag kasuayon ang isa ka tingog nabatian gikan sa kahanayakan, isa ka tingog nga pinasahi kag mabaskog, apang puno sing paglaom: "Maghinulsol kamo kay ang ginharian sang langit malapit." Sa bag-o kag makatilingala nga gahom nagdaldal ini sa mga tawo. Ang mga manalagna nagtagna sang pagkari ni Kristo subong isa ka hitabo sa malayo nga palaabuton; apang yari ang isa ka pahibalo nga malapit sia. Ang pinasahi nga dagway ni Juan nagpadumdom sa iya mga manogpalamati sa dumaan nga mga manogtulok. Sa iya pagginawi kag panapton, nagakaangay sia sa kay manalagna Elias. Sa espiritu kag gahom ni Elias ginsumbong niya ang pungsodnon nga kadulontan, kag ginsabdong niya ang nagapadayon nga mga sala. Ang iya mga pulong maathag, matalom kag nagapatalupangod. Madamo ang nagtuo sa iya subong isa ka manalagna nga ginbanhaw sa mga minatay. Ang bug-os nga pungsod ginuyog. Ang mga kadam-an nagdugok sa kahanayakan.

Ginbantala ni Juan ang pagkari sang Mesias, kag gintawag ang [120]
mga tawo sa paghinulsol. Subong simbolo sang pagpaninlo gikan sa [121]
sala, gintugmawan niya sila sa tubig sa Jordan. Sa sini nga bagay bangod sa importante nga leksyon ginpahayag niya nga yadtong nagsiling nga mga pinili sang Dios gindagtaan sang sala, kag nga sa wala sing pagtinlo sang tagipusoon kag kabuhi, wala sila sing bahin sa ginharian sang Mesias.

Ang mga prinsipe kag mga rabbi, mga soldado, manogsukot sang buhis, kag mga taga uma nagkalari sa pagpamati sa manalagna. Sa isa ka tion ang solemne nga pagpaandam sang Dios nagpahadlok sa ila. Madamo ang naghinulsol, kag nagbaton sing bautiso. Ang mga tawo sa tanan nga sari sang kahimtangan nagpasakop sa tulomanon

sang Manogbaptis, agod makapakigbahin sila sa ginharian nga iya ginpahibalo.

Madamo sang mga eskriba kag Fariseo nagkari sa pagtuad sang ila mga sala, kag nagpangayo nga pagbaptisan. Ginbayaw nila ang ila kaugalingon subong labi pa kaayo sa iban nga mga tawo, kag gintuytoyan nila ang mga tawo sa paghunahona sing mataas sang ila pagkamasinimbahon; karon ang makasasala nga mga tinago sang ila kabuhi ginhublasan. Apang ginpatalupangod si Juan sang Espiritu Santo nga madamo sining mga tawo ang wala sing matuod nga pagtalupangod sang sala. Mga manog-alagad sila sang tion. Subong mga abyan sang manalagna, nagalaom sila sa pagbaton sing kahamuot gikan sa nagakari nga Prinsipe. Kag bangod sa pagbaton sing bautiso sa kamot sining popular kag lanubo nga manunodlo, naghunahona sila sa pagpabakod sang ila inpluensia sa mga tawo.

Ginsugata sila ni Juan upod sang makapililas nga pakiana, "Kamo nga kaliwat sang mga man-og, Sin-o bala ang nagpaandam sa inyo sa pagpalagyo sa kaakig nga magaabot? Busa patubas kamo sing mga bunga nga takos sa paghinulsol, kag dili kamo magsugod sa pagsiling sa inyo kaugalingon, May amay kami nga si Abraham, [122] kay nagasiling ako sa inyo, nga ang Dios maka- bangon sing mga anak kay Abraham sa sining bato."

Ang mga Judio nagsayop sa pagsaysay sang saad sang Dios sa walay katubtoban nga kahamuot sa Israel; "Amo ini ang ginasiling sang Ginuo, nga nagahatag sang adlaw nga kapawa sa adlawon kag sang mga pagsulondan sang bulan kag sang kabituonan nga kapawa sa kagabihon, nga nagaukay sang dagat sa bagay nga nagadaguhob ang iya mga balod—ang Ginuo sang mga kasuldadosan amo ang Iya ngalan: Kon ining mga pagsulondan magtaliwan sa atubangan Nakon, nagasiling ang Ginuo, niyan ang mga kaliwatan sang Israel man magauntat sa pagkapungsod sa atubangan Nakon sing dayon. Amo ini ang ginasiling sang Ginuo, Kon matakos ang langit sa ibabaw kag matungkad ang mga sadsaran sang duta sa idalom, niyan Ako man magasikway sang bug-os nga kaliwatan sang Israel tungod sang tanan nga ila nahimo, nagasiling ang Ginuo." Jer. 31:35-37. Ang mga Judio nagakabig nga ang ila kinaugali kaliwat halin kay Abraham nagatugot sa ila sining saad. Apang nalimutan nila ang kabtangan nga ginpaathag sang Dios. Sa wala pa ang paghatag sang saad, nagsiling Sia, "Ibutang Ko ang Akon kasugoan sa sulod nila,

kag isulat Ko ini sa ila tagipusoon, kag Ako mangin ila Dios, kag sila mangin Akon katawohan. . . kay pagapatawaron Ko ang kalautan nila, kag indi na pagdumdomon ang ila sala." Jer. 31:33, 34.

Sa isa ka katawohan nga sa ila tagipusoon ginasulat ang Iya kasugoan, ang kahamuot sang Dios ginapasalig. Isa sila sa Iya. Apang ang mga Judio nagbulag gikan sa Dios. Tungod sang ila mga sala nagaantos sila sa idalom sang Iya mga paghukom. Ini amo ang kabangdanan sang ila kahiulipnan sa pungsod nga hentil. Ang ila hunahona ginpadulom bangod sang paglapas, kag tungod nga sa mga panag-on nga nagliligad ang Ginuo nagpakita sa ila sang tama kadako nga kaayuhan nagpamalibad sila sang ila mga sala. Ginahaso nila ang ila kaugalingon nga sila labi kaayo sang sa iban nga mga tawo, kag nga may kinamatarong sila sa Iya mga pagpakamaayo. [123]

Ini nga mga butang "ginsulat sa pagtudlo sa aton, nga naabutan sang katapusan sang mga panuigon." 1 Cor. 10:11. Daw ano kasunson ang pagsayop naton sa pagsaysay sang mga pagpakamaayo sang Dios, kag limbungan ang aton kaugalingon nga kita ginakahamut-an tungod sang kaayo nga yari sa aton! Indi sarang makahimo ang Dios sadtong ginahandom Niya nga pagabuhaton. Ang Iya mga hatag ginagamit sa pagdugang sang aton kabusog sang kaugalingon kag sa pagpatig-a sang aton tagipusoon sa pagkadimatinuohon kag sala.

Ginpahayag ni Juan sa mga manunodlo sa Israel nga ang ila palabilabi, pagkamaiyaiyahon, kag kapintas nagapakita nga sila among kaliwatan sang mga man-og, isa ka makamamatay nga paghimalaot sa mga tawo, sa baylo sa mga anak sang matarong kag matinumanon nga si Abraham. Tungod sang kapawa nga ila nabaton gikan sa Dios, labi pa sila kalain sang sa mga hentil nga sa ila sini, ginabatyag nila nga labaw sila. Nalimutan nila ang bato sa diin ginbasbas sila, kag ang buho sang bubon gikan diin ginkuha sila. Wala nagasandig ang Dios sa ila sa pagtuman sang Iya mga tinutoyo. Subong nga ginatawag Niya si Abraham gikan sa mga hentil, subong man sini, sarang Sia makatawag sa iban sa Iya bulohaton. Ayhan ang ila tagipusoon karon daw sa walay kabuhi subong sa mga bato sang desierto, apang ang Iya Espiritu sarang makahatag sing kabuhi sa ila sa pagbuhat sang Iya kabubot-on, kag sa pagbaton sang katumanan sang Iya saad.

"Subong sini," ang pulong sang manalagna, "ang wasay nabutang na sa gamot sang mga kahoy; gani ang tagsa ka kahoy nga

wala nagapatubas sing maayong bunga ginapulod kag ginadap-ong sa kalayo." Indi bangod sa iya ngalan, kundi bangod sa iya bunga ginatapatan ang kapuslanan sang isa ka kahoy. Kon ang bunga wala [124] sing pulos, ang ngalan indi sarang makaluwas sang kahoy gikan sa kalaglagan. Si Juan nagpahayag sa mga Judio nga ang ila panindugan sa atubangan sang Dios pagatapatan sang ila karakter kag kabuhi. Ang pagkatinawag wala sing pulos. Kon ang ila kabuhi kag karakter indi nagasuno sa kasugoan sang Dios, indi sila Iya mga tinawo.

Sa iya mga pulong nga nagausisa sang tagipusoon, ang iya mga manogpalamati ginpatalupangod. Nagkari sila sa iya kag nagpakiana: "Ano bala niyan ang dapat namon himuon?" Nagsabat sia, "Ang may duha ka bayo, maghatag sa iya nga wala; kag ang may kalan-on, maghimo sing amo man." Kag ginpaandam niya ang mga manogsukot sang buhis batok sa dila sang katarungan, kag ang soldado batok sa pagpanglugos.

Ang tanan nga manginkatapo sang ginharian ni Kristo, ang hambal niya, magahatag sing kapahayagan sang pagtuo kag paghinulsol. Ang kalulo, kabunayag, kag katutom makita sa ila kabuhi. Magaalagad sila sa mga imol, kag magadala sang ila mga halad sa Dios. Magaapin sila sa mga walay sagang, kag magahatag sing huwaran sang hiyas kag kaluoy. Gani ang mga sumolunod ni Kristo magahatag sing kapahayagan sang manogbalhin nga gahom sang Espiritu Santo. Sa adlawadlaw nga kabuhi, ang katarungan, kag ang mga gugma sang Dios pagaipakita. Kay kon indi, magakaangay sila sang upa nga ginahatag sa kalayo.

"Ako nagabautiso sa inyo sa tubig nga sa paghinulsol,'' ang hambal ni Juan; "apang may nagakari nga gamhanan pa sa akon, nga indi ako takos sa paghubad sang higot sang Iya sandalias; magabautiso Sia sa inyo sa Espiritu Santo kag sa kalayo." Mat. 3:11. Ang manalagna nga si Isaias naghambal nga ang Ginuo magatinlo sang Iya mga tinawo gikan sa ila kalautan bangod sa "espiritu sang katarungan kag paagi sa espiritu sang pagsunog." Ang pulong sang Ginuo sa Israel amo, "Ibalik Ko ang Akon kamot sa imo kag tinloan Ko sing bugos gid ang imo mga bugay kag kuhaon ang tanan mong [125] simbog." Isa. 4:4; 1:25. Batok sa sala, bisan diin ini makita, ang "aton Dios among kalayo nga nagapapas." Heb. 12:29. Sa tanan nga nagapasakop sa Iya gahom, ang Espiritu sang Dios magapapas sang

sala. Apang kon ang mga tawo magpangapyot sa sala, kinahanglan maglaglag sa ila. Si Jacob, sa tapos sang iya pagpakigdumog sa kagab-ihon sa Manogtunda, naghambal, "Nakita ko ang Dios sa nawong kag nawong, kag naluwas pa ang akon kabuhi." Gen. 32:30. Si Jacob nakasala sa isa ka dako nga sala sa iya paggawi ayon kay Esau; apang naghinulsol sia. Ang iya paglapas ginpatawad, kag ang iya sala gintinloan; busa, sarang sia makabatas sang pagpahayag sang Dios. Apang bisan diin ang mga tawo magkari sa atubangan sang Dios samtang sing kinabuboton nagadalo sang kalaot, ginalaglag sila. Sa ikaduha nga pagkari ni Kristo ang mga malauton pagahalunlonon "sang Espiritu sang Iya baba," kag pagalaglagon sang "kasilaw sang Iya pagkari." 2 Tes. 2:8. Ang kapawa sang Dios, nga nagahatag sing kabuhi sa matarong, magapilas sa mga malauton.

Sa panag-on ni Juan Bautista, si Kristo nagahimos sa pagpahayag subong manogpahayag sang karakter sang Dios. Ang Iya gid pagtambong mapahayag sa mga tawo sang ila sala. Lamang nga handa sila nga pagtinloan gikan sa sala nga sarang sila makasulod sa pagpakiganti sa Iya. Ang putli lamang sing tagipusoon amo ang sarang makapabilin sa Iya atubangan.

Sa sini nga bagay ang Manogbaptis nagpahayag sang balita sang Dios sa Israel. Madamo ang nagtuman sang iya mga pagtudlo. Madamo ang naghalad sang tanan agod sa pagtuman. Mga kadaman nagasunod sa sining bag-o nga manunodlo sa duog kag duog, kag indi diutay ang nagahupot sing paglaom nga ayhan sia among Mesias. Apang sa nakita ni Juan nga ang mga tawo nagaliso pakadto sa iya, nagtinguha sia sa tagsa ka kahigayunan sa pagtuytoy sang ila pagtuo sa Iya, Sia nga magakari.

[126]

Kapitulo 11—Ang Bautismo

ANG balita nahanungod sang manalagna sa kahanayakan kag sang iya makatilingala nga pahibalo, naglapnag sa bug-os nga Galilea. Ang balita naglambot tubtob sa mga tag-uma sa labing maligwin nga mga banwa sa kabakuloran, kag sa mga mangingisda sa ubay sang dagat, kag sa sining yano kag hanuot nga tagipusoon nakakita sang iya labing matuod nga pagbaton. Sa Nasaret ginsugid sa pamandayan ni Jose kag ang Isa nakakilala sang panawag. Sang nagbiya Sia sa Iya matagadlaw nga pagpangabudlay, nagpaalam Sia sa Iya iloy, kag nagsunod sa Iya mga kasimanwa nga nagadugok sa Jordan.

Si Jesus kag si Juan Bautista magpakaisa, kag hapiit sila sa kabangdanan sang ila pagkatawo; apang wala sila sing tuhoy nga pagkilalahay. Ang kabuhi ni Jesus gingamit sa Nazaret sa Galilea; ang iya ni Juan, didto sa kahanayakan sa Judea. Sa tunga sang malapad nga ginkalainan sa mga palibot, nagkabuhi sila nga isa-hanon, ang isa kag isa, kag wala sila sing paghibaloay. Ang Dios nagtangdo sini. Wala sing kahigayunan ang dapat ihatag sa pagsiling nga naghimbon sila sing hiusa sa pagsakdag sang ginasiling sang tagsatagsa.

Nakilala ni Juan ang mga hitabo sa kaangtanan sang pagkatawo [127] ni Jesus. Nabatian sang mga rabbi. Nahiba- loan niya ang Iya walay sala nga kabuhi, kag nagatuo nga Sia among Mesias; apang nahanungod sini wala sia sing pat-od nga pagsalig. Ang kamatuoran nga si Jesus sa madamo nga tuig nagpabilin nga wala makilal-i, nga wala maghatag sing pinasahi nga kapahayagan nahanungod sang Iya bulohaton, naghatag sing kabangdanan sa pagduhadoha kon bala Sia amo ang Isa nga Ginsaad. Ang Manogbaptis, wala sapayan sini, naghulat nga may pagtuo, nga sa kaugalingon nga panag-on sang Dios ang tanan pagaipahayag sing maathag. Ginpahayag sa iya nga ang Mesias magatinguha nga pagbaptisan sa iya kamot, kag ang isa ka tanda sang Iya diosnon nga karakter niyan pagaihatag. Sa sini nga bagay sarang sia makapahayag sa Iya sa mga tawo.

Sang pagkari ni Jesus nga pagbautismohan, nakilala ni Juan sa Iya ang kaputli sang karakter nga wala gid niya makita sa bisan kay sin-o nga tawo. Ang inpluensia gid sang Iya pagpakita balaan kag nagahatag sing solemne nga inspirasyon. Sa tunga sang mga kadaman nga nagdugok sa iya sa Jordan, nabati-an ni Juan ang mahagnop nga sugilanon sang kalautan, kag nasugata niya ang mga kalag nga nagahuyhoy tungod sang lulan sang madamo nga mga sala; apang wala gid siya makasugata sing isa ka tinuga nga tawhanon nga may inpluensia nga tama kadiosnon. Tanan ini nagakasinanto sadtong ginpahayag kay Juan nahanungod sang Mesias. Apang nagduhadoha sia sa pagtuman sang ginapangabay ni Jesus. Paano ang pagkasarang niya sia nga makasasala sa pagbautismo sa Isa nga Walay sala? Kag ngaa dapat Sia magpasakop sa seremonya nga amo ang pagtuad sang sala nga pagatinloan samtang indi Sia kinahanglan sa paghinulsol?

Sang pagpangayo ni Jesus nga pagbautismohan, si Juan nag-isol nga nagsiling, "Ako ang may kinahanglan nga bautismohan Nimo, kag Ikaw nagakari sa akon?" Sing malulo apang malig-on si Jesus nagsabat, "Pabayai ini karon, kay amo ini ang nagakaigo sa aton sa pagtuman sang bug-os nga pagkamatarong." Kag nagsugot si [128] Juan kag dalhon ang Manlulowas sa Jordan, kag ilubong Sia sa [129] idalom sang tubig. "Sa gilayon nagtakas Sia sa tubig," kag nakita ni Jesus, "nabuksan sa Iya ang mga langit kag Iya nakita ang Espiritu sang Dios nga nagapanaog subong sang salampati kag nagkunsad sa ibabaw Niya."

Si Jesus wala magbaton sang bautismo subong pagtuad sang sala sa Iya kaugalingon. Ginpakilala Niya ang Kaugalingon upod sa mga makasasala, nga nagakuha sing mga tikang nga aton ginakuha, kag nagabuhat sang bulohaton nga kinahanglan naton himuon. Ang Iya kabuhi nga mainantuson kag mapailubon sa tapos sang Iya bautismo, amo man ang isa ka huwaran para sa aton.

Sang pagtakas Niya sa tubig, nagduko si Jesus sa pagpangamuyo sa pangpang sang suba. Ang isa kabag-o kag importante nga panahon ginbuksan sa atubangan Niya. Karon yara Sia sa labi kasangkad nga duog, sa pagsugod sang pagpakig-away sang Iya kabuhi. Wala sapayan nga Prinsipe Sia sang Paghidaet, ang Iya pagkari kinahanglan manginsubong sa paggabot sa tagob sang isa ka espada. Ang ginharian nga ginkarian Niya sa pagtukod nagasumpong sa sadtong ginahandom sang mga Judio. Sia nga among

sadsaran sang seremonya kag bulohaton sang Israel pagakabigon subong iya kaaway kag manoglaglag. Sia nga nagbantala sang kasugoan sa Sinai pagatagudilian subong isa ka manoglapas. Sia nga nagkari sa pagbali sang gahom ni Satanas pagaisumbong subong Beelzebub. Wala sing isa sa ibabaw sang duta ang nakahangop sa Iya, kag sa tion sang pagpangabudlay kinahanglan Sia sa gihapon maglakat nga isahanon lamang. Sa bug-os Niya nga kabuhi ang Iya iloy kag ang Iya mga utod wala makahangop sang Iya bulohaton. Bisan pa ang Iya mga gintuton-an wala makahangop sa Iya. Nagpuyo Sia sa walay katubtoban nga kapawa, subong isa upod sa Dios, apang ang Iya kabuhi sa duta kinahanglan gamiton nga isahanon lamang.

[130] Subong isa upod naton, kinahanglan Niya dalhon ang lulan sang aton paglapas kag pagkakailo. Ang Isa nga Walay Sala kinahanglan magbatyag sang kahuloyan sang sala. Ang nagahigugma sang paghidaet kinahanglan magpuyo upod sang palasuay, ang kamatuoran kinahanglan magpuyo upod sang butigon, ang putli upod sang mahigko. Ang tagsa ka sala, ang tagsa ka binahinbahin, ang tagsa ka manog dagta nga kailigbon nga gindala sang manoglapas, nagapintas sang Iya espiritu.

Dapat Sia, nga isahanon, maglakat sa dalanon; kina-hanglan Sia, nga isahanon, magdala sang lulan. Sa ibabaw Niya, Sia nga nag-uba sang Iya himaya kag nagbaton sang kaluyahon nga tawhanon, ang pagtubos sang kalibutan kinahanglan itungtong. Nakita Niya kag ginbatyag ini tanan, apang ang Iya tinutoyo nagpabilin nga malig-on. Sa Iya butkon nagasandig ang kaluwasan sang nahulog nga kaliwat, kag gin-untay Niya ang Iya kamot sa pagdawat sang kamot sang Gamhanan nga Gugma.

Ang pagtulok sang Manlulowas daw nagalapos sa langit sa ginaula Niya ang Iya kalag sa pangamuyo. Nahibaloan Niya sing maayo kon daw ano ang pagpatig-a sang sala sang tagipusoon sang mga tawo, kag kon daw ano kaiwat sa ila ang paghangop sang Iya bulohaton, kag pagbaton sang ila pagkadimatinuohon, sa pagbugto sang talikala nga gingapos ni Satanas sa ila, kag sa ila kaayuhan, sa paglutos sang manoglaglag. Nagapangayo Sia sing saksi nga ang Dios nagabaton sang tawhanon sa lawas sang Iya Anak.

Wala gid sadto makabati ang mga manogtunda sinang pangamuyo. Ginahandom nila ang pagdala sa ila hinigugma nga Pangulo

sang isa ka balita sang pagpasalig kag paglipay. Apang indi; ang Amay mismo amo ang magasabat sang ginapangayo sang Iya Anak. Gikan gid sa trono nagaiwag ang silak sang Iya himaya. Ang mga langit ginabuksan, kag sa ibabaw sang ulo sang Manlulowas nagapanaog ang dagway kaangay sang sa- lampit sa labing putli nga [131] silak—igo nga simbolo Niya, nga mahangop kag mapainuboson.

Sa kadam-an nga nagdugok sa Jordan, diutay, luwas kay Juan, ang nakahangop sang langitnon nga palananawon. Apang ang pagkasolemne sang diosnon nga pagtambong nagpahuway sa ibabaw sang katilingban. Ang mga tawo nagtindog sing mahipos nga nagatulok kay Kristo. Ang Iya bayhon ginabasyahan sang kapawa nga nagalibot sa trono sang Dios. Ang Iya nagatanga nga nawong ginahimaya subong nga wala gid nila makita sadto sa nawong sang tawo. Kutob sa nagabukas nga langit ang isa ka tingog nabatian, "Ini hinigugma Kong Anak, nga sa Iya mahamuot Ako."

Ini nga mga pulong nga nagapalig-on, ginhatag sa pagpatubo sing pagtuo sa sadtong nagasaksi sang talanawon, kag sa pagpabakod sa Manlulowas sa Iya bulohaton. Wala sapayan nga ang mga sala sang malalison nga kalibutan gintungtong kay Kristo, wala sapayan nga sang pagpaubos sa pagsuklob sa Iya kaugalingon sang aton nahulog nga kinaugali, ang tingog kutob sa langit nagpahayag nga Sia among Anak sang Walay Katubtoban.

Si Juan gintandog sing madalom sang nakita niya nga si Jesus nagduko sa pag-ampo nga may luha sa mga mata, sang kahamuot sang Amay. Sa nagalibot ang himaya sang Dios sa Iya, kag ang tingog kutob sa langit nabatian, nakilala ni Juan ang timaan nga ginsaad sang Dios. Nahibaloan niya nga ang iya ginbaptisan amo ang Manunobos sang kalibutan. Ang Espiritu Santo nagkunsad sa ibabaw Niya, sang pag-untay niya sang iya kamot kay Jesus, nagsinggit sia, "Yari karon, ang Kordero sang Dios nga nagakuha sang sala sang kalibutan."

Wala sing sin-o sa mga nagapamati, lakip ang manoghambal gid, nakahangop sining mga pulong, "ang Kordero sang Dios." Sa Bukid sa Moria si Abraham nakabati sang pakiana sang iya anak, "Amay ko, . . . diin bala ang kordero sa halad-nga-sinunog?" Ang amay nagsabat, "Ang Dios iya magaaman sang kordero sa halad- nga-sinunog, anak Ko." Gen. 22:7, 8. Kag sa kordero nga [132] gin-aman sing diosnon sa duog ni Isaak, nakita ni Abraham ang

simbolo Niya, Sia nga pagapatyon tungod sang sala sang mga tawo. Ang Espiritu Santo bangod kay Isaias, sa halimbawa, nagtagna nahanungod sa Manlulowas, "Subong sang kordero nga ginadulong sa ihawan," "kag ang Ginuo nagpapas-an sa Iya sang kalaotan nga tanan," (Isaias 53:7, 6); apang ang Israel wala makahangop sang leksyon. Madamo sa ila nagakabig sang mga dulot nga halad kaangay gid sang pagkabig sang mga hentil sang ila mga halad—subong dulot nga bangod sini sarang nila mapaumpawan ang Dios. Ang Dios buot magtudlo sa ila nga gikan sa Iya kaugalingon nga gugma ang dulot nagagikan sa pagpasaguli sa ila sa Iya kaugalingon.

Kag ang pulong nga ginhambal kay Jesus sa Jordan, "Ini Akon Anak nga sa Iya nagakahamuot Ako," ginapatungod sa mga tawo. Ang Dios naghambal kay Jesus subong aton tiglawas. Sa tanan naton nga mga sala kag kaluyahon, wala kita ginasubol subong walay pulos. "Ginbaton Niya kita sa Iya Hinigugma." Efeso 1:6 (K.J.V.). Ang himaya nga nagpahuway sa ibabaw ni Kristo among isa ka panaad sang gugma sang Dios para sa aton. Ini nagasugid sa aton sang gahom sang pangamuyo—kon paano ang paglambot sang tingog nga tawhanon sa idulongog sang Dios, kag ang aton mga pag-ampo pagabatunon sa mga hulot sang langit. Bangod sa sala, ang duta gin-utod gikan sa langit, kag indi makapakighambal; apang si Jesus nagsugpon sini liwat sa duog sang himaya. Ang Iya gugma naglibot sa tawo, kag naglambot sa labing mataas nga langit. Ang kapawa nga nagiwag sa ulo sang aton Manlulowas gikan sa bukas nga ganhaan, magaiwag sa ibabaw naton sa nagapangamuyo kita agod pagbuligan batok sa panulay. Ang tingog nga naghambal kay Jesus nagahambal sa tagsa ka kalag, Ini Akon nga hinigugma nga Anak, nga sa iya nahamuot Ako.

[133] "Mga hinigugma, karon mga anak kita sang Dios; wala pa mapahayag kon mangin-amo kita, apang nahibaloan ta nga kon magpahayag Sia manginkaangay kita Niya, kay makita ta Sia subong nga Sia gid." 1 Juan 3:2. Ginbuksan sang aton Manunobos ang dalan. agod ang labing makasasala, ang labing imol, ang labing pinigos, kag talamayon, sarang makapalapit sa Amay. Ang tanan sarang makaano sing isa ka puloy-an sa balay nga gin-aman ni Jesus. "Ang mga pulong sang balaan, ang matuod, nga may iya sang yabi ni David, nga nagabukas kag wala sing magatakop, kag nagatakop kag wala sing nagabukas; . . . yari karon, ginbutang Ko sa imo

atubangan ang gawang nga nabuksan, nga wala sing makatakop.” Bug. 3:7, 8.

[134]

Kapitulo 12—Ang Pagsulay

"KAG si Jesus, nga puno sang Espiritu Santo, nagbalik gikan sa Jordan, kag gintuytoyan sang Espiritu sa kamingawan." Ang mga pulong ni Marcos sa gihahapon labi nga may kahulogan. Nagasiling sia, "Sa gilayon gindaldal Sia sang Espiritu pa kamingawan. Kag didto Sia sa kamingawan sing kap-atan ka adlaw, nga ginsulay ni Satanas; kag Sia upod sang mga sapat nga talunon." "Kag wala Sia magkaon sing bisan ano sa sadtong mga adlaw."

Sang gindala si Jesus pakadto sa kamingawan nga pagsulayon, gindala Sia sang Espiritu sang Dios. Wala Niya pag-agdaha ang panulay. Nagkadto Sia sa kamingawan nga isahanon lamang, sa pagpamalandong sang ginsugo sa Iya kag sang Iya bulohaton. Bangod sa pagpuasa kag pangamuyo kinahanglan Niya pagwagkusan ang Iya kaugalingon sa paglakat sa dalan nga namansahan sang dugo. Apang nahibaloan ni Satanas nga ang Manlulowas nagkadto sa kamingawan, kag naghunahona sia nga ini amo ang labing maayo nga tion sa pagpalapit sa Iya.

Gamhanan nga kasaba para sa kalibutan yara sa katalagman sa sumponganay sa tunga sang Prinsipe sang kapawa kag sang pangulo sang ginharian sang kadudolman. Sa tapos ginsulay ang tawo sa [135] pagpakasala, sis a- tanas nagsiling nga ang duta iya, kag ginkabig niya ang ka-ugalingon subong prinsipe sining kalibutan. Tungod sa pag-ilog sa iya kaugalingon nga kinaugali sang amay kag iloy sang aton kaliwat, naghunahona sia sa pagtukod diri sang iya ginharian. Ginpahayag niya nga ang mga tawo nagpili sa iya subong ila hari. Paagi sa iya paggahom sa mga tawo, ginharian niya ang kalibutan. Nagkari si Kristo sa pagbali sang ginaako ni Satanas. Subong Anak sang Dios, si Kristo magatindog nga matinumanon sa Dios. Sa sini nga bagay makita nga si Satanas wala sing himpit nga paggahom sang tawhanon nga kaliwat, kag nga ang iya pag-ako sini nga kalibutan butig. Ang tanan nga buot maluwas gikan sa iya gahom pagabuhian sing hilway. Ang ginharian nga nadula ni Adan bangod sa sala pagaiuli.

Kutob sa pagpahibalo sa man-og sa Eden, "Butangan Ko sing kaawayon sa tunga mo kag sang babayi, kag sa tunga sang imo kaliwat kag sang iya kaliwat," (Gen. 3:15) nakahibalo si Satanas nga wala sia sing himpit nga paggahom sang kalibutan. Makita sa mga tawo ang pagpanghikot sang gahom nga nagasumpong batok sa iya paggahom. Sa dako nga kawili ginbantayan niya ang mga halad nga ginahalad ni Adan kag sang iya mga anak. Sa sining mga seremonya nahangpan niya ang simbolo sang pagpakighambal sa tunga sang duta kag sang langit. Nagtapat sia sa iya kaugalingon sa pagsablag sini nga pagpakighambal. Ginpahayag niya sing sayop ang Dios, ginpahayag man niya sing sayop ang mga seremonya nga nagatudlo sa Manlulowas. Gintuytoyan ang mga tawo sa pagkahadlok sa Dios subong isa nga nagakalipay sa ila kalaglagan. Ang mga halad nga kinahanglan magpahayag sang Iya gugma ginahalad lamang sa pagpabahaw sang Iya kasingkal. Ginapukaw ni Satanas ang malaot nga mga balatyagon sang mga tawo agod sa pagpalig-on sang iya paggahom sa ila. Sang paghatag sang sinulat nga pulong sang Dios, gintun-an ni Satanas ang mga tagna sang pagkari sang Manlulo- was. [136] Sa kaliwatan kag kaliwatan nagpangabudlay sia sa pagbulag sang mata sang mga tawo sa sining mga tagna agod sarang nila masikway si Kristo sa Iya pagkari.

Sang pagkatawo ni Jesus, nahibaloan ni Satanas nga ang Isa nagkari nga may diosnon nga sugo sa pagkasaba sang iya ginharian. Nagkurog sia sa balita nga nagapamatuod sang kagamhanan sang bag-ong natawo nga Hari. Nahibaloan sing maayo ni Satanas ang palangakuan ni Kristo sa langit subong Hinigugma sang Amay. Nga ang Anak sang Dios kinahanglan magkari sa sining duta subong nga tawo, napuno sa iya sing katingala kag may kahadlok. Indi sia sarang makatungkad sang tinago sining dako nga halad. Ang iya maiyaiyahon nga kalag indi sarang makahangop sina nga gugma sa dinayaan nga kaliwat. Ang himaya kag ang paghidaet sang langit, kag ang kalipay sa pagpakighambal sa Dios, nahangpan sing tama ka dulom sang mga tawo; apang nasayuran sing maayo ni Lusiper ang manogtabon nga kerubim. Tungod nga nadula niya ang langit, nagtapat sia sa pagtimalos bangod sa pagpaambit sa iban sang iya pagkahulog. Ini pagabuhaton niya bangod sa pagtuytoy sa ila sa pagpanubo sang langitnon nga mga butang, kag ipahamtang ang ila tagipusoon sa mga butang sa duta.

Indi sa walay kasablagan kinahanglan magdaog ang Pangulo sang langit sang kalag sang mga tawo sa Iya ginharian. Kutob sa tion nga bata pa Sia sa Betlehem, sa walay langan ginagubat Sia sang malaot. Ang larawan sang Dios makita kay Kristo, kag sa mga konsilyo ni Satanas gintapatan ang paglutos sa Iya. Wala sing tinuga nga tawhanon nga nagkari sa kalibutan kag makapalagyo gikan sa gahom sang manogdaya. Ang mga kusog sang paghimbon sang kalaot ginpahamtang sa alagyan Niya sa pag-away batok sa Iya, kag kon sarang mahimo, sa paglutos sa Iya.

[137] Sa pagbautismo sa Manlulowas, si Satanas yara sa tunga sang mga saksi. Nakita niya ang himaya sang Amay nga nagalandong sa Iya Anak. Nabatian niya ang tingog ni Jehoba nga nagapamatuod sang pagkadiosnon ni Jesus. Kutob sang pagpakasala ni Adan, ang kaliwat nga tawhanon gin-utod gikan sa pagpakighambal sa Dios; ang paghiambitay sa tunga sang langit kag sang duta ginbuhat paagi kay Kristo; apang karon nga si Jesus nagkari sa "kaanggid sang makasasala nga unod" (Roma 8:3), ang Amay gid naghambal. Sadto nagapakighambal Sia sa tawo paagi kay Kristo; karon nagapakighambal Sia sa tawo sa kay Kristo. Naglaom si Satanas nga ang kangil-ad sang Dios batok sa kalaot magadala sang walay katubtoban nga pagbulagay sa tunga sang langit kag sang duta. Apang karon ginpahayag nga ang pagangtanay sa tunga sang Dios kag sang tawo gin-uli.

Nakita ni Satanas nga kinahanglan sia magdaog ukon pagadaugon. Ang kasaba sang inaway nagalakip sing tama kadamo nga pagaitulin sa iya sumolunod nga mga manogtunda. Kinahanglan sia sing personal nga magdumala sang inaway. Ang tanan nga kusog sang pagkamalalison gintipon batok sa Anak sang Dios. Si Kristo ginbuhat nga iliguon sang tanan nga hinganiban sang impierno.

Madamo ang nagatulok sa sining inaway sa tunga ni Kristo kag ni Satanas subong nga wala sing pinasahi nga kahilabtanan sa ila kaugalingon nga kabuhi; kag sa ila ini may diutay nga kawili. Apang sa sulod sang tagsa ka tagipusoon ining pagsumponganay ginasulit. Wala gid nagabiya ang isa gikan sa kubay sang kalaot pakadto sa bulohaton sang Dios sa wala nagasugata sang atake ni Satanas. Ang mga pag-ulog-ulog nga ginbatonan ni Kristo among yadtong nasapwan naton nga tama kaiwat nga pagsumpongon. Ginadaldal sila Iya sa labi kadako nga bagay subong nga ang Iya karakter labi

man kataas sang sa aton. Sa makahaladlok nga kabug-aton sang mga sala sang kalibutan sa ibabaw Niya, si Kristo nagtindog sa sanghiran sa gana sa pagkaon, sa gugma sa kalibutan, kag sa gugma [138] sa pakitakita nga nagadulong sa palabilabi. Ini sila amo ang mga pagsulay nga naglandas kay Adan kag kay Eba, kag sing mahapos magalandas man sa aton.

Gintudlo ni Satanas ang sala ni Adan subong pamatuod nga ang kasugoan sang Dios indi matarong, kag indi sarang matuman. Sa aton pagkatawhanon, pagatubuson ni Kristo ang pagkahulog ni Adan. Apang sang gingubat sang manunolay si Adan, wala sing patubas sang sala ang nakita sa iya. Nagtindog sia sa kusog sang himpit nga pagkalalaki, nga may bug-os nga kapag-on sang hunahona kag lawas. Ginlibutan sia sang himaya sang Eden, kag nagapakighambal sia adlawadlaw sa mga langitnon nga tinuga. Indi amo ini sa kay Jesus sang pagsulod Niya sa kamingawan sa pag-alima kay Satanas. Sa apat kalibo katuig ang kaliwat nag-usmod sa lawasnon kag kusog, sa gahom sa utok, kag sa kapuslanan moral; kag gindala ni Kristo sa ibabaw Niya ang kaluyahon sang pinausmod nga tawhanon. Lamang sa sini nga bagay nga sarang Niya maluwas ang tawo gikan sa labing manubo nga kadalomon sang iya pagkamalaot.

Madamo ang nagasiling nga indi gid mahimo ang paglandas kay Kristo o sang panulay. Niyan indi Sia sarang mapahamtang sa duog ni Adan; indi Sia sarang makadangat sang pagdaog nga wala madangat ni Adan. Kon may aton kita nga pagtilaw nga labi pa kaiwat sang sa iya ni Kristo, niyan Sia sarang makatabang sa aton. Apang ang aton Manlulowas nagsuklob sang kinaugali sang tawo, upod sang tanan niya nga salabton. Wala kita sing ano nga pagbatason nga wala Niya pagbatasa.

Sa kay Kristo, subong sa balaan nga minyo sa Eden, ang gana sa pagkaon amo ang duta sang nahauna kag dako nga pagsulay. Kon diin sumogod ang kalaglagan, didto kinahanglan magsugod ang bulohaton sa pagtubos sa aton. Subong nga sa pagpatuyang sa gana nahu- log si Adan, subong man sini, bangod sa pagdumili [139] sang gana dapat magdaog si Kristo. “Kag sang nakapuasa Sia sing kap-atan ka adlaw kag kap-atan ka gab-i, sa ulihi gingutom Sia. Kag nagpalapit ang panulay kag nagsiling sa Iya, Kon Ikaw ang Anak sang Dios, sugoa ining bato nga mangin tinapay. Apang nagsabat

Sia, Nasulat na, indi lamang sa tinapay mabuhi ang tawo, kundi sa tagsa ka pulong nga nagaguwa sa baba sang Dios."

Kutob sa panag-on ni Adan tubtob sa iya ni Kristo, ang pag-tuyang sang kaugalingon nagpadugang sang gahom sang gana sa pagkaon kag sang balatyagon, tubtob daw indi na sila makontrol. Sa sini nga bagay ang mga tawo nadunot kag balatianon, indi na mahimo sa ila ang pagdaog. Sa kaayuhan sang tawo, ginlandas ni Kristo bangod sa pagbatas sang labing mabaskog nga pagtilaw. Sa aton kaayuhan ginbuhat Niya ang paggahom sang kaugalingon sing labi kakusog sang gutom ukon kamatayon. Kag sa sining nahauna nga pagdaog nalakip ang iban nga mga kasaba nga nasakop sang aton tanan nga pagpakig-away batok sa gahom sang kadudolman.

Sang pagsulod ni Jesus sa kamingawan, natakpan Sia sa su-lod sang himaya sang Amay. Sang nawili Sia sa pagpakighambal sa Dios, ginbayaw Sia sa ibabaw sang tawhanon nga kaluyahon. Apang nagtaliwan ang himaya, kag nabilin Sia sa pag-away batok sa panulay. Ginadusdos Sia sa tagsa ka tion. Ang Iya tawhanon nga kinaugali nagapangupos sa inaway nga nagahulat sa Iya. Sa kap-atan ka adlaw nagpuasa Sia kag nagpangamuyo. Maluya kag hag-os sa gutom, lapyo kag hago sa kasakit sa hunahona, "ang Iya nawong nasamaran sing tama, labi pa sa bisan kay sin-ong tawo, kag ang Iya dagway labi pa sa mga anak sang mga tawo." Isa. 53: 14. Karon among kahigayunan ni Satanas. Karon naghunahona sia nga malandas niya si Kristo.

May nagkari sa Manlulowas, subong nga daw sabat sa Iya mga pangamuyo, nga isa sa dagway sang isa ka manogtunda gikan sa [140] langit. Nagsiling sia nga may sugo sia gikan sa Dios sa pagpahayag nga ang pagpuasa ni Kristo natapos na. Subong nga ang Dios nagpadala sing isa ka manogtunda sa pagpugong sang kamot ni Abraham sa paghalad kay Isaak, subong man sini, sa nakontento Sia sang pagkahanda ni Kristo sa pag-usoy sang dalan namansahan sang dugo, ang Amay nagpadala sing isa ka manogtunda sa pagluwas sa Iya; ini amo ang balita nga gindala kay Jesus. Ang Manlulowas linuyahan sa gutom, naghandom Sia sang pagkaon sang pagpalapit ni Satanas sa Iya sing hinali. Sa nagatudlo sa mga bato nga yara sa desierto, kag nga may dagway sang tinapay, ang manunolay nagsiling, "Kon Ikaw ang Anak sang Dios, sugoa ining mga bato nga mangin tinapay."

Wala sapayan nga nagapakita sia nga daw isa ka manogtunda sang kapawa, ining nahauna nga mga pulong naglimbong sang iya karakter. "Kon Ikaw Anak sang Dios." Yari diri ginapakilala ang walay pagsalig. Kon abi si Jesus nagbuhat sang ginasiling ni Satanas, ini amo ang pagbaton sang pangduhadoha. Ang manunolay nagaplano sa pagpukan kay Kristo bangod sa amo man nga paagi nga nanginmadinalag-on sa kaliwat nga tawhanon sa ginsugoran. Daw ano kasampaton ang pagpalapit ni Satanas kay Eba sa katamnan! "Gali nagsiling bala ang Dios, Dili kamo magkaon sang bisan ano nga kahoy sang katamnan?" Gen. 3:1. Sa sini nga bagay tubtob diri ang mga pulong sang manunolay may kamatuoran; apang sa iya paagi sa paghambal may yara nga isa ka tabon sang pagtamay sa mga pulong sang Dios. May yara nga tago nga pagdumili, isa ka pangduhadoha sang diosnon nga pagkatutoo. Nagtinguha si Satanas sa pagtanom sa utok ni Eba sang hunahona nga ang Dios dili magabuhat sang Iya ginsiling; nga ang pagdumili sinang matahom nga bunga nagasumpong sang Iya gugma kag kaluoy sa tawo. Gani karon ang manunolay nagatinguha sa pagpabaskog kay Kristo sang iya kaugalingon nga balatyagon. "Kon Ikaw Anak sang Dios." Ini nga mga pulong ginaukay sing mapait sa iya paino- ino. Sa tuno [141] sang iya tingog yara ang pagpahayag sang pagkadilimatinuohon. [142] Pagahimuan bala sang Dios ang Iya kaugalingon nga Anak sing subong? Pagabayaan bala Niya Sia sa desierto upod sang mapintas nga mga sapat, nga wala sing pagkaon, wala sing mga kaupdanan, wala sing tabang? Ginapakilala niya nga indi gid tuyo sang Dios nga ang Iya Anak mangin yara sa sina nga kahimtangan. "Kon Ikaw Anak sang Dios," ipakita ang Imo gahom bangod sa pagtabang sa Imo kaugalingon sa sining mabaskog nga gutom. Sugoa nga ining bato mahimo nga tinapay.

Ang mga pulong gikan sa langit, "Ini hinigugma Kong Anak nga sa Iya nahamuot Ako" (Mat. 3:17), nagabagting pa sa idulongog ni Satanas. Apang nagtapat sia sa pagdaldal kay Kristo agod indi Sia magtuo sining pamatuod. Ang pulong sang Dios amo ang nagapasalig kay Kristo sang Iya diosnon nga bulohaton. Nagkari Sia sa pagpuyo subong isa ka tawo sa tunga sang mga tawo, kag ang pulong amo ang nagpahayag sang Iya pagpakigangot sa langit. Tuyo ni Satanas ang pagdaldal sa Iya agod magpangduhadoha Sia sina nga pulong. Kon ang pagsalig ni Kristo sa Dios sarang mauyog,

nahibaloan ni Satanas nga ang pagdaog sa bug-os nga pagsumponganay mangin-iya. Sarang niya malandas si Jesus. Naglaom sia nga sa idalom sang kusog sang pagpalibog kag sang lakas nga kagutom, si Kristo madulaan sang pagtuo sa Iya Amay, kag magabuhat sing kalatingalahan sa Iya kaugalingon nga kaayuhan. Kon abi ginbuhat Niya ini, kuntani nagguba ang piano sang kaluwasan.

Sa nahauna nga pagkitaay ni Satanas kag sang Anak sang Dios sa inaway, si Kristo among Pangulo sang langitnon nga kasoldadosan; kag si Satanas, pangulo sang ribok sa langit, ginsubol pagguwa. Karon ang ila kahimtangan daw baliskad, kag si Satanas nagatinguha sang iya ginahunahona nga labi kabentaha. Ang isa sa labing [143] gamhanan nga manogtunda, ang hambal niya, ginsubol gikan sa langit. Ang bayhon ni Jesus nagapakita nga Sia amo inang nahulog nga manogtunda, nga ginsikway sang Dios, kag ginbayaan sang tawo. Ang isa ka tinuga nga diosnon sarang makasakdag sang iya ginasiling bangod sa pagbuhat sing isa ka kalatingalahan; "kon Anak sang Dios, sugoa ining bato nga mangin tinapay." Ina nga buhat sang manogtuga nga gahom, ang hambal sang manunolay, mangin-amo ang maathag nga pamatuod sang pagkadiosnon. Ini magatapos sang pagsumponganay.

Indi sa wala sing pagpakig-away nga si Jesus sarang makapamati sing hipos sa pangulo nga manogdaya. Apang ang Anak sang Dios indi dapat magpamatuod sang Iya pagkadiosnon kay Satanas, ukon sa pagsaysay sang katarungan sang Iya pagpaubos. Bangod sa pagtuman sang ginasugo sang ribok, wala sing butang nga maayo para sa tawo ukon sa himaya sang Dios ang madangat. Kon abi nagtuman si Kristo sang ginasiling sang kaaway, si Satanas sa gihapon magasiling, Ipakita sa akon ang tanda agod sarang ako makatuo nga Ikaw Anak sang Dios. Ang pamatuod wala sing pulos sa pagbungkag sang gahom sang ribok sa iya tagipusoon. Kag si Kristo indi dapat magbutang sa buhat sang diosnon nga gahom para sa Iya kaayuhan. Nagkari Sia sa pagbatas sang pagtilaw subong nga aton dapat man paghimuon, nga nagabilin sa aton sing huwaran sang pagtuo kag pagtugyan. Wala Sia magbuhat sing kalatingalahan sa Iya kaugalingon nga kaayuhan bisan diri ukon sa bisan ano nga tion sang Iya dutan-on nga kabuhi. Ang tanan Niya nga kalatingalahan ginbuhat tungod sa kaayuhan sang iban. Wala sapayan nga nakilala ni Jesus si Satanas kutob sa ginsugoran, Ang Iya kaakig wala paghangkata

sa Iya pagkasaba batok sa iya. Sang ginpabakod sang handumanan sang tingog halin sa langit, nagsalig Sia sa gugma sang Iya Amay. Indi Sia buot magpakigsapol sa panulay.

Ginsugata ni Jesus si Satanas upod sang mga pulong sang Kasulatan. "Nasulat na," ang pulong Niya. Sa tagsa ka pagsulay, [144] ang hinganiban sang Iya pag-away amo ang pulong sang Dios. Si Satanas nagpangayo kay Kristo sing isa ka kalatingalahan subong tanda sang Iya pagkadiosnon. Apang inang labi kadako sa tanan nga kalatingalahan, isa ka malig-on nga pagsalig sa "Amo ini ang ginasiling sang Ginuo," amo ang tanda nga indi sarang mabali. Samtang si Kristo nagapangalig-on sa sini nga tinindugan, ang manunolay indi sarang makasaplid sing bentaha.

Amo yadtong tion sang labing dako nga kaluyahon nga si Kristo gingubat sang labing mapintas nga pagsulay. Sa sini nga bagay si Satanas naghunahona nga magadaog sia. Sa sini nga paagi nakadaog sia sing pagdaog batok sa mga tawo. Kon ang kusog wala sing masarangan, kag ang gahom sang kabubot-on magluya, kag ang pagtuo mag-untat sa pagsalig sa Dios, niyan yadtong nagtindog sing madugay kag sing isganan sa katarungan, pagalandason. Ginlapyo si Moises sa kap-atan ka tuig nga pagpanlugayaw sang Israel kag sa isa ka tion gintugotan niya nga nakapalos ang iya pagtuo sa walay katubtoban nga gahom. Nahulog sia samtang yara na gid sia sa dulonan sang Duta sang Saad. Subong man sa kay Elias, nga nakatindog nga indi mationg sa atubangan ni Haring Akab, nga nag-atubang sa bug-os nga pungsod sang Israel upod sang apat ka gatos kag kaliman nga manalagna ni Baal sa ila pangulo. Sa tapos sinang makahaladlok nga adlaw sa Karmel, sang pinamatay ang butig nga mga manalagna kag ang mga tawo nagpahayag sang ila pagdampig sa Dios, si Elias nagpalagyo tungod sang iya kabuhi sa atubangan sang pagpahog sang makidiosdioson nga Jesebel. Sa sini nga bagay si Satanas nagapamintaha sang kaluyahon sang tawo. Kag sa gihapon nagapanghikot sia sa amo man nga paagi. Bisan ano nga tion ginalibutan ang isa sang mga gal-om, nga ginapalibog sang mga kahimtangan, ukon ginasakit sang kaimulon ukon kalisod, si Satanas handa sa pagsulay kag sa pagtublag. Ginaatake niya ang aton maluya nga bahin sang karakter. Ginatinguhaan niya sa pag-uyog sang aton [145] pagsalig sa Dios, nga nagatugot sina nga kahimtangan sang mga butang. Ginasulay kita sa dili pagsalig sa Dios, sa pagduhadoha sang

Iya gugma. Masunson ang manunolay nagapalapit sa aton subong sang pagpalapit niya kay Kristo, nga nagatudlo sa atubangan naton sang aton kaluyahon kag kakulangan. Nagalaom sia sa pagpaluya sang kalag, kag sa pagbuhi sang aton pagpanguyat sa Dios. Niyan pat-od sang iya tulokbon. Kon pagsugataon naton sia subong sang pagsugata sa iya ni Jesus, malikawan naton ang madamo nga kalutosan. Bangod sa pagpakigsapol sa kaaway, nagahatag kita sa iya sing bentaha.

Sang pagsiling ni Kristo sa manunolay, "Ang tawo indi lamang mabuhi sa tinapay kundi sa tanan nga pulong nga nagaguwa sa baba sang Dios," ginasulit Niya ang mga pulong nga Iya ginhambal, kapin sa napulogapat ka gatos ka tuig nga nagligad, sa Israel: "Kag dumdomon mo ang bug-os nga dalanon nga gintuytoyan sa imo sang Ginuo nga imo Dios sining kap-atan ka tuig sa kamingawan. . . . Kag ginpapaubos ka Niya kag ginpagutman ka kag ginpakaon ka sang manna, nga wala mo makilala, ukon makilala sang imo mga ginikanan; agod nga mapakilala ka Niya nga indi lamang paagi sa kalan-on nagakabuhi ang tawo, kundi paagi sa tagsa ka butang nga nagaguwa sa baba sang Ginuo nagakabuhi ang tawo." Deut. 8:2, 3. Sa kamingawan, kon ang tanan nga paagi sa pagpakaon wala sing masarangan, ang Dios nagpadala sa Iya mga tinawo sing manna gikan sa langit; kag ang nagakaigo kag sing dayon ginahatag. Ini nga pag-aman magatudlo sa ila nga samtang nagasalig sila sa Dios kag nagalakat sa Iya dalanon indi Sia magapatumbaya sa ila. Karon ang Manlulowas nagabuang sa buhat sang leksyon nga Iya gintudlo sa Israel. Bangod sa pulong sang Dios ang bulig ginahatag sa kasuldadosan nga Hebreohanon, kag sa amo man nga pulong [146] ini pagaihatag kay Jesus. Ginbuhat Niya ang tion sang Dios sa pagdala sing tabang. Didto Sia sa kamingawan sa pagtuman sa Dios, kag indi Sia magabaton sing kalan-on bangod sa pagtuman sang ginasiling ni Satanas. Sa atubangan sang nagasaksi nga uniberso, nagpamatuod Sia nga diutay ang kalalat-an sa pag-antos sang bisan ano ang mahanabo sang sa pagpahilayo sa bisan ano nga bagay gikan sa kabubot-on sang Dios.

"Indi lamang mabuhi ang tawo sa tinapay, kundi sa tagsa ka pulong sang Dios." Masunson ang sumolunod ni Kristo ginadala sa duog sa diin indi sia sarang makaalagad sa Dios kag makapadayon sang iya kalibutanon nga bulohaton. Ayhan daw nagapakita nga ang

pagtuman sa iban nga tulomanon sang Dios nga maathag magaupang sang mga paagi sa pagsakdag sang pangabuhi. Pagapatuohon sia ni Satanas nga kinahanglan sia maghalad sang iya matarong nga kombiksyon. Apang ang butang lamang sa aton kalibutan nga tungod sini sarang kita makasalig amo ang pulong sang Dios. "Pangitaa anay ninyo ang ginharian sang Dios kag ang iya pagkamatarong, kag tanan ini nga butang idugang sa inyo." Mat. 6:33. Bisan sa sini nga kabuhi indi sa kaayuhan ang pagpahilayo gikan sa kabubot-on sang aton Amay sa langit. Kon matun-an naton ang gahom sang Iya pulong, indi kita magasunod sang ginasiling ni Satanas agod may kalan-on kita ukon maluwas ang aton kabuhi. Ang aton lamang pakiana amo, Ano bala ang sugo sang Dios? kag ano ang Iya saad? Sa nahibaloan naton ini, magatuman kita sang sugo Niya, kag magasalig sa Iya saad.

Sa katapusan kag dako nga pagsumponganay batok kay Satanas, yadtong matinumanon sa Dios magatanaw nga ang tagsa ka bulig nga dutan-on paga-utdon. Tungod nga nagadumili sila sa paglapas sang Iya kasugoan sa pagtuman sang mga gahom nga dutan-on, pagadumilian sila sa pagbakal ukon sa pagbaligya. Sa katapusan pagaisugo nga kinahanglan sila pamatyon. Tan-awa ang Bug. 13:11-17. Apang sa matinumanon ang saad ginaha- tag, "Sia magapuyo sa [147] mataas; ang iya duog sang pangapin amo ang pamakod sang mga igang; ang iya kalan-on ihatag sa iya, ang iya mga tubig indi maku-lang." Isa. 33:16. Bangod sini nga saad ang mga anak sang Dios magakabuhi. Kon ang duta paghapayon sa gutom, pagpakaunon sila. "Indi sila mahuy-an sa tion nga malaot, kag sa mga adlaw sang tiggulotom busgon sila." Sal. 37:19. Sa sinang tion sang kalis-danan si manalagna Habakuk nagapaabot kag ang iya mga pulong nagapahayag sang pagtuo sang iglesia: "Bisan ang higuera indi mag-pamulak, ukon walay bunga sa mga ubas; ang patubas sang olibo mawad-an, kag ang mga latagon indi magpatubas sing kalan-on ang panong mapapas sa toril kag walay kabakahan sa mga palasudlan, apang ako magakasadya sa Ginuo sang akon kaluwasan." Hab. 3:17, 18.

Sa tanan nga leksyon nga pagatun-an gikan sa nahauna nga pag-sulay sang aton Ginuo, wala sing maglabi ka importante sang sa paggahom sang gana sa pagkaon kag sang mga balatyagon. Sa tanan nga katuigan, ang pagsulay nahanungod sang kinaugali nga lawas-

non, amo ang labi ka epektibo sa pagdunot kag sa pagpanubo sang tawo. Bangod sa pagkadimapinugongon, si Satanas nagapanghikot sa paglaglag sa mga gahom sa utok kag sang moral nga ginhatag sang Dios sa tawo subong mahal nga hiyas. Sa sini nga bagay indi gid mahimo sa mga tawo ang pag-abi-abi sang mga butang nga may walay katubtoban nga kapuslanan. Bangod sa pagpatuyang sang kailigbon, si Satanas nagatinguha sa pagpanas gikan sa kalag sang tagsa ka agi sang larawan sang Dios.

Ang wala magahumi nga pagpatuyang kag ang patubas nga balatian kag kadulontan nga makita sa nahauna nga pagkari ni Kristo magapakita liwat nga labi pakalaot, sa wala pa Sia magkari sa ikaduha. Nagasiling si Kristo nga ang kahimtangan sang kalibutan magakaangay sa mga adlaw sa wala pa ang Anaw, kag magakaangay sa Sodoma kag Gomora. Ang tagsa ka panghunahona sang tagipusoon sa walay langan magamalot.Ka- ron nagakabuhi kita sa bibi [148] gid sinang makahalangawa nga panag-on, kag sa aton kinahanglan mag-abot ang leksyon sang pagpuasa sang Manlulowas. Lamang sa dimaasoy nga kasakit nga ginbatas ni Kristo nga sarang kita makabanta sang kalautan sang wala ginapunggi nga pagpatuyang. Ang Iya huwaran nagapahayag nga ang aton lamang paglaom sang walay katubtoban nga kabuhi amo ang pagpahamtang sang gana sa pagkaon kag mga balatyagon sa idalom sang kabubot-on sang Dios.

Sa aton kaugalingon nga kusog indi gid mahimo sa aton ang pagdumili sang ginahandom sang aton nahulog nga kinaugali. Paagi sini nga alagyan si Satanas magadala sang panulay sa aton. Nahibaloan ni Kristo nga ang kaaway magakari sa tagsa ka tinuga nga tawhanon, sa pagpamintaha sang pinanubli nga kaluyahon, kag bangod sang iya butig nga mga suhestyon, sa pagsiod sang tanan nga nagasalig sa Dios. Kag bangod sa pag-agi sa dalan nga kinahanglan paglakatan sang tawo, ang aton Ginuo nag-aman sing paagi agod makadaog kita. Indi kabubot-on Niya nga ipahamtang kita sa duog nga wala sing bentaha sa inaway batok kay Satanas. Indi Sia buot nga pagpahugon kita kag pagpaluyahon sang mga atake sang man-og. "Magpakaligon kamo, nadaog Ko ang ka-libutan.'' Juan 16:33.

Ang nagapakig-away batok sa gahom sang gana sa pagkaon magtulok sa Manlulowas sa kamingawan sang pagsulay. Tan-awa Sia sa Iya kasakit sa krus, sang pagtuaw Niya, "Ginauhaw Ako."

Ginbatas Niya ang tanan yadtong sarang naton mabatas. Ang Iya pagdaog mangin aton.

Nagsalig si Jesus sa kaalam kag kusog sang Iya langitnon nga Amay. Nagapahayag Sia, "Ang Ginuong Dios magatabang sa Akon; busa wala Ako mahangawa; . . . kag nakahibalo Ako nga indi Ako pagpakahuy-an. . . . Yari karon, ang Ginuong Dios magatabang sa Akon." Sa nagatudlo Sia sa Iya kaugalingon nga huwaran, nagasiling Sia, "Sin-o bala sa inyo ang nagakahadlok sa Gi- nuo, . . . ang [149] nagalakat sa kadudolman, kag walay kapawa, apang magsalig sia sa ngalan sang Ginuo kag magsandig sa iya Dios." Isa. 50:7-10.

"Ang prinsipe sining kalibutan nagapakari," ang hambal ni Jesus, "kag wala sia sing ano sa Akon." Juan 14: 30 J.R.V. Wala sing butang Iya nga nagahilabot sa butig nga pagpahayag ni Satanas. Wala Sia magsugot sa sala. Bisan sa hunahona wala Sia magpadaog sa panulay. Gani subong man' sini sa aton. Ang pagkatawhanon ni Kristo ginpahiusa sa pagkadiosnon; ginpatakos Sia sa pagaway paagi sa nagapuyo nga Espiritu Santo. Kag nagkari Sia sa pagpatakos sa aton agod mangin-umalambit kita sang diosnon nga kinaugali. Samtang nagahiusa kita sa Iya bangod sa pagtuo, ang sala wala sing gahom sa ibabaw naton. Ang Dios nagakab-ot sa kamot sang pagtuo sa aton sa pagtuytoy sa aton agod magpangaligon kita sa pagkadiosnon ni Kristo, sa bagay nga sarang naton malambot ang kahimpitan sang karakter.

Kag kon paano nga sarang ini mahimo, gintudloan kita ni Kristo. Sa ano bala nga paagi gindaog Niya si Satanas sa inaway? Bangod sa pulong sang Dios. Lamang bangod sa pulong nga sarang Sia makabato sa panulay. "Nasulat na," ang hambal Niya. Kag sa aton ginhatag ang "tama kadako nga mga saad, agod nga paagi sini sa ila manginumalambit kamo sang kinaugali nga diosnon, kag makalikaw sa kadulontan nga yara sa kalibutan bangod sang kailigbon." 2 Pedro 1:4. Ang tagsa ka saad sang Dios mangin-aton. "Bangod sa tagsa ka pulong nga nagaguwa sa baba sang Dios," kinahanglan kita magkabuhi. Kon paggubaton sang panulay, indi magtulok sa kahimtangan ukon sa kaluyahon sang kaugalingon, kundi sa gahom sang gahom. Ang tanan niya nga kusog mangin-inyo. "Ang Imo pulong gintipigan ko sa akon tagipusoon, agod nga indi ako makasala batok sa Imo." "Sa pulong sang Imo mga bibig naglikaw ako sa mga dalanon sang malugos." Sal. 119:11; 17:4.

[150]

Kapitulo 13—Ang Pagdaog

"NIYAN gindala Sia sang yawa sa banwang balaan, kag ginpahamtang niya Sia sa alibungan sang templo, kag nagsiling sa Iya, Kon Ikaw Anak sang Dios, lukso Ka paidalom; kay nasulat na—

> **"Magasugo Sia sa Iya mga manogtunda sa pagtatap sa Imo, Kag Bayawon Ka nila sa ila mga kamot, basi nga makasandad ang Imo tiil sa bato."**

Karon si Satanas nagahunahona nga nasugata niya si Jesus sa Iya kaugalingon nga duta. Ang malimbungon nga kaaway nagapahayag sang mga pulong nga nagikan sa baba sang Dios. Sa gihapon nagapakita sia subong manogtunda sang kapawa, kag ginapaathag niya nga nakilala niya ang mga Kasulatan, kag nahangpan ang pagkaimportante sang nasulat. Subong nga gingamit ni Jesus ang pulong sang Dios sa pagsakdag sang Iya pagtuo, karon ang manunolay nagagamit sini sa pagpabutyag sang iya pagdaya. Nagasiling sia nga nagatilaw lamang sia sang katutom ni Jesus, kag karon ginapatigayon niya ang Iya pagkamalig-on. Subong nga nagpakita ang Manlulowas sang Iya pagsalig sa Dios, si Satanas nagasugo sa Iya sa paghatag pa gid sing pamatuod sang Iya pagtuo.

[151] Apang sa liwat ang panulay nag-una sa pagpahayag sang dili pagsalig, "Kon Ikaw Anak sang Dios." Ginsulay si Kristo sa pagsabat sang "kon"; apang nagpugong Sia sa pagbaton sang labing diutay nga pagduhadoha. Indi Sia buot magbutang sa katalagman sang Iya kabuhi agod sa paghatag sing pamatuod kay Satanas.

Nagahunahona ang manunolay sa pagpamintaha sang pagkatawhanon ni Kristo, kag ginsugo niya Sia sa pagpalabilabi. Apang samtang si Satanas sarang makapangabay, indi sia sarang makapilit sa pagpakasala. Nagsiling sia kay Jesus, "Lukso Ka," sa nahibaloan niya nga indi sia makatiklod sa Iya paidalom; kay ang Dios magapatunga sa pagluwas sa Iya. Indi man sarang makapilit si Satanas kay Jesus sa paglukso sa Iya kaugalingon. Luwas kon si Kristo magsugot sa

panulay, indi Sia sarang malutos. Ang tanan nga gahom sa duta ukon sa impierno indi sarang makapilit sa Iya bisan sa labing diutay nga bagay sa pagpalayo gikan sa kabubot-on sang Amay.

Indi gid sarang makapilit ang manunolay sa aton sa pagbuhat sing kalaot. Indi sia sarang makagahom sang hunahona, luwas kon ini ginatugyan sa iya gahom. Ang kabubot-on kinahanglan magsugot, ang pagtuo kinahanglan magbuhi sang iya pagkapyot kay Kristo, sa wala pa makasarang si Satanas makagamit sang iya gahom sa ibabaw naton. Apang ang tagsa ka malaot nga handom nga ginadala naton nagahatag sa iya sing duog nga pagatindugan. Ang tagsa ka butang sa diin nahulog kita sa pagsugata sang diosnon nga talaksan among isa ka bukas nga ganhaan sa diin sarang sia makasulod sa pagsulay kag paglaglag sa aton. Kag ang tagsa ka pagkahulog ukon pagkalutos sa aton bahin nagahatag sing kahigayunan sa iya sa pagpakahuya kay Kristo.

Sang pagsulit ni Satanas sang saad, "Magasugo Sia sa Iya mga manogtunda sa pagtatap sa Imo," ginligaran niya ang mga pulong "sa pagbantay sa Imo sa tanan Mong dalanon;" kon sayuron, sa tanan nga dalanon nga ginapili sang Dios. Nagdumili si Jesus sa pagguwa sa dalan sang pagkamatinumanon. Samtang nagapakita sang himpit nga pagsalig sa Iya Amay, indi Sia buot magpahamtang [152] sang Iya kaugalingon, nga wala ginasugo, sa isa ka tinindugan nga magakinahanglan sang pagpatunga sang Amay sa pagluwas sa Iya gikan sa kamatayon. Indi Sia buot magpilit sa Dios sa pagkari sa pagluwas sa Iya, kag sa sini nga bagay, mahulog' sa paghatag sa tawo sing isa ka huwaran sang pagsalig kag pagtugyan.

Si Jesus nagapahayag kay Satanas, "Nasulat naman, Dili mo pagsulayon ang Ginuo nga imo Dios." Ini nga mga pulong ginhambal ni Moises sa mga anak sang Israel sang gin-uhaw sila sa desierto, kag nagsugo kay Moises nga paghatagan sila sing tubig; nagsiling sila, "Yari bala ang Ginuo sa tunga naton ukon wala?" Ex. 17:7. Nagbuhat ang Dios sing katilingalahan sa ila; apang kon yara sa kalisod, nagaduhadoha sila sa Iya, kag nagapangayo sing pamatuod nga Sia yara upod nila. Sa ila pagkadimatinuohon, ginatilawan nila Sia. Kag si Satanas nagasugo kay Kristo sa pagbuhat sang amo man nga butang. Ginpamatud-an na sang Dios nga si Jesus Iya Anak; kag karon ang pagpangayo sing pamatuod nga Sia Anak sang Dios nagakahulogan sang pagtilaw sang pulong sang Dios—

pagsulay sa Iya. Kag matuod man ini sa pagpangayo sadtong wala pag-isaad sang Dios. Ini magapakita sang dili pagsalig, kag sa pagkamatuod nagatilaw, ukon nagasulay, sa Iya. Indi kita dapat magampo sa Dios sa pagtilaw kon bala pagtumanon Niya ang Iya pulong, kundi, tungod nga pagatumanon Niya ini; indi sa pagtilaw kon bala ginahigugma Niya kita, kundi tungod nga nagahigugma Sia sa aton. "Kay sa walay pagtuo indi mahimo ang pagpahamuot sa Iya. Kay ang nagapalapit sa Dios kinahanglan magtuo nga amo Sia kag nga Sia manogbalos sa mga nagapangita sa Iya." Heb. 11:6.

Apang ang pagtuo indi ginahiusa sa palabilabi, ukon hungod nga sala. Ang may iya lamang sang matuod nga pagtuo ginapaligon batok sa palabilabi. Kay ang palabi- labi amo ang palso nga pag-ilog ni Satanas sang pagtuo. Ang pagtuo nagaako sang mga saad sang Dios, kag nagadala sang bunga sa pagkamatinumanon. Ang palabilabi nagaako man sang mga saad, apang ginagamit sila subong sa paggamit ni Satanas, sa pagpamalibad sang paglapas. Ang pagtuo kuntani nagtuytoy sa aton nahauna nga ginikanan sa pagsalig sa gugma sang Dios, kag sa pagtuman sang Iya mga sugo. Ang palabilabi nagtuytoy sa ila sa paglapas sang Iya kasugoan, nga nagatuo nga ang Iya dako nga gugma magaluwas sa ila gikan sa patubas sang ila sala. Ang pagtuo wala nagaako sang kahamuot sang Langit sa wala sing pagtuman sang kondisyon sa diin ang kaluoy pagaihatag. Ang tunay nga pagtuo may iya nga sadsaran sa mga saad kag mga pag-aman sang mga Kasulatan. [153]

Masunson kon si Satanas indi makapakuaw sang dipagsalig, magadaog sia sa pagtuytoy sa aton sa palabilabi. Kon sarang sia makabutang sa aton sa dalan sang panulay, nahibaloan niya nga ang pagdaog mangin-iya. Ang Dios magatipig sang tanan nga nagalakat sa dalan sang pagkamatinumanon; apang ang pagpahilayo gikan diri, amo ang paglakat sa duta ni Satanas. Pat-od diri ang aton pagkahulog. Ang Manlulowas nagasugo sa aton, "Magpulaw kag magpangamuyo agod indi kita makasulod sa panulay." Marcos 14:38. Ang pagpamalandong kag ang pangamuyo magatipig sa aton sa pagkadto sa dalan sang katalagman, kag sini nga bagay pagaluwason kita sa madamo nga kalutosan.

Apang indi kita dapat magpakaluya kon paggubaton kita sang panulay. Masunson kon mapahamtang kita sa malisod nga kahimtangan, nagapangduhadoha kita nga ang Espiritu sang Dios nagatuytoy

sa aton. Apang ang Espiritu amo ang nagtuytoy kay Jesus pakadto sa kamingawan nga pagsulayon ni Satanas. Kon pagdalhon kita sang Dios sa pagtilaw, may tuyo Sia nga pagabuhaton sa kaayuhan naton. Si Jesus wala magpalabilabi sa mga saad sang Dios bangod sa pagkadto sa panulay nga wala pagsugoa, ukon nagpakaluya kon [154] ang panulay magkari sa Iya. Indi man kita dapat mag-amo sini. "Ang Dios matutom, kag indi magtugot nga sulayon kamo labaw sa inyo masarangan, kundi kaupod sang pagsulay magahatag man sing lulotsan, agod nga makasarang kamo sa pagbatas." Nagasiling Sia, "Idulot sa Dios ang halad sang pagdayaw, kag bayari ang imo mga saad sa Labing Mataas; kag panawag ka sa Akon sa adlaw sang kalisdanan; luwason Ko ikaw, kag ikaw magahimaya sa Akon." 1 Cor. 10:13; Sal. 50:14, 15.

Mandadaog si Jesus sa ikaduha nga pagsulay, kag karon si Satanas nagapakita sang iya kaugalingon sa matuod nga karakter. Apang wala sia nagapakita subong makangilil-ad nga higante, nga may tiil kaangay sang sapat kag pakpak kaangay sang kabog. Gamhanan sia nga manogtunda, wala sapayan nga nahulog sia. Nagapakilala sia sang iya kaugalingon subong pangulo sang ribok kag dios sining kalibutan.

Sang ginpahamtang si Jesus sa mataas nga bukid, ginpaligad ni Satanas ang mga ginharian sang kalibutan kag ang tanan nila nga himaya, sa atubangan Niya. Ang silak sang adlaw nagaiwag sa mga banwa nga may mga templo, marmol nga mga palasyo, matambok nga mga latagon, kag mabungahon nga mga ulobasan. Ang mga agi sang kalaot ginpalipdan. Ang mata ni Jesus nga sining ulihi nagatan-aw sang madulom kag kahapayan, karon nagatulok sa talanawon nga dili malabawan sa katahom kag kahamungaya. Niyan ang tingog sang manunolay nabatian: "Sa Imo ihatag ko ini tanan nga pagbulot-an kag ang himaya nila, kay natugyan ini sa akon, kag sa bisan kay sin-o nga buot ko ihatag ini. Busa kon ikaw magyaob sa atubangan ko, mangin-imo ini tanan."

Ang bulohaton ni Kristo sarang lamang matuman paagi sa pagantos. Sa atubangan Niya yara ang kabuhi sang kasakit, kabudlayan, kag inaway, kag isa ka kamatayon nga makahuloya. Kinahanglan Niya dalhon ang mga sala sang bug-os nga kalibutan. Kinahanglan Niya batason ang paghimulag gikan sa gugma sang Iya Amay. Karon [155] ang manunolay nagatanyag sa pagtugyan sang gahom nga iya ginlu-

gos. Kuntani sarang ni Kristo maluwas ang Iya kaugalingon gikan sa makahaladlok nga palaabuton bangod sa pagkilala sang pagkalabaw ni Satanas. Apang ang pagbuhat sini nagakahulogan sa pagdula sang pagdaog sa dako nga pagsumponganay. Sa pagtinguha sa pagbayaw sa iya kaugalingon labaw sa Anak sang Dios, si Satanas nakasala sa langit. Kon abi magdaog sia karon, ini amo ang pagdaog sang ribok.

Sang pagpahayag ni Satanas kay Kristo, Ang ginharian kag himaya sang kalibutan ginahatag sa akon, kag bisan kay sin-o nga buot ko, pagaihatag ko ini, nagahambal sia sang kamatuoran sa bahin lamang, kag ginhambal niya ini sa pag-alagad sang iya kaugalingon nga bulohaton sa pagpangdaya. Ang ginharian ni Satanas ginlugos gikan kay Adan, apang si Adan among bise-herente sang Manunoga. Ang iya indi makinaugalingon nga paghari. Ang duta iya sang Dios, kag gintulin Niya ang tanan nga butang sa Iya Anak. Si Adan kinahanglan maghari sa idalom ni Kristo. Sang gintugyan ni Adan ang iya paghari sa kamot ni Satanas, sa gihapon si Kristo nagapabilin nga matarong nga Hari. Sa sini nga bagay ang Ginuo nagsiling kay Haring Nabukudonosor, "Ang Labing Mataas nagagahom sa ginharian sang mga tawo, kag nagahatag sini sa bisan kay sin-o nga buot Niya." Dan. 4:17. Si Satanas sarang lamang makagamit sang iya linugos nga kagamhanan suno sa pagtugot sang Dios.

Sang pagtanyag sang manunolay kay Kristo sang gin-harian kag himaya sang kalibutan, ginabuko niya nga si Kristo kinahanglan magtugyan sang matuod nga pagkari sang kalibutan, kag maghari sa idalom ni Satanas. Ini amo man nga pagbulot-an nga ginalauman sang mga Judio sa pagtukod. Ginahandom nila ang ginharian sining kalibutan. Kon abi si Kristo nagsugot sa paghatag sa ila sina nga ginharian, sing malipayon pagabatunon nila Sia kuntani. Apang ang [156] himalaot sang sala, upod sang tanan niya nga pagkakailo, yara sa iya. Si Kristo nagapahayag sa manunolay, "Palayo ka Satanas, kay nasulat na, Magsimba ka sa Ginuo nga imo Dios kag sa Iya lamang mag-alagad ka."

Ang mga ginharian sining kalibutan gintanyag sang isa nga nagribok sa langit agod sa pagbakal sang Iya pagsimba sa mga palatukoran sang kalaot; apang indi Sia mabakal; nagkari Sia sa pagtukod sing isa ka ginharian sang pagkamatarong, kag indi Niya pagbayaan ang Iya tinutoyo. Sa amo man nga pagsulay, si Satanas nagapalapit sa mga tawo, kag diri may iya sia nga labi kaayo nga kadalag-an

sang sa kay Kristo. Sa mga tawo gintanyag niya ang ginharian sining kalibutan sa kondisyon nga magakilala sila sang iya pagkagamhanan. Ginakinahanglan niya nga ihalad nila ang katarong, indi pagsapakon ang kaisipan, kag magpatuyang sa pagkamaiyaiyahon. Ginasugo sila ni Kristo nga pagpangitaon anay nila ang ginharian sang Dios, kag ang Iya katarungan; apang si Satanas nagalakat sa luyo nila kag nagasiling: Bisan ano ayhan ang matuod nahanungod sang kabuhi nga walay katubtoban, agod magmadinalag-on sa sining kalibutan kinahanglan kamo mag-alagad sa akon. Yari sa akon kamot ang inyo kaayuhan. Sarang ako makahatag sa inyo sing manggad, kalalipayan, dungog, kag kalasadyahan. Pamatii ninyo ang akon laygay. Indi pagtugoti ang inyo kaugalingon nga pagdalhon sang kaladlawan nga teoriya nahanungod sang pagkamaminatud-on ukon pag-antos sa kaugalingon. Pagaamanon ko ang dalan sa atubangan ninyo. Ang mga kadam-an ginadayaan. Samtang ginalumay nila sila sa paglaom sang pagbulot-an nga kalibutan, nagasaplid sia sang pagbulotan sa kalag. Apang ginatanyag niya yadtong indi iya, kag nga sa dili madugay pagabawion sa iya. Sa pagpanombalik ginadayaan niya sila sang iya kinamatarong sa panublion sang mga anak sang Dios.

Ginduhadohaan ni Satanas kon bala si Jesus Anak sang Dios. [157] Sang pagpahalin sa iya sa katapusan, may iya sia nga pamatuod nga indi niya sarang mapanghiwala. Ang pagkadiosnon naglabay bangod sa nagaantos nga tawhanon. Wala sia sing gahom sa pagsumpong sang sugo. Sa nagalubid sia nga nahuy-an kag masingkal, napilitan sia sa pag-isol gikan sa atubangan sang Manunobos sang kalibutan. Ang pagdaog ni Kristo himpit subong sang pagkahulog ni Adan.

Gani sarang kita makabatok sa panulay, kag subolon si Satanas sa pagpalayo gikan sa aton. Nadangat ni Jesus ang pagdaog bangod sa pagtugyan kag pagtuo sa Dios, kag bangod sa pinadala nagasiling Sia sa aton, "Busa magpasakop kamo sa Dios. Sumponga ang yawa kag magapalagyo sia sa inyo. Magpalapit sa Dios kag Sia magapalapit sa inyo." Santiago 4:7, 8. Sa aton kaugalingon indi kita sarang makaluwas gikan sa gahom sang manunolay; ginlutos niya ang tawhanon, kag kon magtinguha kita sa pagtindog sa aton kaugalingon nga kusog, pagahimuon kita nga tulokbon sang iya mga pahito; apang ang "ngalan sang Ginuo torre nga mabakod; ang matarong nagadalagan pasulod sini kag may kaligunan." Hulu.

18:10. Nagakurog si Satanas kag nagapalagyo sa atubangan sang labing maluya nga kalag nga nagadangop sa gamhanan nga ngalan.

Sa tapos makataliwan ang kaaway, napukan si Jesus sa duta nga linapyo, nga may hagyon sang kamatayon sa Iya nawong. Ang mga manogtunda sang langit nagabantay sang inaway, nga nagatan-aw sa ila hinigugma nga Pangulo sa nagaeksperiensia Sia sang indi maayo nga pag-antos agod sa pagbuhat sing dalan nga palagyuhan para sa aton. Nabatas Niya ang pagtilaw, labi kadako sadtong ginatawag kita sa pagbatas. Karon ang mga manogtunda nagaalagad sa Anak sang Dios samtang nagahamyang Sia kaangay sa isa nga tagumatayon. Ginpabakod Sia sang pagkaon, ginlipay Sia sang balita sang gugma sang Iya Amay kag ginpasalig nga ang bug-os nga langit nagdaog [158] sa Iya pagdaog. Sang naumpawan, gin- ula Niya ang Iya dako nga tagipusoon sa pagkaawa sa tawo, kag naglakat sa pagtapos sang bulohaton nga Iya ginsugoran; nga indi mag-untat tubtob ang kaaway malutos, kag matubos ang aton nahulog nga kaliwat.

Indi gid mahibaloan ang bili sang aton pagtubos tubtob ang mga tinubos magtindog upod sang Manunobos sa atubangan sang trono sang Dios. Niyan sa nagaiwag ang himaya sang walay katubtoban nga puloyan sa aton malipayon nga pagtalupangod madumdoman naton nga si Jesus nagbiya sini tanan tungod sa aton, nga Sia indi lamang isa nga gintapok gikan sa hulot nga langitnon, kundi tungod sa aton napahamtang Sia sa katalagman sang pagkapaso kag pagkadula nga walay katubtoban. Niyan pagaihaboy naton ang aton mga korona sa Iya tiilan kag mag-ambahan, “Takos ang Kordero nga gin-ihaw, sa pagbaton sang gahom kag manggad kag kusog kag dungog kag himaya kag pagpakamaayo!” Bug. 5:12.

Kapitulo 14—"Nakita Namon ang Mesias" [159]

KARON si Juan Bautista nagawali kag nagabautismo sa Betabara, sa unhan sang Jordan. Indi malayo sa sini nga duog nga ang Dios nagpadulog sang ilig sang suba tubtob nakaligad ang Israel. Sa ulounhan halin diri amo ang kuta sang Jeriko nga ginpukan sang mga kasuldadosan sang langit. Ang handumanan sining mga hitabo ginbuhi sa sining tion, kag nagahatag sing makakulonyag nga kawili sa balita sang Manogbaptis. Indi bala Sia, nga sadto naghimo sing kalatingalahan sang nagligad nga mga katuigan magapakita liwat sang Iya gahom sa pagluwas sa Israel? Ina among panghunahona nga nagalabugay sang tagipusoon sang mga tawo nga nagadugok adlawadlaw sa pangpang sang Jordan.

Ang wali ni Juan nagtandog sing tama kadalom sa pungsod sa bagay nga ang mga may mga pagbulot-an sa pagtoluohan kinahanglan patalupangdon. Ang katalagman sang ribok nanginkabangdanan sang pagsospetsar sang mga Romanhon, kag bisan ano nga butang ang nagapadulong pakadto sa pagribok sang mga tawo, nagapukaw sang kahadlok sa mga pangulohan sang mga Judio. Wala nagakilala si Juan sang pagbulot-an sang Sanhidrin bangod sa pagtinguha sang ila aprobasyon sa iya bulohaton; kag ginsabdong niya ang mga manogdumala kag mga tawo, Fariseo kag mga Saduceo sing alangay. Apang ang mga tawo nagasunod sa iya sing kinabubot- [160]
on. Ang kawili sa iya bulohaton nagadugang sing dayon. Wala sapayan nga wala sia nagapasakop sa ila, ang Sanhidrin nagakabig nga, subong manunodlo sa mga tawo, yara sia sa idalom sang ila pagbulot-an.

Ini nga talapuanan among mga miembro nga ginpili gikan sa pagkasaserdote kag gikan sa mga pangulo nga manogdumala kag mga manunodlo sang pungsod. Ang pinakamataas nga saserdote sa kinabatasan amo ang presidente. Ang tanan nga miembro kinahanglan mga tawo nga singgulang sa edad, bisan daw indi tama katigulang; mga tawo nga may tinon-an, indi lamang maalam sa pagtoluohan kag maragtas sang Judio, kundi may pagkilala sa kabilugan.

Indi nga wala sila sing kasawayan, kag kinahanglan nakaminyo kag amay, subong nga labi kabut-anan kag mapatugsilingon sang sa iban. Ang duog sang katipunan among isa ka hulot nga nasugpon sa templo sa Jerusalem. Sa mga adlaw sang pagkamakinaugalingon sang mga Judio sang Sanhidrin amo ang korte suprema sang pungsod, nga may kalibutanon kag balaan nga pagbulot-an. Wala sapayan nga karon nagapasakop sila sa mga gobernador nga Romanhon, sa gihapon nagagamit sila sang mabakod nga inpluensia sa mga butang nga sibil kag balaan.

Ang Sanhidrin indi sarang makapalantang sang pagusisa sang bulohaton ni Juan. May iban nga nakadumdom sang ginpahayag kay Sakarias sa templo, kag sang tagna sang amay nga nagatudlo sa iya anak subong manogbantala sang Mesias. Sa mga kinagubot kag mga pagbaylo sang katloan ka tuig, ini nga mga butang sa dako nga bagay nalimutan. Karon nadumdoman nila bangod sa kinarankaran sang bulohaton ni Juan.

Dugay na kaayo nga ang Israel may isa ka manalagna, dugay na nga ina nga pagbalhin kaangay sang ginabuhat karon ginsaksihan. Ang kinahanglan nga pagtuad sang sala daw sa bag-o kag [161] ginakatingalahan. Madamo sa tunga sang mga pangulo ang indi buot magkadto sa pagpamati sang ginaampo kag ginasumbong ni Juan, basi pa matuytoyan sila sa pagsugid sang mga tinago sang ila kaugalingon nga kabuhi. Apang ang iya wali among tuhoy nga pagpahibalo sang Mesias. Nahibaloan sing maayo nga ang kapitoan ka simana sa tagna ni Daniel, nga nagapatungod sa pagkari sang Mesias, malapit na lamang matapos; kag ang tanan nagahandom sa pagambit sa sina nga panahon sang kahimayaan sang pungsod nga niyan ginapaabot. Ina amo ang popular nga entusiasmo nga sa dili madugay ang Sanhidrin mapilitan sang pag-aprobar ukon sa pagsikway sang bulohaton ni Juan. Ang ila gahom sa ibabaw sang banwa nagabahaw na. Isa ka grabe nga asunto kon paano ang pagpadayon sang ila palangakuan. Sa paglaom agod mahibaloan sing pat-od, nagpadala sila sa Jordan sing isa ka delegasyon sang mga saserdote kag Lebinhon sa pagpakigsapol sa bag-o nga manunodlo.

Ang isa ka kadam-an nagtipon, sa pagpamati sang iya mga pulong, sang pagpalapit sang mga delegado. Sa tindog nga may pagbulot-an, sa tuyo sa pagpatalupangod sa mga tawo kag sa pagsugo nga pag-untatan sang manalagna, ang bugalon nga mga rabbi

nagkari. Sa hulag nga talahuron, halos daw ginakatahapan, ang mga tawo nagpaagi sa ila. Ang bakod nga mga tawo, sa ila minanggaranon nga sapot nga malaba, nga bugalon tungod sang ila ranggo kag gahom, nagtindog sa atubangan sang manalagna sang kamingawan.

"Sin-o bala ikaw?" ang pamangkot nila.

Sa nahibaloan ni Juan ang yara sa ila hunahona,nagsabat, "Indi ako si Kristo."

"Niyan ano bala?

"Ikaw bala si Elias?"

"Indi."

"Ikaw ang manalagna?"

"Indi."

"Sin-o ka? agod may ikasugid kami sa mga nagpadala sa amon. [162] Ano ang ginasiling nahanungod sang imo kaugalingon?"

"Ako amo ang tingog sang isa nga nagasinggit sa ka-mingawan, Tadlonga ang dalanon sang Ginuo, subong sang ginsiling ni Isaias nga manalagna."

Ang kasulatan nga ginahambal ni Juan amo ang matahom nga tagna ni Isaias: "Lipaya ninyo, lipaya ninyo ang Akon katawohan, nagasiling ang inyo Dios. Pamulong kamo sing malipayon sa Jerusalem, kag isinggit sa iya nga ang iya pag-away tapos na, nga ang iya kalautan napatawad, . . . Ang tingog sang isa nga nagasinggit: Amana ninyo sa kamingawan ang dalan sang Ginuo, magtadlong sa desierto sing dakong dalan tungod sa aton Dios. Ang tagsa ka nalupyakan pataason, kag ang tagsa ka bukid kag bakulod paubson; ang mga bulobungyod panhayon, kag ang mga duog nga kudolkudol tapanon. Kag ang himaya sang Ginuo igapahayag, kag ang tanan nga unod makakita sini sing tingob." Isa. 40:1-5.

Sadtong una, kon ang hari magpanlakatan sa mga alagyan nga talagsa ginakadtu-an nga bahin sang iya gin-harian, ang isa ka kabon sang mga tawo ginapauna sa kangga nga harianon sa pagtapan sang kudolkudol nga mga alagyan kag tampukan ang mga manubo nga bahin agod ang hari makapanlakatan sing maayo kag indi masablagan. Ini nga pamatasan gingamit sang manalagna sa paghalimbawa sang bulohaton sang maayong balita. "Ang tagsa ka nalupyakan pataason, kag ang tagsa ka bukid kag bakulod paubson." Kon ang Espiritu sang Dios, sa iya makatilingala kag manogpukaw nga gahom, nagatandog sa kalag, nagapapaubos sang bugal nga tawhanon. Ang

kalibutanon nga kalalipayan kag palangakuan kag gahom makita nga wala sing pulos. "Ang tagsa ka bugalon nga kaulangan batok sa pagkilala nahanu-ngod sa Dios" ginapapaubos; ang tagsa ka hunahona "ginabihag . . . sa pagtuman kay Kristo." 2 Cor. 10:5. [163] Niyan ang pagkamapainuboson kag gugma nga mainantuson sa kaugalingon, nga wala ginapakamahal sang mga tawo, pagabayawon subong amo lamang nga may kapuslanan. Ini amo ang bulohaton sang maayong balita, nga among bahin sang balita ni Juan.

Nagpadayon sa pagpamangkot ang mga rabbi: "Niyan, ngaa bala nagabautiso ka? kon ikaw indi ang Kristo, ukon si Elias, ukon ang manalagna?" Ang mga pulong "ang manalagna" nagapahanungod kay Moises. Naduyog ang mga Judio sa pagtuo nga si Moises pagabanhawon sa mga minatay, kag pagadalhon sa langit. Wala nila mahibaloi nga ginbanhaw na sia. Sang pagsugod sang Manogbaptis sang iya bulohaton, madamo ang nagahunahona nga ayhan amo sia ang manalagna nga si Moises nga ginbanhaw sa mga minatay, tungod nga daw may lantip sia nga pagkilala sang mga tagna kag sang maragtas sang Israel.

Ginatuohan man nga sa wala pa ang pagkari sang Mesias, si Elias magapakita sing personal. Ini nga pagpaabot ginpanghiwala ni Juan; apang ang iya mga pulong may labi pa kadalom nga kahulogan. Sang ulihi si Jesus nagsiling, nahanungod kay Juan, "Kag kon buot kamo magbaton sini, sia amo si Elias nga magakari." Mat. 11:14. Nagkari si Juan sa espiritu kag gahom ni Elias, sa pagbuhat sinang bulohaton nga ginbuhat ni Elias. Kon ginbaton sia sang mga Judio, kuntani ini gintapos para sa ila. Apang wala nila pagbatuna ang iya balita. Sa ila indi sia amo si Elias. Indi sia sarang makatuman para sa ila sang bulohaton nga iya ginkarian sa pagtapos.

Madamo sadtong nagtipon sa Jordan ang nakasaksi sang pagbautismo kay Jesus; apang ang tanda nga ginhatag sadto ginpakita sa pila lamang sa ila. Sa una nga mga binulan sang bulohaton sang Manogbaptis, madamo ang nagdumili sa pagtuman sang panawag sa [164] paghinulsol. Sa sini nga bagay, ginpatig-a nila ang ila tagi- pusoon kag gindulman ang ila ihibalo. Sang naghatag sing pamatuod ang Langit kay Jesus sa pagbautismo sa Iya, wala nila ini mahangpi. Mga mata nga wala gid maliso sa pagtuo sa Iya, Sia nga indi makita, wala makakita sang pagpahayag sang himaya sang Dios; nga idulongog nga wala gid makapamati sa Iya tingog, indi makabati sang mga pu-

long nagasaksi. Amo man ini karon. Masunson ang pagtambong ni Kristo kag sang manogalagad nga mga manogtunda ginapahayag sa mga katilingban sang mga tawo, kag madamo ang wala makahibalo sini. Wala sila sing nahangpan nga pinasahi. Apang sa iban ang pagtambong sang Manlulowas ginapahayag. Ang paghidaet kag kalipay nagapabaskog sang ila tagipusoon. Ginalipay, ginapabaskog kag ginapakamaayo sila.

Ang mga delegado halin sa Jerusalem nagpamangkot kay Juan, "ngaa bala nagabautismo ka?" kag naghulat sila sang iya sabat. Sa hinali, sa nagatulok sia sa kadaman, ang iya mata nag-abtik, ang iya nawong nag-iwag, ang iya bug-os nga lawas gin-uyog sang madalom nga balatyagon. Sa kamot nga nagauntay, nagsinggit sia, "Ako nagabautiso sa tubig; apang sa tunga ninyo nagatindog ang Isa nga wala ninyo makilala, bisan Sia nga nagasunod sa akon, ang higot sang Iya sandalias indi ako takos sa paghubad." Juan 1:26, 27.

Ang balita maathag kag indi masaypan, nga pagadalhon sa Sanhidrin. Ang mga pulong ni Juan indi sarang magamit sa iban luwas sa Isa nga ginsaad. Ang Mesias yara sa tunga nila! Sa katingala, ang mga saserdote kag mga manogdumala nagtulok sa palibot nila nga nagalaom sa pagtukib sa Isa nga nahanungod sa Iya si Juan naghambal. Apang indi Sia makilala sing pinasahi sa tunga sang kadam-an.

Sang pagbautiso kay Jesus, si Juan nagtudlo sa Iya subong Kordero sang Dios, ang isa ka bag-o nga kapawa nag-iwag sa bulohaton sang Mesias. Ang panghunahona sang manalagna gindala sa mga pulong ni Isaias, "Su- bong sang kordero nga ginadul-ong sa ihawan." [165] Isa. 53:7. Sa mga simana nga nagsulonod, si Juan sa bag-o nga kawili, nagtuon sang mga tagna kag pagtulon-an nahanungod sang bulohaton sa halad. Wala niya mapaathag sing maayo ang duha ka bahin sang bulohaton ni Kristo—subong halad sa pag-antos kag manogdaog nga hari —kundi nakita niya nga ang Iya pagkari may labi kadalom nga kahulogan sang sa nahangpan sang mga saserdote ukon sang mga tawo. Sang gintan-aw niya si Jesus sa tunga sang kadam-an sa Iya pagbalik halin sa desierto, sing masinaligon ginpangita niya Sia sa paghatag sing tanda sa mga tawo sang Iya matuod nga karakter. Naghulat sia, nga daw wala na sing pagpailob, sa pagpamati sa Manlulowas nga magapahayag sang Iya bulohaton; apang wala sing pulong nga ginhambal, wala man sing tanda nga

ginhatag. Si Jesus wala magtuman sang ginpahibalo sang Manogbaptis nahanungod sa Iya, kundi nag-impon Sia sa mga gintuton-an ni Juan, nga wala maghatag sing kapahayagan sang Iya pinasahi nga bulohaton, kag wala magtinguha agod pagtalupangdon sia.

Sa adlaw nga madason nakita ni Juan nga nagapakarra. Sa kapawa sang himaya sang Dios nga nagaiwag sa iya, ang manalagna nag-untay sang iya kamot nga nagapahayag, "Yari karon, ang Kordero sang Dios, nga nagakuha sang sala sang kalibutan! Ini amo Sia nga nahanungod sa Iya nagsiling ako, Nagasunod sa akon ang isa ka tawo nga nahauna sa akon, kay una Sia sa akon. . . . Wala ako makakilala sa Iya; apang agod nga mapahayag Sia sa Israel, sa sini nagkari ako nga nagabautismo sa tubig. . . . Nakita ko ang Espiritu nga nagakunsad subong sang salampati gikan sa langit, kag nagpabilin ini sa ibabaw Niya. Wala ako akon nakakilala sa Iya; apang ang nagpadala sa akon sa pagbautiso sa tubig nagsiling sa akon, Sa Iya nga makita mo ang Espiritu nga nagakunsad kag [166] nagapabilin, ini amo Sia ang nagabautismo sa Espiritu Santo. Kag nakakita ako kag nakasaksi nga ini amo ang Anak sang Dios." Juan 1:29-34.

Ini bala amo si Kristo? Sing matinahuron kag katingala ang mga tawo nagtulok sa Isa nga amo pa lamang ginpahayag subong Anak sang Dios. Tinandog sila sing madalom sang mga pulong ni Juan. Naghambal sia sa ila sa ngalan sang Dios. Nagapamati sila sa iya adlawadlaw sa nagasabdong sia sang ila mga sala, kag adlawadlaw ang pagtalupangod nga ginpadala sia sang Langit nagpalig-on. Apang sin-o bala ining Isa nga labi pa kadako sa kay Juan Manogbaptis? Sa Iya pamiste kag bayhon wala nagapahayag nga may ranggo Sia. Daw isa lamang Sia ka simple nga tawo, nga nagabiste ka-angay man nila sa mapainuboson nga panapton sang mga imol.

May yara sa kadam-an sang pagbautismo kay Jesus nga nakakita sang diosnon nga himaya, kag nakabati sang tingog sang Dios. Apang kutob sina nga tion ang dagway sang Manlulowas nagbalhin sing dako. Sa pagbautismo sa Iya nakita nila ang Iya nawong nga nagbalhin sa kapawa sang langit; karon, malupsi kag lapyo kag hagos, nakilala lamang sia sang manalagna nga si Juan.

Apang sa nagatulok ang mga tawo sa Iya, nakita nila ang isa ka nawong sa diin ang diosnon nga kaluoy nagasimbog sang matinalupangdon nga gahom. Ang tagsa nga pagtulok sang mata, ang

tagsa ka bahin sang nawong, ginapat-inan sang pagkamapainuboson, kag indi maasoy nga gugma. Daw ginalibutan Sia sang hangin sang espirituhanon nga inpluensia. Samtang ang Iya mga pagginawi mahinay kag wala nagapakaamo, ginpatalupangod Niya ang mga tawo sang gahom nga natago, apang indi sing bug-os mapalipdan. Amo bala ini ang Isa nga ginhulat sang Israel sing tama kadugay?

Nagkari si Jesus nga imol kag kubos, agod manginhuwaran sia para sa aton kag Manunobos. Kon abi nag- pakita Sia subong [167] harianon, paano bala ang Iya pagtudlo sang pagkamapainuboson? Paano ang pagkasarang Niya sa pagpahayag sang matalom nga mga kamatuoran kaangay sang Wali sa Bukid? Sa diin magalaom ang mga kubos sa kabuhi kon si Jesus nagkari sa pagpuyo kaangay sa isa ka hari sa tunga sang mga tawo?

Apang sa kadam-an daw indi gid mahimo nga ang Isa nga gintudlo ni Juan dapat maghiusa sa ila mataas nga pagpaabot. Sa sini nga bagay madamo ang napaso, kag pinalibog sing dako.

Ang mga pulong nga ginahandom sang mga saserdote kag rabbi sa pagpamati nga si Jesus magapasaguli sang ginharian sa Israel, wala paghambala. Kay sa sina nga hari ginahulat nila kag ginabantayan; sa ina nga hari handa sila sa pagbaton. Apang sa isa nga nagatinguha sa pagtukod sa ila tagipusoon sang isa ka ginharian sang pagkamatarong kag paghidaet, indi sila buot magbaton.

Sang masunod nga adlaw, samtang ang duha ka gintuton-an nagatindog sa malapit, nakita liwat ni Juan si Jesus sa tunga sang mga tawo. Sa liwat ang nawong sang manalagna nag-iwag sa himaya nga nagikan sa Dilimakita, sa nagasinggit sia, Yari, karon ang Kordero sang Dios!" Ang mga pulong nagpakunyag sang tagipusoon sang mga gintuton-an. Wala nila mahangpi sing bug-os ini. Ano bala ang kahulogan sang ngalan nga ginhatag ni Juan sa Iya—"Ang Kordero sang Dios"? Si Juan wala magsaysay sini sa iya kaugalingon.

Sang ginbayaan nila si Juan, naglakat sila sa pagpangita kay Jesus. Ang isa sang duha ka gintuton-an amo si Andres, utod ni Simon; ang isa amo si Juan nga ebanghelista. Ini sila among una nga gintun-an ni Kristo. Sang gindaldal sang indi mapunggan nga gahom, nagsunod sila kay Jesus,—nga may handom sa paghambal sa Iya, apang natahap kag mahipos, nga ginpalibog sang tama dako nga kahulogan sang panghunahona, "Amo bala ini ang Mesias?" [168]

Nahibaloan ni Jesus nga ang mga gintuton-an nagasunod sa Iya. Amo sila ang nahauna nga bunga sang Iya bulohaton, kag may yara nga dako nga kalipay sa tagipusoon sang diosnon nga Manunodlo sang nagbaton ining mga kalag sang Iya bugay. Apang sang pagbalikid Niya, nagpamangkot lamang Sia, "Ano bala ang ginapangita ninyo?" Buot Niya ang pagbiya sa ila nga hilway sa pagisol ukon sa paghambal sang ila ginahandom.

Isa lamang ka tuyo ang ila nahibal-an. Ang Isa nga yara sa ila atubangan nagpuno sang ila panghunahona. Nagsiling sila, "Rabbi, . . . diin Ka bala nagadayon?" Sa malip-ot nga paghambalay sa dalan, indi sila makabaton sadtong ila ginahandom. Buot sila nga manginsilahanon upod ni Jesus, sa paglingkod sa Iya tiilan, kag sa pagpamati sa Iya mga pulong.

"Kari kag tan-awa. Nagkadto sila kag nakita nila kon diin Sia nagadayon; kag nagpabilin sila upod sa Iya sadtong adlaw."

Kon si Juan kag si Andres may ila nga dimatinuohon nga espiritu nga iya sang mga saserdote kag manogdumala, indi sila kuntani masapwan nga manogtuon sa tiilan ni Jesus. Kuntani nagkari sila sa Iya subong manogsabdong, sa paghukom sang Iya mga pulong. Madamo sa sini nga bagay ang nagatakop sang gawang sa labing mahal nga mga kahigayunan. Apang indi sa sining nahauna nga mga gintuton-an. Ginbaton nila ang panawag sang Espiritu Santo sa wali ni Juan Bautista. Karon nakilala nila ang tingog sang langitnon nga Manunodlo. Sa ila ang mga pulong ni Jesus napun-an sing gahom kag kamatuoran kag kagayon. Ang kapawa nga diosnon ginpaiwag sa pagtulon-an sang Daan nga Katipan nga mga Kasulatan. Ang mga halambalanon nga madamo sing kahulogan sang kamatuoran ginpahayag sa bag-o nga kapawa.

[169] Ang putli nga paghinulsol kag pagtuo kag gugma amo ang na-
[170] gapatakos sa kalag sa pagbaton sang kaalam gikan sa langit. Ang pagtuo nga ginahikot sang gugma amo ang yabi sang pagkilala, kag ang tagsatagsa nga nagahigugma "nakilala sa Dios." 1 Juan 4:7.

Ang gintuton-an nga si Juan among isa ka tawo nga may hanuot kag madalom nga kalulo, makugi apang mapinalandungon. Nagsugod sia sa paghangop sang himaya ni Kristo—indi ang kalibutanon nga kadayawan kag gahom nga gintudlo sa iya nga paglauman, kundi "ang himaya nga iya sang bugtong nga Anak sang Amay."

Juan 1:14. Ginlibang sia sa pagpamalandong sang makatilingala nga halambalanon.

Nagtinguha si Andres sa paghatag sang kalipay nga napuno sang iya tagipusoon. Sang naglakat sia sa pagpangita sa iya utod nga si Simon, nagsiling sia, "Nakita namon ang Mesias." Wala naghulat si Simon sa ikaduha nga pag-agda. Nabatian man niya ang wali ni Juan Bautista, kag nagdalidali sia pakadto sa Manlulowas. Gintulok sia ni Kristo, nga nagabasa sang iya karakter kag maragtas sang iya kabuhi. Ang iya mainiton nga kinaugali, ang iya mahigugmaon kag mainawaon nga tagipusoon, ang iya ambisyon kag pagsalig sa kaugalingon, ang maragtas sang iya pagkahulog, ang iya paghinulsol, ang iya pagpangabudlay, kag ang iya kamatayon nga tigbatas—nabasa tanan ini sang Manlulowas, kag nagsi-ling Sia, "Ikaw gali si Simon nga anak ni Juan? Tawgon ka Cefas, kon sayuron, Isa ka bato." Juan 1:42 (J.R.V.)

"Sa adlaw nga madason nagtapat si Jesus sa pagkadto sa Galilea, kag nakita Niya si Felipe kag nagsiling sa iya, Sunod sa Akon." Si Felipe nagtuman, kag gilayon nahimo sia nga isa ka manogpangabudlay ni Kristo.

Gintawag ni Felipe si Natanael. Ini sia didto man sa tunga sang kadam-an sang gintudlo sang Manogbaptis si Jesus subong Kordero sang Dios. Sang nagatulok si Natanael kay Jesus, nalugaw-an sia. [171] Amo bala ini nga tawo, nga may agi sang pagpangabudlay kag kaimulon, ang Mesias? Apang indi makasikway kay Jesus tungod nga ang balita ni Juan nakapatalupangod sang iya tagipusoon.

Sa tion sang pagtawag sa iya ni Felipe, si Natanael didto sa malinong nga kakahuyan sa pagpamalandong nahanungod sang ginbantala ni Juan kag sang mga tagna nahanungod sa Mesias. Nagpangamuyo sia nga kon ang isa nga ginbantala ni Juan amo ang manogluwas, ipahibaol sa iya, kag ang Espiritu Santo nagpahuway sa ibabaw niya sa pagpasalig nga ang Dios nagduaw sa Iya banwa kag nagbangon sing isa ka sungay sang kaluwasan para sa ila. Nahibaloan ni Felipe nga ang iya abyan nagausisa sang mga tagna, kag samtang nagapangamuyo si Natanael sa idalom sang higuera, nasapwan sia ni Felipe didto. Masunson nagapangamuyo sila nga duha sa sining duog nga nalipdan sang mga dahon.

Ang balita, "Nakita namon Sia, nga nahanungod sa Iya si Moises sa kasugoan kang ang mga nanalagna man nagsulat," daw tuhoy nga

sabat sa pangamuyo ni Natanael. Apang si Felipe may nagakurog nga pagtuo. Naghambal pa gid sia, "Si Jesus nga taga Nazaret, ang anak ni Jose." Sa liwat ang pamatok nagbangon sa tagipusoon ni Natanael. Nagsabat sia, "May makaguwa bala nga bisan ano nga maayong butang gikan sa Nazaret?"

Wala magpakigbais si Felipe. Nagsiling sia, "Kari kag tan-awa. Nakita ni Jesus si Natanael nga nagapakara sa Iya, kag nagsiling nahanungod sa iya, Yari karon ang tuotoo nga Israelinhon, nga sa iya walay limbong!" Nakibot si Natanael kag nagsiling, "Paano bala nga nakilala Mo ako? Si Jesus nagsabat sa iya, Sa wala pa si Felipe magtawag sa imo, sang ikaw yadto sa idalom sang higuera, nakita Ko ikaw."

Ini tuman na. Ang diosnon nga Espiritu nga nagpamatuod kay [172] Natanael sa iya isahanon nga pagpanga- muyo sa idalom sang higuera karon nagahambal sa iya sa mga pulong ni Jesus. Wala sapayan nga nagapangduhadoha, kag daw ginalupig sang pagpamatok, si Natanael nagkari kay Kristo sa bunayag nga paghandom sang kamatuoran, kag karon ang iya ginahandom natuman. Ang iya pagtuo sobra pa sa iya sadtong nagdala sa iya kay Jesus. Nagsabat kag nagsiling sia, "Rabbi, Ikaw ang Anak sang Dios! Ikaw ang Hari sang Israel."

Kon si Natanael nagsalig sa mga rabbi nga pagtuytoyan, indi gid niya kuntani makita si Jesus. Bangod sa pagtan-aw kag sa paghukom sa iya kaugalingon nga nahimo sia nga isa ka gintuton-an. Gani amo man ini ang nagakahanabo sa kadamuan sa karon nga mga adlaw nga may pagpamatok. Daw ano ang ginkalainan kuntani kon "nagkari sila kag nagtan-aw."

Samtang nagasalig sila sa pagtuytoy sang tawhanon nga pagbulot-an, wala sing magakari sa manogluwas nga pagkilala sang kamatuoran. Kaangay kay Natanael kinahanglan kita magtuon sang pulong sang Dios sa aton kaugalingon kag magpangamuyo nga pag-iwagan sang Espiritu Santo. Sia nga nakakita kay Natanael sa idalom sang higuera magatan-aw sa aton sa tago nga duog sang pangamuyo. Ang mga manogtunda gikan sa kalibutan sang kapawa malapit sa sadtong sing mapainuboson nagapangita sang diosnon nga pagtuytoy.

Sang pagtawag kay Juan kag kay Andres kag kay Simon, kay Felipe kag kay Natanael, nagsugod ang sadsaran sang iglesia Kristo-

hanon. Gindala ni Juan ang duha sang iya utod, kag gindala niya sia sa Manlulowas. Niyan si Felipe gintawag, kag naglakat sa pagpangita kay Natanael. Ini nga huwaran kinahanglan magtudlo sa aton sang pagkaimportante sang personal nga paninguha, sa paghambal sa aton mga himata, mga abyan, kag masigkatawo. May yara sadtong sa bug-os nga kabuhi nagasiling nga nakakilala kay Kristo, apang wala gid makabuhat sing personal nga paninguha sa pagda- la sing [173] bisan isa ka kalag sa Manlulowas. Ginabayaan nila ang tanan nga bulohaton sa ministro. Ayhan sarang sia makahimo sini, apang indi sia sarang makabuhat sadtong ginbilin sang Dios sa mga miembro sang iglesia.

Madamo sadtong nagakinahanglan sang pag-alagad sang mahigugmaon nga tagipusoon Kristohanon. Madamo ang nagdulhog sa kalaglagan nga kuntani sarang maluwas kon ang ila masigkatawo, ordinaryo nga mga lalaki kag mga babae, nagbuhat sang personal nga paninguha para sa ila. Madamo ang nagahulat nga paghambalon. Sa panimalay gid, sa mga kaiping, sa banwa, sa diin nagapuyo kita, may bulohaton kita nga dapat himuon subong misyonero kay Kristo. Kon kita mga Kristohanon, ini nga bulohaton manginkalalipayan. Sa gilayon nga maliso ang isa, matawo sa sulod niya ang isa ka handom sa pagpahibalo sa iban kon daw ano kamahal nga abyan ang iya nakita kay Jesus. Ang manogluwas kag ang manogbalaan nga kamatuoran indi sarang matakpan sa iya tagipusoon.

Ang tanan nga nagatugyan sa Dios mangin-alagyan sang kapawa. Ginahimo sila sang Dios nga Iya galamiton sa pagsugid sa iban sang kamanggaran sang Iya bugay. Ang Iya saad amo, "Himuon Ko nga pagpakamaayo sila kag ang mga duog sa palibot sang Akon bakulod; kag patup-on Ko ang ulan sa iya panag-on; may mga ulan sang pagpakamaayo." Ezequiel 34:26.

Si Felipe nagsiling kay Natanael, "Kari kag tan-awa." Wala sia magpangabay sa iya sa pagbaton sang pamatuod sang iban, kundi sa pagtan-aw kay Kristo sa iya kaugalingon. Karon nga si Jesus nagkayab sa langit, ang Iya mga gintuton-an among Iya mga tiglawas sa tunga sang mga tawo kag ang isa sang mga paagi nga mapatubason sa pagdaog sa mga kalag para sa Iya amo ang pagpakita sang Iya karakter sa aton adlawadlaw nga kabuhi. Ang aton inpluensia indi nagasandig sing tama sa kon ano ang aton ginahambal, kundi kon ano kita. Ayhan ang mga tawo magapakigsuay kag maga- [174]

sumpong sang aton katarungan, ayhan magapamatok sila sang aton ginapangabay; apang ang isa ka kabuhi nga may dimaiyaiyahon nga gugma amo ang isa ka pamatuod nga indi sarang makasupak. Ang isa ka kabuhi nga malig-on, nga nagapahayag sang kaluyahon ni Kristo, among isa ka gahom sa kalibutan.

Ang pagtulon-an ni Kristo amo ang kapahayagan sang nasulod nga pagtalupangod kag eksperiensia, kag yadtong nakatuon sa Iya mahimo nga manunodlo suno sa diosnon nga pagsulondan. Ang pulong sang Dios, nga ginahambal sadtong ginpakabalaan sa iya kaugalingon bangod sini, may gahom nga nagahatag sing kabuhi nga makawiwili sa mga nagapamati, kag nagapatalupangod sa ila nga ina among buhi nga kamatuoran. Kon pagbatunon sang isa ang kamatuoran tungod nga ginahigugma niya ini, pagaipahayag niya ini sa iya pagginawi kag sa paningog sang iya tingog. Ginapahibalo niya yadtong iya gid nabatian, nakita, kag nahikapan sa pulong sang kabuhi, sa bagay nga ang iban sarang makaambit kaupod niya bangod sa pagkilala kay Kristo. Ang iya pa-matuod gikan sa bibig nga tinandog sang baga gikan sa halaran, among kamatuoran sa tagipusoon nga manogbaton, kag nagahikot sing pagkabalaan sa karakter.

Kag ang nagatinguha sa paghatag sing kapawa sa iban, pagapakamaayuhon sa iya kaugalingon. "May ulan sang pagpakamaayo." "Ang nagabunyag bunyagan man sia." Hulu. 11:25. Ang Dios sarang makalambot sang Iya lalambuton sa pagluwas sang mga makasasala sa wala sang aton bulig; apang agod makapatubo kita sang karakter kaangay sang iya ni Kristo, kinahanglan kita magambit sa iya bulohaton. Agod makasulod kita sa kalipayan Niya—ang kalipay sa pagtan-aw sa mga kalag nga gintubos bangod sang Iya pag-antos—kinahanglan kita magpakigbahin sa Iya pagpangabudlay sa pagtubos sa ila.

[175] Ang nahauna nga pagpahayag ni Natanael sang iya pagtuo, nga tama kabug-os kag hanuot kag putli, nagakaangay sang musika sa idulongog ni Jesus. Kag nagsabat Sia, "Bangod nga nagsiling Ako sa imo, nakita Ko ikaw sa idalom sang higuera, nagatuo bala ikaw? Makita mo ang dalagko pa nga mga butang sa sini." Sing malipayon ang Manlulowas nagapaabot sang Iya bulohaton sa pagwali sang maayong balita sa mahagop, kag sa pagbugkos sa mga buong sing tagipusoon kag pagbantala sang kahilwayan sa mga ginbihag ni

Satanas. Wala labot sang mahal nga mga pagpakamaayo nga gindala Niya sa mga tawo, si Jesus nagsiling, "Sa pagkamatuod, sa pagkamatuod, nagasiling Ako sa inyo, makita ninyo ang langit nga nabuksan, kag ang mga manogtunda sang Dios nga nagakayab kag nagakunsad sa ibabaw sang Anak sang tawo."

Diri si Kristo sa pagkamatuod nagasiling, Sa pangpang sang Jordan ang mga langit nagbukas, kag ang Espiritu nagkunsad kaangay sang salampati sa Ibabaw Nakon. Ang talan-awon isa lamang ka timaan nga Ako Anak sang Dios. Kon magtuo kamo sa Akon subong amo, ang inyo pagtuo pagahatagan sing kabuhi. Makita ninyo ang mga langit nga ginabuksan kag indi magatakop. Ginbuksan Ko sila sa inyo. Ang mga manogtunda sang Dios nagasaka nga nagadala sang mga pangamuyo sang imol kag pinigos sa Amay sa ibabaw, kag nagapanaog, nga nagadala sang pagpakamaayo kag paglaom, katutom, bulig, kag kabuhi, sa mga anak sang mga tawo.

Ang mga manogtunda sang Dios sa gihapon nagaligad gikan sa duta pakadto sa langit, kag gikan sa langit pakadto sa duta. Ang mga kalatingalahan ni Kristo sa mga ginasakit kag nagaantos ginahimo bangod sang gahom sang Dios paagi sa pag-alagad sang mga manogtunda. Kag bangod kay Kristo, paagi sa pag-alagad sang Iya langitnon nga mga manogbalita, ang tagsa ka pagpakamaayo nagaabot sa aton gikan sa Dios. Sang pagsuklob Niya sang tawhanon, ang aton Manlulowas na- gapahiusa sang Iya kabalaka sa sadtong [176] iya sang nahulog nga mga anak, lalaki kag babae, ni Adan, samtang paagi sa Iya pagkadiosnon nagapalig-on Sia sa trono sang Dios. Kag sa sini nga bagay si Kristo among alagyan sang pagpakighambal sang mga tawo sa Dios, kag sang Dios sa tawo.

[177]

Kapitulo 15—Sinalusalo sa Kasai

WALA paghimua ni Jesus ang Iya pag-alagad bangod sa dako nga bulohaton sa atubangan sang Sanhidrin sa Jerusalem. Sa tinipon-tipon sang panimalay sa diutay nga duog sa Galilea, ang Iya gahom ginpakita sa pagdugang sang kalipay sa isa ka sinalusalo sa kasal. Sa sini nga bagay nagapakita Sia sang iya kaawa sa mga tawo, kag buot Sia mag-alagad sa ila kalipayan. Sa kamingawan sang pagtilaw, Sia gid ang nag-inom sa tagayan sang pagkakailo. Nagkari Sia sa paghatag sa mga tawo sang tagayan sang pagpakamaayo, bangod sa pagpakabalaan sang relasyon sang kabuhi nga tawhanon.

Kutob sa Jordan, si Jesus nagbalik sa Galilea. May kasal sa Kana, diutay nga banwa indi malayo halin sa Nazaret: ang mga taglawas mga himata ni Jose kag ni Maria; kag si Jesus, sang pagkahibalo niya sini nga pagtipon sang panimalay nagkadto sa Cana, kag gin-agda Sia upod sang iya mga gintuton-an sa sinalusalo.

Sa liwat nasugata Niya ang Iya iloy nga sa isa ka tion nabulagan Niya. Nabatian ni Maria ang ginpakita sa Jordan sang pagbautismo sa Iya. Gindala ang balita sa Nazaret, kag gindala sa iya hunahona sing lab-as ang mga talan-awon nga sa madamo nga tuig gintago sa iya tagipusoon. Kaangay sa tanan nga Israel, si Maria gintandog sing [178] madalom sang bulohaton ni Juan Bautista. Nadumdoman niya sing maayo ang tagna nahanungod sang iya pagkatawo. Karon ang iya kaangtanan kay Jesus nagpadabdab sang iya paglaom liwat. Apang ang balita naglambot man sa iya nahanungod sang tago nga paglakat ni Jesus sa kamingawan, kag ginaipit sia sang magamo nga painoino.

Kutob sang adlaw sang pagkabati niya sang bantala sang manog-tunda sa puloy-an sa Nazaret, si Maria nagtipig sang tagsa ka ka-pahayagan nga si Jesus among Mesias. Ang Iya matam-is kag di-maiyaiyahon nga kabuhi nagpasalig sa iya nga Sia indi liwan kundi among Pinadala sang Dios. Apang nagaabot man sa iya ang mga pangduhadoha kag kapasuhan, kag ginahandom ang tion nga ang Iya himaya igapahayag. Ang kamatayon nagpahimulag sa iya gikan kay Jose, nga ini sia nakaambit sang iya pagkilala sang tinago sang

pagkatawo ni Jesus. Karon wala sia sing sin-o nga pagsugiran sang iya paglaom kag kahadlok. Ang nagligad nga duha ka bulan masubo kaayo. Nabulagan sia ni Jesus, nga sa Iya sini nakakita sia sing kalipay; nagpamalandong sia sang mga pulong ni Simon, "Ang isa ka espada magalapos sa imo kaugalingon nga kalag" (Lucas 2:35); nadumdoman niya ang tatlo ka adlaw nga kalisod sang paghunahona niya nga si Jesus nadula sa iya sing dayon; kag sa nagalangkag nga tagipusoon naghulat sia sa Iya pagbalik.

Sa sinalusalo sa kasal ginsugata niya Sia, ang amo man nga anak nga mahinay kag matinumanon. Apang lain na Sia. Ang Iya nawong nagbalhin. May agi sang pagpakig-away Niya sa kamingawan, kag ang bag-o nga pagpahayag sang pagkatalahuron kag gahom nagapahayag sang Iya langitnon nga bulohaton. Upod Niya among mga pamatan-on nga mga lalaki, nga ang ila mata nagasunod sa Iya sing matinahuron, kag nagatawag sa Iya nga Ginuo. Ining mga kaupdanan nagsugid kay Maria sang ila nakita kag nabatian sa pagbautismo kag sa iban nga duog. Sa katapusan nagsiling sia, [179] "Nakita namon Sia, nga nahanungod sa Iya si Moises sa kasugoan kag ang mga manalagna man nagsulat." Juan 1:45.

Samtang nagatilipon ang mga bisita, madamo ang daw okupado sa mga halambalanon nga makawiwili. Ang ginapunggan nga kinarankaran nagapadayon sa katilingban. Ang diutay nga kabon nagasugilanon sa mabinalak-on nga tingog apang mahinay, kag nagapasiplat nga may katingala sa Anak ni Maria. Sa nabatian ni Maria ang mga pamatuod sang gintuton-an nahanungod kay Jesus, ginlipay sia tungod sang iya pagsalig nga ang iya ginahuptan sing madugay nga paglaom indi nga walay pulos. Apang labi pa sia sang sa tawhanon kon wala magsimbog sa sining balaan nga kalipay ang agi sang kinaugali nga bugal nga iniloy. Sang nakita ang madamo nga nagapasiplat sa kay Jesus, naghandom sia nga pagpamatud-an Niya sa katilingban nga sa pagkamatuod pinasidunggan Sia sang Dios. Nagalaom sia nga kabay kunta may kahigayunan nga makabuhat Sia sing kalatingalahan sa atubangan nila.

Kinabatasan sang panag-on nga ang piesta sa kasal magpadayon sa pila ka adlaw. Sa sining hitabo, sa wala pa ang sinalusalo matapos, nasapwan nga naurot na ang alak. Ini nanginkabangdanan sang dako nga palaligban kag kasubo. Sa mga hitabo sang piesta indi kinabatasan nga wala sing alak, kag kon wala sini, daw nagapa-

hayag sang pagkadili maabiabihon. Subong himata sang kalasalon, si Maria nagbulig sa paghimos sang sinalusalo, kag karon naghambal sia kay Jesus, "Wala sila sing alak." Ining mga pulong isa ka pagpatalupangod sa Iya sa paghatag sang ginakihanglan nila. Apang si Jesus nagsabat, "Babae, ano bala ang imo sa Akon? Wala pa mag-abot ang Akon takna."

Ining sabat, nga daw makusa sa aton, wala nagapahayag sang kalas-ay ukon pagkadimatinahuron. Ang paghambal sang Manlu-
[180] lowas sa Iya iloy nagakasinanto sa pamatasan sa Sidlangan. Ginagamit ini sa mga tawo sang ginapakitaan sang pagtahod. Ang tagsa nga paggawi sang dutan-on nga kabuhi ni Kristo nagakasinanto sa tulomanon nga Iya gid ginhatag, "Tahura ang imo amay kag ang imo iloy." Ex. 20:12. Sa krus, sa Iya katapusan nga kalulo ayon sa Iya iloy, si Jesus liwat naghambal sa Iya sa amo man nga bagay samtang ginatulin Niya sia sa pagtatap sang Iya hinigugma nga gintuton-an. Ining duha ka buhat, sa sinalusalo kag sa krus, among paghigugma nga ginapahayag sa tingog kag sa panulok kag sa kinabatasan nga ginabutyag sang Iya mga pulong.

Sa Iya pagduaw sa templo sang bata pa Sia, sang ginabuksan ang tinago sang Iya bulohaton sa kabuhi, si Kristo nagsiling kay Maria, "Wala bala kamo makahibalo nga kinahanglan nga yara Ako sa balay sang Akon Amay?" Lucas 2:49. Ining mga pulong among sadsaran sang Iya bug-os nga kabuhi kag bulohaton. Ang tanan nga butang ginapaulihi sa Iya bulohaton, ang dako nga bulohaton sa pagpanubos nga tungod sini nagkari Sia sa kalibutan sa paghimo. Karon ginsulit Niya ang leksyon. May yara nga katalagman nga pagkabigon ni Maria ang Iya relasyon kay Jesus sa bagay nga pag-angkunon sing pinasahi kag nga may kinamatarong sia sa pagsugo sa Iya sa Iya bulohaton. Sa katloan ka tuig Sia nangin isa ka mahigugmaon kag matinumanon nga anak, kag ang Iya gugma wala magbalhin; apang karon kinahanglan nga yara Sia sa bulohaton sang Iya Amay. Subong Anak sang Labing Mataas kag Manlulowas sang kalibutan, wala sing dutan-on nga higot ang dapat magpugong sa Iya gikan sa Iya bulohaton, ukon mag-inpluensia sang Iya pagginawi. Kinahanglan Sia magginawi nga hilway sa pagbuhat sang kabubot-on sang Dios. Ini nga leksyon para man sa aton. Ang mga ginapangako sang Dios tama ka importante labi pa sang sa tawhanon nga relasyon. Wala
[181] sing kawilihan nga dutan-on ang dapat magsablag sang aton mga tiil

sa dalan sa diin ginasugo Niya kita nga paglaktan.

Ang paglaom lamang sa pagtubos sang aton nahulog nga kaliwat yara kay Kristo; sarang lamang makita ni Maria ang kaluwasan paagi sa Kordero sang Dios. Sa iya kaugalingon wala sia sing merito. Ang iya pagpakigangot kay Jesus wala nagpahamtang sa iya nga magtuhay sa iban nga tawhanon nga kalag. Ini ginapahayag sa mga pulong sang Manlulowas. Ginapaathag Niya ang ginakatuhayan sa tunga sang Iya relasyon sa iya subong Anak sang tawo kag subong Anak sang Dios. Ang higot sang pagkahimata sa tunga nila wala nagapahamtang sa iya nga magpakigtupong sa Iya.

Ang mga pulong, "Wala pa mag-abot ang Akon takna," nagatudlo sang kamatuoran nga ang tagsa ka hulag sang kabuhi ni Kristo sa duta nagatuman sang piano nga nahimo na kutob sa mga adlaw nga walay katubtoban. Sa wala pa Sia magkari sa duta, ang piano nahumlad sa atubangan Niya, himpit sa tanan nga bahin. Apang sang nagalakat Sia sa tunga sang mga tawo, ginatuytoyan Sia, tikang kag tikang, sang kabubot-on sang Amay. Wala Sia nagaduhadoha sa pagbuhat sa tinangdoan nga tion. Sa amo man pagtugyan naghulat Sia tubtob ang tion nag-abot.

Sang paghambal Niya kay Maria nga ang Iya takna wala pa mag-abot, si Jesus nagasabat sa iya panghunahona nga wala pagihambal—sa ginahuptan nga pagpaabot nga yara man sa iya mga tawo. Nagalaom sia nga igapahayag Niya ang Iya kaugalingon subong Mesias, kag maglingkod sa trono sa Israel. Apang ang tion wala magabot. Indi subong isa ka Hari, kundi subong isa ka "Lalaki sa mga kasubo, kag nakakilala sang kalisod," ginbaton ni Jesus ang kapalaran nga tawhanon.

Apang' walay sapayan nga si Maria wala sing matarong nga paghangop sang bulohaton ni Kristo, nagasalig sa Iya sing himpit. Ginbaton ni Jesus ini nga pag- tuo. Sa pagdungog sang pagsalig ni [182] Maria kag sa pagpalig-on sang pagtuo sang Iya mga gintuton-an, ang nahauna nga kalatingalahan ginbuhat. Ang mga gintutonan kinahanglan magsugata sang madamo kag dalagko nga mga pagsulay sa pagkadimatinuohon. Sa ila ang mga tagna nagpaathag sini nga indi mabaisan nga si Jesus among Mesias. Nagpangita sila sing mga pangulo nga balaan sa pagbaton sa Iya nga may pagsalig nga labi pa kadako sang sa ila kaugalingon. Ginpahayag nila sa tunga sang mga tawo ang makatilingala nga bulohaton ni Kristo kag ang ila

kaugalingon nga pagsalig sa Iya bulohaton, apang nagkalatingala kag nagkalasubo sila sing mapait bangod sa ila pagkadili matinuohon, kag tapat nga pamatok, kag kaawayon batok kay Jesus, nga ginpakita sang mga saserdote kag rabbi. Ang maaga nga kalatingalahan sang Manlulowas nagpalig-on sa mga gintuton-an sa pagtindog batok sining panumpong.

Sa wala matublag sang mga pulong ni Jesus, si Maria nagsiling sa mga nagaalagad sa latok, "Ang bisan ano nga isiling Niya sa inyo buhata ninyo." Sa sini nga bagay naghimo sia kutob sa iya masarangan sa pagaman sang dalan para sa bulohaton ni Kristo.

Sa luyo sang gawang nagatindog ang anom ka dalagko nga tadyaw nga bato, kag si Jesus nagsugo sa mga suloguon sa pagpuno sini sang tubig. Ginhimo ini. Niyan sang ginkinahanglan ang alak, nagsiling Sia, "Sanduka ninyo karon, kag dalha ini sa manogtatap sang sinalusalo." Sa baylo sang tubig nga ginsulod sa mga tadyaw, ang alak amo ang nagguwa. Ang manogdumala sang sinalusalo kag ang mga bisita sa kabilugan wala makahibalo nga ang alak kinulang. Sang gintilawan yadtong gindala sang mga suloguon, nasapwan sang manogdumala labi ini kaayo sang iya nainom tubtob niyan, kag tuhay kaayo sang sa ginsirbe sa ginsugiran sang sinalusalo. Nagbalikid sia sa nobyo kag magsiling, "Ang tagsa ka tawo nagabutang [183] sing una sang maayong alak, kag sang nakainom sing tama ang mga [184] tawo, ugaling ang kubos nga alak; apang natago mo ang maayong alak tubtob karon."

Subong nga ang mga tawo nagabutang sang labing maayo nga alak sing una, ugaling sa ulihi inang malain, subong man sini ang ginabuhat sang kalibutan sa iya mga ginahatag. Inang iya ginahatag sarang makapahamuot sang mata kag nagapakunyag sang mga balatyagon, apang masapwan nga indi makabusog. Ang alak mahimo nga tama kaisog, kag ang sinadya masubo. Inang ginasugoran sang ambahanon kag sinadya nagatapos sa kalapyo kag sa kasulob-an. Apang ang mga hatag ni Jesus sa gihapon lab-as kag bag-o. Ang sinalusalo nga Iya ginaaman sa kalag wala gid nagakapaso sa paghatag sing kabulosgan kag kalipay. Ang tagsa ka hatag nga bag-o nagapadugang sang ikasarang sang nagabaton sa pagabiabi kag pagpangalipay sang mga pagpakamaayo sang Ginuo. Nagahatag Sia sing bugay tungod sa bugay. Indi sarang mahimo nga pagkulangon. Kon magpabilin ka sa Iya, ang kamatuoran nga

nabaton mo ang isa ka hatag nga bugana karon nagapasalig sang labi ka bugana nga hatag buas. Ang mga pulong ni Jesus kay Natanael nagapahayag sang kasugoan sang pag-alima sang Dios sa mga anak sang pagtuo. Sa tagsa ka bag-o nga pagpahayag sang Iya gugma, nagahambal Sia sa tagipusoon nga mabinatunon, "Nagatuo bala ikaw? makita mo ang dalagko pa nga butang sa sini." Juan 1:50.

Ang hatag ni Kristo sa sinalusalo sang kasal among isa ka simbolo. Ang tubig nagatiglawas sang pagtugmaw sa Iya kamatayon; ang alak, pag-ula sang Iya dugo tungod sa mga sala sang kalibutan. Ang tubig nga ginbubo sa mga tadyaw gindala sang tawhanon nga kamot, apang ang pulong ni Kristo lamang amo ang sarang makahatag sang gahom nga nagahatag sing kabuhi. Subong man sini ang mga seremonya nga nagatudlo sa kamatayon sang Manlulowas. Bangod lamang sa gahom ni Kristo nga nagapanghikot bangod sa [185] pagtuo, nga may ikasarang sa pagpakaon sa kalag.

Ang pulong ni Kristo nagaaman sing nagakaigo sa sinalusalo. Tama kabugana sang ginaaman sang Iya bugay sa pagpanas sang kalautan sang mga tawo, kag sa pagbag-o kag pagsakdag sang kalag.

Sa nahauna nga sinalusalo nga gintambungan Niya upod sang Iya mga gintuton-an, si Jesus naghatag sa ila sang tagayan nga nagasimbolo sang Iya bulohaton para sa ila kaluwasan. Sa katapusan nga panihapon ginhatag Niya ini liwat, sa pagtukod sinang balaan nga seremonya nga paagi sini ang Iya kamatayon igapahayag tubtob "magkari Sia." 1 Cor. 11:26. Kag kasubo sang mga gintuton-an sa pagbulag gikan sa ila Ginuo ginlipay sang saad sa pagtilingob, sa pagsiling Niya, "Indi na Ako mag-inom sining bunga sang ubas, tubtob sadtong adlaw nga magainom Ako sini sing bag-o kaupod ninyo sa ginharian sang Akon Amay." Mat. 26:29.

Ang alak nga ginhatag ni Kristo sa sinalusalo, kag inang ginhatag Niya sa mga gintuton-an subong simbolo sang Iya kaugalingon nga dugo, among puraw nga duga sang ubas. Nahanungod sini ang manalagna nga si Isaias sang paghambal niya sang bag-o nga alak "pinungpong," kag nagasiling sia, "Dili ini paglaglaga, kay may yara nga pagpakamaayo sa iya." Isa. 65:8.

Si Kristo sa Daan nga Katipan amo ang naghatag sing pagpaandam sa Israel "Ang alak manog-uligyat, ang ilimnom nga masingkal amo ang manogpagahod; kag bisan sin-o nga nagsayop sa sini indi maalam." Hulu. 20:1. Kag sa Iya kaugalingon wala maghatag sang

amo nga ilimnon. Si Satanas nagasulay sa mga tawo sa pagpatuyang nga magapadulom sang katarungan kag magapabinhod sang inoghalangop espirituhanon, apang si Kristo nagatudlo sa aton sa pagdala sang idalom nga kinaugali agod magpasakop. Ang Iya bug-os nga [186] kabuhi among huwaran sang pagdumili sang kaugalingon. Agod pagtapna sang gahom sang gana sa pagkaon, nagantos Sia tungod sa aton sang labing mabaskog nga pagtilaw nga sarang mabatas sang tawhanon. Si Kristo amo ang nagsugo nga si Juan Bautista indi dapat mag-inom sang alak ukon sang masingkal nga ilimnon. Sia amo ang nagsugo sang amo man nga paglihi sa asawa ni Manoa. Kag ginhambal Niya ang paghimalaot sa tawo nga magbutang sang botelya sa bibig sang iya isigkatawo. Wala nagasumpong si Kristo sang Iya kaugalingon nga pagtulon-an. Ang wala mapaaslom nga alak nga ginhatag Niya sa mga bisita sa kasal, among maayo kag nagapabakod nga ilimnon. Ang iya epekto amo ang pagdala sang inogdilimdim nga magkasinanto sa maayong gana.

Sang naghambal ang mga bisita sa sinalusalo na-hanungod sang kalidad sang alak, ginhimo ang pagpangusisa kag ang mga suloguon nagsugid. Sa isa ka tion dako katama ang katingala sang mga bisita paghunahona nahanungod sa Iya nga nagbuhat sang makatilingala nga buhat. Sang ginpangita nila sia sa ulihi, nasapwan nga naglakat Sia sing mahipos sa bagay nga bisan ang Iya mga gintuton-an wala makatalupangod.

Ang mga tawo nagatalupangod karon sa mga gintuton-an. Sa nahauna nga tion may kahigayunan sila sa pagkilala sang ila pagtuo kay Jesus. Ginsugid nila ang ila nakita kag nabatian sa Jordan, kag ginsindihan sa madamo nga tagipusoon ang paglaom nga ang Dios nagbangon sang isa ka manogluwas sang Iya banwa. Ang balita sang kalatingalahan naglapnag sa bug-os nga duta, kag gindala sa Jerusalem. Sa bag-o nga kabalaka ang mga saserdote kag mga tigulang nag-usisa sang mga tagna nahanungod sang pagkari ni Kristo. May yara nga mabinalak-on nga handom sa paghibalo sang bulohaton sining bag-o nga manunodlo, nga nagpakita sa tunga sang mga tawo sa but-anan nga pagginawi.

[187] Ang bulohaton ni Kristo sing maathag baliskad sa iya sang mga tigulang sang mga Judio. Ining pagkabig sang pinalatunlaton kag pagkasalimpapaw naglaglag sang tanan nga matuod nga kahilwayan sang hunahona ukon sang buhat. Nagakabuhi sila sa dayon nga

katahap basi pagdagtaan. Sa paglikaw gikan sa mga "dili matinlo" nagapalayo sila, indi lamang sa mga Hentil, kundi gikan sa kalabanan sang ila kaugalingon nga mga tinawo, nga wala nagapangita sang kaayuhan nila, ukon sa pagdaog sang ila pagpakig-abyan. Bangod sa pagpabilin sa walay langan sa sining mga butang, ginpakunol nila ang mga hunahona kag ginpakitid ang dulonan sang ila kabuhi. Ang ila huwaran nagapabaskog sang pagkamaiyaiyahon kag intoleransia sa tunga sang tanan nga sari sang tawo.

Ginsugoran ni Jesus ang bulohaton sang reporma bangod sa pagpalapit sa hapiit kag simpatiya sa mga tawo. Samtang nagapakita Sia sang labing dako nga pagtahod sa kasugoan sang Dios, ginsabdong Niya ang salimpapaw nga pagkamasinimbahon sang mga Fariseo, kag nagatinguha sa pagguba sang kudal nga nagaulot sa tunga sang lainlain nga sari sang katilingban, agod sarang Niya matingob ang mga tawo subong mga anak sang isa ka panimalay. Ang Iya pagtambong sa sinalusalo sa kasal gintuyo nga mangin isa ka tikang sa padulong sini.

Ginsugo sang Dios si Juan Bautista sa pagpuyo sa kamingawan, agod sarang sia maapinan gikan sa inpluensia sang mga saserdote kag mga rabbi, kag maaman sa pinasahi nga bulohaton. Apang ang kaid-id kag ginpinig nga kabuhi indi huwaran sa mga tawo. Si Juan gid wala magsugo sa iya manogpalamati sa pagbiya sang ila una nga mga katungdanan. Ginsugo niya sila sa paghatag sing pamatuod sang ila paghinulsol bangod sa pagkamatutom sa Dios sa duog sa diin gintawag Niya sila.

Ginsabdong ni Jesus ang pagpatuyang sa kaugalingon sa tanan niya nga dagway, apang sosyal Sia sa Iya ki- naugali. Ginabaton Niya ang pagkamaabiabihon sang tanan nga tawo, nga nagapangduaw sa mga puloy-an sang manggaranon kag imol, ang may tinon-an kag wala sing alam, kag nagatinguha sa pagbayaw sang ila hunahona nga espirituhanon kag walay katubtoban. Wala Sia nagatugot sang pagkamausikon, kag wala sing landong sang kalibutan nga pagkalahugan ang pagdagta sang Iya pagginawi; apang makita Niya ang kalalipayan sa mga talan-awon sang kasadyahan nga but-anan, kag bangod sa Iya pagtambong, ginaaprobahan Niya ang tinipontipon sosyal. Ang kasal sang mga Judio isa ka makatalandog nga hitabo, kag ang iya kasadyahan ginakahamut-an sang [188]

Anak sang tawo. Bangod sa pagtambong sining sinalusalo, si Jesus nagapadungog sang kasal subong diosnon nga palatukoran.

Sa Daan kag Bag-ong Katipan, ang relasyon sang pagasawahay ginagamit sa pagpahayag sang malulo kag balaan nga paghiusa nga yara sa tunga ni Kristo kag sang Iya mga tinawo. Sa hunahona nga Jesus ang kalipayan sang piesta sa kasal nagatudlo sa pagkinalipay sadtong adlaw kon pagdalhon Niya ang Iya nobya sa puloy-an sang Amay, kag ang tinubos kag ang Manunobos magalingkod sa panihapon sang kasal sang Kordero. Nagasiling Sia, "Subong sang nobyo nga nagakalipay sa palangasaw-on, sa amo magakalipay sa imo ang imo Dios." "Indi ka na pagtawgon Binayaan; . . . kundi tawgon ka *Ang Akon Kalipay;* magakasadya Sia sa imo nga may kalipay, magapahuway Sia sa Iya gugma; magakalipay Sia sa imo nga may inamba." Isa. 62:5, 4; Sofonias 3: 17. Sang ang palanan-awon sang langitnon nga mga butang gintugot kay Juan nga pinadala, nagsulat sia: "Nabatian ko ang daw tingog sang dakong kadam-an, subong sang daganas sang madamong tubig, kag subong sang tunog sang mabaskog nga mga daguob, nga nagasinggit, Aleluya! Kay ang Ginuo nga aton Dios nga Makaako nagahari. Magkalipay kita kag [189] magkasadya sing lakas kag maghimaya sa Iya, kay ang kasal sang Kordero nag-abot, kag nakaaman na ang Iya Nobya." "Bulahan ang mga ginaagda sa panihapon sang kasal sang Kordero." Bug. 19:6, 7, 9.

Nakita ni Jesus sa tagsa ka kalag ang isa nga kinahanglan tawgon sa Iya ginharian. Nalambot Niya ang tagipusoon sang mga tawo bangod sa paglakat sa tunga nila subong isa nga nagahandom sang ila kaayuhan. Ginapangita Niya sila sa mga dalan sang banwa, sa mga balay nga pribado, sa mga sakayan, sa sinagoga, sa baybayon sang linao, kag sa sinalusalo sa kasal. Ginasugata Niya sila sa ila matagadlaw nga pagpamugon kag nagapakita sing kabalaka sa ila kalibutanon nga mga bulohaton. Ginadala Niya ang Iya mga pagtudlo sa sulod sang balay nga nagadala sang mga panimalay sa ila kaugalingon nga puloy-an sa idalom sang inpluensia sang Iya diosnon nga pagtambong. Ang Iya mabaskog nga simpatiya personal nagabulig sa pagdaog sa mga tagipusoon. Masunson didto Sia sa mga bukid sa pagpangamuyo nga isahanon, apang ini among pagaman sang Iya pagpangabudlay sa tunga sang mga tawo sa aktibo nga kabuhi. Gikan sini nga panahon magalakat Sia sa pagbulig sa

mga masakit, sa pagtudlo sa mga walay alam, kag sa pagbugto sang talikala gikan sa mga bihag ni Satanas.

Bangod sa personal nga pagpakigkita kag paghiliupod si Jesus naghanas sang Iya mga gintuton-an. Kon kaisa ginatudloan Niya sila, nga nagalingkod sa tunga nila sa higad sang bukid; kon kaisa sa luyo sang dagat, ukon nagalakat upod nila sa dalanon, ginapahayag Niya ang mga tinago sang ginharian sang Dios. Wala Sia sagad wali subong sa mga tawo karon. Bisan diin ang tagipusoon nagabukas sa pagbaton sang diosnon nga balita, ginapahayag Niya ang mga kamatuoran sang dalan sang kaluwasan. Wala Sia nagasugo sa Iya mga gintuton-an sa pagbuhat sini ukon sina, kundi nagsiling, "Sunod kamo sa akon." Sa Iya panlakatan sa kaumhan kag mga [190] banwa ginadala Niya sila agod makita nila kon daw ano ang Iya pagtudlo sa mga tawo. Ginapahiusa Niya ang ila kabalaka sa Iya kag nagaisa sila sa Iya sa bulohaton.

Ang huwaran ni Kristo sa pagpahiusa sang Iya ka-ugalingon sa bulohaton sang tawo kinahanglan pagsundon sang tanan nga nagawali sang Iya pulong, kag sang tanan nga nakabaton sang maayong balita sang Iya bugay. Indi naton dapat isikway ang pag-ambitay sosyal. Indi kita dapat magpinig sang aton kaugalingon gikan sa iban. Agod malambot ang tanan nga sari sang mga tawo, kinahanglan kita magsugata diin sila. Talagsa nga magapangita sila sa aton sa ila kaugalingon nga kabubot-on. Indi lamang gikan sa pulpito ang tagipusoon sang mga tawo matandog sang diosnon nga kamatuoran. May yara nga iban nga palangumhan sang pagpangabudlay, ayhan kubos ini, apang may palaabuton. Ini sia makita sa puloy-an sang mga kubos kag sa palasyo sang mga gakod; sa maabiabihon nga latok, kag sa tinipontipon sang katilingban para sa matinlo nga pagkinasadya.

Subong mga gintuton-an ni Kristo indi kita kinahanglan magimpon sa kalibutan tungod lamang sa gugma sa pagkinalipay, sa paghiusa upod nila sa kabuangan. Ina nga mga paghiliupod sarang makapatubas sang kahalitan lamang. Indi gid kita magtugot sa pagpakasala bangod sa aton mga pulong ukon buhat, sang aton paghipos ukon sang aton pagtambong. Bisan diin kita kumadto, kinahanglan kita magdala kay Jesus upod naton, kag sa pagpahayag sa iban sang kamahalan sang aton Manlulowas. Apang yadtong nagatipig sang ila relihiyon bangod sa pagtago sini sa sulod sang mga

dingding mawalaan sang hamili nga kahigayunan sa pagbuhat sing kaayuhan. Bangod sa relasyon sosyal, ang relihiyon Kristohanon nagapakigkita upod sa kalibutan. Ang tagsatagsa nga nakabaton [191] sang diosnon nga kappa- wa, kinahanglan magpasanag sang dalanon sadtong wala makahibalo sang Kapawa sang kabuhi.

Tanan kita dapat mahimo nga saksi sa kay Jesus. Ang gahom sang katilingban nga ginapakabalaan sang bugay ni Kristo, kinahanglan magpauswag sang pagpandaog sing mga sala sa Manlulowas. Tugoti nga ang kalibutan makakita nga indi kita ginalibang sing maiyaiyahon sang aton kaugalingon nga bulohaton, kundi handom naton nga ang iban makaambit sang aton mga pagpakamaayo kag mga kahigayunan. Tugoti sila sa pagtanaw nga ang aton relihiyon wala nagabuhat sa aton nga dili mainawaon ukon estrikto. Tugoti nga ang tanan nga nagasiling nga nakita nila si Kristo, magalagad subong sang Iya pag-alagad sa kaayuhan sang mga tawo.

Indi kita dapat maghatag sa kalibutan sang butig nga pagpatalupangod nga ang mga Kristohanon masinulob-on kag dimalipayon nga mga tawo. Kon ang aton mata naunay kay Jesus, makita naton ang isa ka maluloy-on nga Manunobos, kag magadakop kita sang kapawa gikan sa Iya nawong. Bisan kon diin nagahari ang Iya Espiritu, didto nagapabilin ang paghidaet. Kag may yara nga kalipay man tungod nga may yara nga malinong kag balaan nga pagsalig sa Dios.

Si Kristo nagakahamuot kon ang Iya mga sumolunod nagapakita nga, wala sapayan nga tawhanon, nga umalambit sila sang diosnon nga kinaugali. Indi sila estatua, kundi buhi nga mga lalaki kag mga babae. Ang ila tagipusoon nga ginpabugnaw sang tun-og sang diosnon nga bugay, nagabukas kag nagahabok sa Adlaw sang Katarungan. Ang kapawa nga nagaiwag sa ila nagaiwag sa iban sa mga binuhatan nga ginasilakan sang gugma ni Kristo.

Kapitulo 16—Sa Iya Templo [192]

"SA tapos sini nagdulhog Sia pa Capernaum upod ang Iya iloy kag ang Iya mga utod kag ang Iya mga gintuton-an; kag wala sila magpabilin didto sing madamo nga adlaw. Malapit na ang Paskua sang mga Judio kag si Jesus nagtaklad pa Jerusalem."

Sa sining panlakatan, si Jesus nagbuylog sa isa ka dako nga kabon nga magalakat man pa dakbanwa. Wala Niya mapahibalo pa sing dayag ang Iya bulohaton, kag nagaimpon Sia sa kadam-an nga wala matalupangdi. Nahanungod sining mga hitabo ang pagkari sang Mesias nga sing pinasahi ginapahayag ni Juan sa iya bulohaton, masunson among tema sang halambalanon. Ang paglaom sang pagkadako pungsodnon amo ang ginasugilanon nga may mainit nga entusiasmo. Nahibaloan ni Jesus nga ining paglaom mapaso, tungod nga napasad sia sa sayop nga pagsaysay sang mga Kasulatan. Sa madalom nga kahanuot ginpaathag Niya ang mga tagna, kag gintinguhaan Niya ang pagpukaw sa mga tawo agod mag-usisa sing matul-id sang pulong sang Dios.

Ang mga pangulo sang mga Judio nagtudlo sa mga tawo nga sa Jerusalem kinahanglan sila tudloan sa pagsimba sa Dios. Diri sa tion sang simana sang Paskua madamo ang nagtilipon, nga nagkalari halin sa tanan nga bahin sang Palestina, kag sa malayo nga mga duta. [193] Ang mga hulot sang templo gutok sang kadam-an. Madamo ang wala makadala sang mga halad nga pagaihalad sa pagsimbolo sang isa ka dako nga Halad. Agod may kahapusan nahanungod sini, ang mga hayop ginabakal kag ginabaligya sa guwa hulot sang templo. Diri ang tanan nga sari sang mga tawo nagtililipon sa pagbakal sang ila mga halad. Diri ang dumoluong nga kuarta ginakambyohan sang kuarta sang santuaryo.

Ang tagsa ka Judio ginakinahanglan sa pagbayad tuigtuig sing tunga sa siklo (20 pisos) subong "gawad tungod sa iya kalag;" kag ang matipon nga kuarta ginagamit sa pagsakdag sang templo. Ex. 30:12-16. Wala labot sini, dalagko nga mga kantidad ang ginadala subong halad nga kinabubot-on, nga pagaisulod sa bahandian sang

templo. Kag ginakinahanglan nga ang tanan nga kuarta nga dumoluong kinahanglan kambyohan sang kuarta nga ginatawag nga siklo sang templo, nga ginabaton para sa bulohaton sang santuaryo. Ang pagkambyohanay sang kuarta nagahatag sing kahigayunan sa pagdaya kag paglugos, kag ini nahimo nga makahuloya nga negosyo nga among ginahalinan sang pangita sang mga saserdote.

Ang mga manogpangalima nagpangayo sang tama kataas nga bili sa mga hayop nga mabaligya, kag nagabahin sila sang ila ganansia upod sang mga saserdote kag mga manogmando, nga sa sini nga bagay nagapamanggad sang ila kaugalingon sa gasto sang mga tawo. Ang mga manogsimba gintudloan sa pagtuo nga kon indi sila maghalad, ang pagpakamaayo sang Dios indi magabot sa ila mga anak ukon sa ila mga duta. Sa sini nga bagay ang bili sang mga hayop sarang mapataas; tungod nga sa tapos sila makakari halin sa malayo, ang mga tawo indi buot magpauli sa wala magbuhat sang panimbahon nga tungod sini nagkalari sila.

[194] Madamo nga mga halad ang ginhalad sa tion sang Paskua kag ang baligyaay sa templo tama kadako. Ang kinagumon nagapahayag sang magahod nga tindahan sang mga hayop sa baylo sang balaan nga templo sang Dios. Sarang mabatian ang matalom nga paginayuay, ang pagmimi sang mga sapat, kag pagmama sang mga karnero, ang igong sang mga salampati, nga ginasimbugan sang lagting sang kuarta kag maakigon nga pagbaisay. Tama kadako nga kinagumon sa bagay nga ang mga manogsimba ginatublag, kag ang mga pulong nga ginahambal sa Labing Mataas ginalumsan nga kagahod nga nagalambot sa templo. Ang mga Judio bugalon kaayo sa ila pagkamasinimbahon. Nagakalipay sila tungod sang ila templo, kag ginakabig nila nga isa ka pasipala ang paghambal sing pulong nga indi nagapauyon sa iya; tama sila ka-idid sa paghikot sing mga seremonya sa kaangtanan sini; apang ang gugma sa kuarta naglandas sang ila pagkamaid-id. Daw halos sila makahangop kon daw ano kalayo sang ila pagpalayo gikan sa orihinal nga tinutoyo sang bulohaton nga gintukod sang Dios sa Iya kaugalingon.

Sang pagpanaog sang Ginuo sa Bukid sang Sinai, ang duog gintugyan bangod sang Iya pagtambong. Si Moises ginsugo sa pagpahamtang sing mga dulonan palibot sa bukid kag sa pagpakabalaan sini, kag ang pulong sang Ginuo nabatian nga nagapaandam: “Kag magabutang ka sing mga dulonan sa katawohan sa palibot,

nga nagasiling, Andam kamo nga indi kamo magtaklad sa bukid ukon magtandog sang dulonan sini; ang bisan sin-o nga magtandog sang bukid patyon; wala sing kamot nga magtandog sa iya, kundi sia batuhon ukon panaon; bisan ini sapat ukon tawo, indi sia mabuhi." Ex. 19:12, 13. Sa sini nga bagay ang leksyon ginatudlo nga bisan diin ang Dios nagapahayag sang Iya pagtambong, ang duog balaan. Ang mga hulot sang templo sang Dios kinahanglan pagkabigon subong balaan. Apang sa paghingamo sang ganansia, tanan ini ginakalimutan.

Ang mga saserdote kag mga manogdumala ginatawag subong [195] tiglawas sang Dios sa pungsod; kuntani kinahanglan nila tadlungon ang mga abuso sa hulot sang templo. Kuntani ginhatagan nila ang tawo sing huwaran sang katarong kag kaluoy. Sa baylo nga pagtun-an nila ang ila kaugalingon nga ganansia, kuntani kinahanglan nila pagtalupangdon ang kahimtangan kag kinahanglanon sang mga manogsimba, kag maghanda sa pagbulig sadtong indi sarang makabakal sang ginakinahanglan nga mga halad. Apang wala nila paghimua ini. Ang paghamkon amo ang pagpatig-a sang ila tagipusoon.

May nagakalari sa sining piesta sadtong nagaantos, sadtong imol kag ginapiutan. Ang bulag, ang piang, ang bungol, didto sila. Ang iban ginayayongan. Madamo ang nagakalari nga tama gid kaimol sa pagbakal sang labing kubos nga halad para sa Ginuo, tama kaimol sa pagbakal sang pagkaon sa pagpaumpaw sang ila gutom. Ini sila nasubo kaayo bangod sang ginpahayag sang mga saserdote. Ang mga saserdote nagapabugal sang ila pagkamasinimbahon; nagasiling sila nga sila among bantay sang mga tawo; apang tagumatayon, nagapakiluoy sa ila sa wala sing pulos. Ang ginaantos nila indi makapukaw sang kaluoy sa tagipusoon sang mga saserdote.

Sang pagsulod ni Jesus sa templo, nagtulok Sia sa bug-os nga talan-awon. Nakita Niya ang indi matadlong nga transaksyon. Nakita Niya ang kalisod sang imol, nga nagahunahona nga sa wala sing pag-ula sang dugo wala sing kapatawaran sa ila mga sala. Nakita Niya nga ang guwa sang hulot sang Iya templo ginhimo nga isa ka duog sang pagkambyohan.

Nakita ni Kristo nga ang isa ka butang dapat himuon. Madamo nga mga seremonya ginapatuman sa mga tawo sa wala sing nagakaigo nga pagtudlo nahanungod sang ila pagkaimportante. Ang

mga manogsimba nagahalad sang ila mga halad sa wala sing paghangop nga ini sila among simbolo sang himpit lamang nga [196] Halad. Kag sa tunga nila nga wala makilala kag wala ginapadunggi, nagatindog ang Isa nga ginasimbolo sang tanan nila nga bulohaton. Naghatag Sia sing intruksyon nahanungod sang mga halad. Nahangpan Niya ang kapuslanan sang ila simbolo, kag nakita Niya nga karon ginpatiko kag wala mahangpi. Ang pagsimba espirituhanon nagakadula sing madagmit. Wala sing nagahigot sa mga saserdote kag manogdumala sa ila Dios. Ang bulohaton ni Kristo kinahanglan magtukod sang lain nga panimbahon.

Sa panulok nga nagausisa, nagatan-aw si Kristo sa talan-awon sa atubangan Niya samtang nagatindog Sia sa hagdanan sang hulot sang templo. Sa mata nga tagnaanon nagatulok Sia sa palaabuton, kag nakita Niya indi lamang mga tinuig, kundi mga siglo kag mga katuigan. Nakita Niya kon daw ano ang pagsubol sa mga imol gikan sa ila kinamatarong kag ang pagdumili agod ang maayong balita indi pag-iwali sa mga imol. Nakita Niya kon daw ang pagtago sang gugma sang Dios gikan sa mga makasasala, kag ang mga tawo maganegosyo sang Iya bugay. Sa nagatulok Sia sang talan-awon, ang kaakig, pagbulot-an, kag gahom makita sa Iya nawong. Ang mga tawo nagatalupangod sa Iya. Ang mata sadtong nagapakigbahin sa ila dibalaan nga bulohaton nagadulot sa Iya nawong. Indi sila sarang makabiya sang ila pagtulok. Ginabatyag nila nga ining Tawo nagabasa sang ila nasulod nga hunahona, kag natukiban nila ang ila natago nga mga tinutoyo. Ang iban nagatinguha sa pagtago sang ila mga nawong, nga daw ang ila malaot nga binuhatan nasulat sa ila mga nawong, nga pagausisaon sadtong manog-usisa nga mga mata.

Ang kinagumon naglinong. Ang kagahod sang pagbinaklanay kag pag-inayuay nag-untat. Naglinong kaayo. Ang solemne nga kahadlok naggahom sang kadam-an. Nagakaangay sila sadtong ginpaatubang sa hulokmanan sang Dios sa paghatag sing husay sang [197] ila mga binuha- tan. Sang nagatulok sila kay Kristo, makita nila ang paglabay sang pagkadiosnon sa sapot nga tawhanon. Ang Halangdon sang langit nagatindog subong sang pagtindog sang Hukom sa katapusan nga adlaw—wala ginalibuti karon sang himaya nga sadtong magaalagad sa Iya, apang may amo man nga gahom sa pagbasa sang kalag. Ang Iya mata nagatulok sa ibabaw sang kadaman, nga nagatalupangod sa tagsatagsa. Ang Iya dagway nagapaibabaw sa

ila nga may pagmando nga talahuron, kag ang diosnon nga kapawa nagaiwag sa Iya nawong. Naghambal Sia kag ang Iya maathag kag matayog nga tingog—nga nagakaangay sang Iya pagbantala sa Bukid sang Sinai sang kasugoan nga ginalapas sang mga saserdote kag mga punoan—mabatian sa mga arko sang templo: "Kuhaa ninyo ining mga butang diri; dili ninyo paghimuon ang balay sang Akon Amay nga balay nga balaligyaan."

Sing mahinay nagpanaog Sia sa mga lintang, kag sang nabayaw Niya ang putik nga lubid, nagsugo Sia sa mga nagabinaklanay sa paghalin gikan sa silong sang templo. Sa kakugi kag sa kagrabe nga wala gid Niya sadto mapakita, ginpamaliskad Niya ang mga latok sang manogbaylo sang kuarta. Ang mga sensilyo nagkalahulog nga nagalagting sa salog nga marmol. Wala sing nagpangahas sa pagsumpong sang Iya pagbulot-an. Wala sing nagdulog sa pagpamulot sang ila malaot nga ganansia. Wala paghanuta sila ni Jesus sang putik nga lubid, kundi sa Iya kamot inang simple nga putik daw makahaladlok nga espada nga nagadabdab. Ang mga tulogyanan sang templo, ang mga manogpasuerte nga mga saserdote, ang mga manogpatigayon kag manogbaligya sang mga hayop, upod sang ila mga kabakahan kag karnero, nagdinaguso sa paghalin sa duog, nga isa lamang ang ila ginahunahona, ang pagpalagyo gikan sa Iya manogtagudili nga atubangan.

Nagkinagubot ang kadam-an, nga nagabatyag sang la- kas nga [198]
gahom sang Iya pagkadiosnon. Ginatos ang nagapalanglupsi nga nagatiabaw sa kahadlok. Bisan pa ang mga gintuton-an nagakulorog. Sing solemne nagkalahangawa sila sang mga pulong kag sang paggawi ni Jesus, nga indi kaangay sang Iya kinabatasan nga pagginawi. Nadumdoman nila nga ini ginsulat nahanungod sa Iya, "Ang kakugi sang Imo balay naglamon sa Akon." Sal. 69:9. Sa wala madugay ang kadam-an nga nagakinagubot upod sang ila mga balaligya nagpalayo gikan sa templo sang Ginuo. Ang mga hulot ginhawanan sang dibalaan nga pagbaligyaay, kag ang madalom nga kalinong kag pagkasolemne nagtal-os sang kinagumon. Ang pag-tambong sang Ginuo, inang dumaan kag pinakabalaan nga bukid, karon naghimo sang templo nga balaan sa Iya kadungganan.

Sa pagtinlo sang templo, si Jesus nagabantala sang Iya bulohaton subong Mesias, kag nagasugod sang Iya bulohaton. Inang templo, gintukod nga pagapuy-an sang diosnon nga Persona, gintuyo nga

mangin praktiko nga leksyon para sa Israel kag para sa kalibutan. Kutob sa walay katubtoban nga mga katuigan tuyo sang Dios nga ang tagsa ka tinuga kutob sa masilaw kag balaan nga serapim tubtob sa tawo, kinahanglan mangin isa ka templo nga pagapuy-an sang Manunoga. Tungod sang sala, ang tawhanon nag-untat nga mangin templo para sa Dios. Ginpadulom kag ginhigkoan sang kalaot, ang tagipusoon sang tawo sang Anak sang Dios, ang tinutoyo sang Langit natuman. Ang Dios nagapuyo sa tawhanon, kag bangod sa manogluwas nga bugay ang tagipusoon sang tawo nahimo liwat nga Iya templo. Tuyo sang Dios nga ang templo sa Jerusalem kinahanglan mangin-isa ka saksi sa mataas nga kapalaran nga nabuksan sa tagsa ka kalag. Apang wala mahangpi sang mga Judio ang kahu-logan sang balay nga ila ginapabugal sing tama. Wala nila pag-itugyan ang ila kaugalingon subong balaan nga mga templo para [199] sa Espiritu sang Dios. Ang mga hulot sang templo sa Jerusalem, nga napun-an sang ginagamo sang dibalaan nga negosyo, nagasimbolo sing matuod sang templo sang tagipusoon, nga sang kailigbon kag dibalaan nga mga panghunahona. Sa pagtinlo sang templo sa mga manogbakal kag manogbaligya sang kalibutan, ginpahibalo ni Jesus ang Iya bulohaton sa pagtinlo sang tagipusoon sa kahigkoan sang sala—sa dutan-on nga mga handom, sa maiyaiyahon nga mga kailigbon, malaot nga mga pamatasan, nga nagadunot sang kalag. "Ang Ginuo nga ginapangita ninyo, magasulod sing hinali sa Iya templo; ang manogbalita sang katipan nga inyo ginahandom, yari karon, nagapakari Sia, nagasiling ang Ginuo sang mga kasuldadosan. Apang sin-o bala ang makabatas sang adlaw sang Iya pagkari, kag sin-o bala ang makatindog kon magpahayag Sia? Kay Sia kaangay sang kalayo sang manogtunaw kag kaangay sang habon sang mga manogpamunak; magalingkod Sia subong sang manogtunaw kag manog-ulay sang pilak kag putlion Ni-ya ang mga anak ni Levi kag ulayon sila subong sang bulawan kag pilak." Mal. 3:1-3.

"Wala bala kamo makahibalo nga kamo templo sang Dios kag nga ang Espiritu sang Dios nagapuyo sa inyo? Kon ang bisan sin-o nga tawo maglaglag sang templo sang Dios, ang Dios magalaglag sa iya. Kay ang templo sang Dios balaan, kag ina nga templo amo kamo." 1 Cor. 3:16, 17. Wala sing tawo nga sa iya kaugalingon sarang makasubol sang malaot nga kadam-an nga nagatag-iya sang tagipusoon. Si Kristo lamang amo ang sarang matinlo sang templo

nga kalag. Apang indi Sia makapilit sa pagsulod. Indi Sia nagasulod sa tagipusoon subong sa templo nga dumaan; kundi nagasiling Sia, "Yari karon, nagatindog Ako sa ganhaan kag nagapanuktok; kon ang bisan sin-o magpamati sang Akon tingog kag magbukas sang ganhaan, magasulod Ako sa iya." Bug. 3:20. Sia magakari, sa pagpabilin sa isa ka adlaw lamang; kay nagasiling Sia, "Magapuyo Ako sa ila kag magalakat Ako sa tunga nila; . . . kag Ako ma [200] ngin Dios nila." "Sia magatapak sang aton mga kalautan. Itagbong Mo sa kadadalman sang dagat." 2 Cor. 6: 16; Miq. 7:19. Ang Iya pagtambong magatinlo kag magapakabalaan sang kalag, agod manginbalaan sia nga templo sa Ginuo kag mangin-isa ka "puloy-an sang Dios sa Espiritu." Efeso 2:21, 22.

Sang gingahuman sila sang kahadlok, ang mga saserdote kag mga punoan naghuloyab gikan sa hulot sang templo, kag gikan sa manog-usisa nga pagtulok nga nagabasa sang ila tagipusoon. Sang pagguwa nila, nasugata nila ang iban sa alagyan, kag ginsingganan nila sa pagbalik, nga ginsugiran nila sila sang ila nakita kag nabatian. Gintulok ni Kristo ang mga tawo nga nagpalalagyo, nga may kaluoy tungod sang ila kahadlok, kag sang ila pagka-ignorante sang kon ano ang matuod nga panimbahon. Sa sining talan-awon nakita Niya nga ginasimbolo ang pag-alagplaag sang bug-os nga pungsod nga Judio tungod sang ila kalautan kag pagkadilimahinulsolon.

Kag ngaa ang mga saserdote nagpalalagyo gikan sa templo? Ngaa wala sila magtindog sa ila katarungan? Ang nagsugo sa ila sa paghalin, among isa ka anak sang panday, isa ka imol nga Galileanhon, nga wala sing dutan-on nga ranggo ukon gahom. Ngaa wala sila magsupak sa Iya? Ngaa ginbayaan nila ang ganansia nga nakuha nila sa malain nga paagi, kag magpalalagyo sa sugo sang Isa, nga ang Iya bayhon tama kakubos?

Naghambal si Kristo nga may kagamhanan nga iya sang isa ka hari, kag sa Iya bayhon kag sa tuno sang Iya tingog, may yara nga wala sila sing gahom sa pagbato. Sa pulong nga nagasugo natalupangdan nila, subong nga wala gid nila matalupangdi sang una, ang ila matuod nga tinindugan subong mga salimpapaw kag makawat. Sang paglabay sang pagkadiosnon paagi sa tawhanon, indi lamang nga nakita nila ang kasingkal sa nawong ni Kristo; nakilala nila ang [201] pagka-importante sang Iya mga pulong. Ginbatyag nila nga daw [202] yara sila sa atubangan sang trono sang walay katubtoban nga Hukom,

nga napamatbatan sa tion kag sa walay katubtoban. Sa isa ka tion ginpatalupangod sila nga si Kristo isa ka manalagna; kag madamo ang nagtuo sa Iya subong Mesias. Ang Espiritu Santo nagpalabay sa ila hunahona sang mga ginhambal sang mga manalagna nahanungod kay Kristo. Magatugyan bala sila sa sining pagtalupangod?

Sa paghinulsol, indi sila buot. Nahibaloan nila nga ang kaluoy ni Kristo sa mga imol ginpukaw. Nahibaloan nila nga nakasayop sila sa paglugos sa ila pag-alima sa mga tawo. Tungod nga si Kristo nakakilala sang ila panghunahona, gindumtan nila Sia. Ang Iya pagsabdong sa dayag nagpapaubos sang ila bugal, kag nahisa sila sang Iya nagatubo nga inpluensia sa mga tawo. Nagtapat sila sa paghangkat sa Iya nahanungod sang gahom Niya sa pagtabog sa ila kag kon sin-o bala ang naghatag sa Iya sini nga gahom.

Sing inanay kag sing mahinalungon, apang may dumot sa ila tagipusoon, nagbalik sila sa templo. Apang daw ano nga pagbalhin ang nahanabo sa duog sang wala sila didto! Sang ila pagpalalagyo, ang mga imol nagpabilin; kag sini karon nagatulok kay Jesus, nga sa Iya nawong makita ang Iya gugma kag kaawa. Naghambal Sia nga may luha sa Iya mata sa sining mga nagakurog nga yara sa palibot Niya: Indi kamo magkahadlok; pagaluwason Ko ikaw, kag pagahimayaon mo Ako. Sa sini nga kabangdanan, nagkari Ako sa kalibutan.

Ang mga tawo nagpalapit sing hapiit kay Kristo nga may importante kag makalulooy nga pag-ampo: Ginuo, pakamaayuha ako. Ang Iya idulongog nagapamati sang tagsa ka pagtuaw. Sa kaluoy nga labi pa sang sa mahinoklogon nga iloy, nagaduko Sia sa mga magamay nga nagaalantos. Ang tanan nakabaton sing pag-alagad. [203] Ang tagsatagsa gin-ayo sa bisan ano nga balatian. Ang mga apa nagbukas sang ila mga bibig sa pagdayaw; ang mga bulag nagatulok sa nawong sang ila Manunobos. Ang tagipusoon sang nagaalantos ginlipay.

Sa nagasaksi ang mga saserdote kag mga tulogyanan sang templo sining dako nga bulohaton, daw ano nga pagpahayag sa ila sang mga tingog nga ila nabatian! Ang mga tawo nagasugid sang maragtas sang kasakit nga ila gin-antos, sang mga paglaom nga nalugawan, sang mga adlaw sang pag-antos kag mga kagab-ihon nga walay tulog. Samtang ang katapusan nga igpat sang paglaom daw mapalong, si Kristo nag-ayo sa ila. Ang lulan tama kabug-at ang siling sang

isa; apang nakakita ako sing manogbulig. Sia amo ang Kristo sang Dios, kag pagaitugyan ko ang akon kabuhi sa Iya bulohaton. Ang mga ginikanan naghambal sa ila mga anak, Ginluwas Niya ang inyo kabuhi; bayawa ang inyo tingog kag dayawa Sia. Ang mga tingog sang mga anak kag pamatan-on, mga amay kag mga iloy, mga abyan kag mga tumalan-aw, naghiusa sa pagpasalamat kag sa pagdayaw. Ang paglaom kag kalipay nagpuno sang ila tagipusoon. Ang paghidaet nag-abot sa ila painoino. Gin-ayo ang kalag kag lawas, kag nagpalauli nga nagabantala bisan diin sang dili matupongan nga gugma ni Jesus.

Sang paglansang kay Kristo, yadtong gin-alayo wala magbuylog sa kadam-an sa pagsinggit, "Ilansang Sia, ilansang Sia." Ang ila kaluoy yara kay Jesus; kay ginbatyag nila ang Iya dako nga kaawa kag makatilingala nga gahom. Nahibaloan nila nga Sia amo ang ila mangin-Manlulowas; kay ginhatagan Niya sila sang maayong panlawas kag kalag. Nagpamati sila sa wali sang mga pinadala, kag ang pagsulod sang pulong sang Dios sa ila tagipusoon naghatag sa ila sing ihibalo. Nahimo sila nga galamiton sang kaluoy sang Dios, kag sang Iya kaluwasan.

Ang kadam-an nga nagpalalagyo halin sa templo sa pagligad [204] sang isa ka tion sing inanay nagbalalik. Wala pa gid sila maumpawi sa kinagubot nga nagpakulba sa ila, apang sa ila nawong makita ang pangduhadoha kag katalaw. Nagatulok sila nga may katingala sa bulohaton ni Jesus, kag ginpatalupangod nila nga sa Iya natuman ang mga tagna nahanungod sa Mesias. Ang sala sang pagdagta sang templo nagtungtong, sa dako nga bagay, sa mga saserdote. Tungod sang ila padugi, ang hulot nahimo nga duog sang tindahan. Ang mga tawo inosente gid kaayo. Natandog sila sang diosnon nga kagamhanan ni Jesus; apang kaupod nila ang inpluensia sang mga saserdote kag mga manogdumala labi kadako. Ginakabig nila ang bulohaton ni Kristo subong isa ka bago nga butang, kag ginaduhadohaan nila ang kinamatarong Niya sa pagpasilabot sa sadtong butang nga ginatugotan sang mga may pagbulot-an sa templo. Nasandad sila tungod nga ang ila negosyo gintapna, kag ginpatiga nila ang pagtandog sang Espiritu nga Balaan.

Labaw sa tanan ang mga saserdote kag mga manog-dumala dapat nila kuntani makita sa kay Jesus, ang hinaplas sang Ginuo; kay sa ila kamot yara ang balaan nga linukot nga tulon-an nga nagasaysay sang

Iya bulohaton, kag nahibaloan nila nga ang pagtinlo sang templo amo ang pagpahayag sang labi pa sa tawhanon nga gahom. Wala sapayan nga ginkaakigan nila si Jesus, indi sila sarang makapalagyo gikan sa paghunahona nga ayhan Sia amo ang isa ka manalagna nga ginpadala sang Dios sa pagpasaguli sang pagpakabalaan sang templo. Tungod sining katahap, nagkadto sila sa Iya sa pagpamangkot, "Ano bala nga tanda ang mapakita Mo sa amon sa paghimo Mo sini?"

Ginpakitaan sila ni Jesus sang tanda. Sa nagalabay nga kapawa sa ila tagipusoon, kag sa pagbuhat sa atubangan nila sang mga bulohaton nga dapat paghimuon sa Mesias, ginhatagan Niya sila sang kapahayagan nga maathag sang Iya karakter. Karon sang [205] pagpangayo ni- la sing tanda, ginsabat Niya sila bangod sa paghatag sing paanggiran, nga nagapakita nga nabasa Niya ang ila kalautan, kag nakita Niya tubtob sa diin sila pagaguyoron. "Gub-a ninyo ining templo," ang siling Niya, "kag sa tatlo ka adlaw Akon patindugon ini."

Sa sining mga pulong ang Iya kahulogan duha. Nagapahanungod Sia indi lamang sa paglaglag sang templo kag panimbahon sang mga Judio, kundi nahanungod sang Iya kaugalingon nga kamatayon—ang paglaglag sang templo sang Iya lawas. Ginabuko na ini sang mga Judio. Sang pagbalik sang mga saserdote kag manogdumala sa templo, ginbuko nila ang pagpatay kay Jesus, kag sa sini nga bagay, mahilway sila sa manogpagamo. Apang sang ginpahamtang sa atubangan nila ang ila tuyo, wala sila makahangop sa Iya. Ginhangop nila ang Iya mga pulong subong nga nagapahanungod lamang sa templo sa Jerusalem, kag sa kaakig nagsiling, "Sa kapatan kag anom ka tuig gintukod ining templo, kag patindugon Mo bala ini sa tatlo ka adlaw?" Karon ginbatyag nila nga si Jesus nagpakamatarong sang ila pagkadimatinuohon, kag nagtapat sila sa pagsikway sa Iya.

Indi buot ni Kristo nga ang Iya mga pulong dapat paghangpon sang mga Judio nga dimatinuohon, ukon sang Iya mga gintutonan sa sini nga tion. Nahibaloan Niya nga pagahangpon sila sing malain sang Iya mga kaaway, kag magapanumbalik sila batok sa Iya. Sa pagusisa sa Iya, pagadalhon sila subong isa ka panumbong, sa Kalbaryo pagakabigon nila Sia subong isa ka pagtimulang. Apang ang pagsaysay sa ila karon magahatag sa Iya mga gintuton-an sing

pagkilala nahanungod sang Iya mga pag-antos, kag magadala sa ila sing kasubo nga indi pa sila makabatas. Kag ang pagsaysay magapahayag sa indi pa tion sa mga Judio sang patubas sang ila pamatok kag pagkadimatinuohon. Nagsulod na sila sa dalan nga ila sing dayon pagasundon tubtob pagdalhon Sia subong isa ka kordero sa ihawan.

Tungod sa sadtong dapat magtuo sa Iya, ining mga pulong ni [206] Kristo ginhambal. Nahibaloan Niya nga pagasuliton sila. Subong nga ginhambal sa Paskua, magalambot sila sa idulongog sang linibo, kag pagadalhon sa tanan nga bahin sang kalibutan. Sa tapos sang Iya pagkabanhaw sa mga minatay, ang ila kahulogan pagaipaathag. Sa kadamuan amo sila ang pat-od nga kapahayagan sang Iya pagkadiosnon.

Tungod sang ila kadudolman espirituhanon, bisan ang mga gintuton-an ni Jesus indi makahangop sang Iya mga leksyon. Apang madamo sining mga leksyon ginpaathag sa ila paagi sa ulihi nga mga hitabo. Sang wala na Sia nagalakat upod nila, ang Iya mga pulong nagapabilin sa ila tagipusoon.

Nahanungod sa templo sa Jerusalem, ang mga pulong sang Manlulowas, "Gub-a ninyo ining templo, kag sa tatlo ka adlaw Akon patindugon ini," may labi kadalom nga kahulogan sang sa ginahangop sang mga manogpalamati. Si Kristo amo ang sadsaran kag kabuhi sang templo. Ang iya mga pag-alagdan nagasimbolo sang paghalad sang Anak sang Dios. Ang pagkasaserdote gintukod sa pagtiglawas sang manogpatunga nga karakter kag bulohaton ni Kristo. Ang bug-os nga piano sang halad nga panimbahon among landong sang kamatayon sang Manlulowas sa pagtubos sang kalibutan. Wala sing kapuslanan ining mga halad kon ang dako nga hitabo nga sa sini gintangdoan sila sa mga katuigan natapos.

Tungod nga ang bug-os nga bulohaton sang seremonya nagasimbolo kay Kristo, ini wala sing pulos kon bulag sa Iya. Sang gintapatan sang mga Judio ang pagsikway kay Kristo bangod sa pagtugyan sa Iya sa kamatayon, ginsikway nila ang tanan nga nagahatag sing kahulogan sa templo kag sa iya bulohaton. Ang pagkabalaan sini nagtaliwan. Gintagudilian sia sa kalaglagan. Kutob sina nga adlaw ang mga halad nga ginahalad kag ang bulohaton nga may kaangtanan sa ila wala na sing kahulogan. Kaangay sang halad ni Cain, [207] wala sila nagapahayag sing pagtuo sa Manlulowas. Sang pagpatay

kay Kristo, ang nasulod nga kumbong sang templo napihak kutob sa ibabaw tubtob sa idalom, nga nagakahulogan nga ang dako kag katapusan nga halad nahimo, kag nga ang sistema sa paghalad sang mga halad gintapos sa dayon.

"Sa tatlo ka adlaw patindugon Ko." Sa kamatayon sang Manlulowas ang mga gahom sang kadudolman daw sa nagalandas, kag nagkalipay sila sa pagdaog. Apang gikan sa lulobngan ni Jose, si Jesus nagguwa nga mandadaog. "Ginhuklasan Niya ang mga punoan kag mga kagamhanan kag ginpakita Niya sila sing dayag, nga nagadaog sa ila sa Iya krus." Col. 2:15. Bangod sa Iya kamatayon kag pagkabanhaw nahimo Sia nga alagad sang "matuod nga kayangkayang nga ginpatindog indi sang tawo kundi sang Ginuo." Heb. 8:2. Ang mga tawo nagpatindog sang tabernakulo (kayangkayang) sang mga Judio; ang mga tawo nagtukod sang templo sang mga Judio; apang ang santuaryo sa ibabaw nga nagalandong sang dutan-on, gintukod indi sang tawo. "Yari karon, ang lalaki nga ang Iya ngalan amo ang Salingsing, . . . patindugon Niya ang templo sang Ginuo, kag magadala Sia sang himaya, kag magalingkod kag magadumala sa Iya trono." Zacarias 6:12, 13.

Ang bulohaton sa halad nga nagatudlo kay Kristo nagligad; apang ang mata sang mga tawo nagliso pakadto sa matuod nga halad tungod sa mga sala sang kalibutan. Ang dutan-on nga pagkasaserdote nag-untat; apang nagatulok kita kay Jesus ang alagad sang bagong katipan, kag sa "dugo nga ginwisik nga nagahambal sing maayo pa sang sa dugo ni Abel." "Ang dalan pakadto sa santuaryo wala pa mabuksi sa nagatindog pa ang nagowa nga kayangkayang: .... apang sang nagpahayag si Kristo nga pinakamataas nga saserdote sang maayong mga butang nga nag-abot na, niyan paagi sa [208] da- ko pa kag himpit pa nga kayangkayang (nga wala paghimoa sang mga kamot), ... kundi sang Iya kaugalingon nga dugo, sa amo nakatigayon sing pagtubos nga dayon." Heb. 12:24; 9:8-12.

"Gani sarang Sia sa tanan nga tion sa pagluwas sa ila nga nagapalapit sa Dios paagi sa Iya, sanglit nagakabuhi Sia gihapon sa pagpatunga nga nagatabang sa ila." Heb. 7:25. Wala sapayan nga ang pag-alagad kinahanglan halinon gikan sa dutan-on pakadto sa langitnon nga templo wala sapayan nga ang santuaryo kag ang aton dako kag pinakamataas nga saserdote indi makita sa tawhanon nga mata, apang ang mga gintuton-an indi dapat mag-antos sang

pagkadula tungod sini. Indi nila madangat ang pagguba sang ila pagpakighiambit kag pagkubos sang gahom tungod nga wala ang Manlulowas. Samtang si Jesus nagaalagad sa santuaryo sa ibabaw, sa gihapon bangod sa Iya Espiritu alagad Sia sang iglesia sa duta. Ginkuha Sia nga indi makita sang mata, apang sang pagkayab Niya ang saad ginatuman, "Yari karon kaupod ninyo sa gihapon, tubtob sa katapusan sang katuigan." Mat. 28:20. Samtang ginahatag Niya ang Iya gahom sa kubos nga mga alagad, ginapalig-on Niya ang Iya pagtambong sa gihapon sa Iya iglesia.

"Niyan kay kita may dako nga pinakamataas nga saserdote, si Jesus ang Anak sang Dios, lig-unon ta ang aton pagtu-ad. Kay wala kita sing isa ka pinakamataas nga saserdote nga indi matandog sang aton kaluyahon, kundi isa nga nasulay sa tanan nga bagay kaangay naton, apang wala nagapakasala. Niyan magpalapit kita nga may pagsalig sa trono sang bugay, agod nga makabaton kita sing kaluoy kag makaagom sing bugay sa pagbulig sa aton sa tion sang kinahanglan." Heb.4:14-16.

[209]

Kapitulo 17—Nicodemo

SI Nicodemo may mataas nga palangakuan sang bu-lohaton sa pungsod nga Judio. Nalantip sia sing mataas, kag may iya sang mga talanton nga indi sa karakter nga ordinaryo, kag ginapasidunggan sia nga miembro sang konsilyo sang pungsod. Upod sa iban gintandog sia sang pagtulon-an ni Jesus. Wala sapayan nga manggaranon, may tinon-an kag dungganon, nawili sia sing may katingala sang kubos nga Nazareno. Ang mga leksyon nga nagikan sa bibig sang Manlulowas sing dako nagtandog sa iya, kag handom niya ang paghibalo sing labi pa sining makatilingala nga mga kamatuoran.

Ang kagamhanan nga gingamit ni Kristo sa pagtinlo sang templo napukaw sang tapat nga dumot sang mga saserdote kag mga manogdumala. Nahadlukan sila sang gahom sining dumoluong. Inang kaisog sa bahin sang lamalamahan nga taga Galilea indi dapat batason. Nagtapat sila sa pagbutang sing katapusan sang Iya bulohaton. Apang indi tanan naghisugot sa sining katuyoan. May iban nga nahadlok sa pagsumpong sa Isa nga sing maathag ginadaldal sang Espiritu sang Dios. Nadumdoman nila kon daw ano ang pagpatay sa mga manalagna tungod nga ginsabdong ang mga sala sang mga pangulo sa Israel. Nahibaloan nila nga ang kahiulipnan sang [210] mga Judio sa pungsod nga hentil among patubas sang ila katig-ahon sa pagsikway sang mga pagsabdong gikan sa Dios. Nahadlukan sila nga sa paghimbon batok kay Jesus ang mga saserdote kag mga manogdumala nagasunod sa mga tikang sang ila mga ginikanan kag magadala sing lab-as nga kalalat-an sa ibabaw sang pungsod. Ginaambit ni Nicodemo ining balatyagon. Sa konsilyo sang Sanhidrin, sang ginhambalan ang pagabuhaton kay Jesus, si Nicodemo naglaygay nga mag-andam kag maghaganhagan. Nagsiling sia nga kon si Jesus sa pagkamatuod ginhatagan sing kagamhanan gikan sa Dios, may katalagman ang pagsikway sang Iya mga pagpaandam. Wala magpangahas ang mga saserdote sa pagsikway sini nga laygay, kag sa sining tion wala sila maghimo sing pagsulondan batok sa Manlulowas.

Kutob sang iya pagkabati kay Jesus, si Nicodemo nabalaka sa pagtuon sang mga tagna nahanungod sa Mesias; kag sa nagalabi ang iya pag-usisa, nagalabi kabaskog ang iya pagtalupangod nga ini among Isa nga magakari. Upod sang madamo sa Israel, nasubo sia sing dako tungod sang pagdagta sang templo. Nasaksihan niya ang talan-awon sa diin si Jesus nagtabog sa mga manogbakal kag manogbaligya; nakita niya ang makatilingala nga gahom nga dios-non; nakita niya ang pagbaton kag pagayo sang Manlulowas sa mga imol kag masakiton; nakita niya ang ila kalipay, kag sang nabatian ang ila mga pulong sa pagdayaw; kag indi sia sarang makaduhadoha nga si Jesus nga Nazaretnon amo ang Ginpadala sang Dios.

Dako ang iya paghandom sa pagpakighambal kay Jesus, apang nag-isol sia sa pagpangita sa Iya sing taluhayag. Makahuloya sing tama sa isa ka manogdumala sang mga Judio sa pagpakilala sang iya kaugalingon nga nagapakig-uyon sa isa ka manunodlo nga ginakilala sing tama kadiutay. Kag kon ang iya pagduaw mahibaloan sang Sanhidrin, pagauligyaton kag isumbong nila sia. Nagtapat sia sa [211] pagpakighambal sing tago, nga nagapamalibad nga kon paghimuon niya ini sing taluhayag, ang iban ayhan magailog sang iya huwaran. Sang nahibaloan niya bangod sa pinasahi nga pagpangutana sang duog sang Manlulowas, naghulat sia tubtob ang banwa naglinong nga katulog kag ugaling pangitaon Sia.

Sa atubangan ni Kristo, si Nicodemo nagbatyag nga daw may katahap, nga gintinguhaan niya sa pagtago sa idalom sang pagpakita nga malig-on kag dungganon. “Rabbi, nahibaloan namon nga Ikaw manunodlo gikan sa Dios; kay walay isa nga makahimo sining mga tanda nga Imo ginahimo, kon indi ang Dios kaupod Niya.” Bangod sa paghambal nahanungod sang tumalagsa nga hiyas ni Kristo subong manunodlo, kag nahanungod man sang Iya makatilingala nga gahom sa paghimo sang mga katingalahan, naglaom sia sa pag-aman sang dalan para sa iya pagpakig sugilanon. Ang iya mga pulong gintuyo sa pagpahayag kag pag-agda sang pagsalig; apang nagapahayag sila sang pagkadimatinuohon. Wala niya pagkilalaha si Jesus subong Mesias kundi isa lamang ka manunodlo nga ginpadala gikan sa Dios.

Sa baylo nga kilalahon ini nga pag-abiabi, si Jesus nagtulok sing tudok sa manoghambal, nga daw nagabasa sang iya gid nga kalag. Sa Iya walay katubtoban nga kaalam nakita Niya sa atubangan Niya ang manogpangita sang kamatuoran. Nahibaloan Niya ang tuyo sang iya

pagduaw, kag sa handom sa pagpadalom sang inogtalupangod nga yara na sa hunahona sang Iya manogpalamati, sing tuhoy naghambal Sia sing solemne, "Sa pagkamatuod, sa pagkamatuod, nagasiling Ako sa imo, kon ang isa indi matawo liwat, indi sia makakita sang ginharian sang Dios." Juan 3:3.

Si Nicodemo nagkari sa Ginuo nga nagahunahona sa pagbais sa Iya, apang si Jesus nagpahayag sang sadsaran sang mga palatukoran sang kamatuoran. Nagsiling sa kay Nicodemo, Indi ihibalo [212] sang teoriya ang ki- nahanglan mo sing labi sang sa espirituhanon nga pagliwan. Indi mo kinahanglan ang pagbusog sang imo kabalaka, kundi ang isa ka bag-o nga tagipusoon. Kinahanglan mo batunon ang isa ka bag-o nga kinabuhi gikan sa ibabaw sa wala ka pa makaapresyar sang langitnon nga mga butang. Tubtob ining pagliwan mahanabo, nga nagabag-o sang tanan nga butang, indi magabuhat sa imo sing kaayuhan ang pagbais sa Akon nahanungod sang Akon kagamhanan ukon sang Akon bulohaton.

Nakabati si Nicodemo sang wali ni Juan Bautista nahanungod sang paghinulsol kag bautismo, kag nga nagatudlo sa mga tawo sa Isa nga dapat magbautiso sa Espiritu Santo. Sia sa iya kaugalingon nagabatyag nga may yara nga kakulang sang pagkaespirituhanon sa tunga sang mga Judio, sa bagay nga, sa dako nga bagay, ginagahuman sila sang pagkasalimpapaw kag kalibutanon nga ambisyon. Naglaom sia sang labi kaayo nga kahimtangan sang mga butang sa pagkari sang Mesias. Apang ang balita sang Bautista nga nagausisa sang tagipusoon wala makapatalupangod sa iya sang sala. Sing tul-id Fariseo sia, kag nagapabugal sang iya kaugalingon sa iya maayo nga mga buhat. Sing lapnag ginapakamahal sia tungod sang iya pagkamahinatagon kag kaalwan sa pagsakdag sang bulohaton sa templo, kag ginabatyag niya nga malig-on sia sa kahamuot sang Dios. Nakibot sia sa paghunahona sang isa ka ginharian nga tama ka putli para sa iya pagtan-aw sa iya karon nga kahimtangan.

Ang pigura nahanungod sang bag-ong pagkatawo, nga gingamit ni Jesus, indi nga wala mahibaloi sing bug-os ni Nicodemo. Ang mga kombertido halin sa hentil pakadto sa relihiyon sang Israel masunson ginapaanggid sa mga bata nga bag-o magkalatawo. Busa dapat niya hangpon nga ang mga pulong ni Kristo indi dapat kuhaon sa literal nga kahulogan. Bangod sa iya pagkatawo subong isa ka Israelinhon ginakabig niya ang iya kaugalingon subong malig-on

sa isa ka duog ginharian sang Dios. Ginbatyag niya nga indi niya [213] kinahanglan ang pagbalhin. Gani nakibot sia sang mga pulong [214] sang Manlulowas. Nainit sia tungod may hapiit nga kagamitan sila sa iya kaugalingon. Ang bugal sang Fariseo nagapakigaway batok sa bunayag nga handom sang manogpangita sang kamatuoran. Natingala sia nga si Kristo naghambal sa iya subong nga ginbuhat Niya, nga wala natahod sa iya palangakuan subong manogdumala sa Israel.

Sa nakibot sa iya kaugalingon nga kalig-on, nagsabat sia kay Kristo sa mga pulong nga puno sing matigdas nga kahulogan, "Paano bala ang pagkatawo sang tawo kon tigulang na?" Kaangay sang kadamuan, kon ang matalom nga kamatuoran ginadala sa kaisipan, nagpahayag sia sang kamatuoran nga ang natural nga tawo wala nagabaton sang mga butang sang Espiritu sang Dios. Wala sa iya bisan ano nga butang nga nagasabat sa espirituhanon nga butang; kay ang espirituhanon nga mga butang ginahangop sing sa espirituhanon.

Apang wala pagsabta sang Manlulowas paagi sa bais. Sang ginbayaw Niya ang Iya kamot sa solemne kag malinong nga pagkadungganon ginpahayag Niya ang kama-tuoran nga may labi kadako nga pagpasalig, "Sa pagkamatuod, sa pagkamatuod, nagasiling Ako sa imo, kon ang isa indi matawo sa tubig kag sa Espiritu indi sia makasulod sa ginharian sang Dios." Nahibaloan ni Nicodemo nga si Kristo diri nagapahanungod sa tubig nga pagtugmaw kag ang pagbag-o liwat sang tagipusoon bangod sa Espiritu sang Dios. Ginpatalupangod sia nga yara sia sa atubangan sang Isa nga gintagna ni Juan Bautista.

Si Jesus nagpadayon: "Ang natawo sa unod unod; kag ang natawo sa Espiritu espiritu." Sa kinaugali ang tagipusoon malaot, kag "sin-o bala ang makakuha sing matinlo nga butang gikan sa dimatinlo? Walay isa." Job 14:4. Wala sing tawhanon nga inbensyon ang sarang makakita sing bulong para sa nagapakasala nga kalag. "Ang panghunahona suno sa unod batok sa Dios; wala ini sia naga- [215] pasakop sa kasugoan sang Dios, indi gid sarang makapasakop." "Kay ang panghunahona suno sa unod batok sa Dios;" "Kay sa tagipusoon nagagikan ang malaot nga mga hunahona, pagpatay, panglahi, pakighilawas, pangawat, dimatuod nga pagsaksi, pasipala." Roma 8:7; Mat. 15:19. Ang tuburan sang tagipusoon kinahanglan tinloan sa wala pa matinloi ang tubig. Ang nagatinguha sa paglambot sa lan-

git sa iya kaugalingon nga buhat bangod sa pagbantay sang kasugoan nagatinguha sadtong indi gid sarang mahimo. Wala sing kalig-unan sa isa nga may makikasugoan nga relihiyon, isa ka dagway sang pagkadiosnon. Ang kabuhi Kristohanon indi isa ka pagkulokaayo ukon pagpauswag sang daan, kundi isa ka pagbalhin sang kinaugali. May yara nga kamatayon sa kaugalingon kag sa sala, kag isa ka bag-o nga kabuhi. Ini nga pagbalhin sarang lamang mahimo bangod sa gamhanan nga pagpanghikot sang Espiritu Santo.

Sa gihapon naglibog si Nicodemo, kag gingamit ni Jesus ang hangin sa paghalimbawa sang Iya buot silingon: "Ang hangin nagahuyop sa diin ang buot niya, kag mabatian mo ang iya tingog, apang indi mo mahibaloan sa diin sia nagahalin ukon sa diin nagapakadto; subong man ang tagsatagsa nga natawo sa Espiritu."

Mabatian ang hangin sa tunga sang mga sanga sang kahoy, nga nagauyog sang mga dahon kag bulak; apang indi sia makita, kag wala sing tawo ang makahibalo kon diin sia nagahalin ukon sa diin nagakadto. Subong man sini ang pagpanghikot sang Espiritu Santo sa tagipusoon. Indi ini sarang masaysay sing labi sang sa hulag sang hangin. Ang isa ka tawo ayhan indi sarang makasugid sang sibo nga tion ukon duog, makatultol sang tanan nga kahimtangan sa kaangtanan sang pagliso; apang ini indi nagapamatuod nga wala sia maliso. Bangod sa galamiton subong sang hangin, si Kristo sa walay [216] langan nagapanghikot sa tagipusoon. Sa diutay-diutay, ayhan nga indi mabatyagan sa manogbaton, ang mga pagtandog ginabuhat nga nagaduyog sa pagbutong sang kalag pakadto kay Kristo. Ini ayhan sarang mabaton bangod sa pagpamalandong sa Iya, bangod sa pagbasa sang mga Kasulatan, ukon bangod sa pagpamati sang pulong gikan sa buhi nga manogwali. Sing hinali, sa nagakari ang Espiritu nga nagapakiluoy sing labi, ang kalag sing malipayon magatugyan sang iya kaugalingon kay Jesus. Ginatawag ini sang kadamuan nga hinali nga pagliso; apang ini patubas sang madugay nga pag-ulo-ulo sang Espiritu sang Dios—isa ka paagi nga mapailubon.

Samtang ang hangin sa iya kaugalingon indi makita, nagatuga sia sang epekto nga makita kag mabatyagan. Subong man sini, ang pagpanghikot sang Espiritu sa kalag magapahayag sa iya kaugalingon sang tagsa ka buhat sadtong nakabatyag sa iya manogluwas nga gahom. Kon ang Espiritu sang Dios nagatag-iya sang tagipusoon, ginabalhin niya ang kabuhi. Ang malaot nga hunahona ginasik-

way, ang malaot nga buhat ginabayaan; ang gugma, pagpaubos, kag paghidaet nagakuha sang duog sang kaakig, kahisa kag makiawayon. Ang kalipay nagakuha sang duog sang kasubo, kag ang nawong nagapaiwag sang kapawa sang langit. Wala sing isa nga makakita sang kamot nga nagabayaw sang lulan, ukon nagatan-aw sang kapawa nga nagapanaog gikan sa mga hulot sa ibabaw. Ang pagpakamaayo nagaabot kon bangod sa pagtuo ang kalag nagatugyan sang iya kaugalingon sa Dios. Niyan inang gahom nga indi sarang makita sang tawhanon nga mata nagatuga sang bag-o nga tinuga sa larawan sang Dios.

Indi gid sarang mahimo sa malip-ot nga hunahona ang paghangop sang bulohaton sang pagtubos. Ang iya tinago labaw pa sa tawhanon nga ihibalo; apang ang nagaligad sa kamatayon pakadto sa kabuhi nagakilala nga ini among isa ka diosnon nga kamatuoran. Ang ginsugoran sang pagtubos sarang naton mahibaloan diri ba- ngod sa personal nga eksperiensia. Ang iya mga patubas [217] nagalambot sa walay katubtoban nga mga katuigan.

Samtang nagahambal si Jesus, ang iban nga silak sang kamatuoran naglapos sa hunahona sang manogdumala. Ang mahumok kag manoggahom nga inpluensia sang Espiritu Santo, nagtandog sang iya tagipusoon. Apang wala pa niya mahangpi sing bug-os ang mga pulong sang Manlulowas. Wala sia mapatalupangod sing tama sang pagkakinahanglan sang bag-o nga pagkatawo sang sa paagi sang iya pagkahimo. Nagsiling sia nga may katingala, "paano bala ang pagkahimo sini?"

"Ikaw bala isa ka manunodlo sang Israel, apang wala ka makahangop sini?" ang pamangkot ni Jesus. Sa pagkamatuod ang isa nga gintulinan sa pagtudlo sang relihiyon sa mga tawo indi kinahanglan mangin-ignorante sang kamatuoran nga tama kaimportante. Ang Iya mga pulong nagapahayag sing leksyon nga sa baylo sa pagbatyag nga nasaklaw sa maathag nga mga pulong sang kamatuoran, si Nicodemo dapat nga may mapainuboson nga opinyon sang iya kaugalingon, tungod sang iya pagka-ignorante espirituhanon. Apang si Kristo naghambal sinang solemne nga pagkatalahuron, kag ang panulok kag tingog nagpahayag sinang hanuot nga gugma, sa bagay nga si Nicodemo wala masandad sa natalupangdan niya ang makahuloya niya nga kahimtangan.

Apang sang ginsaysay ni Jesus nga ang Iya bulohaton sa duta amo ang pagtukod sang isa ka ginharian nga espirituhanon sa baylo sang umalagi, ang Iya manogpalamati naglibog. Sa nakita ini ni Jesus, nagsiling pa Sia, "Kon nagsugid Ako sa inyo sang mga butang nga dutanon kag wala kamo magtuo, paano bala ang pagtuo ninyo kon maghambal Ako sa inyo sang mga butang nga langitnon?" Kon indi makabaton si Nicodemo sang pagtulon-an ni Kristo nga nagahalimbawa sang bulohaton sang bugay sa tagipusoon, paano ang iya paghangop sang kinaugali sang Iya mahimayaon kag langitnon [218] nga gin- harian? Kon indi niya mahangpan ang kinaugali sang bulohaton ni Kristo sa duta, indi sia sarang makahangop sang Iya bulohaton sa langit.

Ang mga Judio nga gintabog ni Jesus sa templo nagsiling nga mga anak sila ni Abraham, apang nagpalalagyo sila sa atubangan sang Manlulowas tungod nga indi sila makabatas sang himaya sang Dios nga ginpahayag sa Iya. Sa sini nga bagay nagapamatuod sila nga indi sila takos bangod sa bugay sang Dios sa pagpakigbahin sa balaan nga bulohaton sang templo. Makugi sila sa pagtipig sang dagway sang pagkabalaan, apang ginapatumbayaan nila ang pagkabalaan sang tagipusoon. Samtang matul-id sila sa letra sang kasugoan, sa walay langan nagalapas sila sang iya espiritu. Ang ila dako nga kinahanglan amo inang pagbalhin gid nga ginasaysay ni Kristo sa kay Nicodemo—isa ka bag-o nga pagpakatawo, ang paghinlo sang sala, kag ang pagbag-o sang pagkilala kag pagkabalaan.

Wala sing balibad sa pagkabulag sang Israel nahanungod sang bulohaton sang pagkatawo liwat. Sa idalom sang pagbugna sang Espiritu Santo, si Isaias nagsulat, "Kay kami tanan nanginsubong sang isa nga dimatinlo, kag ang tanan namon nga pagkamatarong subong sang panapton nga nadagtaan." "Tugaha sa akon, O Dios, ang kasingkasing nga matinlo, kag bag-oha ang matarong nga espiritu sa sulod nakon." "Hatagan Ko kamo sing bagong tagipusoon, kag ibutang Ko ang espiritu nga bag-o sa sulod ninyo; kag kuhaon Ko ang tagipusoon nga unod. Kag ibutang Ko sa sulod ninyo ang Akon Espiritu, kag palakton Ko kamo sa Akon mga palatukoran kag magabantay kamo sang Akon mga pagsulondan kag magahimo sa ila." Isa. 64:6; Sal. 51:10; Eze. 36:26, 27.

Nabasa ni Nicodemo ining mga kasulatan sa hunahona nga madulom; apang karon nagsugod sia sa paghangop sang ila mga

kahulogan. Nakita niya nga ang labing matul-id nga pagtuman sang letra lamang sang ka- sugoan subong nga ginagamit sa guwa nga [219] kabuhi indi sarang makahatag sing kinamatarong sa tawo sa pagsulod sa ginharian sang langit. Sa isip sang mga tawo, ang iya kabuhi matarong kag dungganon; apang sa atubangan ni Kristo ginbatyag niya nga ang iya tagipusoon indi matinlo, kag ang iya kabuhi indi balaan.

Ginabutong si Nicodemo pakadto kay Kristo. Sa ginasaysay sang Manlulowas sa iya ang nahanungod sang bag-o nga pagkatawo, ginhandom niya ang pag-agom sining pagbalhin sa iya gid kaugalingon. Sa ano nga paagi sarang ini mahimo? Si Jesus nagsabat sang wala mahambal nga pakiana: "Subong nga si Moises nagbayaw sang man-og sa kamingawan, kinahanglan man pagbayawon ang Anak sang tawo, agod nga ang bisan sin-o nga magtuo sa Iya may kabuhi nga walay katapusan."

Yari ang duta nga nakilala ni Nicodemo. Ang simbolo sang ginbayaw nga man-og nagpaathag sa iya sang bulohaton sang Manlulowas. Sang nagakalapatay ang mga Israelinhon tungod sang kagat sang kalayuhon nga mga man-og, ang Dios nagsugo kay Moises sa pagbuhat sang tumbaga nga man-og, kag ibutang ini sing mataas sa dulogan agod nga ang tanan nga magtulok sa man-og magkabuni. Ang mga tawo nakahibalo sing maayo nga sa iya kaugalingon ang man-og wala sing gahom sa pagtabang sa ila. Nagasimbolo sia kay Kristo. Subong nga ang larawan ginbuhat sa kaanggid sang manoglaglag nga mga man-og ginbayaw sa pag-ayo sa ila, subong man sini ang Isa ginbuhat "sa kaanggid sang unod nga makasasala" magaamo ang ila Manunobos. Roma 8:3. Madamo sang mga Israelinhon ang nagakabig sang bulohaton sang halad subong nga may gahom sa iya kaugalingon sa paghilway sa ila gikan sa sala. Handom sang Dios ang pagtudlo sa ila nga ini wala sing kapuslanan labi sang sa man-og nga tumbaga. Gintuyo sia sa pagdul-ong sang ila hunahona pakadto sa Manlulowas. Kon bala sa pag-ayo sang ila mga pilas ukon sa pagpatawad sang ila mga sala, wala sia sing sarang [220] mahimo sa ila kaugalingon luwas ang pagpakita sang ila pagtuo sa Hatag sang Dios. Kinahanglan sila magtulok kag magkabuhi.

Yadtong ginkagat sang mga man-og ayhan nagpalantang sa pagtulok. Ayhan nagpakiana sila kon paano nga may yara nga gahom sa simbolo nga tumbaga. Ayhan nagpangayo sila sang kasaysayan suno

sa siensia. Apang wala sing kasaysayan nga ginhatag. Kinahanglan nila batunon ang pulong sang Dios sa ila paagi kay Moises. Ang pagdumili sa pagtulok among pagkapatay.

Indi bangod sa pagkasaba kag pagbais nga ang kalag pagaiwagan. Kinahanglan kita magtulok kag magkabuhi. Si Nicodemo nakabaton sang leksyon, kag gindala niya ini. Gin-usisa niya ang mga Kasulatan sa bag-o nga paagi, indi sa pagbais sang teoriya, kundi agod sa pagbaton sing kabuhi sa kalag. Nagsugod sia sa paghangop sang ginharian sang langit sa nagatugyan sia sang iya kaugalingon sa pagtuytoy sang Espiritu Santo.

Mga linibo karon nga nagakinahanglan sa paghibalo sang amo man nga kamatuoran nga gintudlo kay Nicodemo bangod sa pagbayaw sang man-og. Nagasandig sila sa ila pagtuman sang kasugoan sang Dios agod pagdalhon sila sa Iya kahamuot. Kon pagsugoon sila sa pagtulok kay Jesus, kag sa pagtuo nga nagaluwas Sia sa ila lamang paagi sa Iya bugay, nagasiling sila, "Paano ang pagkasarang sining mga butang?"

Kaangay kay Nicodemo, kinahanglan kita magpahanda sa pagsulod sa kabuhi sa amo man nga dalan subong sang pangulo sang mga makasasala. Luwas kay Kristo, "wala sing iban nga ngalan sa idalom sang langit nga ginhatag sa mga tawo nga paagi sa iya kinahanglan kita maluwas." Binu. 4:12. Bangod sa pagtuo ginabaton naton ang bugay sang Dios; apang ang pagtuo indi amo ang aton Manlulowas. Wala ini nagasaplid. Amo sia ang kamot nga sa iya nagapangalig-on kita kay Kristo, kag nagabaton sang Iya ikatakos [221] ukon merito, nga among bu- long sa sala. Kag indi gani sarang makahinulsol sa wala sing bulig sang Espiritu sang Dios. Ang Kasulatan nagasiling nahanungod kay Kristo, "Sia ginbayaw sang Dios sa Iya tuo subong nga Pangulo kag Manlulowas, sa paghatag sing paghinulsol sa Israel kag kapatawaran sang mga sala." Binu. 5:31. Ang paghinulsol nagikan kay Kristo subong sang kapatawaran.

Paano, niyan, nga sarang kita maluwas? "Subong nga si Moises nagbayawr sang man-og sa kamingawan," ang Anak sang tawo ginbayaw, kag ang tagsatagsa nga gindayaan kag ginkagat sang man-og sarang makatulok kag magkabuhi. "Yari karon, ang Kordero sang Dios nga nagakuha sang sala sang kalibutan." Juan 1:29. Ang kapawa nga nagaiwag gikan sa krus nagapahayag sang gugma sang Dios. Ang Iya gugma nagabutong sa aton pakadto sa Iya kaugalin-

gon. Kon indi kita magsumpong sa sining pagbutong, pagadalhon kita sa tiilan sang krus, sa paghinulsol tungod sang mga sala nga naglansang sa Manlulowas. Niyan ang Espiritu sang Dios bangod sa pagtuo nagatuga sang bag-o nga kabuhi sa kalag. Ang hunahona kag ang handom ginadala sa pagkamatinumanon sa kabubot-on ni Kristo. Ang tagipusoon, ang hunahona, ginatuga liwat sa larawan Niya nga nagapanghikot sa aton sa paggahom sang tanan nga butang nga sa Iya kaugalingon. Niyan ang kasugoan sang Dios ginasulat sa hunahona kag sa tagipusoon, kag sarang kita makasiling upod ni Kristo, "Nagakalipay ako sa paghimo sang Imo kabubot-on, O Dios ko." Sal. 40:8.

Sa pagsugilanon upod ni Nicodemo, si Jesus nagpahayag sang piano sang kaluwasan kag sang Iya bulohaton sa kalibutan. Wala sa Iya ulihi nga mga ginpanghambal nga nakasaysay Sia sing tama kahimpit, tikang kag tikang, sang bulohaton nga kinahanglan paghimuon sa tagipusoon sang tanan nga buot magpanubli sang ginharian sang langit. Sa ginsugoran gid sang Iya bulohaton ginbuksan Niya ang kamatuoran sa isa ka miembro sang Sanhidrin, sa [222] hunahona nga mabinatunon sing labi, kag sa tinangdoan nga manunodlo sang mga tawo. Apang ang mga pangulo sang Israel wala mag-abiabi sang kapawa. Gintago ni Nicodemo ang kamatuoran sang iya tagipusoon, kag sa tatlo ka tuig daw diutay ang bunga.

Apang nakilala ni Jesus ang duta sa diin ginsab-og Niya ang binhi. Ang mga pulong nga ginhambal sa gab-i sa isa ka manogpamati sa malinong nga bukid wala madula. Sa isa ka tion si Nicodemo wala magkilala sing dayag kay Kristo, apang ginpanilagan niya ang Iya kabuhi, kag ginpamalandong ang Iya mga pagtulon-an. Sa konsilyo sang Sanhidrin, gintapna niya sing sulitsulit ang mga pahito sang mga saserdote sa paglaglag sa Iya. Sa katapusan sang ginbayaw si Jesus sa krus, nadumdoman ni Nicodemo ang gintudlo sa ibabaw sang Olibo: "Subong nga Moises nagbayaw sang man-og sa kamingawan, ang Anak sang tawo dapat pagbayawon: agod nga bisan sin-o nga magtuo sa Iya indi mawala, kundi may kabuhi nga dayon." Ang kapawa gikan sa tago nga pagsugilanon nag-iwag sa krus sa Kalbaryo, kag nakita ni Nicodemo sa kay Jesus ang Manunobos sang kalibutan.

Sa tapos sang pagkayab sang Ginuo, sang ginpaalaplaag ang mga gintuton-an bangod sang paghingabot, si Nicodemo sing masidla

nagtindog sing dayag. Gingamit niya ang iya manggad sa pagsakdag sang lapsag nga ginpaabot sang mga Judio nga pagdulaon sa pagkapatay ni Kristo. Sa tion sang katalagman sia nga nagmainandamon kag nagapangduhadoha, nagmalig-on kaangay sang isa ka bato, nga nagapabaskog sang pagtuo sang mga gintuton-an kag nagahatag sang mga pagkabutang sa pagpalakat sang bulohaton sang maayong balita.

Ginuligyat kag ginahingabot sia sadtong nagatahod sa iya sa iban nga mga adlaw. Nag-imol sia sa mga pagkabutang sining kalibutan; apang wala sia magduhadoha sa pagtoluohan nga nagsugod sa sinang gab-i nga pagsugilanon kay Jesus.

[223] Ginsugid ni Nicodemo sa kay Juan ang sugilanon sinang pagkitaay, kag bangod sa iya pluma ginsulat ini nga pagaitudlo sa mga minilyon. Ang mga kamatuoran nga gintudlo importante karon subong nga amo sila sa sinang solemne nga gab-i sa malandong nga bukid, sang pagkari sang manogdumala nga Judio sa paghibalo sang dalan sang kabuhi gikan sa malulo nga Manunodlo sang Galilea.

Kapitulo 18—"Sia Kinahanglan Magdugang" [224]

SA ISA ka tion ang inpluensia sang Manogbaptis sa ibabaw sang banwa naglabi kadako sang sa iya sang mga manogdumala, mga saserdote ukon mga pangulo. Kon abi nagpahayag sia sang iya kaugalingon subong Mesias, kag magbuhat sing ribok batok sa Roma, ang mga saserdote kag mga tawo magadugok sa iya hayahay. Ang tagsa ka pagbinagbinag nga nagapukaw sang ambisyon sang mga manogsalakay sang kalibutan si Satanas nagtindog nga handa sa pagpahayag kay Juan Bautista. Apang sa kapahayagan nga yara sa atubangan niya sang iya gahom, sing malig-on nagdumili sia sang matambok nga hamham. Ang pagtalupangod nga gintuhoy sa iya, iya gintuhoy sa Iban.

Karon nakita niya nga ang taob sang pagkapopular nagataliwan gikan sa iya pakadto sa Manlulowas. Adlawadlaw ang nagadugok sa iya nagbuhin. Sang pagkari ni Jesus halin sa Jerusalem sa duog malapit sa Jordan, ang mga tawo nagdugok sa pagpamati sa Iya. Ang kadamuon sang mga gintuton-an nagdugang adlawadlaw. Madamo ang nagkari sa pagpabaptis, kag samtang si Kristo gid sa Iya kaugalingon wala nagapamaptis, ginpakamaayo Niya ang paghiwat sang pagsulondan sang Iya mga gintuton-an. Sa sini nga bagay ginpahamtang Niya ang Iya pat-in sa bulohaton sang Iya manogbalita. [225] Apang ang mga gintuton-an ni Juan nagatan-aw nga may kahisa sa nagatubo nga pagkapopular ni Jesus. Nagatindog sila nga handa sa pagsabdong sang Iya bulohaton, kag sa wala madugay nakakita sila sining kahigayunan. Ang pakiana nagbangon sa tunga nila kag sang mga Judio kon bala ang bautismo nagatinlo sang kalag gikan sa sala; nagasiling sila nga ang bautismo ni Jesus tuhay sa iya ni Juan. Sa wala madugay nagbais sila sa mga gintuton-an ni Kristo nahanungod sa dagway sang mga pulong nga nagakaigo nga gamiton sa bautismo, kag sa katapusan ang nahanungod sang kinamatarong sining ulihi sa pagbaptis.

Ang mga gintuton-an ni Juan nagkari sa iya nga nasubo, nga nagasiling, "Rabbi, ang nag-upod sa imo sa unhan sang Jordan, nga

sa Iya nagsaksi ka, yari Sia nagabautismo, kag ang tanan nagadugok sa Iya." Bangod sining mga pulong si Satanas nagsulay kay Juan. Wala sapayan nga ang bulohaton ni Juan daw madali nga matapos, sa gihapon sarang mahimo ang iya pagsablag sang bulohaton ni Kristo. Kon abi nagkaawa sia sang iya kaugalingon, kag nagpahayag sing kasubo ukon nadisgusto nga ginlabawan, kuntani nakasab-og sia sang binhi sang binahinbahin, kag napabaskog niya ang kahisa kag kaibog, kag nasablagan niya ang lakat sang maayong balita.

Si Juan may iya nga kinaugali sang mga sayop kag kaluyahon nga masami sa tawhanon, apang ang pagtandog sang diosnon nga gugma nagbalhin sa iya. Nagpabilin sia sa kahaawan nga wala madagtai sang pagkamaiyaiyahon nga ambisyon, kag malayo sa usbong sang kaibog. Wala sia magpakita sing kaawa sa kasubo sang iya mga gintuton-an, kundi nagtudlo kon daw ano kaathag ang iya paghangop sang iya relasyon sa Mesias, kag kon daw ano ka malipayon ang iya pag-abi-abi sa Isa nga tungod sa Iya nag-aman sia sang dalan.

[226] Nagsiling sia, "Wala sing makabaton bisan ano luwas sang nahatag sa iya gikan sa langit. Kamo gid nagasaksi sa akon, nagsiling ako, Indi ako ang Kristo, kundi nga ako ginpauna sa Iya. Ang nakaangkon sang nobya amo ang nobyo; ang abyan sang nobyo, nga nagatindog kag nagapamati sa iya, nagakalipay sing dako bangod sang tingog sang nobyo." Si Juan nagapahayag sang iya kaugalingon subong abyan nga nagmanogbalita sa tunga sang duha ka taglawas nga kalaslon, nga nagaaman sang dalan para sa kasal. Kon ang nobyo makabaton sang iya nobya, ang bulohaton sang abyan natuman. Nagakalipay sia sa kalipay sadtong ila paghiusa nga iya ginpatigayon. Gani si Juan gintawag sa pagdala sa mga tawo pakadto kay Jesus, kag nagkalipay sia sa pagsaksi sang pagkamadinalag-on sang bulohaton sang Manlulowas. Nagsiling sia, "Ining kalipay ko nabug-os na. Sia kinahanglan magdugang, apang ako kinahanglan magbuhin."

Sa nagatulok sa Manunobos bangod sa pagtuo, si Juan nagbangon sa kataason sang pagkadumilion sang kaugalingon. Wala sia nagatinguha sa pagpawili sa mga tawo pakadto sa iya kaugalingon, kundi sa pagbayaw sang ila panghunahona sing labi kataas kag labi pa gid kataas, tubtob magpahuway sila sa Kordero sang Dios. Sia sa iya kaugalingon amo lamang ang tingog, ang isa ka singgit sa kamingawan. Karon sa kalipay nga ginbaton niya sing hipos kag

sa tago agod ang tanan nga mata magliso pakadto sa Kapawa sang kabuhi.

Yadtong maminatud-on sa ila pagkatinawag subong mga manogbalita para sa Dios, indi magapangita sing dungog para sa ila kaugalingon. Ang gugma para sa kaugalingon pagalamunon sang gugma para kay Kristo. Wala sing paindis-indis ang mga nagadagta sang hamili nga bulohaton sang maayong balita. Pagakilalahon nila nga bulohaton nila ang pagbantala subong sang ginhimo ni Juan Manogbaptis, "Yari karon, ang Kordero sang Dios nga nagakuha sang sala [227] sang kalibutan." Juan 1:29. Pagabayawon nila si Jesus, kag kaupod Niya ang tawhanon pagabayawon. "Kay amo ini ang ginasiling sang mataas kag makahalawhaw nga Isa nga nagapuyo sa wala sing katubtoban, nga ang Iya ngalan Balaan: Nagapuyo Ako sa mataas kag balaan nga duog, kag upod sa Iya man nga may mahinulsulon kag mapainuboson nga espiritu, sa pagpaumpaw sang espiritu sang mapainuboson kag sa pagpaumpaw sang tagipusoon sang mahinulsolon." Isa. 57:15.

Ang kalag sang manalagna, nga nakuhaan sang kaugalingon, ginapun-an sang kapawa nga diosnon. Sa nagasaksi sia sang himaya sang Manlulowas, ang iya mga pulong halos kabahin sadtong ginpanghambal ni Kristo sa Iya kaugalingon sa kay Nicodemo. Si Juan nagsiling, "Ang nagahalin sa ibabaw labaw sa tanan; ang natungod sa duta sa duta naigo, kag nagapamulong sia nahanungod sa duta; ang nagahalin sa langit labaw sa tanan. . . . ang ginpadala sang Dios nagapamulong sang mga pulong sang Dios, kay wala Niya ginatakos ang Iya paghatag sang Espiritu." Si Kristo sarang makasiling, "Wala Ako nagatinguha sang Akon kaugalingon nga kabubot-on kundi sang kabubot-on sang nagpadala sa Akon." Juan 5:30. Sa Iya ginapahayag, "Ginhigugma Mo ang pagkamatarong kag gindumtan ang kalautan; busa ang Dios, ang Imo Dios, naghaplas sa Imo sang lana sang kalipay la-baw sa Imo mga kaupod." Heb. 1:9. Ang Amay wala "Niya ginatakos ang Iya paghatag sang Espiritu."

Subong man sini ang mga sumolunod ni Kristo. Makabaton lamang kita sang kapawa sang langit kon handa kita nga pagkuhaan sang kaugalingon. Indi kita sarang makahangop sang karakter sang Dios, ukon makabaton kay Kristo bangod sa pagtuo, luwas kon magsugot kita nga ipasakop ang tagsa ka panghunahona sa pagkamatinumanon ni Kristo. Sa tanan nga nagabuhat sini ang Espiritu

[228] Santo ginahatag sa wala ginatakos. Sa kay Kristo "nagapuyo sing lawasnon ang bilog nga kabugosan sang pagka-Dios." Col. 2:9, 10.

Ang mga gintuton-an ni Juan nagsiling nga ang tanan nga mga tawo nagakari kay Kristo; apang sing maathag ni Juan nagsiling, "Wala sing tawo nga nagabaton sang Iya pagpamatuod;" tama kadiutay ang handa sa pagbaton sa Iya subong Manlulowas gikan sa sala. Apang "ang nagabaton sang Iya pagpamatuod nagapahamtang sang Iya pat-in sa sini, nga ang Dios matuod." Juan 3:33. "Ang nagatuo sa Anak may kabuhi nga wala katapusan." Indi kinahanglan ang pagbais kon bala ang bautismo ni Kristo ukon ni Juan nagatinlo gikan sa sala. Bulag kay Kristo, ang bautismo, kaangay sa iban nga pagsulondan, isa ka walay pulos nga dagway. "Ang wala nagatuo sa Anak indi makakita sang kabuhi."

Ang pagkamadinalag-on sang bulohaton ni Kristo, nga nabaton sang Manogbaptis sing malipayon, ginsugid man sa mga may kagamhanan sa Jerusalem. Ang mga saserdote kag mga rabbi nagkahisa sang inpluensia ni Juan sa nakita nila nga ang mga tawo nagabiya sang sinagoga kag nagadugok sa kamingawan; apang yari ang Isa nga may labi pa kadako nga gahom sa pagpawili sa mga kadam-an. Yadtong mga pangulo sa Israel indi handa sa pagsiling upod ni Juan, "Kinahanglan Sia magdugang, apang kinahanglan ako magbuhin." Nagtindog sila nga may bag-o nga pagtapat sa pagbutang sing katapusan sa bulohaton nga nagaguyod sa mga tawo gikan sa ila.

Nahibaloan ni Jesus nga magatinguha sila sing pataypatay sa pagtuga sing pagbahinbahin sa tunga sang Iya kaugalingon nga mga gintuton-an kag sadtong iya ni Juan. Nahibaloan Niya nga ang bagyo nagatipon sa pagsilhig sang isa sang labing dako nga manalagna nga ginhatag sa kalibutan. Sang buot Niya likawan ang tanan nga kahigayunan sa malain nga paghangop ukon pag-bahinbahin, sing mahipos nag-untat Sia sang iya pagpangabudlay, kag nagkadto sa [229] Galilea. Kita man, samtang matinumanon sa kamatuoran, dapat magtinguha sa paglikaw sang tanan nga magadul-ong pakadto sa pagbinahinbahin kag malain nga paghangop. Tungod nga sa bisan ano nga tion ini sila magbangon, nagapatubas sila sang pagkadula sang mga kalag. Bisan ano nga tion nga ang kahimtangan magaabot nga magakabangdanan sang pagbinahinbahin, kinahanglan naton sundon ang huwaran ni Jesus kag ni Juan Manogbaptis.

Si Juan gintawag sa pagpangulo subong manogreporma. Tungod sini, ang iya mga gintuton-an may katalagman sa pag-unay sang ila panghunahona sa iya, sa pagbatyag nga ang pagkamadinalag-on sang bulohaton nagasandig sa iya pagpangabudlay, kag magakalimot sila sang kamatuoran nga isa lamang sia ka galamiton nga ginbuhat sang Dios. Apang ang bulohaton ni Juan indi igo sa pagpahamtang sang sadsaran sang iglesia Kristohanon. Kon matapos niya ang iya bulohaton, ang isa liwan ka bulohaton kinahanglan buhaton, nga indi sarang mahimo sang iya ginapamatuod. Wala mahangpi ini sang iya mga gintuton-an. Sang pagkakita nila kay Kristo nga nagakari sa pagkuha sang bulohaton, nahisa sila kag dimalipayon.

Ang amo man nga katalagman nagapadayon karon. Ang Dios nagatawag sa isa ka tawo sa paghimo sing isa ka bulohaton; kag kon mahimo niya ini kutob sa iya masarang sa pagbuhat, ang Ginuo nagadala sa iban sa pagpadayon pa gid sini. Apang kaangay sang mga gintuton-an ni Juan, madamo ang nagabatyag nga ang pagkamadinalag-on nagasandig sa una nga mga manogpangabudlay. Ang pagtalupangod ginatuhoy sa tawhanon sa baylo sa diosnon, ang kahisa nagasulod, kag ang bulohaton sang Dios gin'adagtaan. Ang isa nga indi igo nga pagpadunggan ginasulay sa paghupot sing pagsalig sa kaugalingon. Wala niya ginakilala ang iya pagsalig sa Dios. Ang mga tawo ginatudloan sa pagsalig sa tawo nga pagtuy- toyan, kag sa [230] sini nga bagay nagakahulog sila sa sayop, kag ginapalayo gikan sa Dios.

Ang bulohaton sang Dios indi dapat magdala sang larawan kag ngalan sang tawo. Sa tion kag tion ang Ginuo magadala sa lainlain nga mga galamiton, paagi sa sadtong Iya bulohaton sarang mabuhat sing labing maayo. Malipayon yadtong handa sa pagpaubos sang kaugalingon nga nagasiling upod ni Juan Bautista, ''Kinahanglan Sia magdugang apang kinahanglan ako magbuhin."

[231]

Kapitulo 19—Sa Bubon ni Jacob

SA DALAN pa Galilea si Jesus nag-agi sa Samaria. Udtong adlaw yadto sang pagkaabot Niya sa matahom nga nalupyakan sang Sekem. Sa ganhaan nayon sining nalupyakan yara ang bubon ni Jacob. Kapoy sa Iya panlakatan, naglingkod Sia diri sa pagpahuway samtang ang Iya mga gintuton-an naglakat sa pagbakal sang pagkaon.

Ang mga Judio kag mga Samariahanon among mapait nga mga kaaway, kag kon sarang mahimo ginalikawan nila ang paghilapitay sang isa kag isa. Ang pagnegosyo sa mga Samariahanon sa hitabo nga kinahanglanon ginakabig nga matarong sang mga rabbi; apang ang tanan nga paghiliupod sosyal sa ila ginatagudilian. Ang isa ka Judio indi maghulam sa isa ka Samariahanon, ukon magbaton sing kalulo bisan isa ka tipik nga tinapay ukon isa ka sandok sang tubig. Sa pagbakal sang kalan-on, ang mga gintuton-an nagagawi suno sa pamatasan sang ila pungsod. Apang maglabaw pa sini, nagadumili sila. Ang pagpangayo sing pabor sa Samariahanon ukon pagbuhat sing kaayuhan sa ila, wala magsulod sa hunahona bisan pa sang mga gintuton-an ni Kristo.

Samtang nagalingkod si Jesus sa luyo sang bubon, dako ang Iya kagutom kag kauhaw. Kutob sang aga ang panlakatan malawig, [232] kag karon udtong adlaw na. Ang Iya kauhaw nagdugang sang nagahunahona Sia sang mabugnaw nga tubig nga malapit, apang indi Niya makuha; wala Sia sing kalat ukon banga kag ang bubon madalom. Ang pagkatawhanon yara sa Iya, kag naghulat Sia tubtob ang iban magkari sa pagsag-ob.

Nagpalapit ang isa ka babae nga Samariahanon, kag nga daw wala makakita sa Iya ginpuno niya ang tibod sang tubig. Sang nagahimos sia sa paglakat, si Jesus nagpangayo sa iya nga pagpaimnon. Ina nga pabor wala sing taga Sidlangan nga magdumili. Sa Sidlangan ang tubig ginatawag nga "hatag sang Dios." Ang pagpainom sa ginauhaw nga manogpanlakatan kinahanglan kabigon subong isa ka katungdanan nga tama kabalaan sa bagay nga ang mga Arabinhon

sang desierto magaguwa sa ila dalanon sa paghimo sini. Ang dumot sa tunga sang mga Judio kag ang Samariahanon nagtapna sa babae sa pagkamalulo sa kay Jesus; apang ang Manlulowas nagtinguha sa pagpangita sing yabi sa sining tagipusoon, kag sa ideya nga natawo sa gugmang diosnon, nagpangayo Sia, wala magtanyag, sing isa ka pabor. Ang pagtanyag sang pagkamalulo ayhan pagaisikway; apang ang pagsalig nagapukaw sang pagsalig. Ang Hari sang langit nagkari sa sining sinikway nga kalag, nga nagapangayo sing pagalagad sa iya kamot. Sia nga nagbuhat sang dagat, nga nagagahom sang mga tubig nga madalom, nga nagbukas sang mga tuburan kag mga alagyan sang duta, nagpahuway tungod sang Iya kalapyo sa bubon ni Jacob, kag nagasandig sa kaluoy sang dumoluong nga paghatagan sing tubig nga pagaimnon.

Nakita sang babae nga si Jesus Judio. Sa iya katingala nalimutan niya ang paghatag sang Iya ginapangayo, apang nagtinguha sa paghibalo sang katarungan sini. "Paano bala," ang siling niya, "nga Ikaw nga Judio nagapangayo sa akon nga mainom, nga ako isa ka babaying Samariahanon?"

Nagsabat si Jesus, "Kon ikaw nakakilala sang dulot sang Dios, [233]
kag kon sin-o Sia nga nagasiling sa imo Paimna Ako, nagpangayo [234]
ka kuntani sa Iya, kag Sia magahatag sa imo sing tubig nga buhi." Natingala ka nga nagpangayo Ako sa imo sang tama kadiutay nga pabor subong sang isa ka lab-ok nga tubig gikan sa bubon sa aton mga tiilan. Kon nagpangayo ka sa Akon, magahatag Ako kuntani sa imo sing pag-inom sang tubig sang walay katubtoban nga kabuhi.

Ang babae wala makahangop sang mga pulong ni Kristo, apang ginbatyag niya ang ila solemne nga pagkaimportante. Ang iya mamag-an kag karandagan nga paghulag nagsugod sa pagbalhin. Sa nagahunahona sia nga si Jesus nagahambal nahanungod sang bubon nga yara sa ila atubangan, nagsiling sia, "Ginuo wala Ikaw sing itimba, kag ang bubon madalom; diin bala Ikaw magakuha sinang tubig nga buhi? Dako Ka pa bala sa amon amay nga si Jacob, nga naghatag sa amon sang bubon, kag sia gid nag-inom sa sini?" Ginatan-aw niya sa atubangan niya ang isa lamang ka manogpanlakatan, nga lapyo kag yab-ukon. Sa iya hunahona ginapaanggid niya Sia sa dungganon nga patriarka nga si Jacob. Ginahuptan niya ang balatyagon nga tama ka kinaugali sa bagay nga wala sing iban nga bubon ang makaangay sadtong ginbuhat sang mga ginikanan.

Nagatulok sia pabalik sa mga ginikanan, sa unhan sa pagkari sang Mesias, samtang ang Paglaom sang mga ginikanan gid yara sa luyo niya, kag wala niya Sia makilala. Daw ano kadamo sang ginauhaw nga mga kalag karon nga yara malapit sa buhi nga tuburan, apang nagatulok sa malayo sa tuburan sang kabuhi! "Dili ka magsiling sa imo tagipusoon, Sin-o bala ang magasaka sa langit? (kon sayuron, sa pagpapanaug kay Kristo) ukon Sin-o bala ang magapanaug sa kadadalman? (kon sayuron, sa pagpasaka kay Kristo gikan sa mga patay). . . Malapit sa imo ang pulong, sa imo baba kag sa imo tagipusoon: . . . kon ituad mo sang imo baba nga si Jesus Ginuo [235] kag magtuo sa imo tagipu- soon nga ang Dios nagbanhaw sa Iya, maluwas ka." Roma 10:6-9.

Wala gilayon pagsabata ni Jesus ang pakiana nahanungod sa Iya kaugalingon, kundi sa solemne nga kahanuot nagsiling Sia, "Ang tagsatagsa nga nagainom sining tubig uhawon liwat, apang ang bisan sin-o nga nagainom sang tubig nga Akon ihatag sa iya indi na gid pag-uhawon, ang tubig nga Akon ihatag sa iya mangintuburan sa sulod niya nga nagaibwal sa kabuhi nga walay katapusan."

Ang nagatinguha sa pagpaumpaw sang iya kauhaw sa mga tuburan sining kalibutan magainom lamang nga pag-uhawon liwat. Bisan diin ang mga tawo indi mabusog. Ginahandom nila ang butang sa paghimuno sang kinahanglan sang kalag. Isa lamang ang sarang makahatag sina nga kinahanglan. Ang kinahanglan sang kalibutan, ang "Bilidhon nga mga Butang sang tanan nga pungsod" amo si Kristo. Ang diosnon nga bugay nga Sia lamang ang sarang makahatag nagakaangay sa buhi nga tubig, nga nagatinlo, nagapabugnaw kag nagapabaskog sang kalag.

Si Jesus wala nagpahayag sing panghunahona nga ang isa lamang ka lab-ok sang tubig magakaigo sa nagabaton. Ang nagadimdim sang gugma ni Kristo sing dayon magahandom sing labi pa; apang wala sia nagapangita sing liwan. Ang kamanggaran, ang dungog, kag kalalipayan sang kalibutan wala nagapawili sa iya. Ang walay langan nga handom sang tagipusoon amo, Labi Ikaw. Kag Sia nga nagapahayag sa kalag sang iya ginakinahanglan, nagahulat sa pagbusog sang iya kagutom kag kauhaw. Ang tagsa ka tawhanon nga ikasarang kag salandigan magakapaso. Ang sulodlan pagahubsan, ang palaligusan mamalhan; apang ang aton Manunobos amo ang tuburan nga wala nagakahubas. Ayhan sarang kita makainom kag

mag-inom liwat, kag sa gihapon may yara nga bag-o nga nagatubod. Ang ginapuy-an ni Kristo may yara sa sulod sang iya kaugalingon [236] nga tuburan sang pagpakamaayo—"nga nagaibwal sa kabuhi nga walay katapusan.' ' Gikan sini nga tuburan sarang sia makakuha sing kusog kag bugay nga igo sa tanan niya nga kinahanglan.

Sa nagahambal si Jesus nahanungod sang buhi nga tubig, ang babae nagtulok sa Iya nga nagakatingala. Iya ginpukaw ang iya kabalaka, kag napukaw ang iya handom tungod sang dulot nga Iya ginhambal. Ginhangop niya nga indi tubig sa bubon ni Jacob ang Iya ginapahanungdan; kay ginagamit niya ini sa walay langan, nga nagainom kag ginauhaw liwat. "Ginuo," siling niya, "hatagi ako sining tubig, agod nga indi ako pag-uhawon ukon magkari diri sa pagsag-ob."

Si Jesus karon nagliso sang sugilanon gilayon. Sa wala pa ining kalag sarang makabaton sang dulot nga Iya ginahandom sa paghatag, kinahanglan sia pakilalahon sang iya sala kag sang iya Manlulowas. Nagsiling sia, "Lakat, tawga ang imo bana, kag magbalik diri." Nagsabat sia, "Wala ako sing bana." Sa sini nga bagay gintapna niya ang tanan nga mga pakiana sa sina nga dulong. Apang ang Manlulowas nagpadayon, "Nagsiling ikaw sing husto, Wala ako sing bana; kay may lima ka na ka bana, kag ang yara sa imo karon indi imo bana, ini nasiling mo sing matuod."

Ang nagapamati nagkurog. Ang isa ka kamot nga tinago nagabaluskay sang mga pinanid sang maragtas sang iya kabuhi, nga nagabuyagyag sinang ginalauman niya nga pagtaguon sa gihapon. Sin-o bala ini nga sarang makabasa sang mga tinago sang iya kabuhi? Nag-abot sa iya ang mga panghunahona sang walay katubtoban, sang palaabuton nga paghukom, sang ginpahayag karon ang tanan nga tinago. Sa kapawa sini, ang kaisipan ginpabugtaw.

Wala sia sing sarang igapanghiwala; apang nagtinguha sia sa paglikaw sang tanan nahanungod sining indi ginaabiabi nga halambalanon. Sa madalom nga pagtahod, nagsiling sia, "Ginahantop [237] ko nga Ikaw manalagna." Niyan, sa paglaom agod mapahipos ang kaisipan, nagbais sia nahanungod sang pagtoluohan. Kon ini isa ka manalagna, sa pagkamatuod sarang Sia makahatag sing instruksyon nahanungod sini nga butang nga ginabaisan sing madugay.

Sing mapailubon gintugotan sia ni Jesus sa pagsugilanon sadtong buot niya. Sa sina nga tion nagabantay Sia sang kahigayunan sa

pagdala liwat sang kamatuoran sa iya tagipusoon. "Ang amon mga ginikanan," ang siling niya, "nagsimba sa sining bukid; kag kamo nagasiling nga sa Jerusalem amo ang duog diin ang mga tawo dapat magsimba." Kutob diri makita ang Bukid sa Gerizim. Ang iya templo ginlaglag, kag ang halaran lamang ang nabilin. Ang duog nga ginasimbahan nangin-isa ka butang nga ginakasabaan sa tunga sang mga Judio kag Samariahanon. Ang iban nga mga ginikanan sining ulihi nga mga tawo naigo sa Israel; apang tungod sang ila mga sala, ang Ginuo nagtugot nga paglupigon sila sang diwatahan nga pungsod. Sa madamo nga kaliwatan nagpakig-impon sila sa mga diwatahan, nga ang pagtoluohan sini nag-amat dagta sang ila kaugalingon nga pagtoluohan. Matuod nga ginakabig nila ang ila mga diosdios nga sa pagpadumdom lamang sa ila sang buhi nga Dios, ang Manoggahom sang uniberso; apang ang mga tawo gintuytoyan sa pagtahod sa ila mga larawan nga tinigban.

Sang gintukod liwat ang templo sa Jerusalem sa mga adlaw ni Esdras, ang mga Samariahanon buot magbuylog sa mga Judio sa pagtukod sini. Gindumilian sila sining kahigayunan, kag ang mapait nga kasuayon nagbangon sa tunga sining duha ka banwa. Ang mga Samarianhon nagtukod sing ribal nga templo sa Bukid sa Gerizim. Diri nagasimba sila suno sa pagsulondan ni Moises, wala sapayan nga wala nila pagbayai sing bug-os ang pagkadiwata. Apang ang kalalat-an nag-abot sa ila, kag ang ila templo ginlaglag sang ila mga [238] kaaway, kag daw yara sila sa idalom sang pagpakamalaot; apang sa gihapon nagakapyot sila sa ila pinalatunlaton nga sugid kag sa ila dagway sang panimbahon. Indi sila buot magkilala sang templo sa Jerusalem subong balay sang Dios, ukon magkonporme nga ang relihiyon sang mga Judio labi pa kataas sang sa ila.

Sa pagsabat sa babae, si Jesus nagsiling, "Magtuo ka, ang takna nagaabot nga indi sa sining bukid ukon sa Jerusalem magasimba kamo sa Amay. Kamo nagasimba sang wala ninyo mahibaloi, kami nagasimba sang amon nahibaloan, kay ang kaluwasan gikan sa mga Judio." Ginpakita ni Jesus nga wala Sia sing pamatok sa mga Samariahanon. Karon nagtinguha Sia sa pagguba sang pamatok sining Samariahanon batok sa mga Judio. Samtang ginahambal Niya ang kamatuoran nga ang pagtuo sang mga Samariahanon gindagtaan sang pagkadiwatahan, ginpahayag Niya nga ang dalagko nga mga kamatuoran sa pagtubos gintulin sa mga Judio, kag nga sa tunga

nila magapahayag ang Mesias. Sa Balaan nga mga Sinulat may maathag sila nga pagpahayag sang karakter sang Dios kag sang mga palatukoran sang Iya pagbulot-an. Si Jesus nagpaigo sang Iya kaugalingon sa mga Judio nga amo ang ginhatagan sang Dios sang pagkilala nahanungod sang Iya kaugalingon.

Ginhandom Niya ang pagbayaw sang mga painoino sang Iya mga manogpalamati labaw sa mga butang nahanungod sang dagway kag seremonya, kag sang mga pagbais. "Ang takna nagaabot," ang siling Niya, "kag karon amo na, nga ang matuod nga mga manogsimba magasimba sa Amay sa espiritu kag kamatuoran, kay ang Amay nagapangita sing subong nga mga manogsimba sa Iya. Ang Dios espiritu, kag ang mga nagasimba sa Iya kinahanglan magsimba sa espiritu kag kamatuoran."

Diri ginapahayag ang amo man nga kamatuoran nga ginpahayag ni Jesus sa kay Nicodemo sang pagsiling Niya, "Kon ang isa indi [239] matawo liwat, indi sia makakita sang ginharian sang Dios." Juan 3:3. Indi bangod sa pagpangita sang balaan nga bukid ukon balaan nga templo nga ang mga tawo madala sa pagpakighiambit sa langit. Ang pagtoluohan indi dapat ipat-od sa guwa nga mga dagway kag mga seremonya. Ang pagtoluohan nga nagikan sa Dios amo lamang ang pagtoluohan nga magatuytoy pakadto sa Dios. Agod maalagad Sia sing matarong, kinahanglan matawo kita sa, diosnon nga Espiritu. Ini magatinlo sang tagipusoon kag magabag-o sang painoino, kag magahatag sa aton sing handa nga pagkamatinumanon sa tanan Niya nga tulomanon. Ini amo ang matuod nga pagsimba. Bunga ini sang pagpanghikot sang Espiritu Santo. Bangod sa Espiritu ang tagsa ka bunayag nga pangamuyo ginabuhat, kag ina nga pangamuyo ginabaton sang Dios. Bisan diin nagakab-ot ang kalag sa Dios, didto ginapahayag ang pagpanghikot sang Espiritu, kag ang Dios magapahayag sang Iya kaugalingon sa sina nga kalag. Kay ginapangita Niya ina nga mga manogsimba. Nagahulat Sia sa pagbaton sa ila, kag sa pagbuhat sa ila nga Iya mga anak, lalaki kag babae.

Samtang nagapakighambal ang babae kay Jesus, gintandog sia sang Iya mga pulong. Wala gid sia makabati sinang kaangay nga balatyagon gikan sa mga saserdote sang iya kaugalingon nga banwa ukon gikan sa mga Judio. Sa ginapahayag ang nagligad niya nga kabuhi sa atubangan niya, ginbatyag niya ang iya dako nga kinahanglan. Ginkilala niya ang kauhaw sang iya kalag nga indi gid

sarang mabusog sang tubig sa Sicar. Wala kutob sadto ang nakapukaw sa iya sa iya labi kataas nga kinahanglan. Ginpatalupangod sia ni Jesus nga ang mga tinago sang iya kabuhi Iya ginabasa; apang ginbatyag niya nga abyan Niya sia, nga nagakaluoy kag na-
[240] gahigugma sa iya. Samtang ang Iya gid kaputli nagatagu- dili sang iya sala, wala Sia sing ano nga ginhambal sa pagsumbong sa iya, kundi ginsugid Niya sa iya ang Iya bugay nga sarang makabag-o sang kalag. Nagsugod sia sa pagtalupangod sang Iya karakter. Ang pakiana nagbangon sa iya hunahona, amo ayhan ini ang ginapaabot nga Mesias? Nagsiling sia sa Iya, "Nakahibalo ako nga ang Mesias nagakari (sia nga ginatawag Kristo); kon Sia mag-abot magapahayag Sia sa aton sang tanan nga butang." Si Jesus nagsabat, "Ako nga nagapakighambal sa imo amo Sia."

Sang pagkabati sang babae sining mga pulong, ang pagtuo nagtubo sa iya tagipusoon. Ginbaton niya ang makatilingala nga pahayag nga nagikan sa bibig sang diosnon nga Manunodlo.

Ini nga babae yara sa maabiabihon nga hunahona. Handa sia sa pagbaton sang labing dungganon nga pagpahayag; tungod nga may kawili sia sa mga Kasulatan kag ang Espiritu Santo nagaaman sang iya hunahona sa pagbaton sing labi pa nga kapawa. Natun-an niya ang Daan nga Katipan nga saad, "Ang Ginuo nga imo Dios magabangon sa imo sing manalagna kaangay sa Akon gikan sa tunga nimo, gikan sa imo mga utod—sa Iya magpamati kamo." Deut. 18:15. Ginhandom niya ang paghangop sini nga tagna. Ang kapawa naglabay na sa iya hunahona. Ang tubig sang kabuhi, ang espirituhanon nga kabuhi nga ginahatag ni Kristo sa tagsa ka ginauhaw nga kalag, nagsugod sa pagtubod sa iya tagipusoon. Ang Espiritu sang Ginuo nagapanghikot sa iya.

Ang maathag nga pahayag ni Kristo sa sining babae indi sarang mahimo sa mga Judio nga nagapakamatarong sang ila kaugalingon. Si Kristo may labi nga paghalong sa nagahambal Sia sa ila. Inang gindumili sa mga Judio, kag nga sang ulihi ginsugo ang mga gintutonan nga ila taguon, ginpahayag sa babae. Nakita ni Jesus nga iya pagagamiton ang iya ihibalo sa pagdala sa iban sa pag-ambit sang Iya bugay.

[241] Sang pagbalik sang mga gintuton-an, nakibot sila nga ang ila Agalon nagahambal sa babae. Wala Sia makalab-ok sang tubig nga Iya ginahandom, kag wala Sia magdulog sa pagkaon sang kalan-on

nga gindala sang Iya mga gintuton-an. Sang paglakat sang babae, ang mga gintuton-an nagpakiluoy sa Iya nga magkaon. Nakita nila Sia nga mahipos nga nagapamalandong. Ang Iya nawong nagaiwag, kag nahadlok sila sa pagtublag sang Iya pagpakighambal sa langit. Apang nahibaloan nila nga gutom kag lapyo Sia, kag naghunahona sila nga katungdanan nila ang pagpadumdom sa Iya nahanungod sang Iya kinahanglan nga lawasnon. Nakilala ni Jesus ang ila mahigugmaon nga kabalaka, kag nagsiling, "May kalan-on Ako nga wala ninyo mahibaloi."

Natingala ang mga gintuton-an kon bala sin-o ang nagdala sa Iya sang pagkaon; apang nagpahayag Sia, "Ang Akon kalan-on amo ang paghimo sang kabubot-on sang nagpadala sa Akon, kag ang pagtuman sang Iya bulohaton." Sang pagpukaw sang Iya mga pulong sang kaisipan sang babae, si Jesus nagkalipay. Nakita Niya ang iya pag-inom sang tubig sang kabuhi, kag ang Iya kaugalingon nga kagutom kag kauhaw ginbusog. Ang pagbuhat sang bulohaton nga tungod sini ginbayaan Niya ang langit, nagpalig-on sa Manlulowas sa Iya pagpangabudlay, kag nagbayaw sa Iya labaw sa mga kinahanglanon sang tawo. Ang pag-alagad sa kalag nga nagutom kag nauhaw sa kamatuoran labi nga ginapasalamatan Niya sang sa pagkaon ukon pag-inom. Ini nagapalipay kag nagapabakod sa Iya. Ang pagkamahinatagon among kabuhi sang Iya kalag.

Ang aton Manunobos nagahandom nga pagkilalahon. Ginagutom Sia sang kaawa kag gugma sadtong Iya ginbakal sang Iya kaugalingon nga dugo. Sa dili maasoy nga handom buot Niya nga magpalapit sila sa Iya kag magbaton sang kabuhi. Subong nga ang iloy nagabantay sang yuhom sang diutay nga bata nga nagakilala sa iya, nga nagasugid sang pagsugod sang ihibalo, subong man sini, [242] si Kristo nagabantay sang pagpahayag sang mapinasalamaton nga gugma nga nagapakita nga ang espiri-tuhanon nga kabuhi nagasugod sa kalag.

Ang babae napun-an sang kalipay samtang nagapamati sia sang mga pulong ni Kristo. Ang makatilingala nga bugna daw gamhanan. Sang ginbayaan niya ang iya tibod, nagbalik sia sa banwa sa pagsugid sang balita sa iban. Nahibaloan ni Jesus nga naglakat sia. Ang pagbiya sang iya tibod nagasugid sing wala pagsayop, sang patubas sang Iya mga pulong. Ang handom nga hanuot sang iya kalag amo ang pagkuha sang buhi nga tubig; kag nalimutan niya ang

iya pagsag-ob, nalimutan niya ang kauhaw sang Manlulowas nga iya kuntani paumpawan. Sa tagipusoon nga nagaawas sang kalipay, nagdalidali sia sa paglakat agod sa paghatag sa iban sang hamili nga kapawa nga iya nabaton.

"Kari kamo, tan-awa ang tawo nga nagsugid sa akon sang tanan nga butang nga nahimo ko," ang siling niya sa mga tawo sa banwa. "Amo ayhan ini ang Kristo?" Gintandog ang ila tagipusoon bangod sining mga pulong. May yara nga bag-o nga pagpahayag sang iya nawong, isa ka pagbalhin sa iya bug-os nga pagginawi. May kabalaka kag sa pagtan-aw kay Jesus. "Nagguwa sila sa banwa kag nagkadto sa kay Jesus."

Samtang nagalingkod pa si Jesus sa luyo sang bubon, nagtulok Sia sa mga latagon sang uyas nga nahumlad sa atubangan Niya, ang ila berde nga dahon ginasilakan sang adlaw. Sang gintudlo Niya ini nga talan-awon sa Iya mga gintuton-an, naggamit Sia sang simbolo: "May apat ka bulan niyan mag-abot ang ani? Nagsiling Ako sa inyo, bayawa ang inyo mga mata, kag lantawa ang kaumhan nga maputi na ang alanyon." Kag sa nagahambal Sia, nagtulok Sia sa mga tawo nga nagapakari sa bubon. Mga apat pa ka bulan ang pag-ani sang uyas, apang diri may isa ka alanyon nga handa sa manog-ani.

[243] "Ang nagaani" ang siling Niya, "nagabaton sing mga suhol, kag nagatipon sing bunga, tungod sa kabuhi nga walay katapusan, agod nga ang nagasab-og kag ang nagaani magkalipay sing tingob. Kay sa sini matuod ang ginasiling, Ang isa nagasab-og kag ang isa nagaani." Diri si Kristo nagapahayag sang balaan nga bulohaton nga nautang sa Dios sadtong nagabaton sang maayong balita. Kinahanglan sila mangin Iya buhi nga galamiton. Ginakinahanglan Niya ang ila tagsa ka pag-alagad. Kag kon bala nagasab-og ukon nagaani kita, nagapangabudlay kita para sa Dios. Ang isa nagasabwag sang binhi, ang isa nagatipon sang alanyon; kag ang duha, manogsab-og kag manog-ani, nagabaton sing suhol. Nagakalipay sila sing tingob sa balos sang ila pagpangabudlay.

Si Jesus nagsiling sa mga gintuton-an, "Ako nagpadala sa inyo sa pag-ani sang wala ninyo pagpangabudlayi; iban ang nagpangabudlay, kag kamo nagsulod sa ila kinabudlayan." Ang Manlulowas nagapaabot sang dako nga pagtipon sa adlaw sang Pentekostes. Ang mga gintuton-an indi sarang magkabig sini subong patubas sang ila kaugalingon nga paninguha. Nagasulod sila sa kinabudlayan sang iban

nga mga tawo. Kutob sang pagkahulog ni Adan, si Kristo nagatulin sang binhi sang pulong sa Iya mga pinili nga alagad, nga pagaisab-og sa tawhanon nga tagipusoon. Kag ang isa ka dimakita nga galamiton, ang gamhanan nga gahom, nagapangabudlay sing mahipos apang sing mapatubason sa pagpatubas sang alanyon. Ang tun-og kag ang ulan kag ang silak sang adlaw sang bugay sang Dios ginahatag, sa pagpabugnaw kag pagsagod sang binhi sang kamatuoran. Si Kristo nagahimos sa pagbunyag sang binhi sa Iya kaugalingon nga dugo. Ang Iya mga gintuton-an ginhatagan sing ka-higayunan sa pagpangabudlay kaupod sa Dios. Mga masigkamanogpangabudlay sila kaupod ni Kristo kag sang balaan nga mga tawo sadto. Bangod sa pagpasagahay sang Espiritu Santo sa Pentecostes, linibo ang nagliliso sa isa ka adlaw. Ini patubas sang pagsab-og ni Kristo, ang [244] bunga sang Iya bulohaton.

Sa mga pulong nga ginhambal sa babae sa bubon, ang maayong binhi ginsab-og, kag daw ano kadali sang patubas nga ginbaton. Ang mga Samariahanon nagkalari kag nagpamati kay Jesus, kag nagtuo sa Iya. Sang pagtipon nila palibot Niya, nagpalakiana sila sa Iya, kag ginbaton nila sing mahinandumon ang Iya mga kasaysayan nahanungod sang madamo nga butang nga sadto madulom sa ila. Sa nagapamati sila, ang ila pagpalibog nagsugod sa pag-athag. Kaangay sila sa mga tawo nga yara sa dako nga kadudolman nga nagatultol sang hinali nga silak sang kapawa tubtob nakita nila ang adlaw. Apang indi sila busog sining malip-ot. nga katipunan. Buot sila sa pagpamati sing labi pa, kag nga ang ila mga abyan makapamati man sining makatilingala nga manunodlo. Gin-agda nila Sia sa ila banwa, kag nagpakiluoy nga magpabilin Sia kaupod nila. Sa duha ka adlaw nagpabilin Sia sa Samaria, kag madamo pa ang nagtuo sa Iya.

Ang mga Fariseo nagtamay sang pagkasimple ni Jesus. Wala nila pagsapaka ang mga kalatingalahan Niya, kag nagpangayo sila sing tanda nga Sia among Anak sang Dios. Apang ang mga Samariahanon wala magpangayo sing tanda, kag si Jesus wala maghimo sing kalatingalahan sa tunga nila, luwas sang pagpahayag sa babae sang mga tinago sang iya kabuhi. Apang madamo ang nagbaton sa Iya. Sa ila bag-o nga kalipay nagsiling sila sa babae, "Karon nagatuo kami indi bangod sang imo hambal, kay kami gid nakabati, kag nakakilala nga ini amo gid ang Manlulowas sang kalibutan."

Ang mga Samariahanon nagatuo nga ang Mesias magakari subong Manunobos, indi lamang sang mga Judio, kundi man sang kalibutan. Ang Espiritu Santo, bangod kay Moises naghambal na nga daan nahanungod sa Iya subong isa ka manalagna nga ginpadala [245] gikan sa Dios. Bangod kay Jacob ginpahayag nga sa Iya magatipon ang mga tawo; kag bangod kay Abraham, sa Iya ang tanan nga pungsod sang duta pagapakamaayuhon. Sa sining mga kasulatan ang mga tawo sa Samaria nagpasad sang ila pagtuo sa Mesias. Ang kamatuoran nga ang mga Judio nagsayop sa pagbadbad sang ulihi nga mga tagna, sa paghangop nga ang himaya sang ikaduha nga pagkari ni Kristo amo ang nahauna nga pagkari, nagtuytoy sa mga Samariahanon sa pagsikway sang tanan nga balaan nga mga sinulat luwas sadtong ginhatag ni Moises. Apang sang ginsilhig sang Manlulowas ining butig nga mga pagbadbad, madamo ang nagbaton sang ulihi nga mga tagna kag sang mga pulong ni Kristo gid nahanungod sang ginharian sang Dios.

Ginsugoran ni Jesus ang pagrumpag sang dingding nga nagaulot sa tunga sang mga Judio kag sang Hentil, kag sa pagwali sang maayong balita sa kalibutan. Wala sapayan nga Judio Sia, sing hilway nagaimpon Sia sa mga Samariahanon, nga nagatagudili sang pinariseo nga batasan sang Iya pungsod. Sa atubangan sang ila pagpamatok ginbaton Niya ang pagkamasinapupohon sining talamayon nga mga tawo. Nagtulog Sia sa idalom sang ila atop, nagkaon kaupod nila sa ila mga latok—nga nagambit sang pagkaon nga ginaman kag ginhatag sang ila kamot—nagtudlo sa ila mga dalan, kag nagkabig sa ila sing malulo kag matinahuron kaayo.

Sa templo sa Jerusalem, ang manubo nga dinding nagapain sang luwang nga naguwa sang templo gikan sa tanan nga bahin sang balaan nga balay. Sa sining dingding nasulat ang nanglainlain nga hambal nga nagasiling nga wala sing sin-o luwas sang mga Judio ang ginatugotan sa pag-agi sining duog. Kon ang isa ka hentil magpalabilabi sa pagsulod sa nasulod nga hulot, pagadagtaan niya ang templo, kag magabayad sang silot upod sang iya kabuhi. Apang si Jesus, nga among kamunoan sang templo kag sang iya bulohaton, [246] nagguyod sa mga hentil pakadto sa Iya bangod sa higot sang kaawa nga tawhanon, samtang ang Iya diosnon nga bugay nagdala sa ila sang kaluwasan nga ginsikway sang mga Judio.

Ang pagpabilin ni Jesus sa Samaria gintuyo nga manginpagpakamaayo sa Iya mga gintuton-an, nga yara pa gihapon sa idalom sang inpluensia nga salimpapaw sang mga Judio. Ginbatyag nila nga ang pagkamainunongon sa ila kaugalingon nga banwa nagakinahanglan sa ila sa pagdumot sa mga Samariahanon. Natingala sila sang pagginawi ni Jesus. Indi sila sarang makadumili sa pagsunod sang Iya huwaran, kag sa sulod sang duha ka adlaw sa Samaria, ang debosyon sa Iya nagtapna sang ila pagpamatok, apang sa tagipusoon wala sila nagapakigsag-uli. Mahinay sila sa pagtuon nga ang ila dumot kag kaakig kinahanglan tal-usan sang kaluoy kag kaawa. Apang sa tapos sang pagkayab sang Ginuo, ang Iya mga leksyon nagbalik sa ila nga may bag-o nga kahulogan. Sa tapos sang pag-ula sang Espiritu Santo, nadumdoman nila ang pagtulok sang Manlulowas, ang Iya mga pulong, ang pagtahod kag kalulo nga Iya ginpahayag ayon sa sining talamayon nga mga dumoluong. Sang pagkadto ni Pedro sa pagwali sa Samaria, gindala man niya ang amo nga espiritu sa iya kaugalingon nga bulohaton. Sang pagtawag kay Juan sa pagkadto sa Efeso kag Smirna, nadumdoman niya ang eksperiensia sa Sekem, kag napun-an sia sang pasalamat sa diosnon nga Manunodlo, nga, sa ginapanan-aw Niya ang kaiwatan nga ila pagasugataon, naghatag sa ila sing bulig sa Iya kaugalingon nga huwaran.

Ang Manlulowas sa gihapon nagapadayon sang amo man nga bulohaton subong sang Iya pagtanyag sang tubig sang kabuhi sa babae sang Samaria. Yadtong nagatawag sang ila kaugalingon nga Iya mga sumolunod ayhan nagatamay kag magalikaw sadtong sinikway; apang ang kahimtangan sang pagkatawo ukon sang nasyonalidad, ukon kahimtangan sang kabuhi indi sarang maka- subol sang Iya [247] gugma gikan sa mga anak sang mga tawo. Sa tagsa ka kalag, bisan kon daw ano kalaot, si Jesus nagasiling, Kon nagpangayo ka sa Akon, magahatag Ako kuntani sa imo sang buhi nga tubig.

Ang pangagda sang maayong balita indi dapat padiutayon kag ihatag lamang sa pila ka mga pinili nga aton ginahunahona, magapasidungog sa aton kon pagbatunon nila ini. Ang balita kinahanglan ihatag sa tanan. Sa bisan diin nga ang mga tagipusoon nabuksan sa pagbaton sang kamatuoran, si Kristo handa sa pagtudlo sa ila. Ginapahayag Niya sa ila ang Amay, kag ang panimbahon nga ginabaton Niya, Sia nga nagabasa sang tagipusoon. Tungod sina, wala Sia

nagagamit sang mga paanggiran. Sa ila, subong sa babae sa bubon, nagasiling Sia, "Ako nga nagapakighambal sa imo amo sia."

Sang paglingkod ni Jesus sa pagpahuway sa bubon ni Jacob, naghalin sia sa Judea, sa diin ang Iya bulohaton nakapatubas sang diutay nga bunga. Ginsikway Sia sang mga saserdote kag mga rabbi, kag bisan ang mga tawo nga nagapakagintuton-an Niya wala makahangop sang Iya diosnon nga karakter. Linuyahan Sia kag lapyo; apang wala Niya pagpatumbayai ang kahigayunan sa paghambal sa isa ka babae, wala sapayan, nga isa sia ka dumoluong, nahamulag sa Israel, kag nagakabuhi sa dayag nga sala.

Wala maghulat ang Manlulowas sa katilingban sa pagtipon. Sa masunson ginasugoran Niya ang Iya mga leksyon sa pila lamang nga nagatipon palibot Niya, apang ang nagaalagi nagadulog sa pagpamati tubtob ang kadam-an makabati nga may katingala kag pagtahod sa mga pulong sang Dios nga ginapadala paagi sa Manunudlo gikan sa langit. Ang manogpangabudlay sa kay Kristo indi dapat magbatyag nga indi sarang makahambal sing kaangay nga kahanuot sa pila ka mga manogpalamati subong sa madamo. Ayhan may yara lamang nga isa nga magapamati; apang sin-o ang makasiling kon [248] daw ano katayog sang iya inpluensia sini? Daw isa ka butang nga diutay sa mga gintuton-an nga ang Manlulowas maggamit sang Iya tion sa isa ka babae sang Samaria. Apang nagpahayag Sia sing labi kahanuot kag sa maayo nga paghambal sa iya labi pa sang sa mga hari, konsehal, ukon mataas nga mga saserdote. Ang mga leksyon nga Iya ginhatag sa sina nga babae ginsulit sa labing malayo nga ukbong sang duta.

Sa gilayon nga nakita niya ang Manlulowas, ang babae nga Samariahanon nagdala sa iban pakadto sa Iya. Ginpamatud-an niya ang iya kaugalingon subong epektibo nga misyonero labi pa sa Iya mga gintuton-an. Wala sing nakita ang mga gintuton-an sa Samaria nga nagapahayag nga ina nga duog makabalaskog. Ang ila hunahona naunay sa dako nga bulohaton nga pagahimuon sa palaabuton. Wala nila makita nga sa palibot gid nila may alanyon nga pagatipunon. Apang paagi sa babae nga ila gintamay, ang bug-os nga banwa nadala sa pagpamati sa Manlulowas. Gindala niya gilayon ang kapawa sa iya kasimanwa.

Ini nga babae nagapahayag sang pagpanghikot sang praktiko nga pagtuo kay Kristo. Ang tagsa ka matuod nga gintuton-an natawo sa

ginharian sang Dios subong isa ka misyonero. Ang nagainom sang buhi nga tubig mahimo nga tuburan sang kabuhi. Ang manogbaton mahimo nga manoghatag. Ang bugay ni Kristo sa kalag nagakaangay sang isa ka tuburan sa desierto, nga nagatubod sa pagpabugnaw sa tanan, kag nagapainom sa sadtong handa mamatay sang tubig sang kabuhi.

[249] # Kapitulo 20—"Kon Indi Kamo Makakita Sing mga Tanda kag mga Kalatingalahan"

ANG mga Galileanhon nga nagpalauli halin sa Paskua nagadala sing sugid nahanungod sang makatilingala nga mga binuhatan ni Jesus. Ang paghukom sang mga dignitaryo sa Jerusalem sa Iya mga buhat nagbukas sang alagyan sa Galilea. Madamo sang mga tawo ang nagkasubo sang abuso sang templo kag kadalukon kag pagpalabilabi sang mga saserdote. Naglaom sila nga ining Tawo, nga nagpatal-as sa mga manogdumala, ayhan amo ang ginpaabot nga Manogluwas. Karon ang balita nagabot nga daw nagapalig-on sang ila labing masanag nga pagpaabot. Ginsugid nga ang manalagna nagpahayag sang Iya kaugalingon nga among Mesias.

Apang ang mga tawo sa Nazaret indi magtuo sa Iya. Tungod sini, si Jesus wala magduaw sa Nazaret sa Iya pagkadto sa Cana. Nagpahayag ang Manlulowas sa Iya mga gintuton-an nga ang isa ka manalagna wala sing dungog sa iya kaugalingon nga banwa. Ang mga tawo nagaisip sang karakter bangod sadtong sarang nila maapresyar sa ila kaugalingon. Ang makitid kag kalibutanon sing panghunahona naghukom kay Kristo bangod sa Iya kubos nga pagkatawo, kubos nga pamistehon, kag bangod sa Iya adlawadlaw nga pagpangabud-
[250] lay. Indi sila makaapresyar sinang kaputli sang espiritu nga wala madagtai sang sala.

Ang balita sang pagbalik ni Kristo sa Cana sa wala madugay naglapnag sa Galilea, nga nagadala sing paglaom sa nagaalantos kag ginapiutan. Sa Capernaum ang balita nagpawili sa isa ka Judio nga dungganon nga opisyal sa bulohaton sang hari. Ang isa ka anak nga lalaki sining opisyal nagaantos sang daw dili na mag-ayo nga balatian. Ang mga manogbulong nagbiya na sa iya sa kamatayon; apang sang pagkabati sang amay nahanungod kay Jesus, nagtapat sia sa pagtinguha sing tabang gikan sa Iya. Ang bata tama na kagrabe, kag ginakahadlokan nga ayhan indi sia buhi sa iya pagpauli; apang ang dungganon nga tawo nagbatyag nga kinahanglan niya ipahayag

ang kaso sing personal. Naglaom sia nga ang pangamuyo sang isa ka amay makapukaw sang kaawa sang Dako nga Manogbulong.

Sang pag-abot niya sa Cana, nasapwan niya nga ang isa ka kadam-an nagalibot kay Jesus. Sa nagalangkag nga tagipusoon nagpanigal-ot sia sa pagpalapit sa atubangan sang Manlulowas. Ang iya pagtuo may pagduhadoha sang nakita niya ang isa ka tawo sa yano nga biste, yab-ukon kag lapyo sa panlakatan. Nagduhadoha sia nga ining Tawo sarang makabuhat sadtong butang nga tungod sini nagkari sia sa Iya; apang nagpakighambal sia kay Jesus, nagsugid sang iya tuyo, kag napakiluoy sa Manlulowas nga mag-upod sa Iya sa iya balay. Apang ang iya kalisod nahibal-an na ni Jesus. Sa wala pa ang opisyal makahalin sa iya puloy-an, ang Manlulowas nakakita na sang iya kalisdanan.

Apang nahibaloan man Niya nga ang Amay, sa iya kaugalingon nga hunahona, nagbuhat sing kabtangan na-hanungod sang iya pagtuo kay Jesus. Luwas kon ang iya ginapangayo pagtugotan, indi sia magbaton sa Iya subong Mesias. Samtang ang opisyal nagahulat sa dako nga paglangkag, si Jesus nagsiling, "Kon indi kamo ma- kakita [251] sing mga tanda kag mga kalatingalahan, indi kamo magtuo."

Wala sapayan sang tanan nga kapahayagan nga si Jesus among si Kristo, ang manogpakiluoy nagtapat sa pagtuo sa Iya sa idalom sang kabtangan nga ang iya ginapangayo ihatag. Ang Manlulowas nagpaanggid sining madinuhadohaon nga pagkadimatinuohon sa simple nga pagtuo sang mga Samariahanon, nga wala magpangayo sing kalatingalahan ukon tanda. Ang Iya pulong, nga may kapahayagan gihapon sang Iya pagkadiosnon, may manogtalupangod nga gahom nga nagalambot sa ila tagi-pusoon. Nasubo si Kristo nga ang Iya kaugalingon nga mga tawo, nga sa ila gintulin ang Balaan nga Kasugoan, indi magpamati sang tingog sang Dios nga ginahambal sa ila bangod sa Iya Anak.

Apang ang dungganon nga tawo may diutay nga pagtuo; kay nagkari sa pagpangayo sadtong sa iya daw labing mahal sang tanan nga pagpakamaayo. Si Jesus may labi pa kadako nga hatag nga pagahimuon. Buot Niya, indi lamang sa pag-ayo sa bata, kundi sa pagpaambit sa opisyal kag sa iya panimalay sang mga pagpakaayo sang kaluwasan, kag sa pagsindi sang kapawa sa Capernaum, nga sa dili madugay manginpalangumhan sang Iya pagpangabudlay. Apang ang dungganon nga tawo kinahanglan magkilala sang iya

kinahanglan sa wala pa sia maghandom sang bugay ni Kristo. Ining cortejano nagasimbolo sang iya pungsod. May kawili sila kay Jesus sa tuyo nga maiyaiyahon. Nagalaom sila sa pagbaton sing pinasahi nga kaayuhan paagi sa Iya gahom kag ginapatad nila ang ila pagtuo agod paghatagan sining pabor nga umalagi; apang wala nila mahibaloi ang ila espirituhanon nga balatian, kag wala nila makita ang ila kinahanglan sang diosnon nga bugay.

Kaangay sa kapawa nga nagalabay, ang mga pulong sang Manlulowas sa dungganon nga tawo naghublas sang iya tagipusoon. [252] Nakita Niya nga ang iya tuyo sa pagpa- ngita kay Jesus maiyaiyahon. Ang iya nagapangduhadoha nga pagtuo nagapakita sa iya sang iya matuod nga karakter. Sa dako nga kasubo nakilala niya nga ang iya pagduhadoha ayhan magabili sang kabuhi sang iya anak. Nahibaloan niya nga yara sia sa atubangan sang Isa nga sarang makabasa sang mga hunahona, kag sa Iya ang tanan nga butang sarang mahimo. Sa hanuot nga pagpakiluoy nagsiling sia, "Ginuo, dulhog na sa wala pa mapatay ang akon bata." Nagpangalig-on ang pagtuo kay Kristo, subong sang ginbuhat ni Jacob, sang pagpakigdumog niya sa Manugtunda, "Indi ko Ikaw pagbuhian, kon indi Mo ako pagpakamaayuhon." Gen. 32:26.

Kaangay ni Jacob naglandas sia. Ang Manlulowas indi sarang makapalos gikan sa kalag nga nagapangapyot sa Iya, nga nagapakiluoy sang dako nga kinahanglan. "Lakat ka, ang imo anak magakabuhi." Naghalin ang dungganon nga tawo sa atubangan sang Manlulowas nga may paghidaet kag kalipay nga wala gid niya sadto mahibaloi. Indi lamang nga nagatuo sia nga ang iya anak pagaayuhon, kundi sa mabakod nga paglaom, nagsalig sia kay Kristo subong Manunobos.

Sa amo nga tion ang mga nagabantay sa luyo sang tagumatayon nga bata sa puloy-an sa Capernaum nakatalupangod sang hinali kag indi mahangpan nga pagbalhin. Ang landong sang kamatayon nagtaliwan gikan sa nawong sang nagaantos. Ang mainit nga hilanat nagbaylo sa mahumok nga pagbadlak sang nagabalik nga maayong lawas. Ang malubog nga mata nagsanag nga may pagkilala, kag ang kusog nagbalik sa maluya kag maniwang nga lawas. Wala sing tanda sang iya balatian ang nagpabilin sa bata. Ang iya daw kalayo nga lawas naghumok kag mabugnaw, kag nagtulog sia sing hamuok.

Ang hilanat nagtaliwan sa iya sa tama gid kainit nga adlaw. Ang panimalay natingala kag nagkalipay sing dako.

Ang Cana indi gid malayo halin sa Capernaum, sa bagay ang opisyal sarang makapauli sa iya puloy-an sa gab-i sa tapos sang iya [253] pagpakighambal kay Jesus; apang wala sia magdali sa pagpauli. Sa madason na lamang nga adlaw nakalambot sia sa Capernaum. Daw ano ina nga pagpauli! Sang pagpakigkita niya kay Jesus ang iya tagipusoon mabug-at kaayo. Ang silak sang adlaw daw mapintas sa iya, ang ambahanon sang mga pispis daw nagayagota. Karon daw ano katuhay sang iya mga balatyagon! Ang bug-os nga kinaugali nagadala sang bag-ong nawong. Nagatulok sia sa bag-ong pagtulok. Sa nagalakat sia sa malinong nga kaagahon, ang tanan nga mga tinuga daw nagadayaw sa Dios upod niya. Samtang malayo pa sia sa iya puloy-an, ang mga alagad nagsugata sa iya, nga nagadali sa pagpaumpaw sang iya paglangkag. Wala sia nagapakita nga nakibot sa balita nga ila ginsugid, apang sa dako nga kabalaka nga wala nila mahibaloi, nagpamangkot sia kon ano nga takna ang bata nagsugod sa pag-ayo. Nagsabat sila, "Kahapon sa ikapitong takna nagbiya sa iya ang hilanat." Sa amo gid nga tion nga ang pagtuo sang amay tinuboan sing pagsalig, "Ang imo anak magakabuhi." Ang Diosnon nga gugma nagtandog sa tagumatayon nga bata.

Nagdalidali ang amay sa pag-abi-abi sa iya anak. Ginkugos niya sia sa iya dughan subong isa nga ginbawi sa kamatayon, kag nagpasalamat sa Dios liwat kag liwat tungod sining makatilingala nga pagbawi.

Ang dungganon nga tawo naghandom sa paghibalo sing labi kay Kristo. Sang ulihi sang nabatian niya ang Iya mga pagtulon-an, sia kag ang bug-os niya nga balay nahimo nga gintuton-an. Ang iya gin-antos ginpakabalaan sa pagliso sang bug-os nga panimalay. Ang balita sang katingalahan naglapta; kag sa Capernaum sa diin madamo sang iya gamhanan nga mga binuhatan ginhimo, ang dalan gin-aman sa personal nga pagpangabudlay ni Kristo.

Sia nga nagpakamaayo sang dungganon nga tawo sa Capernaum, nagahandom man sa pagpakamaayo sa aton. Apang kaangay sa amay nga nalisdan, masunson naga- pangita kita kay Jesus sa [254] paghandom sang dutan-on nga kaayuhan; kag sa pagbaton sang aton ginapangayo ginapahamtang naton ang aton pagsalig sa Iya gugma. Ang Manlulowas nagahandom sa paghatag sa aton sing labi

pa kadako nga pagpakamaayo sang sa aton ginapangayo; kag ginapalantang Niya ang pagsabat sang aton ginapangayo agod sarang Niya mapakita sa aton ang kalaot sang aton kaugalingon nga tagipusoon, kag sang aton dako nga kinahanglan sang Iya bugay. Buot Niya nga isikway naton ang pagkamaiyaiyahon nga nagatuytoy sa aton pagpangita sa Iya. Sa pagtuad sang aton pagkawalay masarangan kag mapait nga kinahanglanon, kinahanglan kita magsalig sing bugos sa Iya gugma.

Ang dungganon nga tawo buot magtan-aw sang pagtuman sang iya pangamuyo sa wala pa sia magtuo; apang kinahanglan sia magbaton sang pulong ni Jesus nga ang iya ginapangayo napamatian kag ang pagpakamaayo ginhatag. Kinahanglan man kita magtuon sining leksyon. Indi tungod nga nakita naton ukon ginabatyag nga ang Dios nagapamati sa aton nga dapat kita magtuo. Kinahanglan kita magsalig sa Iya mga saad. Kon magpalapit kita sa Iya nga may pagtuo, ang tagsa ka pangamuyo nagasulod sa tagipusoon sang Dios. Kon magpangayo kita sang Iya pagpakamaayo kinahanglan kita magtuo nga mabaton naton ini, kag magpasalamat sa Iya nga nabaton naton ini. Niyan kinahanglan kita magbuhat sang aton mga katungdanan nga ginapasalig nga ang pag-pakamaayo magaabot kon kinahanglanon ini sing labi. Kon matun-an naton ang pagbuhat sini, mahibaloan naton nga ang aton mga pangamuyo ginasabat. Ang Dios magabuhat para sa aton "sing lakas kabugana" "suno sa kamanggaran sang Iya himaya," kag sa "pagpanghikot sa kusog sang Iya gahom." Efeso 3:20, 16; 1:19.

Kapitulo 21—Ang Betesda kag Sanhidrin [255]

"KARON sa Jerusalem sa tupad sang gawang sang mga carnero may punong, nga ginatawag sa Hebreo Betesda, nga may lima ka portico. Sa ila sini nagahamyang ang kadam-an sang mga masakiton, mga bulag, mga piang, mga paralitiko, nga nagahulat sang pagtublag sang tubig."

Sa pat-od nga mga panahon ang tubig sining punong ginatublag, kag kinabatasan ang pagtuo nga ini among patubas sang supernatural nga gahom, kag kon bisan sin-o ang una sa paglusong sa tapos matublag ang tubig pagaayuhon sa bisan ano nga balatian niya. Ginatos ka masakiton ang nagduaw sa sining duog; apang tama kadamo sang kasam-an kon ang tubig ginatublag sa bagay nga nagaginutok sila nga ginalapakan ang iban nga mga tawo, lalaki kag babae kag kabataan, nga labi kaluya sang sa iban. Madamo ang indi makapalapit sa punong. Ang madamo nakalambot apang ang tubig malinong na. Ang mga palasilongan gintukod malapit sa duog, agod ang masakiton sarang maapinan sa init sang adlaw kag sa tugnaw sa gab-i. Ang iban nagapabilin sa gab-i sa sining mga duog nga nagakamang sa higad sang punong adlawadlaw sa walay pulos nga paglaom.

Didto liwat si Jesus sa Jerusalem. Nagalakat nga isa- hanon [256] nga daw nagapamalandong kag nagapangamuyo, nakaabot Sia sa punong. Nakita Niya ang mga kailo nga nagabantay sadtong ila ginahunahona nga amo lamang ang ila kahigayunan sa pag-ayo. Ginahandom Niya ang pagbutang sa buhat sang Iya manog-ayo nga gahom, kag sa pag-ayo sa tagsatagsa nga nagaantos. Apang Sabado yadto nga adlaw. Ang mga kadam-an nagakadto sa templo sa pagsimba kag nahibaloan Niya nga inang buhat sa pag-ayo magapukaw sang pamatok sang mga Judio kag magasablag sang Iya bulohaton.

Apang nakita sang Manlulowas ang isa ka kahimtangan nga makalulooy gid kaayo. Iya ini sang isa ka tawo nga lupog sa katloan kag walo ka tuig. Ang iya balatian sa dako nga bahin patubas sang

iya kaugalingon nga sala, kag ginakabig subong isa ka paghukom sang Dios. Isahanon kag walay abyan, kag nagabatyag nga natakpan gikan sa kaluoy sang Dios, ang nagaantos nagbatas sa malawig nga mga tuig sang pagkakailo. Sa tion nga ginapaabot nga ang tubig pagtublagon, yadtong nagakaluoy sang iya pagkawalay masarangan magadala sa iya sa portico. Apang sa igo nga tion wala sing magabulig sa iya. Nakita niya ang pagbalodbalod sang tubig, apang indi gid sia makalambot sa higad sang punong. Ang iban nga labi kabakod sa iya magalusong sing una sa iya. Indi sia sarang makalandas sa kabon nga maiyaiyahon nga nagadinaguso. Ang dayon nga tinguha sa isa ka lalambuton, kag ang iya handom kag dayon nga kapasuhan, nagpaluya sang iya nabilin nga kusog.

Ang masakiton nga tawo nagahigda sa banig kag dugaydugay magbayaw sang iya ulo sa pagtan-aw sang punong, sang ang nawong nga malulo kag maluloy-on nagtamod sa iya kag ang mga pulong "Buot ka bala magayo?" nabatian niya. Ang paglaom nag-abot sa iya tagi-pusoon. Ginbatyag niya nga sa iban nga bagay magabaton sia sing bulig. Apang ang paglaom napugday sa wala madugay. Nad-
[257] umdoman niya kon daw ano kasunson nag- tinguha sia sa paglambot
[258] sang punong, kag karon diutay na lamang ang iya paglaom sa pagkabuhi tubtob ang tubig pagtublagon liwat. Nagbalikid sia nga may kaluya kag nagsabat: "Ginuo, wala ako sing tawo nga magabutang sa akon sa punong kon matublag ang .tubig, kag sang nagapakadto ako ang isa nagalusong sing una sa akon."

Si Jesus wala magsugo sa sining masakiton sa paggamit sang iya pagtuo sa Iya. Lamang nagsiling Sia, "Tindog ka, dalha ang imo higdaan, kag maglakat." Apang ang pagtuo sang tawo nagpangaligon sa sinang pulong. Ang tagsa ka nerbyos kag muskulo nagbatyag sang bagong kabuhi, kag ang maayo nga paghulag nag-abot sa iya lupog nga mga paa. Sa wala sing pagpamangkot ginbuot niya ang pagtuman sang sugo ni Kristo, kag ang tanan niya nga mga muskulo nagtuman sa iya kabubot-on. Sang pagtindog niya, nasapwan niya nga aktibo sia nga tawo.

Wala magpasalig si Jesus sa iya sang bulig nga diosnon. Ang tawo ayhan magadulog kuntani sa pagduhadoha, kag madula niya ang isa niya ka kahigayunan sa pag-ayo. Apang nagtuo sia sa pulong ni Kristo, kag pagtuman sini, nakabaton sia sing kusog.

Paagi sa amo man nga pagtuo sarang kita makabaton sang espirituhanon nga pag-ayo. Bangod sa sala ginutod kita gikan sa kabuhi sang Dios. Ang aton kalag nagpalamatay. Sa aton kaugalingon wala kita sing ano nga masarangan sa pagbuhi sang isa ka kabuhi nga balaan, nga labi pa sang sa tawo nga lupog. Madamo ang nagakilala sang ila walay masarangan, kag nagahandom sinang kabuhi espirituhanon nga magadala sa ila sa paghiusa upod sa Dios; nagatinguha sila sa walay pulos sa pagdangat sini. Sa walay paglaom nagatuaw sila: "Kailo ako nga tawo! Sin-o bala ang magaluwas sa akon sa sining lawas sang kamatayon?" Roma 7:24. Tugoti ining walay paglaom kag pakig-away sa pagtulok sa ibabaw. Ang Manlulowas nagatulok sa binaklan sang Iya dugo, kag nagasiling sing malulo kag [259] sing may kaluoy, "Buot ka bala mag-ayo?" Nagasugo Sia sa imo sa pagtindog nga gin-ayo kag sa paghidaet. Indi ka maghulat sa pagbatyag nga gin-ayo. Magtuo ka sa Iya pulong, kag ini pagatumanon. Ipahamtang ang imo kabubot-on sa luyo ni Kristo. Magbuot ka sa pag-alagad sa Iya, kag sa pagtuman sang Iya pulong magabaton ka sing kusog. Bisan kon ano ang malaot nga buhat, ang gamhanan nga balatyagon nga sa malawig nga pagpatuyang nagagapos sang kalag kag lawas, si Kristo sarang kag nagahandom sa pagluwas. Magahatag Sia sing kabuhi sa kalag nga "patay sa paglapas." Efeso 2:1. Pagahilwayon Niya ang bihag nga ginhigtan sang kaluyahon kag walay palad kag talikala sang sala.

Ang gin-ayo nga paralitiko nagduko sa pagkuha sang iya higdaan, nga amo lamang ang madamol nga henero kag habol, kag sang nagtadlong sia nga nagabatyag sing kalipay nagtulok sia palibot sa pagtan-aw sang iya manogluwas; apang si Jesus nadula sa tunga sang kadam-an. Nahadlukan ang tawo basi indi niya makilala Sia kon makita niya Sia liwat. Sa nagadalidali sia sa matadlong nga tikang kag nagadayaw sa Dios kag nagahugyaw sa iya bag-o nga kusog, nasugata niya ang mga Fariseo kag gilayon nagsugid sia sa ila nahanungod sang iya pag-ayo. Natingala sia nga malas-ay sila sa pagpamati sang iya sugilanon.

Nagkurisong sila sa iya kag nagpamangkot kon ngaa nagdala sia sang iya higdaan sa adlaw nga inogpahuway. Sing matigdas ginpadumdom nila sia nga indi tugot ang pagdala sing lulan sa adlaw sang Ginuo. Sa iya kalipay ang tawo nalimot nga indi adlaw nga inogpahuway, apang wala sia nagabatyag nga gintagudilian sia tungod

sa pagtuman sang sugo sang Isa nga may amo nga gahom gikan sa Dios. Nagsabat sia sing masidla, "Ang nag-ayo sa akon, nagsiling sa akon, Dalha ang imo higdaan, kag maglakat." Nagpamangkot sila [260] kon sin-o sia nga naghimo sini, apang indi sia sarang makasugid. Ining mga manogdumala nakahibalo sing maayo nga Isa lamang ang nagpahayag sang Iya kaugalingon ang sarang makabuhat sining katingalahan; apang buot sila sang pat-od nga pamatuod nga ini amo si Jesus, agod sarang nila matagudilian Sia subong manoglapas sang adlaw nga inogpahuway. Sa ila paghukom indi lamang nga ginlapas Niya ang kasugoan bangod sa pag-ayo sa masakiton nga tawo sa adlaw nga inogpahuway, kundi nagbuhat Sia sing sakrilehiyo sa pagsugo sa tawo sa pagdala sang iya higdaan.

Ginlubag sang mga Judio sing tama ang kasugoan sa bagay nga naghimo sila sing singkaw sang kahiulipnan. Ang ila walay kahulogan nga tulomanon nahimo nga hulobaton sa tunga sang iban nga mga pungsod. Ilabi na gid ginkudalan nila sang walay kahulogan nga mga latid. Indi isa ka kalipay kag dungganon para sa ila, ang balaan sang Ginuo. Ang mga escriba kag mga Fariseo nagbuhat sa bagay nga ang pagbantay sini nanginisa ka lulan nga indi madala. Ang Judio indi ginatugotan sa pagsindi sing kalayo ukon sang kandila kon Sabado. Subong patubas, ang mga tawo nagasalig sa mga hentil sa madamo nga bulohaton nga ginadumilian sila sa paghimo sa ila kaugalingon. Wala nila paghunahonaa nga kon ining mga buhat malaot, yadtong naggamit sa iban sa pagbuhat sa ila nakasala tungod nga kaangay lamang nga sila gid amo ang naghimo. Naghunahona sila nga ang kaluwasan ginlatid lamang sa mga Judio, kag nga ang kahimtangan sang iban, tungod nga wala na sila sing paglaom, wala na sing mahimo. Apang ang Dios wala magbuhat sing mga sugo nga indi sarang matuman sang tanan. Ang Iya mga kasugoan wala nagatugot sang mga latid nga indi matarong ukon maiyaiyahon.

Sa templo nasugata ni Jesus ang tawo nga gin-ayo. Nagkari sia sa pagdala sing halad tungod sa sala kag sang halad sa pagpasalamat tungod sang dako nga kaluoy nga iya nabaton. Sang nakita Niya [261] sia sa tunga sang mga nagasilimba, si Jesus nagpakilala sang Iya kaugalingon, sang sining mga pulong, "Yari karon, ikaw nagayo! Dili ka na magpakasala, basi mahanabo sa imo ang malain pa nga butang."

Ang tawo nga gin-ayo nagkalipay sing lakas sang nasugata niya ang iya Manogluwas. Sa wala niya mahibaloi nga si Jesus ginahingabot, ginsugiran niya ang mga Fariseo nga nagpamangkot sa iya, nga ini Sia amo ang nagayo sa iya. "Kag sa sining kabangdanan ang mga Judio nagtinguha sing labi pa gid sa pagpatay sa Iya, bangod nga indi lamang nga ginlapas Niya ang Adlaw nga inogpahuway."

Gindala si Jesus sa atubangan sang Sanhidrin sa pagsabat sang sumbong nahanungod sang paglapas sang inogpahuway nga adlaw. Kon sa sining tion ang mga Judio isa ka pungsod nga makinaugalingon, ina nga sumbong kuntani igo na nga manginkabangdanan sa pagpatay sa Iya. Gintapna ini tungod yara sila sa idalom sang gahom Romanhon. Ang mga Judio wala sing gahom sa paghatag sing silot nga labing dako, kag ang sumbong nga ginpasaka batok kay Kristo wala sing bug-at sa hukmanan Romanhon. May yara pa nga iban nga mga bu-tang nga ginalauman nila sa pagkuha. Wala sapayan nga ang ila mga paninguha sa pagsumbong sang Iya bulohaton, si Kristo nagadugang, bisan pa sa Jerusalem, sa inpluensia sa ibabaw sang mga tawo sing labi kadako sang sa ila kaugalingon. Ang mga kadam-an nga wala mawili sa habok nga hambal sang mga rabbi ginpawili sang Iya pagtulon-an. Sarang nila mahangpan ang Iya mga pulong, kag ang ila tagipusoon ginpainitan kag ginlipay. Naghambal Sia nahanungod sa Dios, indi subong nga manogtimalos nga hukom, kundi subong malulo nga amay, kag ginpahayag Niya ang larawan sang Dios subong nga makita sa Iya kaugalingon. Ang Iya mga pulong nagakaangay sang balsamo sa pilason nga espiritu. Bangod sa Iya mga pulong kag sa Iya mga buhat sang kaluoy, ginrum- pag [262] Niya ang manogpigos nga gahom sang daan nga tradisyon kag sang mga sugo nga ginbuhat sang tawo, kag ginpahayag Niya ang gugma sang Dios sa wala nagakahubas nga kabug-osan.

Sa isa sang labing una nga mga tagna ni Kristo, nasulat "Ang cetro indi mahamulag kay Juda, ukon ang sungkod sang manoggahom gikan sa tunga sang Iya mga tiil, tubtob nga mag-abot ang Silo; kag ang pagkamasinulondon sang mga katawohan manginsa Iya." Gen. 49: 10. Ang mga katawohan nagatipon sa kay Kristo. Ang mainawaon nga tagipusoon sang kadam-an nagbaton sang mga leksyon sang gugma kag pagkamahinatagon sa baylo sang matul-id nga seremonya nga ginapatuman sang mga saserdote. Kon ang mga

saserdote kag mga rabbi wala magsablag, kuntani ang Iya pagtulon-an nakabuhat sing paglumad subong nga wala gid masaksihi sining kalibutan. Apang agod matipigan nila ang ila kaugalingon nga gahom, ining mga pangulo nagtapat sa pag-utod sang inpluensia ni Jesus. Ang pagpaatubang sa Iya sa Sanhidrin, kag ang taluhayag nga pagtagudili sang Iya mga pagtulon-an, magabulig kuntani agod mahimo ini; tungod nga ang mga tawo may pagtahod gihapon sa ila mga pangulo sang pagtoluohan. Bisan kon sin-o ang magtagudili sang tulomanon sang mga rabbi, ukon magpangahas sa pagpamag-an sang lulan nga ila ginatungtong sa ibabaw sang mga tawo, ginakabig subong nakasala, indi lamang sa pasipala, kundi sa pagluib. Sa sining kabangdanan, ang mga rabbi naglaom sa pagpukaw sang sospetsa batok kay Kristo. Ginapahayag nila Sia subong nga nagatinguha sa pagpukan sang gintukod nga mga pamatasan, kag sa sini nga kabangdanan magabangon ang binahinbahin sa tunga sang mga tawo, kag magaaman sang dalan sa himpit nga paggahom sa ila sang mga Romanhon.

Apang ang mga piano nga ginhikot sang mga rabbi sing makugi-
[263] hon agod matuman, nagpamuno sa isa ka konsilyo luwas sadtong iya sang Sanhidrin. Sa tapos nga si Satanas wala makalandas kay Kristo sa kamingawan, ginbilog niya ang iya kusog sa pagsumbong sa Iya bulohaton, kag kon sarang mahimo, pagsablagan ang Iya bulohaton. Ang indi niya sarang mahimo bangod sa patod kag personal nga paninguha, gintapatan niya ang pagbuhat sang isa ka paagi nga bentahoso. Halos sia makahalin gikan sa pag-away sa kamingawan, naghimbon sia upod sang iya mga kasakop nga mga manogtunda kag ginpalig-on niya ang iya mga piano sa pagbulag sang hunahona sang mga Judio agod indi nila pagkilalahon ang ila Manunobos. Ginplano niya ang pagpanghikot paagi sa iya tawhanon nga mga galamiton sa mga pagtoluohan sa kalibutan, bangod sa pagtanom sa ila sang iya kaugalingon nga kaawayon batok sa kampeon sang kamatuoran. Buot niya pagtuytuyan sila sa pagsikway kay Kristo kag sa paghimo sang Iya kabuhi nga maglabi kapait kon sarang mahimo, nga nagalaom sa pagpaluya sa Iya sa Iya bulohaton. Kag ang mga pangulo sa Israel nahimo nga galamiton ni Satanas sa pag-away batok sa Manlulowas.

Si Jesus nagkari sa "pagpadako sang kasugoan, kag sa paghimo sini nga dungganon." Indi Sia dapat magbuhin sang iya

pagkadungganon, kundi sa pagbayaw sa iya. Ang kasulatan nagasiling, "Indi Sia magluya ukon magmatalaw tubtob nga mapahamtang Niya sa duta ang katarungan." Isa. 42:21, 4. Nagkari Sia sa paghilway sang Inogpahuway gikan sa sadtong mabug-at nga mga tulomanon nga naghimo sini subong isa ka pagpakamalaot, sa baylo sang pagpakamaayo.

Tungod sini nga katarungan ginpili Niya ang Sabado sa pagbuhat sang bulohaton sa pagpang-ayo sa Betesda. Kuntani sarang Niya maayo ang masakiton nga tawo sa iban nga mga adlaw sang simana; ukon sarang lamang Niya maayo sia, nga indi magsugo sa iya sa pagdala sang iya higdaan. Apang indi ini makahatag sa Iya sang kahigayunan nga Iya ginahandom. Ang mainalamon nga tinutoyo yara [264] sa idalom sang tagsa ka buhat sang kabuhi ni Kristo sa duta. Ang tagsa ka butang nga Iya ginabuhat importante sa iya kaugalingon kag sa iya pagtulon-an. Sa tunga sang ginapakalisod sa punong sa Betesda, ginpili Niya ang labing malain nga kahimtangan sa pagbutang sa buhat sang Iya gahom sa pag-ayo, kag ginsugo Niya ang tawo sa pagdala sang iya higdaan sa sulod sang banwa agod sa pagbantala sang dako nga bulohaton nga nahimo sa iya. Ini nagbangon sang pakiana nahanungod sang kon ano ang tugot nga pagbuhaton kon Sabado, kag magabukas sang dalan para sa Iya sa pagsumbong sang mga latid sang mga Judio nahanungod sang adlaw sang Ginuo, kag sa pagpahayag nga walay pulos ang mga tradisyon.

Naghambal si Jesus sa ila nga ang bulohaton sa pagtabang sa mga nagaantos nagakasinanto sa kasugoan sang Inogpahuway. Nagakasinanto ini sa bulohaton sang mga manogtunda sang Dios nga nagapanaog kag nagasaka sa tunga sang langit kag sang duta sa pagalagad sa nagaantos nga tawhanon. Si Jesus naghambal, "Ang Akon Amay nagapangabudlay tubtob karon, kag nagapangabudlay Ako." Ang tanan nga adlaw iya sang Dios, sa pagtuman sang Iya mga piano para sa kaliwat nga tawhanon. Kon ang pagsaysay sang mga Judio sang kasugoan matadlong, niyan si Jehoba among sayop, nga ang bulohaton Niya nagahatag sing kabuhi kag nagatipig sang tanan nga butang nga buhi kutob sang Iya nahauna nga pagpasad sang sadsaran sang duta; niyan Sia nga nagsiling nga ang Iya bulohaton maayo, kag nagtukod sang Inogpahuway nga adlaw sa pagsaulog sini, kinahanglan magbutang sang panahon sa Iya pagpangabudlay kag pag-untat sang wala gid nagauntat nga hulag sang uniberso.

Kinahanglan bala ang Dios magdumili sa adlaw sang pagbuhat [265] sang iya bulohaton kon Sabado, kag utdon ang silak sa pagpainit sang duta kag pagsagod sang mga tanom? Kinahanglan bala Sia magsugo sa mga sapa agod indi maghatag sing tubig sa mga latagon kag mga kagulangan, kag magsugo sa mga balod sa dagat sa pag-untat sang hunas kag taob? Kinahanglan bala magdulog sa pagtubo ang trigo kag mais, kag mag-untat sa paggulang? Kinahanglan bala ang kahoy kag mga bulak sa pag-untat sa pagpamukol ukon magpamulak kon Sabado?

Sa sina nga hitabo, ang mga tawo madulaan sang mga bunga sang kahoy sang duta kag sang mga pagpakamaayo nga nagahimo sang kabuhi nga halandumon? Ang mga tinuga kinahanglan magpadayon sa iya wala nagabalhin nga dalan. Ang Dios indi sarang makadulog sang Iya kamot sa isa ka tion, ukon ang tawo magaluya kag mapatay. Ang tawo may iya man nga bulohaton nga pagabuhaton sa sining adlaw. Ang mga kinahanglanon sang kabuhi kinahanglan atendihon, ang masakiton dapat tatapon, ang kinahanglanon sang mga imol kinahanglan ihatag. Indi Niya pagkabigon nga wala sing sala yadtong magapatumbaya sa pagbulig sa mga nagaantos kon Sabado. Ang inogpahuway nga adlaw sang Dios ginhimo para sa tawo, ang mga buhat sang kaluoy nagakasinanto sing himpit sa iya katuyoan. Indi buot ang Dios nga ang Iya mga tinuga mag-antos sing isa ka takna nga kasakit nga sarang matabangan sa adlaw nga Sabado ukon bisan sa ano nga adlaw.

Ang ginapangayo sa Dios labi pa kadako sa Sabado sang sa iban nga mga adlaw. Ang Iya mga tinawo niyan nagabiya sang ila kinabatasan nga bulohaton kag nagagamit sang tion sa pagpamalandong kag pagsimba. Nagapangayo sila sang labi kadamo nga kaayuhan sa Iya kon Sabado sang sa iban nga adlaw. Ginapangayo nila ang pinasahi Niya nga pagtalupangod. Ginahandom nila ang Iya labing maayo nga pagpakamaayo. Wala nagahulat ang Dios nga magligad ang Sabado sa wala pa Sia maghatag sining ginapangayo. Ang bulo- [266] haton sang langit wala gid nagauntat, kag ang mga tawo indi dapat maguntat sa paghimo sing kaayuhan. Ang Sabado wala ginatuyo nga manginpanahon sang walay pulos nga pagpahimunong. Ang kasugoan nagadumili sang kalibutanon nga pagpangabudlay sa inogpahuway nga adlaw sang Ginuo; ang pangabudlay nga nagasaplid sang pangabuhian kinahanglan mag-untat. Wala sing pagpangabud-

lay sa kalibutanon nga kalalipayan ukon ganansiya ang ginatugotan sa sina nga adlaw; apang subong nga ang Dios naguntat sa Iya pagpangabudlay sang pagpanuga, kag nagpahuway sa adlaw nga Sabado kag ginpakamaayo Niya ini, subong man sini, ang tawo kinahanglan magbiya sa bulohaton sang iya matagadlaw nga kabuhian kag itugyan inang balaan nga mga takna sa maayo nga pagpahuway, sa pagsimba, kag sa balaan nga mga buhat. Ang bulohaton ni Kristo sa pagpang-ayo sa mga masakit nagakasinanto sing himpit sa kasugoan. Nagapadungog ini sang Sabado.

Ginaako ni Jesus ang kaangay nga kinamatarong sang Dios sa pagbuhat sang isa ka bulohaton nga may kaangay nga pagkabalaan, kag may amo man nga karakter sadtong iya sang Iya amay sa langit. Apang ang Fariseo naakig tapat. Indi lamang nga ginlapas Niya ang kasugoan, suno sa ila paghangop, kundi sa pagtawag Niya sa Dios, nga "Iya kaugalingon nga Amay" nagpahayag Sia sang Iya kaugalingon nga tupong sa Dios. Juan 5:18.

Ang bug-os nga pungsod nga Judio nagatawag sa Dios nga ila Amay, busa, indi sila kuntani magsingkal sing tama kon si Kristo nagapahayag sang Iya kaugalingon subong nga nagatindog sa amo man nga relasyon sa Dios. Apang ginsumbong nila Sia nga nagpasipala, nga nagapakita nga nahangpan nila Sia nga nagabuhat sining pangako sa labing mataas nga paghangop.

Ining mga kaaway ni Kristo wala sing ipamatuod sa pagsumpong sang mga kamatuoran nga Iya ginadala sa ila mga kaisipan. Sarang [267] lamang nila mapahayag ang ila mga pamatasan kag mga tradisyon, kag ini sila daw sa maluya kag wala sing gahom kon ipaanggid sa mga ginapahayag ni Jesus gikan sa pulong sang Dios kag sa wala nagauntat nga paggawi sang mga tinuga. Kon abi ang mga rabbi may handom sa pagbaton sang kapawa, kuntani ginpatalupangod sila nga si Jesus nagahambal sang kamatuoran. Ang kasingkal sang mga manogdumala tama gid kadako. Abi kon indi sila mahadlok sa mga tawo kuntani ginpatay si Jesus sang mga saserdote kag mga rabbi sa amo gid nga duog. Apang ang balatyagon sang kalabanan apin sa Iya mabaskog. Madamo ang nagakilala sa kay Jesus subong isa ka abyan, nga nag-ayo sang ila mga balatian kag naglipay sa ila kasakit, kag ginpakamatarong nila ang Iya pag-ayo sa masakiton sa Betesda. Gani sa sini nga tion ang mga pangulo napilitan sa pagpugong sang ila dumot.

Ginsikway ni Jesus ang ila ginasumbong nga pasipala. Ang Akon kagamhanan ang siling Niya, sa pagbuhat sang bulohaton nga tungod sini ginasumbong ninyo Ako, amo nga Ako Anak sang Dios, isa upod Niya sa kinaugali, sa kabubot-on, kag sa tinutoyo. Sa tanan nga mga bulohaton Niya sa pagpanuga kag sang kaako, nagabuylog Ako sa Dios. "Ang Anak indi makahimo sing bisan ano sa Iya kaugalingon, kundi lamang ang nakita Niya nga ginahimo sang Amay." Ang mga saserdote kag mga rabbi nagahangkat sa Anak sang Dios sa amo gid nga bulohaton nga tungod sini ginpadala Sia sa pagbuhat. Bangod sa ila mga sala ginpabulag nila ang ila kaugalingon gikan sa Dios, kag sa ila bugal nagaginawi sila sing makinaugalingon gikan sa Iya. Ginabatyag nila nga masarangan nila sing tuman ang tanan nga butang, kag wala nila pagtalupangda ang ila kinahanglan sang labi kataas nga ihibalo sa pagdumala sang ila mga binuhatan. Apang ang Anak sang Dios gintugyan sa kabubot-on sang Amay, [268] kag nagasandig Sia sa Iya gahom. Gani sing him- pit ginula ni Kristo ang Iya kaugalingon sa bagay nga wala Sia magbuhat sing mga piano para sa Iya kaugalingon. Ginbaton Niya ang piano sang Dios para sa Iya, kag adlawadlaw ang Amay nagapahayag sang Iya mga piano. Gani nagasandig kita sa Dios agod ang aton kinabuhi sarang mahimo nga manginyano nga patubas sang pagpanghikot sang Iya kabubut-on.

Sang gintukod ni Moises ang santuaryo subong isa ka puloyanan sang Dios, gindumalahan niya sa paghimo sang tanan suno sa huwaran nga ginpakita sa Iya sa bukid. Puno sing kakugi si Moises sa paghimo sang bulohaton sang Dios: ang labing maalam kag sampaton nga mga tawo gingamit sa pagbuhat sang iya mga suhestyon. Apang indi sia dapat magbuhat sing kampanilya, granada, adorno, plikos ukon bisan ano nga sulodlan sang santuaryo, luwas kon suno sa huwaran nga ginpakita sa iya. Gintawag sia sang Dios sa bukid, kag ipahayag sa iya ang langitnon nga mga butang. Gintabunan sia sang Iya kaugalingon nga himaya agod sarang sia makakita sang huwaran, kag suno sini ang tanan nga butang ginbuhat. Gani sa Israel nga buot Niya nga maghimo sila sang Iya puloy-an nga duog, ginpahayag Niya ang Iya mahimayaon nga karakter. Ang huwaran ginpakita sa bukid sang ginhatag ang kasugoan gikan sa Sinai, kag sang nagligad ang Ginuo sa atubangan ni Moises kag nagbantala, "Ang Ginuo, ang Ginuo, Dios nga maluloy-on kag mainayuhon,

makuli sa pagpangakig, kag bugana sa malig-on nga paghigugma sa mga linibo, nga nagapatawad sang kalaotan kag sang paglapas kag sang sala." Ex. 34:6, 7.

Ginpili sang Israel ang ila kaugalingon nga dalan. Wala sila pagtukod suno sa huwaran; apang si Kristo, ang matuod nga templo nga puloy-an sang Dios, ginbuhat sang tanan nga bahin sang Iya dutan-on nga kabuhi suno sa talaksan sang Dios. Nagsiling Sia, "Nagakalipay Ako sa paghimo sang Imo kabubut-on, 0 Dios Ko; ang Imo kasugoan yari sa sulod sang Akon tagipusoon." Sal. 40: [269] 8. Gani ang aton karakter kinahanglan tukoron subong "puloy-an sang Dios sa Espiritu." Efe. 2:22. Kag kinahanglan kita magtukod suno sa "hinuwad kag landong sang langitnon nga santuaryo," nga "nag-antos tungod sa inyo, nga nagabilin sa inyo sing sulondan, agod nga pagsundon ninyo ang Iya mga tikang." Heb. 8:5; 1 Ped. 2:21.

Ang mga pulong ni Kristo nagatudlo nga kinahanglan naton kabigon ang aton mga kaugalingon subong nahigot nga indi mabulag, sa aton Amay sa langit. Bisan kon ano ang aton tinindugan, nagasandig kita sa Dios, Sia nga nagauyat sang tanan nga kapalaran sa Iya kamot. Gintangdo Niya sa aton ang aton bulohaton, kag naghatag sa aton sing mga ikasarang kag pagkabutang sa sina nga bulohaton. Samtang nagatugyan kita sang kabubot-on sa Dios, kag nagasalig sa Iya kusog kag ihibalo, pagatuytoyan kita sa malig-on nga mga banas, sa pagtuman sang tinangdoan naton nga bahin sa Iya dako nga piano. Ang isa nga nagasandig sa iya kaugalingon nga kaalam kag gahom nagapahamulag sang iya kaugalingon gikan sa Dios. Sa baylo nga magpangabudlay sing hiusa kay Kristo, ginatuman niya ang tinutoyo sang kaaway sang Dios kag sang tawo.

Ang Manlulowas nagpadayon: "Kay bisan ano nga ginahimo Niya [Amay], ini ginahimo man sang Anak sa amo nga bagay . . . Kay subong nga ang Amay nagabangon sang mga minatay kag nagahatag sa ila sing kabuhi, sa amo man nga bagay ang Anak man nagahatag sing kabuhi sa kay sin-o nga buot Niya." Ang mga Saduceo nagasiling nga wala sing pagbanhaw sang lawas; apang nagahambal si Jesus nga ang isa sang labing dako nga bulohaton sang Iya Amay amo ang pagbanhaw sang mga minatay, kag nga Sia sa Iya kaugalingon may gahom sa pagbuhat sang amo man nga bulohaton. "Ang takna magaabot, kag karon amo na, nga ang mga patay magapamati sang tingog sang Anak sang Dios, kag ang mga [270]

nagapamati magakabuhi." Ang mga Fariseo nagatuo sa pagkabanhaw sang mga minatay. Ginapahayag ni Kristo nga ang gahom karon gid nga nagahatag sing kabuhi yara sa tunga nila, kag makita nila ang iya pagpahayag. Ini man nga gahom sa pagbanhaw amo ang nagahatag sing kabuhi sa kalag nga "patay sa mga paglapas kag sala." Efe. 2:1. Ang espiritu sang kabuhi kay Kristo Jesus, "ang gahom sang Iya pagkabanhaw," "nagahilway gikan sa kasugoan sang sala kag kamatayon." Filip. 3:10; Roma 8:2. Ang pagbulot-an sang kalaot ginautod, kag bangod sa pagtuo ang kalag ginatipigan gikan sa sala. Ang nagabukas sang iya tagipusoon sa Espiritu ni Kristo magaumalambit sinang gamhanan nga gahom nga nagabanhaw sang iya lawas gikan sa lulobngan.

Ang mapainuboson nga Nazareno nagapahayag sang Iya tunay nga pagkadungganon. Nagapaibabaw Sia labaw sa pagkatawhanon, ginauba Niya ang tabon sang sala kag kahuloy-an, kag nagatindog nga nagapahayag, nga Pinasidunggan sang mga manogtunda, ang Anak sang Dios, Isa upod sang Manunoga. Ang Iya manogpalamati naurongan. Wala sing tawo nga nakahambal sang mga pulong ka-subong sang Iya, ukon nakaginawi sa harianon nga pagkahalangdon. Ang Iya paghambal maathag kag mahapos, nga nagapahayag sing himpit sang Iya bulohaton, kag sang katungdanan sang kalibutan. "Ang Amay wala nagahukom sa bisan kay sin-o nga tawo, kundi natugyan Niya sa Anak ang bug-os nga paghukom agod nga ang tanan magtahod sa Anak, subong sang pagtahod nila sa Amay nga nagpadala sa Iya. . . . Ang Amay may kabuhi sa Iya kaugalingon, sa amo nga bagay ginhatag Niya sa Anak man nga may kabuhi sa Iya kaugalingon, kag ginhatagan Niya Sia sing pagbulot-an sa paghukom, bangod nga Sia Anak sang tawo."

Ang mga saserdote kag ang mga manogdumala nagpahamtang sang ila kaugalingon subong mga hukom sa pagtagudili sang bu-
[271] lohaton ni Kristo, apang nagapahayag Sia sang Iya kaugalingon subong ila hukom, kag hukom sang bug-os nga duta. Gintulin ang kalibutan sa kay Kristo, kag paagi sa Iya nag-abot ang tanan nga pagpakamaayo sa nahulog nga kaliwat. Manunobos Sia sa wala pa kag sa tapos sang pagkatawo Niya. Sa gilayon nga may yara nga sala, yara ang isa ka Manlulowas. Ginhatagan Niya ang tanan sing kapawa kag kabuhi, kag suno sa talaksan sang kapawa nga ginhatag, ang tagsatagsa pagahukman. Kag Sia nga naghatag sing kapawa,

Sia nga nagsugod sa kalag nga may kalulo nga pagpakilu-oy; nga nagatinguha sa pagdaog sa iya gikan sa sala pakadto sa pagkabalaan, amo ang iya mananabang kag hukom. Kutob sa pagsugod sang dako nga pagsumponganay sa langit, si Satanas nagpadayon sang iya bulohaton sa paglimbong; kag si Kristo nagapangabudlay sa paghublas sang iya mga pahito kag sa pag-utod sang iya gahom. Sia amo ang nagsumpong sa manogdaya, kag sa tanan nga katuigan nagatinguha sa pag-agaw sang mga bihag sa iya kamot, kag magahukom as tagsa ka kalag.

"Ginhatagan Niya [Dios] Sia sing pagbulot-an sa paghukom, bangod nga Sia Anak sang tawo." Tungod nga natilawan Niya ang amo gid nga lab-ok sang tawhanon nga kalisdanan kag pagsulay, kag nagahangop sang kaluyahon kag sala sang mga tawo; tungod nga sa kaayuhan naton sing mandadaog nagtindog Sia batok sa mga pagsulay ni Satanas, kag magaalima sing matarong kag sing maluloy-on sang mga kagal nga tungod sa ila nagula Sia sang dugo sa pagluwas tungod sini, ang Anak sang tawo ginpili sa paghikot sang paghukom.

Apang indi bulohaton ni Kristo ang paghukom, kundi ang pagluwas. "Kay ang Dios wala magpadala sang Anak sa kalibutan sa pagtagudili sang kalibutan, kundi nga ang kalibutan maluwas paagi sa Iya." Juan 3:17. Kag sa atubangan sang Sanhidrin si Jesus nagpamangkot, "Ang nagapamati sang Akon pulong kag nagatuo sa nagpadala sa Akon, may kabuhi nga walay katapusan; indi sia paghukman, kundi naglaton gikan sa kamatayon pa kabuhi." Juan [272] 5:24.

Sang ginsugo sila ni Kristo nga indi magkatingala, ginbuksan Niya sa atubangan nila, sa labi pa kasangkad nga panghunahona, ang tinago sang palaabuton. "Dili kamo matingala sini; kay ang takna magaabot nga ang tanan nga yara sa mga lulobngan magapamati sang Iya tingog kag magaguwa, ang mga nakahimo sing maayo, sa pagkabanhaw nga sa kabuhi, kag ang mga nakahimo sing malaot, sa pagkabanhaw nga sa paghukom." Juan 5:28, 29.

Ining pagpasalig sang palaabuton nga kabuhi amo ang ginhulat sing madugay sang Israel, kag ginlauman nga pagabatnan sa pagkari sang Mesias. Ang kapawa lamang nga sarang makaiwag sang kadulom sang lulobngan nagaiwag sa ila. Apang ang maiyaiyahon nga

kabubut-on bulag. Ginlapas ni Jesus ang mga tradisyon sang rabbi, kag wala magsapak sang ila pagbulot-an, kag indi sila buot magtuo.

Ang tion, ang duog, ang hitabo, ang mabaskog nga balatyagon nga nagapadayon sa katilingban, tanan ginbilog sa pagpaathag sing labi sang mga pulong ni Jesus sa atubangan sang Sanhidrin. Ang labing mataas nga mga pagbulot-an nga balaan sang pungsod nagahingabot sang kabuhi sang Isa nga nagpahayag sang Iya kaugalingon nga manogkaayo sang Israel. Ang Ginuo sang adlaw nga inogpahuway ginpaatubang sa dutan-on nga hukmanan sa pagsabat sang sumbong nahanungod sa paglapas sang kasugoan sang Inogpahuway. Sang ginpahayag Niya sa walay kahadlok ang Iya bulohaton, ang Iya mga hukom nagtulok sa Iya nga may katingala kag kasingkal; apang ang Iya mga pulong indi sarang masabat. Indi sila sarang makatagudili sa Iya. Gindumilian Niya ang kinamatarong sang mga saserdote kag mga rabbi sa pagpamangkot sa Iya, ukon sa pagsablag sang Iya bulohaton. Wala sila paghatagi sina nga pagbulot-an. Ang [273] ila ginapangako napasad lamang sa ila kaugalingon nga bugal kag palabilabi. Nagdumili Sia sa pag-ako sang sala nga ila ginasumbong, ukon paghatagan sing instruksyon.

Sa baylo nga magpangayo sing pasaylo tungod sang buhat nga ila ginasumbong, ukon magsaysay sang Iya katuyoan sa pagbuhat sini, si Jesus nagpanumbalik sa mga manogdumala, kag ang ginsumbong nahimo nga manogsumbong. Ginsabdong Niya sila tungod sang katig-a sang ila tagipusoon, kag sang ila pagka-ignorante sang mga Kasulatan. Ginpahayag Niya nga ginsikway nila ang pulong sang Dios tungod sang pagsikway nila sa Iya, Sia nga ginpadala sang Dios. "Usisaa ninyo ang mga Kasulatan kay nagahunahona kamo nga sa ila may kabuhi kamo nga walay katapusan, kag amo sila ang nagapamatuod sa Akon." Juan 5:39 (King James Version).

Sa tagsa ka pamihak, kon bala sang maragtas, ukon sugo, ukon tagna, ang Daan nga Katipan nga mga Kasulatan ginaiwagan sang himaya sang Anak sang Dios. Tubtob karon subong nga among diosnon nga tinukod, ang bug-os nga sistema sang pagtoluohan sang mga Judio among isa ka ginbilog nga tagna sang maayong balita. Sa kay Kristo, "sa Iya ang tanan nga manalagna nagasaksi." Binu. 10:43. Kutob sa saad nga ginhatag kay Adan, tubtob sa mga patriarka kag sa bulohaton sang kasugoan, ang mahimayaon nga kapawa sang langit nagpaathag sang tikang sang Manunobos. Ang

mga manogtulok nakakita sang Bituon sang Betlehem, sang Silo nga magakari, subong palaabuton nga mga butang nga nagligad sa atubangan nila sa indi mahangpan nga pagkubay. Sa tagsa ka halad ang kamatayon ni Kristo gina-pahayag. Sa tagsa ka panganod sang insienso ang Iya pagkamatarong nagasaka. Sa tagsa ka tunog sang budyong sa paghinugyaw ang Iya ngalan ginabantala. Sa makahalangawa nga tinago sang balaan sang labing balaan ang Iya himaya nagapabilin.

Ang mga Judio may ila nga mga Kasulatan, kag na- gahunahona [274] nga sa pagkilala nga hapaw lamang sang pulong, mabaton nila ang kabuhi nga walay katapusan. Apang si Jesus nagsiling, "Ang Iya pulong wala nagapadayon sa inyo." Sang ginsikway nila si Kristo sa Iya pulong, ginsikway nila Sia sa lawas. "Apang indi kamo buot maghari sa Akon agod nga may kabuhi kamo," ang siling Niya.

Ang mga pangulo nga Judio nagtuon sang mga pagtulon-an sang mga manalagna nahanungod sang ginharian sang Mesias; apang ginhimo nila ini indi sa putli nga handom sa paghibalo sang kamatuoran, kundi sa katuyoan sa pagpangita sing kapahayagan nga magasakdag sang ila ambisyoso nga handom. Sang pagkari ni Kristo sa paagi nga sumpong sa ila ginpaabot, indi sila buot magbaton sa Iya; kag agod sa pagpakamatarong sang ila kaugalingon, nagtinguha sila sa pagpamatuod nga Sia isa ka manoglimbong. Sang napahamtang nila sing makaisa ang ila mga tiil sa sining alagyan, mahapos sa kay Satanas ang pagpalig-on sang ila pagsumpong kay Kristo. Ang amo gid nga mga pulong nga kuntani kinahanglan pagbatunon subong pamatuod sang Iya pagkadiosnon ginsaysay batok sa Iya. Gani sa sining bagay ginbuhat nila ang kamatuoran sang Dios nga butig, kag sa nagalabi katuhoy ang paghambal sang Manlulowas sa ila sa Iya bulohaton sang kaluoy, nagalabi ang ila pagtapat sa pagbatok sang kapawa.

Si Jesus nagsiling, "Wala Ako nagabaton sang himaya gikan sa mga tawo." Indi ang inpluensia sang Sanhidrin, indi ang ila pagtugot ang Iya ginahandom. Indi Sia sarang makabaton sing dungog gikan sa ila pagtugot. Ginhatagan Sia sing dungog kag pagbulot-an sang Langit. Kon abi buot Sia sini, kuntani ang mga manogtunda magakari sa pagsimba sa Iya; ang Amay kuntani nagpamatuod liwan sang Iya pagkadiosnon. Apang tungod sa ila, tungod sang pungsod nga ang ila pangulo amo sila, handom Niya nga ang mga manogdumala

[275] nga mga Judio maghangop sang Iya karakter, kag magabaton sang mga pagpakamaayo nga tungod sini nagkari Sia sa paghatag sa ila.

"Ako nagkari sa ngalan sang Akon Amay, kag wala kamo nagabaton sa Akon; kon iban ang magkari sa iya kaugalingon nga ngalan, sia batunon ninyo." Nagkari si Jesus sa pagbulot-an sang Dios, nga nagadala sang Iya larawan, nagatuman sang Iya pulong, kag nagapangita sang Iya himaya; apang wala Sia pagbatuna sang mga pangulo sa Israel; apang kon ang iban magkari, nga nanagasuklob sang karakter ni Kristo, apang ginadaldal sang ila kaugalingon nga kabubot-on kag nagapangita sang ila kaugalingon nga himaya, pagabatunon nila. Kag ngaa? Tungod nga yadtong nagapangita sang iya kaugalingon nga himaya nagapauyon sang handom sa pagbayaw sang kaugalingon sa iban. Sa sina nga pagpahayag ang mga Judio sarang makabaton. Buot sila magbaton sang butig nga manunudlo tungod nga ginapauyonan ang ila bugal bangod sa pagbaton sang ila pinalangga nga mga opinyon kag tradisyon. Apang ang pagtulon-an ni Kristo wala nagaapin sang ila mga panghunahona. Espirituhanon ini kag nagakinahanglan sang paghalad sang kaugalingon; busa indi sila buot magbaton sini. Wala nila makilala ang Dios, kag sa ila, ang Iya tingog bangod kay Kristo, among tingog sang isa ka dumoluong.

Wala bala ini nga butang ginasulit sa aton mga adlaw? Indi bala madamo, bisan pa ang mga pangulo sang pagtoluohan, ang nagapatig-a sang ila tagipusoon batok sa Espiritu Santo, nga nagapaiwat gid sa ila ang pagkilala sang tingog sang Dios? Wala bala nila ginasikway ang pulong sang Dios, agod sarang nila mabantayan ang ila kaugalingon nga tradisyon?

"Kay kon nagtuo kamo kay Moises, magatuo kamo sa Akon, kay nagsulat sia nahanungod sa Akon. Apang kon kamo wala magatuo sa iya mga sinulat, paano bala ang pagtuo ninyo sa Akon mga pulong?"
[276] Amo si Kristo ang nagahambal bangod kay Moises. Kon nagpamati sila sa diosnon nga tingog nga ginhambal bangod sa ila dako nga pangulo, kuntani nakilala ini sa mga pagtulon-an ni Kristo. Kon abi gintuohan nila si Moises, kuntani nagtuo sila sa Iya, nga nahanungod sa Iya nagsulat si Moises.

Nahibaloan ni Jesus nga ang mga saserdote kag ang mga rabbi nagtapat sa pagkuha sang Iya kabuhi; apang ginsaysay Niya sing maathag sa ila ang Iya pag-isa sa Amay, kag sang Iya relasyon sa kalibutan. Nakita nila nga ang ila pagsumbong sa Iya wala sing

pamalibad, apang ang ila makamamatay nga dumot indi mapalong. Ang kahadlok nagdakop sa ila samtang ginasaksihan nila ang manogpatalupangod nga gahom nga nagaupod sa Iya bulohaton; apang ginsumpong nila ang Iya pagpakiluoy, kag gintakpan nila ang ila kaugalingon sa kadudolman.

Sing maathag wala sila makabali sang pagbulot-an ni Jesus ukon sa pagbihag sang pagtahod kag pagtalupangod sang mga tawo, nga ang madamo sa ila ginpatalupangod sang Iya mga pulong. Ang mga manogdumala sa ila kaugalingon nagbatyag sing madalom nga katagudilian samtang ginapahayag Niya ang ila mga sala sa ila kaisipan; apang ini nagpapait lamang sa ila sing labi batok sa Iya. Nagtapat sila sa pagkuha sang Iya kabuhi. Nagpadala sila sing manogbalita sa bug-os nga pungsod sa pagpaandam sang mga tawo batok kay Jesus subong isa nga nagapakaamo. Ang mga maninilag ginpadala sa pagpanilag sa Iya, kag sa pagsugid kon ano ang Iya ginsiling kag ginhimo. Ang mahal nga Manlulowas karon nagatindog sa landong sang krus.

[277] ## Kapitulo 22—Pagbilanggo kag Kamatayon ni Juan

SI JUAN Bautista sing una amo ang nagabalita sang ginharian ni Kristo, kag sia amo ang una man sa pagantos. Kutob sa presko nga hangin sang kamingawan kag ang dako nga kadam-an nga nagapangapyot sa iya mga pulong, karon gintakpan sia sa bilanggoan. Nahimo sia nga binilanggo sa kuta ni Herodes Antipas. Sa teritoryo nga nasidlangan sang Jordan, nga yara sa idalom sang pagbulot-an ni Antipas, madamo nga tion sang bulohaton ni Juan ang gingamit. Si Herodes gid sa iya kaugalingon nakapamati sang pagwali sang Manogbaptis. Ang malaot nga hari nagkurog sang pagpanawag sa paghinulsol. "Si Herodes hinadlukan kay Juan, nga nakahibalo nga sia matarong kag balaan nga tawo; . . . kag sa nabatian niya, naghimo sia sing madamo nga mga butang, kag ginpamatian niya sia sing malipayon." (King James Version). Ginhimuan ni Juan sia sing matutom, nga ginsumbong ang iya malaot nga pagdampig kay Herodias, asawa sang iya utod. Sa isa ka tion si Herodes sing maluya nagtinguha sa pagbugto sang talikala sang kailigbon nga nagagapos sa iya; apang gingapos sia ni Herodias sing labi kapag-on sa iya pahito, kag nagtimalos sa Manogbaptis bangod sa pagbuyok kay Herodes sa pagbutang sa iya sa bilanggoan.

Ang kabuhi ni Juan among isa ka kabuhi sang aktibo nga pag-
[278] pangabudlay, kag ang kadulom kag walay gina- buhat nga kabuhi niya sa bilanggoan nagbug-at sa ibabaw niya. Sa nagaliligad ang sinimana, nga wala sing pagbalhin, ang kasubo kag pangduhadoha nagsulod sa iya. Ang iya mga gintuton-an wala magbiya sa iya. Ginatugotan sila sa pagsulod sa bilanggoan, kag ginadala nila ang balita sang bulohaton ni Jesus, kag nagsugid sila kon daw ano ang pagdugok sang mga tawo sa Iya. Apang nagpakiana sila ngaa, kon ang bag-o nga manunodlo among Mesias, wala Sia magbuhat agod sa pagpaguwa kay Juan. Paano nga sarang Sia makatugot sa Iya matutom nga manogbantala nga pagkuhaan sing kahilwayan kag ayhan sing kabuhi?

Ining mga pakiana indi nga wala sing epekto. Ang pagpangduhadoha nga sa liwan nga bagay indi gid kuntani magbangon gintanom kay Juan. Si Satanas nagkalipay sa pagpamati sang mga pulong sang mga gintutonan, kag sa pagtan-aw kon daw ano ang pagdugmok nila sang kalag sang manogbalita sang Ginuo. Oh, daw ano kasunson sadtong nagahunahona sa ila kaugalingon nga abyan sang isa ka maayo nga tawo, kag nga nagahandom sa pagpakita sang ila katutom sa iya, nasapwan nga amo ang iya labing makatalagam nga mga kaaway! Daw ano kasunson nga sa baylo sa pagpalig-on sang iya pagtuo, ang ila mga pulong nagatum-ok kag nagapaluya!

Kaangay sang mga gintuton-an sang Manlulowas, si Juan Manogbaptis wala makahangop sang kinaugali sang ginharian ni Kristo. Ginpaabot niya nga si Jesus magakuha sang trono ni David; kag sa nagaligad ang tion, kag ang Manlulowas wala man mag-ako sang harianon nga pagbulot-an, naglibog kag gintublag si Juan. Ginhambal niya sa mga tawo nga agod maaman ang dalan sa atubangan sang Ginuo, ang tagna ni Isaias kinahanglan matuman; ang mga bukid kag bakulod kinahanglan panuboon, ang tiko kinahanglan tadlungon, kag ang kudolkudol tapanon. Gintulok niya ang mataas nga duog sang tawhanon nga bugal kag gahom nga pagapukanon. Gin- tudlo niya ang Mesias subong Isa nga ang inogpahangin yara [279] sa Iya kamot, kag tinloan Niya sing maayo gid ang Iya linasan kag [280] tipunon Niya ang trigo sa Iya tambubo, apang sunogon Niya ang labhang sa kalayo nga indi mapalong. Kaangay kay manalagna Elias, nga sa iya espiritu kag gahom nagkari sia sa Israel, nagpaabot sia sa Ginuo sa pagpahayag sang Iya kaugalingon subong isa ka Dios nga nagasabat bangod sa kalayo.

Sa iya bulohaton ang Manogbaptis nagtindog subong isa ka manogsabdong sang kalautan nga indi mahadlok, sa mataas kag manubo nga mga duog. Nagpangahas sia sa pag-atubang kay Herodes upod sang maathag nga pagsabdong sang sala. Wala niya pag-isipa nga mahal ang iya kabuhi, agod sarang niya matuman ang iya gintangdoan nga bulohaton. Kag karon kutob sa iya bilanggoan nagbantay sia sa Leon sang kabikahan ni Juda sa pagsumpo sang bugal sang iya manogpigos, kag sa pagluwas sa imol kag sa sadtong nagatuaw. Apang si Jesus daw kontento sa Iya kaugalingon sa pagtipon sang mga gintutonan palibot Niya, kag sa pag-ayo kag pagtudlo sa mga tawo. Nagakaon Sia sa latok sang mga manogsukot sang buhis,

samtang adlawadlaw ang singkaw nga Romanhon nagabug-at sing labi sa ibabaw sang Israel, samtang si Haring Herodes kag ang iya babae nga malaot nagpanghikot sang ila kabubot-on, kag ang singgit sang mga imol kag nagaalantos nagsaka sa langit.

Sa manalagna sang kamingawan tanan ini daw misteryo nga indi mahangpan. May yara nga mga takna nga ang maghutik sang mga yawa nagasilot sang iya espiritu, kag ang landong sang dako nga kahadlok nagadakop sa iya. Sarang ayhan mahimo nga ang ginalauman sing madugay nga Manogluwas wala pa makapahayag? Niyan ano ang kahulogan sang balita nga iya ginadala? Nasubo gid sing dako si Juan sa patubas sang iya bulohaton. Ginpaabot niya nga ang balita gikan sa Dios magabunga sang amo man nga bunga sang ang kasugoan ginbasa sa adlaw ni Josias kag ni Esdras (2 Cron. 34; [281] Nehemias 8, 9); nga magasunod ang madalom nga bulohaton sang paghinulsol kag pagbalik sa Ginuo. Agod magmadinalag-on ining bulohaton ginhalad niya ang iya bug-os nga kabuhi. Nanginwalay pulos bala ini?

Gintublag si Juan sang nakita niya nga bangod sa paghigugma sa iya, ang iya kaugalingon nga mga gintuton-an nagadala sang pagkadimatinuohon nahanungod kay Jesus. Wala bala sing bunga ang Iya bulohaton para sa ila? Nagdimatutom bala sia sa iya bulohaton, sa bagay nga karon gin-utod sia gikan sa pagpangabudlay? Kon ang ginsaad nga Manlulowas nagpahayag, kag si Juan nasapwan nga maminatud-on sa iya pagkatinawag, indi bala pagpukanon ni Jesus ang gahom sang manogpigos, kag hilwayon ang Iya manogbalita?

Apang ang Manogbalita wala magbiya sang iya pagtuo kay Kristo. Ang handumanan sang tingog gikan sa langit kag ang pagkunsad sang salampati, ang walay dagta nga kaputli ni Jesus, ang gahom sang Espiritu Santo nga nagpahuway sa ibabaw ni Juan sa nagapalapit sia sa atubangan sang Manlulowas; kag ang pamatuod sang tagnaanon nga mga kasulatan—tanan nagapamatuod nga si Jesus sang Nazaret amo ang Isa nga Ginsaad.

Indi buot magsaysay si Juan sang iya mga pagpangduhadoha kag paglangkag sa iya mga kaupdanan. Nagtapat sia sa pagpadala sing isa ka balita sa pagpangutana sa kay Jesus. Gintulin niya ini sa duha sang iya mga gintuton-an, sa paglaom nga ang paghambalanay upod sa Manlulowas magapalig-on sang ila pagtuo, kag magapasalig sa

ila mga kautoran. Kag ginhandom niya ang pulong gikan kay Kristo nga paga-ihambal sing tuhoy para sa iya gid kaugalingon.

Ang mga gintuton-an nagkari kay Jesus upod sang ila balita, "Ikaw bala yadtong nagakari, ukon magahulat bala kami sing isa pa?"

Daw ano kalip-ot nga tion kutob sang pagtudlo sang Manogbaptis sa kay Jesus kag nagbantala, "Yari ang Cor- dero sang Dios nga [282] nagakuha sang sala sang kalibutan." "Sia amo yadto nga nagkari sa ulihi Nakon." Juan 1:29, 27 (King James Version). Kag karon ang pakiana, "Ikaw bala yadtong nagakari?" Ini tama kapait kag makasulobo sa tawhanon nga kinaugali. Kon si Juan, ang matutom nga manogbalita, wala makahangop sang bulohaton ni Kristo, ano ang sarang mapaabot gikan sa kadam-an nga nagapangita sang kaugalingon?

Sa gilayon wala magsabat ang Manlulowas sang pa-kiana sang mga gintuton-an. Sa nagatindog sila nga nagakatingala sang Iya paghipos, ang mga masakit kag nagaalantos nagakari sa Iya nga pagaayuhon. Ang mga bulag nagapanghikap sa ila alagyan sa tunga sang kadam-an; ang mga balatianon sa tanan nga sari, ang iban nagapanagil-ot, ang iban ginayayungan sang ila mga abyan, nga nagapanikasog sa pagpalapit sa atubangan ni Jesus. Ang tingog sang gamhanan nga Manogbulong nagalapos sa bungol nga dulonggan. Ang isa ka pulong, isa ka pagtandog sang Iya kamot, nagabukas sang bulag nga mata sa pagtan-aw sang kapawa sang adlaw, sang talan-awon sang kinaugali, sang nawong sang mga abyan, kag sang nawong sang Manogluwas. Ginsabdong ni Jesus ang balatian kag subolon ang hilanat. Ang Iya tingog nagalambot sa idulongog sang tagumatayon, kag nagabangon sila sa maayong panlawas kag kusog. Ang mga yawan-on nga paralitiko nagatuman sang Iya pulong, ang ila pagkabuang nagtaliwan, kag ginasimba nila Sia. Samtang ginaayo Niya ang ila balatian, ginatudloan Niya ang mga tawo. Ang imol nga mga umanhon kag mamumogon nga gipalikawan sang mga rabbi subong mahigko, nagatipon sing hapiit sa Iya, kag naghambal sa ila sang mga pulong nahanungod sang kabuhi nga walay katapusan.

Sa sini nga bagay nagligad ang adlaw, ang mga gin-tuton-an ni Jesus nagsaksi kag nagpamati sang tanan. Sang ulihi gintawag sila ni Jesus sa Iya, kag sugoon sila sa paglakat kag sa pagsugid kay Juan sang ila nakita, kag nagsiling pa Sia, "Bulahan sia nga indi

[283] makakita sing kahigayunan sang kasandad sa Akon." Lucas 7:23. Ang kapahayagan sang Iya pagkadiosnon nakita sing nagakaigo sa mga kinahanglanon sang nagaantos nga tawhanon. Ang Iya himaya ginpakita sa Iya pagpaubos sa aton manubo nga kahimtangan.

Gindala sang mga gintuton-an ang balita kag ini tuman na. Nadumdoman ni Jesus ang tagna nahanungod sa Mesias, "Ang Espiritu sang Ginuong Dios yari sa Akon, bangod nga ang Ginuo naghaplas sa Akon sa pagwali sang maayong mga balita sa mga mapainuboson; ginpadala Niya Ako sa pagbugkos sang buong sing tagipusoon, sa pagbantala sing kahilwayan sa mga bihag, kag sa pagbukas sang bilanggoan sa mga binilanggo; sa pagbantala sang tuig sang kahamuot sang Ginuo." Isa. 61: 1, 2. Ang mga binuhatan ni Kristo indi lamang nagapahayag sa Iya subong nga Mesias, kundi nagapakita kon ano nga paagi ang Iya ginharian pagatukoron. Sa kay Juan ginbuksan ang amo man nga kamatuoran nga nag-abot kay Elias sa kamingawan, sang "ang dako kag mabaskog nga hangin nagpalitik sang mga bukid, kag nagpugday sang mga igang sa atubangan sang Ginuo, apang ang Ginuo wala sa hangin; kag madason sa hangin linog, apang ang Ginuo wala sa linog; kag madason sa linog ang kalayo, apang ang Ginuo wala sa kalayo;" kag sa tapos sang kalayo, ang Dios naghambal sa manalagna bangod sa "isa ka tingog nga mahinay." 1 Hari 19:11, 12. Gani si Jesus kinahanglan maghimo sang Iya bulohaton, indi sa pagkinalas sang mga hinganiban kag sa pagpukan sang mga trono kag ginharian, kundi bangod sa paghambal sa tagipusoon sang mga tawo paagi sa isa ka kabuhi sang kaluoy kag paghalad sang kaugalingon.

Ang palatukoran sang kaugalingon nga kabuhi nga madumilion sang kaugalingon sang Manogbaptis amo ang palatukoran sang ginharian sang Mesias. Nahibaloan sing maayo ni Juan kon daw ano ka dumoluong tanan ini sa mga palatukoran kag paglaom sang mga pangulo sa Israel. Yadtong sa iya among manogpatalupangod
[284] nga kapahayagan sang pagkadiosnon ni Kristo, indi kapahayagan sa ila. Nagapaabot sila sa isa ka Mesias nga wala ginsaad. Nakita ni Juan nga ang bulohaton sang Manlulowas makadaog lamang sa ila sing dumot kag tagudili. Sila, nga manogbalita, nagainom lamang sa tagayan nga kinahanglan pagaimnan ni Kristo sa Iya kaugalingon tubtob sa katapusan nga tinulo.

Ang mga pulong sang Manlulowas, "Bulahan ang bisan sin-o nga indi makakita sing kahigayunan sang kasandad sa Akon," ginsabdong sing malulo sa kay Juan. Ini wala madula sa iya. Sang ginahangop niya sing labi kaathag karon ang kinaugali sang bulohaton ni Kristo, gintugyan niya ang iya kaugalingon sa Dios kabuhi ukon kamatayon, subong nga dapat igaalagad sa labing maayo sa kaayuhan sang bulohaton nga iya ginahigugma.

Sa tapos makataliwan ang mga manogbalita, si Jesus naghambal sa mga tawo nahanungod kay Juan. Ang tagipusoon sang Manlulowas naawa sa matutom nga saksi nga karon yara sa sulod sang bilanggoan ni Herodes. Indi Sia buot magbiya sa mga tawo sa paghunahona nga ang Dios nagpatumbaya kay Juan, ukon nga ang iya pagtuo nahulog sa adlaw sang pagtilaw. "Ano bala ang ginaguwa ninyo nga tan-awon?" ang pamangkot Niya. "Isa bala ka tabon-ak nga ginahapayhapay sang hangin?"

Ang matag-as nga mga tabon-ak nga nagatubo sa luyo sang Jordan, nga ginahapayhapay sang hangin, amo ang nagakaigo nga simbolo sang mga rabbi nga nagatindog subong mga manogsabdong kag hukom sang bulohaton sang Manogbaptis. Ginahapay sila pakadto diri kag pakadto dira sang hangin sang popular nga opinyon. Indi sila buot magpaubos sang ila kaugalingon sa pagbaton sang manogusisa sang tagipusoon nga balita sang Manogbaptis, apang tungod sa kahadlok sa mga tawo indi sila magpangahas sa pagsumpong sing taluhayag sang Iya bulohaton. Ang manogbalita sang Dios wala sinang espiritu nga matalaw. Sa mga Fariseo nga matarong sa kaugalingon, ang sa mga Saduceo nga saserdote, si Haring Herodes [285] kag iya mga sinakpan sa mga dungganon kag mga soldado, sa mga manogsukot sang buhis kag sa mga Romanhon, si Juan naghambal sing alangay nga kaathag. Indi sia tabon-ak nga ginahapay sang hangin sang tawhanon nga pagdayaw ukon pagpamatok. Sa sulod sang bilanggoan amo man sia sa iya pagkamatinumanon sa Dios kag sa iya kakugi sa pagkamatarong subong sang iya pagwali sang balita sang Dios sa kamingawan. Sa iya katutom sa palatukoran, malig-on sia subong sang isa ka igang.

Si Jesus nagpadayon, "Apang ano bala ang ginaguwa ninyo nga tan-awon? Tawo bala nga nagapanapot sing malahalon? Yari karon, ang mga nagasuklob sing mga panapton nga malahalon yara sa balay sang mga hari." Si Juan gintawag sa pagsabdong sang sala

kag pagpatuyang sang iya panag-on, kag ang iya yano nga panapton kag madumilion sang kaugalingon nga kabuhi nagakasinanto sa kinaugali sang iya bulohaton. Ang minanggaranon nga panapton kag kadayawan sining kabuhi indi bahin sang mga alagad sang Dios, kundi iya sadtong nagapuyo "sa mga balay sang hari," ang mga manogdumala sining kalibutan nga sa ila naigo ang iya gahom kag ang iya mga manggad. Buot ni Jesus dalhon ang panghunahona sing tuhoy sa ginkatuhayan sa tunga sang panapton ni Juan kag sadtong ginapanapot sang mga saserdote kag mga manogdumala. Ining mga opisyal nagasuklob sang ila kaugalingon sang malaba nga sapot nga matahom kag mga puni nga malahalon. Ginahigugma nila ang pagpadayawdayaw, kag nagalaom sa pagsilak sa mga tawo, kag sa sini nga bagay, pagatalupangdon sing labi kadako. Ginahigugma nila sing labi ang pagdayaw sang mga tawo sang sa pagsaplid sang kaputli sang tagipusoon nga amo ang magadaog sang kahamuot sang Dios. Gani sa sini nga bagay ginapahayag nila nga ang ila pagdampig wala mahatag sa Dios, kundi sa ginharian sining kalibutan.

[286] "Apang ano bala ang ginguwa ninyo" ang siling ni Je-sus, "nga tan-awon? Isa ka manalagna? Huo, nagasiling Ako sa inyo, kag labi pa sa manalagna. Ini sia amo ang natungdan sang nasulat,—

> **"Yari karon, ginapadala Ko ang Akon manogbalita sa una**
> **Nimo, nga magahanda sang Imo dalanon sa una Nimo."**

"Sa pagkamatuod nagasiling Ako sa inyo, sa mga nagkalatawo sa mga babae wala sing naglutaw nga dako pa kay Juan Bautista." Sa ginpahibalo sa kay Zacarias sa wala pa matawo si Juan, ang manogtunda nagpahayag, "Kay mangindako Sia sa atubangan sang Ginuo." Lucas 1:15. Sa isip sang Langit, ano ini nga nagapahayag sang pagkadako? Indi amo yadtong ginaisip sang kalibutan nga dako; indi manggad, ukon tinindugan sa katilingban, ukon dungganon nga kaliwatan, ukon hiyas sang kaalam, ang ginatalupangod. Kon ang pagkadako sa kaalam, luwas sang iban nga pagbilang nga labi kataas, amo ang takus nga pagpadunggan, niyan ang aton pagsimba ipatungod kay Satanas, nga ang gahom sang kaalam wala sing tawo nga nagatupong. Apang kon lubagon pakadto sa pag-alagad sa kau-

galingon, sa nagalabi kadako ang hiyas, nagalabi man kadako ang pagpakamalaot. Ang kapuslanan moral amo ang ginapakamahal sang Dios. Ang gugma kag ang kaputli amo ang mga kaugali nga Iya ginapakamahal sing labi. Si Juan dako sa atubangan sang Ginuo sang, sa atubangan sang mga manogbalita gikan sa Sanhidrin, sa atubangan sang mga tawo, kag sa atubangan sang iya kaugalingon nga gintuton-an nagapugong sia sa pagpangita sing kadungganan para sa iya kaugalingon, kundi gintudlo Niya ang tanan kay Jesus subong Isa nga ginsaad. Ang iya dimaiyaiyahon nga kalipay sa bulohaton ni Kristo nagapahayag sang labing mataas nga sari sang pagkadungganon nga ginpahayag sa tawo.

Ang pamatuod nga ginpahayag nahanungod sa iya sa tapos sang Iya kamatayon sadtong nakabati sang iya pamatuod kay Jesus, amo, [287] nga si "Juan wala maghimo sing tanda, apang ang tanan nga ginpamulong ni Juan nahanungod sining tawo matuod." Juan 10:41. Wala ginhatag kay Juan ang pagtawag sang kalayo gikan sa langit, ukon pagbangon sang minatay subong sang ginbuhat ni Elias, ukon pagsulda sing gahom sa sungkod ni Moises sa ngalan sang Dios. Ginpadala sa pagbantala sang pagkari sang Manlulowas, sa pagtawag sa mga tawo sa pag-aman sa Iya pagkari. Sing matutom gintuman niya ang iya bulohaton sa bagay nga sa nadumdoman sang mga tawo ang iya gintudlo sa ila nahanungod kay Jesus, nakasiling sila, "Ang tanan nga butang nga ginhambal ni Juan nahanungod sini nga Tawo matuod." Amo ini nga pamatuod kay Kristo nga ang tagsa ka gintuton-an sang Agalon ginakinahanglan sa pagdala.

Subong manogbalita sang Mesias, "si Juan labi pa sa manalagna." Kay samtang ang mga manalagna nakakita sa malayo sang pagkari ni Kristo, sa kay Juan ginhatag ang pagtan-aw sa Iya, sa pagpamati gikan sa langit sa pa-matuod sang Iya pagka Mesias, kag sa pagpahayag sa ila sa Israel subong Pinadala sang Dios. Apang si Jesus nagsiling, "Ang labing diutay sa ginharian sang langit dako pa sa iya."

Si Juan manalagna amo ang lugas nga nagapaangot sa tunga sang duha ka bulohaton. Subong tiglawas sang Dios nagatindog sia sa pagpakita sang relasyon sang kasugoan kag sang mga manalagna sa Kristohanon nga bulohaton. Sia among diutay nga kapawa nga pagasundan sang labi kadako nga kapawa. Ang hunahona ni Juan ginaiwagan sang Espiritu Santo, agod sarang niya mapaiwag ang

kapawa sa mga tawo, apang wala sing iban nga kapawa nga nag-iwag ukon magaiwag sing tama kaathag sa nahulog nga tawo subong sadtong nagahalin sa pagtulon-an kag huwaran ni Jesus. Si Kristo kag ang Iya bulohaton nahangpan lamang sing diutay subong nga [288] ginasimbolo sa landong nga mga halad. Bisan pa si Juan wala maka-hangop sing himpit sang palaabuton nga kabuhi nga dimamalatyon bangod sa Manlulowas.

Wala labot sang kalipay nga nasapwan ni Juan sa iya bulohaton, ang iya kabuhi nangin isa ka masubo. Talagsa mabatian ang iya tingog luwas sa kamingawan. Isahanon lamang. Kag wala sia pagtugoti sa pagtan-aw sang patubas sang iya kaugalingon nga pagpangabudlay. Indi nangin iya kahigayunan ang pag-upod kay Kristo kag ang pagsaksi sang pagpahayag sang diosnon nga gahom nga nagaalagad sa labi pa kadako nga kapawa. Indi sa iya ang pagtan-aw sa bulag nga gin-ulian sang itulolok, sa masakit nga gin-ayo, kag sa minatay nga ginbanhaw sa kabuhi. Wala sia makakita sang kapawa nga nag-iwag paagi sa tagsa ka pulong ni Kristo, nga nagapasilak sang himaya sa mga saad sang tagna. Ang labing diutay nga gintutonan nga nakakita sang gamhanan nga binuhatan ni Kristo kag nakabati sang Iya mga pulong sa sini nga paghangop nahatagan sang labi kadako nga kahigayunan sang sa kay Juan Bautista, kag busa ginasiling nga nanginlabi pa kadako sa iya.

Bangod sang dako nga kadam-an nga nagpamati sang wali ni Juan, ang iya kabantugan naglapnag sa bug-os nga duta. Ang madalom nga kabalaka ginbatyag nahanungod sang patubas sang pagbilanggo sa iya. Apang bangod sang iya disalabdungon nga kabuhi, kag mabaskog nga balatyagon sang mga tawo nga nagaapin sa iya, ginatuohan nga wala sing malugos nga buhat ang pagahimuon batok sa iya.

Nagtuo si Herodes kay Juan subong isa ka manalagna sang Dios, kag sing himpit nagbuko sia sa paghilway sa iya. Apang ginpalantang niya ang iya tuyo tungod nga nahadlok kay Herodias.

Nahibaloan ni Herodias nga bangod sa tuhoy nga pagsugo indi gid sia sarang makapasugot kay Herodes nga pagpatyon si Juan, kag nagtapat sia sa pagbuhat sang iya ginbuko paagi sa limbong nga [289] pahito. Sa adlaw nga natawohan sang hari ang isa ka pagsinadya pagaihatag sa mga opisyal sang pabulot-an kag sang mga dungganon sang korte. Pagahiwaton ang sinalusalo kag paghinubog. Si Herodes

pagadulaan sing pagpangaman, kag niyan mainpluensia sia suno sa iya kabubut-on.

Sang pag-abot sang dako nga adlaw, kag samtang ang hari upod sang iya mga kaginuohan nagakinaon kag nagaininom, ginpadala ni Herodes ang iya anak nga babae sa hulot sang kalan-an sa pagsaot agod sa paglingaw sang mga bisita. Si Salome yara sa pagsugod sang iya pagkababae, kag ang iya matahom nga lawas nga puno sing unod nagbihag sang inogbalatyag sang mga kaginuohan nga nagakinalipay sing magansal. Indi pamatasan sa mga babae sang korte ang pagpakita sa sining mga piesta, kag ang salimpapaw nga pagtahod ginhatag kay Herodes sang nagsaot ining anak nga babae sang mga saserdote kag dungganon sang Israel sa paglingaw sa iya mga bisita.

Ang hari natam-an na sang alak. Ang balatyagon amo ang nagagahom, kag ang katarungan napukan. Nakita lamang niya ang hulot sang kinasadya, upod sang mga bisita nga nagaginansal, ang latok sang kalan-an, ang nagakilan nga alak kag nagalinabaylabay nga mga sanag, kag ang bataon nga babae nga nagasaot sa atubangan niya. Sa tion nga dimahinalungon, naghandom sia sa pagbuhat sing pagpakitakita nga magabayaw sa iya sa atubangan sang dalagko nga mga tawo sa iya ginharian. Sa sumpa, nagsaad sia sa paghatag sa anak nga babae ni Herodes sang bisan ano ang iya pagapangayuon, bisan pa ang katunga sang iya ginharian.

Nagdalidali si Salome sa iya iloy, sa paghibalo kon ano ang iya pangayuon. Ang sabat nahanda na nga daan— ang ulo ni Juan nga Manogbaptis. Wala nakahibalo si Salome sang kauhaw sa pagtimalos nga yara sa tagipusoon sang iya iloy, kag nag-isol sia sa pagpahayag sang ginapangayo; apang ang gintapatan ni Herodias naglandas. Ang bata nagbalik upod sang makahaladlok nga pangayo, "Luyag ko nga imo ihatag sa akon sa bandiha ang ulo ni Juan Bautista." Marcos 6:25. [290]

Nakibot kag na-urongan si Herodes. Ang magahod nga pagsinadya nag-untat, ang makahaladlok nga paglinong nag-abot sa tunga sang talan-awon sang pagsinadya nga magansal. Hinadlukan sing dako ang hari sang panghunahona sa pagkuha sang kabuhi ni Juan. Apang ang iya pulong among kalig-unan, kag indi sia buot nga magpakita nga gindayaan kag nahinalian. Ang sumpa ginbuhat sa kadungganan sang iya mga bisita, kag kon ang isa sa ila nagmitlang

sing isa ka taga batok sa pagtuman sang iya saad, sing malipayon buot niya luwason ang kabuhi sang manalagna. Ginhatagan niya sila sing tion sa paghambal apin sa binilanggo. Nagpanlakatan sila sa malawig agod sa pagpamati sang wali ni Juan, kag nahibaloan nila sia subong isa ka tawo nga wala sing kalautan, kag isa ka alagad sang Dios. Apang wala sapayan nga nahanguyosan sila sang ginapangayo sang bata nga babae, natam-an sila kalipong sa pagpasilabot. Wala sing tingog ang ginbayaw sa pagluwas sang kabuhi sang manogbalita sang Langit. Ining mga tawo nagalingkod sa mataas nga palangakuan nga salaligan sang pungsod, kag sa ibabaw nila natungtong ang importante nga mga salabton; apang gintugyan nila ang ila kaugalingon sa pagpanginaon kag paghinubog tubtob ang inogbalatyag ginbinhuran. Ang ila ulo ginalubag sang binuang nga talan-awon sang musika kag sinaot, kag ang kaisipan nagtulog. Bangod sa paghipos ginhambal nila ang pamatbat sang kamatayon sa ibabaw sang manalagna sang Dios agod sa pagbusog sang pagtimalos sang binayaan nga babae.

Sa walay pulos naghulat si Herodes agod nga paghilwayon gikan sa iya sumpa; niyan nagsugo nga daw nagaalang-alang nga pagpugotan ang manalagna. Sa wala madugay ang ulo ni Juan gindala sa atubangan sang hari kag sa iya mga bisita. Sing dayon nga walay katubtoban gintakpan yadtong mga bibig nga sing matutom nagpa-
[291] andam kay Herodes sa pagliso gikan sa iya kabuhi sang sala. Indi na gid ina mapamatian nga tingog nga magatawag sa mga tawo sa paghinulsol. Ang pagsinadya nga magansal sa isa ka gab-i nagbili sang kabuhi sang isa sang labing dako nga manalagna.

Oh, daw ano kasunson nga ang kabuhi sang walay sala ginhalad bangod sang pagkadimapinugongon sadtong amo kuntani ang mga bantay sang katarungan! Ang nagabutang sang makahulobog nga tagayan sa iya bibig nagabuhat sang iya kaugalingon nga may salabton tungod sang tanan nga kalautan nga iya mahimo sa idalom sang makahulobog nga gahom. Bangod sa pagpabinhod sang iya mga inoghalangop, indi gid mahimo sa iya ang paghukom sing malinong ukon sa paghangop sing maathag sang matarong kag sayop. Ginabuksan niya ang dalan sa kay Satanas sa pagpanghikot bangod sa iya sa pagpigos kag sa paglaglag sang mga walay sala. “Ang alak manoguligyat, ang ilimnon nga masingkal amo ang manogpagahod; kag bisan sin-o nga nagasayop sa sini indi maalam.” Hulu.

20:1. Sa sini nga bagay "ang katarungan ginapaisol, . . . kag ang nagahalin sa malaot nagahimo sang iya kaugalingon nga tulokbon." Isa. 59:14, 15. Yadtong may kagamhanan sa ibabaw sang kabuhi sang ila isigkatawo kinahanglan patungdan sang sala sang kalautan kon magtugyan sila sa pagkadimapinugongon. Ang tanan nga nagapatuman sang mga kasugoan kinahanglan manogtuman sang mga kasugoan. Kinahanglan sila mga tawo nga may gahom sa kaugalingon. Kinahanglan nila ang himpit nga paggahom sang ila lawasnon, utoknon kag moral nga gahom agod maila nila ang mabakod nga hunahona kag mataas nga pagkilala sang katarungan.

Ang ulo ni Juan Bautista gindala kay Herodias, nga nagbaton sini sa yawan-on nga kabusog. Ginhimaya niya ang iya pagtimalos, kag ginlimbongan niya ang iya kaugalingon nga ang kaisipan ni Herodes indi na pagtublagon. Apang wala sing kalipay ang napatubas niya gikan sa iya sala. Ang iya ngalan ginbantog sing malain kag ginakangil-aran, samtang si Herodes ginasilotan sang iya paghinulsol [292] labi pa sang ginpaandaman sia sang manalagna. Ang inpluensia sang mga pagtulon-an ni Juan wala mapahipos; kinahanglan sia maglambot sa tagsa ka kaliwatan tubtob sa pagtakop sang panag-on.

Ang sala ni Herodes yara sa walay langan sa atubangan niya. Sa walay langan nagatinguha sia sa pagpangita sing pagpaumpaw sang ginasumbong sang isa ka kaisipan nga nakasala. Ang pagsalig kay Juan indi mationg. Sa ginadumdom niya ang iya kabuhi nga nagadumili sang kaugalingon, ang iya solemne kag hanuot nga pagpakiluoy, ang iya matadlong nga paghukom sa paglaygay, kag sa niyan nadumdoman kon paano ang iya pagkapatay, si Herodes indi makakita sing pahuway. Sa nagapanghikot sia sa mga bulohaton sang pagbulot-an, nga nagabaton sing dungog gikan sa mga tawo, ang iya nawong nagayuhom kag dungganon, samtang ginatago niya ang isa ka tagipusoon nga ginalangkag, nga ginapigos sa walay kahadlok nga ang pagpakamalaot yara sa ibabaw niya.

Sing madalom ginpatalupangod si Herodes sang mga pulong ni Juan, nga wala sing ano nga butang ang sarang matago gikan sa Dios. Ginpatalupangod sia nga ang Dios yara sa tanan nga duog, nga ginsaksihan Niya ang magansal nga pagsinadya sa hulot nga kalan-an, nga nabatian Niya ang sugo sa pagpugot kay Juan, kag nakita Niya ang paghimaya ni Herodias, kag ang pagpasipala nga ginbuhat niya sa gin-utod nga ulo sang iya manogsabdong. Kag

ang madamo nga butang nga nabatian ni Herodes sa bibig sang manalagna karon nagahambal sa iya kaisipan sing labi pa kaathag sang ginawali sa kamingawan.

Sang pagkabati ni Herodes sang mga binuhatan ni Kristo, gintublag sia sing dako. Naghunahuna sia nga ang Dios nagbanhaw kay Juan gikan sa mga minatay, kag nagpadala sa iya upod sang labi pa [293] kadako nga ga- hom sa pagtagudili sang sala. Sa walay langan yara sia sa kahadlok nga si Juan magtimalos sang iya kamatayon bangod sa pagtagudili sa iya kag sa iya balay. Si Herodes nagaani sadtong ginhambal sang Dios nga amo ang patubas sang dalan sa sala—"nagakurog nga tagipusoon, kag pagkurap sang mata, kag pagkag-as sang kalag; ang imo kabuhi magakabit sa pangduhadoha sa atubangan nimo, kag magakahadlok ka sa kagab-ihon kag kaadlawon, kag wala sing kalig-onan sang imo kabuhi. Sa aga magasiling ka, Kabay pa kuntani nga kahapunon na! kag sa kahapunon magasiling ka, Kabay pa kuntani nga aga na! bangod sang kahadlok sang imo tagipusoon nga kahadlukan mo, kag bangod sang matulok sang imo mga mata nga makita mo." Deut. 28:65-67. Ang kaugalingon nga mga panghunahona sang makasasala amo ang iya manogsumbong; kag wala sing silot nga maglabi kasakit sang sa pagkutot sang isa ka kaisipan nga makasasala, nga wala nagahatag sa iya sing pahuway sa adlaw bisan gab-i.

Sa madamo nga hunahona ang madalom nga tinago nagalibot sang kapalaran ni Juan nga Manogbaptis. Nagapakiana sila Ngaa kinahanglan sia pabayaan nga magantos kag mamatay sa bilanggoan. Ang tinago sining madulom nga kaako indi sarang matungkad sang aton tawhanon nga palanan-awon; apang ini indi gid sarang makauyog sang aton pagsalig sa Dios kon madumdoman naton nga si Juan nagapakig-ambit lamang sa mga pagantos ni Kristo. Ang tanan nga magasunod kay Kristo magasuklob sang korona sang pagantos. Sa pagpakamatuod indi sila mahangpan sang maiyaiyahon nga mga tawo, kag pagahimuon nga iliguon sang mapintas nga mga pagdamhag ni Satanas. Tungod sini nga palatukoran sang pag-antos sang kaugalingon nga ang iya ginharian gintukod sa paglaglag, kag magapakig-away sia batok sini bisan diin ini magpahayag.

[294] Ang pagkabata, pagkabatan-on, kag pagkalalaki ni Juan ginkilala bangod sa kalig-on kag gahom moral. Sang nabatian ang Iya tingog sa kamingawan nga nagasiling, "Ihanda ninyo ang dalan sang

Ginuo, tadlunga ang Iya mga banas" (Mateo 3:3), hinadlukan si Satanas sa kabangdanan sang kapag-on sang iya ginharian. Ang kalaot sang sala ginpahayag sa sina nga paagi sa bagay nga ang mga tawo nagkurog. Ang gahom ni Satanas sa ibabaw sang madamo nga yara sa idalom sang iya gahom gin-utod. Wala sia ginalapyo sa iya tinguha sa pagpalayo sa Manogbaptis gikan sa isa ka kabuhi nga natugyan sing himpit sa Dios; apang wala niya ini mahimo. Wala niya malutos si Jesus. Sa pagsulay sa kamingawan, si Satanas ginlutos, kag ang iya kasingkal naglabi kadako. Karon nagtapat sia sa pagdala sing kasulob-an kay Kristo bangod sa pagpilas kay Juan. Ang Isa nga indi niya sarang mahaylo sa pagpakasala, pagapaantuson niya.

Si Jesus wala maghilabot sa pagluwas sa Iya alagad. Nahibaloan Niya nga si Juan pagatilawan. Sing malipayon buot ang Manlulowas magkari kay Juan, sa pagpasanag sang bilanggoan sang Iya kaugalingon nga pagtambong. Apang indi Sia dapat magpahamtang sang Iya kaugalingon sa kamot sang mga kaaway kag ibutang sa katalagman ang Iya kaugalingon nga bulohaton. Sing malipayon buot Sia magluwas sang Iya matutom nga alagad. Apang sa kaayuhan sang linibo nga sa ulihi kinahanglan mag-agi halin sa bilanggoan pakadto sa kamatayon, si Juan kinahanglan mag-inom sang tagayan sang tigbatas. Samtang ang mga sumolunod ni Jesus kinahanglan mag-antos sa mamingaw nga hulot sang bilanggoan, ukon pagapatyon sang hinganiban, ukon unyat, ukon sa kalayo, nga daw pinatumbayaan sang Dios kag sang tawo, daw ano nga pagpalig-on sang ila tagipusoon sa pagdumdom nga si Juan Bautista nga ang katutom sini ginpamatuod ni Kristo gid, nag-agi sang kaangay man nga eksperiensia!

Gintugotan si Satanas sa pagpalip-ot sang dutan-on- nga kabuhi [295] sang manogbalita sang Dios; Apang ang kabuhi nga "natago kay Kristo sa Dios," ang manoglaglag indi sarang makalambot. Col. 3:3. Nalipay sia nga nakadala sia sing kasulob-an kay Kristo, apang wala sia makalutos kay Juan. Ang kamatayon gid nagpahamtang lamang sa iya sing dayon luwas sa gahom sang panulay. Sa sining inaway si Satanas nagapakita sang iya kaugalingon nga karakter. Sa atubangan sang uniberso nga manogsaksi ginpakita niya ang iya kaawayon batok sa Dios kag sa tawo.

Wala sapayan nga wala sing makatilingala nga pagluwas ang gintugot kay Juan, wala sia pagpatumbayai. Sa walay langan ang lan-

gitnon nga mga manogtunda amo ang iya kaupdanan, nga nagbukas sa iya sang mga tagna nahanungod kay Kristo, kag sang hamili nga mga saad sang Kasulatan. Ini among kalig-unan niya, subong nga amo man ang kalig-unan sang mga tinawo sang Dios sa palaabuton nga mga katuigan. Sa kay Juan Manogbaptis, subong sa sadtong magakari ulihi niya, ginahatag ang pagpasalig, "Yari karon, Ako manginkaupod ninyo tubtob sa katapusan." Mat. 28:20.

Wala gid nagatuytoy ang Dios sa Iya mga anak luwas sang sa ila ginapili nga pagtuytoyan, kon sarang nila makita ang katapusan kutob sa ginsugoran, kag mahangpan ang himaya sang tinutuyo nga ila ginatuman subong masigkamanogpangabudlay Niya. Indi si Enok nga ginliton sa langit, indi si Elias nga nagkayab sa kangga nga kalayo, ang labi kadako ukon labi nga ginpadunggan sang sa kay Juan Bautista nga namatay nga isahanon sa bilanggoan. "Sa inyo natugot ini nga tungod kay Kristo kamo indi lamang magtuo sa Iya kundi man mag-antus tungod sa Iya." Filipos 1:29. Sa tanan nga hatag nga sarang mahatag sang Langit sa aton, ang pag-ambit kay Kristo sa Iya mga pag-antos amo ang labing mabug-at nga tinulin kag labing mataas nga dungog.

Kapitulo 23—'Ang Ginharian Sang Dios MaLapit na' [296]

"NAG-ABOT si Jesus sa Galilea, nga nagawali sang maayong balita sang Dios, kag nagasiling, Ang tion natuman na, kag ang ginharian sang Dios malapit na; hinulsol kamo, kag magtuo sa maayong balita." Marcos 1:14, 15.

Ang pagkari sang Mesias sing una ginbantala sa Judea. Sa templo sa Jerusalem ang pagkatawo sang manogbalita ginsugid na nga daan sa kay Zacarias samtang nagaalagad sia sa atubangan sang halaran. Sa ibabaw sang mga bakulod sa Betlehem ang mga manogtunda nagbantala sang pagkatawo ni Jesus. Sa Jerusalem ang mga mago nagkari sa pagpangita sa Iya. Sa templo si Simeon kag si Ana nagpamatuod sa Iya pagkadiosnon. Ang "Jerusalem kag ang bug-os nga Judea" nagpamati sa wali ni Juan Manogbaptis; kag ang mga pinadala halin sa Sanhidrin upod sang kadam-an, nakabati sang iya pamatuod nahanungod kay Jesus. Sa Judea, ginbaton ni Kristo ang Iya nahauna nga mga gintuton-an. Diri madamo nga tion ang Iya gingamit sa Iya bulohaton. Ang pagpakita sang Iya pagkadiosnon sa pagtinlo sang templo, ang Iya mga katingalahan sa pag-ayo kag mga leksyon sang diosnon nga kamatuoran nga nagguwa sa Iya mga bibig, tanan nagabantala sinang sa tapos sang pag-ayo sa Betesda, [297] ginpahayag Niya sa atubangan sang Sanhidrin—ang Iya pagka Anak sa Walay Katubtoban.

Kon abi ang mga pangulo sa Israel nagbaton kay Kristo, kuntani ginpadunggan Niya sila subong Iya mga manogbalita sa pagdala sang maayong balita sa kalibutan. Sa ila sing una ginhatag ang kahigayunan nga manginmanogbalita sang ginharian kag sang bugay sang Dios. Ang wala mahibaloan sang Israel sang panag-on sang pagduaw sa iya. Ang kahisa kag ang walay pagsalig sang mga pangulo sang Judio naluto sa taluyag nga dumot, kag ang tagipusoon sang mga tawo ginpaliso gikan kay Jesus.

Ang Sanhidrin nagsikway sang balita ni Kristo kag nagtapat sila sa pagpatay sa Iya; busa si Jesus naghalin gikan sa Jerusalem, gikan

sa mga saserdote, sa templo, sa mga balaan nga pangulo, sa mga tawo nga gintudloan sa kasugoan, kag nagkadto sa isa ka sari sang mga tawo sa pagbantala sang Iya balita, kag sa pagtipon sadtong dapat magdala sang maayong balita sa tanan nga mga pungsod.

Sang ginsikway ang kapawa kag kabuhi sang mga tawo sang may pagbulot-an sa iglesia sa kaadlawan ni Kristo, subong man sini, ginsikway man ini sa tagsa ka nagaalagisod nga kaliwatan. Sa liwat kag liwat ang maragtas sang paghalin ni Kristo gikan sa Judea ginsulit. Sang ginwali sang mga Manogreporma ang pulong sang Dios, wala sila maghunahona sa pagpain sang ila kaugalingon gikan sa gintukod nga iglesia; apang ang mga balaan nga mga pangulo indi magtugot sang kapawa, kag yadtong nagadala sini, napilitan sa pagpangita sang iban nga sari sang mga tawo, nga nagahandom sang kamatuoran. Sa aton kaadlawan diutay sang nagapakasumolunod sang mga Manogreporma ang ginadaldal sang ila espiritu. Diutay ang nagapamati sang tingog sang Dios, kag handa sa pagbaton sang kamatuoran sa bisan ano nga dagway ginpahayag ini. Sa masunson [298] yadtong naga- sunod sa tikang sang mga Manogreporma mapilitan sa pagbiya sang mga iglesia nga iya ginahigugma, agod sa pagpahayag sang maathag nga pagtulon-an sang pulong sang Dios. Kag sa makadamo nga tion yadtong nagapangita sang kapawa, bangod sa amo man nga pagtudlo, mapilitan sa pagbiya sang iglesia sang ila mga ginikanan, agod sarang sila makatuman.

Ang mga tawo sa Galilea ginatamay sang mga rabbi sang Jerusalem subong mga bikwalon kag walay tinonan, apang ini sila among labi kaayo nga palangumhan para sa bulohaton sang Manlulowas. Labi sila ka hanuot kag sinsero; wala sila sa idalom sang gahom sang pagkasalimpapaw; ang ila hunahona labi kabukas sa pagbaton sang kamatuoran. Sa pagkadto sa Galilea, si Jesus wala nagatinguha nga magpain ukon mag-isahanon. Ang probinsya sa sining tion among puloy-an sang gutok nga pumoluyo, madamo ang nagasalakot nga mga tawo halin sa iban nga pungsod sang sa makita sa Judea.

Samtang nagapanlakatan si Jesus sa Galilea, nga nagapanudlo kag nagapang-ayo, mga kadam-an ang nagadugok sa Iya halin sa mga kabanwahanan kag mga minuro. Madamo ang nagakari bisan pa halin sa Judea kag malapit nga mga probinsya. Sa masunson mapilitan Sia sa pagpanago sa Iya kaugalingon gikan sa mga tawo.

Ang kakunyag sang mga tawo tama kataas sa bagay nga kinahanglan ang pag-andam basi pa ang mga may pagbulot-an nga Romanhon kulbaan nga magbangon ang isa ka ribok. Wala gid anay sadto mahanabo ang panahon kaangay sini sa kalibutan. Ang langit ginpanubo malapit sa mga tawo. Ang nagutom kag nauhaw nga mga kalag naghulat sing madugay sang pagtubos sang Israel, karon nagapangalipay sang bugay sang maluloyon nga Manlulowas.

Ang lulan sang wali ni Kristo amo: "Ang tion natuman na, kag ang ginharian sang Dios malapit na; hinulsol kamo, kag magtuo sa maayong balita." Sa sini nga bagay ang maayong balita, subong nga [299] ginhatag sang Manlulowas gid, napasad sa mga tagna. Ang "tion" nga Iya ginpahayag nga pagatumanon amo ang panahon nga ginpahibalo sang manogtunda nga si Gabriel sa kay Daniel, "Ginpat-od ang kapitoan ka simana," ang siling niya, "Sa imo katawhan kag sa imo balaan nga banwa, sa pagtapos sang paglalis, sa pagpauntat sang mga sala, kag sa pagpasag-uli tungod sang kalautan, kag sa pagpasulod sang pagkamatarong nga dayon, sa pagpat-in sang palanan-awon kag sang tagna, kag sa paghaplas sang labi gid kabalaan nga duog." Dan. 9:24. Ang isa ka adlaw sa tagna nagakaangay sa isa ka tuig. Tan-awa ang Num. 14:34; Ezeq. 4:6. Ang kapitoan ka simana ukon apat kagatos kag kasiaman ka adlaw, nagatiglawas sang apat kagatos kag kasiaman ka tuig. Ang ginsugoran nga duot sining panahon ginhatag: "Busa, kilalaha kag talupangda nga kutob sa pagguwa sang sugo sa pagpahauli kag sa pagpatindog sang Jerusalem tubtob sa pagkari sang hinaplas, ang prinsipe manginpito ka simana. Niyan sa kan-uman kag duha ka simana. . . . "kan-uman kag siam ka simana, ukon apat kagatos kag kawaloan kag tatlo ka tuig." Dan. 9:25. Ang sugo sa pagpahauli kag pagpatindog sang Jerusalem, subong nga gintapos bangod sa sugo ni Artaxerxes Longimanus (tan-awa ang Esdras 6:14; 7:1, 9), nagsugod sang tigbulolak sang 157 W.K. Kutob sini nga tion apat kagatos kag kawaloan kag tatlo ka tuig ang nagligad tubtob sang 27 T.K. Suno sa tagna, ini nga panahon kinahanglan maglambot sa Mesias, ang Hinaplas. Sang 27 T.K., si Jesus sa pagtugmaw sa Iya nagbaton sang paghaplas sang Espiritu Santo, kag sa tapos sini nagsugod Sia gilayon sang Iya bulohaton. Niyan ang balita ginbantala, "Ang tion natuman na.

Niyan, ang manogtunda nagsiling, "Magahimo Sia sing maligon nga katipan upod sa madamo sa isa ka simana [pito ka tuig]." Sa

[300] pito ka tuig sa tapos ang Manlulowas magsugod sang Iya bulohaton, ang maayong balita kinahanglan iwali sa mga Judio; sa tatlo ka tuig kag tunga ni Kristo gid sa Iya kaugalingon; kag sa ulihi sang mga pinadala. "Sa tunga sang simana pauntaton Niya ang halad kag halad nga kalan-on." Dan. 9:27. Sang tigbulolak sang 13 T.K., si Kristo ang matuod nga halad ginhalad sa Kalbaryo. Niyan ang kumbong sang templo napihak, nga nagapakita nga ang pagkabalaan kag pagkaimportante sang bulohaton sa halad nagtaliwan na. Ang tion nag-abot nga ang dutan-on nga halad kag halad-ngakalan-on magauntat.

Ang isa ka simana—pito ka tuig—natapos sang 34 T.K. Niyan bangod sa pagbato kay Esteban ang mga Judio sa katapusan nagpat-in sang ila pagsikway sang maayong balita; ang mga gintuton-an nga ginpaalaplaag bangod sang paghingabot "naglakat bisan diin sa pagwali sang pulong" (Binu. 8:4); kag sang ulihi sa wala madugay si Saulo nga manoghingabot naliso, kag nahimo nga Pablo, ang pinadala sa mga Hentil.

Ang tion sang pagkari ni Kristo, ang paghaplas sa Iya sang Espiritu Santo, ang Iya kamatayon, kag ang paghatag sang maayong balita sa mga Hentil sing pat-od gintudlo. Kahigayunan sang mga Judio ang paghangop sining mga tagna, kag sa pagkilala sang ila pagkatuman sa bulohaton ni Jesus. Ginpaathag ni Kristo sa Iya mga gintuton-an ang pagkaimportante sang pagtuon sang mga tagna. Nahanungod sang tagna nga ginhatag kay Daniel nahanungod sang ila tion, nagsiling Sia, "Ang nagabasa maghangop." Mat. 24:15. Sa tapos sang Iya pagkabanhaw ginsaysay Niya sa Iya mga gintuton-an sa tanan nga "mga tagna" "ang mga butang nahanungod sang Iya kaugalingon.'' Lucas 24:27. Ang Manlulowas naghambal bangod sa tanan nga manalagna. Ang "Espiritu ni Kristo nga yara sa ila" nagtagna sang mga pag-antos ni Kristo kag sang himaya nga magasunod." 1 Pedro 1:11.

[301] Si Gabriel, ang manogtunda nga madason sa Anak sang Dios, amo ang nagkari nga may diosnon nga balita kay Daniel. Amo si Gabriel, "Ang Iya manogtunda," ang ginpadala ni Kristo sa pagbukas sang palaabuton sa kay hinigugma nga Juan; kag ang isa ka pagpakamaayo ginamitlang sa sadtong nagabasa kag nagapamati sang mga pulong sang tagna, kag nagabantay sang mga butang nga napanulat sa iya. Bugna 1:3.

"Ang Ginuo indi maghimo sing bisan ano nga butang kon indi Niya anay mapahayag ang Iya tinago sa Iya mga alagad nga mga manalagna." Samtang ang "mga butang nga tinago Iya sang Ginuo," "ang mga butang nga napahayag aton kag sa aton mga anak sa gihapon." Amos 3:7; Deut. 29:29. Ginhatag sang Dios sa aton ining mga butang, kag ang Iya pagpakamaayo magabuylog sa matinahuron, mapinangamuyoon nga pagtuon sang mga tagna sang kasulatan.

Subong nga ang balita sang nahauna nga pagkari ni Kristo nagabantala sang ginharian sang Iya bugay, subong man sini, ang balita sang Iya ikaduha nga pagkari kaangay sa nahauna, napasad sa mga tagna. Ang mga pulong sang manogtunda sa kay Daniel sa kaangtanan sang katapusan nga mga adlaw kinahanglan hangpon sa tion sang katapusan. Sa sina nga tion, "madamo ang magadalagan pakadto-pakari, kag magadugang ang ihibalo." "Ang mga malaot magahimo sing kalautan: kag wala sing malaot nga makahangop; apang ang mga maalam makahangop." Dan. 12:4, 10. Ang Manlulowas gid naghatag sing mga tanda sang Iya pagkari, kag nagsiling Sia, "Kon makita ninyo nga nagakahanabo ining mga butang, makilala ninyo nga malapit na ang ginharian sang Dios." "Apang andam kamo sa inyo mga kaugalingon basi ang inyo tagipusoon mabugatan sang patuyang kag kahulogbon kag mga paghimud-os sining kabuhi, kag yadtong adlaw magaabot sa inyo sing hinali subong sang siod." "Apang magbantay kamo sa tagsa ka dag-on nga nagaampo nga makasarang kamo sa pagpalagyo sa sini tanan nga butang nga [302] mahanabo, kag sa pagtindog sa atubangan sang Anak sang tawo." Lucas 21:31, 34, 36.

Nakalambot na kita sa panahon nga gintagna sa sining mga kasulatan. Ang tion sang katapusan yari na, ang mga palanan-awon sang mga manalagna nabuksan na, kag ang ila solemne nga mga pagpaandam nagatudlo sa aton nga ang pagkari sang aton Ginuo sa himaya malapit na.

Ang mga Judio nagbadbad kag naggamit sing sayop sang pulong sang Dios, kag wala nila mahibaloi ang tion sa pagduaw sa ila. Ang mga tuig sang bulohaton ni Kristo kag sang Iya mga pinadala—ang hamili kag katapusan nga mga tuig sang bugay sa pinili nga mga tinawo— gingamit nila sa paghimbon sa paglaglag sang mga manogbalita sang Ginuo. Ang dutan-on nga mga ambisyon naglamon sa

ila, kag ang tanyag sang espirituhanon nga ginharian nag-abot sa ila sa walay pulos. Gani sa karon nga mga adlaw ang ginharian sining kalibutan nagalingaw sang panghunahona sang mga tawo, kag wala sila nagasapak sang madagmit nga pagtuman sang mga tagna kag sang mga tanda sang madali nga pagkari sang ginharian sang Dios.

"Apang kamo mga kautoran, wala sa kadudolman, nga yadtong adlaw subong sang makawat magakibot sa inyo. Kay tanan kamo nga anak sang kapawa kag mga anak sang kaadlawon; indi kita iya sang kagab-ihon ukon sang kadudolman." Samtang indi kita dapat maghibalo sang takna sang pagbalik sang aton Ginuo, sarang kita makahibalo kon malapit na ini. "Gani niyan dili kita magtulok subong sang iban, kundi magpulaw kita kag magbut-anan." 1 Tes.5:4-6.

Kapitulo 24—"Indi Bala Ini ang Anak ni Jose?" [303]

SA TUNGA sang masanag nga mga adlaw sang bulo-haton ni Kristo sa Galilea, ang isa ka landong nagahulon. Ang mga tawo sa Nazaret nagsikway sa Iya. "Indi bala ini ang Anak ni Jose?" ang siling nila.

Sa tion sang Iya pagkabata kag pagkapamatan-on, si Jesus nagasimba sa tunga sang Iya mga utod sa sinagoga sa Nazaret. Kutob sang pagsugod sang Iya bulohaton wala Sia sa ila, apang indi nga wala sila makahibalo kon ano ang nahanabo sa Iya. Sang pagpakita Niya liwat sa tunga nila, ang ila kabalaka kag pagpaabot ginpukaw sing tama kadako. Yari diri ang nakilala nga mga dagway kag mga nawong nga Iya nakilala kutob pa sang pagkabata. Yari ang Iya iloy, ang Iya mga utod, lalaki kag babae, kag ang tanan nga mata nagtulok sa Iya sa nagasulod Sia sa sinagoga sa adlaw nga Inogpahuway, nagkuha sang Iya duog sa tunga sang mga manogsimba.

Sa pag-alagdan nga regular sa adlaw, ang tigulang nagabasa gikan sa mga manalagna, kag nagalaygay sa mga tawo sa paglaom sa gihapon sa Magakari nga Isa, nga magadala sang mahimayaon nga pagkari kag pagaitapok ang tanan nga pagpigos. Ginatinguhaan niya sa pagpabaskog sa iya mga manogpalamati bangod sa pagsulit sang kapahayagan nga ang pagkari sang Mesias malapit. Ginalarawan niya ang himaya sang Iya pagkari, nga nagapatalupangod sing labi [304] sa hunahona nga magapahayag Sia subong ulo sang mga soldado sa pagluwas sang Israel.

Kon ang isa ka rabbi yara sa sinagoga, ginapaabot sia sa paghatag sing wali kag bisan sin-o nga Israelinhon sarang mahatagan sing pagbasa gikan sa mga manalagna. Sa sining adlaw nga inogpahuway si Jesus ginpangabay sa pagpakigbahin sa pag-alagdan. Kag "nagtindog Sia sa pagbasa; kag ginhatag sa Iya ang tulon-an ni Isaias nga manalagna." Lucas 4:16, 17. Ang kasulatan nga ginbasa Niya among dinalan nga ginahangop subong nagapahanungod sa Mesias:

"Ang Espiritu sang Ginuo yari sa Akon,

Bangod nga ginhaplas Niya Ako sa pagwali sang maayong balita sa mga imol;
Ginpadala Niya Ako sa pagbantala sing pagbuhi sa mga bihag
Kag pagpasag-uli sang itulolok sa mga bulag, Sa paghilway sang mga ginpigos,
Sa pagbantala sang tuig nga nahamut-an sang Ginuo."

"Kag ginlukot Niya ang tulon-an, kag gin-uli ini sa manogbulig; . . . kag ang mga mata sang tanan sa sinagoga nag-ungot sa Iya. . . Kag ang tanan nagpamatuod sa Iya, kag natingala sang mga pulong sang bugay nga nagguwa sa Iya baba." Lucas 4:20-22.

Si Jesus nagtindog sa atubangan sang mga tawo subong isa ka buhi nga manogpahayag sang mga tagna na hanungod sang Iya kaugalingon. Sang pagsaysay Niya sang mga pulong nga Iya ginbaga, naghambal Sia nahanungod sang Mesias subong isa ka manogtabang sang ginapigos, isa ka manoghilway sang mga bihag, isa ka manogbulong sang nagabalatian, nga nagapasaguli sang itulolok sa mga bulag, kag nagapahayag sa kalibutan sang kapawa sang kamatuoran. Ang Iya nagapatalupangod nga paggawi kag makatingala [305] nga pagkaimportante sang Iya mga pulong nagapakunyag sang tagipusoon nga may gahom nga wala gid nila sadto mabatyagi. Ang taob sang diosnon nga inpluensia nagrumpag sang tanan nga sagang; kaangay kay Moises, nakita nila ang Indimakita. Sa ginadaldal ang ila tagipusoon sang Espiritu Santo, nagsabat sila sang mainit nga mga kabay pa kag mga pagdayaw sa Ginuo.

Apang sang ginhambal ni Jesus, "Karon natuman ining kasulatan sa inyo mga idulongog," sa hinali nadumdoman nila ang ila kaugalingon kag ang ginsiling nahanungod sa Iya, Sia nga nagahambal sa ila. Sila, nga mga Israelinhon, mga anak ni Abraham, ginpahayag subong sa kahiulipnan. Ginhambal sila subong mga binilanggo nga pagaluwason gikan sa gahom sang kalaot; subong nga yara sa kadudolman, kag nagakinahanglan sang kapawa sang kamatuoran. Ang ila bugal napilas, kag ang ila kahadlok ginpukaw. Ang mga pulong ni Jesus nagapahayag nga ang Iya bulohaton para sa ila kinahanglan tuhay gikan sa ila ginahandom. Ang ila mga binuhatan ayhan sarang mausisa sing matul-id. Wala sapayan sang

ila katul-id sa guwa nga mga seremonya nagapangupos sila kon pag-usisaon sadtong masanag kag manog-usisa nga mata.

Sin-o ining Jesus? nagpamangkot sila. Sia nga nagaangkon para sa Iya kaugalingon sang himaya sang Mesias among anak sang isa ka panday, kag nagpangabudlay sa Iya pamandayan upod sang Iya amay nga si Jose. Nakita nila Sia nga nagalakat pataklad-padulhog sa mga bakulod; nakilala nila ang Iya mga utod nga lalaki kag mga utod nga babae, kag nahibaloan nila ang Iya kabuhi kag ang pagpamugon. Nakita nila Sia sa Iya pagtubo halin sa pagkabata tubtob sa pagkapamatan-on, kag halin sa pagkapamatan-on tubtob sa hamtong nga tawo. Wala sapayan nga ang Iya kabuhi wala sing mansa, indi sila magtuo nga Sia among Sinaad nga Isa.

Daw ano katuhay sang Iya pagtulon-an nahanungod sang bag- [306]
ong ginharian sa sadtong ila nabatian gikan sa ila mga tigulang! Wala gid sing ginhambal si Jesus nahanungod sa pagluwas sa ila gikan sa mga Romanhon. Nabatian nila ang Iya mga katingalahan, kag nagalaom sila nga ang Iya gahom pagagamiton sa ila kaayuhan, apang wala sila sing nakita nga kapahayagan sini nga tuyo.

Sa ginabuksan nila ang gawang sang pagduhadoha, ang ila tagipusoon naglabi pagid katig-a tungod nga ginpahumok sing umalagi. Nagtapat si Satanas nga ang bulag nga mga mata indi dapat buksan sa sina nga adlaw, ukon ang mga kalag nga nahigtan sa kahiulipnan paghilwayon. Wala sila magsapak sang talandaan nga nahatag na, sang ginpatalupangod sila nga ini amo ang ila Manunobos nga naghambal sa ila.

Apang karon si Jesus naghatag sa ila sing isa ka kapahayagan sang Iya pagkadiosnon bangod sa pagpahayag sang ila natago nga mga hunahona. "Sa walay duhadoha magasiling kamo sa Akon sining hulobaton, Manogbulong, ayuha ang Imo kaugalingon; ang bisan ano nga amon nabatian nga nahimo sa Capernaum, buhata man diri sa Imo kaugalingon nga duta. Kag nagsiling Sia, Sa pagkamatuod, nagasiling Ako sa inyo, walay manalagna nga mahamut-an sa iya kaugalingon nga duta. Apang matuod gid nagasiling Ako sa inyo, may madamong babaying balo sa Israel sa mga adlaw ni Elias, sang gintakpan ang langit sa tatlo ka tuig kag anom ka bulan, sang nag-abot ang dakong tiggulotom sa bug-os nga duta, kag si Elias wala pag-ipadala sa bisan kay sino sa ila kundi sa babaying balo sa Sarepta, sa duta sang Sido. Kag may mga aruon sa Israel sa tion

ni Eliseo nga manalagna; kag wala gid sa ila sing gin-ayo, kundi lamang si Naaman nga Siriahanon." Lucas 4:23-27.

Bangod sining pag-alangot sang mga hitabo sa kabuhi sang mga manalagna, ginsugata ni Jesus ang mga pakiana sang Iya manogpala-
[307] mati. Ang mga alagad nga ginpili sang Dios para sa isa ka pinasahi nga bulohaton wala pagtugoti sa pagpangabudlay para sa sadtong mga tawo nga matig-a sing tagipusoon kag dimatinuohon. Apang yadtong may tagipusoon sa pagbatyag kag pagtuo sa pagpati sing pinasahi ginhatagan sing mga kapahayagan sang Iya gahom bangod sa mga manalagna. Sa mga adlaw ni Elias ang Israel nagpalayo sa Dios. Nagpangapyot sila sa ila mga sala, kag ginsikway nila ang mga pagpaandam sang Espiritu bangod sa mga manogbalita sang Ginuo. Sa sini nga bagay gin-utod nila ang ila kaugalingon gikan sa alagyan sa diin ang pagpakamaayo sang Dios sarang makakari sa ila. Nagligad ang Ginuo sa mga puloy-an sang Israel, kag nakakita sing dalangpan para sa Iya alagad sa duta sang mga hentil, sa diin may isa ka babae nga indi sa iya pinili nga mga tinawo. Apang ining babae ginkahamut-an tungod nga nagsunod sia sang kapawa nga iya nabaton, kag ang iya tagipusoon nabuksan sa labi pa kadako nga kapawa nga ginpadala sang Dios sa iya bangod sa Iya manalagna.

Sa amo man nga katarungan sa panag-on ni Eliseo, ang mga aruon sa Israel ginligaran. Apang si Naaman, isa ka dungganon nga hentil, nagmatutom sa iya pagtalupangod sang matarong kag ginbatyag niya ang dako nga kinahanglan sang bulig. Yara sia sa isa ka kahimtangan sa pagbaton sang dulot sang bugay sang Dios. Indi lamang nga gintinloan sia, kundi ginpakamaayo sa pagkilala sang matuod nga Dios.

Ang aton tinindugan sa atubangan sang Dios nagasandig, indi sa kadamuon sang kapawa nga aton nabaton, kundi sa paggamit sadtong yari na sa aton. Sa sini nga bagay bisan ang hentil nga nagpili sang katarungan suno sa sarang nila mahibaloan, yara sa labi kaayo nga kahimtangan sang sa sadtong may dako nga kapawa kag nagasiling nga nagaalagad sa Dios, apang wala nagasapak sang kapawa, kag bangod sa ila adlawadlaw nga kabuhi, ginasumpong nila ang ila pagkatinawag.

[308] Ang mga pulong ni Jesus sa Iya mga manogpalamati sa sinagoga nagbunal sa gamot sang ila pagpakamatarong sang kaugalingon, kag nagpahayag sa ila sang mapait nga kamatuoran nga nagpalayo sila

gikan sa Dios kag nadula nila ang ila pag-ako nga mga tinawo sila Niya. Ang tagsa ka pulong nagakihad kaangay sa isa ka sundang sa ginapahayag sa atubangan nila ang ila matuodtuod nga kahimtangan. Karon ginyubitan nila ang pagtuo nga sang una ginpabaskog sa ila ni Jesus. Indi sila mag-ako nga Sia nga naghalin sa kaimulon kag kubos iban Sia kundi isa lamang ka ordinaryo nga tawo.

Ang ila pagkadimatinuohon nagbunga sing kalautan, Si Satanas naggahom sa ila, kag sa kasingkal nagsinggit sila batok sa Manlulowas. Nagtalikod sila sa Iya, Sia nga ang Iya bulohaton amo ang pag-ayo kag pagpasaguli; karon nagapahayag sila sang kinaugali sang manoglaglag.

Sang ginhambal ni Jesus ang mga pagpakamaayo nga ginhatag sa mga hentil, ang mapintas nga bugal pungsodnon sang Iya mga manogpalamati ginpukaw, kag ang Iya mga pulong ginlumos sang kinagubot nga mga tingog. Ining mga tawo nagapabugal sa ila kaugalingon nga nagabantay sang kasugoan; apang karon nga ang ila pagpamatok natandog, handa sila sa pagpatay. Ang katilingban nagpuasa kag nagpangalima sila batok kay Jesus sa pagsubol sa Iya gikan sa sinagoga, kag pagpaguwa sa banwa. Ang tanan daw naghandom sang Iya kalaglagan. Gindala nila Sia sa bibi sang matindugon nga bakulod sa pagbulhog sa Iya. Ang sininggit kag paghimalaot nagpuno sang kahawaan. Ang iban nagahaboy sang bato sa Iya samtang sa hinali nadula Sia gikan sa tunga nila. Ang langitnon nga mga manogbalita nga yara sa luyo Niya sa sinagoga nag-upod sa Iya sa tunga sing nagakinagubot nga kadam-an. Gintago nila Sia gikan sa Iya mga kaaway, kag gindala Sia sa isa ka duog nga indi Sia maano.

Subong man sini, ang mga manogtunda nag-apin kay Lot, kag [309] nagdala sa iya gikan sa tunga sang Sodoma. Subong man sini ginapinan nila si Eliseo sa diutay nga banwa sa bukid. Sang ginpuno ang mga bakulod palibot sang mga kabayo kag kangga sang hari sa Siria, kag sang dako nga kadam-an sang iya mga mangangaway nga may hinganiban, nakita ni Eliseo ang malapit nga mga higad sang mga bakulod nga tabunan sang mangangaway sang Dios—mga kabayo kag kangga nga kalayo palibot sa alagad sang Ginuo.

Gani sa tanan nga mga katuigan, ang mga manogtunda malapit sa mga matutom nga sumolunod ni Kristo. Ang dako nga paghimbon sang kalaot nagakubay batok sa tanan nga buot magdaog; apang

buot si Kristo nga magtulok kita sa mga butang nga indi makita, sa mga mangangaway sang langit nga nagapalibot sa tanan nga nagahigugma sa Dios, sa pagluwas sa ila. Sa bisan ano nga katalagman, makita kag indi makita, gintipigan bangod sa pagpatunga sang mga manogtunda, indi gid naton mahibaloan tubtob sa kapawa sang walay katubtoban makita naton ang mga kaako sang Dios. Ugaling mahibaloan naton nga ang bug-os nga panimalay sang langit may kabalaka sa panimalay diri sa idalom, kag nga ang mga manogbalita gikan sa trono sang Dios nagaalagad sa aton mga tikang adlawadlaw.

Sang ginbasa ni Jesus sa sinagoga ang gikan sa tagna, nagdulog Sia sa malip-ot nga pagpahayag nahanungod sang bulohaton sang Mesias. Sa tapos Niya mabasa ang pulong, "Sa pagbantala sang tuig nga nahamut-an sang Ginuo," ginligaran Niya ang dinalan, "kag sang adlaw sang pagtimalos sang Dios naton." Isa. 61:2. Ini among kamatuoran kaangay sa nahauna sang tagna, kag bangod sa Iya paghipos, wala magpanghiwala si Jesus sang kamatuoran. Apang ining katapusan nga pahayag amo ang ginakalipayan sang Iya mga manogpalamati sa pagpamalandong, kag nga handom nila [310] nga matuman. Naghu- kom sila batok sa mga hentil nga wala nila [311] ginahangop nga ang ila kaugalingon nga paglapas labi pa kadako sang sa iya sang iban. Sila sa ila kaugalingon yara sa labing dako nga kinahanglan sang kaluoy nga ila gindumili sa mga hentil. Sa sinang adlaw sa sinagoga, sang pagtindog ni Jesus sa tunga nila, amo ang ila kahigayunan sa pagbaton sang panawag sang Langit. Sia nga "nagakahamuot sa malig-on nga paghigugma" (Miqueas 7:8) magaluwas sa ila gikan sa kalaglagan sa diin ginaagda sila sang ila mga sala.

Indi Sia sarang makasikway sa ila sa indi Sia makatawag sa ila sing makaisa pa sa paghinulsol. Nagahingapos Sia sang Iya bulohaton sa Galilea, ginduaw Niya liwat ang puloy-an sang Iya pagkabata. Tungod sang pagsikway sa Iya didto, ang kabantugan sang Iya pagwali kag ang Iya mga kalatingalahan nagguob sa duta. Karon wala sing sin-o nga sarang makapanghiwala nga Sia may gahom nga labi pa sa tawhanon. Nahibaloan sang mga tawo sa Nazaret nga nagpangliburan Sia sa paghimo sing kaayuhan, kag sa pag-ayo sang tanan nga ginapigos ni Satanas. Sa palibot nila yara ang bug-os nga mga minuro sa diin wala sing isa nga nagaaguyong sa balatian sa bisan diin nga balay; tungod nga nakaagi Sia sa tunga

nila, kag nagpang-ayo sang tanan nila nga mga masakit. Ang kaluoy nga ginpahayag sa tagsa ka buhat sang Iya kabuhi nagapamatuod sa Iya diosnon nga pagkahinaplas.

Sa liwat sa nagapamati sila sa Iya mga pulong ang mga taga Nazaret gintandog sang Diosnon nga Espiritu. Apang bisan karon indi sila magkilala nga ining Tawo nga nagdako sa tunga nila, iban ukon labi pa kadako sang sa ila kaugalingon. Sa gihapon may yara nga mapait nga handumanan nga samtang nagsiling Sia nga Sia amo ang Sinaad nga Isa, sa pagkamatuod gindumilian Niya sila sing isa ka duog sa Israel; kay ginpakita Niya nga sila indi takos sang kahamuot sang Dios sing labi sang sa isa ka lalaki ukon babae nga hentil. Gani, [312] wala sapayan nga nagapamangkot sila, "Diin bala nagkuha ining Tawo sining kaalam kag sining mga buhat nga gamhanan?" indi sila buot magbaton sa Iya subong Kristo sang Dios. Tungod sang ila pagkadimatinuohon, ang Manlulowas indi sarang makabuhat sing madamo nga katingalahan sa tunga nila. Pila lamang ka tagipusoon ang nabuksan sa Iya pagpakamaayo, kag sing alangalang naglakat Sia nga wala na gid magbalik.

Ang pagkadimatinuohon, nga sing makaisa gindalo, nagapadayon sa paggahom sa mga tawo sa Nazaret. Gani naggahom man ini sa Sanhidrin kag sa pungsod. Sa mga saserdote kag mga tawo, ang nahauna nga pagsikway sang pagpahayag sang gahom sang Espiritu Santo amo ang ginsugoran sang katapusan. Agod mapamatudan nila nga ang ila nahauna nga pagsumpong matarong, nagpadayon sila sa walay langay sa pagsikway sang mga pulong ni Kristo. Ang ila pagsikway sang Espiritu gintapos sa krus sang Kalbaryo, sa paglaglag sang ila banwa, sa pagpaalaplaag sang pungsod sa mga hangin sang langit.

Oh daw ano ang handom ni Kristo sa pagbukas sa Israel sang hamili nga bahandi sang kamatuoran! Apang tama ang ila pagkabulag espirituhanon sa bagay nga indi gid mahimo ang pagpahayag sa ila sang mga kamatuoran nga may kaangtanan sa Iya ginharian. Nagapangalig-on sila sa ila pagtulon-an kag sa ila walay pulos nga mga seremonya samtang ang kamatuoran sang Langit nagahulat nga ila pagbatunon. Ginagasto nila ang kuarta sa upa kag labhang, samtang ang tinapay sang kabuhi yara nga sarang nila makab-ot. Ngaa indi sila magkadto sa pulong sang Dios, kag usisaon sing matul-id sa paghibalo kon bala yara sila sa sayop? Ang Daan nga Katipan

nga mga Kasulatan nagapahayag sing maathag sang tagsa ka bahin sang bulohaton ni Kristo, kag sa liwat ginasulit Niya gikan sa mga [313] manalagna kag magsiling, "Ka- ron natuman ining kasulatan sa inyo idulongog." Kon abi sing maminatud-on gin-usisa nila ang mga Kasulatan, nga ginasanghid ang ila mga teoriya sa pulong sang Dios, indi na kinahanglan maghibi si Jesus tungod sang ila katig-a. Indi na kuntani Sia kinahanglan magsiling, "Yari karon, ang inyo balay ginapabayaan." Kuntani nakakilala sila sang kapahayagan sang Iya pagka Mesias, kag ang kalalat-an nga naglaglag sang ila bugalon nga banwa kuntani napunggan. Apang ang hunahona sang mga Judio ginpakitid bangod sang ila dimatarong nga pagkasalimpapaw. Ang mga leksyon ni Kristo nagpahayag sang ila kakulangan sa karakter, kag nagakinahanglan sa paghinulsol. Kon ginbaton nila ang Iya mga pagtudlo, ang ila mga buhat kinahanglan balhinon, kag ang ila ginadalo nga paglaom ginbayaan. Agod mapadunggan sang Langit, kinahanglan nila bayaan ang dungog sang mga tawo. Kon pagtumanon nila ang mga pulong sining bago nga rabbi, kinahanglan sila magsumpong sang mga opinyon sang dalagko nga manoghunahona kag manunodlo sang panag-on.

Ang kamatuoran dili popular sa kaadlawan ni Kristo. Indi man sia popular sa aton mga adlaw. Indi gid sia popular kutob sang paghatag sang una anay ni Satanas sing kalas-ay sa iya bangod sa pagpahayag sang mga sugilanon nga butig nga nagdul-ong sa pagbayaw sang kaugalingon. Wala bala naton karon ginasugata ang mga teoriya kag mga doktrina nga wala sing sadsaran sa pulong sang Dios? Ang mga tawo nagapabilin sing maligon sa ila subong sang ginbuhat sang mga Judio sa ila tradisyon.

Ang manogdumala nga Judio napun-an sang bugal espirituhanon. Ang ila handom sa paghimaya sang ka-ugalingon nagapahayag sa iya kaugalingon bisan pa sa pag-alagdan sa santuaryo. Ginahigugma nila ang labing mataas nga lingkoran sa sinagoga. Ginahigugma nila ang mga pag-abiabi sa balaligyaan, kag nagakalipay sila sang [314] tunog sang ila mga titulo sa bibig sang mga tawo. Sa nag-usmod ang matuodtuod nga pagkamasinimbahon, naglabi sila kaimon sa ila mga tradisyon kag seremonya.

Tungod nga ang ila ihibalo gindulman sang maiyaiyahon nga pagpamatok, indi sila makapahiusa sang gahom sang manogpatalupangod nga mga pulong ni Kristo sa pagkamapainuboson sang Iya

kabuhi. Wala nila pag-abiabiha ang kamatuoran nga ang matuod nga pagkadako sarang mahimo sa wala sing guwa nga pagpakitakita. Ang kaimulon sini nga Tawo daw wala gid nagakasinanto sa Iya ginaako nga Sia Mesias. Nagpakiana sila, Kon Sia amo subong sang Iya ginasiling nga amo Sia, ngaa wala Sia nagapakaamo? Kon kontento Sia nga wala sing kusog sang mga hinganiban, ano ang mahanabo sa ila pungsod? Paano ang pagkasarang sang gahom kag himaya nga ginapaabot sing madugay sa pagpasakop sang mga pungsod subong mga kasakop sang banwa sang Judio? Wala bala ang mga saserdote nagtudlo nga ang Israel magadumala sa ibabaw sang bug-os nga duta? kag sarang bala mahimo nga ang dalagko nga magmanunodlo sang relihiyon nagsalayop?

Apang indi lamang ang kakulang sang guwa nga himaya sa Iya kabuhi ang nagtuytoy sa mga Judio sa pagsikway kay Jesus. Sia amo ang simbolo sang kaputli, kag sila indi putli. Nagpuyo Sia sa tunga sang mga tawo subong huwaran sang walay dagta nga katarong. Ang Iya disalawayon nga kabuhi nagapasilak sang kapawa sa ila tagipusoon. Ang Iya pagkasinsero nagpahayag sang ila pagkadilisinsenro. Nagpakita ini sang sa pagkawalay unod sang ila salimpapaw nga pagkamasinimbahon, kag naghublas sang kalautan sa ila sa dulomtan nga kinaugali. Ina nga kapawa wala pag-abiabiha.

Kon abi ginhimo ni Kristo agod pagtalupangdon ang mga Fariseo, kag gindayaw ang ila ihibalo kag pagkama-sinimbahon, kuntani gin-abiabi nila Sia sing malipayon. Apang sang paghambal Niya sang ginharian sang langit subong isa ka dagway sang reli- [315] hiyon nga indi nila mabatas. Ang ila kaugalingon nga huwaran kag pagtudlo wala gid mag-amo sa bagay nga ang bulohaton sang Dios daw maluyagan. Sang nakita nila si Jesus nga nagatalupangod sa sadtong ila gid ginadumtan kag ginasubol, nagpukaw ini sa ila sang labing malain nga balatyagon sang ila bugalon nga tagipusoon. Wala sapayan sang ila paghagak nga sa idalom sang "Leon sang Juda" (Bug. 5:5), ang Israel kinahanglan bayawon sing labaw sa ibabaw sang tanan nga pungsod, sarang nila madala ang kapasuhan sang ila ginahandom nga paglaom sing labi sang sa pagbatas sang pagsabdong ni Kristo sang ila mga sala, kag ang kahuloy-an nga ila ginabatyag bisan pa sa atubangan sang Iya pagkaputli.

[316] ## Kapitulo 25—Ang Pagtawag sa Luyo Sang Dagat

ANG ADLAW nagabutlak sa ibabaw sang Dagat sang Galilea. Ang mga gintuton-an, nga lapyo sa walay bunga nga pagpangabudlay sa kagab-ihon, yara pa gihapon sa ila palaisdaan nga sakayan sa linaw. Nagkari si Jesus sa paggamit sang malinong nga takna sa higad sang tubig. Sa maaga sa kaagahon nagalaom Sia sa paghilway sing diutav nga tion gikan sa kadam-an nga nagasunod sa Iya adlawadlaw. Apang sa wala madugay ang mga tawo nagasugod sa pagdugok sa Iya. Ang ila kadamuon nagadugang sing madasig, sa bagay nga ginaipit Sia sa tanan nga luyo. Sa sining tion ang mga gintuton-an nagdungka. Agod makapalagyo sa nagaginutok nga kadam-an, si Jesus nagsakay sa sakayan ni Pedro, kag ginsugo Niya sia sa pagpalawod sing diutay. Diri si Jesus sarang makita kag mabatian sing labi kaayo, kag kutob sa sakayan nagtudlo Sia sa kadam-an sa dalay-ahan.

Daw ano nga talan-awon ini sang mga manogtunda nga pagpamalandungon; ang ila mahimayaon nga Manogmando nagalingkod sa sakayan sang mangingisda nga ginaduyan sang wala nagapahimunong nga balod, kag nagabantala sang maayong balita sang kaluwasan sa nagapalamati nga kadam-an nga yara sa bibi sang [317] tubig! Sia nga Pinadunggan sang langit nagapahayag sang da- lagko nga mga butang sang Iya ginharian sa bukas nga duog, sa ordinaryo nga mga tawo. Apang indi Sia sarang makaangkon sing talan-awon nga takos sing labi pa para sa Iya pagpangabudlay. Ang linaw, ang mga bukid, ang malapad nga mga latakon, ang kapawa sang adlaw nga nagadigos sang duta, tanan nagahatag sing mga butang nga makahalimbawa sang Iya mga leksyon kag sa pagdala sini sa ila sa hunahona. Kag wala sing leksyon si Kristo nga wala sing bunga. Ang tagsa ka balita gikan sa Iya mga bibig nagakari sa isa ka kalag subong pulong sang walay katubtoban nga kabuhi.

Sa tagsa ka tion nagadugang ang kadam-an sa dalayahan. Ang mga tigulang nga nagasandigan sa ila mga sungkod, ang mapatol nga mga umanhon halin sa mga bakulod, mga mangingisda halin sa

ila pagpangabudlay sa linaw, mga komersiante kag mga rabbi, manggaranon kag mga maalam, tigulang kag pamatan-on nga nagadala sang ila masakit kag nagaalantos, nga nagapanigal-ot sa pagpamati sang mga pulong sang diosnon nga Manunodlo. Sa sinang mga talan-awon kaangay sini ang mga manalagna nagpaabot, kag nagsulat sila:

> **"Ang duta sang Zabulon kag ang duta sang Neftali,**
> **Nayon sa dagat, sa unhan sang Jordan,**
> **Galilea sang mga Gentil-—**
> **Ang katawohan nga naglingkod sa kadudolman**
> **Nakakita sing dako nga kapawa,**
> **Kag sa mga naglingkod sa ginsakpan kag sa landing sang kamatayon,**
> **Ang kapawa nagdilag."**

Wala labot sang kadam-an sa dalay-ahan sang Genesaret, si Jesus sa Iya wali sa luyo sang dagat may iban pa nga manogpalamati sa atubangan sang Iya hunahona. Sa nagatulok Sia sa mga katuigan nakita Niya ang Iya mga matutom sa bilanggoan kag sa hulot sang hukmanan, nga ginasulay kag sa mamingaw kag kapipit-an. Ang tagsa ka talan-awon sang kalipay kag pagpakig-away kag kaliligban [318] nabuksan sa atubangan Niya. Sa mga pulong nga ginhambal sa [319] sadtong nagdugok sa Iya, nagahambal man Sia sa sining iban nga mga kalag sang amo gid nga mga pulong nga magakari sa ila subong isa ka balita sang paglaom sa pagtilaw, sa paglipay sa kasakit, kag subong langitnon nga kapawa sa kadudolman. Bangod sa Espiritu Santo, ina nga tingog nga nagahambal kutob sa sakayan sang mangingisda sa dagat sang Galilea pagapamatian nga nagahambal sang paghidaet sa tawhanon nga tagipusoon tubtob sa pagtakop sang panag-on.

Pagkatapos hambal ni Jesus, nagbalikid Sia kay Pedro, kag sugoon sia nga itulak ang sakayan palaod, kag iladlad ang mga pukot sa pagpangisda. Apang linuyahan si Pedro. Sa bug-os nga gab-i wala gid sila sing nadakop. Sa malinong nga inoras sang kagabihon nagapamalandong sia sang kapalaran ni Juan Manogbaptis, nga nagaantos sa iya bilanggoan. Naghunahona sia sang sarang mahanabo sa palaabuton ni Jesus kag sa iya mga sumolunod, sang

pagkalugaw-an sang bulohaton sa Judea, kag sang kalautan sang mga saserdote kag rabbi. Bisan pa sa Iya kaugalingon nga bulohaton nalugaw-an Sia kag sa nagabantay sia sang walay sulod nga pukot, ang palaabuton daw madulom nga walay paglaom. "Magtutoon, sa bug-os nga gab-i nagpangabudlay kami, kag wala gid sing nadakop," ang hambal ni Pedro.

Ang gab-i amo lamang ang maayo nga tion sa pag-pangisda sa pukot sa matin-aw nga tubig sang linaw. Sa tapos nagapangabudlay sa bug-os nga gab-i kag wala man sing nadakop, daw wala sing paglaom ang pagladlad sang pukot sa adlawon; apang nagsugo si Jesus, kag ang gugma sa ila Ginuo nagdaldal sa mga gintutonan sa pagtuman. Si Simon kag ang iya utod nagtunton sang pukot. Sa nagahimos sila sa pagbatak, tama kadamo sang isda nga nadakop sa bagay nga nagkalagisi ang pukot. Napilitan sila sa pagtawag kay Santiago kag kay Juan sa lain nga sakayan sa pagbulig sa ila. Sa [320] na- pasulod ang isda, ang duha ka sakayan daw may katalagman nga makapan.

Apang si Pedro karon daw wala magsapak sang sakayan ukon sang isda. Ining katingalahan, labaw sa iban nga iya nasaksihan, isa ka pagpahayag sang diosnon nga gahom. Sa kay Jesus nakita niya ang Isa nga nagagahom sang tanan nga kinaugali. Ang pagpakita sang pagkadiosnon nagapahayag sang iya kaugalingon kag pagkadilibalaan. Ang gugma sa iya Ginuo, ang kahuya tungod sang iya kaugalingon nga pagkadimatinuohon, ang pagpasalamat sang pagpaubos ni Kristo, labaw sa tanan, ang pagtalupangod sang iya pagkamahigko sa atubangan sang walay katubtoban nga kaputli, nagpahanguyos sa iya. Samtang ang iya mga kaupdanan masako sa pagkuha sang isda sa pukot, si Pedro nagyaob sa tiilan sang Manlulowas, kag nagsiling, "Palayo sa akon, O Ginuo, kay ako tawong makasasala."

Ining amo man nga pagpakita sang diosnon nga pagkabalaan nanginkabangdanan sang pagkapukaw ni Daniel manalagna subong patay sa atubangan sang manogtunda sang Dios. "Ang akon kaayoayo nabaylo sa akon sa kadulontan, kag wala ako sing kusog nga nabilin." Subong man sang pagkakita ni Isaias sang himaya sang Ginuo, nagtuaw sia, "Kailo ako! Kay nawala na ako; bangod nga tawo ako nga dimatinlo sing mga bibig, kag nagapuyo ako sa tunga sang katawohan nga dimatinlo sing mga bibig, kay ang akon mga

mata nakakita sang Hari, ang Ginuo sang mga kasoldadosan!" Dan. 10:8; Isa. 6: 5. Ang pagkatawhanon upod sang iya kaluyahon kag sala, ginpakita nga baliskad sa kahimpitan sang pagkadiosnon, kag ginbatyag niya ang kakulang kag ang pagkadibalaan niya. Nanginamo ini sa tanan nga gintugotan sa pagtan-aw sang pagkadako kag pagkahalangdon sang Dios.

Si Pedro nagtuaw, "Palayo sa akon, O Ginuo, kay ako tawong makasasala;" apang nagapangapyot sia sa tiilan ni Jesus, nga nagabatyag nga indi sia sarang maka- bulag sa Iya. Ang Manlulowas [321] nagsabat, "Dili ka mahadlok; kutob karon magapangisda ka sing mga tawo." Nahanabo yadto nga tapos nakakita si Isaias sang pagkabalaan sang Dios kag sang iya kaugalingon nga pagkadilitakos gintulinan sia sang diosnon nga balita. Si Pedro sa tapos gintuytoyan sa pagpabiya sang kaugalingon kag pagsandig sa diosnon nga gahom, nakabaton sang iya bulohaton para kay Kristo.

Tubtob sini nga tion wala sing gintuton-an nga nakahiusa sing himpit subong masigkamanogpangabudlay upod ni Jesus. Nasaksihan nila ang madamo sang Iya mga katilingalahan; apang wala nila sing bug-os pagbayai ang ila una nga bulohaton. Ang pagbilanggo kay Juan Manogbaptis para sa ila nangin-isa ka kapasuhan. Kon amo ini ang patubas sang bulohaton ni Juan, diutay lamang ang ila paglaom sa ila Agalon tungod sang mga pangulo sa relihiyon nga nagtingob batok sa Iya. Sa idalom sining mga kahimtangan isa ka bulig sa ila ang pagbalik sa malip-ot nga tion sa ila pagpangisda. Apang karon ginatawag sila ni Jesus sa pagbiya sang ila una nga kabuhi, kag sa paghiusa sang ila bulohaton sa Iya. Ginbaton ni Pedro ang panawag. Sang pag-abot niya sa dalay-ahan si Jesus nagsugo sa tatlo ka gintuton-an, "Sunod kamo sa Akon, kag himuon Ko kamo nga mga mangingisda sang mga tawo." Gilayon ginbayaan nila ang tanan kag nagsunod sa Iya.

Sa wala pa Sia magsugo sa ila sa pagbiya sang ila pukot kag sang palaisdaan nga sakayan, ginpasalig sila ni Jesus nga ang ila mga kinahanglan pagaihatag. Ang paggamit sang sakayan ni Pedro sa bulohaton sang maayong balita ginbayaran sing bugana. Sia nga "nagahatag sa iya nga nagapanawag sa Iya," nagsiling, "hatag kamo, kag kamo hatagan; sukob nga maayo, dinasok, naligoligo, nga nagaawas." Roma 10:12; Lucas 6:38. Sa sini nga sukob ginbalusan Niya ang pagpangabudlay sang mga gintuton-an. Kag ang tagsa

[322] ka pag-antos nga nahi- mo sa Iya bulohaton pagabalusan suno sa "dimatakos nga kamanggaran sang Iya bugay." Efeso 3:20; 2:7.

Sa sinang masubo nga gab-i sa linaw, sang nagbulag sila sa kay Kristo, ang mga gintuton-an ginaipit sang pagkadimatinuohon, kag ginalapyo sang walay bunga nga pagpangabudlay. Apang ang Iya pagpakita nagsindi sang ila pagtuo, kag nagdala sa ila sing kalipay kag pagkamadinalag-on. Subong man sini sa aton; bulag kay Kristo ang aton pagpangabudlay wala sing bunga, kag mahapos ang dili pagsalig kag ang pagkumod. Apang kon malapit Sia, kag nagapangabudlay kita sa idalom sang Iya pagtudlo, nagakalipay kita sa kapahayagan sang Iya gahom. Bulohaton ni Satanas ang pagpaluya sang kalag; bulohaton ni Kristo ang pagpabaskog sa pagtuo kag paglaom.

Ang labi kadalom nga leksyon nga ginhatag sang katingalahan sa mga gintuton-an among isa ka leksyon man para sa aton—nga Sia nga sa Iya pulong nagatipon sang mga isda sa dagat, sarang man makatandog sang tagipusoon nga tawhanon, kag guyoron sila sang higot sang Iya gugma, agod nga ang Iya mga alagad sarang "makamanginmangingisda sang mga tawo."

Mga labi ka kabus kag indi maalam nga mga tawo ining mga mangingisda sang Galilea; apang si Kristo, ang Kapawa sang kalibutan, sing bugana sarang makahatag sa ila sing ikasarang sa palangakuan nga sa sini ginpili Niya sila. Wala ginatamay sang Manlulowas ang kalantipan; kay kon ginagahuman sang gugma sang Dios, kag ginatugyan sa Iya bulohaton, ang pag-angkon sing kaalam isa ka pagkamaayo. Apang ginligaran Niya ang maalam nga mga tawo sa Iya panag-on, tungod nga tama ang ila pagsalig sa ila kaugalingon sa bagay nga indi sila sarang makaawa sa naga-antos nga tawhanon, kag makamanogpangabudlay upod sa Tawo sa Nazaret. Sa ila pagkasalimpapaw, ginakaakigan nila nga pagtudloan sila ni
[323] Kristo. Si Ginuong Jesus nagatinguha sa pagbu- lig sa sadtong magamangin-alagyan nga matanos sang Iya bugay. Ang nahauna nga butang nga dapat pagtunan sang tanan nga buot magmanogpangabudlay upod sa Dios amo ang leksyon sang dipagsalig sa kaugalingon; niyan handa sila nga paghatagan sang karakter ni Kristo. Ini wala ginadangat paagi sa kalantipan sa labi kasientipiko nga bulohaton. Bunga ini sang kaalam nga makuha gikan sa diosnon nga Manunodlo lamang.

Ginpili ni Jesus ang walay alam nga mga mangingisda tungod nga wala sila makabutho sa tradisyon kag sayop nga mga pamatasan sang ila panag-on. Mga tawo sila nga tumandok sa ikasarang, kag mapainuboson kag mahagop sila nga tudloan—mga tawo nga sarang Niya maton-an sa Iya bulohaton. Sa ordinaryo nga paggawi sang kabuhi may madamo nga sing mapailubon nagahikot sang adlawadlaw nga hilikuton, nga wala makahibalo nga may ila sila nga gahom, nga kon magamit, magabayaw sa ila tupong sa labing pinasidunggan nga mga tawo sang kalibutan. Ang pagtandog sang sampaton nga kamot ginakinahanglan sa pagpukaw sadtong nagakatulog nga mga ikasarang. Sa sina nga sari sang mga tawo si Jesus nagatawag nga mangin Iya masigkamanogpa* ngabudlay; kag ginhatagan Niya sila sing kaayuhan sa pagpakig-upod sa Iya kaugalingon. Wala gid makaangkon bisan ang labing dalagko nga mga tawo sang kalibutan sang amo nga manunodlo. Sang paglakat sang mga gintuton-an gikan sa paghanas sang Manlulowas, indi na sila ignorante kag walay pinaniiran. Nagakaangay na sila sa Iya sa hunahona kag karakter, kag ang mga nakahibalo nga nakig-upod sila sa kay Jesus.

Indi ang labing mataas nga kalantipan ang nagahatag sang kaalam lamang, kundi ang paghatag sang importante nga kabaskog nga ginabaton paagi sa pagpakigkita sang hunahona sa hunahona, kag sang kalag sa kalag. Amo lamang ang kabuhi nga sarang makahatag sing kabuhi. Daw ano nga kahigayunan ang nangin- niyan [324] nga sa tatlo ka tuig nanginkaupod sinang diosnon nga kabuhi nga nagapailig sang manoghatag nga kabuhi nga gahom nga nagpakamaayo sang kalibutan! Labaw sa iya mga kaupdanan, si Juan ang hinigugma nga gintuton-an nagtugyan sang iya kaugalingon sa gahom sinang makatilingala nga kabuhi. Nagasiling sia, "Ang kabuhi napahayag, kag nakita namon, kag ginasaksihan, kag ginaasoy sa inyo ang kabuhi nga walay katapusan nga upod anay sa Amay kag napahayag sa amon." "Gikan sa Iya kabug-osan kita tanan nakabaton, bugay sa bugay." 1 Juan 1:2; Juan 1:16.

Sa mga pinadala sang aton Ginuo wala sing ano nga makadala sa ila sing himaya. Masanag nga ang pagkamadinalag-on sang ila pagpangabudlay nagikan lamang sa Dios. Ang kabuhi sining mga tawo, ang karakter nga ila ginpatubo, kag ang gamhanan nga bulohaton nga ginbuhat sang Dios bangod sa ila, among isa ka

pamatuod sang Iya pagahimuon para sa tanan nga magahagop nga pagtudloan kag matinumanon.

Ang nagahigugma kay Kristo sing labi magabuhat sang labing madamo nga kaayuhan. Wala sing latid sa pagkamapuslanon sang isa nga, bangod sa pagpahigad sang kaugalingon, nagahatag sing duog sa pagpanghikot sang Espiritu Santo sa iya tagipusoon, kag nagakabuhi sang kinahanglan nga disiplina, sa wala sing pagkumod ukon indi pagluyahan sa dalanon, ang Dios magatudlo sa ila sa oras-oras, kag sa adlawadlaw. Ginahandom Niya ang pagpahayag sang Iya bugay. Kon ang Iya mga tinawo maghawan sang mga kasablagan, pagaiula Niya ang mga tubig sang kaluwasan sa bugana nga ilig paagi sa alagyan nga tawhanon. Kon ang mga tawo sa mapainuboson nga kabuhi mapabaskog sa pagbuhat sang tanan nga kaayuhan nga sarang nila mahimo, kon ang manogpugong nga kamot indi pagibutang sa ibabaw nila sa pagtapna sang ila kakugi, may yara kuntani [325] nga isa kagatos ka manogpangabudlay kay Kristo sa diin may isa lamang.

Ang Dios nagakuha sa mga tawo subong nga amo sila, kag ginahanas sila para sa Iya bulohaton, kon magtugyan lamang sila sang ila kaugalingon sa Iya. Ang Espiritu sang Dios nga ginabaton sa kalag, magapabaskog sang tanan niya nga ikasarang. Sa idalom sang pagtuytoy sang Espiritu Santo, ang hunahona nga natugyan sing himpit sa Dios magatubo sing nagakasinanto, kag ginapabakod sa paghangop kag pagtuman sang ginakinahanglan sang Dios. Ang maluya, ang nagaduhadoha nga karakter magabalhin nga makusog kag malig-on. Ang dayon nga debosyon nagatukod sang hapiit nga relasyon sa tunga ni Jesus kag sang Iya gintuton-an sa bagay nga ang Kristohanon magakaangay sa Iya sa hunahona kag sa karakter. Bangod sa pagpakig-angot kay Kristo, maiya niya ang labi kaathag kag labi kasangkad nga panghunahona. Ang Iya inoghalangop magalabi kadalom, ang iya paghukom magatimbang sing labi kaayo. Ang nagahandom sa pag-alagad kay Kristo ginapabaskog sang manoghatag sang kabuhi nga gahom sang Adlaw sang Pagkamatarong sa bagay nga sarang sia makadala sing bunga sa himaya sang Dios.

Ang mga tawo nga may labing mataas nga kalantipan sa mga arte kag siensia nakatuon sang hamili nga mga leksyon gikan sa mga Kristohanon sa kubos nga kabuhi nga ginkabig sang kalibutan subong walay alam. Apang ining wala ginakilala nga mga gintuton-

an nakadangat sang isa ka kalantipan sa labing mataas sang tanan nga mga bulothuan. Nakalingkod sa tiilan sadtong nagpamulong sang "Wala pa gid sing tawo nga nagpamulong."

[326]

Kapitulo 26—Sa Capernaum

SA Capernaum si Jesus didto nagadayon sa ulot sang Iya panlakatan pakadto-pakari kag ginakilala ini subong "Iya kaugalingon nga duta." Ini yara sa ubay sang Dagat sang Galilea, kag malapit sa dulonan sang matahom nga patag sang Genesaret.

Ang madalom nga pag-usmod sang linaw nagahatag sa patag nga nagaubay sa dalay-ahan sang maayo nga klima sa nabagatnan. Diri sa kaadlawan ni Kristo bugana ang kahoy nga palma kag olibo, diri ang katamnan kag mga ulobasan, malagtom nga mga latagon, kag maduagon nga mga kabulakan nga nagapamukadkad sing bugana, tanan sila ginabunyagan sang buhi nga tubig nga nagahalin sa mga pangpang. Ang dalay-ahan sang linaw, kag ang mga bakulod nga nagalibot, ginapamugtakpugtakan sang mga banwa kag minuro. Ang linaw ginatabunan sang mga palaisdaan nga sakayan. Bisan diin masako kag aktibo ang pangabuhi.

Ang Capernaum sa iya kaugalingon among nagakaigo sing maayo nga sentro sang bulohaton sang Manlulowas. Tungod nga yara ini sa dalan halin sa Damasco pakadto sa Jerusalem kag Ehipto, kag pakadto sa Dagat Mediteraneo, amo sia ang dakong alagyan sang panlakatan. Ang mga tawo halin sa madamo nga mga duta nagaagi sa banwa ukon nagapabilin sa pagpahuway sa ila panlakatan [327] pakadto-pakari. Diri sarang masugata ni Jesus ang tanan nga pungsod kag ang tanan nga sari sang katawohan, manggaranon kag mga gakod subong man mga imol kag kubos, kag ang Iya mga leksyon pagadalhon sa iban nga mga duta kag sa madamo nga panimalay. Ang pag-usisa sang mga tagna ginkabalakahan sa sini nga bagay, ang panghunahona ginpatuhoy sa Manlulowas kag ang Iya bulohaton pagadalhon sa atubangan sang kalibutan.

Wala sapayan sang buhat sang Sanhidrin batok kay Jesus, ang mga tawo nagahulat sing mabinalak-on sang pagtubo sang Iya bulohaton. Ang bug-os nga langit nagkabalaka. Ang mga manogtunda nagaaman sang dalan sa Iya bulohaton, nga nagapanghikot sa tagipusoon sang mga tawo, kag nagaguyod sa ila pakadto sa Manlulowas.

Sa Capernaum ang anak sang dungganon nga tawo nga gin-ayo ni Kristo among saksi sa Iya gahom. Kag ang opisyal sang korte kag ang iya panimalay sing malipayon nagpamatuod sang ila pagtuo. Sang nahibaloan nga ang Manunodlo gid yara sa tunga nila, ang bug-os nga banwa nagbalahuba. Ang mga kadam-an nagdugok sa atubangan Niya. Sa adlaw nga inogpahuway ang mga tawo nagginutok sa sinagoga tubtob ang kadamuan nagpalaulihi tungod nga indi na sila makasulod.

Ang tanan nga nakapamati sa Manlulowas "naurongan. . . sa Iya pagtulon-an, kay ang Iya pulong may pagbulot-an." "Nagpanudlo Sia sa ila subong sang isa nga may pagbulot-an, kag indi subong sang ila sang mga escriba." Lucas 4:32; Mateo 7:29. Ang pagtulon-an sang mga escriba kag mga tigulang mayami kag mamala, kaangay sang isa ka leksyon nga ginsaulo. Sa ila ang pulong sang Dios wala sing buhi nga gahom. Ang ila kaugalingon nga panghunahona kag tradisyon gintal-os subong pagtulon-an. Sa kinabatasan nga paghikot sang bulohaton nagapakaalam sila sa pagsaysay sang kasugoan, apang wala ginadaldal sang Dios ang ila tagipusoon ukon ang tagipusoon sang ila manogpalamati.

Si Jesus wala nagapasilabot sang nagkalainlain nga halambal- [328]
anon nga nagabinahinbahin sa tunga sang mga Judio. Bulohaton Niya ang pagpahayag sang kamatuoran. Ang Iya mga pulong nagapaiwag sang baha nga kapawa sa mga pagtulon-an sang mga patriarka kag manalagna, kag ang mga Kasulatan nagaabot sa mga tawo subong isa ka bag-o nga pagbugna. Wala gid sadto mahanabo nga ang Iya mga manogpalamati nakahangop sinang madalom nga kahulogan sa pulong sang Dios.

Ginsugata ni Jesus ang mga tawo sa ila kaugalingon nga duta, subong isa nga nakakilala sang ila mga palaligban. Ginhimo Niya ang kamatuoran nga matahom bangod sa pagpahayag sini sa labi ka tuhoy kag mahapos nga paagi. Ang Iya paghambal matinlo, mahusay, kag maathag subong sang tubig nga nagailig. Ang Iya tingog nagakaangay sa musika sa sadtong nakapamati sang makasulom-od nga tingog sang mga rabbi. Apang samtang ang Iya pagtudlo mahapos, nagahambal Sia subong isa nga may pagbulot-an. Ini nga kaugali naga-pahayag sang Iya pagtulon-an sing baliskad sa sinang iban nga tanan. Ang mga rabbi nagahambal nga nagaduhadoha kag nagaalang-alang, basi kon ang mga Kasulatan pagaibadbad nga

magakahulogan sa isa ka butang ukon sing sibo baliskad. Ang mga manugpalamati adlawadlaw wala sing kasegurohan. Apang si Jesus nagatudlo sang mga Kasulatan sa wala ginaduhadoha nga pagbulot-an. Bisan anong Iya halambalanon, ini ginapahayag nga may gahom, nga ang Iya mga pulong indi sarang mabali.

Apang hanuot Sia, sa baylo sa pagpilit. Nagahambal Sia subong sa isa nga may isa ka pat-od nga tuyo nga pagatumanon. Ginapahayag Niya ang kamatuoran sang walay katubtoban nga kalibutan. Sa tagsa ka halambalanon ang Dios ginapahayag. Nagatinguha si Jesus sa paglaglag sang gahom sang kabuangan nga nagalamon sa [329] mga tawo sa paghigugma sang dutan-on nga mga bu- tang. Ginpahamtang Niya ang mga butang sining kabuhi sa ila matuod nga kaangtanan subong nga nagapasakop sa sadtong walay katubtoban; apang wala Sia magpanghiwala sang ila pagkaimportante. Gintudlo Niya nga ang langit kag ang duta nagaangtanay, kag ang pagkilala sang diosnon nga kamatuoran nagaaman sa mga tawo sing labi kaayo sa pagtuman sang mga katungdanan sang adlawadlaw nga kabuhi. Nagahambal Sia subong sa isa nga nakakilala sang langit, nga nakahibalo sang Iya relasyon sa Dios, apang ginakilala Niya ang Iya paghiusa upod sa tagsa ka miembro sang tawhanon nga panimalay.

Ang Iya mga balita sang kaluoy nagakalainlain nga nagakaigo sa Iya mga manogpalamati. Nakahibalo Sia sa "pagsakdag sa pulong sa ginalapyo" (Isa. 50:4); kay ginbugayan ang Iya mga bibig agod sarang Sia makapahayag sa mga tawo sa labing makawiwili nga paagi sang mga bahandi sang kamatuoran. May ideya Sia sa pagsugata sa mga hunahona nga may pamatok, kag kibuton sila bangod sa mga halimbawa nga nagadaog sang ila hunahona. Paagi sa hunahona ginalambot Niya ang tagipusoon. Ang Iya mga halimbawa ginakuha gikan sa matagadlaw nga mga butang sang kabuhi, kag walay sapayan nga mahapos sila, may makatilingala kag madalom sila nga kahulogan. Ang mga pispis sa kahawaan, ang mga lirio sa latagon, ang binhi, ang manogbantay sang karnero kag ang mga karnero—sa sining mga butang ginahalimbawa ni Kristo ang dili mamalatyon nga kamatuoran; kag sa walay langan sa ulihi, kon ang Iya mga manogpalamati may kahigayunan sa pagtan-aw si ning mga butang sang kinaugali, madumdoman nila ang Iya mga pulong. Ang

mga halimbawa ni Kristo sa walay langan nagasulit sang Iya mga leksyon.

Si Kristo wala gid nagahaso sa mga tawo. Wala gid Sia nagahambal sadtong magabayaw sang ila luyag kag hunahona, ukon magdayaw sa ila tungod sang ila listo nga pagtukib; apang ang [330] madalom, ang walay pamatok nga mga manoghunahona nagabaton sang Iya pagtulonan, kag nasapwan nila nga nagasanghid ini sang ila kaalam. Nagakatingala sila sang espirituhanon nga kamatuoran nga ginapahayag sa labing mahapos nga mga pulong. Ang may labi kataas nga tinon-an naluyag sang Iya mga pulong, kag ang wala sing alam sa walay langan nagabaton sing kaayuhan. May balita Sia sa mga indi makabasa; kag ginahimo Niya nga ang mga hentil makahangop nga may balita Sia para sa ila.

Ang Iya malulo nga kaluoy nagatandog nga nagaayo sa mga ginalapyo kag nalisang nga tagipusoon. Bisan sa tunga sang nagakaakig nga mga kaaway ginalibutan Sia sang kahawaan sang paghidaet. Ang kagayon sang Iya nawong; ang katahom sang Iya karakter, labaw sa tanan, ang gugma nga ginapahayag sa panulok kag sa paningog, nagaguyod pakadto sa Iya sang tanan nga wala magpatig-a sa pagkadimatinuohon. Kon abi indi tungod sang matamis, mainawaon nga espiritu nga nagaiwag sa tagsa ka pagtulok kag pulong, kuntani indi Sia makapawili sa dako nga kadam-an subong sang ginahimo Ni-ya. Ang mga nagaalantos nga nagakari sa Iya nagabatyag nga ginapaangot Niya ang Iya ginakabalak-an sang ila subong matutom kag malulo nga abyan, kag handom nila ang paghibalo sing labi sang mga kamatuoran nga Iya ginatudlo. Ang Langit ginadala sing malapit. Ginahandom nila ang pagpabilin sa atubangan Niya, kag ang paglipay sang Iya gugma magapabilin kuntani kaupod nila sing dayon.

Ginabantayan ni Jesus sa madalom nga kahanuot ang pagbalhin sang mga nawong sang Iya mga manogpalamati. Ang mga nawong nga nagapakita sing kabalaka kag malipayon nagahatag sa Iya sing dako nga kabusog. Sa nagalapos ang baslay sang kamatuoran sa kalag, nga nagarumpag sang kudal sang pagkamaiyaiyahon kag nagahikot sang paghinulsol, kag katapusan pag- pasalamat, ang [331] Manlulowas ginalipay. Sang nagalabay ang Iya mata sa pagtulok sa kadam-an nga mga manogpalamati, kag makilala Niya sa tunga nila ang mga nawong nga nakita Niya sang una, ang Iya nawong

nagabadlak sa kalipay. Sa ila nakita Niya ang puno sing paglaom nga mga kasakop sa Iya ginharian. Kon pagtandugon Niya ang ginadalo nga diosdios sang kamatuoran nga ginahambal sing maathag, ginatandaan Niya ang pagbalhin sang mga nawong, ang mabugnaw, ang indi maluyag nga pagtulok nga nagasugid nga ang kapawa wala pag-abiabiha. Kon makita Niya nga ang mga tawo nagadumili sang balita sang paghidaet, ang Iya tagipusoon ginapilas sing madalom.

Ginhambal ni Jesus sa sinagoga ang ginharian nga ginkarian Niya sa pagtukod, kag sang bulohaton sa paghilway sa mga bihag ni Satanas. Ginsablagan Sia sang makakulogmat nga siagit. Ang isa ka tawo nga may mahigko nga espiritu naglusot gikan sa tunga sang mga tawo kag nagsinggit, "Ano bala ang labot Mo sa amon, Jesus nga Nazaretnon? Nagkari Ka bala sa paglaglag sa amon? Nakahibalo ako kon sin-o Ikaw, ang Balaan sang Dios."

Tanan karon nagkinagamo kag may kahadlok. Ang hunahona sang mga tawo nalingaw gikan kay Kristo, kag ang Iya mga pulong wala pagsapaka. Ini among tuyo ni Satanas sa pagdala sang iya tulokbon sa sinagoga. Apang ginsabdong ni Jesus ang yawa, "Hipos ka, kag guwa sa iya, kag sang gindusmo sia sang yawa sa tunga nila, naggowa sia sa iya, nga wala sing samad nga nahimo sa iya."

Ang hunahona sining kailo nga nagaantos ginpadulom ni Satanas, apang sa atubangan sang Manlulowas ang silak sang kapawa naglapos sa dulom. Ginpamata sia sa paghandom sang kahilwayan gikan sa gahom ni Satanas; apang ang yawa nagsumpong sa gahom ni Kristo. Sang nagtinguha ang tawo sa pagpakiluoy kay Jesus nga [332] pagtabangan, ang malaot nga espiritu nagbutang sang pulong sa iya baba, kag nagsinggit sia sa mapait nga kahadlok. Sa bahin ang yawa nagakahangop nga yara sia sa pagpalapit agod malambot sang gamhanan nga kamot, ang liwan nga kabubot-on nagapugong sa iya, ang mga pulong sang iban amo ang nagahambal paagi sa iya. Ang pag-away sa tunga sa gahom ni Satanas kag sang iya kaugalingon nga handom nga mahilway, makahaladlok.

Sia nga naglutos kay Satanas sa kamingawan sang pagsulay nag-atubang liwat sa nawong kag nawong sa Iya kaaway. Ang demonyo nagtinguha sa bug-os niya nga gahom sa pagdumala sang iya biktima. Ang pagkalutos niya diri nagakahulogan sang pagdaog ni Jesus. Ang ginpintasan nga tawo daw nadulaan sang iya kabuhi sa pagpakig-away sa kaaway nga amo ang naglaglag sang

iya pagkalalaki. Apang ang Manlulowas naghambal nga may pagbulot-an, kay naghilway sa bihag. Ang tawo nga gingupit nagtindog sa atubangan sang nagakatingala nga mga tawo nga malipayon sa kahilwayan sang iya kaugalingon. Bisan ang demonyo nagpamatuod sa diosnon nga gahom sang Manlulowas.

Ang tawo nagdayaw sa Dios tungod sang pagluwas sa iya. Ang mata nga nagakilas sang kalayo karon nagapakita sang kaalam, kag napun-an sang luha nga mapinasalamaton. Ang mga tawo naurongan sa katingala. Sa gilayon nga naulian sila, nagsilingay sila, "Ako bala ini? Isa ka bag-ong patulon-an! Sa may pagbulot-an nagasugo Sia bisan sa mga espiritu nga dimatinlo, kag nagatuman sila sa Iya." Marcos 1:27.

Ang tinago nga kabangdanan sang kasisit-an nga nagbuhat sa sini nga tawo nga kahaladlokan sa iya mga abyan kag isa ka lulan sa iya kaugalingon yara sa iya kaugalingon nga kabuhi. Ginkawilihan niya ang pagpangalipay sa sala, kag naghunahona sa paghimo sang kabuhi subong isa ka karnabal. Wala niya pagdamgoha nga mahimo [333] sia nga isa ka kahaladlukan sa kalibutan kag kahuloy-an sa iya panimalay. Naghunahona sia nga sarang niya magamit ang iya tion sa binuang nga buhat. Apang sang yara na sia sa dalan nga nagapaidalom, ang iya mga tiil sing madasig nagadulhog. Ang pagkadimapinugongon kag ang binata nga pagginawi nagpatiko sang dungganon nga karakter sang iya kinaugali, kag si Satanas naggahom sa iya sing himpit.

Ang paghinulsol ulihi na katama. Sang buot na sia magsikway sang manggad kag kalipayan sa pagbawi sang iya nadula nga pagkalalaki, wala sia sing sarang mahimo sa kamot sang malaot. Ginpahamtang niya ang iya kaugalingon sa duta sang kaaway kag si Satanas nagtag-iya sang bug-os niya nga ikasarang. Ang manunolay naglimbong sa iya bangod sang madamo kag makalulomay nga mga pagpahayag; apang kon ang kailo nga tawo sing makaisa yara sa iya gahom, ang yawa magalabi kabaskog sa iya kapintas, kag makahaladlok sa iya masingkal nga mga pagduaw. Gani magaamo sa tanan nga magtugyan sa kalaot, ang makaluloyag nga kalipayan sang ila maaga nga dalan nagatapos sa kadudolman sang walay paglaom ukon sa linaglag nga kalag nga ginagupit sang malaot nga espiritu.

Ang amo man nga malaot nga espiritu nga nagsulay kay Kristo sa kamingawan, kag sinang naggupit sang buang sang Capernaum,

nagagahom sang dimatinuohon nga mga Judio. Apang upod nila nagapakamasinimbahon sia, nga nagatinguha sa paglimbong sa ila nahanungod sang ila tuyo nga pagsikway kay Kristo. Ang ila kahimtangan labi pa nga walay paglaom sang sa iya sa yawan-on, kag nagabatyag sila nga wala sila kinahanglan kay Kristo, busa yara sila nga gapos sa idalom sang gahom ni Satanas.

Ang panahon sang personal nga bulohaton ni Kristo sa tunga sang mga tawo among panahon sang labing dako nga pagbulag sang [334] mga kusog sang ginharian sang kadudolman. Sa mga katuigan ni Satanas upod sang iya malaot nga mga manogtunda nagatinguha sa paggahom sang mga lawas kag kalag sang mga tawo agod sa pagdala sa ibabaw nila sang sala kag pag-antos; ugaling tanan ini nga pagkakailo ginpasibangod niya sa Dios. Si Jesus nagapahayag sa mga tawo sang karakter sang Dios. Ginautod Niya ang gahom ni Satanas, kag ginahilway ang iya mga bihag. Ang bag-o nga kabuhi kag gugma kag gahom gikan sa langit nagapanghikot sa tagipusoon sang mga tawo, kag ang prinsipe sang kalaot ginpabugtaw sa pagpakig-away tungod sa paghari sang iya ginharian. Gintipon ni Satanas ang tanan niya nga mga kusog, kag sa tagsa ka tikang nagsumpong batok sa bulohaton ni Kristo.

Gani magaamo man ini sa dako nga katapusan nga pagsumponganay sa tunga sang pagkamatarong kag sala. Samtang ang bag-o nga kabuhi kag kapawa kag gahom nagapanaog gikan sa kahitaasan sa ibabaw sang mga gintuton-an ni Kristo, ang isa ka bag-o nga kabuhi nagaulhot gikan sa idalom, kag nagapabaskog sang mga ahente ni Satanas. Ang kabaskog nagagahom sang tagsa ka elemento nga dutan-on. Sa kamangtas nga nasaplid sa mga katuigan nga inaway, ang prinsipe sang kalaot nagapanghikot sa idalom sang isa ka tabon. Nagapakita sia nga nasukloban subong sang isa ka manogtunda sang kapawa kag kadam-an ang "nagatalupangod sa nagapatalang nga mga espiritu kag sa mga pagtulon-an sang mga yawa." 1 Timoteo 4:1.

Sa mga kaadlawan ni Kristo ang mga pangulo kag mga manunodlo sang Israel wala sing gahom sa pagsumpong sang bulohaton ni Satanas. Ginpatumbayaan nila ang paagi lamang sa diin sarang sila makatindog batok sa malaot nga mga espiritu. Bangod sa pulong sang Dios nga si Kristo naglandas batok sa malauton. Ang mga pangulo sa Israel nagapakamanogsaysay sang pulong sang Dios, apang

gintun-an nila ini sa pag-apin lamang sang ila mga tradisyon, kag [335] ipatuman ang ila ginbuhat sang tawo nga mga tulomanon. Bangod sa ila pagsaysay ginbuhat nila agod nga ini magapahayag sang ila mga opinyon nga wala gid pag-ihatag sang Dios. Ang ila espirituhanon nga pagtukod nagapadulom sadtong ginpaathag Niya. Ginasuay nila ang indi importante nga mga halambalanon kag sing bug-os ginapanghiwala nila ang labing importante nga mga kamatuoran. Sa sini nga bagay ang pagkadimatinuohon ginpalapnag. Ang pulong sang Dios ginkawatan sang iya gahom, kag ang malaot nga mga espiritu nagapanghikot sa ila kabubot-on.

Ang maragtas ginasulit. Sa bukas nga Biblia sa atubangan nila, kag nagasiling nga nagatahod sang iya mga pagtulon-an, madamo sang mga pangulo sang relihiyon sa aton panag-on nagalaglag sang pagtuo sa iya subong pulong sang Dios. Masako sila sa pagpanit sang pulong, kag ipahamtang ang ila kaugalingon nga mga opinyon sa ibabaw sang iya labing maathag nga pahayag. Sa ila kamot ang pulong sang Dios ginadulaan sang iya buhi nga gahom. Amo ini ang kabangdanan kon ngaa ang pagkadimatinuohon nagaribok kag ang kalautan nagadamo.

Sang ginpaluya ni Satanas ang pagtuo sa Biblia, ginatuytoyan niya ang mga tawo pakadto sa iban nga tuburan sang kapawa kag gahom. Sa sini nga bagay ginapakilala niya ang iya kaugalingon. Yadtong nagatalikod sa maathag nga pagtudlo sang Kasulatan kag sa manogtalupangod nga gahom sang Espiritu Santo nagaagda sang paggahom sang mga yawa. Ang pagsabdong kag ang paglagpat nahanungod sang mga Kasulatan nagbukas sang dalan sa espiritismo kag teosopiya—inang ginmoderno nga mga dagway sang dumaan nga pagkahinintil—agod sa pagsaplid sing diutay nga duog bisan pa sa nagasiling nga mga iglesia sang atong Ginuong Jesukristo.

Sa luyo kag luyo upod sang pagwali sang maayong balita, ang mga ahente nagapangabudlay nga amo sila ang mga medium sang butigon nga mga espiritu. Ma- damo sang mga tawo nagahilabot sa [336] ila sini sa pag-osyoso lamang, apang sang nakita niya ang kapahayagan sang pagpanghikot sang gahom nga labi pa sa iya sang tawo, pagadayaan sila tubtob pagadumalahan sila sang isa ka kabubot-on nga labi pa ka kusog sang sa ila kaugalingon. Indi sila sarang makapalagyo gikan sa iya tinago nga gahom.

Ang mga sagang sang kalag ginaguba. Wala sila sing sagang batok sa sala. Kon ang pagpugong sang pulong sang Dios kag sang Iya Espiritu ginasikway, wala sing tawo ang nakahibalo kon daw ano kadalom nga pagkamalaot ang iya sarang malugdangan. Ang tinago nga sala ukon manoggahom nga balatyagon magagapos sa iya nga bihag nga wala sing masarangan kaangay sang gingupit sang mahigko nga espiritu sa Capernaum. Apang ang iya kahimtangan indi nga walay paglaom.

Ang paagi nga sarang naton malutos ang malauton amo man nga paagi nga gingamit ni Kristo sa pagdaog —ang gahom sang pulong. Ang Dios wala nagadumala sang aton painoino sa indi naton luyag; apang kon nagahandom kita sa paghibalo kag sa pagbuhat sang Iya kabubot-on, ang Iya mga saad mangin-aton: "Kamo makakilala sang kamatuoran, kag ang kamatuoran magahilway sa inyo." "Kon bisan sin-ong tawo buot maghimo sang Iya kabubot-on, makahibalo sia kon ang pagtulon-an gikan sa Dios ukon nagpamulong Ako sa Akon kaugalingon." Juan 8:32; 7:17. Bangod sa pagtuo sa sining mga saad ang tanan nga tawo sarang maluwas gikan sa siod sang sayop kag sang gahom sang sala.

Ang tagsa ka tawo hilway sa pagpili kon ano nga gahom ang buot niya nga maghari sa ibabaw niya. Wala sing sin-o nga nagahulog sing tama kanubo, wala sing sin-o nga tama kalaot, kundi nga sarang sila makakita sing kaluwasan kay Kristo. Ang gingupit sang mahigko nga espiritu, sa duog sang pangamuyo, sarang lamang [337] makamitlang sang mga pulong ni Satanas; apang ang wala mahambal nga mga pagpakiluoy sang tagipusoon ginpamatian. Wala sing pagtuaw gikan sa kalag nga nagakinahanglan, wala sapayan nga wala nagamitlang sing mga pulong, nga indi pagapamatian. Yadtong magasugot sa pagpakig-angot sa Dios sang langit bangod sa katipan wala ginapabayai sa gahom ni Satanas ukon sa kaluyahon sang ila kaugalingon nga kinaugali. Ginaagda sila sang Manlulowas, "Magkapot sia sa Akon kusog, agod nga magpakighidait sia sa Akon; kag magpakighidait sia sa Akon." Isa. 27:5 (James Version). Ang mga espiritu sang kadudolman magapakig-away apin sa kalag nga yara sa idalom sang ila gahom, apang ang mga manogtunda sang Dios magapakig-away apin sina nga kalag sa manoglandas nga gahom. Ang Ginuo nagasiling, "Agawon bala ang inagaw sa gamhanan, ukon luwason bala ang mga bihag sang matarong? . .

. Amo ini ang ginasiling sang Ginuo: Bisan ang mga bihag sang gamhanan agawon, kag ang inagaw sang makakulogjmat luwason, kay magasuay Ako sa nagapakigsuay sa imo, kag Ako magaluwas sang imo mga anak." Isa. 49:24, 25.

Samtang ang katilingban sa sinagoga naurongan nga may katahap, si Jesus naglakat pakadto sa puloy-an ni Pedro sa pagpulopahuway. Apang diri man ang landong nahulog. Ang iloy sang asawa ni Pedro nagamasakit nga nagahigda sa "mabaskog nga hilanat." Ginsabdong ni Jesus ang balatian, kag ang nagamasakit nagtindog, kag nag-alagad sa mga kinahanglanon sang Agalon kag sang Iya mga gintuton-an.

Ang balita sang bulohaton ni Kristo sing madasig naglapnag sa bug-os nga Capernaum. Sa kahadlok sa mga rabbi, ang mga tawo magkari nga pag-ayuhon sa adlaw nga inogpahuway; apang halos makasalop ang adlaw, yara ang dako nga kinagubot. Halin sa mga puloyan, sa mga pamandayan, sa mga tindahan, ang mga pumoluyo sang banwa nagginutok sa kubos nga puloy-an nga nagasilong kay Jesus. Ang mga masakit ginayayu- ngan, nagakalari sila nga naga- [338] sungkod, ukon sa ginaagubay sang mga abyan, nagakuyogkuyog sila pagkadto sa atubangan sang Manlulowas.

Sa oras-oras nagaalabot sila kag maglakat; kay wala sing nakahibalo kon bala sa buas makita nila nga ang Manogbulong yara pa sa tunga nila. Wala gid sadto nahanabo nga nasaksihan ang kaangay sa Capernaum. Ang kahawaan puno sang mga tingog sang pagdaog kag singgit sang kaluwasan. Ang Manlulowas malipayon sa kalipay nga Iya ginpukaw. Sa ginatulok Niya ang mga pag-antos sadtong nagakalari sa Iya, ang Iya tagipusoon gintandog sing kaluoy, kag nagkalipay Sia sa Iya gahom sa pag-ayo sa ila kag sa paglipay.

Indi tubtob nga ang katapusan nga manog-antos ginayo nga si Jesus nag-untat sang Iya bulohaton. Gab-i na kaayo sang pagpauli sang kadam-an, kag ang kalinong nag-abot sa puloy-an ni Simon. Ang malawig kag masako nga adlaw nagligad, kag si Jesus nagtinguha sa pagpahuway. Apang samtang ang banwa nagakatulog pa, ang Manlulowas "sang madugay pa magbutlak ang adlaw, nagbangon Sia kag naggowa pakadto sa duog nga mamingaw kag nagpangamuyo didto."

Sa sini nga bagay gingamit ni Jesus ang mga adlaw sang dutan-on nga kabuhi. Masunson ginapapauli Niya ang Iya mga gintu-

ton-an sa pagdawat sang ila puloyan kag magpahuway; apang sing malulo nagapangindi Sia sa ila paninguha sa pagpauntat sa Iya pag-pangabudlay. Sa bug-os nga adlaw nagapangabudlay Sia, nagatudlo sa mga walay alam, nagaayo sa mga masakit, nagauli sang itulolok sang mga bulag, nagapakaon sa kadam-an; kag sa nagaabot ang kahapunon ukon sa temprano sa aga, nagakadto Sia sa kabukiran sa pagpangamuyo sa Iya Amay. Sa masunson ginagamit Niya ang bug-os nga kagab-ihon sa pangamuyo kag sa pagpamalandong, kag magbalik sa Iya bulohaton sa tunga sang mga tawo.

[339] Sing temprano sa aga, si Pedro kag ang iya mga kaupdanan nagkari kay Jesus, nga nagasiling nga ang mga tawo sa Capernaum nagapangita na sa Iya. Ang mga gintuton-an nasubo gid kaayo tungod sang pagbaton kay Jesus. Ang mga may pagbulot-an sa Jerusalem nagatinguha sa pagpatay sa Iya; bisan ang Iya kaugalingon nga kasimanwa nagatinguha sa pagkuha sang Iya kabuhi; apang sa Capernaum ginaabiabi Sia sing malipayon gid kag ang paglaom sang mga gintuton-an ginpainit sing bag-o. Ayhan mahimo nga sa tunga sang mga Galileanhon nga nagahigugma sang kahilwayan makita ang mga manogsakdag sang bag-o nga ginharian. Apang nakibot sila sang pagkabati nila sang mga pulong ni Kristo, "Kinahanglan Ako magwali sang maayong balita sang ginharian sang Dios sa iban nga mga banwa man: kay sa sining katuyoan ginpadala Ako."

Sa pagkinarankaran nga nagapadayon sa Capernaum, may yara nga katalagman nga ang katuyoan sang Iya bulohaton pagalimutan. Si Jesus indi busog sa pagpawili sang mga hunahona sang mga tawo sa Iya kaugalingon subong makatilingala nga manogpangabudlay ukon manogbulong sang mga balatian lawasnon. Nagatinguha Sia sa pagguyod sa mga tawo pakadto sa Iya kaugalingon subong ila Manlulowas. Samtang ang mga tawo nagahandom sa pagtuo nga nagkari Sia subong isa ka hari, sa pagtukod sang isa ka dutan-on nga ginha-rian, buot Sia magpaliso sang ila hunahona gikan sa dutan-on pakadto sa espirituhanon. Ang kalibutan lamang nga pagkamadinalag-on nagasablag sang Iya bulohaton.

Kag ang makatilingala nga pagkadilimahinalungon sang kadam-an nagatublag sang Iya espiritu. Sa Iya kabuhi wala ginasakot ang pag-apin sang kaugalingon. Ang pagtahod nga ginahatag sang kalibutan sa palangakuan, ukon manggad, ukon hiyas, dumoluong sa Anak sang tawo. Wala sing mga paagi nga ginagamit sang mga

ta- wo agod pagdampigan ukon pagtahuron ang gingamit ni Jesus. [340] Sa mga katuigan sa wala pa Sia mataw'o, gintagna nahanungod sa Iya, "Indi Sia magsinggit ukon magbayaw sang Iya tingog, ukon magpabati sini sa dalan; ang tabun-ak nga basag indi Niya pagbalion, kag ang pabilo nga nagairaw indi Niya pagpalungon; ipahayag Niya ang katarungan sa kamatuoran. Indi Sia magluya ukon magmatalaw tubtob nga mapahamtang Niya sa duta ang katarungan." Isa. 42:2-4.

Ginatinguha sang mga Fariseo nga magpinasahi sila bangod sang ila matul-id nga pagseremonya, kag pagpakitakita sang ila panimbahon kag sang buhat sa kaluoy. Ginapamatud-an nila ang kakugi sa relihiyon bangod sa pagbuhat sini nga halambalanon sang diskusyon. Ang pagbinais sa tunga sang nagasumponganay nga pagtoluohan magahod kag madugay, kag masami mabatian sa mga dalan ang tingog sang mainiton nga pagsinuay gikan sa maalam nga mga doktor sang kasugoan.

Ini tanan sing maathag baliskad sa ginkalainan sa kabuhi ni Jesus. Sa sina nga kabuhi wala sing magahod nga pagbais, wala sing panimbahon nga pakitakita, wala sing buhat agod pagdayawon, ang masaksihan. Si Kristo natago sa Dios, kag ang Dios ginapahayag sa karakter sang Iya Anak. Sa sini nga pagpahayag si Jesus buot nga matuytoyan ang mga hunahona sang mga tawo, kag ang ila pagtahod pagaihatag.

Ang Adlaw sang Pagkamatarong wala mag-iwag sa kalibutan sa matahom nga kapawa agod pagsilakan ang mga inogtalupangod sing masanag gid sang Iya himaya. Nasulat na nahanungod kay Kristo, "Ang Iya pagguwa masaligan subong sang kaagahon." Oseas 6:3. Sing malinong kag sing mahinay ang pagpamanagbanag nagaabot sa duta, nga nagatabog sang landong sang kadudolman, kag ang kalibutan nagabugtaw sa kabuhi. Subong man sini, ang Adlaw sang Pagkamatarong nagabutlak nga "may pag-ayo sa iya mga pakpak." Mal. 4:2.

[341]

Kapitulo 27—"Ikaw Makaayo sa Akon"

SA TANAN nga balatian nga nahibaloan sa Sidlangan ang aro amo ang ginakahadlukan. Indi sia mabulong kag makalalaton, kag makakulogmat nga epekto sa taglawas nagapuno sing kahadlok sa labing maisog. Sa tunga sang mga Judio ginakabig ini subong isa ka paghukom tungod sang sala, gani ginatawag sia "bunal," "ang tudlo sang Dios." Nanggamot sing madalom walay bulong, makamamatay, ginakabig sia subong simbolo sang sala. Suno sang kasugoan sang seremonya, ang aroon ginatapatan nga mahigko. Kaangay nga napatay, gintakpan sia gikan sa mga puloy-an sang mga tawo. Ang bisan ano nga butang nga iya matandog magamahigko. Ang hangin ginadagtaan sang iya ginhawa. Ang isa nga ginahunahonaan nga may balatian kinahanglan magpahayag sang iya kaugalingon sa mga saserdote kag ini magausisa kag magatapat sang iya kahimtangan. Kon ginatapatan nga aro, kinahanglan sia painon sa iya panimalay, bulagon gikan sa katilingban sang Israel, kag magpakigimpon lamang sa sadtong may kaangay nga balatian. Ang kasugoan matul-id sa iya pagpatuman. Bisan ang mga hari kag mga manogdumala wala ginapaligad. Ang isa ka hari nga pagatapikan sining makahaladlok nga balatian kinahanglan magbiya sang setro, kag magguwa gikan sa katilingban.

[342] Malayo sa iya mga bayan kag sa iya mga himata, ang aroon kinahanglan mag-antos sang pagpakamalaot sang iya kalalat-an. Katungdanan niya ang pagbantala sang iya kaugalingon nga kalalatan, sa pagkusnit sang iya mga panapton, kag sa pagpa-andam sa tanan nga magpalagyo gikan sa iya makalalaton nga atubangan. Ang singgit "Mahigko, mahigko!" nga ginamitlang sa masubo nga tingog, among tanda nga mabatian nga ginakahadlukan kag ginakangil-aran.

Sa duog sang bulohaton ni Kristo may madamo sining mga manog-antos, kag ang balita sang Iya bulohaton nakalambot sa ila, kag nakahatag sing diutay nga paglaom. Apang kutob sang mga adlaw ni Eliseo nga manalagna, ina nga butang kaangay sa pagtinlo sang isa nga natapikan sining balatian wala gid mahibaloi. Wala

sila magpangahas sa pagpaabot kay Jesus sa pagbuhat sa ila sadtong wala gid Niya paghimoa sa bisan kay sino. Apang may isa nga sa iya tagipusoon ang pagtuo nagsugod sa pagtubo. Apang indi makahibalo ang tawo kon paano bala ang paglambot kay Jesus. Sa ginadilian sia sa pagpalapit sa iya masigkatawo, paano bala ang pagkasarang niya sa pagpahayag sang iya kaugalingon sa Manogbulong? Kag nagaduhadoha sia kon bala si Kristo magaayo sa iya. Magaduko bala Sia sa pagtalupangod sa isa nga ginatuohan nagaantos sa paghukom sang Dios? Kaangay sa mga Fariseo, indi bala Sia kag sang mga manogbulong. maghimalaot sa iya kag magpaandam sa iya sa pagpalagyo gikan sa atubangan sang mga tawo? Ginahunahona niya ang tanan nga ginsiling nahanungod kay Jesus. Wala sing isa nga nagpangita sang iya bulig ang ginsikway. Ang kailo nga tawo nagtapat sa pagpangita sa Manlulowas. Wala sapayan nga gintakpan sia sa guwa sa mga banwa. ayhan sarang mahimo nga masumalang niya Sia sa dalanon sa obay sang bukid, ukon makita Sia nga nagapanudlo sa guwa sang mga minoro. Ang kaiwatan tama kadako apang amo lamang ini ang iya paglaom.

Gintuytoyan ang aroon pakadto sa palibot Niya. Si Jesus nagapanudlo sa luyo sang linaw, kag ang mga tawo nagatipon sa palibot Niya. Sa nagatindog sa malayo, ang aroon nakahawid sing pila ka mga taga gikan sa bibig sang Manlulowas. Nakita niya Sia nga nagabutang sang Iya kamot sa masakit. Nakita niya ang piang, ang bulag, ang paralitiko, kag yadtong tagumatayon sa lainlain nga kalalat-an nga nagatindog sa maayong panlawas, nga nagadayaw sa Dios tungod sang ila kaluwasan. Ang pagtuo nagpalig-on sang iya tagipusoon. Nagpalapit sia sing labi kalapit, apang nagapalapit man sia sa kadam-an nga nagatipon. Ang pagdumili sa iya, ang kaayuhan sang mga tawo, kag ang kahadlok sang mga tawo sa iya, ginkalimutan. Nagahunahona lamang sia sang bulahan nga paglaom sang pag-ayo. [343] [344]

Talan-awon sia nga ginakangil-aran. Ang balatian naglaton sing makahalangawa, kag ang iya nagakadunot nga lawas makangilil-ad nga tulokon. Sang pagkakita sang mga tawo sa iya, nag-ilisol sa kahadlok. Nagdinaguso sila sa paglikaw sa iya. Ang iban nagtinguha sa pagtapna sa iya sa pagpalapit kay Jesus, apang wala makahimo. Indi sia makakita ukon makabati sa ila. Indi na niya matalupangdan ang ila pagkangil-ad sa iya. Nakita lamang niya ang Anak sang Dios.

Nabatian lamang niya ang tingog nga nagahambal sang kabuhi sa tagumatayon. Sang nagpanigal-ot sia kay Jesus, nagyaob sia sa Iya tiilan kag nagtuaw, "Ginuo, kon buot Mo, Ikaw makaayo sa akon."

Si Jesus nagsabat, "Buot Ako; mag-ayo ka," kag ginbutang Niya ang Iya kamot sa iya. Mat. 8:3.

Gilayon ang isa ka bahin nahanabo sa aroon. Ang iya unod nag-ayo, ang mga nerbyos may inogbalatyag, ang mga muskolo nagtig-a. Ang marigaras kag himbishimbison nga panit nga kinaugali sang aroon nadula, kag ang mahumok nga panit kaangay sa iya sang bata nagtal-os.

[345] Ginpaandaman ni Jesus ang tawo nga indi magusu- gid sang bulohaton nga ginbuhat sa iya, kundi magpahayag gilayon upod sang halad sa templo. Ina nga halad indi sarang mabaton tubtob ang mga saserdote makausisa kag magpahayag nga ang tawo gin-ayo sing bug-os sa balatian. Ayhan indi sila maluyag magbuhat sini nga bulohaton, apang indi sila sarang makalikaw sa pagusisa kag pagtapat sang butang.

Ang mga pulong sang Kasulatan nagapakita sang pagkaimportante sang sugo ni Kristo sa tawo sa paghipos kag sa pagbuhat. "Kag nagtugon Sia sing matigdas sa iya, kag gilayon ginpalakat sia, kag nagsiling sa iya, Andam nga indi ka magsiling sing ano man bisan kay sin-ong tawo; apang lakat, ipakita ang imo kaugalingon sa saserdote, kag maghalad tungod sa imo pagayo sang ginsugo ni Moises, nga pagpamatuod sa mga tawo." Kon abi nahibal-an sang mga saserdote ang kamatuoran nahanungod sang pag-ayo sa aro, ang ila dumot batok kay Kristo kuntani nagdul-ong sa ila sa paghatag sing butig nga pamatbat. Buot ni Jesus nga ang tawo magpahayag sang iya kaugalingon sa templo sa wala pa maglambot sa ila ang sinugidsugid nahanungod sang katingalahan. Sa sini nga bagay ang walay pinasulabi nga decision sarang madangat kag ang gin-ayo nga aroon pagatugotan sa pag-impon sa iya panimalay kag mga abyan.

May iban pa nga katuyoan si Jesus sa pagsugo sa tawo nga maghipos. Nahibaloan sang Manlulowas nga ang Iya mga kaaway sa walay langan nagatinguha sa pag-upang sang Iya bulohaton, kag sa pagtabog sa mga tawo gikan sa Iya. Nahibaloan Niya nga kon ang pagayo sa aro malapnag sa malayo ang iban nga mga aroon nga nagaantos sining makahaladlok nga balatian magdugok sa Iya kag ang pagsumbong magabangon nga ang mga tawo pagalatunan kon

magpalapit sila sa ila. Madamo sang mga aroon ang wala maanad sang katinlo agod manginpinakamaayo sa ila ukon sa iban. Kag kon ang mga aroon magtipon sa Iya, magatuga Sia sing kabangdanan nga [346] pagaisumbong nga naglapas Sia sang ginadumilian sang kasugoan sang seremonya. Sa sini nga bagay ang Iya bulohaton sa pagwali sang maayong balita pagasablagan.

Ang hitabo nagpamakatarong sang pagpaandam ni Kristo. Ang kadam-an sang mga tawo nakasaksi sang pag-ayo sang aro, kag nagakabalaka sila sa paghibalo sang decision sang mga saserdote. Sang pagbalik sang tawo sa iya mga abyan, may dako nga pagkinarankaran. Wala sapayan sang pagpaandam ni Jesus, ang tawo wala na magtinguha sa pagtago sang kamatuoran sang pag-ayo sa iya. Sa pagkamatuod indi gid mahimo ang pagtago sini, apang ang aroon nagbantala sang butang sa malayo. Sa paghunahona nga ayhan tungod sang pagkamapainuboson ni Jesus ginpunggan sia sini, nagalakat sia sa pagbantala sang gahom sining Dako nga Manogbulong. Wala niya mahangpi nga ang tagsa sini nga pagpahayag nagadul-ong sang mga saserdote sa pagtapat sa paglaglag kay Jesus. Ang gin-ayo nga tawo nagbatyag nga ang buganang maayong panlawas mahal kaayo. Nagkalipay sia sa kabakod sang pagkalalaki, kag sa iya pagbalik sa iya panimalay kag sa katilingban, kag ginbatyag niya nga indi mahimo ang pagpugong sa paghatag sang himaya sa Manogbulong nga nag-ayo sa iya. Apang ang iya pagbantala sang butang sa malayo nagsablag sang bulohaton sang Manlulowas. Ini nanginkabangdanan sang pagdugok sang mga tawo sa Iya nga napilitan Sia sa pag-untat sa isa ka tion sang Iya pagpangabudlay.

Ang tagsa ka buhat sang pagpangabudlay ni Kristo malanyog sa iya tinutoyo. Nagasakop ini sing labi pa sang sa makita sa buhat gid sa iya kaugalingon. Ano ini ang nahanungod sa aroon. Samtang si Jesus nag-alagad sa tanan nga nagakari sa Iya, ginahandom Niya ang pagpakamaayo sa sadtong wala nagakari. Samtang ginagu- yod Niya [347] pakadto sa Iya ang mga manogsukot sang buhis, ang mga hentil kag ang mga Samariahanon, ginahandom Niya ang paglambot sa mga saserdote kag mga manunodlo nga natakpan bangod sa pamatok kag tradisyon. Gintinguhaan Niya ang tanan nga paagi sa diin sarang sila malambot. Sa pagpadala sang gin-ayo nga aroon sa mga saserdote, naghatag Sia sa ila sing pamatuod nga gintuyo sa pagkuha sang ila pagpamatok,

Ang mga Fariseo nagsiling nga ang pagtulon-an ni Kristo nagasumpong sa kasugoan nga ginhatag sang Dios paagi kay Moises; apang ang Iya sugo sa gin-ayo nga aroon sa paghatag sing halad suno sa kasugoan nagpahipos sini nga sumbong. Ini among tuman nga pamatuod sa tanan nga handa nga pagpatalupangdon.

Ang pangulo sa Jerusalem nagpadala sing mga maninilag sa pagpangita sing pamalibad agod mapapatay nila si Kristo. Nagbalos Sia bangod sa paghatag sa ila sing kapahayagan sang Iya gugma sa tawo, sang Iya pagtahod sa kasugoan, kag sang Iya gahom sa pagluwas gikan sa sala kag kamatayon. Sa sini nga bagay naghatag Sia sing pamatuod sa ila: "Gani ginbalusan niya Ako sing malaot tungod sa maayo, kag dumot tungod sa Akon gugma." Sal. 109:5. Sia nga naghatag sa bukid sang tulomanon, "Higugmaa ang inyo mga kaaway," nagpaathag sang palatukoran, nga indi "magbalos sing malaot; ukon pasipala sa pasipala: kundi sa baylo magpakamaayo." 1 Pedro 3:9.

Ang amo man nga mga saserdote nga nagtagudili sa aroon nga itapok, nagpamatuod sang pag-ayo niya. Ini nga pamatbat nga sing taluhayag ginhambal kag ginrehistro, among dayon nga pamatuod kay Kristo. Kag sang ginbalik ang gin-ayo nga tawo sa katilingban sang Israel, nga ginpamatud-an sang mga saserdote nga wala sing agi sang balatian sa iya, ini sia among buhi nga saksi sa iya Manoghatag sing kaayuhan. Sing malipayon naghatag sia sang iya [348] halad, kag ginpadako niya ang ngalan ni Jesus. Ang mga saserdote ginpatalupangod sang diosnon nga gahom sang Manlulowas. Ang kahigayunan sa ila sa paghibalo sang kamatuoran kag sa pagbaton sang kapawa. Kon pag-isikway, magaligad ini nga indi nagid magbalik. Ang kapawa ginsikway sang kadamuan; apang wala ini pag-ihatag sa walay pulos. Madamo nga tagipusoon ang gintandog nga sa sini nga tion wala magpakita sing tanda. Sa tion sang kabuhi sang Manlulowas, ang Iya bulohaton daw wala paghigugmaa sang mga saserdote kag mga manunodlo; apang sa tapos sang Iya pagkayab, "kadam-an sang mga saserdote nagmatinumanon sa pagtuo." Binu. 6:7.

Ang bulohaton ni Kristo sa pagtinlo sang aroon sa makahaladlok nga balatian among isa ka halimbawa sang Iya bulohaton sa pagtinlo sang kalag gikan sa sala. Ang tawo nga nagkari kay Jesus "napun-an sang aro." Ang iya makamamatay nga hilo naglatom sa

bug-os niya nga lawas. Ang mga gintuton-an nagtinguha sa pagpugong sa ila Agalon sa pagtandog sa iya; kay ang nagatandog sang aroon magaaroon man. Apang sang pagbutang ni Jesus sa aroon wala Sia mahigkoi. Ang Iya pagtandog nagahatag sing gahom nga nagahatag sing kabuhi. Ang aro gintinloan. Amo man ini sa sala nga aro—nalatom sing madalom, makamamatay, kag indi gid sarang matinloan sang gahom nga tawhanon. "Ang bug-os nga ulo nagabalatian kag ang bug-os nga tagipusoon ginapunaw. Kutob sa dapadapa sang tiil bisan tubtob sa ulo, wala sa iya sing maayo, kundi mga pilas kag hanog kag mga labod nga bag-o; wala sila makipot, ukon nabugkusan, ukon napahumokan sing lana." Isa. 1:5, 6. Apang si Jesus nga nagakari sa pagpuyo sa tawhanon, wala madagtai. Ang Iya pagpakita may manog-ayo nga gahom sa makasasala. Bisan sin-o ang magyaob sa Iya tiilan nga pagtuo nagasiling, "Ginuo kon buot Mo, Ikaw makaayo sa akon," magapamati sang sabat, "Buot Ako, mag-ayo ka." Mat. 8:2, 3.

Sa iban nga hitabo sa pagbulong, si Jesus wala gilayon nagahatag [349] sing pagpakamaayo nga ginpangita. Apang sa aroon, sa gilayon ginhatag Niya ang ginapangayo. Kon magpangamuyo kita sa dutan-on nga mga pagpakamaayo, ang sabat sa aton pangamuyo ayhan ginapalantang, ukon ang Dios ayhan magahatag sa aton sing iban nga butang apang indi amo ini kon nagapangayo kita sang kaluwasan gikan sa sala. Kabubot-on Niya ang pagtinlo sa aton gikan sa sala, sa paghimo sa aton nga Iya mga anak, kag sa pagpatakos sa aton sa pagkabuhi sing isa ka balaan nga kabuhi. Si Kristo "naghatag sang Iya kaugalingon tungod sa aton mga sala agod nga maluwas Niya kita gikan sini karon nga malaot nga panuigon, suno sa kabubot-on sang aton Dios kag Amay." Gal. 1:4. Kag "ini amo ang pagsalig naton sa Iya, nga kon magpangayo kita sing bisan anong butang suno sa Iya kabubot-on nagapamati Sia sa aton. Kag kon nahibaloan ta nga nagapamati Sia sa aton sang bisan ano nga aton ginapangayo, nahibaloan ta nga nabaton naton ang mga pangabay nga ginpangayo ta sa Iya." 1 Juan 5:14, 15. "Kon ituad ta ang aton mga sala, matutom kag matarong Sia, kag magapatawad sang aton mga sala kag magatinlo sa aton sa tanan nga pagkadimatarong." 1 Juan 1:9.

Sa pag-ayo sang paralitiko sa Capernaum, si Kristo nagatudlo liwat sang amo man nga kamatuoran. Sa pag-pahayag sang Iya gahom sa pagpatawad sang mga sala nga ang kalatingalahan ginbuhat.

Kag ang pag-ayo sang paralitiko nagahalimbawa man sang iban nga mga kamatuoran nga hamili. Puno ini sang paglaom kag pag-pabaskog kag sa iya kaangtanan sa pagsumpong sang mga Fariseo, may leksyon ini sa pagpaandam man.

Kaangay sa aroon, ining paralitiko nadulaan sang tanang paglaom sa pag-ayo. Ang iya balatian patubas sang isa ka kabuhi sang sala, kag ang iya mga pag-antos ginpapait sang paghinulsol. [350] Sing madugay sadto nag- dangop sia sa mga Fariseo kag mga manog-bulong nga nagalaom nga buligan sang pag-antos sa hunahona kag sang sakit sa lawas. Apang sing malas-ay ginhambalan nila nga indi sia mag-ayo, kag ginbayaan nila sa kasingkal sang Dios. Ang mga Fariseo nagakabig sang kangitngitan subong kapahayagan sang kaakig nga diosnon, kag ginalikawan nila ang mga masakiton kag mga imol. Apang sa masunson ini sila gid nga nagabayaw sang ila kaugalingon subong balaan amo ang labi ka makasasala sa sadtong mga manog-antos nga ila ginatagudilian.

Ang paralitiko sing himpit wala gid sing masarangan, kag, sang nakita niya nga wala sing ginapaabot nga tabang, nawalaan sia sing paglaom. Ugaling nabatian niya ang makatilingala nga mga binuhatan ni Jesus. Ginsugiran sia nga ang iban, makasasala kag walay masarangan kaangay niya gin-ayo; bisan ang mga aroon gintinloan. Kag ang mga abyan nga nagsugid sa iya sining mga butang nagpabaskog sa iya sa pagtuo nga sia man sarang mabulong kon madala sia sa kay Jesus. Apang ining paglaom nalaya sang nadumdoman niya kon paano ang pag-abot sang balatian sa iya. Nagakatahap sia basi ang putli nga Manogbulong indi magbatas sa iya atubangan.

Apang indi ang lawasnon nga pag-ayo ang ginahandom niya sing labi sang sa paghuklas gikan sa lulan sang sala. Kon sarang sia makakita kay Jesus kag makabaton sing pagsalig sang pagpatawad kag paghidaet sang Langit, magakontento sia sa pagkabuhi ukon pagkamatay, suno sa kabubot-on sang Dios. Ang panaghoy sang tagumatayon nga tawo amo, Oh kabay kuntani nga makakari ako sa Iya atubangan! Wala sing tion nga pagausikan; ang iya nagatagas nga unod nagapakita sang kadulontan. Nagpakiluoy sia sa iya mga abyan nga pagdalhon sia sa iya higdaan sa kay Jesus, kag sing malipayon gintinguhaan nila ini. Apang tama kagutok sang kadam-[351] an nga nagtilipon sa balay sa diin yara ang Man- lulowas, sa bagay

nga indi gid mahimo sa masakit nga tawo kag sa iya mga abyan ang pagpalapit sa Iya, ukon makaiping agod sarang makabati sang Iya tingog.

Si Jesus nagapanudlo sa balay ni Pedro. Suno sa ila pamatasan ang Iya mga gintuton-an naglingkod sing malapit sa Iya, kag "may mga Fariseo kag mga manunodlo sang kasugoan nga nagalingkod didto, nga nagikan sa tagsa ka minoro sang Galilea kag Judea kag Jerusalem." Ini sila nagkari subong nga mga maninilag, sa pagpangita sing ikasumbong batok kay Jesus. Walay labot sining mga opisyal yara ang nagasalakot nga mga kadam-an, ang may handom, ang may pagtahod, ang osioso, kag ang dimatinuohon. Naglainlain nga katawohan kag ang tanan nga sari sang katilingban ginatiglawas. "Kag ang gahom sang Ginuo yara sa Iya sa pagpang-ayo." Ang Espiritu sang kabuhi naghulon sa ibabaw sang katilingban, apang ang mga Fariseo kag ang mga manunodlo sang kasugoan wala makahangop nga yara ini. Wala sila nagabatyag sang pagkinahanglan sini, kag ang pag-ayo wala pagbuhata para sa ila. "Ang mga gutom ginbusog Niya sing maayo nga mga butang, kag ang mga manggaranon ginpahalin Niya nga walay dala." Lucas 1:53.

Sa liwat kag liwat ang mga manogyayong sa paralitiko nagtinguha sa pagpanigal-ot sa tunga sang kadam-an, apang indi sila makalusot. Ang masakit nga tawo naghulonghulong palibot niya sa dimaasoy nga pagantos. Sang tama na kalapit ang ginahandom nga tabang, paano bala ang pagkasarang niya sa pagbiya sang paglaom? Sa iya pangabay ang iya mga abyan nagdala sa iya sa atop sang balay kag, sang nakakas ang atop, gintunton sia nayon sa tiilan ni Jesus. Ang hambal naguntat. Ang Manlulowas nagtangla sa masubo nga mga nawong kag nakita niya ang mga mata nga nagatulok sa Iya. Nahangpan Niya ang kahimtangan; ginbutong Niya pakadto sa Iya kaugalingon inang pinalibog kag nagaduhadoha nga espiritu. [352] Samtang ang paralitiko didto pa sa puloy-an, ang Manlulowas nakatalupangod na sang iya kaisipan. Sang paghinulsol niya sang iya mga sala, kag nagtuo sa gahom ni Jesus sa pag-ayo sa iya, ang mga kaluoy nga nagahatag sing kabuhi sang Manlulowas sing una nagpakamaayo sang iya nagahandom nga tagipusoon. Ginbantayan ni Jesus ang nahauna nga pag-ulhot sang pagtuo nga nagatuo Sia amo lamang ang manogbulig sang makasasala, kag nakita Niya ini

nga nagtubo sing mabakod sa tagsa ka pagtinguha sa pagpalapit sa atubangan Niya.

Karon, sa mga pulong kaangay sang musika sa idulongog sang masakit, ang Manlulowas nagsiling, "Anak Ko, ginapatawad ang imo mga sala."

Ang lulan sang walay paglaom nagtaliwan gikan sa kalag sang masakiton nga tawo; ang paghidaet sang pagpatawad nagpahuway sa iya espiritu, kag nagaiwag sa iya nawong. Ang lawasnon nga sakit nagtaliwan, kag ang iya bug-os nga kalag nagbalhin. Ang walay masarangan nga paralitiko gin-ayo! ang makasasala ginpatawad!

Sa yano nga pagtuo ginbaton niya ang mga pulong ni Jesus subong pagpakamaayo sang bag-ong kabuhi. Wala na sia sing ginpangayo pa, kundi naghipos sa malipayon nga paghigda nga tama ka malipayon. Ang kapawa sang langit nag-iwag sa iya nawong, kag ang mga tawo nagatulok nga naurongan.

Ang mga rabbi naghulat nga may paglangkag sa pagtan-aw kon ano bala ang pagbuhaton ni Kristo sa sini nga kahimtangan. Nadumdoman nila kon daw ano ang pagpakiluoy sang mga tawo sa ila agod pagbuligan, kag gindumilian nila sia sang paglaom ukon sang kaawa. Sa indi sila maayawi sini, ginpahayag nila nga nagaantos sia sang pagpakamalaot sang Dios tungod sang iya mga sala. Ini nga mga butang sing lab-as nagbalik sa ila painoino sang nakita nila ang tawo nga masakit sa atubangan nila. Ginpanilagan nila ang [353] kabalaka sang tanan nga nagatulok sang talan-awon, kag ginbatyag nila ang dako nga kahadlok basi madula nila ang ila kaugalingon nga inpluensia sa mga tawo.

Ining mga dungganon wala sing ginhambal ang isa sa isa, kundi nagtulokay sila sa nawong kag nabasa nila sa nawong sang isa kag isa ang amo man nga panghunahona nga ang isa ka butang dapat buhaton sa pagpugong sang taob sang balatyagon. Ginhambal ni Jesus nga ang mga sala sang paralitiko ginpatawad. Ginpamatian sang mga Fariseo ining mga pulong subong pasipala, kag naghunahona sila nga ini sarang nila mapahayag subong isa ka sala nga takos sa kamatayon. Nagsiling sila sa ila tagipusoon: "Nagapasipala Sia! Sin-o bala ang makapatawad, sang mga sala kundi ang Dios lamang?" Marcos 2:7.

Sang ginpadulot Niya ang Iya pagtulok sa ila, nangupos sila kag nag-isol, kag si Jesus nagsiling, "Ngaa bala nagahunahona kamo

sing malaot sa inyo mga tagipusoon? Kay ano bala ang mahapos pa, ang pagsiling, Pinatawad ang imo mga sala; ukon ang pagsiling, Tindog kag maglakat? Apang agod nga inyo mahibaloan nga ang Anak sang tawo may pagbulot-an sa duta sa pagpatawad sang mga sala," nagsiling Sia sa paralitiko, "Tindog ka, kag dalha ang imo higdaan kag magkadto sa imo balay."

Niyan sia nga gindala sa yayungan sa kay Jesus nagtindog sa iya mga tiil sing maabtik kag sa kusog sang pagkapamatan-on. Ang dugo nga nagahatag sing kabuhi nagailig sa iya mga kaugatan. Ang tagsa ka organo sang iya lawas sa hinali nag-aktibo. Ang pagpakamaayo sang maayong panlawas nagtal-os sa kaluyahon nga malapit mamatay. "Kag nagtindog sia, kag sa gilayon nagdala sang higdaan kag naghalin sa atubangan sang tanan; sa bagay nga sila tanan naurongan kag naghimaya sa Dios, nga nagasiling, Wala pa gid kita makakita sang kaangay sini!"

Oh, makatilingala nga gugma ni Kristo, nga nagduko sa pag- [354]
ayo sang makasasala kag sang nagaantos! Ang pagkadiosnon nagakasakit kag naga-ayo sang balatian sang nagaantos nga tawhanon! Oh, makatilingala nga gahom nga ginpakita sa sini nga bagay sa mga anak sang mga tawo! Sin-o bala ang sarang makapangduhadoha sang balita sang kaluwasan? Sin-o bala ang magatampalas sang mga kaluoy sang isa ka maloloy-on nga Manunobos?

Wala sing liwan nga gahom nga manogtuga ang makaayo sinang nagakadunot nga lawas. Ang amo man nga tingog nga naghambal sang kabuhi sa tawo nga gintuga gikan sa yab-ok sang duta, naghambal sang kabuhi sa tagumatayon nga paralitiko. Kag ang amo man nga gahom nga naghatag sing kabuhi sa lawas, nagbag-o liwan sang tagipusoon. Sia nga sang pagtuga "nagpamulong. . . kag nahimo," Sia nga "nagsugo. . . kag ini naglig-on" (Sal. 33:9), naghambal sang kabuhi sa kalag nga patay sa paglapas kag sa mga sala. Ang pag-ayo sang lawas amo ang kapahayagan sang gahom nga nagbag-o sang tagipusoon. Ginsugo ni Kristo ang paralitiko sa pagtindog kag paglakat, "agod nga inyo mahibaloan," ang siling Niya, "nga ang Anak sang tawo may pagbulotan sa duta sa pagpatawad sang mga sala."

Sa kay Kristo nakakita ang paralitiko sing pag-ayo sa kalag kag sa lawas. Ang espirituhanon nga pag-ayo ginsundan sang lawasnon nga pag-ayo. Ini nga leksyon indi dapat pagligaran. May yara nga

linibo karon nga adlaw nga nagaantos sang lawasnon nga balatian, nga kaangay sang paralitiko, nagahandom sang balita, "Ginpatawad ang imo mga sala." Ang lulan sang sala upod sang iya walay kalinongan kag walay kabulosgan nga handom, amo ang sadsaran sang ila mga balatian. Indi sila sarang makakita sing tabang tubtob magkari sila sa Manogbulong sang kalag. Ang paghidaet nga Sia lamang ang [355] makahatag, magatil-og sing kusog sa painoino kag sing maayong panlawas.

Si Jesus nagkari sa "paglaglag sang mga binuhatan sang yawa." "Sa Iya yara ang kabuhi," kag nagsiling Sia, "Ako nagkari agod nga may kabuhi sila, kag may kabugana sini." Sia ang "manoghatag sing kabuhi." I Juan 3:8; Juan 1:4; 10:10; 1 Cor. 15:45. Kag sa gihapon may gahom Sia nga nagahatag sing kabuhi subong sang sa yari Sia sa duta nga nag-ayo sang masakit, kag naghambal sing kapatawaran sa makasasala. Sia "nagapatawad sang tanan mo nga kalautan." Sia "nagaayo sang tanan mo nga balatian." Sal. 103:3.

Ang patubas sa mga tawo sang pag-ayo sang paralitiko amo nga ang langit daw nabuksan, kag ang kahimayaan sang labi pa kaayo nga kalibutan ginpahayag. Samtang nagaligad ang tawo nga ginpaayo sa tunga sang kadam-an, nga nagapakamaayo sa Dios sa tagsa ka tikang, kag nagdala sang iya lulan nga daw kamag-an kaangay sang balahibo, ang mga tawo nagahawa sa pagpaagi sa iya, kag sa katingala nagatulok sa iya nga nagasilingay sing mahinay, "Nakakita kita sing katingalahan nga mga butang karon."

Ang mga Fariseo indi makahambal nga naurongan kag ginlandas sing dako. Nakita nila nga diri wala sing kahigayunan ang ila kahisa sa pagpainit sa kadaman. Ang makatilingala nga binuhatan nga nahimo sa tawo nga ila gintugyan sa kasingkal sang Dios nakatandog sing dako sa mga tawo sa bagay nga ang mga rabbi sa isa ka tion ginkalimutan. Nakita nila nga si Kristo may gahom nga ila ginapatungod sa Dios lamang; apang ang maugdang nga pagkadungganon sang Iya paggawi nagasumpong sing maathag sa ila kaugalingon nga paggawi nga bukaras. Wala sila sing naaputan kag nahuyan, nga ginakilala nila, apang wala nagatuad, ang pagtambong sang isa ka dako nga Persona. Sa nagalabi kabakod ang kapahayagan nga si [356] Jesus may gahom sa duta sa pagpatawad sang mga sala, nagalabi man kalig-on ang ila pagpalipod sa pagkadimatinuohon. Kutob sa puloyan ni Pedro sa diin nakita nila ang pag-ayo sa paralitiko bangod

sa Iya pulong, naglakat sila sa pagtukib sang bag-o nga pahito sa pagpahipos sa Anak sang Dios.

Ang balatian lawasnon, bisan daw ano ka maligno kag kalantom, gin-ayo sang gahom ni Kristo; apang ang balatian sang kalag nagadulot sing labi pa kalig-on sa sadtong nagatakop sang ila mata batok sa kapawa. Ang aro kag ang pagpalamatay sang lawas indi kahadlukan sing labi sang sa pagkasalimpapaw kag pagkadimatinuohon.

Sa puloy-an sang gin-ayo nga paralitiko may dako nga kinasadya sang pagpauli niya sa iya panimalay, nga nagadala sang higdaan nga ginlulanan sa iya sa wala pa lamang madugay. Nagtilipon sila palibot nga may luha sang kalipay, nga halos makapati sang ila ginatanaw. Nagtindog sia sa himpit nga kusog sang pagkapamatan-on. Inang mga butkon nga ila nakita nga patay maabtik karon sa pagtuman sang iya kabubot-on. Ang unod nga sadto lupyak kag malupsi karon lab-as kag mapulapula. Nagalakat sia sing mabakod kag sa hilway nga tikang. Ang kalipay kag ang paglaom makita sa tagsa sa hagyon sang iya dagway; kag ang kaputli kag paghidaet nagtal-os sang agi sang sala kag pag-antos. Ang malipayon nga pagpasalamat nagasaka gikan sina nga puloy-an, kag ang Dios ginahimaya bangod sa Iya Anak, nga naghatag sing paglaom sa walay paglaom, kag sing kusog sa maluya. Ini nga tawo kag ang iya panimalay handa sa paghatag sang ila kabuhi sa kay Jesus. Wala sing pangduhadoha ang nagpadulom sang ila pagtuo, wala sing pagkadimatinuohon ang nagdagta sang ila katutom sa Iya, Sia nga nagdala sang kapawa sa ila madulom nga puloy-an.

[357]

Kapitulo 28—Levi-Mateo

SA MGA opisyal nga Romanhon sa Palestina, wala sing ginadumtan sing labi kundi ang mga manogsukot sang buhis. Ang buhis nga ginasukot sang dumoluong nga gahom nagapaakig sing dayon sa mga Judio, tungod nga nagapadumdom ini nga ang ila pagkakinaugalingon nagtaliwan na. Kag ang mga manogsukot indi lamang galamiton sang pagpigos nga Romanhon; mga manoglupig sila, nga nagapamanggad sang ila kaugalingon sa kagastohanan sang mga tawo. Ang isa ka Judio nga magbaton sini nga bulohaton sa kamot sang mga Romanhon ginakabig subong manogluib sang kadungganan sang iya banwa. Ginatamay sia subong isa ka manoglapas, kag ginaisip upod sang labing mahigko sa katilingban.

Sa sini nga sari yara si Mateo, nga, sa tapos sang apat ka gintuton-an sa Genesaret, amo ang madason nga gintawag sa bulohaton ni Kristo. Ang mga Fariseo naghukom kay Mateo suno sa iya palangakuan, apang nakita ni Jesus sa sini nga tawo ang isa ka tagipusoon nga bukas sa pagbaton sang kamatuoran. Nagpamati si Mateo sang pagtulon-an sang Manlulowas. Sa ginpahayag sang manogpatalupangod nga Espiritu sang Dios ang iya pagkamalauton, ginhandom niya ang pagpangita sing bulig gikan sa kay Kristo; apang naanad
[358] sia sang pagkaiyaiya sang mga rabbi, kag wala maghunahona nga
[359] ining Dako nga Manunodlo magtalupangod sa iya.

Sa nagalingkod ang manogsukot sang buhis sang isa ka adlaw sa iya takilya, nakita niya si Jesus nga nagapakara. Dako ang iya katingala sa pagpamati sang mga pulong nga ginhambal sa iya, "Sunod ka sa Akon."

Si Mateo "nagtindog. . . kag nagsunod sa Iya." Wala sing pagpangduhadoha, wala magpamangkot, wala maghunahona sang maayo nga negosyo nga pagaibaylo sa kaimulon kag kaiwatan. Tuman na sa iya nga manginkaupod kay Jesus, agod makapamati sa Iya mga pulong, kag makahiusa upod Niya sa Iya bulohaton.

Amo man ini sa mga gintuton-an nga gintawag sing una. Sang ginsugo ni Jesus si Pedro kag ang iya mga kaupdanan sa pagsunod

sa Iya, gilayon ginbayaan nila ang ila sakayan kag sapyaw. Ang iban sining mga gintuton-an may mga abyan nga salakdagon; apang sang pagkabaton nila sang pangagda sang Manlulowas, wala sila magduhadoha, kag nagpamangkot, Paano ang pagkabuhi ko, kag pagsakdag ko sang akon panimalay? Nagtuman sila sa panawag; kag sang ulihi ginpamangkot sila ni Jesus, "Sang ginpadala Ko kamo nga walay puyopuyo ukon balalonan ukon sandalias, nakulangan bala kamo sing bisan anong butang? Nagsabat sila, Wala." Lucas 22:35.

Sa kay Mateo sa iya manggad, kag sa kay Andres kag kay Pedro sa ila kaimulon, ang amo man nga pagtilaw ginadala; ang amo man nga pagtugyan ginabuhat sang tagsatagsa. Sa tion sang pagkamadinalag-on, kon ang sapyaw puno sang isda kag ang balatyagon sang daan nga kabuhi labi kabaskog, si Jesus nagsugo sa mga gintuton-an sa dagat sa pagbiya sang tanan para sa bulo-haton sang maayong balita. Gani ang tagsa ka kalag ginatilawan kon bala ang handom sa umalagi nga pagkabutang ukon sa pagpakighiambit kay Kristo amo ang labing mabaskog.

Ang palatukoran matul-id sa walay langan. Wala sing tawo ang [360] sarang makamadinalag-on sa bulohaton sang Dios luwas kon ang iya bug-os nga tagipusoon yara sa bulohaton kag ginaisip niya ang tanan nga butang subong sagbot tungod sang maayo nga pagpakilala kay Kristo. Wala sing tawo nga may ginahawiran ang sarang makagintuton-an ni Kristo, ukon makamasigkamanogpangabudlay Niya. Kon ang mga tawo nagapakamahal sang dako nga kaluwasan, ang pag-antos sang kaugalingon nga makita sa kabuhi ni Kristo makita man sa ila. Bisan diin Sia magatuytoy, sing malipayon magasunod sila.

Ang pagtawag kay Mateo nga mangin-isa ka gintuton-an ni Kristo nagtuga sang dako nga kaakig. Sa isa ka manunodlo sang pagtoluohan nga magpili sang isa ka manogsukot sang buhis subong isa ka alagad amo ang isa ka kasandaran batok sa pamatasan nga balaan, sosyal kag nasyonal. Bangod sa paggamit sang pamatok sang mga tawo ang mga Fariseo naglaom sa pagpaliso sang ilig sang popular nga balatyagon batok kay Jesus.

Sa tunga sang mga manogsukot sang buhis ang lapnag nga kabalaka gintuga. Ang ila tagipusoon ginguyod pakadto sa diosnon nga Manunodlo. Sa kalipay sang iya bag-ong pagkagintuton-an,

si Mateo naghandom sa pagdala sang iya una nga mga kaupdanan sa kay Jesus. Tungod sini naghiwat sia sing sinalusalo sa iya kaugalingon nga puloy-an, kag tawgon ang iya mga himata kag mga abyan. Indi lamang ginlakip ang mga manogsukot sang buhis, kundi madamo nga ang ila dungog ginaduhadohaan, kag ginadilian sang ila labi katul-id nga kaingod.

Ang sinalusalo ginhiwat sa kadungganan ni Jesus, kag wala Sia magduhadoha sa pagbaton sang inbitasyon. Nahibaloan Niya sing maayo nga ini magapasandad sa mga Fariseo, kag magapalain ini sa Iya sa mata sang mga tawo. Apang wala sing butang nahanungod [361] sang pagsulondan ang sarang makainpluensia sang Iya paghulag. Sa iya ang guwa nga dagway wala sing ano man. Ang nagatandog sa Iya tagipusoon amo ang isa ka kalag nga ginauhaw sang tubig sang kabuhi.

Si Jesus naglingkod sa latok sang mga manogsukot sang buhis subong pinasidunggan nga bisita, bangod sang Iya kaawa kag kalulo sang pagtilingob, ginakilala Niya ang dungog sang tawhanon; kag ang mga tawo naghandom nga mangintakos sang Iya pagsalig. Sa ila ginauhaw nga tagipusoon ang Iya mga pulong may bulahan kag manoghatag sing kabuhi nga gahom. Ang bag-o nga mga balatyagon ginpukaw, kag ang kahigayunan sang isa ka bag-o nga kabuhi ginbuksan sa sining sinikway nga katilingban.

Sa katilingban kaangay sini, indi diutay ang natandog sang pagtulon-an sang Manlulowas nga wala magkilala sa Iya tubtob sa tapos sang Iya pagkayab. Sang ginpasagahay ang Espiritu Santo, kag mga tatlo kalibo ang nagliso sa isa ka adlaw, madamo sa tunga nila ang nakabati sing una anay sa latok sang mga manogsukot sang buhis, kag ang iban sini nahimo nga manogbalita sang maayong balita. Sa kay Mateo gid ang huwaran ni Jesus sa sinalusalo among isa ka dayon nga leksyon. Ang talamayon nga manogsukot sang buhis nahimo nga isa sang labi ka matugyanon nga manogwali, sa iya kaugalingon nga pag-alagad nga nagasunod sing hapiit sa tikang sang Agalon.

Sang pagkahibalo sang mga rabbi nahanungod sang pagtambong ni Jesus sa sinalusalo ni Mateo, nagkuha sila sing kahigayunan sa pagsumbong sa Iya. Apang ginpili nila ang paghikot sini paagi sa mga gintuton-an. Bangod sa pagpukaw sang ila pamatok naglaom sila sa pagpabulag sa ila gikan sa ila Agalon. Pagsulondan nila ang

pagsumbong kay Kristo sa mga gintuton-an, kag sa mga gintuton-an sa kay Kristo, nga ginatumod ang mga baslay sa diin makapilas sila sing labi. Ini amo ang paagi sa diin si Satanas nagpangabudlay kutob sang pag-untat niya sa pagkamatutom sa langit; kag ang tanan [362] nga magtinguha sa tunga sang binahinbahin kag pagsipak ginadaldal sang iya espiritu.

"Ngaa bala nagakaon ang inyo manunodlo upod sa mga manogsukot sang buhis kag mga makasasala?" ang pamangkot sang mahisa nga mga rabbi.

Wala maghulat si Jesus nga ang Iya mga gintutonan magsabat, kundi Sia gid nagsabat: "Ang mga maayo walay kinahanglan sang manogbulong, kundi ang mga nagamasakit. Lakat kag magtuon kon ano ang kahulogan sini, Buot Ko ang kaluoy, kag indi ang halad. Kay wala Ako magkari sa pagtawag sang mga matarong, kundi sang mga makasasala." Ang mga Fariseo nagasiling nga maayo sila sa espirituhanon, busa wala sila sing kinahanglan sang isa ka manogbulong, samtang ginakabig nila ang mga manogsukot sang buhis kag mga hentil subong nagakapatay sa mga balatian sang kalag. Niyan indi bala bulohaton Niya subong manogbulong, sa pagkadto sa amo gid nga sari sang mga tawo nga nagakinahanglan sang Iya bulig?

Apang wala sapayan nga ang mga Fariseo naghunahona sing tama kataas nahanungod sang ila kaugalingon, sa pagkamatuod yara sila sa labi pa kalain nga kahimtangan sang sa sadtong ila ginatamay. Ang mga manogsukot sang buhis indi salimpapaw kag may ikasangkol, kag sa sini nga bagay bukas sila sing labi sa inpluensia sang kamatuoran. Si Jesus nagsiling, "Lakat kag magtuon kon ano ang kahulogan sini, Buot Ko ang kaluoy, kag indi ang halad." Sa sini nga bagay ginpakita Niya nga samtang nagasiling sila nga ginasaysay nila ang pulong sang Dios, sing himpit wala nila mahibaloi ang iya espiritu.

Ginpahipos ang mga Fariseo sa isa ka tion, apang nagtapat sila sing labi sa ila pagpakig-away. Sang ulihi ginpangita nila ang mga gintuton-an ni Juan nga Manogbaptis kag tinguhaan agod ini sila magsumpong sa Manlulowas. Gintudlo nila nga may pagyubit ang [363] iya haloshalos nga kabuhi, ang iya yano nga pamatasan, ang iya ordinaryo nga panapton, kag nagsiling sila nga panatiko sia. Tungod nga ginbuyagyag niya ang ila pagkasalimpapaw, ginsumpong nila

ang iya mga pulong, kag nagtinguha sila sa paglabugay sa mga tawo agod ini sila magtindog batok sa iya. Ang Espiritu sang Dios nagadaldal sa tagipusoon sining mga manogyubit, sa pagpatalupangod sa ila sang sala; apang ginsikway nila ang laygay sang Dios, kag nagsiling nga si Juan may isa ka yawa.

Karon sang nagapakig-impon si Jesus sa mga tawo, nga nagakaon kag nagainom sa ila mga latok, ginsumbong nila Sia nga mahakog kag palainom. Yadtong nagasumbong sini amo gid ang nagahimo sini. Subong nga ang Dios ginapahayag sing malain kag ginasukloban ni Satanas ang iya kaugalingon nga kaugali, subong man sini ang mga manogbalita sang Ginuo ginahimutig sining malaot nga mga tawo.

Ang mga Fariseo indi buot magtalupangod nga si Jesus nagakaon upod sang mga manogsukot sang buhis kag mga makasasala agod sa pagdala sang kapawa sang langit sa sadtong nagalingkod sa kadudolman. Indi sila buot magtalupangod nga ang tagsa ka pulong gikan sa diosnon nga Manunodlo sang Dios. Nagtapat sila sa indi pagbaton sang kapawa; kag wala sapayan nga ginsumpong nila ang bulohaton sang Manogbaptis, karon handa sila sa pagpakig-abyan sa iya mga gintuton-an, nga nagalaom sa pagkuha sang ila bulig batok kay Jesus. Ginpahayag nila nga si Jesus nagapanghiwala sang mga dumaan nga mga tradisyon; kag ginpahayag nila ang ginkalainan sang maid-id nga pagkasinimbahon sang Manogbaptis sa ginbuhat ni Jesus sa pagkaon upod sa mga manogsukot sang buhis kag sang mga makasasala.

Ang mga gintuton-an ni Juan yara sa dako nga kasubo. Ini sa
[364] wala pa ang ila pagduaw kay Jesus upod sang balita ni Juan. Ang ila hinigugma nga manunodlo yara sa bilanggoan, kag gingamit nila ang ila mga adlaw sa lalaw. Kag si Jesus wala magtinguha sa pagluwas kay Juan, kag daw sa nagapakita pa gani nga wala Sia nagapati sang iya pagtulon-an. Kon si Juan ginpadala sang Dios, ngaa si Jesus kag ang Iya mga gintuton-an nagalakat sa dalan nga tama katuhay?

Ang mga gintuton-an ni Juan wala sing maathag nga paghangop sang bulohaton ni Kristo; naghunahona sila nga ayhan may sadsaran ang panumbong sang mga Fariseo. Ginabantayan nila ang madamo nga mga pagsulondan nga ginapatuman sang mga rabbi, kag nagalaom pa nga pagapakamatarungon sila bangod sa buhat

sang kasugoan. Ang pagpuasa ginabuhat sang mga Judio subong isa ka binuhatan nga may ikatakos, kag ang labing katutom sa tunga nila nagapuasa sa duha ka adlaw tagsa ka simana.

Ang mga Fariseo kag ang mga gintuton-an ni Juan nagapuasa sang pagkari sini mga naulihi sa kay Jesus sa pagpamangkot, "Ngaa bala nagapuasa sing masunson kami kag ang mga Fariseo, apang ang Imo mga gintuton-an wala nagapuasa?"

Sing malulo kaayo ginsabat sila ni Jesus. Wala Sia magtinguha sa pagtadlong sang ila sayop nga paghangop sang puasa, kundi sa pagpahamtang lamang sa ila sing matadlong nahanungod sang Iya kaugalingon nga bulohaton. Kag ginhimo Niya ini bangod sa paggamit sang amo man nga halimbawa nga gingamit sang Manogbaptis sa iya pagpamatuod sa kay Jesus. Si Juan nagsiling, "Ang nakaangkon sang nobya amo ang nobyo; ang abyan sang nobyo, nga nagatindog kag nagapamati sa iya, nagakalipay sing dako bangod sang tingog sang nobyo; busa ining kalipay ko nabug-os na." Juan 3:29. Ang mga gintuton-an ni Juan indi makalimot sining mga pulong sang ila manunodlo, kay si Jesus nagsiling, subong halimbawa, "Sarang bala makapuasa ang mga inagda sa kasal samtang [365] yara pa ang nobyo kaupod nila?"

Ang Prinsipe sang langit yara sa tunga sang Iya mga tinawo. Ang labing dako nga dulot sang Dios ginhatag sa ila. Kalipay sa mga imol; kay nagkari Sia sa paghimo sa ila nga manunobol sang Iya ginharian. Kalipay sa mga manggaranon; kay pagatudloan Niya sila kon paano ang paghiagom sang walay katubtoban nga kamanggaran. Kalipay sa mga walay alam; kay pagahimuon Niya sila nga maalam sa kaluwasan. Kalipay sa mga maalam; kay pagabuksan Niya sa ila ang labi pa kadalom nga mga tinago nga wala gid nila madahomdahom; ang mga kamatuoran nga natago kutob pa sang pagtukod sang kalibutan pagabuksan sa mga tawo paagi sa bulohaton sang Manlulowas.

Nagkalipay si Juan nga Manogbaptis sa pagtan-aw sa Manlulowas. Daw ano kamalipayon nga hitabo ang nangin iya sang mga gintuton-an nga nangin kahigayunan nila ang paglakat kag pagsugilanon sa Halangdon sang langit! Indi ini nga tion nga maglalaw kag magpuasa sila. Kinahanglan nila buksan ang ila tagipusoon sa pagbaton sang kapawa sang Iya himaya, agod mapaiwag nila ang

kapawa sa sadtong nagalingkod sa kadudolman kag sa landong sang kamatayon.

Isa sia ka laragway nga ginhuman sang mga pulong ni Kristo, apang sa tunga niya yara ang mabug-at nga landong, nga ang Iya lamang mata amo ang makakita. "Magaabot ang mga adlaw nga kuhaon sa ila ang nobyo, kag niyan magapuasa sila sa sadtong adlaw," ang siling Niya. Kon makita nila ang ila Ginuo nga gintugyan kag ginlansang, ang mga gintuton-an magahaya kag magapuasa. Sa Iya katapusan nga mga pulong sa ila sa mataas nga hulot, nagsiling Sia, "Sa diutay pa nga tion, kag indi kamo makakita sa Akon, kag liwat sa diutay pa nga tion, kag kamo makakita sa Akon. Sa [366] pagkamatuod, sa pagkamatuod, nagasiling Ako sa inyo, nga kamo magapahayag kag magapanalabiton, apang ang kalibutan magakalipay; magakasubo kamo, apang ang inyo kasubo baylohan sa kalipay." Juan 16:19, 20.

Kon magguwa Sia gikan sa lulobngan, ang ila kasubo magabaylo sa kalipay. Sa tagsa sang Iya pagkayab, manginwala Sia sa persona ukon sa lawas; apang bangod sa Mananabang manginyara pa Sia gihapon kaupod nila, kag indi nila dapat gamiton ang ila tion sa paglalaw. Ini amo ang luyag ni Satanas. Buot niya nga maghatag pagpatalupangod ang kalibutan nga gindayaan sila kag ginpasuboan; apang bangod sa pagtuo kinahanglan sila magtulok sa santuaryo sa ibabaw, sa diin si Jesus nagaalagad para sa ila; kinahanglan buksan ang ila tagipusoon sa Espiritu Santo, ang Iya tiglawas, kag magkalipay sa kapawa sang Iya pagtambong. Apang ang mga adlaw sang pagsulay kag pagtilaw magaabot, nga pagadalhon sila sa pagpakigbangig sa mga manogdumala sining kalibutan, kag sa mga pangulo sang ginharian sang kadudolman; nga sa lawas wala nagaupod si Kristo sa ila, kag indi nila mahangpan ang Mananabang, niyan, nagakaigo gid sa ila ang pagpuasa.

Ang mga Fariseo nagatinguha sa pagbayaw sang ila kaugalingon bangod sang ila maid-id nga pagbantay sang mga dagway, samtang ang ila tagipusoon napun-an sang kahisa kag kaawayon. "Yari karon," ang siling sang Kasulatan, "nagapuasa kamo tungod sa pagbanggianay kag pagsinuay kag sa pagsumbag nga may inumol sang pagkamalaot. Wala kamo nagapuasa sa sining adlaw agod nga mapabati ninyo ang inyo tingog sa hitaas. Amo bala ina ang puasa nga ginpili ko, ang adlaw nga ang tawo magpapiot sang iya

kalag? amo bala ang pagduko sang iya ulo subong sang bagaas, kag paghumlad sing panapton nga sako kag may abo sa idalom niya? Tawgon mo bala ini nga puasa, kag kalahamut-an nga adlaw sa Ginuo?" Isa. 58:4, 5.

Ang matuod nga pagpuasa indi lamang isa ka pag- alagad nga sa [367] dagway. Ang Kasulatan nagalarawan sang puasa nga ginpili sang Dios—"paghubad sang mga gapos sang pagkamalaot, ang pagpalos sang mga higot sang gota;" sa "pagkaawa sa nagutom, kag magbusog sang napiotan nga kalag." Isa. 58:6, 10. Diri ginapahayag ang amo gid nga espiritu kag kinaugali sang bulohaton ni Kristo. Ang Iya bug-os nga kabuhi among isa ka halad sang Iya kaugalingon para sa pagluwas sang kalibutan. Kon bala nagapuasa sa kamingawan sang pagsulay ukon nagakaon upod sa mga manogsukot sang buhis sa sinalusalo ni Mateo, ginahatag Niya ang Iya kabuhi sa pagtubos sang nadula. Indi sa walay pulos nga paglalaw, sa lawasnon nga pagpaubos kag sa madamo nga mga paghalad nga makita ang matuod nga espiritu sang debosyon, kundi ini ginapahayag sang pagtugyan sang kaugalingon sa kinabubot-on nga pag-alagad sa Dios kag sa tawo.

Sa pagpadayon sang Iya sabat sa mga gintuton-an ni Juan, si Jesus naghambal sing isa ka paanggiran nga nagasiling, "Walay tawo nga nagatahi sing tukap nga bag-o sa panapton nga daan na; kay kon buhaton niya ini, ang tukap nga bag-o nagabingkas sa daan." Ang balita ni Juan nga Manogbaptis ginsamayan sang tradisyon kag sang diwata. Ang pagtinguha sa pagsakot sang pagkasalimpapaw sang mga Fariseo sa debosyon ni Juan magabuhat lamang sing labi pa kaathag sang sa tunga nila.

Ang mga palatukoran sang pagtulon-an ni Kristo indi man sarang mapahiusa sa dagway pagkafariseo. Si Kristo indi dapat magtakop sang antad nga ginhimo sang mga pagtulon-an ni Juan. Pagaipaathag Niya sing labi ang pagbulagay sa tunga sang daan kag sang bag-o. Labot pa si Jesus nagpahalimbawa sini bangod sa pagsiling, "Walay tawo nga nagasulod sing alak nga bag-o sa mga panit nga daan; kay kon buhaton niya ini ang bag-ong alak magabusdik sang mga panit, kag ang alak mauyang, kag mga panit malaglag." Ang panit nga [368] sulodlan sang bag-o nga alak, sa tapos sang isa ka tion nagamala kag nagatapok, kag niyan wala na sing pulos sila nga pagsudlan liwat. Sa sining mahapos nga halimbawa si Jesus nagapahayag sang

kahimtangan sang mga pangulo nga Judio. Ang mga saserdote kag mga escriba kag mga manogdumala nagtapat sa pagpabilin sa mga seremonyas kag tradisyon. Ang ila tagipusoon naghugot kaangay sang panit nga mamala nga ginpaanggiran Niya sa ila. Samtang nagapabilin sila nga busog sa relihiyon nga makikasugoan, indi gid mahimo sa ila ang pagkamangin manogtago sang buhi nga kamatuoran gikan sa langit. Naghunahona sila nga ang ila kaugalingon nga pagkamatarong sangkol na, kag wala sila nagahandom nga ang isa ka bag-o nga butang kinahanglan dalhon sa ila pagtoluohan. Ang maayo nga kabubot-on sang Dios sa mga tawo wala nila pagbatuna subong isa ka butang , nga bulag sa ila. Ginpaangot nila ini sa ila kaugalingon nga ikatakos tungod sang ila maayong mga binuhatan. Ang pagtuo nga ginahikot sang gugma kag nagatinlo sang kalag indi makakita sing duog sa paghiusa sa pagtoluohan sang mga Fariseo, nga ginbuhat sang mga seremonyas kag sang mga sugo sang mga tawo. Ang paninguha sa pagpahiusa sang mga pagtulon-an ni Jesus sa gintukod nga pagtoluohan wala sing pulos. Ang importante nga kamatuoran sang Dios, kaangay sang pagaslom sang alak, magagisi sang daan kag gabok nga sulodlan sang tradisyon sang mga Fariseo.

Ang mga Fariseo naghunahona sa ila kaugalingon nga tama kaalam sa pagkinahanglan sang instruksyon, tama katarong sa pagkinahanglan sang kaluwasan, tama kadungganon sa pagkinahanglan sang dungog nga nagagikan kay Kristo. Nagtalikod ang Manlulowas gikan sa ila sa pagpangita sa iban nga buot magabaton sang balita gikan sa langit. Sa wala matudloi nga mga mangingisda, [369] sa manogsukot sang buhis sa tindahan, sa ba- bae sang Samaria, sa ordinaryo nga mga tawo nga nagpamati sa Iya sing malipayon, nakakita Sia sang Iya bag-o nga sulodlan para sa bag-o nga alak. Ang mga galamiton nga pagagamiton sa bulohaton sang maayong balita amo yadtong mga kalag nga sing malipayon nagabaton sang kapawa nga ginapadala sa ila sang Dios. Ini sila amo ang Iya mga galamiton sa paghatag sing pagkilala sang kamatuoran sa kalibutan. Kon bangod sa bugay ni Kristo ang Iya mga tinawo magamangin bag-o nga mga sulodlan, pagapun-an Niya sila sang bag-o nga alak.

Ang pagtulon-an ni Kristo, wala sapayan nga ginasimbolo ini sang bag-o nga alak, indi bag-o nga doktrina, kundi ang pagpahayag sadtong gintudlo kutob sa ginsugoran. Apang sa mga Fariseo ang kamatuoran sang Dios nadulaan sang iya urihinal nga kahulogan

kag kagayon. Sa ila ang pagtulon-an ni Kristo bag-o halos sa tanan nga bagay, kag wala ini pagkilalaha kag pagbatuna.

Gintudlo ni Jesus ang gahom sa butig nga pagtulon-an sa paglaglag sang pag-abiabi kag handorri sa kamatuoran. "Wala sing tawo," ang siling Niya, "nga nakainom sing laon nga alak nga nagahandom sang bag-o; kay siya nagasiling, Ang laon maayo." Ang tanan nga kamatuoran nga ginhatag sa kalibutan paagi sa mga patriarka kag manalagna nag-iwag sa bag-o nga kagayon sa mga pulong ni Kristo. Apang ang mga escriba kag mga Fariseo wala sing handom sa hamili kag bag-o nga alak. Tubtob nga nahaw-asan sang daan nga mga tradisyon, pamatasan, kag binuhatan, wala sila sing duog sa hu-nahona ukon tagipusoon para sa mga pagtulon-an ni Kristo. Nagapabilin sila sa patay nga mga dagway, kag nagtalikod gikan sa buhi nga kamatuoran kag gahom sang Dios.

Ini amo ang kabangdanan sang kalaglagan sang mga Judio, kag manginkabangdanan ini sang kalaglag sang madamo nga mga kalag sa aton kaugalingon nga adlaw. Mga linibo ang nagahimo sang amo [370] man nga sayop subong sang ginbuhat sang mga Fariseo nga ginsabdong ni Kristo sa sinalosalo ni Mateo. Sa baylo nga pagbayaan ang iban nga mga ginahuptan nga panghunahona ukon pagtalikdan ang iban nga mga diosdios nga opinyon, ang madamo nagdumili sang kamatuoran nga nagakari gikan sa Amay sang kapawa. Nagasalig sila sa kaugalingon, kag nagasandig sa ila kaugalingon nga kaalam, kag wala nila ginakilala ang ila espirituhanon nga kaimulon. Nagapadayon sila sa pagsiling nga naluwas sila sa iban nga paagi sa diin sarang sila makabuhat sang importante nga bulohaton. Sang nakita nila nga wala sing paagi sa pagsamay sang kaugalingon sa bulohaton, ginasikway nila ang kaluwasan nga ginaaman.

Subong sa mga adlaw ni Kristo, subong man sini karon; ang mga Fariseo wala makahibalo sang ila espirituhanon nga kakulangan. Sa ila nagaabot ang balita, "Kay nagsiling ka, Manggaranon ako kag nagbugana ako, kag wala nagakinahanglan sing bisan ano; kag wala makahibalo nga ikaw ang kailo, makalulooy, imol, bulag, kag hubo. Busa nagalaygay Ako sa imo sa pagbakal gikan sa Akon sing bulawan nga inulay sang kalayo, agod nga magmanggaranon ka, kag sing mga panapton nga maputi agod nga mapanaptan mo ang imo kaugalingon kag ang kahuloy-an sang imo pagkahubo indi mapadayag." Bugna 3:17, 18. Ang pagtuo kag ang gugma

amo ang bulawan nga inulay sa kalayo. Apang sa kadamuan ang bulawan naglubog, kag ang manggaranon nga bahandi nadula. Ang pagkamatarong ni Kristo sa ila among isa ka panapton nga wala magamit, isa ka tuburan nga wala matandog. Sa ila ginasiling, "Apang amo ini ang Akon pamatok sa imo, nga ginbayaan mo ang imo nahaunang gugma. Dumdoma niyan kon gikan diin ka mapukan, maghinulsol kag magbuhat sang nahaunang mga bulohaton. Kon [371] indi, makara Ako sa imo kag magakuha sang imo candelero sa iya duog, luwas kon maghinulsol ka." Bugna 2:4, 5.

"Ang mga halad sang Dios amo ang espiritu nga buong kag mahinulsolon nga tagipusoon, O Dios, dili Mo pagtamayon." Sal. 51:17. Ang tawo kinahanglan kuhaan sang kaugalingon sa wala pa sia sa himpit nga paghangop sarang makatumoluo kay Jesus. Kon pagbayaan ang kaugalingon, niyan ang Ginuo sarang makahimo sa tawo subong bag-o nga tinuga. Ang bag-o nga mga sulodlan sarang masudlan sang bag-o nga alak. Ang gugma ni Kristo magapabaskog sa tumoluo sa bag-o nga kabuhi. Sa iya nga nagatulok sa Tag-iya kag Manoghimpit sang aton pagtuo, ang karakter ni Kristo pagaipahayag.

Kapitulo 29—Ang Inogpahuway [372]

ANG INOGPAHUWAY ginpakabalaan sang pagtuga. Subong gintangdoan para sa tawo, ginsugoran sia sang "nag-ambahan sing tingob ang kabituonan sang kaagahon, kag naghinugyaw sa kalipay ang tanan nga anak sang Dios." Job 38:7. Ang paghidaet nagatabon sa kalibutan; kay ang duta nagahiusa sa langit. "Nakita sang Dios ang tagsa ka butang nga nahimo Niya, kag yari karon, tama gid kaayo." Gen. 1:31.

Tungod nga nagpahuway Sia sa adlaw nga Inogpahuway, "ang Dios nagpakamaayo sang adlaw nga ikapito kag nagpakabalaan sini"—ginpinig ini sa balaan nga kagamitan. Ginhatag Niya ini sa kay Adan subong isa ka adlaw sa pagpahuway. Ini amo ang handumanan sang bulohaton sang pagtuga, kag sa sini nga bagay amo sia ang isa ka tanda sang gahom sang Dios kag sa Iya gugma. Ang Kasulatan nagasiling, "Nahimo Niya nga dumdomon ang Iya makatilingala nga mga binuhatan." "Ang mga butang nga gintuga," nagapahayag "sang dimakita nga mga butang nahanungod sa Iya kutob sang pagtuga sang kalibutan," "ang Iya walay katapusan nga gahom kag pagkadios." Gen. 2:3; Sal. 111:4; Roma 1:20, R.V.

Ang tanan nga butang gintuga sang Anak sang Dios. "Sa ginsugoran amo ang Pulong, kag ang Pulong kaupod sa Dios. . . . Ang tanan nga butang ginhimo Niya, kag sa wala Sia walay bisan [373] ano nga nahimo sang ginhimo." Juan 1:1-3. Kag tungod nga ang Inogpahuway among isa ka handumanan sang bulohaton sa pagtuga, isa sia ka timaan sang gugma kag gahom ni Kristo.

Ang Inogpahuway nagadala sang aton panghunahona sa kinaugali, kag nagadala sa aton sa pagpakighiambit sa Manunoga. Sa ambahanon sang pispis, ang pagkinalas sang mga kahoy, kag ang musika sang dagat, sa gihapon sarang naton mabatian ang Iya tingog nga nag hambal kay Adan sa katamnan sang Eden sa kabugnaw sang kaadlawon. Kag sa ginatan-aw naton ang. Iya gahom sa kinaugali, makakita sing kalipay, kay ang pulong nga nagtuga sang tanan nga butang amo yadtong nagahambal sang kabuhi sa kalag. Sia nga

nagsugo nga "ang kapawa magsilak gikan sa kadudolman, amo ang nagsilak sa aton mga tagipusoon sa paghatag sang kapawa sang pagkilala sang himaya sang Dios sa nawong ni Kristo." 2 Cor. 4:6.

Amo ining panghunahona nga nagpukaw sang ambahanon.

> **"Kay Ikaw, O Ginuo, nagpasadya sa akon paagi**
> **sa Imo buhat;**
> **Magadaog ako sa binuhatan sang Imo mga kamot.**
> **Daw ano kadalagko sang Imo binuhatan, O Ginuo!**
> **Ang Imo mga hunahona tama kadatom!"**
>
> **Sal 92:4, 5.**

Kag ang Espiritu Santo paagi sa manalagna Isaias nagasiling: "Niyan sa kay sin-o bala ninyo ipaangay ang Dios, ukon sa ano bala nga kaangay ipaanggid ninyo sa Iya? . . . Wala bala kamo makahibalo? Wala bala kamo makabati? Wala bala masugid sa inyo kutob sa ginsugoran? Wala bala kamo makahangop kutob sa mga pagpasad sang duta? Sia amo ang nagalingkod sa ibabaw sang natipulonan sang duta, kag ang Iya mga pumoluyo subong sang mga tibakla; nga nagabitad sang mga langit subong sang kumbong. . . . [374] Sa kay sin-o bala ipa- angay ninyo Ako, agod nga mangintupong Ako sa iya? nagasiling ang Balaan. Itangla ang inyo mga mata sa hitaas kag tan-awa: sin-o bala ang nagtuga sini sa ila? Sia nga nagapaguwa sang ila kasuldadosan sa isip, gintawag Niya sila tanan sa ngalan; paagi sa kadako sang Iya gahom, kag bangod nga makusog Sia sa gahom wala sing isa nga nakulang. Ngaa bala nagasiling ka, O Jacob, kag nagapamulong, O Israel, Ang akon dalan nalipdan sa Ginuo, kag ang katarungan nga naigo sa Akon nagaligad sa akon Dios? Wala ka bala makahibalo? Wala ka bala makabati? Ang nagapadayon nga Dios amo ang Ginuo, ang Manunoga sang mga ukbong sang duta. Wala Sia ginapunaw ukon ginalapyo. . . . Sia nagahatag sing gahom sa ginapunaw, kag sa wala sing gahom nagadugang Sia sing kusog." "Dili ka mahadlok, kay Ako nagaupod sa imo, dili ka magkahangawa, kay Ako ang imo Dios; palig-unon Ko ikaw, buligan Ko ikaw, alay-ayon Ko ikaw sang tuo nga kamot sang Akon pagkamatarong." "Tulok sa Akon kag maluwas kamo, tanan nga ukbong sang duta! Kay Ako ang Dios, kag wala na gid sing iban." Ini amo ang balita nga nasulat sa kinaugali nga

nagtangdo sa Inogpahuway nga pagapanumdomon. Sang pagsugo sang Ginuo sa Israel sa pagbantay sang Inogpahuway, nagsiling Sia, "Mangintanda sila sa tunga Nakon kag ninyo, agod nga makilala ninyo nga Ako nga Ginuo amo ang inyo Dios." Isa. 40:18-20; 41:10; 45:22; Ezeq. 20:20.

Ang Inogpahuway ginlakip sa kasugoan nga ginhatag gikan sa Sinai; apang ini sadto wala pagipahibalo sing una subong isa ka adlaw sang pagpahuway. Ang katawohan nga Israel may pagkilala na sini sa wala pa sila makaabot sa Sinai. Sa ila dalanon pakadto didto, ang Inogpahuway ginabantayan na. Kon may yara nga nagapasipala sini, ang Ginuo nagasabdong sa ila, nga naga-siling, "Tubtob pa bala san-o magadumili kamo sa pagtuman sang Akon mga sugo kag Akon kasugoan?" Ex. 16:28. Ang Inogpahuway indi lamang para sa [375] Israel, kundi para sa kalibutan. Ginpahibalo ini sa tawo sa Eden, kag, kaangay sa iban nga mga tulomanon sang Dekalogo, amo sia ang indi madula nga katungdanan. Nahanungod sina nga kasugoan nga ang ikap-at nga sugo amo ang bahin, si Kristo nagasiling, "Tubtob nga magtaliwan ang langit kag duta, indi nga mas-a mapataliwan sa kasugoan bisan isa ka kudlit." Samtang ang mga langit kag duta nagapadayon, ang Inogpahuway magapadayon subong tanda sang gahom nga Manunoga. Kag kon ang Eden magapamukadkad liwat sa duta, ang balaan nga pagpahuway sang Dios pagapasidunggan sang tanan sa idalom sang adlaw. "Kutob sa isa ka Inogpahuway tubtob sa isa," ang mga pumoluyo sang ginhimaya nga bag-ong duta magakari sa "pagsimba sa atubangan Nakon, nagsiling ang Ginuo." Mat. 5:18; Isa. 66:23.

Wala sing iban nga tinukod nga gintulin sa mga Judio nga nagapapasahi sa ila sing tama gikan sa palibot nga mga pungsod sang sa Inogpahuway. Gintuyo sang Dios nga ang pagbantay sini dapat magpahain sa ila subong Iya mga manogsimba. Kinahanglan ini mangintimaan sang ila pagbulag gikan sa pagkadiwata, kag sang ila pagpakig-angot sa matuod nga Dios. Apang agod mabantayan ang Inogpahuway subong balaan, ang mga tawo kinahanglan balaan sa ila kaugalingon. Bangod sa pagtuo kinahanglan manog-umalambit sang pagkamatarong ni Kristo. Sang paghatag sang sugo sa Israel, "Panumdoma ang adlaw nga Inogpahuway sa pagpakabalaan sa iya," ang Ginuo nagsiling man sa ila "Manginbalaan kamo nga mga tawo

sa Akon." Ex. 20:8; 22:31. Sa sini lamang nga ang Inogpahuway nagapapasahi sang Israel subong mga manogsimba sang Dios.

Sang nagbulag ang mga Judio gikan sa Dios, kag wala makahimo sang pagkamatarong ni Kristo subong ila kaugalingon bangod sa pagtuo, ang Inogpahuway nadulaan sang kahulogan sa ila. Nagtin-
[376] guha si Satanas sa pag- bayaw sa iya kaugalingon kag sa pagguyod sa mga tawo malayo kay Kristo, kag nagpangabudlay sia sa paglubag sang Inogpahuway, tungod nga tanda ini sang gahom ni Kristo. Ang mga pangulo nga Judio nagtuman sang ka-bubot-on ni Satanas bangod nga ginpalibutan nila ang pagpahuway nga ang adlaw sang Dios sang mabug-at nga mga tulomanon. Sa kaadlawan ni Kristo ang Inogpahuway ginpatiko sing tama sa bagay nga ang pagbantay sini nagapakita sang karakter sang maiyaiyahon kag mapintas nga mga tawo sa baylo sang karakter sang mahigugmaon kag langitnon nga Amay. Ang mga rabbi nagapahayag sa Dios subong nga naghatag sing mga kasugoan nga indi gid sarang matuman sang mga tawo. Gintuytoyan nila ang mga tawo sa pagtulok sa Dios subong isa ka hari nga mapintas, kag sa paghunahona nga ang pagbantay sang Inogpahuway, subong nga Iya ginasugo, nagpatig-a sang tagipusoon sang mga tawo kag naghimo sa ila nga mapintas. Bulohaton ni Kristo ang pagpaathag sining sayop nga paghangop. Wala sapayan nga ang mga rabbi nagasunod sa Iya sa walay luoyluoy nga dumot, wala Sia magpakita nga nagapauyon Sia sa ila mga tulomanon, kundi sing matadlong nagpadayon sa pagbantay sang Inogpahuway suno sa kasugoan sang Dios.

Sang isa ka adlaw nga Inogpahuway, sa nagapauli ang Manlulowas kag ang Iya mga gintuton-an, nag-agi sila sa isa ka latagon sang luto na nga mga uyas. Nagpadayon si Jesus sang Iya bulohaton tubtob sa Iantang nga takna, kag samtang nagaagi sila, ang mga gintutonan nagpangutol sang mga uyas kag kaunon ang sulod sa tapos nila makisikisi sa ila kamot. Sa iban nga mga adlaw ining buhat indi paghambalon, kay ang nagaagi sa mga latagon sang uyas, sa ulobasan, sa katamnan, hilway sa pagkuha sang iya buot kaunon. Tan-awa ang Deut. 23:24, 25. Apang ang pagbuhat sini sa adlaw nga Inogpahuway ginakabig subong isa ka buhat sa paglapas. Indi
[377] lamang ang pagkuha sang mga uyas ginakabig su- bong pag-ani,
[378] kundi ang pagkisikisi sini sa kamot ginakabig subong paglinas. Sa

sini nga bagay, sa opinyon sang mga rabbi, may yara nga duha ka paglapas.

Ang mga maninilag gilayon nagsumbong kay Jesus, nga nagasiling, "Tan-awa, ngaa bala naghimo sila sang indi tugot sa adlaw nga Inogpahuway?"

Sang ginsumbong Sia tungod sang paglapas sang Inogpahuway sa Betesda, gin-apinan ni Jesus ang Iya kaugalingon bangod sa pagsiling nga Sia Anak sang Dios, kag nagpahayag nga nagapangabudlay Sia sing hiusa upod sang Amay. Karon nga ang mga gintuton-an ginsumbong, ginpahayag Niya sa Iya mga manunombong ang huwaran gikan sa Daan nga Katipan sang mga ginbuhat sa adlaw nga Inogpahuway sadtong nagaalagad sa Dios.

Ang mga pangulo nga Judio nagapabugal sa ila kaugalingon sang ila pagkilala sang mga Kasulatan, kag sa sabat sang Manlulowas may pagsabdong sang ila pagkawalay alam nahanungod sang Balaan nga mga Sinulat. "Wala gid bala ninyo mabasahi" ang siling Niya; "ang ginhimo ni David sang sia gingutom, nga nagsulod sia sa balay sang Dios, kag nagkuha kag nagkaon sang mga tinapay .... nga indi tugot nga kaunon luwas sa mga saserdote lamang?" "Kag nagsiling Sia sa ila, Ang adlaw nga Inogpahuway ginhimo tungod sa tawo, kag indi nga ang tawo tungod sa adlaw nga Inogpahuway." "Wala bala ninyo mabasahi sa kasugoan nga sa adlaw nga Inogpahuway ang mga saserdote sa templo nagapasipala sang adlaw nga Inogpahuway, kag dimalinapason sila? Ako nagasiling sa inyo, ang isa nga dako pa sa templo yari diri." "Ang Anak sang tawo Ginuo sa adlaw nga Inogpahuway." Lucas 6:3, 4; Marcos 2:27, 28; Mat. 12:5, 6.

Kon matarong sa kay David ang pagbusog sang iya kagutom bangod sa pagkaon sang tinapay nga ginpahain para sa balaan nga kagamitan, niyan matarong man sa mga gintuton-an ang pagkuha sang ila ginakinahanglan bangod sa pagpangutol sang uyas sa balaan nga mga takna sang Inogpahuway. Sa liwat, ang mga saserdote sa templo nagabuhat sang labi pa kadamo nga bulohaton sa Inogpahuway sang sa iban nga mga adlaw. Ang amo man nga pagpangabudlay sa kalibutan nga bulohaton manginkalautan; apang ang bulohaton sang mga saserdote ginabuhat para sa Dios. Nagahimo sila sadtong mga hilikuton nga nagatudlo sa manogtubos nga gahom ni Kristo, kag ang ila pagpangabudlay nagakasinanto sa katuyoan sang Inogpahuway. Apang karon si Kristo sa Iya kau- [379]

galingon nagkari. Ang mga gintuton-an, sa paghimo sang bulohaton ni Kristo, nagapakigbahin sa bulohaton sang Dios, kag inang kinahanglan sa paghimo sining bulohaton matarong ang pagbuhat sa adlaw nga Inogpahuway.

Buot magtudlo si Kristo sa Iya mga gintuton-an kag sa Iya mga kaaway nga ang bulohaton sang Dios amo ang unahon sa tanan. Ang tinutoyo sang bulohaton sang Dios sa sining kalibutan amo ang pagtubos sa tawo; busa, inang kinahanglan nga pagbuhaton sa adlaw nga Inogpahuway sa pagtapos sining bulohaton nagakasinanto sa kasugoan sang Inogpahuway. Ginpurongan ni Jesus, niyan, ang Iya pahayag bangod sa pagsiling nga Sia among "Ginuo sang Inogpahuway,"—Isa nga labaw sa tanan nga pakiana kag labaw sa tanan nga kasugoan. Ining walay katubtoban nga Hukom nagpahilway sa mga gintuton-an sang sayop, kag nagdangop sa amo gid nga mga palatukoran nga tungod sini ginsumbong sila nga ila ginlapas.

Wala pagpaligara ni Jesus ini nga butang sa wala Niya pagsabdunga ang Iya mga kaaway. Nagsiling Sia nga sa ila pagkabulag, nagsayop sila nahanungod sang tinutoyo sang Inogpahuway. Nagsiling Sia, "Kon nahibaloan ninyo kon ano ang kahulogan sini, Buot Ko ang kaluoy, kag indi ang halad, wala ninyo kuntani mapakamalaot ang mga dimahimuno sang kakulang sinang matuod nga katarong kag sang malulo nga paghigugma nga magalarawan sang matuod nga manogsimba sa Dios."

[380] Sa liwat ginsulit ni Kristo ang kamatuoran nga ang mga halad sa ila kaugalingon wala sing pulos. Mga paagi sila, kag indi katapusan. Ang tinutuyo amo ang pagtudlo sa mga tawo sa Manlulowas, kag sa pagdala sa ila sa sini nga bagay agod magkasinanto sa Dios. Ang pagalagad sa gugma amo ang ginapakamahal sang Dios. Kon ini amo ang kulang, ang sulitsulit lamang nga seremonya isa ka kasandaran sa Iya. Amo man nahanungod sa Inogpahuway. Ini gintuyo sa pagdala sa mga tawo sa pagpakig-ambit sa Dios; apang kon ang painoino ginalingaw sang makatalaka nga hilikuton, ang tinutuyo sang Inogpahuway ginasablagan. Ang pagbantay sa iya isa lamang ka pagyagota.

Sang pagsulod ni Jesus sa isa liwat ka Inogpahuway, nakita Niya ang isa ka tawo nga may itus sa kamot. Ginbantayan Sia sang mga Fariseo sa pagtan-aw kon ano bala ang Iya pagabuhaton. Nahibalo sing maayo ang Manlulowas nga sa pag-ayo kon Sabado

pagakabigon Sia nga manoglapas, apang wala Sia magduhadoha sa pagguba sang dingding sang mga tulomanon sang tradisyon nga nagakudal sang Inogpahuway. Ginsugo ni Jesus ang tawo sa pagtindog, kag niyan magpamangkot, "Tugot bala sa adlaw nga inogpahuway ang paghimo sing maayo ukon paghimo sing malain, ang pagluwas sing kabuhi ukon pagpatay?" Isa ka hulobaton sa tunga sang mga Judio nga ang indi pagbuhat sing maayo, kon may yara nga kahigayunan, amo ang paghimo sing malain; ang pagpatumbaya sa pagluwas sang kabuhi amo ang pagpatay. Sa sini nga bagay ginsugata sila ni Jesus sa Ila kaugalingon nga duta. "Apang naghipos sila. Kag sang natulok Niya sila sa palibot sing may kaakig, nga nasuboan bangod sa katig-a sang ila tagipusoon, nagsiling Sia sa tawo, Untaya ang imo kamot. Gin-untay niya ini, kag ang iya kamot naulian." Marcos 3:4, 5.

Sang ginpamangkot, "Tugot bala ang pagpang-ayo sa adlaw nga Inogpahuway?" si Jesus nagsabat, "Sin-o bala ang tawo sa inyo, [381] nga may isa ka carnero kag kon ini mahulog sa buho sa adlaw nga Inogpahuway, indi bala niya kaptan kag batakon pa gowa? Daw ano ka mahal pa ang tawo sa carnero! Busa tugot ang paghimo sing kaayuhan sa adlaw nga Inogpahuway." Mat. 12:10-12.

Ang mga maninilag wala magpangahas sa pagsabat kay Kristo sa atubangan sang kadam-an, tungod sang kahadlok basi mabudlayan sila. Nahibaloan nila nga naghambal Sia sang kamatuoran. Sa baylo nga paglapason ang ila tradisyon, ginpasulabi nila ang pagpaantos sa tawo, samtang luwason nila ang hayop tungod sang kapierdihan sa tag-iya kon pagpabayaan nila ini. Gani labi pa kadako nga paghalong ang ginpakita sa apa nga sapat sang sa tawo nga ginbuhat sa larawan sang Dios. Ini nagahalimbawa sang pagpanghikot sang tanan nga relihiyon nga butig. Ini nagagikan sa handom sang tawo sa pagbayaw sang iya kaugalingon labaw sa Dios, apang nagapatubas ini sang pagnubo sang tawo labi pa sang sa hayop. Ang tagsa ka relihiyon nga nagaaway batok sa pagbulot-an sang Dios nagakawat sa tawo sang himaya nga nanginiya sang pagpanuga, kag nga pagaibalik sa iya sa kay Kristo. Ang tagsa ka relihiyon nga butig nagatudlo sa iya mga kasakop sa pagkadimahinalungon sang tawhanon nga kinahanglanon, pag-antos, kag kinamatarong. Ang maayong balita nagapahamtang sang mataas nga bili sa tawhanon subong ginbakal sang dugo ni Kristo, kag nagatudlo ini sang malulo

nga pagtalupangod sang mga kinahanglanon kag pagkakailo sang tawo. Ang Ginuo nagasiling, "Himuon Ko nga ang tawo magahina pa sa bulawan nga bus-og, kag ang tawo sang sa ulay nga bulawan sang Ofir." Isa. 13:12.

Sang pagpamangkot ni Jesus sa mga Fariseo kon bala tugot sa Sabado nga adlaw ang pagbuhat sing kaayuhan ukon pagbuhat sing malain, pagluwas sang kabuhi ukon pagpatay, gin-atubang Niya sila upod sang ila kaugalingon nga tinutoyo nga malaot. Gin-ayam nila [382] ang Iya kabuhi sa mapait nga pagdumot, samtang Sia nagaluwas sang kabuhi kag nagadala sing kalipay sa kadam-an. Labi pa bala kaayo ang pagpilas kon Sabado subong sang ila ginabuko nga pagabuhaton, sang pag-ayo sang nagaantos subong sang Iya ginhimo? Labi pa bala katarong ang pagdalo sa tagipusoon sang handom sa pagpatay sa balaan nga adlaw sang Dios sang sa paghigugma sa tanan nga tawo, nga nagapahayag sang mga buhat sang kaluoy?

Sa pag-ayo sang itus nga kamot, si Jesus nagtagudili sang pamatasan sang mga Judio, kag pinabayaan ang ikap-at nga sugo nga magtindog subong nga ginhatag ini sang Dios. "Tugot ang paghimo sing kaayuhan sa adlaw nga Inogpahuway," ang siling Niya. Bangod sa pagsilhig sang walay kahulogan nga mga pagdumili sang mga Judio, ginpadunggan ni Kristo ang Sabado, samtang ang nagasumbong sa Iya, wala nagatahod sang balaan nga adlaw sang Dios.

Yadtong nagasiling nga si Kristo nagdula sang kasugoan nagatudlo nga ginlapas Niya ang Sabado kag ginpakamatarong ang Iya mga gintuton-an sa paghimo sing subong. Sa sini nga bagay nagakuha sila sa pagkamatuod sang amo man nga katarungan subong sang ginbuhat sang kabiloso nga mga Judio. Sa sini ginasumpong nila ang pamatuod ni Kristo gid nga nagsiling, "Ako nagbantay sang mga sugo sang Akon Amay kag nagapabilin Ako sa Iya gugma." Juan 15:10. Ang Manlulowas ukon ang Iya mga gintuton-an wala maglapas sang kasugoan sang Sabado. Si Kristo amo ang buhi nga tiglawas sang kasugoan. Wala sing paglapas sang iya balaan nga mga tulomanon ang makita sa Iya kabuhi. Sa nagatulok sa isa ka pungsod sang mga saksi nga nagapangita sing kahigayunan sa pagtagudili sa Iya, sarang Sia makasiling nga indi mahangkat, "Sin-o bala sa inyo ang makapamatuod nga Ako makasasala?" Juan 8:46.

[383] Wala magkari ang Manlulowas sa pagpahigad sad- tong ginhambal sang mga patriarka kag mga manalagna; kay Sia gid amo ang

naghambal paagi sa sining tiglawas nga mga tawo. Ang tanan nga kamatuoran sang pulong sang Dios naggikan sa Iya. Apang ining mahal nga mga bahandi ginpahamtang sa butig nga pagpahayag. Ang ila hamili nga kapawa ginhimo agod sa pag-alagad sa sayop. Buot sang Dios nga pagakuhaon sila gikan sa ila sayop nga pagpahayag kag ital-os sa balayan sang kamatuoran. Ini nga bulohaton sarang lamang mahimo sang diosnon nga kamot. Bangod sa pagpaangot sa sayop, ang kamatuoran nagaalagad sa bulohaton sang kaaway sang Dios kag sang tawo. Nagkari si Kristo sa pagbutang sini sa duog sa diin magahimaya sia sa Dios, kag magahikot sang kaluwasan sang tawo.

"Ang adlaw nga Inogpahuway ginhimo para sa tawo, kag indi ang tawo sa adlaw nga Inogpahuway," ang siling ni Jesus. Ang mga palatukoran nga gintukod sang Dios may kaayuhan sa mga tawo. "Ang tanan nga butang tungod sa inyo." "Bisan si Pablo ukon si Apolos ukon si Cefas ukon ang kalibutan ukon kabuhi ukon kamatayon ukon ang sa karon ukon ang sa palaabuton, ang tanan inyo; kag iya kamo ni Kristo; kag si Kristo iya sang Dios." 2 Cor. 4:15; 1 Cor. 3:22, 23. Ang kasugoan sang Napulo ka Sugo, nga ang Sabado bahin, ginhatag sang Dios sa Iya mga tinawo subong isa ka pagpakamaayo. "Kag nagasugo sa aton ang Ginuo," ang siling ni Moises, "sa paghimo sini tanan nga palatukoran, sa pagkahadlok sa Ginuo nga aton Dios, tungod sa aton kaayuhan sa gihapon, agod nga matipigan Niya kita nga buhi, subong sang sa sining adlaw." Deut. 6:24. Kag paagi sa manogsalmo ang balita ginhatag sa Israel, "Alagda ang Ginuo nga may kasadya! Magkara sa Iya atubangan nga may pag-amba! Kilalaha ninyo nga ang Ginuo Dios Sia! Sia ang naghimo sa aton, kag Iya kita; kita Iya katawhan, kag mga carnero sang Iya halalban. Magsulod sa Iya mga gawang nga may pagpasalamat, kag sa Iya mga luwang nga may pagdayaw." Sal. [384] 100:2-4. Kag ang tanan nga nagabantay sang "Inogpahuway gikan sa pagpasipala sini," ang siling sang Ginuo, "bisan sila dalhon Ko sa Akon balaan nga bukid, kag lipayon sila sa Akon balay sang pangamuyo." Isa. 56:6, 7.

"Kay ang Anak sang tawo Ginuo sa adlaw nga Inogpahuway." Ini nga mga pulong puno sing instruksyon kag paglipay. Tungod nga ang Sabado ginbuhat para sa tawo, adlaw sia sang Ginuo. Iya ini ni Kristo. Kay "ang tanan nga butang ginhimo Niya; kag sa wala Sia

wala sing nahimo sang ginhimo." Juan 1:3. Tungod nga ginbuhat Niya ang tanan nga butang, ginbuhat Niya ang Sabado. Ginpahain Niya ini subong handumanan sang binuhatan sang pagpanuga. Nagatudlo ini sa Iya subong Manunoga kag Manogpabalaan. Nagapahayag ini nga Sia nga nagtuga sang tanan nga butang sa langit kag sa duta, kag tungod sa Iya ang tanan nga butang nanginamo, amo ang ulo sang iglesia, kag bangod sa Iya gahom ginapasaguli kita sa Dios. Sa paghambal nahanungod sa Israel, nagsiling Sia, "Ginhatag Ko man sa ila ang Akon mga inogpahuway, nga mangintanda sa tunga Nakon kag nila, agod nga makilala nila nga Ako nga Ginuo nagpakabalaan sa ila,"—nagbuhat sa ila nga balaan. Ezeq. 20:12. Niyan ang Sabado tanda sang gahom ni Kristo sa pagbuhat sa aton nga balaan. Kag ginahatag sa tanan yadtong ginapakabalaan ni Kristo. Subong tan-da sang Iya manogpabalaan nga gahom, ang Sabado ginahatag sa tanan nga bangod kay Kristo manginbahin sang Israel sang Dios.

Ang Ginuo nagasiling, "Kon ipalikaw mo ang imo tiil sa Inogpahuway, gikan sa paghimo sang nahamutan mo sa Akon balaan nga adlaw, kag tawgon nga kalipay ang Inogpahuway kag dungganon ang balaan nga adlaw sang Ginuo; . . . niyan magakalipay ka sa Ginuo," Isa. 58:13, 14. Sa tanan nga nagabaton sang Sabado subong [385] isa ka tanda sang manogtuga kag manogtubos nga gahom ni Kristo, ini mangin-isa ka kalipay. Sa nakita nila si Kristo sa iya, nagakalipay sila sa ila kaugalingon sa Iya. Ang Sabado nagatudlo sa ila sa mga binuhatan sang pagpanuga subong isa ka pamatuod sang Iya gamhanan nga gahom sa pagtubos. Samtang nagapadumdom sang nadula nga paghidaet sang Eden, nagasugid sia sang paghidaet nga ginabalik paagi sa Manlulowas. Ang tagsa ka butang sa nagasulit sang Iya pangagda, "Kari sa Akon, tanan kamo nga ginabudlayan kag ginabug-atan, kag papahuwayon Ko kamo." Mat. 11:28.

Kapitulo 30—"Nagtangdo Sia Sing Napulog Duha" [386]

"KAG nagtaklad Sia sa mga bakulod, kag nagtawag sa Iya sang mga nahamut-an Niya; kag nagpalapit sila sa iya. Kag nagtangdo Sia sing napulog duha, nga Iya man ginhinganlan mga pinadala, agod nga magpakig-upod sila sa Iya, kag nga mapadala Niya sila sa pagwali."

Didto sa mahandong nga mga kahoy sa luyo sang bukid, kag malayolayo sa Dagat sang Galilea, ang napulogduha gintawag sa pagkapinadala, kag ang Wali sa Bukid ginhatag. Ang mga latagon kag mga bakulod among naluyagan nga mga duog ni Jesus, kag madamo sang Iya wali ginhatag sa idalom sang bukas nga langit, sa baylo sa sulod sang templo ukon sinagoga. Wala sing sinagoga ang sarang makapasulod sang kadam-an nga nagasulonod sa Iya, apang indi lamang ini amo ang kabangdanan nga ginpili Niya ang mga latagon kag mga kakahuyan. Ginahigugma ni Jesus ang mga talan-awon sang mga kinaugali. Sa Iya ang tagsa ka duog nga malinong among isa ka templo nga balaan.

Didto sa idalom sang mga kahoy sa Eden amo ang ginpili sang nahauna nga mga pumoluyo sang duta nga ila santuaryo. Didto si Kristo nagpakighambal sa amay sang katawohan. Sang gintabog gikan sa Paraiso, ang aton nahaunang mga ginikanan sa gihapon nagasimba sa mga latagon kag sa mga kakahuyan, kag didto si [387] Kristo nagapakigkita sa ila upod sang maayong balita sang Iya bugay. Si Kristo amo ang nagpakighambal kay Abraham sa idalom sang terebinto sa Mamre; sa kay Isaak samtang nagkadto ini sa mga latagon sa pagpangamuyo sa udtong adlaw; sa kay Jacob sa luyo sang bakulod sa Betel; sa kay Moises sa tunga sang mga bukid sang Midian; kag sa pamatan-on nga si David samtang nagabantay ini sang iya mga panong. Amo ang sugo ni Kristo nga sa napuloglima ka siglo ang mga Hebreohanon nagbiya sang ila puloy-an sa isa ka simana tagsa ka tuig, kag nagpuyo sa mga payag-payag nga nahimo sa mga sanga nga malagtom sang "mga kahoy nga maayo, mga

paklang, kag mga sanga sang mga kahoy nga madabong kag sang mga sauce sang sapa." Lev. 23:40.

Sa paghanas sang Iya mga gintuton-an, ginpili ni Jesus ang pagguwa gikan sa kagamo sang banwa pakadto sa malinong nga latagon kag mga bakulod, kay ini nagakasinanto sing labi sa mga leksyon sang pagpailob sang kaugalingon nga Iya buot itudlo sa ila. Kag sa sulod sang panahon sang Iya bulohaton ginahigugma Niya ang pagtipon sa mga tawo palibot Niya sa idalom sang asol nga langit, sa hilamon sa luyo sang bakulod, ukon sa ubay sang dalay-ahan sa luyo sang linaw. Diri, sa nalibutan sang mga tinuga nga Iya ginbuhat, sarang Sia makapaliso sang hunahona sang Iya mga manogpalamati gikan sa artipisyal pakadto sa natural. Sa pagtubo sang kinaugali ginapahayag ang mga palatukoran sang Iya ginharian. Samtang ang mga tawo nagabayaw sang ila mata sa mga bakulod sang Dios, kag makita nila ang makatilingala nga mga binuhatan sang Iya kamot, sarang sila makatuon sang mga leksyon sang diosnon nga kamatuoran. Ang pagtulon-an ni Kristo pagaisulit sa ila paagi sa mga butang sang kinaugali. Gani amo man ini sa tanan nga magalakat sa mga palangumhan upod ni Kristo sa ila tagipusoon. Magabatyag sila nga [388] ginalibu- tan sang isa ka balaan nga inpluensia. Ang mga butang sang kinaugali nagalakip sang mga palaanggiran sang aton Ginuo, kag nagasulit sang Iya mga laygay. Bangod sa pagpakig-ambit sang Dios sa kinaugali, ang hunahona ginabayaw, kag ang tagipusoon makakita sing pahuway.

Ang nahauna nga tikang pagahimuon karon sa pagorganisar sang iglesia nga sa tapos sang pagkayab ni Kristo, mangintiglawas Niya sa duta. Wala sing mahal nga santuaryo ang pagagamiton nila, kundi ang Manlulowas nagdala sa ila sa duog nga ginahigugma Niya, kag sa iya hunahona ang balaan nga eksperiensia sina nga adlaw ginpaangot sing dayon sa katahum sang bukid kag nalupyakan kag sang dagat.

Gintawag ni Jesus ang Iya mga gintuton-an agod ipadala Niya sila subong Iya mga saksi, sa pagpahayag sa kalibutan sang ila nakita kag nabatian nahanungod sa Iya. Ang ila bulohaton amo ang labing importante sa diin gintawag ang tawhanon nga mga tinuga. kag ikaduha lamang sadtong iya ni Kristo gid. Kinahanglan sila manogpangabudlay upod sang Dios sa pagluwas sang kalibutan. Subong nga sa Daan nga Katipan ang napulogduha ka patriarka nagatindog

subong tiglawas sang Israel, subong man sini, ang napulog duha ka pinadala kinahanglan magtindog subong tiglawas sang maayong balita nga iglesia.

Nahibaloan sang Manlulowas ang karakter sang mga tawo nga Iya ginpili; ang tanan nila nga kaluyahon kag mga sayop nabuksan sa atubangan Niya; nahibaloan Niya ang mga katalagman nga ila dapat pagaagihan, ang salabton nga natungtong sa ila, kag ang Iya tagipusoon nagakaawa sa sining mga pinili. Isahanon sa bukid malapit sa Dagat sang Galilea ginagamit Niya ang bug-os nga gab-i sa pagpangamuyo tungod sa ila, samtang nagakatulog sila sa kunsaran sang bukid. Sang pagbanag- banag sang kaagahon gintawag [389] Niya sila tungod nga may importante Sia nga ihambal sa ila.

Ining mga gintuton-an konkaisa nanginkabulig ni Jesus sa aktibo nga pagpangabudlay. Si Juan kag si Santiago, si Andres kag si Pedro, upod ni Felipe, ni Natanael kag ni Mateo, nagpakig-angot sing hapiit sa Iya sing labi sa iban, kag nakasaksi sang madamo Niya nga mga kalatingalahan. Si Pedro, si Santiago kag si Juan amo gid ang labi kalapit sa Iya. Sa walay langan daw nanginkaupod nila Sia, nga nagasaksi sang Iya mga kalatingalahan kag nagapamati sang Iya mga pulong. Si Juan naglabi pa gid kahapiit sa kay Jesus sa bagay nga ginakilala sia subong isa nga ginahigugma ni Jesus. Ginahigugma sila tanan ni Jesus, apang si Juan may labi kamabinatunon nga espiritu. Lanubo sia sang sa iban, kag sa labi pa nga pagsalig nga iya sang bata, ginabuksan niya ang iya tagipusoon kay Jesus. Sa sini nga bagay si Kristo may labi nga simpatiya sa iya kag bangod sa iya ang labing madalom nga pagtudlo espirituhanon sang Manlulowas ginahatag sa mga tawo.

Sa ulo sang isa sang mga kabon sa diin ang mga pinadala ginabahin, ang ngalan ni Felipe nagatindog. Amo sia ang nahauna nga gintuton-an ang ginhambalan ni Jesus sing pinasahi, "Magsunod ka sa Akon." Si Felipe nagikan sa Betsaida, ang banwa ni Andres kag ni Pedro. Nakapamati sia sang pagtulon-an ni Juan Manogbaptis, kag nabatian niya ang iya ginpahibalo nahanungod kay Kristo subong Cordero sang Dios. Si Felipe isa ka bunayag nga manogpangita sang kamatuoran, apang mahinay sia sing tagipusoon sa pagtuo. Wala sapayan nga nagbuylog sia kay Kristo, ang iya ginsugid sa kay Natanael nahanungod sa Iya nagapakita nga wala sia sing bug-os mapatalupangod sang pagkadiosnon ni Jesus. Wala sapayan nga

ginpahibalo sang tingog gikan sa langit nga si Kristo Anak sang Dios, sa kay Felipe Sia amo "si Jesus nga taga Nazaret anak ni Jose." [390] Juan 1:45. Sa liwat, sang gin- pakaon ang lima kalibo, ang kakulang sing pagtuo ni Felipe ginpahayag. Sa pagtilaw sa iya, si Jesus nagpamangkot, ''Diin bala kita mabakal sing tinapay agod ining katawohan makakaon?" Ang sabat ni Felipe nagapakita nga wala sing pagtuo: "Duha ka gatos ka denario nga tinapay indi makaigo sa ila agod nga ang tagsatagsa makakuha sing diutay." Juan 6:5, 7. Nasubo si Jesus. Wala sapayan nga nakita ni Felipe ang Iya mga binuhatan kag ginbatyag ang Iya gahom, apang wala sia sing pagtuo. Sang nagpangutana ang mga Griego sa kay Felipe nahanungod kay Jesus, wala sia magkuha sang kahigayunan sa pagpakilala sa ila sa Manlulowas, kundi nagkadto sia kay Andres. Sa liwat sa sadtong katapusan nga mga takna sang paglansang, ang mga pulong ni Felipe nangin-amo sa bagay nga nagapaluya sang pagtuo. Sang paghambal ni Tomas kay Jesus, "Ginuo, wala kami makahibalo kon diin ka makadto, paano bala ang pagkahibalo namon sang dalan?" ang sabat sang Manlulowas, "Ako amo ang dalan, kag ang kamatuoran, kag ang kabuhi. . . . Kon nakakilala kamo sa Akon, nakakilala kamo kuntani sa Akon Amay man." Gikan kay Felipe naghalin ang sabat nga walay pagtuo: "Ginuo, ipakita sa amon ang Amay, kag tuman na sa amon." Juan 14:5-8. Tama kahinay sang tagipusoon, tama kaluya sang pagtuo, sinang gintuton-an nga sa tatlo ka tuig nanginkaupod ni Jesus.

Sa ginkalainan sang pagkadimatinuohon ni Felipe amo ang pagsalig ni Natanael nga kaangay sa iya sang bata. Tawo sia nga may hanuot nga kinaugali, isa nga ang iya pagtuo nagapangalig-on sa mga butang nga indi makita. Apang si Felipe isa ka estudyante sa bulothoan ni Kristo, kag ang diosnon nga Manunodlo nagpailob sang iya pagkadimatinuohon kag pagkabundol. Sang pagpasagahay sang Espiritu Santo sa mga gintuton-an, si Felipe nahimo nga isa ka manunodlo suno sa diosnon nga pagsulondan. Nahibaloan niya ang [391] iya ginahambal, kag nagatudlo sia nga may pagsalig nga nagadala sing pagtalupangod sa mga manogpalamati.

Samtang nagahimos si Jesus sa pagtangdo sa mga gintuton-an, ang isa nga wala pagtawga nagpangayo nga mangin-isa sia sa tunga nila. Ini amo si Judas Escariote, tawo nga nagapakasumolunod ni Kristo. Sa dako nga kahanuot kag daw sinsero, nagsiling, "Ma-

nunodlo, magasunod ako sa Imo bisan diin Ka makadto." Wala magpangindi si Jesus ukon nag-abiabi sa iya, kundi nagmitlang sining masubo nga mga pulong: "Ang mga ido nga talunon may mga lungib, kag ang mga pispis sa langit may mga hapunan; apang ang Anak sang tawo wala gid sing ulonlan sa Iya ulo." Mat. 8:19, 20. Nagatuo si Judas nga si Jesus amo ang Mesias; kag bangod sa pagbuylog sa mga pinadala, nagalaom sia sa pagkuha sing mataas nga palangakuan sa bag-o nga ginharian. Ginbuko ni Jesus ang pagtapna sini nga paglaom bangod sa pagpahayag sang Iya kaimulon.

Ang mga gintuton-an maluyag nga si Judas manginisa nila. May manogmando sia nga dagway, isa ka tawo nga may matalom sing paghangop kag may ikasarang sa pagdumala, kag ginpatigayon niya sia sa kay Jesus subong isa nga magabulig sing dako sa Iya sa bulohaton Niya. Natingala sila nga tama kabugnaw ang pagbaton ni Jesus sa iya.

Ang mga gintuton-an nasubo gid kaayo nga si Jesus wala magtinguha sa pagkuha sang bulig sang mga pangulo sa Israel. Ginbatyag nila nga isa ini ka sayop ang indi pagpalig-on sang Iya bulohaton bangod sa pagkuha sang bulig sining mga tawo nga may inpluensia. Kon abi wala Niya pagbatuna si Judas, magapangduhadoha sila sa ila kaugalingon nga hunahona sang kaalam sang ila Agalon. Ang ulihi nga maragtas ni Judas magapakita sa ila sang katalagman sang pagtugot sa kalibutanon nga pagbinagbinag nga magtapat sang ikasangkol sang mga tawo sa bulohaton sang Dios. Ang pagbulig sina nga mga tawo subong nga buot pagkuhaon sang mga gintuton- [392]
an magatugyan sang bulohaton sa kamot sang iya labing malain nga kaaway.

Apang sang pagbuylog ni Judas sa mga gintuton-an, indi nga wala niya makita ang kagayon sang karakter ni Kristo. Ginabatyag niya ang inpluensia sinang diosnon nga gahom nga nagaguyod sang mga kalag pakadto kay Kristo. Sia nga nagkari indi sa pagbasag sang tabon-ak ukon pagpalungon ang pabilo nga nagapuog, indi magadumili sini nga kalag samtang may isa ka handom nga nagakabot sang kapawa. Nabasa sang Manlulowas ang tagipusoon ni Judas; nahibaloan Niya ang kadulomon sang kalautan nga pagahulogan ni Judas luwas kon pagluwason, ginpahamtang Niya sia sa diin adlawadlaw sarang sia mapaambit sang nagasagahay nga gugma Niya nga dimaiyaiyahon. Kon pagabuksan niya ang iya tagipusoon

kay Kristo, ang diosnon nga bugay magasubol sang yawan-on nga pagkamaiyaiyahon, kag si Judas ayhan mangin-isa ka katapo sang ginharian sang Dios.

Nagakuha ang Dios sa mga tawo subong nga amo sila, nga may elemento nga tawhanon sa ila karakter, kag hanason sila para sa Iya bulohaton, kon buot sila nga pagdisiplinahan kag magtuon nahanungod sa Iya. Wala sila pagpilia tungod nga himpit sila, kundi wala sapayan sang ila kasawayan, nga bangod sa pagkilala kag sa pagbutang sa buhat sang kamatuoran, bangod sa bugay ni Kristo, sarang sila mabalhin sa Iya larawan

Si Judas may amo man sia nga kahigayunan kaangay sa iban nga mga gintuton-an. Nagapamati sia sa amo man nga mga leksyon nga hamili. Apang ang pagbutang sa buhat sang kamatuoran, nga ginapatuman ni Kristo, nagasumpong sa mga handom kag tinutoyo ni Judas, kag indi sia buot magbiya sang iya mga ideya agod sa pagbaton sa kaalam gikan sa Langit

[393] Daw ano kalulo sang pag-alima sang Manlulowas sa iya, sia nga magatugyan sa Iya! Sa Iya pagtudlo, si Jesus nagpahayag sang mga palatukoran sang pagkamahinatagon nga nagabunal sa gamot gid sang pagkamahamkunon. Ginpakita Niya sa atubangan ni Judas ang kalaot sang karakter nga subok, kag sa madamo nga tion ang gintuton-an nakatalupangod nga ang iya karakter ginpahayag, kag ang iya sala gintuhoy; apang indi sia buot magtuad kag magbiya sang iya pagkadimatarong. Sangkol sia sa kaugalingon, kag sa baylo nga batoan niya ang panulay, nagpadayon sia sa pagsunod sang iya malimbungon nga mga buhat. Si Kristo yara sa iya atubangan, isa ka buhi nga huwaran sang kon dapat mangin-ano sia kon gin-ani niya ang kaayuhan sang diosnon nga pagpamalandong kag pag-alagad; apang ang lek-syon kag leksyon wala pagpamatii ni Judas.

Wala mag-alima sa iya si Jesus paagi sa matalom nga pagsabdong tungod sang iya pagkamahamkunon; kundi sa diosnon nga pagpailob ginbatas Niya ining masinalaypon nga tawo, samtang nagahatag Sia sa iya sing kapahayagan nga ginabasa Niya ang iya tagipusoon subong sa bukas nga tulon-an. Ginpahayag Niya sa atubangan niya ang labing mataas nga pagpabaskog sa pagbuhat sing matarong; kag sa pagsikway sang kapawa sang Langit, si Judas wala sing ano nga balibad.

Sa baylo nga maglakat sa kapawa, ginpili ni Judas ang pagpadayon sa iya mga kasawayan. Ang malaot nga mga handom, ang matimaluson nga mga balatyagon, madulom kag masingki nga panghunahona, amo ang ginadalo tubtob si Satanas naggahom sing bug-os sa tawo. Si Judas nahimo nga tiglawas sang kaaway ni Kristo.

Sang pagkari niya sa pagbuylog kay Jesus, may hamili sia nga mga kaugali sang karakter nga kuntani mahimo nga isa ka pagpakamaayo sa iglesia. Kon abi handa sia sa pagdala sang singkaw ni Kristo, kuntani nangin-isa sia ka pangulo sa tunga sang mga pinadala; apang ginpatig-a niya ang iya tagipusoon sang gintuhoy ang iya mga kasawayan, kag ang pagpalabilabi kag pagribok, ginpili [394] niya ang iya kaugalingon nga handom nga maiyaiyahon, kag sa sini nga bagay indi sia takos sa bulohaton nga kuntani pagaihatag sa iya sang Dios nga iya pagabuhaton.

Ang tanan nga mga gintuton-an may grabe nga mga sayop sang pagtawag sa ila ni Jesus sa Iya bulohaton. Bisan si Juan, nga naghapiit sing labi sa mahagop kag mapainuboson nga Isa, sa kinaugali indi mahagop kag masinulogton. Sia kag ang iya utod ginatawag nga "mga anak sang daguob." Samtang nagaupod sila kay Jesus, ang bisan ano kadiutay nga kapaltahan nga ginpakita sa Iya, magapukaw sang ila kaakig kag pagkamasinumpungon. Ang malaot nga panimuot, ang pagtimalos, ang espiritu nga masinabdungon, yara sa hinigugma nga gintuton-an. Palabilabihon sia kag may handom nga mangin-una sa ginharian sang Dios. Apang adlawadlaw, sumpong sa iya kaugalingon nga espiritu nga masingki, ginatan-aw niya ang kalulo kag pagbatas ni Jesus, kag nabatian niya ang Iya mga leksyon sa pagpaubos kag pagpailob. Ginbuksan niya ang iya tagipusoon sa diosnon nga inpluensia, kag nahimo indi lamang isa ka manogpamati, kundi manoghimo sang mga pulong sang Manlulowas. Ang kaugalingon natago kay Kristo. Natunan niya ang pagdala sang singkaw ni Kristo kag ang pagpas-an sang Iya lulan.

Ginsabdong ni Jesus ang Iya mga gintuton-an, ginpaandaman Niya sila; apang si Juan kag ang iya mga kautoran wala magbiya sa Iya; ginpili nila si Jesus walay sapayan sang mga pagsabdong. Wala magbiya ang Manlulowas sa ila tungod sang ila mga kaluyahon kag mga sayop. Nagpadayon sila tubtob sa katapusan sa pagambit sang Iya mga pagtilaw kag sa pagtuon sang mga leksyon sang Iya kabuhi. Bangod sa pagtulok kay Kristo, ginbalhin sila sa karakter.

[395] Ang mga pinadala nagakalainlain sa ila mga pama- tasan kag panimuot. Yara si Mateo nga manogsukot sang buhis, kag ang mainiton nga si Simon, madumot sang pagbulot-an sang Roma; ang maalwan kag dasodaso nga si Pedro, kag ang malain sing espiritu nga si Judas; si Tomas, maminatud-on sing tagipusoon, apang mahinay kag mahadlukon, si Felipe, mahinay sing tagipusoon kag naduyog pagduhadoha, kag ambisyoso nga mga anak ni Zebedeo upod sang ila mga kautoran. Ini sila gindala sing tingob upod sang ila lainlain nga mga sayop, tanan may pinanubli kag pinatubo nga mga kaduyogan sa kalaot; apang sa kay Kristo kinahanglan sila magpabilin sa panimalay sang Dios, nga magatuon agod mangin-isa ka pagtuo, sa doktrina, kag sa espiritu. May ila sila nga mga pagtilaw, mga kasulob-an, mga paglainlain sa opinyon; apang samtang nagapabilin si Kristo sa tagipusoon, indi sarang mahimo ang pagbinahinbahin. Ang Iya gugma magatuytoy sa paghigugmaanay ang isa sa isa; ang mga leksyon sang Agalon magatuytoy sa paghiusa sang tanan nga mga diperensia, kag magadala sa mga gintuton-an sa paghiusa tubtob magaisa sila sa hunahona kag isa sa paghukom. Si Kristo among dako nga sentro, kag magapalapitay ang isa sa isa, suno sa ila pagpalapit sa sentro.

Sang pagkatapos ni Jesus sang Iya instruksyon sa mga gintutonan gintipon Niya ang diutay nga kabon sing hapiit sa Iya, kag sang nagluhod sa tunga nila, kag nagtungtong sang Iya mga kamot sa ila ulo, naghalad Sia sing isa ka pangamuyo sa pagtugyan sa ila sa Iya balaan nga bulohaton. Sa sini nga bagay gintangdoan ang mga gintuton-an sang Ginuo sa bulohaton sang maayong balita.

Subong Iya mga tiglawas sa tunga sang mga tawo, si Kristo wala nagapili sang mga manogtunda nga wala gid mahulog, kundi ang mga tinuga nga tawhanon, mga tawo nga may kaangay man nga kinaugali sa sadtong ila ginapangita sa pagluwas. Ginsuklob ni Kristo [396] ang pagkatawhanon, agod sarang Niya malambot ang taw- hanon. Ang pagkadiosnon nagakinahanglan sang pagkatawhanon; tungod nga kinahanglan ang diosnon kag ang tawhanon sa pagdala sang kaluwasan sa kalibutan. Ang pagkadiosnon nagakinahanglan sang tawhanon agod ang tawhanon sarang mahimo nga isa ka alagyan sang pagambitay sa tunga sang Dios kag sang tawo. Subong man sini sa mga alagad kag mga manogbalita ni Kristo. Ang tawo nagakinahanglan sing isa ka gahom sa guwa kag labaw sa iya kaugalingon

sa pagpasaguli sa iya sang larawan sang Dios, kag sa pagpatakos sa iya sa paghimo sang bulohaton sang Dios; apang ini wala nagahimo sa tawhanon nga galamiton nga dili kinahanglan. Ang tawhanon nagapangalig-on sa diosnon nga gahom, si Kristo nagapuyo sa tagipusoon bangod sa pagtuo; kag paagi sa paghiusa upod sang diosnon, ang gahom sang tawo makahimo sing maayo.

Sia nga nagtawag sa mga mangingisda sa Galilea sa gihapon nagatawag sa mga tawo sa Iya bulohaton. Kag handa Sia sa pagpahayag sang Iya gahom paagi sa aton kaangay sa sadtong nahauna nga mga gintuton-an. Bisan kon daw ano ka dilihimpit kag makasasala sa aton, ang Ginuo nagatanyag sa aton nga magkumboya kita sa Iya, subong mga aprendis ni Kristo. Ginaagda Niya kita sa pagpaidalom sa instruksyon nga diosnon, agod nga, sa nagahiusa kay Kristo, sarang kita makahimo sang bu-lohaton sang Dios.

"May amon sining bahandi sa mga sulodlan nga duta, agod nga ang tama nga pagkadako sang gahom manginiya sang Dios kag indi sa amon kaugalingon." 2 Cor. 4:7. Ini among kabangdanan kon ngaa ang pagwali sang maayong balita gintulin sa masinalaypon nga mga tawo sa baylo sa mga manogtunda. Maathag nga ang gahom nga nagahikot paagi sa kaluyahon sang tawhanon among gahom sang Dios; kag sa sini nga bagay ginapabaskog kita sa pagtuo nga ang gahom nga sarang makabulig sa iban nga maluya subong man sa aton, sarang maka- bulig sa aton. Kag yadtong sa ila kaugalingon "gi- [397]
nalikupan sang kaluyahon" sarang "makapaumod sa mga dimaalam kag nagtalang." Heb. 5:2. Sa naagihan nila ang katalagman sa ila kaugalingon, nahibaloan nila ang mga katalagman kag kaiwatan sang dalanon, kag sa sini nga yara sa amo man nga katalagman. May yara nga mga kabangdanan ginatawag sila sa paglambot sa iban nga yara sa amo man nga katalagman. May yara nga mga kalag nga ginapaligban sang pangduhadoha, nga ginalulanan sang kaluyahon, maluya sa pagtuo, kag indi sarang makakita sang dimakita; apang ang isa ka abyan nga ila sarang makita, nga nagapalapit sa ila sa duog ni Kristo, sarang makamanginlugas nga magahigot sang ila nagakurog nga pagtuo sa kay Kristo.

Kinahanglan kita magmanogpangabudlay kaupod sang langitnon nga mga manogtunda sa pagpahayag kay Jesus sa kalibutan. Ang mga manogtunda, nga daw wala na sing pagpailob, nagahulat sang aton pagbulig; kay ang tawo kinahanglan mangin-alagyan sa

pagpakig-ambit sa tawo. Kag kon ihatag naton ang aton kaugalingon kay Kristo sa bug-os nga tagipusoon nga debosyon, ang mga manogtunda nagakalipay nga sarang sila makahambal paagi sa aton tingog sa pagpahayag sang gugma sang Dios.

Kapitulo 31—Ang Wali sa Bukid [398]

TALAGSA ginatipon ni Kristo ang Iya mga gintutonan nga silahanon lamang sa pagbaton sang Iya mga pulong. Wala Niya ginapili nga Iya mga manogpalamati lamang yadtong nakahibalo sang dalan sang kabuhi. Bulohaton Niya ang paglambot sa mga kadam-an nga walay alam kag yara sa sayop. Ginahatag Niya ang Iya mga leksyon sang kamatuoran sa diin makalambot sila sa nadulman nga ihibalo. Sia gid sa Iya kaugalingon amo ang Kamatuoran nga nagatindog nga napangwagkusan ang hawak kag ang mga kamot nagauntay sa pagpakamaayo, kag sa mga pulong nga nagapaandam, nagapakiluoy, kag nagapabaskog, nga nagatinguha sa pagbayaw sa tanan nga buot magkari sa Iya.

Ang wali sa Bukid, wala sapayan nga ginhatag sing pinasahi sa mga gintuton-an, ginhambal sa idulongog sang kadam-an. Sa tapos sang pagtangdo sang mga pinadala, si Jesus nagkadto upod nila sa luyo sang dagat. Diri sing temprano sa aga ang mga tawo nagsugod sa pagtipon. Wala labot sang kinabatasan nga mga kadam-an halin sa mga banwa sa Galilea, may mga tawo pa halin sa Judea, kag sa Jerusalem gid; halin sa Perea, halin sa Decapolis, halin sa Idumea, tubtob sa nabagatnan sang Judea; kag halin sa Tiro kag Sidon, mga kabanwahanan sa ubay sang Mediteraneo. Kag sang "nakabati sila [399] sang tanan nga ginhimo Niya, nag-abot sila sa pagpamati sa Iya kag sa pagpaayo sang ila mga balatian. . . . kay ang gahom nagguwa sa Iya kag nag-ayo sa ila tanan." Marcos 3:8; Lucas 6:17-19.

Ang makitid nga baybayon indi makaigo bisan magtindugay agod mabatian ang Iya tingog sang tanan nga mga nagahandom sa pagpamati sa Iya, kag si Jesus nagpabukid. Sang pagkalambot Niya sa duog nga matapan sa diin ang dako nga kadam-an makatipon sing maayo, naglingkod Sia sa hilamon, kag ang mga gintuton-an kag ang kadam-an nag-ilog sang Iya huwaran.

Ang duog sang mga gintuton-an didto madason kay Jesus. Ang mga katawohan sa walay langan naga-idog pakadto sa Iya, apang ang mga gintuton-an nakahangop nga indi sila dapat mag-antad sa

Iya atubangan. Naglingkod sila malapit sa Iya, agod indi nila mawasi bisan isa ka taga sang Iya pagtudlo. Nagapamati sila sing matinalupangdon, nga nagahandom sa paghangop sang mga kamatuoran nga ila pagaipahibalo sa tanan nga kadutaan kag sa tanan nga katuigan.

Sa pagbatyag nga labi pa nga butang sang sa kinabatasan ang ginapaabot, nag-idog sila malapit pa gid sa ila Agalon. Nagatuo sila nga ang ginharian sa dili madugay pagatukoron, kag gikan sa mga hitabo sang aga may pagsalig sila nga ang isa ka pahibalo nahanungod sini pagahimuon. Ang kadam-an nagapaabot man, kag ang nagapauyon nga mga nawong nagapakita sang madalom nga kabalaka. Samtang ang mga katawohan nagalingkod sa malagtom nga higad sang bakulod, nga nagahulat sang mga pulong sang diosnon nga Manunodlo, ang ila tagipusoon napun-an sang mga panghunahona nahanungod sang palaabuton nga himaya. Yara ang mga escriba kag mga Fariseo nga nagapaabot sang adlaw nga magagahom sila sa ibabaw sang ginadumtan nga mga Romanhon, kag [400] magatag-iya sang kamanggaran kag sang himaya sang dako nga [401] ginharian sang kalibutan. Ang imol nga mga umanhon kag mga mangingisda nagalaom sa pagpamati sang pagpasalig nga ang ila gupak nga mga puloy-an, diutay nga pagkaon, ang mabudlay nga kabuhi, kag ang kahadlok sang kinawad-on pagabaylohan sang mga balay nga bugana kag mga adlaw nga matawhay. Sa duog sang lapat nga panapton nga ila ginapanabon kon adlawon, kag habol kon gab-i, nagalaom sila nga si Kristo magahatag sa ila sang matahom kag mahal nga mga sapot sang nag-agaw sa ila. Ang tanan nga tagipusoon nagabatyag sing palabilabihon nga paglaom nga ang Israel sa dili madugay pagadunggan sa atubangan sang mga pungsod subong pinili sang Ginuo, kag ang Jerusalem pagabayawon subong ulo sang unibersal nga ginharian.

Ginpaslawan ni Kristo ang paglaom sang kalibutanon nga pagkadako. Sa Wali sa Bukid gintinguhaan Niya ang pagbungkag sang bulohaton nga ginbuhat sang butig nga kalantipan, kag sa paghatag sa Iya mga manogpalamati sang matarong nga paghangop sang Iya ginharian kag sang Iya kaugalingon nga karakter. Apang wala Sia magsumpong sing tuhoy sang mga sayop sang mga tawo. Nakita Niya ang pagkakailo sang kalibutan tungod sang sala, apang wala Sia magpahayag sa atubangan nila sang buhi nga paglarawan sang ila pagkakailo. Gintudloan Niya sila sang labi pa kaayo nga bu-

tang sang sa ila nahibaloan. Sa wala Niya pagsumponga ang ila mga panghunahona nahanungod sang ginharian sang Dios, ginsugiran Niya sila sang mga kondisyon sa pagsulod sa iya, kag ginpabayaan Niya sa ila ang paglarawan sa ila kaugalingon nga hunahona nahanungod sang iya kinaugali. Ang mga kamatuoran nga Iya gintudlo indi diutay sa pagkaimportante sa aton sang sa kadam-an nga nagsunod sa Iya. Kita subong sa ila kinahanglan maghibalo sang sadsaran sang mga palatukoran sang ginharian sang Dios.

Ang nahauna nga mga pulong ni Kristo sa bukid among mga [402] pulong sang pagpakamaayo. Bulahan sila, ang siling Niya, ang nagakilala sang ila espirituhanon nga kaimulon, kag nagabatyag sang ila pagkinahanglan sang pagtubos. Ang maayong balita kinahanglan ibantala sa mga imol. Indi sa sadtong bugalon sa espiritu, nga nagasiling nga manggaranon kag wala sing ano nga ginakinahanglan, nga ginapahayag ini, kundi sa sadtong mapainuboson kag mahinulsolon. Isa lamang ka tuburan ang nabuksan sa sala, isa ka tuburan para sa imol sa espiritu.

Ang bugalon nga tagipusoon nagatinguha sa pagsaplid sang kaluwasan; apang ang aton kinamatarong sa langit kag ang aton ikatakos sa sini makita sa pagkamatarong ni Kristo. Ang Ginuo wala sing sarang mahimo sa pagpasag-uli sa tawo tubtob nga, sa napatalupangod sang iya kaugalingon nga kaluyahon, kag nakuhaan sang tanan nga ikasangkol sa kaugalingon, magtugyan sang iya kaugalingon sa pagmando sang Dios. Ugaling sarang sia makabaton sang hiyas nga ginahulat sang Dios sa paghatag. Gikan sa kalag nga nagabatyag sang iya kinahanglan, wala sing butang nga ginapunggan. May iya sia nga hilway nga pagpalapit sa Iya nga sa Iya nagapuyo ang tanan nga kabug-osan. "Kay amo ini ang ginasiling sang mataas kag makahalawhaw nga Isa nga nagapuyo sa wala sing katubtoban, nga ang Iya ngalan Balaan: Nagapuyo Ako sa mataas kag balaan nga duog, kag upod sa iya man nga may mahinulsulon kag mapainuboson nga espiritu, sa pagpaumpaw sang tagipusoon sang espiritu sang mapainuboson, kag sa pagpaumpaw sang tagipusoon sang mahinulsolon." Isa. 57:15.

"Bulahan ang mga nagakasakit, kay sila lipayon." Sa sini nga mga pulong si Kristo wala nagatudlo nga ang kasakit sa iya kaugalingon may gahom sa pagkuha sang paglapas sang sala. Wala Sia nagatugot sang salimpapaw ukon kinabubot-on nga pagkama-

[403] painuboson. Ang kasakit nga Iya ginahambal indi sa kasulob-on kag panalabiton. Samtang nagakasubo kita tungod sang sala, kinahanglan kita magkalipay sa hamili nga kahigayunan nga nangin-anak kita sang Dios.

Sa masunson nagakasubo kita tungod nga ang aton malaot nga binuhatan nagadala sa aton kaugalingon sang indi maayo nga patubas; apang ini indi paghinulsol. Ang matuod nga kasubo tungod sa sala amo ang patubas sang pagpanghikot sang Espiritu Santo. Ang Espiritu nagapahayag sang pagkadimapinasalamaton sang tagipusoon nga nakasala kag nakapasubo sa Manlulowas, kag nagadala sa aton sa paghinulsol sa tiilan sang krus. Bangod sa tagsa ka sala si Jesus ginapilas sing lab-as; kag samtang nagatulok kita sa Iya, Sia nga aton ginpilas, nagatangis kita tungod sang sala nga nagdala sing kasakit sa Iya. Ina nga pagtangis nagatuytoy pakadto sa pagsikway sang sala.

Ang kalibutanon ayhan magapabutyag nga ini nga kasubo isa ka kaluyahon; apang amo ini ang kusog nga nagahigot sa mahinulsolon sa Isa nga Walay Katubtoban upod sang mga talikala nga indi nga mas-a mabugto. Nagapakilala ini nga ang mga manogtunda sang Dios nagadala pabalik sa kalag sang mga bugay nga nadula tungod sa katig-a sang tagipusoon kag paglapas. Ang mga luha sang mahinulsulon mga talithi lamang nga nagauna sa silak sang pagkabalaan. Ining pagpakasakit nagabantala lamang sang kalipay nga mangin buhi nga tuburan sang kalag. "Lamang kilalaha ang imo kalautan, nga ikaw naglalis sa Ginuo nga imo Dios;" "Indi Ako magtulok sa imo sa kaakig kay maluloy-on Ako, nagasiling ang Ginuo." Jeremias 3:13, 12. "Sa ila nga nagapanalabiton sa Sion," Iya gintangdo ang paghatag sang "katahuman sa baylo sang abo, ang lana sang kalipay sa baylo sang paghaya, ang panapton sang pagdayaw sa baylo sang espiritu sang kasubo." Isaias 61:3.

[404] Kag sa tanan nga nagahaya sa pagtilaw kag kasubo, may kalipay. Ang kapaitan sang kasakit kag pagpakahuya labing maayo pa sang sa pagpatuyang sa sala. Sa kalalangan sang kasakit ang Dios nagapahayag sa aton sang malaut nga pintok sa aton mga ugali, agod nga tungod sa Iya bugay, masumpo naton ang aton mga kasaypanan. Ang wala mahibaloi nga mga kapitulo na-hanungod sang aton kaugalingon mabuksan sa atubangan naton, kag ang pagtilaw magaabut, kon bala aton batunon ang pagsabdong kag paglaygay

sang Dios. Kon dalhon kita sa pagtilaw, indi kita magpainit kag magkumod. Indi man kita magpanumpong, ukon magpalibog sa aton kaugalingon gikan sa kamut ni Kristo. Dapat naton ipapaubos ang aton kalag sa atubangan sang Dios. Ang dalanon sang Ginuo madulom sa iya nga nagapaabut sa pagtan-aw sang mga butang sa iya kauga-lingon nga kasanag nga makapahamuot sa iya lamang. Mapahayag sila nga madulom kag walay kalipay sa aton tawhanon nga kinaugali. Apang ang dalanon sang Dios amo ang dalanon sang kaawa kag ang katapusan amo ang kaluwasan. Wala mahibaloi ni Elias ang iya ginhimo sang didto sia sa kahanayakan nga nagsiling nga natak-an na gid sia sang kabuhi, kag nagpangamuyo nga mapatay na lang. Ang Ginuo sa paghikaluov wala magpati sa ginsiling niya. May ara pang dako nga bulohaton nga himuon ni Elias; kag sang natapus ang iya buloha-ton, wala sia mawala sa pagpakaluya kag sa kamingaw sa kahanayakan. Indi sa iya ang pagpanaug sa vab-ok sang kamatayon, apang ang pagsaka sa kahimayaan, upod sang pagkatay sang langitnon nga kangga, padulong sa trono sang kahitaasan.

Ang hambal sang Dios sa mga nasub-an amo, ‘’Nakita Kong iya dalanon, kag ayuhon Ko sia; tuytoyan Ko man sia, kag ipasaguli ang iya mga kalalipayan sa iya kag sa iya mga manughaya.” “Akon baylohan ang ila paglalaw sa kalipay, lipayon Ko sila kag pasadyahon Ko sila gikan sa ila kasubo.” Isa. 57:18; Jeremias 31:13.

“Bulahan ang mga mahagop.” Ang mga kaiwatan nga aton ma- [405]
sugata ayhan mapakubos sia sang kahagop nga nagatago sang iya kaugalingon kay Kristo. Kon makaangkon kita sang pagkamahagop sang aton Agalon, magabangon kita labaw sa mga pagpakahuya, ang mga pagsabdong, mga kasabad, nga sa diin kita napadayag adlawadlaw, kag magauntat siia sa paglandong sang kasubo sa aton espiritu. Ang labing mataas nga kapahayagan sang pagkadungganon tuhoy sa isa ka Kristohanon amo ang pagpugong sa kaugalingon, Sia nga indi makapabilin nga malinong kag masinaligon sa idalum sang pagtamastamas kag pagkapintas, nagakawat sa kinamatarung sang Dios sa pagpahayag sang Iya kaugalingon nga pagkahimpit sang ugali. Ang pagkamapinauboson sang tagipusoon amo ang kusog nga nagahatag sang pagdaug sa mga sumolunod ni Kristo; amo ini ang tanda sang ila kaangtanan sa hukmanan sa kahitaasan.

"Kay bisan ang Ginuo mataas, apang Sia nagatamod sa mga kubos." Salmos 138:6. Yadtong nagapahayag sang mahagop kag mapinaubuson nga espiritu ni Kristo ginakabig nga may pagkahanuklog sang Dios. Ayhan tamayon sila sang kalibutan, apang may dako sila nga kabilihanan sa Iya itolulok. Indi lamang ang mga maalam, mga dalagko, mahinatagon, ang makasulod sa langitnon nga hulokmanan; indi lamang ang mapisan nga manugpangabudlay nga puno sang kabaskog kag kasidla. Indi; ang imol sa espiritu, nga nagakauhaw sang pagtambong ni Kristo, ang mapinaubuson sang tagipusoon, nga ang iya mataas nga handom amo ang paghimo sang kabubot-on sang Dios—ini sila magaangkon sang bugana nga pagsulod. Manginkabuylog sinang isip nga nagtinlo sang ila mga kunop, kag ginpaputi sila sa dugo sang Kordero. "Busa vara sila sa atubangan sang trono sang ginaalagad nila Sia sa adlaw kag gab-i sa Iya templo; Kag sia nga nagalingkod sa trono magaluntad sa tunga nila." Bugna 7:15.

[406] "Bulahan sila nga ginagutom kag ginauhaw sa katarungan." Ang pagbatyag sang pagkadilitakus amo ang magatuytoy sa tagipusoon sa pagkagutom kag pagkauhaw sa katarungan, kag indi gid pagpalugawan ini nga handom. Yadtong nagatigana sang duog sa ila tagipusoon tuhoy sa kay Jesus makahangop sang Iya gugma. Yadtong tanan nga nagahandom sa pagpas-an sang pagkakaanggid sa ugali sang Dios matagbaw. Ang Balaan nga Espiritu indi gid magbiya nga indi matabangan ang isa ka kalag nga nagatulok sa kay Jesus. Ginakuha Niya ang mga butang nga Iya ni Kristo kag ipakita ini sa iya. Kon ang mga itolulok natumod sa kay Kristo, ang bulohaton sang Espiritu indi mag-untat tubtob ang kalag napaangay sa Iya larawan. Ang putli nga elemento sang gugma magapasangkad sang kalag, nga magahatag sang dugang nga ikasangkol sa paglambut sang mataas pa nga lalambuton, tuhoy sa dugang nga kaalam sa mga butang nga langitnon, agod nga indi mahulog sa iya kabug-osan. "Bulahan sila nga ginagutom kag ginauhaw tungod sa katarungan kay sila pagabusgon."

Ang maluloy-on makakita sang kaluoy, kag ang mahigko nga panghunahona nagadagta sa kalag, nagapiang sang balatyagon moral, kag may duyog sa pagpanas sang pagpabatyag sang Balaan nga Espiritu. Nagapadulom sang espirituhanon nga itolulok, agod nga indi ini makakita sa Dios. Ang Ginuo nagapatawad sang mahi-

nolsulon nga makasasala; apang bisan nga napatawad, nadulman ang kalag. Ang tanan nga kahigko sa panghambal kag panghunahona dapat nga pagsikwayon sadtong may luyag sang maathag nga paghangop sang espirituhanon nga kamatuoran.

Apang ang mga pulong ni Kristo nagatabon sing labi pa sang sa kahilwayan gikan sa makihilahion nga kahigkoan, labi pa nga kahilwayan gikan sinang makadagta nga hilikuton nga sing mabaskug gintinguhaan sang mga Judio nga sikwayon Ang pagka- [407] maiyaiyahon nagapugong sa aton sa pagtan-aw sa Dios. Ang nagapangita sa kaugalingon nga espiritu nagahukom sa Dios nga daw kaangay sang iya kaugalingon. Tubtob nga masikway naton ini indi naton mahangpan Sia nga amo ang gugma. Ang tagipusoon lamang nga indi maiyaiyahon, ang mapinauboson kag masinaligon nga espiritu amo ang makakita sa Dios subong nga "maluloy-on kag mainayuhon, makuli sa pagpangakig, kag bugana sa malig-on nga paghigugma kag sa pagkatutom." Ex. 34:6.

"Bulahan ang mga mahidaeton." Ang paghidaet ni Kristo nabunag sa kamatuoran. Nagahiusa ini sa Dios. Ang kalibutan nagasumpong sa Dios; ang makasasala nagasumpong sa ila Magbubuhat; kag ang patubas amo nga sila mismo nagasinumponganay. Apang ang manugsalmo nagpahayag. "May dako nga paghidaet ang mga nagahigugma sang Imo kasugoan; wala sila sing kahigayunan sa pagkasandad." Salmos 119:165. Ang mga tawo indi makadawdaw sang paghidaet. Ang tawhanon nga mga buko sa pagputli kag pagtib-ong sang tagsatagsa ukon sang katilingban, malugaw-an sa pagpatubas sang paghidaet, tungod kay wala ini nagalambot sa tagipusoon. Ang isa lamang ka gahom nga makatuga ukon makapaluntad sang tunay nga paghidaet amo ang bugay ni Kristo. Kon ini natanum sa tagipusoon, magatabug ini sang malaut nga mga balatyagon nga amo ang kabangdanan sang kagamo kag pagsinumpakil. "Sa baylo sang talongon magatubo ang abeto; Sa baylo sang sapinit magatubo ang mirto," kag ang desierto sang kabuhi "magakalipay kag magapamulak." Isaias 55:13; 35:1.

Ang kadam-an nayanghag sang Iya mga pagtudlo, nga sumpong gid sa kasugoan kag huwaran sang mga Fariseo. Ang mga katawohan nakadangat sa paghunahona nga ang kalipay nagasakop sang pagangkon sa mga butang sini nga kalibutan, kag nga ang kadungganan kag pagdayaw sang mga tawo dapat nga paghamkunon. Isa ka

[408] butang nga nahamut-an nga tawgon ''Rabbi' ukon manunodlo, kag itib-ong subong nga maalam kag matinouhon, nga ang ila mga pagkaayo ginpasundayag sa kadam-an. Ginkabig ini nga amo ang purongpurong sang kalipayan. Apang sa atubangan sinang dako nga kadam-an si Jesus nagpabutyag nga ang dutan-on nga saplid kag kadungganan amo lamang ang mabaton sang kaangay nga mga tawo. Naghambal Sia nga may kapat-ud, kag ang makapabuyok nga gahom amo ang nagaupod sang Iya pulong. Napalinong ang mga tawo kag ang balatyagon sang kahadlok amo ang nagpangalapkap sa ila. Nagtinulokay sila sa isa kag isa nga may pagpangduhadoha. Sin-o sa ila ang maluwas kon ang pagtudlo sini nga tawo matuod? Madamo ang ginpabatyag nga ining makadalayaw nga Manonudlo ginmandoan sang Espiritu sang Dios, kag nga ang mga balatyagon nga Iya ginpabutyag mga diosnon sila.

Sa tapus nakasaysay sang kon ano ang nasakop sang matuod nga kalipay, kag kon paano ini maangkon, si Jesus sing pat-ud nagtumod sang katungdanan sang Iya mga gintoton-an, subong mga manonudlo nga ginpili sang Dios sa pagtuytoy sa iban sa dalan sang katarungan kag kabuhi nga dayon. Nahibaloan Niya nga masunson sila magaantus sang pagkaluya kag kapas-awan, nga makasugata sila sang pat-ud nga mga panumpong, nga sila pagainsultohan, kag sikwayon ang ila pagpamatuod. Nahibaloan Niya sing maayo nga sa pagtuman sang ila tinangdo nga bulohaton, ang mapinauboson nga mga tawo nga nagpamati sing matinalupangdon sa Iya mga pulong magapas-an sang pagyaguta, pagpaantus, pagbilanggo, kag kamatayon, kag nagpadayon Sia:

"Bulahan sila nga ginhingabut bangod sa katarungan kay ila ang ginharian sang mga langit. Bulahan kamo kon ang mga tawo magpasipala sa inyo kag maghingabut sa inyo kag maghambal sang tanan nga bagay sang kalautan batok sa inyo sing dimatuod ban-
[409] god sa Akon. Magkalipay kamo kag magkasadya, kay ang inyo balus dako sa langit, kay amo man ang paghingabut nila sang mga manalagna nga nauna sa inyo."

Ang kalibutan nagahigugma sang sala kag nagadumot sang katarungan, kag amo ini ang kabangdanan sang iya pagkaakig sa kay Jesus. Yadtong tanan nga nagasikway sang Iya walay katubtoban nga gugma makakita sang kristianismo nga daw isa ka manugtublag nga bagay. Ang kapawa ni Kristo nagasilhig sang kadodulman nga

nagatabon sang ila sala, kag ang kinahanglan sang pagbag-o mapahayag. Samtang yadtong natugyan sa gahom sang Balaan nga Espiritu nagpanugod sa pagpakig-away batok sa ila kaugalingon, yadtong nagakapyot sa sala nagapakigsumpong batok sa kamatuoran, kag sa mga tiglawas sini.

Sa amo nga paagi ang kagamo ginatuga, kag ang mga somolunod ni Kristo ginasumbong nga manugpagamo sang mga katawohan. Apang ang pagpakighi-upod sa Dios amo ang nagadala sang kaakig sang kalibutan batok sa ila. Nagapas-an sila sang pagpakahuya ni Kristo. Nagatapak sila sa dalanon nga gintapakan sang mga labing dungganon sang duta. Indi sa kasubo kundi sa kalipay, sugataon nila ang paghingabut. Ang tagsa ka kalayuhon nga pagtilaw amo ang galamiton sang Dios sa pagpapino sa ila. Nagapatakus ini sa ila sa bulohaton subong masigkamanugpangabudlay kaupod Niya. Ang tagsa ka pagpakigsumpong may duog sa dakong pakigawayan tuhoy sa katarungan, kag ang tagsa sini magadugang sang ila kalipay sa ila katapusan nga pagdaug. Sa amo sini nga talan-awon, ang pagtilaw sang ila pagtuo kag pagpailob batunon sing malipayon sa baylo sang kahadlukan kag likawan. Nalangkag sa pagtuman sang ila katungdanan sa kalibutan, nga nagtumod sang ila handom sa pagpahamuot sa Dios, ang Iya mga ulipon magatuman sang tagsa ka katungdanan, walay sapayan sang kahadlok ukon pagpasulabi sang mga tawo.

"Kamo ang asin sang duta," siling ni Jesus. Indi pag- iisul [410] ang imo kaugalingon gikan sa kalibutan agod sa pagpalagyo sa paghingabut. Dapat ka nga magpabilin sa tunga sang mga tawo, agod ang lalim sang diosnon nga gugma mangin asin sa pagtipig sa kalibutan gikan sa kadoluntan.

Ang mga tagipusoon nga nagasabat sa pagbuyok sang Balaan nga Espiritu amo ang mga palatayunan nga sa diin ang pagpakamaayo sang Dios nagailig. Kon yadtong nagaalagad sa Dios kuhaon gikan sa kalibutan, kag ang Iya Espiritu batakon gikan sa mga tawo, ining kalibutan mabilin sa kalaglagan kag kagulob-an, ang bunga sang paggahom ni Satanas. Bisan nga wala mahibaloi sang mga malauton, utang nila bisan pa ang pagpakamaayo sining kabuhi sa pagtambong sa kalibutan sang mga katawohan sang Dios nga ila ginatamay kag ginapigos. Apang kon ang mga kristohanon kaangay sina sa ngalan lang, katulad sila sang asin nga nadulaan sang lalim. Wala na sila

sang maayo nga inpluensia sa kalibutan. Pinaagi sang ila sayop nga pagpakilala sa Dios, labi pa sila ka lain sang sa ditomoluo.

"Kamo amo ang suga sang kalibutan." Ang mga Judio naghunahona sa pagkamul sang pagpakamaayo sang kaluwasan sa ila kaugalingon lamang nga pungsod; apang si Kristo nagpakita sa ila nga ang kaluwasan katulad sang silak sang adlaw. Ginaangkon ini sang bilog nga kalibutan. Ang pagtoluohan sang Kasulatan indi lamang matingob sa ulot sang duha ka hapin sang tolon-an, ni sa apat ka paningdinganan sang simbahan. Indi ini pagipagowa kon kaisa tuhoy lamang sa imo nga kaayuhan, kag nian ipahigad liwan. Dapat ini nga magbalaan sang matagadlaw nga kabuhi, sa pagpakilala sang iya kaugalingon sa tagsa ka kasugtanan sa palatikangan kag sa tanan naton nga kaangtanan sosyal o pangkatipunan.

Ang matuod nga ugali indi nadihon gikan sa gowa, kag isuklob; nagabanaag ini gikan sa sulod. Kon buot kita magtuytoy sa iban sa [411] dalan sang katarungan, ang palatukoran sang katarungan dapat nga matigib sa aton kaugalingon nga tagipusoon. Ang aton pangangkon sang pagtuo ayhan magapabutyag sang teoriya sang pagtoluohan, apang ang aton praktiko nga pagkamatutom amo ang nagabayaw sang pulong sang kamatuoran. Ang mapinadayunon nga kabuhi, ang balaan nga pagsugilanon, ang wala nagalikday nga pagkamasaligan, ang aktibo, mahinatagon nga espiritu, ang diosnon nga huwaran—amo ini ang mga palaagyan nga sa diin ang kapawa mapatayon sa kalibutan.

Si Jesus wala maghambal sa mga ginakinahanglan sang kasugoan, apang wala Niya ginbilin sa Iya manugpalamati ang paghangop nga nagkari Sia sa pagpahigad ukon sa pagtakli sang iya mga ginakinahanglan. Nahibaloan Niya nga may mga maninilag nga handa magdakop sang tagsa Niya ka pulong agod magamit sa pagtuman sang ila katuyoan. Nahibaloan Niya ang mga kaugot nga nagaluntad sa kaisipan sang iya mga manugpalamati, kag wala gid Sia magsiling sang bisan ano nga butang nga magtublag sang ila pagtuo sa pagtoluohan kag mga tinukod nga gintugyan sa ila pinaagi kay Moises. Si Kristo mismo amo ang naghatag sang kasugoan moral kag seremonyal. Wala Sia magkari sa paglaglag sang pagsalig sa Iya kaugalingon nga mga pagtudlo. Tungod gid lang sa Iya dako nga pagtahud-nga-maypagkabalaan sa kasugoan kag sa mga manalagna nga nagtinguha Sia sa pagbungkag sang dingding

sang kinaandan nga mga kinahanglanon nga naglikop sa mga Judio. Samtang nga Iya ginpahigad ang ila paghangop nahanungod sang kasugoan, ginbantayan Niya sing maid-id ang Iya mga gintotonan batok sa pagbiya sang kinahanglanon nga mga kamatuoran nga gintugyan sa mga Hebreohanon.

Ang mga Fariseo nagpabugal sang ila pagkamatinumanon sa kasugoan, way sapayan diutay gid lang ang ila nahibaloan nahanungod sang iya mga palatukoran tungod sa matag-adlaw nga paghanas, nga sa ila ang mga Pulong sang Manlulowas daw katulad sang mga [412] pinalatonlaton nga sugid. Sang nagasilhig Sia sang mga sagbut nga nagtabon sang kamatuoran, naghunahona sila nga ginsilhig Niya ang kamatuoran mismo. Naghinutikay sila nga kuno Iya ginpakanubo ang kasugoan. Nabasa Niya ang ila mga panghunahona kag nagsabat Sia sa pagsiling.

"Indi kamo maghunahona nga nagkari Ako sa pagbungkag sang kasugoan, ukon sang mga manalagna: Wala Ako magkari sa pagbungkag kundi sa pagtuman." Diri sini ginsabat ni Jesus ang panumbongon sang mga Fariseo. Ang Iya tinangdoan nga bulohaton sa kalibutan amo ang pagpakamatarung sang ginaangkon sang kasugoan nga ila ginsumbong nga ginbungkag ni Kristo. Kon ang kasugoan ginbaylohan ukon ginpanas, man si Kristo wala na sing kinahanglan sa pag-antus sang nangin patubas sang aton paglapas. Nagkari Sia sa pagsaysay sang kaangtanan sang kasugoan sa tawo, kag ilaragway ang iya mga tulomanon pinaagi sang Iya kaugalingon nga kabuhi sang pagkamatinumanon.

Ang Dios naghatag sa aton sang Iya balaan nga mga tulomanon tungod kay ginahigugma Niya ang tawo. Agod maampinan kita batok sa mangin patubas sang paglapas ginapahayag Niya ang mga palatukoran sang katarungan. Ang kasugoan amo ang kapahayagan sang panghunahona sang Dios; kon mabaton ini pinaagi kay Kristo, mahimo na ini nga aton kaugalingon nga panghunahona. Nagabayaw ini sa aton labaw sa gahom sang aton kinaandan nga mga handom kag kaduyogan, ibabaw sang mga pagtilaw nga nagatuytoy sa pagpakasala. Handom sang Dios nga magmalipayon kita, kag ginhatag Niya ang mga tulomanon sang kasugoan agod nga sa pagtuman sa ila may aton kita nga kalipay. Sang pagkabun-ag ni Jesus ang mga manogtunda nag-amba,—

"Himaya sa Dios sa kahitaasan,
Kag sa duta paghidaet kag maayong kabubot-on sa mga tawo"

(Lucas 2:14),

[413] nagpabutyag sila sang mga palatukoran sang kasugoan nga Iya ginkarian agod mapadako kag mapasidunggan.

Sang ang kasugoan ginbantala sa Sinai, ginpahibalo sang Dios sa tawo ang pagkabalaan sang Iya ugali, nga sa pihak sina makita nila unta ang ila pagkamakasasala. Ang kasugoan ginhatag agod mapabatyag sila sang sala, kag magpakilala sang ila pagkakinahanglan sang Manlulowas. Amo ini ang mahimo niya kon ang palatukoran ipatudok sa tagipusoon pinaagi sa Balaan nga Espiritu. Amo gihapon ini nga bulohaton ang iya pagahimuon. Sa kabuhi ni Kristo ang palatukoran sang kasugoan ginapaathag kag sang ang Balaan nga Espiritu sang Dios nagatandug sang tagipusoon, sang ang kapawa ni Kristo magpahayag sa mga tawo sang ila pagkakinahanglan sang Iya manugtinlo nga dugo kag Iya manugpakamatarung nga kata-rungan, ang kasugoan amo gihapon ang galamiton sa pagdala sa aton sa kay Kristo, agod nga mapakamatarung kita pinaagi sa pagtuo. "Ang kasugoan sang Ginuo himpit, nga nagapaliso sa kalag." Salmo 19:7.

"Tubtob nga ang langit kag duta magtaliwan," siling ni Jesus, "indi nga mas-a mapataliwan gikan sa kasugoan ang isa ka tumbok ukon isa ka kudlit, tubtob nga ang tanan magkalatuman." Ang adlaw nga nagasilak sa kalangitan, ang bilog nga duta nga inyo ginaluntaran, amo ang mga manugpamatuod sang Dios nga ang Iya kasugoan indi mabaylohan kag walay katubtoban. Bisan pa nga magtaliwan sila apang ang Iya diosnon nga mga kasugoan magapadayon. "Mahapos pa nga magtaliwan ang langit kag ang duta, sang sa isa ka kudlit sa kasugoan nga indi matuman." Lucas 16:17. Ang mga padihutan sang mga simbolo nga nagtudlo sa kay Jesus subong nga Kordero sang Dios pagapanason sa Iya kamatayon; apang ang mga tulomanon sang napulo ka sugo tulad ka dimabalhinon sang lingkoran nga harianon sang Dios.

Tungod kay "ang kasugoan sang Dios himpit," ang tagsa ka
[414] pagsupak sini dapat nga mangin malaut. Yad- tong nagalapas sang kasugoan sang Dios, kag nagatud-lo sa iban sa paghimo man sing

subong, ginapakamalaut ni Kristo. Ang matinumanon nga kabuhi sang Manlulowas nagapadayon sang ginaangkon sang kasugoan; nagpamatuod ini nga ang kasugoan mahimo nga matuman sang tawo, kag nagpakilala sang pagkaayo sang ugali nga mapatubo sang pagkamatinumanon. Yadtong tanan nga magtuman katulad Niya subong man nagapahayag nga ang kasugoan, "balaan, matarung, kag maayo." Roma 7: 12. Sa pihak nga bahin, ang tanan nga naglapas sang ka-sugoan sang Dios nagapapadayon sang ginaangkon ni Satanas nga ang kasugoan indi matarung, kag indi matuman. Sa amo nga bagay ginaduhaan nila ang pagpangdaya sang dakong kaaway, kag ila nga pakahuy-an ang Dios. Mga anak sila sang isa nga malaut, ang isa nga naguna sa pagribok batok sa kasugoan sang Dios. Ang pagpasulod sa ila liwan sa langit magadala sang elemento sang kagamo kag pagribok, kag mabutang sa katalagman ang kaayuhan sang bug-os nga uniberso. Wala sing isa ka tawo nga maghungod sa paglapas sang isa sang mga palatukoran sang kasugoan nga pagapasudlon sa ginharian sang langit.

Ang mga rabbi nga Judio nag-isip sang ila katarungan bilang pasaporte sa langit; apang ginpabutyag ni Jesus nga indi ini tuman, kag takus. Ang sa gowa nga mga hilikuton sa simbahan kag ang pagtoluohan nga ihibalo sang kamatuoran nasakop sa pagkamatarung nga Pinariseo. Ang mga rabbi nag-angkon nga sila mga balaan tungod sang ila kaugalingon nga mga paninguha sa pagbantay sang kasugoan; apang ang ila binuhatan nagpabulag sang pagkamatarung gikan sa pagtoluohan. Samtang maid-id sila sa ila kinaandan nga tulomanon, ang ila mga kabuhi tama ka makihilawason kag ginpanubo. Ang ila ginatawag nga katarungan indi gid nga mas-a makasulod sa langit.

Ang labing dako nga daya sa kaisipan sa panag-on ni Kristo [415] amo nga ang diutay nga paghangdo sa kamatuoran, amo na ang katarungan. Sa bug-os nga inagihan sang tawo, ang pagtoluohan nga ihibalo sang kamatuoran, natilawan nga kulang ukon indi tuman nga makaluwas sa kalag. Wala ini nagadala sang bunga sang katarungan. Ang isa ka maimon nga pagkabig sang ginatawag nga pagtoluohan nga kamatuoran sing masunson ginaupdan sang pagdumot sa tunay nga kamatuoran subong nga napahayag sa kabuhi. Ang labing madulom nga bahin sang maragtas nalulanan sang pagkit sang mga kalakasan nga nahimo sang maimon nga mga tumoluo. Ang mga

Fariseo nag-angkon subong mga anak ni Abraham, kag nagpabugal nga sila ang tag-iya sang mga sugo sang Dios; way sapayan wala ini magtipig sa ila gikan sa pagkamaiyaiyahon, malauton, pagkahakug sang saplid, kag ang labing manubo nga pagkasalimpapaw. Naghunahona sila sa ila kaugalingon nga amo ang labing dalagko nga mga tomoluo sa kalibutan, apang ang ila ginatawag nga pagkadumaan amo ang nagtuytoy sa ila sa paglansang sang Ginuo sang himaya.

Ang amo man nga katalagman nagaluntad karon. Madamo ang nagapakahalimbawa nga sila mga kristohanon tungod gid lang kay nagatuo sila sa pila ka mga pagtoluohan nga mga pagtulon-an. Apang wala nila madala ang kamatuoran sa ila praktiko nga kabuhi. Wala nila matuohi kag mahigugma ini, busa wala nila mabaton ang gahom kag bugay nga nagaabut tungod sang pagbalaan sang kamatuoran. Ang mga tawo ayhan magaangkon sang pagtuo sa kamatuoran; apang kon wala ini nagahimo sa ila nga maminatud-on, maluloy-on, mapailubon, mabinatason, langitnon sing panghunahona, isa ini ka pagpakamalaut sa tag-iya, kag tungod sa ila gahom sa pagbuyok, mangin pagpakamalaut sa kalibutan.

Ang katarungan nga gintudlo ni Kristo amo ang pagkasinanto sang tagipusoon kag kabuhi sa napahayag nga kabobut-on sang Dios. [416] Ang mga makasasala mahimo la- mang nga magmatarung sang sila mag-angkon sang pagtuo sa Dios kag magtipig sang hamili nga pagpakig-angot sa Iya. Nian ang matuod nga pagkadiosnon magabayaw sang kaisipan kag magapadungganon sang kabuhi. Nian ang sa gowa nga dagway sang pagtoluohan magasunod sa sulondan nga kaputli sang kristohanon. Nian ang mga pag-alagdan nga ginakinahanglan sa pag-alagad sa Dios indi kay mga walay kahulogan nga mga hilikuton katulad sang iya sang mga Fariseo.

Gintag-isaisa ni Jesus ang kasugoan, kag ginsaysay ang kasangkaron kag kadalumon sang ila mga kinahanglanon. Sa baylo sang pagpanas sang isa ka tumbok sang ila gahom, ginpahayag Niya kon daw ano ka layo sang malambutan sang ila mga palatukoran, kag nagpadayag sang makamamatay nga sayop sang mga Judio sa ila nga pagpakitakita sang pagkamatinumanon. Nagapahayag Sia nga tungod sang malaut nga kaisipan ukon makihilawason nga panulok nagalapas sang kasugoan sang Dios. Ang isa nga makaupod sang labing diutay nga bahin sang pagkadilimatarung nagabungkag sang kasugoan kag nagapanubo sang iya kaugalingon nga kinabatasan.

Ang pagpatay nagaluntad sing una sa kaisipan. Sia nga nagahatag sing duog sa iya tagipusoon sang pagdumot, nagapahamtang sang iya tiil sa alagyan sang manugpatay, kag ang iya mga halad kalangilaran sa Dios.

Ang mga Judio nagpatubo sang espiritu sang pagtimalus. Sa ila pagdumot batok sa mga Romanhon, naghambal sila sang matigdas nga pagpakalain kag nagpahamuot sa isa nga malaut pinaagi sa pagpahayag sang iya mga ugali. Sa amo ginhanas nila ang ila kaugalingon sa paghimo sang makahaladlok nga mga binuhatan nga sa diin gintuytoyan niya sila. Sa pinagtoluohan nga kabuhi sang mga Fariseo, wala gid sing butang nga makarekomendar sang ila katutom sa mga hentil. Ginpangabay sila ni Jesus nga indi nila pagdayaan ang ila kaugalingon upod sang panghunahona nga sa ila tagipusoon makaba- ngon sila batok sa ila manlolupig, kag maghigugma sang [417] ila kalangkag sa pagtimalus sang ila kasaypanan.

Matuod nga may ara nga pagkaakig nga ginapahanugotan, bisan pa sa mga sumolunod ni Kristo. Kon makita nila nga ginpasipalahan ang Dios, kag ang iya pagalagdan ginpakahuy-an, kon makita nila ang mga walay sala nga ginapigus, ang matarung nga kaakig nagaatukay sa kalag. Ang kaangay nga kaakig nga nabun-ag sa madali bumatyag nga mga pamatasan, indi sala. Apang yadtong sa bisan ano lang nga pagkaakig nagabatyag sing kahilway sa pagpangakig nagabukas sang tagipusoon sa kay Satanas. Ang kapaitan kag kaakigon dapat nga matabog gikan sa kalag, kon maluyag kita nga magkasinanto sa langit.

Ang Manlulowas nagpadayon sing labaw pa sini, nagsiling Sia, "Kon magdala ikaw sang imo dulot sa halaran, kag didto madumdoman nimo nga ang imo utod may naakigan batok sa imo, kadto ka anay; magpasaguli ka sa imo utod, kag magbalik sa paghalad sang imo dulot." Madamo ang maukod sa mga pag-alagdan sa simbahan, samtang yara sa tunga nila kag sang ila kautoran sinang dilimalipayon nga katuhayan nga mahimo nila mapasag-uli. Ang Dios nagakinahanglan sa ila sa paghimo sang tanan nila nga masarangan sa pagpabalik sang paghiusa. Tubtob nga mahimo nila ini, indi Niya mabaton ang ila pag-alagad. Ang katungdanan sang kristohanon sa sini nga bagay ginatudlo sing maathag.

Ang Dios nagaula sang Iya pagpakamaayo sa tanan. "Ginapasubang Niya ang Iya adlaw sa malaut kag sa maayo, kag nagapadala

Sia sang ulan sa matarung kag sa indi matarung." "Maluloy-on Sia sa mga dimapinasalamaton kag sa malauton" Lucas 6:35. Nagaagda Sia sa aton nga magmanginkaangay Niya. "Pakamaayuha sila nga nagapakamalaut sa inyo", siling ni Jesus; "Himo kamo sing maayo sa sadtong nagadumot sa inyo, . . . agod nga mangin anak kamo [418] sang inyo Amay nga yara sa mga langit." Amo ini ang palatukoran sang kasugoan, kag amo sila ang maayong tuburan sang kabuhi.

Ang lalambuton sang Dios tuhoy sa Iya mga kaanakan labing mataas pa sang sa malambut sang tawhanon nga panghunahona. "Busa magpakahimpit man kamo, subong nga himpit ang inyo Amay nga yara sa langit." Ini nga sugo amo ang isa ka saad. Ang piano sang kaluwasan nagaisip sang aton bug-os nga pag-ayo gikan sa gahom ni Satanas. Padayon nga ginabulag ni Kristo ang mahinolsulon nga kalag gikan sa sala. Nagkari Sia sa paglaglag sang binuhatan sang yawa, kag naghimo Sia sang paagi nga ang Balaan nga Espiritu mahatag sa tagsa ka mahinolsulon nga kalag agod matipigan sia batok sa pagpakasala.

Ang galamiton sang manonulay indi pag-isipon nga balibad sa isa ka sayop nga buhat. Malipayon si Satanas kon makabati sia sadtong nagaangkon nga mga sumolunod ni Kristo nga nagahimo sang pamalibad sang ila kasaypanan sa ugali. Amo ini ang mga pamalibad nga nagatuytoy sa pagpakasala. Wala gid sing balibad sa pagpakasala. Ang balaan nga balatyagon, ang katulad kay Kristo nga kabuhi, mahapus malambutan sang tagsa ka mahinolsulon kag matinuohon nga anak sang Dios.

Ang lalambuton sang kristohanon nga ugali amo ang pagkakaangay kay Kristo. Subong nga ang Anak sang tawo himpit sa Iya kabuhi, sa amo man ang Iya mga sumolunod .dapat nga maghimpit sa ila kabuhi. Sa tanan nga bagay si Jesus ginhimo katulad sang Iya mga kautoran. Nahimo Sia nga unod katulad naton. Gingutom, gin-uhaw kag ginlapyo Sia. Nabuhi Sia sa pagkaon kag napabaskug tungod sa pagtulog. Nag-ambit Sia sang bahin sang tawo; apang Sia amo ang walay sayop nga Anak sang Dios. Amo Sia ang Dios nga sa unod. Ang Iya ugali mangin aton. Ginsiling sang Ginuo tuhoy sadtong nagatuo sa Iya, "Magapuyo Ako sa ila, kag magalakat [419] ka- upod nila; Kag Ako mangin ila Dios, kag sila mangin Akon katawohan." 2 Cor. 6:16.

Si Kristo amo ang hagdanan nga nakita ni Jacob, nga ang iya sadsaran natungtong sa duta kag ang iya tumoy naglambut sa gawang sang langit, sa amo gid nga talakdangan sang himaya. Kon yadto nga hagdan nakulangan lang sang isa ka lintang kag wala makatumban sa duta, nagkalawala unta kita. Apang si Kristo nag-lambut sa aton bisan diin man kita. Nagsuklob Sia sang aton kinaugali kag nagmadinalag-on, agod nga kita pinaagi sa pagkuha sang Iya kinaugali magamadinalag-on man. Nga nahimo "sa kaangid sang makasasala nga unod" (Roma 8:3), nagkabuhi Sia sang dimakasasala nga kabuhi. Nian tungod sang Iya pagkadiosnon nagakapyot Sia sa trono sang langit, samtang tungod sang Iya pagkatawhanon, ginalambut Niya kita. Ginaagda kita tungod sa pagtuo sa Iya sa paglambut sang kahimayaan sang ugali sang Dios. Busa dapat kita nga maghimpit subong nga himpit ang aton "Amay nga yara sa langit."

Si Jesus nagpakilala kon ano ang nasakop sang pagkamatarung, kag nagtudlo sa Dios subong nga iya tuburan. Nian nagliso Sia sa mahimo nga katungdanan. Sa paghatag sang limos, sa pangamuyo, sa pagpuasa, nagsiling Sia, wala sing bisan ano nga butang nga himuon sa pagpaganyat sang kabalaka ukon sa pag-angkon sang pagdayaw sa kaugalingon. Maghatag sang maminatudon tuhoy sa kaayuhan sang mga imol nga nagaalantus. Sa pangamuyo himoa nga ang kalag magpakigsugilanon sa Dios. Sa pagpuasa, maglakat nga wala nagaduko ang ulo, nga ang tagipusoon napun-an sang panghunahona tuhoy sa kaugalingon. Ang tagipusoon sang Fariseo isa ka kigas kag walay pulos nga duta, nga sa diin wala gid sing langitnon nga binhi nga magatubo. Sia nga nagtugyan sing bugos sa Dios sang iyang kaugalingon amo ang makahatag sang iya kaugalingon sing walay hawidhawid sa Dios kag makahatag sa Iya sang nahamut-an nga pag-alagad. Kay tungod sang pagpakighiusa [420] sa Dios nga ang tawo mahimo nga manugpangabudlay kaupod Niya sa pagpasundayag sang Iya ugali sa tawhanon.

Ang pag-alagad nga nahimo sing may pagkamaminatud-on sa tagipusoon may dako nga balus. "Ang inyo Amay nga nagatan-aw sa tago magapadya sa inyo sa dayag." Pinaagi sa kabuhi nga aton ginakabuhi tungod sa bugay ni Kristo, ang mga ugali madihon. Ang tingunay nga katahum magasugod sa pagsag-uli sa kalag. Ang kapahayagan sang ugali ni Kristo ginahatag, kag ang larawan sang Pagkadiosnon nagasugod sa pagsilak. Ang bayhon sang mga lalake

kag babae nga nagalakat kag nagapangabudlay upod sa Dios nagapahayag sang paghidaet sang langit. Tuhoy sini nga mga kalag ang ginharian sang langit nakapanugod na. Yara sa ila ang kalipay ni Kristo, ang kalipay nga nangin pagpakamaayo sa tawo. Ila kadungganan nga pagabatunon sila sa paggamit sang Agalon; ginsaligan sila sa paghimo sang Iya bulohaton sa Iya ngalan.

"Wala sing tawo nga makaalagad sa duha ka agalon." Indi naton maalagad ang Dios upod sang nabahin nga tagipusoon. Ang pagtoluohan sang Kasulatan indi kay isa ka gahom nga makapabuyok sa tunga sang madamo pa nga iban; ang iya gahom sa pagbuyok dapat nga mangin labaw, nga nagahibo kag nagagahum sa tagsa nga iban. Indi ini katulad sang kinurit nga pagsamay sang du-ag nga ginpalhit diri kag didto sa trapal, kundi ini magasaladsad sang bug-os nga kabuhi, subong bala ang trapal gintusmog sing bug-os sa tinunaw nga duag tubtob nga ang tagsa ka lugas sini nahibo sa madulot kag indi maglubad nga duag.

"Busa kon ang imo mata maayo, ang bug-os mong lawas mapuno sang kapawa; Apang kon ang imo mata malain, ang bug-os mong lawas mapuno sang kadulom." Ang kaputli kag ang pagkatul-id sing katuyoan amo ang mga palahinandigan sang pagbaton sang kapawa [421] gikan sa Dios. Indi Sia makabutang sa ital-ital upod sang sayop. Sa pagduhadoha kag hapaw nga pagtampad sa kamatuoran, amo ini ang pagpili sang kadodulman sang sayop kag sinatanas nga pagdaya.

Ang kalibutanon nga palasandigan kag ang matul-id nga palatukoran sang katarungan wala nagasimpunay sing maathag katulad sang duag sang balangaw. Sa tunga sang duha, ang isa ka masangkad kag maathag nga latid ginkurit sang walay katubtoban nga Dios. Ang pagkakaanggid kay Kristo amo ang nagatindug nga maathag sang sa iya ni Satanas subong sang udtong adlaw kon ipaanggid sa tungang gab-i. Kag yadto lamang nga nagakabuhi sa kabuhi ni Kristo amo ang Iya mga masigkamanugpangabudlay. Kon ang isa ka sala huptan sa kalag, ukon isa ka sayop nga buhat nga ipabilin sa kabuhi, ang bug-os nga lawas madagtaan. Ang tawo mahimo nga galamiton sa pagkadimatarung.

Yadtong tanan nga nagpili sa bulohaton sang Dios magapahuway sa Iya pagtatap. Gintudlo ni Kristo ang mga pispis nga nagalinupad sa kahawaan, sa mga bulak sang latagon, kag ginpangabay ang Iya manugpalamati sa pagtalupangod sining mga binuhatan sang

paglalang sang Dios. "Indi bala kamo labi ka malahalon sang sa ila?" nagsiling Sia. Mat. 6:26. Ang sukod sang diosnon nga pagtalupangod nga mahatag sa bisan ano nga tinuga igoigo lang sa iya halintaga sa timbangan sang pagkabuhi. Ang diutay nga maya ginabantayan sang Makaako. Ang kabulakan sa latagon, ang hilamon nga ginbanig sa duta, nagaambit sang pagtalupangod sang aton langitnon nga Amay. Ang dakong Manugguhit nga Agalon nagtalupangod sang mga liryo nga naghimo sa ila nga matahum labaw pa sang himaya ni Solomon, Daw ano pa gid ang Iya pagtatap sa tawo, nga amo ang larawan kag himaya sang Dios. Handom Niya ang pagtanaw sang Iya mga kaanakan nga nagapahayag sang ugali nga katulad Niya. Subong nga ang silak-adlaw nagaha- tag sa [422] mga kabulakan sang ila nagkalainlain kag malumok nga mga duag, sa amo man ang Dios nagahatag sa kalag sang katahum sang Iya kaugalingon nga ugali.

Yadtong tanan nga magapili sang ginharian sang gugma, katarungan kag paghidaet ni Kristo, nga nagkabalaka sini labaw pa sa iban, sila naangot sa kalibutan sa ibabaw, kag ang tagsa ka pagpakamaayo nga ila ginakinahanglan sa kabuhi mangin ila. Sa tolon-an sang kaako sang Dios, ang kabilugan sang kabuhi, ginahatagan ang tagsatagsa sa aton sang tag-isa ka pamihak. Ina nga pamihak magasulod sang tagsa gid ka bahin sang aton maragtas; bisan pa ang mga buhok sa ulo naisipan. Ang mga anak sang Dios wala gid nagapalta sa Iya kaisipan.

"Busa indi kamo magkalangkag sang buas." Mat. 6:24, R. V. Sundon gid naton si Kristo sa tanan nga adlaw. Ang Dios wala nagahatag sang bulig tuhoy sa buas. Wala Niya ginahatag sa Iya mga kaanakan ang tanan nga pagtuytoy sa panlakatan sa kabuhi gilayon, basi kon malibugan sila. Ginsugiran sila sang tuman lang nga ila madumdoman kag matuman. Ang kusog kag kaalam nga ginahatag tuhoy gid lang sa karon nga kinahanglanon. "Kon may ara sa inyo nga nakulangan sang kaalam,"— karon nga adlaw,— "papangayoa sia sa Dios, nga nagahatag sa tanan sing bugana, kag wala nagabasul kag hatagan sia sini." Santiago 1:5.

"Indi kamo maghukom, agod nga indi man kamo paghukman." Indi pag-isipa ang imo kaugalingon nga labing maayo sang sa iban nga mga tawo, kag maghukom sa ila. Tungod kay indi ka makahangop sang mga katuyoan, indi ikaw takus sa paghukom sa iban.

Sa imo pagsaway sa iya, nagahatag ikaw sang pamatbat sa imo kaugalingon; kag nagapakita ka nga ikaw kabuylog ni Satanas, ang manugsumbong sang mga kautoran. Ang Ginuo nagasiling: "Usisaa ninyo ang inyo kaugalingon kon bala yara kamo sa pagtuo; tilawi ang inyo kaugalingon." Amo ini ang aton bulohaton. "Kon hukman [423] naton ang aton kaugalingon, indi na kita dapat hukman pa." 2 Cor. 13:5; 1 Cor. 11:31.

Ang maayo nga kahoy magapatubas sang maayo nga bunga. Kon ang bunga indi malalimon kag walay pulos, ang kahoy malaut. Busa ang bunga nga napatubas sa kabuhi nagapamatuod sang kahimtangan sang tagipusoon kag ang pagkagayon sang ugali. Ang maayo nga buhat indi gid nga mas-a makabakal sang kaluwasan, apang sila amo ang pamatuod sang pagtuo nga nagabuhat tungod sa gugma kag nagaputli sang kalag. Kag bisan pa nga ang walay katubtoban nga padya indi mahatag tungod sang aton ikasangkol, apang magakasinanto sia sa bulohaton nga ginhimo tungod sa bugay ni Kristo.

Sa amo ginpahamtang ni Kristo ang palatukoran sang Iya ginharian, kag ginpakita sila nga amo ang dako nga kasugoan sang kabuhi. Agod mabatyagan ang pagtolon-an nga makuha, nagadugang Sia sang mga palaanggiran. Indi lamang tuman, siling Nia, nga magpamati kamo sang Akon mga Pulong. Tungod sa pagkamatinumanon, himuon ninyo sila nga sadsaran sang inyo ugali. Ang kaugalingon amo ang balas nga ginaanudanod. Kon magtukod kamo ibabaw sang tawhanon nga kaalam, kag mga padihutan, ang inyo balay matumba. Pinaagi sa hangin sang pagsulay, ang bagyo sang pagtilaw, pagasilhigon ini sila. Apang ining mga palatukoran nga ginhatag ko magapadayon. Batuna Ako; magtukod sa ibabaw sang Akon mga Pulong.

"Busa ang tagsatagsa nga nagapamati sining mga pulong Ko kag nagatuman sa ila ipaangay sa tawong mainandamon nga nagtukod sang iya balay sa ibabaw sang igang: kag nag-ulan, kag nagbaha, kag naghuyop ang kahanginan, kag nagsampi sadtong balay, kag wala ini mapukan, kay natukod ini sa ibabaw sang igang." Mat. 7:24, 25. R. V.

Kapitulo 32—Ang Pangulo Sang Hangaway Romanhon [424] [425]

SI KRISTO nagsiling sa dungganon nga tawo nga ang anak gin-ayo Niya, "Luwas kon makakita ka sang talandaan kag kalatingalahan, indi ka magtuo." Juan 4:48. Nasub-an Sia nga ang Iya kaugalingon nga pungsod nagakinahanglan sining gowa nga mga talandaan sang Iya Pagkahinaplas. Sa liwan kag liwan natingala Sia sang ila pagkadilimatinuohon. Apang natingala Sia sang pagtuo sang pangulo sang hangaway nga nagkadto sa Iya. Ang pangulo sang hangaway wala gid magduhadoha sang gahom sang Manlulowas. Wala gani niya ginpangabay nga magkari sa iya kaugalingon agod maghimo sining katanhagaan. "Ihambal lang ang pulong," ang siling nia, "kag ang akon ulipon magaayo."

Ang ulipon sining pangulo sang mga hangaway inabtan sang pagpalamatay sang lawas, kag nagatagumatayon. Sa tunga sang mga Romanhon, ang ulipon mga esklabo sila, ginbakal kag ginabaligya sa balaligyaan kag ginkabig nga may kapintas kag pagpigos; apang ang amo nga pangulo sang hangaway may maayo nga kaangtanan sa iya ulipon, kag naghandom sang iya kaumpawan. Gin- tuohan [426] niya nga maayo ini ni Jesus. Wala pa sia makakita sa Manlulowas, apang ang mga sugid nagpabaskug sa iya sa pagtuo. Wala pa sia makakita sa Manlulowas, apang ang mga sugid nagpabaskug sa iya sa pagtuo. Waay sapayan sang pagkapormal sang mga Judio, ining Romanhon nagatuo nga ang ila pagtoluohan labi kaayo sang sa iya kaugalingon. Nabungkag na niya ang pamalabag sang pungsodnon nga kaugot kag pagdumot nga nagpain sang mga mandadaug sa ginlutos nga mga katawohan. Nagpahayag sia sang pagtahod sa pag-alagdan sang Dios, kag nagpakita sang kaayo sa mga Judio subong nga Iya sumilimba. Sa pagtudlo ni Kristo, subong nga ginsugid sa iya, nakita niya ang mga butang nga makasabat sang kinahanglanon sang kalag. Ang tanan nga espirituhanon sa sulod niya nagsabat sa mga pulong sang Manlulowas. Apang nagbatyag sia nga dilitakus sa pagpalapit sa kay Jesus, kag nagpakiluoy sia sa

mga tigulang nga Judio sa paghimo sang pangabay tuhoy sa pag-ayo sang iya ulipon. Nakakilala sila sang Dako nga Manonudlo, kag sa iya panghunahona, makapalapit sila sa Iya agod sa pagbuyok sang Iya pagpasulabi.

Sang nagapasulod si Jesus sa Capernaum, ginsugata Sia sang isa ka hubon sang mga tigulang, nga nagsugid sa Iya sang handom sa pangulo sang hangaway Romanhon. Nagpamilit sila sa pagsiling nga "takus man sia nga pagahimoan Niya sini: kay nagahigugma sia sa aton pungsod, kag nakapatindug sia sa aton sang isa ka sina-goga.' '

Sa gilayon si Jesus nagpadulong sa puloy-an sadto nga pangulo; apang, tungod kay ginadis-ug sang kadaman, mahinay ang Iya paglakat. Ang balita sang Iya pag-abut nag-una sa Iya, kag ang kapitan, sa iyang di-pagsalig sa kaugalingon, nagpadala sang sulat, "Ginuo, indi na pagpagamohi ang Imo kaugalingon: kay indi ako takus nga magpasilong Ka sa idalum sang akon mga atop." Apang [427] nagpadayon ang Manlulowas, kag ang kapitan, sa katapusan, nagpasimpalad sa pagpalapit sa Iya, nagtapus sang sulat, sa pagsiling, "Bisan ako indi naga-isip nga takus sa pagpalapit sa Imo:" "Apang ihambal lang kag ang akon ulipon magaayo. Kay isa ako ka tawo nga may kagamhanan,. nga may mga hangaway sa idalum nakon: kag magasiling ako sini nga tawo, Lakat, kag magalakat sia; kag sa isa, Kari, kag magapalapit sia; kag sa akon mga ulipon, Himoa ini, kag ginahimo niya." Subong nga ako nagatiglawas sang gahom sang Roma, kag ang akon nga hangaway nagakilala sang akon gahom nga lubos, amo man Ikaw, nagatiglawas sang gahom sang walay katubtoban nga Dios, kag ang tanan nga butang nga tinuga nagatuman sang Imo pulong. Makasugo ka sa pagtabug sang balatian, kag magatuman ini sa Imo. Makatawag ka sang langitnon Mo nga mga sologuon, kag magahatag sila sang gahom sa pag-ayo. Ihambal gid lang ang Pulong kag ang akon ulipon magaayo.

"Sang mabatian ni Jesus ini nga mga butang, natingala Sia sa iya, kag nagliso Sia kag nagsiling sa mga katawohan nga nagsunod sa Iya, nagasiling Ako sa inyo, wala Ako nakakita sing katulad nga pagtuo, wala, wala sa Israel." Kag sa kapitan nagsiling Sia, "Subong nga gintuohan mo, pagahimuon ini sa imo. Kag ang iya ulipon nag-ayo sa amo gid nga takna."

Ang mga tigulang nga Judio nga nagpakilala sang kapitan sa kay Kristo nagpakita kon daw ano sila ka layo gikan sa pag-angkon sang

espiritu sang maayong balita. Wala nila makilala nga ang aton dako nga kinahanglanon amo gid lang ang aton pag-angkon sang bugay sang Dios. Sa ila nga pagpakamatarung sa kaugalingon, ginpakilala nila ang kapitan tungod sang mga pabor nga iya sini ginpakita sa "aton pungsod." Apang ang kapitan nagsiling sa iya kaugalingon, "Indi ako takus." Ang iya tagipusoon natandug sang bugay ni Kristo. Nakita niya ang iya kaugalingon nga pagkadilitakus; apang nahadlok sia pagpangayo sang tabang. Wala sia magsalig [428] sa iya kaugalingon nga pagkaayo; ang iya ginabaisan amo ang iya dako nga kinahanglanon. Ang iya pagtuo nagkapyot sa kay Kristo sa Iya tunay nga ugali. Wala sia magtuo sa Iya subong nga isa lamang ka manughimo sang katanhagaan, kundi nga isa ka Abyan kag Manlulowas sang tawo.

Sa amo man nga ang makasasala makapalapit kay Kristo. "Indi tungod sang mga buhat sang pagkamatarung nga aton nahimo, kundi tungod sang Iya kaluoy ginluwas Niya kita." Titus 3:5. Kon singganon kamo ni Satanas nga kamo makasasala, kag indi makalaum sa pagbaton sang pagpakamaayo gikan sa Dios, sugiri sia nga si Kristo nagkari sa kalibutan sa pagluwas sang mga makasasala. Wala gid sing butang nga makarekomendar sang aton kaugalingon sa Dios; apang ang pangabay nga aton mahimo karon kag sa gihapon amo ang aton pagkawalay masarangan nga kahimtangan nga nagahimo sang Iya gahom sa pagtubos nga isa ka kinahanglanon. Nagasikway sang bug-os nga pagsalig sa kaugalingon, makatulok kita sa krus sang Kalbaryo kag magsiling,—

"Wala ako sing bill nga dala sa akon kamut
Sa Imo krus gid lang ako nagakapyot."

Ang mga Judio gintudloan gikan sa pagkabata nahanungod sang bulohaton sang Hinaplas. Ang binugna nga mga pulong sang mga patriarcas kag mga manalagna kag ang pagtudlo pinaagi sa simbolo sa pag-alagdan sa paghalad nangin ila. Apang wala nila ginsapak ang kapawa; kag nian nakita nila sa kay Jesus ang butang nga indi halandumon. Apang ang kapitan, natawo sa tunga sang pagkadiwatahan, nalantip sa pagkadiwatahan sang harianon nga Roma, nahanas bilang isa ka hangaway, nga daw nautod gikan sa espirituhanon nga kabuhi tungod sang iya kalantipan kag palibot, kag dugang pa

nga gintakpan sang pagkasalimpapaw sang mga Judio, kag sang pagtamay sang iya kaugalingon nga masigkapungsodnon sa mga [429] Israelinhon,—ini nga tawo nakahangop sang kamatuoran nga sa diin ang mga inanak ni Abraham nabulag. Wala na sia maghulat kon bala batunon pa sang mga Judio ang Isa nga nagaangkon nga ila Hinaplas. Sang ang "kapawa, nga nagaiwag sang tagsa ka tawo nga nagkari sa kalibutan" (Juan 1:9) nagsilak sa iya, nakita niya, bisan nga malayo, ang himaya sang Anak sang Dios.

Sa kay Jesus amo ini ang hanuot nga bulohaton nga himuon unta sang maayong balita sa tunga sang mga hentil. Sing may kalipay nagtulok Sia sa unhan kon tipunon na ang mga kalag gikan sa tanan nga mga kapungsoran didto sa Iya ginharian. Upod sang madalum nga kasubo ginlarawan Niya sa mga Judio ang patubas sang ila pagsikway sang Iya bugay. "Nagasiling Ako sa inyo, Nga madamo ang magaabut gikan sa sidlangan kag nakatundan, kag magalingkod kaupod ni Abraham, ni Isaak kag ni Jacob, sa ginharian sang langit. Apang ang mga anak sang ginharian pagaitagbong sa kadodulman; may paghinibi kag pagbalagrut sang mga ngipon." Ahay, pila karon ang nagaaman tuhoy sa amo gid nga makamamatay nga kapas-awan! Samtang ang mga kalag sa diwatahan nga mga kadutaan nagabaton sang Iya bugay, pila ang yara sa kristohanon nga kadutaan nga ginsilakan sinang kapawa nga ginsikway gid lang.

Labaw sa duhakapulo ka milyas gikan sa Capernaum, sa isa ka patagbukid nga nagalaaw sa malapad, kag matahum nga kapatagan sang Esdraelon, nahamtang ang minuro sang Nain, kag didto nagpadulong si Jesus sang Iya mga tikang. Madamo sang Iya mga gintuton-an kag may iban pa nga nag-upod sa Iya, kag sa dalanon ang mga tawo nagpalapit, nga nalangkag sang Iya mga pulong sang gugma kag kaawa, nagdala sang ila mga balatianon nga pag-ayuhon, upod sang paglaom gihapon nga Sia nga nagauyat sinang makatilingala nga gahom magpakilala sang Iya kaugalingon nga Hari sang [430] Israel. Kadamu-an ang nagaginutok sa Iya alagyan, kag isa ini ka malipayon kag malaumon nga pinanong ang nagsunod sa Iya pataklad sa batuhon nga dalan padulong sa ganhaan sang binukid nga minuro.

Sang nagahilapit sila, ang isa ka katay sa lubong makita nga nagagowa gikan sa ganhaan. Upod sang mahinay kag masinolubon nga mga tikang nagpadulong ini sa lolubngan. Sa isa ka bukas

nga lungon nga ginayayungan sa atubangan amo ang lawas sang namatay, kag palibot sini amo ang manughaya, nga nagpuno sang kahanginan sang ila panalambiton. Ang tanan nga katawohan sang banwa halos nagtipon sa pagpakita sang ila pagtahod sa namatay kag sa ilang kaawa sa namatyan.

Isa yadto ka talan-awon nga makapapukaw sang pagkahanuklog. Ang namatay amo ang bugtong nga anak sang iya iloy nga isa ka balo. Ang namingawan nga manughaya nagasunod pakadto sa lolubngan sang amo lamang niya nga dutan-on nga manugsakdag kag manuglipay. "Sang nakita sia sang Ginuo, naluoy Sia sa iya." Samtang nagalakat sia nga daw bulag, nga nagahaya, nga wala makatalupangod sang Iya pagtambong, nagpalapit Sia sa iya luyo kag magsiling sing mahinay, "Indi ka maghibi." Si Jesus handa na magbaylo sang iya kasubo pakadto sa kalipay, apang indi Niya mabatas ang Iya kapahayagan sang kaawa.

"Nagpalapit Sia kag gintandug ang lungon;" sa Iya bisan ang pagtandug sa lungon indi makadagta. Ang duha ka mga hut-ong nagtipon sa palibot sang lungon, nga nagalaom batok sa paglaom. May yara nga Isa nga nagtabug sang balatian kag naglutos sang mga yawa; ang kamatayon bala sa idalum man sang Iya gahom?

Sa maathag kag gamhanan nga tingog ginhambal Niya ang mga pulong "Pamatan-on, nagasiling Ako sa imo, Bangon." Yadto nga tingug naglapus sang dolunggan sang minatay. Ang pamatan-on nagbukas sang iya mga mata. Gindapit sia ni Jesus sa kamut, kag ginbayaw sia. Ang iya pagtulok nahulog sa iya nga nagahaya sa [431] luyo niya, kag ang anak naghiusa sa isa ka madugay nagabagting kag nagmasinadyahon nga paghaksanay. Ang kadam-an nagtulok nga naurongan kag naglinong. "Nagabut ang kahadlok sa tanan." Naglinong kag may balaan nga pagtahud, nagpabilin sila nga nagtindug sing makadali nga daw subong bala nga yara sila sa atubangan sang Dios. "Nian ginhimaya nila ang Dios sa pagsiling, Nga may isa ka dako nga manalagna nga nagbangon sa tunga naton; kag nga ang Dios nagduaw sang Iya katawohan." Ang katay sa lubong nagbalik sa Nain bilang isa ka madinalag-on nga katay. "Kag ining sugid nahanungod sa Iya naglapnag sa bug-os nga Judea, kag sa palibot nga mga duog."

Sia nga nagtindug sa luyo sang nagatalangison nga iloy sa ganhaan sang Nain, nagabantay sa tagsatagsa nga nagahaya sa luyo

sang lungon. Natandug Sia sang kaawa sa aton kasubo. Ang Iya tagipusoon nga nagahigugma kag nagakahanuklog, among isa ka tagipusoon nga may dimabalhinon nga pagkaawa. Ang Iya pulong, nga nagtawag sa minatay nga magkabuhi, indi kay kubos nga gamhanan karon sang ginhambal Niya ini sa pamatanon sa Nain. Nagsiling Sia, "Ang bug-os nga gahom ginhatag sa Akon sa langit kag sa duta." Mat. 28:18. Ina nga gahom wala nagabuhin sa nagalawig ang panahon, bisan nagakaubos tungod sang padayon nga pag-ilig sang Iya bugay. Sa tanan nga nagatuo sa Iya, Sia gihapon ang buhi nga Manlulowas.

Ginbaylohan ni Jesus ang kasubo sang iloy pakadto sa kalipay sang ginhatag Niya pabalik ang iya anak; way sapayan ang pamatan-on gintawag lamang pakadto j sining dutan-on nga kabuhi, sa pagbatas sang iya mga kasubo, iyang kabudlayan, iyang katalagman, kag magagi liwan sa idalum sang gahom sang kamatayon. Apang si Jesus nagalipay sang aton kasubo upod sang balita sang dayon nga paglaom: "Ako amo yadtong nagakabuhi nga namatay: [432] kag yari karon nagakabuhi Ako sa giha- pon, . . . kag may yabi sang kamatayon kag sang hades." "Busa gani kita nga mga anak nga umalambit sang unod kag dugo, Sia nagpakig-ambit sang amo man, agod nga pinaagi sang Iya kamatayon malaglag Niya sia nga may gahom sa kamatayon, nga amo ang yawa; kag luwason sila nga tungod sang ila kahadlok sa kamatayon gin-ulipon sila sa bug-os nila nga kabuhi." Bug. 1:18; Heb. 2:14-15.

Indi makapugong si Satanas sang kamatayon sa iya kamut kon ang Anak sang Dios magtugot pa sa ila nga magkabuhi. Indi niya mauyatan sa espirituhanon nga kamatayon ang isa ka kalag nga tungod sa pagtuo nagabaton sang gamhanan nga Pulong ni Kristo. Ang Dios nagasiling sa tanan nga nagpakamatay sa sala, "Bangon ka nga nagkatulog, kag magbangon gikan sa kamatayon." Efeso 5:14. Ina nga pulong amo ang kabuhi nga walay katapusan. Subong nga Pulong sang Dios nga nagpabuhi sang nahauna nga tawo, nagahatag gihapon sang kabuhi; subong nga Pulong ni Kristo, "Pamatan-on, nagasiling Ako sa imo, Bangon," naghatag sang kabuhi sadtong pamatan-on sang Nain, busa ina nga pulong, "Bangon gikan sa minatay," amo ang kabuhi sa kalag nga nagabaton sini. Ang Dios "nagluwas sa aton gikan sa gahom sang kadodulman, kag nagbalhin sa aton sa ginharian sang Iya mahal nga Anak." Col. 1:13. Ini

ginatanyag sa aton sa Iya mga Pulong. Kon batunon ta ang mga Pulong, may aton nga kaluwasan.

Kag "kon ang espiritu Niya nga nagbanhaw kay Jesus gikan sa mga minatay magpuyo sa inyo, Sia nga nagbanhaw kay Kristo gikan sa minatay magahatag sing kabuhi man sa inyo mga lawas nga mamalatyon paagi sa Iya Espiritu nga nagapuyo sa inyo." "Kay ang Ginuo gid magakunsad gikan sa langit nga may singgit sang tingog sang punoan sang mga manogtunda kag sa budyong sang Dios; kag ang tanan nga nagkalamatay kay Kristo magakalabanhaw sing una: Niyan kita nga mga buhi, nga nabilin pagasabniton kaupod nila sa [433] panganod sa pagsugata sa Ginuo sa kahawaan; kag mangin kaupod kita gihapon sa Ginuo." Rom. 8:11; 1 Tes. 4:16, 17. Amo ini ang pulong sang kalipay nga ginapangabay kita nga maglinipayay ang tagsatagsa sa aton.

[434]

Kapitulo 33—Sin-o ang Akon mga Utod?

ANG mga anak ni Jose malayo sa pagkaawa sa kay Jesus kag sa Iya bulohaton. Ang mga sugid nga naglambot sa ila nahanungod sa Iya kabuhi kag binuhatan nagpuno sa ila sang katingala kag kaluya. Nabatian nila nga ginagamit Niya ang bug-os nga gab-i sa pagpangamuyo, kag nga sa bug-os adlaw gintipunan Sia sang dalagko nga mga pinanong sang mga katawohan, kag wala maghatag sa Iya sing igo nga tion sa pagkaon. Ang Iya mga abyan nagbatyag nga ginapatam-an Niya ang Iya kaugalingon tungod sa lakas nga pagpangabudlay; indi nila mahangpan ang Iya pagkabig sa mga Fariseo, kag may iban nga nagkahadlok nga ang Iya mga katarungan nagamat nga indi mapahamtang.

Nabatian ini sang Iya mga utod, subong man ang panombungon sang mga Fariseo nga nagapangtabug Sia sang mga yawa tungod sa gahom ni Satanas. Nabatyagan nila ang pagpakahuya nga naglambut sa ila tungod sang ila kaangtanan sa kay Jesus. Nahibaloan nila ang kagamo nga gintuga sang Iya mga pulong kag binuhatan, kag indi lamang sila nahadlok tungod sang Iya maisog nga pinamulong, kundi nagkaakig sila sang Iya pagpakamalaut sa mga eskriba kag mga Fariseo. Nagtapat sila nga boyukon ukon piliton Sia sa pag-untat [435] sini nga sari sang bulohaton, kag ginhaylo si Maria sa pagbuylog sa ila sa paghunahona nga tungod sang Iya gugma sa iya, ayhan mauloulohan Sia nga magmainalamon sing labi.

Sa wala pa ini nga hitabo nakahimo liwan si Jesus sang isa ka tanhaga nga pag-ayo sa isa ka tawo nga nasaban, bulag kag apa, kag ang mga Fariseo nagsumbong liwan nga "nagatabug Sia sang mga yawa pinaagi sa prinsipe sang mga yawa." Mat. 9:34. Ginpaathag sa ila ni Jesus nga sa pagpasibangod nila sang bulohaton sang Balaan nga Espiritu sa kay Satanas, ginautod nila ang ila kaugalingon gikan sa tuburan sang pagpakamaayo. Yad-tong naghambal gid batok sa kay Jesus mismo, nga wala makahangop sang Iya diosnon nga ugali, mahimo pa nga makabaton sang kapatawaran; kay tungod sa Balaan nga Espiritu ayhan mapakita sa ila ang ila sayop kag maghinul-

sol. Kon ano man ang sala, lamang nga ang kalag maghinulsol kag magtuo; ang sala ginahugasan sa dugo ni Kristo; apang sia nga nagasikway sang bulohaton sang Balaan nga Espiritu, nagapahamtang sang iya kaugalingon sa duog nga indi malambutan sang paghinulsol kag pagtuo. Tungod sa Espiritu nga ang Dios nagapangabudlay sa tagipusoon; Kon ang tawo sing hungod magsikway sa Espiritu, kag ipahayag nga gikan ini kay Satanas, ginautod nila ang palatayunan nga sa diin ang Dios makapakigsugilanon sa ila. Kon ang Espiritu sa katapusan pagaisikway, wala na sing mahimo ang Dios tuhoy sina nga kalag.

Ang mga Fariseo nga ginhambalan ni Jesus sining paandam wala man magtuo sa panumbongon nila sa Iya. Wala sing isa sining mga dungganon kundi nakabatyag nga sila ginbuyok pakadto sa Manlulowas. Nabatian nila ang tingog sang Espiritu sa ila kaugalingon nga tagipusoon nga nagpahayag nga Sia amo ang Hinaplas sang Israel, nga nagpilit sa ila sa pagtu-ad sang ila kaugalingon nga Iya mga gintoton-an. Sa kapawa sang Iya pagtambong nabatyagan nila ang ila pagkadibalaan, kag naghan- dom sang isa ka pagkamatarung nga [436] indi nila matuga. Apang sa tapus sang ila pagsikway sa Iya, mangin tama ka makahuloya ang pagbaton sa Iya subong nga Mesias. Sa pagpahamtang sang ila tiil sa dalanon sang di-pagkamatinuohon, tama sila ka bugalon sa pagtu-ad sang ila kasaypanan. Kag agod malikawan nila ang pag-ako sang kamatuoran, naninguha sila sing lakas sa pagsupak sang mga pagtudlo sang Ginuo. Ang kapahayagan sang Iya gahom kag kaluoy nagpaalipungot sa ila. Indi nila mapunggan ang Manlulowas sa paghimo sang mga katanhagaan, indi nila mapahipus ang Iya pagtudlo; apang naninguha sila sa ila masarangan sa indi-amo nga pagpakilala sa Iya kag ang paghimutig sang Iya mga pulong. Way sapayan ang manugtandog nga Espiritu sang Dios nagsunod sa ila, kag nagkinahanglan sa ila sa pagtukod sang madamo nga pamalabag agod sa pagsumpong sang Iya gahom. Ang labing gamhanan nga galamiton nga mapahamtang sa tawhanon nga tagipusoon nagapakigsumpong sa ila, apang indi sila magtugyan.

Indi kay ang Dios amo ang nagatabon sang mata sang tawo ukon magpatiga sang ila tagipusoon. Nagapadala Sia sang kapawa sa pagtadlong sang ila mga sayop, kag ang pagtuytoy sa ila sa walay katalagman nga mga dalanon; Ang pagsikway sini nga kapawa amo

ang nagapabulag sang mata kag nagapatig-a sang tagipusoon. Masunson nga ang paagi inanay kag daw halos indi mabatyagan. Ang kapawa nagaabut sa kalag tungod sa Pulong sang Dios, pinaagi sa Iya mga ulipon, ukon tungod sa tuhoy nga paggamit sang Iya Espiritu; Apang bisan isa lang ka silak sang kapawa ang patumbayaan, may arang bahin nga pagkabinhud sang espirituhanon nga paghangop, kag ang ikaduha nga pagpahayag sang kapawa manginkubos na ang paghangop sing maathag. Gani ang kadodulman nagadugang, tubtob nga mangin gab-i na sa kalag. Nangin amo ini sa mga pangulo nga [437] Judio. Nagtuo sila nga ang diosnon nga gahom amo ang naga- upod kay Kristo, apang agod masumpong ang kamatuoran, ginpasibangod nila ang bulohaton sang Balaan nga Espiritu sa kay Satanas. Sa paghimo nila sini hungod nga ginpili nila ang kadayaan; gintugyan nila ang ila kaugalingon kay Satanas, kag tubtob sadto nangin sa idalum sila sang iya gahom.

Sa kaangtanan sang mga paandam ni Kristo nahanungod sang sala batok sa Balaan nga Espiritu amo ang paandam batok sa walay pulos kag malaut nga mga pulong. Ang mga pulolongon amo ang tiliman-an sang yara sa sulod sang tagipusoon. "Gikan sa kabuganaan sang tagipusoon ang baba nagahambal." Apang ang mga pulolongon labi pa sang sa tiliman-an sang ugali; may gahom sila sa pagbatyag sa ugali. Ang mga tawo nainpluensia sa ila kaugalingon nga mga pulolongon. Masunson sa idalum sang hinali nga pagbatyag, nga namandoan ni Satanas, nagahambal sila sang mga kaimon kag malaut nga mga panghunahona, nga nagapahayag sang mga butang nga wala gid man nila ginatuohi, apang ang pinamulong nagabalus sa panghunahona. Ginadayaan sila sang ila mga pulong kag gintuohan nila nga kamatuoran ang mga pulong nga ginpahambal ni Satanas. Sa tapus sila makahambal sang pamatbat ukon sang kaisipan, nangin bugalon sila sa pagbawi sini kag tinguhaan na lang nila nga yara sila sa matarung, tubtob nga ila tuohan nga amo gid ini. Makatalagam ang paghambal sang isa ka pulong sang pagpangduhadoha, makatalagam ang pagpakiana kag pagsaway sang diosnon nga kapawa. Ang batasan sang pataka kag walay pagtahud nga pag-saway nagabalus sa ugali, sa pagpatubo sang pagkadimatinahuron kag pagkamadinuhadohaon. Madamo ang mga tawo nga nagpatuyang sini nga pamatasan nagpadayon nga wala makahibalo sang katalagman, tubtob nga handa na sia magsaway kag magsikway sang bulohaton

sang Balaan nga Espiritu. Si Jesus nagsiling: "Ang tagsa ka walay pulos nga mga pulong nga ihambal sang mga tawo magahatag sila [438] sang husay sa tion sang paghukom. Kay tungod sang imo pulong pagapakamatarungon ka, kag sa imo mga pulong pakamalauton ka."

Nian gindugang Niya ang isa ka paandam sa sadtong tinandug sang Iya mga pulong, nga nagmalipayon sila sa pagpamati sa Iya, apang wala magtugyan sang ila kaugalingon tungod sa pagluntad sang Balaan nga Espiritu. Indi lamang sa panumpong kundi man sa pagpatumbaya nga ang kalag malaglag. "Kon ang mahigko nga espiritu maggowa gikan sa tawo," ang siling ni Jesus, "nagalakat sia sa mamala nga mga duog, nga nagapangita sang kapahuwayan apang wala sing makita. Nian nagsiling sia, magabalik ako sa una ko nga puloy-an nga sa diin ako maghalin; kag kon magkari sia masapwan niya nga wala sing sulod, nasilhigan kag napamunihan. Nian naglakat sia kag nagdala sang pito pa gid ka espiritu nga labing malaut pa sang sa iya, kag nagsulod kag magpuyo didto."

Madamo ang sa kaadlawan ni Kristo, katulad man sa karon, nga sa diin ang paggahom ni Satanas sing makadali daw nabungkag; pinaagi sa bugay sang Dios, nahilway sila gikan sa malaut nga espiritu nga naggahom sa ibabaw sang ila mga kalag. Nagpangalipay sila sa gugma sang Dios; apang kaangay sang batuhon nga duta nga manugpalamati sa palaanggiran, wala sila magpabilin sa Iya gugma. Wala sila magtugyan sa Dios sa adlawadlaw, agod nga si Kristo magluntad sa tagipusoon; kag sang pagbalik sang malaut nga espiritu, kaupod sang "pito ka espiritu nga malaut pa sang sa iya," nagahuman sila sing bug-os sang kalaut.

Kon ang kalag magtugyan sang iya kaugalingon sa Dios, ang isa ka bag-o nga gahom magaangkon sang bag-o nga tagipusoon. Ang isa ka pagbag-o mahimo nga indi gid masarangan sang tawo sa iya kaugalingon. Isa ini ka bulohaton nga labaw sa tawhanon, nga nagadala sang labaw sa tawhanon nga bagay sa tawhanon nga kinaugali. Ang kalag nga natugyan sa kay Kristo mahimo nga Iya [439] kaugalingon nga pamakod, nga Iya mapangapinan sa isa ka nagaribok nga kalibutan, kag tuyo Niya nga wala sing iban nga gahom nga makilala ini kundi ang Iya lamang kaugalingon. Ang isa ka kalag nga nabantayan sa amo nga paagi sang langitnon nga mga galamiton indi gid malumpag sang mga salakay ni Satanas. Apang luwas lamang kon aton itugyan gid ang aton kaugalingon sa paggahom

ni Kristo, mapaidalum gid kita sang malaut. Indi naton malikawan nga mapaidalum kita sa gahom sang isa sining duha ka dalagko nga mga gahom nga nagapakigsumpong sa paghari sa kalibutan. Indi kinahanglan nga aton pilion sing hungod ang pag-alagad sa ginharian sang kadudulman agod mapaidalum sa iya kagamhanan. Aton lamang patumbayaan ang pagbuylog kaupod sadtong sa ginharian sang kapawa. Kon kita maghiusa sa langitnon nga galamiton, si Satanas magaangkon sang tagipusoon, kag himuon ini nga iya puloyan. Ang aton lamang kaamligan batok sa malaut amo ang pagpapuyo kay Kristo sa tagipusoon pinaagi sa pagtuo sa Iya katarungan. Luwas nga may nagakadapat kita nga pagpakig-angot sa Dios, indi gid kita makasumpong batok sa dibalaan nga patubas sang paghigugma sa kaugalingon, pagpatuyang sa kaugalingon, kag ang sulay sa pagpakasala. Ayhan matalikdan naton ang madamo kag malain nga pamatasan, sa makadali magbulagay kita ni Satanas; apang kon wala kita sang nagakadapat nga kaangtanan sa Dios, pinaagi sa pagtugyan sang aton kaugalingon sa tanan nga tion, malutos gid kita. Kon wala sing kinaugalingon nga pagkilala kita kay Kristo, kag ang padayon nga pagpakigsugilanon, yara gid kita sa kamut sang kaaway, kag magatuman sang iya sugo sa katapusan.

"Ang katapusan nga halintaga sina nga tawo mangin labi ka laut sang sa una. Mangin amo man ini," siling ni Jesus, "pagahimuon [440] sa sining malaut nga kaliwatan." Wala sing labi ka pinatig-a sang sadtong nagapasubo sa pangagda sang kaluoy, kag nagtampalas sang Espiritu sang bugay. Ang labing masunson nga kapahayagan sang pagpakasala batok sa Balaan nga Espiritu amo ang padayon nga pagtampalas sang pangagda sang langit sa paghinulsol. Ang tagsa ka tikang sang pagsikway kay Kristo amo ang isa ka tikang sa pagsikway sang kaluwasan, kag padulong sa pagpakasala batok sa Balaan nga Espiritu.

Sa ila pagsikway kay Kristo ang katawohan Judio naghimo sang dilimapatawad nga sala; kag ang pagdumili sang pangagda sang kaluoy, mahimo man naton ang katulad nga sayop. Ginatanyag naton ang insulto sa Prinsipe sang kabuhi kag ginapakahuy-an Sia sa atubangan sang simbahan ni Satanas kag sa atubangan sang langitnon nga uniberso, kon isikway naton ang pagpamati sa Iya tinangdoan nga pinadala, kag sa baylo magpamati kita sa galamiton ni Satanas, nga magapapalayo sang kalag gikan kay Kristo. Tubtob

nga ginahimo ini, indi gid sia makalaom sang kapatawaran, kag sa katapusan mawad-an sia sang handom nga mapasag-uli sa Dios.

Samtang nagapanudlo pa si Jesus sa mga katawohan, ang Iya mga gintoton-an nagpalapit upod sang balita nga ang Iya iloy kag kautoran yara sa gowa kag nagahandom sa pagpakigkita sa Iya. Nahibaloan Niya kon ano ang yara sa sulod sang ila tagipusoon, kag "nagsabat kag nagsiling Sia sadtong nagsugid sa Iya, Sin-o ang Akon iloy? Kag sin-o ang Akon mga utod? Kag ginuntay Niya ang Iya mga kamut sa Iya mga gintoton-an, kag nagsiling, Yari karon ang Akon mga iloy kag mga utod! Kay ang bisan sin-o nga nagatuman sang kabubot-on sang Akon Amay nga yara sa mga langit, sila amo ang Akon utod nga lalake, utod nga babae kag iloy."

Yadtong tanan nga nagabaton kay Kristo tungod sa pagtuo nahiusa sa Iya sa isa ka higot nga hapiit pa sang sa tawhanon nga [441] pagkahimata. Mahimo sila nga isa kaupod Niya, subong nga isa Sia kaupod sang Amay. Subong nga tumoluo kag manugtuman sang Iya mga pulong, ang Iya iloy malapit kag makaluwas pa ang kaangtanan sa Iya sang sa ila kinaugali nga kaangtanan. Ang Iya mga utod indi makabaton sang pagkamaayo tungod sang ila kaangtanan sa Iya luwas lamang kon batunon nila Sia nga ila kaugalingon nga Manlulowas.

Daw ano unta nga manugsakdag ang makita Niya sa Iya dutan-on nga mga himata kon gintuohan nila Sia nga gikan sa langit, kag naghiusa kaupod Niya sa pagtuman sang kabobut-on sang Dios! Ang ila pagkadilimatinuohon amo ang naglandong sang dutan-on nga kabuhi ni Jesus. Bahin yadto sang mapait nga tagayan sang kalisdanan nga Iya gin-inum tungod sa aton.

Ang kaakig nga ginpasadlab sa tawhanon nga tagipusoon batok sa maayong balita nabatyagan gid sing maayo sang Anak sang Dios, kag nanginmasakit sa Iya puloy-an; kay ang Iya kaugalingon nga tagipusoon napun-an sang kaluoy kag gugma, kag ginabaton Niya nga may pagpasalamat ang mahanuklogon nga pagkabig sa kaang-tanan sa panimalay. Ang Iya mga utod nagahandom nga magpasugot Sia sa ila mga kaisipan, sang ang amo nga banas luwas gid sa Iya diosnon nga bulohaton. Gintulok nila Sia nga daw nagakinahanglan sang ila laygay. Ginhukman nila Sia sa ila tawhanon nga panan-aw, kag naghunahona nga kon lamang maghambal Sia sang mga pulong nga makapahamuot sa mga eskriba kag Fariseo, malikawan Niya

ang wala nagahilituhog nga pagbinaisay nga ginpukaw sang Iya mga pulong. Nag-hunahona sila nga yara si Jesus sa Iya kaugalingon sa pag-angkon sang diosnon nga kagamhanan, kag ang pagpahamtang sang Iya kaugalingon sa atubangan sang mga rabbi ukon mga manonudlo subong nga manugsabdong sang ila mga kasal-anan. Nahibaloan nila nga ang mga Fariseo nagapangita sing sil-an agod [442] masumbong Sia, kag nabatyagan nila nga nakahatag na Sia sinang igo nga kahigayunan.

Upod sinang ila malip-ot nga inugtakus indi nila matakus ang bulohaton nga Iya ginkarian sa pagtuman, gani indi sila makabatyag sang kaawa kaupod Niya sa Iya mga pagtilaw. Ang ila bahul, dilimapinasalamaton nga mga pulong nagpakilala nga wala sila sang matuod nga paghangop sang Iya ugali, kag wala makahangop nga ang diosnon nagsamo sa tawhanon. Masunson makita nila Sia nga puno sang kasubo; apang sa baylo sang paglipay sa Iya, ang ila espiritu kag pinamulong nagpilas sang Iya tagipusoon. Ginsilotan ang Iya igbalatyag, wala mahangpi ang Iya mga katuyoan, wala masat-umi ang Iya bulohaton.

Ang Iya mga utod sing masunson nagapagowa sang kaisipan sang mga Fariseo nga hayaghag kag gulang na sa panuigon, kag naghunahona sila nga magtudlo sa Iya nga nakahangop sang tanan nga kamatuoran kag nakasat-um sang tanan nga katingalahan. Hilway sila nga nagpakamalaut sang mga butang nga indi nila mahangpan. Ang ila mga pagsabdong nagtilaw sang Iya pagkamadalidali-on kag ang Iya kalag nalapyo kag nagamohan. Nagpakilala sila nga may pagtuo sa Dios, kag naghunahona nga ila ginatabangan ang Dios, sang ang Dios ka-upod nila sa unod, kag wala nila Sia makilala.

Ini nga mga butang naghimo sang Iya dalanon nga labi ka tunokon. Tama gid ang pagpakasakit ni Kristo tungod sang kakulang sang paghangop sang Iya kaugalingon nga puloy-an, nga nangin isa ka kapahuwayan tuhoy sa Iya ang pagkadto sa duog nga wala ini nga mga butang. May isa didto ka puloy-an nga Iya naluyagan duawon,—ang puloy-an ni Lazaro, Maria kag Marta; kay sa palibot sang pagtuo kag gugma ang Iya Espiritu may kapahuwayan. Apang wala sing sin-o sa duta nga makahangop sang Iya diosnon nga katuyoan, ukon maghibalo sang lulan nga Iya ginpas-an tungod sa tawo.Ma- [443] sunson Sia makakita sang kapahuwayan sa pag-isahanon, kag ang

pagpakigsugilanon upod sang Iya langitnon nga Amay.

Yadtong ginatawag sa pag-antus tungod kay Kristo, nga nagaantus sang kakulang sa paghangop kag walay pagsalig, bisan pa sa ila kaugalingon nga puloy-an, makakita sang kalipay sa paghunahona nga si Jesus nagantus man sa amo nga bagay. Nagakahanuklog Sia sa ila. Nagaagda Sia sa ila sa pagpakig-upod sa Iya, kag nagpahuway sa diin Niya nasapwan ini, sa pagpakigsugilanon upod sang Iya Amay.

Yadtong tanan nga nagabaton kay Kristo subong nga ila kaugalingon nga Manlulowas wala ginabayai nga mga ilo, nga mag-isahanon sa pagpas-an sang lulan sang kabuhi. Ginabaton Niya sila bilang katapo sang langitnon nga panimalay; nagaagda Sia sa ila sa pagtawag sang Iya Amay nga ila Amay. Iya sila mga "magagmay", hamili sa tagipusoon sang Dios, nga nahigot sa Iya sa labing malum-ok kag nagapabilin nga kaangtanan. May ara Sia sinang nagaawas nga paghikaluoy, labaw pa sa balatyagon sang aton amay kag iloy tuhoy sa aton pagkawalaymasarangan katulad sang langitnon nga labaw sa tawhanon.

Nahanungod sang kaangtanan ni Kristo sa Iya mga katawohan, may arang matahom nga palaangiran sa mga kasugoan nga ginhatag sa Israel. Kon tungod sa lakas nga kaimolan, ang isa ka Hebreinhon mapilitan sa pagtalikod sa iya palanublion, kag sa pagbaligya sang iya kaugalingon bilang isa ka suloguon, ang katungdanan sa paggawad sa iya kag sa iya palanublion mahulog sa labing malapit niya nga himata. Tan-awa ang Lev. 25:25, 47-49; Rut 2:20. Busa ang bulohaton sa paggawad sa aton kag sang aton palanublion, nga nadula sa sala, nahulog sa Iya, ang aton "malapit nga himata". Ang pagtubos sa aton amo ang kabangdanan nga nahimo Sia nga aton himata. Hapiit pa sang sa amay, iloy, utod, abyan, ukon hinigugma, [444] amo ang Ginuo nga aton Manlulowas. "Indi ka magkahadlok," siling Nia, "kay gintubos Ko ikaw, gintawag Ko ikaw sa imo ngalan; Akon ikaw." "Tungod kay nangin hamili ka sa Akon itolulok, nangin dungganon ka, kag ginhigugma Ko ikaw: busa ihatag ko ang katawohan sa tal-us nimo, ang mga katawohan sa baylo sang imo kabuhi." Isaias 43:1, 4.

Si Kristo nagahigugma sang langitnon nga mga tinuga sa palibot sang Iya trono; apang ano ang kahulogan sang dakong gugma nga ginhigugma Niya sa aton? Indi naton mahangpan ini, apang

mahibaloan naton nga matuod ini sa aton kaugalingon nga inagihan. Kag kon ipadayon naton ang aton kaangtanan sa pagkahimata sa Iya, daw ano unta nga pagkahanuklog ang aton pagkabig sa sadtong aton mga kautoran nga babae kag lalake sa Ginuo! Indi bala kita magmaabtik sa pagkilala sang aton ginaangkon nga kaangtanan diosnon? Bilang inangkon sa panimalay sang Dios, indi bala naton pasidunggan ang aton Amay kag ang tanan naton nga himata?

Kapitulo 34—Ang Pangagda [445]

"KARI sa Akon, tanan kamo nga ginabudlayan kag ginabug-atan, kay papahuwayon Ko kamo."

Ining mga pulong sang pagpahalipay ginhambal sa kadam-an nga nagsunod kay Jesus. Ang Manlulowas nagsiling nga paagi gid lang sa Iya nga ang mga tawo makabaton sang ihibalo nahanungod sa Dios. Ginhambal Niya ang Iya mga gintoton-an subong nga amo ang ginhatagan sang kaalam sang langitnon nga mga butang. Apang wala Niya ginbilin ang bisan sin-o nga magbatyag nga tinakpan sia gikan sa Iya pagtatap kag paghigugma. Ang tanan nga ginabudlayan kag ginabug-atan mahimo makapalapit sa Iya.

Ang mga eskriba kag mga rabbi ukon mga manunodlo, upod sang ila maid-id nga pagtalupangod sang mga dagway sang pag-toluohan, may balatyagon sang pagkakinahanglan nga indi mabusog sang bulohaton sang pagpuasa. Ang mga manugsukot sang buhis kag makasasala ayhan makapakunokuno nga nabusog sang mga unodnon kag dutan-on, apang sa ila tagipusoon may ara nga di-pagsalig kag kahadlok. Si Jesus nagatan-aw sa mga nagamohan kag may lulan sa tagipusoon, yadtong ang ila pagla-om nagdulom, nga upod sang dutan-on nga kalipay naninguha sa pagpalinong sang gi-nakalangkagan sang ka- lag, kag gin-agda Niya ang tanan sa pagsapo [446] sang kapahuwayan sa Iya.

Sing mainawaon gin-agda Niya ang nagapangabudlay nga mga katawohan, "Itakod ang Akon gota sa inyo, kag magtuon kamo sa Akon, kay Ako mapainobuson kag malolo sa tagipusoon, kag makakita kamo sing kapahuwayan sa inyo mga kalag."

Sa sini nga mga pulong nagahambal si Kristo sa tagsa ka tawo. Nahibaloan man nila ini kon wala, ang tanan nalapyo kag nabug-atan. sang mga lulan nga si Kristo lamang ang makakuha. Ang labing mabug-at nga lulan nga aton ginapas-an amo ang lulan sang sala. Kon bayaan kita sa pagpas-an sini nga lulan, madugmok kita. Apang ang Isa nga walay sala amo ang nagtal-us sa aton. "Ang Ginuo nagpapas-an sa Iya sang kalautan naton nga tanan." Isaias

53:6. Ginpas-an Niya ang lulan sang aton kasaypanan. Kuhaon Niya ang makalalapyo nga bug-at sa aton abaga. Magahatag Sia sa aton sang kapahuwayan. Pas-anon man Niya ang lulan sang paghimud-os kag kasubo. Nagaagda Sia sa pagtugyan sang tanan naton nga paghimud-os sa Iya; kay ginadala Niya kita sa Iya tagipusoon.

Ang magulang nga utod sang aton kaliwat yara sa luyo sang dayon nga puloy-an. Nagatan-aw Sia sa tagsa ka kalag nga nagabalikid sang iya guya sa Iya subong nga Manonubos. Nahibaloan Niya pinaagi sa Iya inagihan kon ano ang mga kaluyahon sang tawo, kon ano ang aton mga kinahanglanon, kag kon diin nagagikan ang kusog sang aton mga pagtilaw; kay ginsulay Sia sa tanan nga bagay katulad naton, apang wala sing sala. Nagabantay Sia sa ibabaw nimo, nagakurog nga anak sang Dios. Ginasulay ka bala? Magaluwas Sia. Maluya ka bala? Pabaskugon ka Niya. Wala ka bala sing hinalung-ong? Pasanagan Niya ikaw. Napilasan ka bala? Ayuhon ka Niya. Ang Ginuo "nagasugid sang isip sang mga bituon," apang, [447] "ginaayo Niya ang buong nga tagipusoon, kag ginahigtan ang ila mga pilas." Salmo 147:4, 3. "Kari sa Akon," amo ang Iya pangagda. Kon ano man ang inyo ginakalangkagan kag mga pagtilaw, ihumlad ang inyo palaligban sa Ginuo. Ang inyo espiritu pagapalig-unon sa pagbatas. Ang dalanon pagabuksan sa inyo agod makabalus kamo gikan sa pagpakahuya kag kaiwatan. Sa nahibaloan ninyo nga labi kamo ka luya kag nga walay masarangan, magalabi kamo ka kusog sa Iya kusog. Sa nagabug-at ang inyo lulan, nagalabi nga pagpakamaayo ang kapahuwayan kon itugyan ta ini sa Manugpas-an sang lulan. Ang kapahuwayan nga ginatanyag ni Kristo nagasandig sa mga palahinandigan, apang ini nga mga palahinandigan ginpat-ud sing maathag. Amo sila ang mga butang nga mahimo matuman sang tanan. Ginasugiran Niya kita kon paano naton masapwan ang Iya pahuway.

"Itakod ang Akon gota sa inyo," nagasiling si Jesus. Ang gota amo ang galamiton sa pag-alagad. Ang mga baka ginagotahan sa pangabudlay, kag ang gota tama ka kinahanglanon agod makahimo sila sang maayo nga pagpangabudlay. Sa kalalangan sini nga paglaragway si Kristo nagatudlo sa aton nga gintawag kita sa pagpangabudlay ukon sa pag-alagad tubtob nga may kabuhi. Dapat naton itakod ang Iya gota sa aton nga mahimo kita nga masigkamanugpangabudlay kaupod Niya.

Ang gota nga nagahigot sa aton sa pag-alagad amo ang kasugoan sang Dios. Ang dako nga sugo sang gugma sa Eden, nga ginpasundayag sa Sinai, kag nga sa bag-o nga katipan, nasulat sa tapitapi sang tagipusoon, amo inang nagahigot sa tawhanon nga manugpangabudlay sa kabobut-on sang Dios. Kon ibilin kita nga magsunod sang aton kaugalingon nga kaduyogan, paglakat kon diin man ang luyag naton, mahulog kita sa kubay ni Satanas kag magaangkon sang iya kinaugali. Busa ang Dios nagasagiput sa aton sa Iya kabobut-on, nga mataas kag dungganon, kag makatib-ong. Handom Niya nga magmapailubon kag mainalamon kita sa pagtuman sang aton katung- danan sa pag-alagad. Mismo ang gota sang pag-alagad ni [448] Kristo nabun-ag sa tawhanon. Magsiling Sia, "Nagakalipay Ako sa paghimo sang Imo kabobut-on O Dios; ang Imo kasugoan yari sa sulod sang Akon tagipusoon." Salmo 40:8. "Nagkari Ako gikan sa langit, indi sa pagtuman sang Akon kaugalingon nga kabobut-on, kundi sang kabobut-on Niya nga nagpadala sa Akon." Juan 6:38. Ang gugma sa Dios, kaukod tuhoy sa Iya kahimayaan, kag ang gugma tuhoy sa nahulog nga tawo, amo ang nagdala sa kay Jesus diri sa duta sa pag-antus kag pagpanginmatay. Amo ini ang nagamando nga gahom sa Iya kabuhi. Amo ini nga palatukoran ang Iya ginapangabay nga aton tumanon.

May madamo karon nga ang ila tagipusoon nagahapdi sa idalum sang kabug-atan sang paghimud-os tungod kay nagapangita sila nga makatupong sa talaksan sang kalibutan. Ginpili nila ang pag-alagad sa iya, ginbaton ang iya mga kagamo, ginaangkon ang iya mga kinabatasan. Busa ang ila ugali nadagtaan, kag ang ila kabuhi nahimo nga kalapyo. Agod sa pagbusog sang handom kag kalibutanon nga mga paninguha, ginapilasan nila ang kaisipan, kag nagadala sa ila kaugalingon sang lulan sang pagbasul. Ang padayon nga pagpalibog nagapa-upod sang aton gahom sa kabuhi. Handom sang Ginuo nga ila ipahigad ining gota sang kahiulipnan. Ginaagda Niya sila sa pagbaton sang ila mga gota; Nagsiling Sia, "Mahapus ang Akon gota kag mamag-an ang Akon lulan." Ginaagda Niya sila sa pagpangita sing una sang ginharian sang Dios kag sang Iya saad amo nga ang tanan nga butang nga kinahanglanon nila sini nga kabuhi pagaidugang. Ang pagpalibug bulag, kag indi makahangop sang palaabuton; apang si Jesus nakakita sang katapusan gikan sa ginsugoran. Sa tagsa gid ka kaiwatan may naaman Sia nga dalanon

agod magdala sang kaumpawan. Ang aton langitnon nga Amay may isa ka libo ka paagi sa pagsakdag sa aton, nga wala gid na-
[449] ton mahibaloi.Yad- tong nagabaton sang isa ka palatukoran nga nagahimo sang pag-alagad kag pagpasidungog sa Dios nga labi sa tanan makasapo nga ang mga palaligban madula kag makita ang isa ka maathag nga dalan sa iya tiilan.

"Magtuon kamo sa Akon," siling ni Jesus; "kay mapainobuson kag mahagop Ako sang tagipusoon; kag makakita kamo sang kapahuwayan." Dapat kita magsulod sa bulothoan ni Kristo, agod magtuon sa Iya sang pagkamapainolubon kag pagkahagop. Ang kaluwasan amo ina ang padihut nga sa diin ang mga kalag ginaaman tuhoy sa langit. Ini nga paghanas nagakahulogan sang ihibalo kay Kristo. Nagakahulogan ini nga isa ka paghilway gikan sa mga paagi, pamatasan kag mga ginahimo nga naangkon gikan sa bulothoan sang prinsipe sang kadodulman. Ang kalag dapat nga maluwas gikan sa tanan nga nagapanumpong sa katampad sa Dios.

Sa tagipusoon ni Kristo, nga sa diin nagahari ang bug-os nga paghiusa kaupod sang Dios may ara sinang himpit nga paghidaet. Wala gid Sia magpadayaw tungod sang pamalakpak ni ginpaluya tungod sa pagsabdong ukon pagpaluya. Sa tunga sang lakas nga panumpong, kag ang labing mapintas nga pagkabig, may maayo Sia gihapon nga kaisug. Apang madamo ang nagaangkon nga Iya mga somolunod nga may malangkagon kag nagamohan nga tagipusoon tungod kay nahadlok sila sa pagsalig sang ila kaugalingon sa Dios. Wala sila maghimo sang bug-os nga pagtugyan sa Iya; kay nagakupos sila sang manginpatubas nga masakop sang amo nga pagtugyan. Tubtob nga indi sila maghimo sini nga pagtugyan, indi gid sila makakita sang kalinong.

Ang gugma sa kaugalingon amo ang nagadala sang pagkadilimahim-os. Kon nabun-ag kita gikan sa ibabaw, ang amo man nga hunahona nga yara sa kay Jesus mangin yari sa aton, ang hunahona nga nagtuytoy sa Iya sa pagpaubos sang kaugalingon agod lamang nga kita maluwas. Nian indi na kita magpangita pa sang labing pi-
[450] nasidunggan nga duog. Handumon naton ang paglingkod sa tiilan ni Jesus, kag magtuon nahanungod sa Iya. Mahangpan naton nga ang kabililhanon sang aton mahimo indi nasakop sa pagpakitakita kag sa kagahod sa kalibutan, kag ang kapagsik kag kakugi sa aton kaugalingon nga kusog. Ang bili sang aton mahimo suno gid lang

sa paghatag sang Iya Balaan nga Espiritu. Ang pagsalig sa Dios nagadala sang pinabalaan nga pagkasangkul sang panghunahona, agod nga sa pagpailob, maangkon naton ang aton kalag.

Ang gota ginahamtang sa baka sa pagbulig sa ila sa pagguyod kag pagpamag-an sang lulan. Amo man ini sa gota ni Kristo. Kon ang aton kabobut-on nahalunhon sa kabobut-on sang Dios, kag gamiton ta ang Iya dulot sa pagpakamaayo sa iban, masapwan ta nga mamag-an ang mga lulan sang kabuhi. Sia nga nagalakat sa dalanon sang sugo sang Dios nagalakat nga buylog si Kristo, kag sa Iya gugma, ang tagipusoon nagapahuway. Sang pagpangamuyo ni Moises, "Ipakita sa akon ang Imo dalanon agod makilala ko Ikaw," ang Ginuo nagsabat sa Iya, "Ang Akon pagtambong magaupod sa imo, kag hatagan Ko ikaw sang kapahuwayan." Kag pinaagi sa mga manalagna, ang balita ginhatag, "Amo ini ang ginasiling sang Ginuo, tindug kamo sa mga dalanon, kag magtan-aw, kag magpamangkot sang mga banas nga dumaan, kon diin ang maayo nga dalan; kag maglakat sa iya, kag makakita kamo sing kapahuwayan sa inyo mga kalag." Ex. 33:13, 14; Jer. 6:16. Kag nagsiling Sia, "Kabay kuntani nga nagpamati ka sa akon mga sugo! Nian ang imo paghidaet nanginsubong kuntani sang suba, kag ang imo pagkamatarung nanginsubong kuntani sang balud sang dagat." Isaias 48: 18.

Yadtong nagatuo kay Kristo suno gid sa Iya pulong, kag nagatugyan sang ila mga kalag sa idalum sang Iya pagtipig, ang ila kabuhi sa Iya pagmando, makasapo sang paghidaet kag kalinong. Wala sang mga butang sa kali- butan nga makapasubo sa ila kon lipayon sila ni [451] Jesus tungod sang Iya pagtambong. Sa himpit nga pagpasunod, may himpit nga kapahuwayan. Ang Ginuo nagasiling, "Bantayan Mo Sia sa himpit nga paghidaet, yadtong ang ila panghunahona nagapabilin sa Imo; tungod kay nagasalig sia sa Imo." Isaias 26:3. Daw nagagumon ang aton kabuhi; apang sa nagatugyan kita sang aton kaugalingon sa Agalon nga Manughimo, ipagowa Niya ang huwaran sang kabuhi kag ugali nga mangin sa Iya kahimayaan. Kag inang ugali nga nagapahayag sang himaya-ugali-ni Kristo, pagabatunon sa paraiso sang Dios. Ang pinabag-o nga kaliwatan magalakat upod Niya nga mga maputi kay mga takus sila.

Subong nga pinaagi kay Kristo nagasulod kita sa kapahuwayan, ang langit nagasugod diri. Nagasabat kita sa Iya pangagda, Kari, Magtuon sa Akon, kag sa sinang aton pagkara nagasugod kita sang

kabuhi nga dayon. Ang langit among walay untat nga pagpalapit sa Dios pinaagi sa kay Kristo. Sa nagadugay kita sa langit sang pagpakamaayo, ang labi kag nagadugang nga kahimayaan ang pagabuksan sa aton; kag sa nagalabi ang aton ihibalo nahanungod sa Dios, nagalabi man kainit ang aton kalipay. Samtang nagalakat kita upod kay Jesus sa sini nga kabuhi, ayhan mapun-an kita sang Iya gugma, nga busog sang Iya pagtambong. Ang tanan nga butang nga maantus sang tawo, mabaton naton diri. Apang ano lang ini kon aton ipaanggid sa palaabuton? Didto "sila sa atubangan sang trono sang Dios, kag nagaalagad sa Iya sa adlaw kag gab-i sa Iya simbahan: kag Sia nga nagalingkod sa lingkoran nga harianon magaluntad sa tunga nila. Indi na sila paggotumon, bisan pag-uhawon pa: Indi man sila pagsingkalan sang init. Kay ang Kordero nga yara sa tunga sang lingkoran nga harianon amo ang magapakaon sa ila, kag tuytoyan sila sa buhi nga mga tuburan sang tubig, kag pahiran sang Dios ang mga luha sa tanan nga mga mata." Bugna 7:15-17.

Kapitulo 35—"Maglinong, Magtunong" [452]

NANGIN isa yadto ka mapatubason nga adlaw sa kabuhi ni Jesus. Sa ubay sang dagat sang Galilea nakahambal Sia sang Iya nahauna nga mga palaanggiran, pinaagi sa nakilala nga mga paglaragway ginpatpat Niya liwan sa mga katawohan ang kinaugali sang Iya ginharian kag ang paagi sa pagpasad sini. Ginpaanggid Niya ang Iya kaugalingon nga bulohaton sa iya sang manugsab-ug; ang pagtubo sang Iya ginharian katulad sang pagtubo sang liso sang mustasa kag ang patubas sang tapay sa linamas. Ang dako kag katapusan nga pagpain sang matarung kag malauton Iya ginlaragway sa palaanggiran sang trigo kag sang dagami kag sang puna sang mangingisda. Ang dakong pagkahamili sang mga kamatuoran nga Iya gintudlo ginlaragway sa kalalangan sang tinago nga bahandi kag sang mutya nga malahalon, samtang sa palaanggiran sang tag-iya sang balay, gintudlo Niya ang Iya mga gintoton-an kon paano sila maga pangabudlay subong nga Iya mga tiglawas.

Sa bug-os nga adlaw nagpanudlo kag nagpangayo Sia; kag sang kasisidmon ang mga kadam-an nagdinaguso sa Iya. Adlawadlaw nag-alagad Sia sa ila, nga halos makapahuway kag magdulog sa pagkaon. Ang malisyoso nga pagsaway kag ang sala nga pagpakilala sa Iya sang mga Fariseo nga nagalagas sa Iya amo ang nakahimo [453] sang Iya bulohaton nga maiwat kag magamo; kag nian sa pagtakop sang adlaw masapwan Sia nga tama gid ka lapyo nga nagtapat Sia sa pagpangita sang duog nga mamingaw sa tabuk sang sapa.

Ang Nasidlangan nga baybayon sang Genesaret indi kay wala ginaluntari, kay may mga kabanwahanan diri kag didto sa ubay sang sapa; apang isa ini ka baw-ing nga duog kon ipaanggid sa nakatundan nayon. Ang iya mga pomoluyo nagasakop sang labi nga pagkadiwatahan sang sa pagkahudiyo, kag diutay gid lang ang ila pag-angtanay sa Galilea. Amo ini ang gintanyag nga pagtago nga ginpangita ni Jesus, kag nian gin-agda Niya ang Iya mga gintoton-an sa pag-upod sa Iya didto.

Sa tapus nga ginpapauli Niya ang kadam-an, gindala nila Sia subong "nga amo Sia" didto sa sakayan kag dalidali nga nagtaliwan. Apang wala sila makalakat nga isahanon. May iban nga mga sakayan didto sa hunasan kag diri nagdalidali ginutok ang mga tawo nga nagsunod sa kay Jesus nga naghandom gihapon sa pagtan-aw kag sa pagpamati sa Iya.

Sa katapusan ang Manlulowas naumpawan gikan sa pagdaguso sang kadam-an, kag tungod sa kalapyo kag gutom, naghigda Sia sa dulong sang sakayan, kag sa wala madugay natulogan. Ang kasisidmon nangin malinong kag maayo, kag malinong nga nagpahuway ang sapa; apang hinali nga nagdulom ang langit, ang hangin nagsalangisag nga nagdulhog sa kapil-asan sang bukid ubay sang nasidlangan nga baybayon, kag ang mabangis nga bagyo nagtupa sa dagat.

Nagsalop na ang adlaw, kag ang kadulom sang gab-i nagluntad sa mabagyuhon nga dagat. Ang kabaluran, ginhampak sang kabaskug sang nagahagunos nga hangin, nagdamlag sing makakolugmat sa sakayan sang mga gintoton-an, kag nagpamahog sa paglamon sini. Yadtong mapagros nga mga mangingisda naggamit sang ila mga [454] ti- nuig nga kabuhi sa sapa, kag nagtuytoy sang ila sakayan nga walay katalagman sa madamo nga mga bagyo; apang karon ang ila kusog kag pagkasampaton wala sing mahimo. Wala sila sing masarangan sa hugakom sang unos, kag nadula ang ila paglaom sang nakita nila nga ang ila sakayan nagakapuno sang tubig.

Nawili sa ila paninguha sa pagluwas sang ila kaugalingon, nalimtan nila nga kasakay nila si Jesus. Karon, nakita nila nga walay pulos ang ila pangabudlay kag ang kamatayon yara sa ila atubangan, nadumdoman nila kon kay sin-o sugo nga nagtabuk sila sa dagat. Sa kay Jesus lamang ang ila paglaom. Sa ila makaloluoy kag makaloluya nga kahimtangan nagsinggit sila, "Agalon, Agalon!" Apang ang pitipit nga kadulom nagtago sa Iya gikan sa ila itolulok. Ang ila mga tingog nalumsan sang dinaguhob sang unos kag wala sing sabat. Ang pangduhadoha kag kahadlok naglikop sa ila. Gintalikdan bala sila ni Jesus? Sia bala nga naglutos sang mga balatian kag sang yawa, kag bisan pa gani sang kamatayon, wala sing gahom sa pagbulig sa Iya mga gintoton-an karon? Ukon ayhan wala lang Sia nagasapak sa ila sa tion sang katalagman?

Sa liwan nagtawag sila, apang wala sing sabat luwas sa tagring sang maakigon nga dampug. Yara nagakatugdang na ang ila sakayan. Pila na lang ka tion kag lamunon na sila sang gutom nga tubig.

Hinali lang ang isa ka kilat naglapus sa kadodulman, kag nakita nila si Jesus nga nagahigda nga katulog, nga wala matublag sang kinagubot. Sa katingala kag lakas nga kaluya nagsinggit sila, "Agalon, wala ka bala nagakabalaka nga nagakatugdang na kita?" Paano ang Iya pagpahuway sing malinong samtang yara sila sa katalagman kag nagapakig-away batok sa kamatayon?

Ang ila singgit nagpabugtaw kay Jesus. Sang ginpahayag Sia tungod sang kilat, nakita nila ang paghidaet sang langit sa Iya nawung; nabasa nila sa Iya panulok ang pagkalimot sa kaugalingon, [455] ang mainawaon nga gugma, kag ang ila tagipusoon nagliso sa Iya, kag magsinggit, "Ginuo, luwasa kami: nagakatugdang kita."

Wala gid sang isa ka kalag nga nagsinggit sina nga mga pulong nga wala pagsapaka. Sang ang mga gintoton-an nag-uyat sang ila bugsay sa katapusan nga paninguha, nagtindug si Jesus. Nagtindug Sia sa tunga sang Iya mga gintoton-an, samtang ang bagyo nagahagunos, ang kabaluran nagalapwas sa ila, kag ang kilat nagpasiga sa Iya dagway. Ginbayaw Niya ang Iya kamut, nga sing masunson gingamit sa paghimo sang buhat sa kaluoy, kag magsiling sa maakigon nga dagat, "Maglinong, magtunong."

Ang unos nagtunong. Ang mga kabaluran nagtugdang sa pagpahuway. Ang mga panganod naglukot nga nagtaliwan, kag ang mga kabituonan nag-iligpat-igpat. Ang sakayan nagpahuway sa malinong nga dagat. Nian sa pagbalikid sa Iya mga gintoton-an, sing masinolub-on nagsiling Sia, "Ngaa nagkahadlok kamo? wala pa bala kamo sang pagtuo?" Marcos 4:40.

Ang kalinong nahulog sa mga gintoton-an. Bisan pa si Pedro wala magpatuga sa pagpahayag sang katingala nga nagpuno sa iya tagipusoon. Ang iban nga katalagman katulad sang mga gintoton-an. Ang kahadlok kag ang kaluya naghugakom sa mga sumalakay; apang ang sugo ni Jesus nagdala sang kalinong sa talan-awon sang kinagubot. Ang kasingkal sang unos nagtabug sang mga sakayan agod maglapitay, kag ang tanan nga nakasakay nakakita sang katanhagaan. Sa kalinaw nga nagsunod, nalimtan ang kahadlok. Ang katawohan naghinutikay sa ila kaugalingon, "Ano nga sari sang tawo ini nga bisan ang hangin kag dagat nagatuman sa Iya?"

Sang ginpukaw si Jesus sa pagsugata sang unos, yara Sia sa lubos nga paghidaet. Wala gid sang makita nga kahadlok sa pulong ukon sa tulok, kay wala sing kahadlok sa Iya tagipusoon. Apang [456] wala Sia magpahu- way nga nakaangkon sang kabug-osan sang [457] gahom. Indi ini subong sang "Agalon sang duta, dagat kag langit" nga nagpahuway Sia sa kalinong. Ina nga gahom Iya ginbutang, kag nagsiling Sia, "Wala ako sang mahimo sa Akon kaugalingon." Juan 5:30. Nagsalig Sia sa kusog sang Amay. Tungod sa pagtuo—pagtuo sa gugma kag pagtatap sang Dios—nagpahuw'ay si Kristo, kag ang gahom sinang mga pulong nga nagpalinong sang unos amo ang gahom sang Dios.

Samtang nagpahuway si Jesus sa pagtuo sa pagtatap sang Amay, sa amo man dapat kita magpahuway sa idalum sang pagtatap sang Manlulowas. Kon lamang ang mga gintoton-an nagsalig sa Iya, nabantayan unta sila sa paghidaet. Ang ila kahadlok sa tion sang katalagman nagpahayag sang ila pagkawalaypagtuo. Sa ila paninguha sa pagluwas sang ila kaugalingon, nalimtan nila si Jesus; kag amo ugaling sang yara sila sa pagkaluya sang pagsalig sa kaugalingon, nagliso sila sa Iya nga amo lamang ang makahatag sa ila sang bulig.

Daw ano ka sunson nga ang gin-agihan sang mga gintoton-an nangin aton man! Kon ang mga unos sang pagtilaw magtipon, kag ang makahaladlok nga kilat magidlab, kag ang kabaluran magawas sa aton, nagapakigaway kita batok sa bagyo nga nagaisahanon, nagakalimot nga may yara nga Isa nga makabulig sa aton. Nagasalig kita sa aton kaugalingon nga kusog tubtob madulaan kita sang paglaom, kag handa na kita nga mawala. Nian madumdoman naton si Jesus, kag kon magtawag kita sa Iya sa pagluwas sa aton, indi gid kita magsinggit nga walay pulos. Bisan pa nga masinolubon Sia sa pagsabdong sang aton pagkadimatinuohon kag pagsalig gid lang sa kaugalingon, wala pa gid Sia mapas-awi sa paghatag sa aton sang bulig nga aton ginakinahanglan. Kon sa duta man ukon sa dagat, kon ang Manlulowas yara sa aton tagipusoon, wala kinahanglan nga magkahadlok. Ang buhi nga pagtuo sa Manonubos [458] magapalinong sang dagat sang kabuhi, kag magaluwas sa aton sa katalagman sa paagi nga nahibaloan Niya nga labing maayo.

May isa pa gid ka espirituhanon nga pagtolon-an nga aton makuha sa sining katingalahan sang pagpatunong sang unos. Ang tagsa ka inagihan sang tawo nagapamatuod sang kamatuoran sang

pulong sang Kasulatan, "Ang malaut katulad sang magamo nga dagat, nga indi nakapahuway. . . . Wala sing hidaet siling sang Dios sa mga malauton." Isaias 57:20, 21. Ang sala naglaglag sang aton paghidaet. Samtang ang kaugalingon wala mapaidalum, indi naton makita ang paghidaet. Ang mapadugion nga mga balatyagon sang tagipusoon, wala sang tawhanon nga gahom nga makapugong. Tama kita ka walay masarangan diri katulad sang mga gintoton-an sa pagpalinong sang nagahagunos nga bagyo. Apang Sia nga naghambal sa mga kabaluran sa Galilea nagahambal sang pulong sang paghidaet sa tagsa ka kalag. Bisan daw ano ka makahaladlok ang bagyo, yadtong nagabalikid kay Jesus upod sang singgit, "Ginuo luwasa kami," makakita sang kaluwasan. Ang Iya bugay, nga nagapasag-uli sang kalag sa Dios, nagapatunong sang kagamo sang tawhanon nga balatyagon, kag sa Iya gugma ang tagipusoon nagapahuway. "Ginahimo Niya ang bagyo nga maglinong, agod nga ang kabaluran magpahimunong. Nian malipayon sila kag nagalinong; gani ginadala Niya sia sa ila ginahandom nga dulongkaan." Salmos 107:29, 30. "Nga ginpakamatarung tungod sa pagtuo, may paghidaet kita sa Dios tungod sa aton Ginuong Jesukristo. Ang bulohaton sang pagkamatarung mangin paghidaet, kag ang patubas sang pagkamatarung, kalinong kag pagsalig sa walay katapusan." Roma 5:1; Isaias 32:17.

Sang kaagahon ang Manlulowas nagtakus upod ang Iya mga kaupdanan, kag ang silak sang nagasubang nga adlaw nagtandug sang dagat kag sang duta nga daw isa ka pagpakamaayo sang paghidaet. Apang halos lamang sila makatumban sa baybayon sang ang ila itolulok gin- sugata sang isa ka talan-awon nga labi pa ka maka- [459]
haladlok sang sa bagyo. Gikan sa tago nga mga duog sa tunga sang lolubngan, duha ka buang ang nagdalasa sa ila nga daw halos kusiparon ang lawas nila. Nagakabit pa sa ila ang mga talikala nga ila ginbugras sang ila pagpalagyo. Pilason ang ila lawas kag nagadugo ang bahin nga sa diin ila gintinguhaan nga pilason ang ila kaugalingon paagi sang matalum nga mga bato. Nagmudlo ang ila mata nga makita gikan sa ila gumon nga buhok, ang amo gid nga kaanggid sa pagkatawhanon daw napanas sang yawa nga nag-angkon sa ila, kag daw katulad na sila sang mga sapat sa baylo sang tawo.

Ang mga gintoton-an kag ang ila kaupdanan nagpalagyo sa kahadlok, apang natalupangdan nila nga indi nila kaupod si Jesus,

gani nagbalik sila kag pangitaon Sia. Didto Sia nagatindug sa duog nga ginbilinan nila sa Iya. Sia nga nagpalinong sang unos, nga sadto nagsugata kay Satanas kag ginlutos Niya, wala magpalagyo gikan sining mga sinab-an sang yawa nga mga tawo. Sang nagpalapit ining mga tawo nga nagabagrot ang ila mga ngipon kag nagabura ang ila baba, ginbayaw ni Jesus ang Iya kamut nga nagpalinong sang mga balud, kag indi na makapalapit ang mga tawo. Nagatindug sila nga nagapusnga apang walay mahimo sa Iya atubangan.

Upod sang kagamhanan ginpagowa Niya ang malaut nga mga espiritu gikan sa ila. Ang Iya mga pulong nagpalanlapus sa nadulman nga mga kaisipan sining walay palad nga tao. Nahangpan nila sing dili gid maathag nga may Isa nga malapit nga makaluwas sa ila gikan sa manugpaantus nga yawa. Nagyaub sila sa tiilan sang Manlulowas sa pagsimba sa Iya; apang sang ang ila mga bibig nagbukas sa pagpakiluoy sa Iya, ang yawa naghambal tungod sa ila, nga nagsinggit sing mabaskog, "Ano ang amon sa Imo, Jesus nga Anak sang Dios nga labing mataas? Ginapakiluoy nakon sa Imo, indi kami pagpaantusa."

[460] Nagpakiana si Jesus, "Ano ang imo ngalan?" Kag ang sabat amo, "Kadam-an ang amon ngalan: kay madamo kami." Sa paggamit sang sinab-an nga mga tawo subong nga galamiton sang pagsugilanon, ginpakiluoy nila kay Jesus nga indi lang sila ipadala sa malayo nga duog. Sa banglid nga indi malayo sa unhan, didto ang panong sang mga baboy nga nagahalab. Nagpangayo ang mga yawa nga didto lang sila pasudlon, kag gintugotan sila ni Jesus. Gilayon ang kahadlok naghugakom sa pinanong. Nagdinaguso sila nga daw mga buang gikan sa banglid kag tungod kay indi nila napunggan ang ila kaugalingon nagpadulong sila sa dagat kag nagkalalumos.

Sa pihak nga bahin ang isa ka tanhaga nga pagbaylo naglambut sa mga yawan-on. Ang kapawa nagsilak sa ila kaisipan. Ang ila itolulok nag-idlak sa kaalam. Ang ila dagway, nga sing madugay nangin dagway sila ni Satanas, hinali lang naglum-ok, ang duguon nga mga kamut naglinong, kag upod sang malipayon nga mga tingog ining mga tawo nagdayaw sa Dios tungod sang pagluwas sa ila.

Gikan sa banglid ang mga manugbahog sang baboy nakakita sang tanan nga natabo, kag nagdalidali sila kag magpanugid sa ila mga amo kag sa tanan nga mga tao. Sa kahadlok kag sa katingala ang bug-os nga pumoluyo nagdugok sa pagsugata kay Jesus. Ang

duha ka mga yawan-on ginkahadlukan sang duog. Wala sing isa nga indi mabutang sa katalagman kon mag-agi sinang duog nga ila ginaluntaran; kag madalasa sila sa mga nagalabay upod sang tanan nga kabaskug sang yawa. Apang karon ining mga tawo napanaptan sing maayo kag yara na sila sa matarung nga kaisipan, kag nagalingkod sa tiilan ni Jesus sa pagpamati sang Iya mga pulong, kag ginhimaya nila ang ngalan sang nag-ayo sa ila. Apang ang mga tawo nga nakakita sining tanhaga nga talan-awon wala gid magkalipay. Ang pagkawala sang mga baboy tuhoy sa ila daw may dako pa [461] nga pagkatalalupangdon sang sa pagluwas sining mga binilanggo ni Satanas.

Isa ka paghikaluoy sa mga tag-iya sadtong mga baboy nga gintugotan ining pagkadula nga naglambut sa ila. Kay nasuyop na gid sila sang dutan-on nga mga butang, kag wala magsapak sang dalagko nga mga kabalakan sa espirituhanon nga kabuhi. Ginhandom ni Jesus ang pagbungkag sang gaba sang dinalok nga pagkadimabinalak-on, agod nga mabaton nila ang Iya bugay. Apang ang basul kag kaakig tungod sang ila umalagi nga kapierdehan amo ang nagbulag sang ila mga mata sa kaluoy sang Manlulowas.

Ang kapahayagan sang labaw sa kinaandan nga gahom nagpabugtaw sang pagkadesparatis sang mga tawo, kag nagpukaw sang ila kahadlok. Ayhan magadugang pa gid ang mga kalalat-an kon magdugay ining Dumoluong sa tunga nila. Ginpaabut nila ang kalaglagan sa panguarta, kag nagpamat-ud nga mahilway gikan sa Iya pagtambong. Yadtong nagtabuk sang dagat upod ni Jesus nagsugid sang tanan nga nahanabo sang nagligad nga gab-i, sang ila katalagman sa unos, kag kon paano nga napalinong ang mga balud kag hangin. Apang ang ila mga pulong wala gid makapabatyag. Sa kahadlok ang mga tawo naglibot sa kay Jesus nga nagpakiluoy sa Iya sa pagpalayo kag nagtuman Sia, nga nagsakay gilayon sa sakayan padufong sa pihak nga baybayon.

Yara sa atubangan sining mga tawo sa Gergesa ang buhi nga kapahayagan sang gahom kag kaluoy ni Kristo. Nakita nila ang tawo nga napasag-uli ang kaisipan; apang tuman ang ila kahadlok nga mabutang sa katalagman ang ila dutan-on nga paninguha kag Sia nga naglutos sang prinsipe sang kadodulman sa atubangan sang ila itolulok ginkabig subong nga nagsulod nga walay pahanugot, kag ang amuma gikan sa langit gintabug gikan sa ila mga gawang. Wala

kita sing kahigayunan sa pagtalikud gikan kay Kristo katulad sang [462] taga Gergesa; apang madamo gihapon ang nagadumili sa pagtuman sang Iya pulong, tungod kay ang pagtuman nagahilabot sang pagantus sang iban nga dutan-on nga mga kabalak-an. Basi kon ang Iya pagtambong mangin kabangdanan sang ila kapierdehan sa panguarta, madamo ang nagasikway sang Iya bugay, kag ginatabug ang Iya espiritu gikan sa ila.

Apang lain ang ginbatyag sang naayo nga mga yawan-on. Ginhandom nila ang pagpakig-upod sa ila manugluwas. Sa luyo Niya, nabatyagan nila nga hilway sila sa mga yawa nga nagpigos sang ila kabuhi kag nag-usik sang ila pagkapamatan-on. Sang nagpasulod si Jesus sa sakayan, nagpalapit sila sa Iya luyo, nagyaub sa Iya tiilan, kag nagpakiluoy sila nga kon mahimo maglapit lang sila sa Iya, nga diin sila makapamati sing masunson sang Iya pulong. Apang ginpapauli sila ni Jesus agod sa pagsugid sang dalagko nga mga butang nga nahimo sang Ginuo sa ila.

Yari ang isa ka bulohaton nga dapat nila himuon,— magkadto sa diwatahan nga puloy-an, kag magsugid sang pagpakamaayo nga ila nabaton kay Jesus. Maiwat sa ila ang pagbulag gikan sa Manlulowas. Pat-ud gid nga dalagko nga mga kaiwatan ang magsugata sa ila sa pagpakigupod sa ila diwatahan nga masigkapungsodnon. Kag ang ila madugay nga pagpinig gikan sa katilingban daw naghimo sa ila nga ditakus sa bulohaton nga gintangdo Niya sa ila. Apang sang gintumod ni Jesus ang ila katungdanan, handa sila magtuman. Indi lamang ginsugiran nila ang ila kaugalingon nga panimalay kag mga kasilingan nahanungod kay Jesus, kundi nagkadto pa sa Decapolis, kag sa bisan diin agod sa pagbantala sang Iya gahom sa pagluwas, kag ginpatpat nila kon paano sila ginhilway gikan sa mga yawa. Sa paghimo sini nga bulohaton, makabaton pa sila sang dako-dako nga pagpakamaayo sang sa tuhoy gid lang sa ila kaugalingon kon nagpabilin sila kaupod Niya. Sa pagpangabudlay sa pagpalapnag [463] sang maayong balita sang kaluwasan, nga ginadala kita palapit sa aton Manlulowas.

Ang duha ka naayo nga yawan-on amo ang nahauna nga mga misyonero nga ginpadala ni Kristo sa pagwali sang maayong balita sa duog sang Dacapolis. Pila gid lang ka tion nga ining mga tawo may kahigayunan sa pagpamati sang mga pagtudlo ni Kristo. Wala gid ni isa lang ka wali ni Kristo ang nahulog sa ila palamatin-an. Indi

nila matudloan ang mga tawo subong sang ginhimo sang mga gintoton-an nga adlawadlaw nangin kaupod ni Kristo. Apang gindala nila sa ila kaugalingon ang pamatuod nga si Kristo amo ang Mesias. Mahimo sila makasugid sang ila nahibaloan; kon ano ang ila mismo nakita, kag nabatian, kag nabatyagan sa gahom ni Kristo. Amo ini ang mahimo sang tagsatagsa kon ang ila tagipusoon natandug sang bugay sang Dios. Ang hinigugma nga gintotonang nga si Juan nagsulat; "Yadtong kutob sa ginsuguran, nga amon nabatian, nga amon nakit-an, nga amon natanaw kag nakaptan sang amon mga kamot, nahanungod sang pulong sang kabuhi—ang kabuhi napahayag, kag nakita namon, kag ginasaksihan, kag ginaasoy sa inyo ang kabuhi nga walay katapusan nga upod anay sa Amay kag napahayag sa amon—yadtong amon nakita kag nabatian ginaasoy namon sa inyo, agod nga kamo man may pagpakig-ambit sa amon; kag ang aton pagpakig-ambit upod sa Amay kag sa Iya Anak nga si Jesukristo." 1 Juan 1:1-3. Subong nga mga saksi tuhoy kay Kristo, dapat naton isugid ang aton nahibaloan, kon ano man ang aton mismo nakita kag nabatian kag nabatyagan. Kon ginsunod ta si Jesus sa tagsa ka tikang, may aton kita sinang igo gid nga isugid nahanungod sang paagi nga pagtuytoy Niya sa aton. Masugid naton kon paano naton natilawan ang Iya mga saad, kag nasapwan nga matuod ang amo nga saad. Makabalita man kita sang aton nahibaloan nahanungod sang bugay ni Kristo. Amo ini ang pa- naksi nga sa diin ginatawag kita [464] sang Ginuo, nga tungod sa kakulang sini ang kalibutan nagakawala.

Bisan pa nga ang mga tawo sa Gergesa wala magbaton sa kay Jesus, wala Niya sila pagbayai sa kadodulman nga ila ginpili. Sang ginpangabay nila Sia sa pagpalayo gikan sa ila wala pa sila makabati sang Iya pulong. Wala sila hinalung-ong sang mga butang nga ila ginasikway. Busa ginpadala Niya liwat ang kapawa sa ila, kag sa isa nga indi nila madumilian ang pagpamati.

Sa paglaglag sang mga baboy, gintuyo ni Satanas ang pagpaliso sa katawohan palayo gikan sa Manlulowas, kag punggan ang pagwali sang maayong balita sina nga duog. Apang ini nga hitabo nagpabugtaw sang bug-os nga pungsod sa paagi nga wala pa gid mahimo sang iban, kag nagtumod sang pagtalupangod sa kay Kristo. Bisan nga ang Manlulowas mismo nagpalayo, ang mga tawo nga Iya gin-ayo nagpabilin sa pagsaksi sang Iya gahom. Yadtong nangin galamiton sang prinsipe sang kadodulman nahimo nga palatayunan

sang kapawa, mga suloguon sang Anak sang Dios. Nagkatingala ang mga tawo sang sila nagapamati sang tanhaga nga balita. Ang gawang nabuksan tuhoy sa maayong balita sa amo nga duog. Sang pagbalik ni Jesus sa Decapolis, ang mga tawo nagtipon sa palibot Niya, kag sa sulod sang tatlo ka adlaw, indi lamang ang mga pumoluyo sadto nga banwa, kundi linibo gikan sa palibot nga mga duog, ang nakabati sang balita sang kaluwasan. Bisan pa ang gahom sang yawa yara sa idalum sang paggahom sang aton Manlulowas, kag ang pagpangabudlay sang malaut ginahimo tuhoy sa kaayuhan.

Ang pagpakigkita sa mga yawan-on sa Gergesa naghatag sang pagtolon-an sa mga gintoton-an. Nagpakita ini sang kadalumon sang kawasakan sang kabuhi nga ginatinguhaan ni Satanas nga maganoy ang bug-os nga kaliwat tawhanon, kag sang bulohaton ni Kristo sa paghilway sang mga tawo gikan sa iya gahom. Yadtong ma-
[465] kaloluoy nga mga tinuga, nga nagpuyo sa lolubngan, ginsab-an sang yawa, gin-ulipon sang wala mapunggi nga balatyagon kag marigkam nga handom sa unod, nagatiglawas sang kon ano ang mahanabo sang tawo kon maidalum sia sang Sinatanas nga gahom. Sing masunson ang inpluensia ni Satanas ginapilit sa mga tawo agod sa pagpasimang sang mga igbalatyag, magahoman ang panghunahona tuhoy sa malaut, kag pukawon sa kapintas kag kalakasan. Ginapaluya niya ang lawas, ginapadulom ang kaisipan, ginapanubo ang kalag. Sa bisan ano nga takna nga ang tawo magsikway sang pangagda sang Manlulowas, ginatugyan nila ang ila kaugalingon sa kay Satanas. Kadam-an sa bisan diin nga halintaga sang kabuhi, sa puloy-an, sa palatikangan, kag bisan pa sa mga simbahan, ang nagahimo sini karon nga mga adlaw. Tungod gani sini nga ang kapintas kag ang krimen naglapnag sa duta, kag ang kadulom sa pamatasan, katulad sang kadulom sang kamatayon, ang nagalikop sang puloy-an sang mga tawo. Pinaagi sining makagalanyat nga mga pagsulay, ginatuytoyan ni Satanas ang mga tawo sa labi kag labi pa gid ka lain nga mga kalautan, tubtob nga magpatubas sang bug-os nga pagkanubo kag kapahamakan. Ang isa gid lang ka pamakod batok sini nga gahom makita sa pagtambong ni Jesus. Sa atubangan sang mga tawo kag manogtunda, si Satanas nabuyagyag subong nga kaaway kag manuglaglag sang tawo; si Kristo, abyan kag manugluwas sang tawo. Ang Iya Espiritu magapatubo sa tawo sang tanan nga bagay nga makapadungganon sang ugali kag makapahalangdon sang kinaiya.

Ini magatukod sa pagtib-ong sa tawo tuhoy sa kahimayaan sang Dios sa lawas, kalag, kag espiritu. "Kay ang Dios wala maghatag sa aton sang espiritu sang kahadlok; kundi sang gahom kag sang gugma, kag sang madalum nga kaisipan." 2 Tim. 1:7. Gintawag Niya kita "sa pag-angkon sang himaya"—ugali—"sang aton Gin-uong Jesukris- to;" gintawag kita nga "manginsuno sa larawan sang [466] Iya Anak." 2 Tes. 2:14; Roma 8:29.

Kag ang mga kalag nga ginganoy paidalum agod magamit ni Satanas, sa gihapon, tungod sa gahom ni Kristo mabayluhan nga mangin soluguon sang katarungan, kag ginapadala sang Anak sang Dios sa pagsugid "sang dalagko nga mga butang nga ginhimo sang Ginuo tuhoy sa imo, kag nga nagkaluoy Sia sa imo."

[467]

Kapitulo 36—Pagtandug nga may Pagtuo

NAGBALIK gikan sa Gergesa pakadto sa Nakatungdan nga baybayon, nasapwan ni Jesus ang kadam-an nga nagtipon sa pagbaton sa Iya, kag gin-abiabi nila Sia nga may kalipay. Nagpabilin Sia sa baybayon sing makadali, nga nagpanudlo kag nagpang-ayo, kag sang ulihe nagpadulong sa puloy-an ni Levi-Mateo sa pagpakigkita sa mga manugsukot sang buhis sa sinalosalo. Diri nakita Sia ni Jairo, ang pangulo sang sinagoga.

Ining tigulang sang mga Judio nagpalapit kay Jesus nga may dako nga palaligban, kag nagyaub sia sa Iya tiilan kag magsiling, "Nagatagumatayon ang akon anak nga babae: Ginaampo ko sa Imo, kari kag ihaklap ang Imo kamut sa iya, agod nga mag-ayo sia; kag magkabuhi."

Si Jesus naglakat gilayon upod sang pangulo pakadto sa iya puloy-an. Bisan pa nga nakita sang mga gintoton-an ang madamo Niya nga mga buhat sang kaluoy, apang natingala sila sang Iya pagtuman sang pakiluoy sang bugalon nga manonudlo; bisan pa gin-updan nila ang ila Agalon, kag nagsunod ang mga katawohan, nagpaabut kag nalangkag.

Indi gid man malayo ang puloy-an sang pangulo, apang mahinay
[468] ang paglakat ni Jesus kag sang Iya kaup-- danan, kag ang pinanong
[469] nagadis-ug sa Iya sa tagsa ka kilid. Ang nalangkag nga amay daw mawad-an sang pailob tungod sang paglangan; apang si Jesus nga nagakaluoy sa mga katawohan, kon kaisa nagadulog sa pagpaumpaw sang isa nga nagaantus, ukon sa paglipay sang isa ka nagamohan nga tagipusoon.

Samtang didto pa sila sa dalan, ang isa ka soluguon nagpanagilot sa panong agod sa pagsugid kay Jairo sang balita nga ang iya anak patay na, kag wala na sing pulos ang pagtublag pa sang Agalon. Nabatian ni Jesus ang pulong. Nagsiling Sia, "Indi ka magkahadlok, tuohi lang, kag manginmaayo sia."

Nagpalapit pa gid si Jairo sa Manlulowas, kag ulopod sila nga nagdalidali pakadto sa puloy-an sang pangulo. Didto na ang mga

sinohulan nga manughaya kag manuglanton sa plawta nga nagpuno sang kahanginan sang ila kagahud. Ang pagtambong sang pinanong kag ang ila kagahod nagpakibang sang espiritu ni Jesus. Gintinguhaan niya nga palinongon sila sa pagsiling, "Ngaa nagagahud kamo kag nagahibi? Wala napatay ang bata kundi nagakatulog." Naakig sila sa pinamulong sang Dumoluong. Nakita nila ang bata sa kamut sang kamatayon, kag nagkinadlaw sila sa pagyaguta. Ginpangabay sila tanan sa paghalin sa puloy-an, gindala ni Jesus ang amay kag ang iloy sang bata kag ang Iya tatlo ka mga gintoton-an, si Pedro, Santiago kag Juan, kag ulopud sila nga nagsulod sa hulot sang namatyan.

Nagpalapit si Jesus sa kilid sang higdaan, kag ginuyatan ang kamut sang bata, nagsiling Sia sing mahinay, sa kinaandan nga hinambalan sa puloy-an, sang mga pulong "Anak, nagasiling Ako sa imo, bangon."

Gilayon nagkurog ang walay hinalung-ong nga dagway. Ang mga pitik sang kabuhi nagpitik liwan. Ang mga bibig nabukas kaupod sang yuhom. Ang mga mata nagmoluklat nga katulad sang bag-ong magmata gikan sa katologon, kag ang bata nagtulok nga may katingala sa kabon sa luyo niya. Nagabangon sia kag ginhakus [470] sang iya ginikanan nga naghinibi sa dako nga kalipay.

Sa dalanon padulong sa puloy-an sang pangulo, nasugata ni Jesus gikan sa kadam-an, ang isa ka makaloluoy nga babae nga sa sulod sang napulogduha ka tuig nag-antus sang isa ka balatian nga naghimo sang iya kabuhi nga isa ka lulan. Ginhinguyang niya ang tanan niya nga pagkabutang sa mga manugbulong kag sa mga bulong, nga sa katapusan ginpamatbatan nga indi na gid mag-ayo. Apang nabanhaw ang iya paglaom sang nabatian niya ang mga pag-ayo nga ginpanghimo ni Kristo. Nagasalig sia nga kon lamang makakadto sia sa Iya, patud gid nga maayo sia. Sa iya maluya kag nagaantus nga kahimtangan, nagkadto sia sa baybayon nga sa diin Sia nagapanudlo, kag nagtinguha sa pagpanagil-ot sa kadaman, apang awat lamang. Liwan ginsunod niya sa puloy-an ni Levi-Mateo, apang wala gid niya malambut. Daw linuyahan na sia, sang hinali lang nga nagapanagil-ot sia sa kadam-an, nagpalapit Sia sa duog nga gintindugan sang babae.

Ang bulawanon nga kahigayunan nag-abut. Yara sia sa luyo sang Dakong Manugbulong! Apang sa tunga sang kagansal, indi

sia makapakigsugilanon sa Iya, bisan na lang ang pagtan-aw sang Iya nagaligad nga dagway. Nahadlok nga basi madula niya ang isa ka kahigayunan sang pag-ayo, nanagil-ot gid sia nga nagasiling sa iya kaugalingon, "Bisan makatandug lang ako sang Iya panapton, magaayo gid ako." Samtang nagaagi Sia, nagpanagil-ot gid sia, kag igo gid lang sia makatandug sang sidsid sang Iya panapton. Apang sina gid nga tion nabatyagan niya nga naayo sia. Sa sinang isa ka pagtandug natugyan ang pagtuo sang iya kabuhi, kag gilayon ang iya kasakit kag pagkaluya nabayluhan sang kapagsik sang lubos nga maayong panlawas.

Upod sang mapinasalamaton nga tagipusoon, nagtinguha na sia [471] sa pagpalayo gikan sa kadam-an; apang hinali lang nagdulog si Jesus, kag ang mga tawo nagdulog upod Niya. Nagliso Sia kag magpanghulonghulong sa palibot kag magpakiana sa isa ka maathag nga tingog nga mabatian sa tunga sang kinagahod sang kadam-an, "Sin-o ang nagtandug sa Akon?" Ginsabat sang katawohan ini nga pamangkut upod sang dako nga katingala. Gindis-ug sa tanan nga kilid, kag gina-ipit bisan diin lang Sia, daw isa ka katingalahan nga pamangkut.

Si Pedro, ang handa gihapon maghambal, nagsaligbat, "Agalon, ang kadam-an nagalibot kag nagaipit sa Imo, kag mamangkut ka pa Sin-o ang nagtandug sa Akon?" Si Jesus nagsabat, "May isa nga nagtandug sa Akon: kay nabatyagan nakon ang gahom nga naggowa sa Akon." Ang Manlulowas makakilala sang pagtandug sang pagtuo sang sa kinaandan nga pagpalapit sang dimasinapakon nga kadam-an. Ang katulad nga pagsalig indi dapat paligaron nga wala sing masiling. Magahambal Sia sa mapainobuson nga babae sang mga pulong sang paglipay nga sa iya mangin tuburan sang kalipay,—mga pulong nga mangin pagpakamaayo sa Iya mga sumolunod tubtob sa pagtakop sang panag-on.

Pagtulok sing tumod sa babae, nagpamilit si Jesus sa paghibalo kon sin-o ang nagtandug sa Iya. Pagsapo niya walay pulos ang magtago, nagpalapit sia nga nagakurog, kag magyaub sa Iya tiilan. Upod sang mapinasalamaton nga mga luha, ginsugid niya ang iya pag-antus, kag kon paano nga nag-ayo sia. Nagsiling sing mahinay si Jesus, "Anak, magkalipay ka; ang imo pagtuo amo ang nagpaayo sa imo; lakat sa paghidaet." Wala Sia maghatag sing kahigayunan sa desparatis nga mag-angkon sang gahom sa pag-ayo tungod gid

lang sa ahaw nga pagtandug sang Iya panapton. Indi tungod sang gowa nga pagtandug sa Iya, kundi tungod sa pagtuo nga nagkapyot sa Diosnon nga gahom, nga nahimo ang pag-ayo.

Ang nahayanghag nga kadam-an nga naglibot hapiit sa kay Jesus naghangop nga wala sang nagdugang nga gahom. Apang sang ang [472] nag-antus nga babae naguntay sang iya kamut sa pagtandug sa Iya, upod sang pagtuo nga maayo sia, nabatyagan niya ang manug-ayo nga gahom. Amo man ini sa espirituhanon nga mga butang. Ang pagsugilanon sang pagtoluohan sa daw pasapayan nga paagi, ang pagpangamuyo nga wala sang pagkagutom sa kalag kag buhi nga pagtuo, awat lamang. Ang isa ka hapaw nga pagtuo kay Kristo, nga nagabaton lamang sa Iya nga Manlulowas sang kalibutan, indi gid makadala sang pag-ayo sa kalag. Ang pagtuo nga sa kaluwasan indi kay isa lamang ka mainalamon nga pagpasugot sa kamatuoran. Sia nga nagahulat sang bug-os nga ihibalo agod ugaling sia magtuo indi gid makabaton sang pagpakamaayo gikan sa Dios. Indi tuman ang pagtuo lang nahanungod kay Kristo; dapat gid kita magtuo sa Iya. Ang pagtuo lamang nga makapakamaayo sa aton amo inang nagahakus sa Iya subong nga kinaugalingon nga Manlulowas; nga nagagamit sang Iya merito tuhoy sa aton kaugalingon. Madamo ang nagatuo nga subong sang isa lamang ka kaisipan. Ang manugluwas nga pagtuo amo ang isa ka kasugtanan nga sa diin yadtong nagabaton kay Kristo nagabuylog sila sa isa ka kaangtanan nga nagapakigkatipan upod sa Dios. Ang tunay nga pagtuo amo ang kabuhi. Ang isa ka buhi nga pagtuo nagakahulogan nga nagadugang ang kapagsik, ang isa ka matinugyanon nga pagsalig, nga sa diin ang kalag mahimo nga gahom nga mandadaug.

Sa tapus naayo Niya ang babae, ginhandom ni Jesus nga kilalahon niya ang pagpakamaayo nga iya nabaton. Ang mga amuma nga ginatanyag sang maayong balita indi maangkon tungod sa pangawat ukon pangalipayan sa tago. Busa ang Ginuo nagatawag sa aton sa pagtuad sang Iya kaayo. "Mga saksi Ko kamo, siling sang Ginuo, nga Ako amo ang Dios." Isaias 43:12.

Ang aton pagtu-ad sa Iyang katutom amo ang tinangdoan nga galamiton sang langit sa pagpabutyag kay Kristo sa kalibutan. Aton [473] kilalahon ang Iya bugay subong nga ginpahibalo sa mga tawo sang dumaan nga panag-on; apang ang labing makapaayaw amo ang panaksi sang aton kaugalingon nga inagihan. Mga saksi kita tuhoy

sa Dios kon ginapakita ta sa aton kaugalingon ang pagpangabudlay sang isa ka gahom nga diosnon. Ang tagsa ka tawo may iya nga kabuhi nga lain sang sa iban, kag ang inagihan nga may tuman nga pagkatuhay sang sa ila. Handom sang Dios nga ang aton pagdayaw magataklad pakadto sa Iya, nga natandaan sang aton pagkakinaugalingon. Ining hamili nga mga pagkilala sa pagdayaw kag himaya sang Iya bugay, kon ginsakdag sang kristohanon nga kabuhi, may isa ka dilimapunggan nga gahom nga nagapangabudlay tuhoy sa kaluwasan sang mga kalag.

Sang ang napulo ka mga aroon nagpalapit kay Jesus agod nga pag-ayuhon, ginsugo Niya sila sa pagkadto kag magpakita sang ila kaugalingon sa mga pari. Sa dalanon natinloan sila, apang isa gid lang ang nagbalik sa paghatag sa Iya sang himaya. Ang iban nagpadayon sang ila dalanon, nga ginkalimtan Sia nga nag-ayo sa ila. Pila pa karon ang nagahimo sining amo nga bagay! Ang Ginuo nagapangabudlay sa gihapon sa pagpakamaayo sa tawo. Sa gihapon nagahatag Sia sang Iya kabuganaan. Ginapabangon Niya ang mga balatianon gikan sa ila hiligdaan sang pag-antus, ginaluwas Niya ang mga tawo gikan sa katalagman nga indi nila makit-an, nagamando Sia sa langitnon nga mga manogtunda sa pagluwas sa ila gikan sa kapahamakan, sa pagbantay sa ila gikan sa "kalalatan nga nagalakat sa kadodulman" kag sa "baslay nga nagalupad sa adlaw." (Salmo 91:6); apang ang ila tagipusoon wala makabatyag. Ginhatag Niya ang tanan nga kamanggaran sang langit agod sa paggawad sa ila, apang indi sila masinapakon sang Iya dako nga gugma. Tungod sang ila pagkawalay kabalaslan gintakpan nila ang ila tagipusoon batok [474] sa bugay sang Dios. Katulad sang ene- bro sa kahanayakan, wala sila makahibalo kon san-o magaabut ang pagpakamaayo, kag ang ila mga kalag nagaluntad sa kigas nga duta sang kahanayakan.

Mangin sa aton kaayuhan sa pagbantay sang tagsa ka amuma sang Dios nga lab-as sa aton panomduman. Sa sina nga paagi ang pagtuo ginapalig-on sa pag-angkon kag sa pagbaton sing labi kag labi pa gid. May ara nga labi pa gid nga pagpabaskug sa aton sa labing ginagmay nga pagpakamaayo nga ginabaton naton sa Dios sa tanan nga mga ginsugid nga aton mabasa sang pagtuo kag inagihan sang iban. Ang kalag nga nagasabat sa bugay sang Dios mapaanggid sa isa ka nabunyagan nga katamnan. Magamaabtik ang iya maayong lawas; magaiwag ang iya kapawa sa kadodulman, kag

ang himaya sang Ginuo makita sa iya. Busa panumdumon naton ang mahigugmaon nga pagkaluoy sang Ginuo, kag ang kadam-an sang Iya mainawaon nga bugay. Katulad sang katawohan sang Israel, patindugon ta ang aton bato sang pagpamatuod, kag itigib sa ila ang hamili nga sugilanon sang kon ano ang nahimo sang Dios tuhoy sa aton. Kag samtang ginasulit naton ang Iya pagpakig-angot sa aton sang kita ang nagapanlakatan, gikan sa tagipusoon nga natunaw sa pagpasalamat, magpahayag kita, "Ano ang ihatag nakon sa Ginuo tungod sining Iya mga kaayuhan sa akon? Kuhaon nakon ang tagayan sang kaluwasan, kag magtawag ako sa ngalan sang Ginuo. Bayaran ko ang akon mga sinaad sa Ginuo karon sa atubangan sang Iyang katawohan." Salmo 116:12-14.

[475]

Kapitulo 37—Ang Una nga mga Manugwali

ANG mga gintoton-an mga katapo sang panimalay ni Jesus, kag nag-upod sila sa Iya sa nagapanlakatan Sia sa Galilea. Nagpakig-ambit sila kaupod Niya sang mga kabudlayan kag kaiwatan nga ila naagyan. Nagpamati sila sa Iya pamulongpulong, naglakat kag nagsugilanon sila kaupod sang Anak sang Dios, kag gikan sa Iya matag-adlaw nga pagtudlo, natun-an nila kon paano ang pagpangabudlay sa pagtib-ong sang tawo. Samtang nagaalagad si Jesus sa pinanong nga kadam-an nga naglibut sa Iya, yara man nagatambong ang Iya mga gintoton-an, nga handa magtuman sang Iya sugo kag sa pagpamag-an sang Iya bulohaton. Nagbulig sila sa paghusay sang pinundok sang mga katawohan, nga nagadala sang mga masakiton sa Manlulowas, kag ang pagpauswag sang kalipayan sang tanan. Nagabantay sila sang may kabalaka nga manugpalamati, magpatpat sang Kasulatan sa ila, kag sa nanarisari nga paagi nagpangabudlay tuhoy sa ila espirituhanon nga kaayuhan. Gintudlo nila ang mga butang nga ila man naton-an kay Jesus, kag nagaangkon sila sang dagaya nga inagihan adlawadlaw. Apang nagkinahanglan man sila [476] sang inagihan sa pagpangabudlay sing isahanon. Nagkinahanglan pa sila sang dugang nga mga pagtudlo, dalagko nga pailob kag pagkamainawaon. Samtang karon nga yara pa Sia kaupod nila, sa pagtudlo sang ila kasaypanan, kag laygayan kag tadlongon sila, ang Manlulowas nagpadala sa ila bilang mga tiglawas.

Samtang nga nanginkaupod nila Sia, masunson nga ang mga gintoton-an ginpalibog sang mga pagtudlo sang pari kag mga Fariseo, apang gindala nila ang ila palaligban kay Jesus. Ginpahamtang Niya sa ila ang kamatuoran sang Kasulatan nga tuhay sa pinalatonlaton nga sugilanon. Sa amo nga paagi ginpalig-on Niya ang ila pagsalig sa Pulong sang Dios kag sa dako nga bagay, ginhilway sila gikan sa kahadlok sa mga rabbi ukon manonudlo kag sa ila pagkaulipon sa pinalatonlaton nga sugid. Sa paghanas sang mga gintoton-an ang solundan sang kabuhi sang Manlulowas labi pa nga maayo sang sa ahaw nga pagtudlo sa pagtolon-an. Sang nagbulag na Sia sa ila, ang

tagsa ka pagtulok kag paningog pinamulong nadumdoman gid nila. Masunson kon may panumpong gikan sa kaaway sang maayong balita, ginsulit nila ang Iya mga pulong, kag sang nakita nila ang patubas sini sa mga tawo, nalipay sila sing dako.

Gintawag ang napulogduha sa Iya, si Jesus nagsugo sa ila sa paglakat sing tagduhadoha sa mga kabanwahanan kag kaminuroan. Wala sing ginpadala nga nagaisahanon, kundi nga ang utod ginpabuylog sa utod, kag ang abyan sa abyan. Sa amo, makabuligay kag magpabaskugay ang isa kag isa, maglinaygayay kag magpinangamuyoay sing tingob, ang kaluyahon sang isa idugangan sang kabaskug sang isa. Sa amo man nga paagi, ginpadala Niya ang ulihe ang kapitoan. Gintuyo sang Dios nga ang mga sinugo sang maayong balita dapat nga mag-angtanay sa sini nga paagi. Sa aton panag-on ang bulohaton sa pagwali magamanginmainuswagon sing labi kon sundon ini sing hanuot.

Ang balita sang mga gintoton-an katulad man sang iya ni Juan [477]
nga manugtugmaw kag sang Iya ni Kristo mismo: "Ang ginharian sang Dios malapit na." Indi sila magpakigbais sa katawohan kon bala si Jesus nga Nazaretnon Mesias ukon indi; apang sa Iya ngalan magapangabudlay sila sang amo man nga bulohaton sang kaluoy nga ginhimo Niya. Ginsugo Niya sila, "Ayuha ang mga masakiton, tinloi ang mga aroon, banhawa ang mga minatay, tabuga ang mga yawa; ginbaton ninyo nga wala sing bayad, ihatag man nga wala sing bayad."

Sa panag-on sang Iya pag-alagad, gingamit ni Jesus ang labi sang Iya mga tinion sa pag-ayo sang mga balatian sang sa pagpangwali. Ang Iya mga milagro nagapamatuod sang Iya pulong nga wala Sia nagkari sa paglaglag kundi sa pagluwas. Ang Iya pagkamatarung nag-una sa Iya, kag ang himaya sang Ginuo amo ang Iya likuran. Bisan diin Sia magkadto, ang balita sang Iya kaluoy nag-una sa Iya. Sa diin Sia nag-agi, ang Iya mga ginkaluoyan nagapangalipay sa maayong panlawas, kag nagatilaw sang ila bag-o nasapwan nga gahom. Pinanong ang nagatipon sa palibot nila sa pagpamati gikan sa ila mga bibig sang nahimoan sang Dios sa ila. Ang Iya tingog amo ang una nga ngalan nga nabatian sang iban, ang Iya ngalan amo ang nahauna nga pulong nga ila ginhambal, ang Iya guya amo ang nahauna nga ila nakit-an. Ngaa indi nila higugmaon si Jesus, kag ibansag ang Iya pagdayaw? Samtang nagaagi Sia sa kabanwahanan

kag kadakbanwahan katulad Sia sang kinahanglanon nga coryente nga nagadala sang kabuhi kag kalipay bisan diin Sia magkadto. Ang mga sumolunod ni Kristo magapangabudlay katulad Niya. Pakan-on ta ang gingutom, lipayon ang nagaantus kag ginasakitan. Alagaron ta ang naluyahan, pabaskugon ang nawad-an sang paglaom. Kag sa aton man, ang saad pagatumanon, "Ang Imo katarungan magauna sa atubangan nimo; ang himaya sang Ginuo amo ang imo likuran." Isaias 58:8. Ang gugma ni Kristo, nga napahayag sa dilimaiyaiyahon [478] nga pag-alagad, mangin la- bing maayo sa pagbag-o sang malauton [479] sang sa espada sang hulokmanan. Kinahanglan ini agod sa pagpahadlok sa malinapason sang kasugoan, apang ang mahigugmaon nga manugbalita makahimo sing labi pa sini. Masunson ang tagipusoon magatig-a sa idalum sang pagsabdong; apang matunaw ini sa idalum sang gugma ni Kristo. Ang manugbalita indi lamang makapaumpaw sang balatian sa lawas, kundi man makatuytoy sia sa makasasala pakadto sa Dako nga Manugbulong, nga makatinlo sang kalag gikan sa aro sang sala. Sa kalalangan sang Iya mga ulipon, gintuyo sang Dios nga ang mga balatianon, ang mga walay palad, ang ginsab-an sang malaut nga espiritu, makapamati sang Iya tingog. Sa kalalangan sang tawhanon nga galamiton handom Niya nga mangin Manuglipay sa paagi nga wala pa gid mahibaloi sang kalibutan.

Sang ila nahauna nga pagpanlakatan sa pagdala sang balita, ang mga gintoton-an ginpakadto lamang sa "nadula nga balay ni Israel." Kon ginwali nila gilayon ang balita sa mga gentil ukon sa mga Samaritanhon, madula nila ang ila gahom sa pagbuyok sa mga Judio. Tungod sa pagpukaw sang kaugot sang mga Fariseo, nahilabtan unta ang ila kaugalingon sa isa ka banggianay nga makapaluya sa ila sa pamuno sang ila pagpangabudlay. Bisan ang mga gintoton-an mahinay sa paghangop nga ang maayong balita pagaibantala sa bugos nga kapungsoran. Tubtob nga sila mismo makahangop sini nga kamatuoran indi pa sila handa sa pagpangabudlay tuhoy sa mga gentil. Busa sila gid ang una nga pabation sang balita.

Sa bug-os nga palangumhan sang palangabudlayan ni Kristo, may mga kalag nga ginpabugtaw sa ila kinahanglanon, nga gingutom kag gin-uhaw sa kamatuoran. Nagabot ang tion sa pagpadala sang balita sang Iya gugma sa sadtong malinangkagon nga tagipusoon. Sa ila sini tanan ang mga gintoton-an magakadto subong nga Iya

mga tiglawas. Sa amo ang mga tumoluo matuytoyan sa paghangad sa ila subong tinangdoan sang Dios nga mga manonudlo, kag kon [480] ang Manlulowas kuhaon na sa ila indi sila mabayaan nga wala sing manugtudlo.

Sa sining nahauna nga panlakatan ang mga gintoton-an magakadto lamang sa mga duog nga naagihan ni Jesus kag sa diin may mga abyan Sia. Ang ila pangaman tuhoy sa panlakatan amo ang yano gid nga mga butang. Wala sing ano nga butang tugotan sa pagpasimang sang ila hunahuna palayo sa ila dako nga bulohaton, ukon magpukaw sang panumpong kag matakpan ang gawang sa dugang nga pagpangabudlay. Indi sila mag-angkon sang mga manonudlo sa pagtoluohan, ni magpakunokuno sa mga panapton nga magapain sa ila gikan sa kubos nga mga mamumogon. Indi sila magsulod sa mga simbahan kag tipunon ang mga tawo sa isa ka pag-alagdan publiko; ang ila mga paninguha dapat ipatuhoy sa balaybalay nga pagpangabudlay. Indi nila pagusikan ang ila tion sa mga indi kinahanglanon nga pagsaludo, ukon magpamalaybalay sa paglingaw. Apang sa tagsa ka duog batunon nila ang pag-abiabi sadtong mga takus, yadtong magabaton sa ila sing tinagipusoon katulad nga si Kristo ang ila ginbaton. Magasulod sila sa mga puloy-an upod sang matahum nga pang-abiabi, "Ang paghidaet mangin yari sa sini nga puloy-an." Lucas 10:5. Ina nga puloy-an pagapakamaayuhon sang ila pangamuyo, sang ila ambahanon sa pagdayaw, kag ang pagbukas sang mga Kasulatan sa bug-os nga panimalay.

Ining mga gintoton-an mangin manugbantala sang kamatuoran, sa pag-aman sang dalanon tuhoy sa pagabut sang ila Agalon. Ang balita nga ila ibantala amo ang pulong sang dayon nga kabuhi, kag ang palaabuton sang mga tawo nagsandig sa ila pagbaton ukon pagsikway sini. Agod mapabatyag ang mga tawo sang iya pagkahalangdon ginsugo ni Jesus ang mga gintoton-an, "Ang bisan sin-o nga indi magbaton sa inyo, ukon magpamati sang inyo mga pulong, kon magtaliwan kamo gikan sina nga puloy-an ukon dakbanwa, tapdasa ang yab-ok sa inyo mga tiil. Sa pagkamatuod nagasiling Ako sa [481] inyo, Mahaganhagan pa sa duta sang Sodoma kag Gomora sa adlaw sang paghukom sang sa sadtong banwa."

Nian ang mata sang Manlulowas nagalapus sa palaabuton; nakita Niya ang masangkad nga mga latagon nga sa diin ang mga gintotonan magapanaksi tuhoy sa Iya sa tapus sang Iya kamatayon. Ang Iya

tagnaanon nga panan-aw nagpakita sang mga inagihan sang Iya mga ulipon sa bug-os nga mga katuigan tubtob sa ikaduha Niya nga pag-abut. Ginpakita Niya sa Iya mga sumolunod ang mga panumpong nga dapat nila sugataon; ginpabutyag Niya ang ugali kag padugi sang inaway. Ginbuksan Niya sa ila ang mga katalagman nga ila masugata, ang ginakinahanglan nila nga pagsikway sa kaugalingon. Ginhandom Niya nga ila isipon ang kabililhan, agod nga indi sila pagkibuton sang kaaway. Ang ila pagpakig-away indi paghimuon batok sa unod kag dugo, kundi "batok sa mga punoan, batok sa mga kagamhanan, batok sa mga manugdumala sang kalibutan sining kadudulman karon, batok sa espirituhanon nga kabon sa kalautan sa langitnon nga mga duog." Efeso 6:12. Magapakig-away sila batok sa labaw sa kinaugali nga mga kagamhanan, apang ginpasalig sila sang labaw sa kinaugali man nga bulig. Ang tanan nga mga manogtunda sang langit nasakop sining hugpong sang mangangaway. Kag labi pa sang manogtunda ang yara sa ila tunga. Ang Balaan nga Espiritu, ang tiglawas sang Kapitan sang pinanong sang Ginuo, nagapanaug sa pagdumala sang pag-awayan. Ayhan ang aton mga kaluyahon madamo, ang aton mga kasaypanan kag kasal-anan malala, apang ang bugay sang Dios tuhoy sa tanan, nga nagapangita sini nga may paghinulsol. Ang gahom sang Makaako ginahanda sa tanan nga nagasalig sa Dios.

"Yari karon," siling ni Jesus, ''ginapadala ko kamo subong sang mga obeja sa tunga sang mga lobo: busa magmainalamon kamo sub-
[482] ong sang man-ug, kag mabut- anan subong sang salampati." Bisan si Kristo wala gid magpugong sang isa ka pulong sang kamatuoran, apang masunson ginhambal Niya ini sa gugma. Nangin mainalamon Sia, madinumdumon, kag may maloluy-on nga pagtalupangod sa Iya pagpakig-upod sa mga tawo. Wala gid Sia magbinastos, ni maghambal sang matigdas nga mga pulong, maghatag sang indi kinahanglan nga pagpakasakit sa mabinatyagon nga kalag. Wala gid Sia magsabdong sang tawhanon nga kaluyahon. Walay kahadlok nga ginpakamalaut Niya ang pagkasalimpapaw, ang pagkadimatinuohon, ang kalautan, apang may paghibi ang Iya tingog sang Sia ang nagahambal sining matigdas nga pagsabdong. Naghibi Sia tuhoy sa Jerusalem, ang dakbanwa nga Iya ginhigugma, nga nagdumili sa pagbaton sa Iya, nga amo ang Dalan, ang Kamatuoran kag ang Kabuhi. Ginsikway nila Sia, nga Manlulowas, apang ginkabig Niya

sila nga may mainawaon nga pagkahanuklog, kag nagkasubo sing madalum nga nagisi ang Iya tagipusoon. Ang tagsa ka kalag hamili sa Iya itolulok. Samtang ginpas-an Niya ang tanan nga may diosnon nga pagkadungganon, nagduko Sia nga may kahanuklog sa tagsa ka katapo sang panimalay sang Dios. Sa tanan nga tawo nakita Niya ang mga napukan nga mga kalag nga nangin bulohaton Niya sa pagluwas.

Ang mga ulipon ni Kristo indi dapat magbuhat suno sa hutik sang kinaandan nga tagipusoon. Kinahanglan sila sang hapiit nga pagpakighuding sa Dios, kay basi kon sa idalum sang pagpaakig, ang kaugalingon magbangon kag magpailig ini sang nagadaludo nga mga pulong nga indi nagakadapat, nga indi subong sang tun-og ukon talithi nga nagabunyag sang nagalayong mga tanum. Amo ini ang luyag ni Satanas nga ila himuon; kay amo ini ang iya mga padugi. Ang dragon amo ang naalipungot; espiritu ni Satanas ang ginapahayag sa tion sang kaakig kag panumbongon. Apang ang mga ulipon sang Dios dapat nga mangin tiglawas Niya. Handom Niya nga mag- patikang lamang suno sa panguarta sang langit, ang [483] kamatuoran nga nagadala sang Iya kaugalingon nga larawan kag pat-in. Ang gahom nga sa diin sila makalutos sang kalaut amo ang gahom ni Kristo. Ang himaya ni Kristo amo ang ila kusog. Dapat sila magpatuhoy sang ila itolulok sa Iyang kagayon. Mapahayag nila ang maayong balita upod sang langitnon nga pagkamainalamon kag pagkalolo. Kag ang espiritu nga nabantayan nga malum-ok sa idalum sang pagpaakig magahambal sing labi ka mapinatubason apin sa kamatuoran sang bisan ano nga pagbais, bisan daw ano ka mapiliton.

Yadtong ginadala sa pagsumponganay batok sa kaaway sang kamatuoran magasugata, indi lamang ang mga tawo, kundi man si Satanas kag ang iya mga sinugo. Ipadumdom sa ila ang mga pulong sang Ginuo, "Yari karon ginapadala Ko kamo subong sang mga obeha sa tunga sang mga lobo." Lucas 10:3. Papahuwaya sila sa gugma sang Dios, kag ang espiritu mabantayan nga nagamalinong, bisan sa kinaugalingon nga pagtampalas. Ang Ginuo magapapanapot sa ila sang diosnon nga taming. Ang Iya Balaan nga Espiritu magabuyok sa kaisipan kag tagipusoon agod nga ang ila tingog indi makadakop sang tulalay nga uwang sang mga lobo.

Sa pagpadayon sang Iya mga pagtudlo sa Iya mga gintoton-an, nagsiling si Jesus, "Mag-andam sa mga tawo." Indi sila magpahamtang sang lubos nga pagsalig sa sadtong wala makakilala sa Dios, kag buksan sa ila ang ila mga laygay; kag ini magahatag sang bentaha sa mga sinugo ni Satanas. Ang mga padihutan sang tawo masunson nagasumpong sa padugi sang Dios. Yadtong nagatukod sang simbahan sa Ginuo dapat nga magtukod suno gid sa huwaran nga ginhatag sa bukid,—ang diosnon nga kaanggid. Ginapakahuyan ang Dios kag ginaluiban ang maayong balita kon ang Iya mga ulipon nagasalig sa laygay sang mga tawo nga wala sa idalum sang pagmando sang Balaan nga Espiritu. Ang kalibutanon nga kaalam [484] kabuangan sa Dios. Ang tanan nga nagasalig sini pat-ud gid nga magsayop sila.

"Itugyan nila kamo sa mga hukmanan. . . . huo kag dalhon kamo sa atubangan sang mga pangulopuod kag sa mga hari bangod sa Akon sa pagpamatuod sa ila kag sa mga gentil." Mat. 10:17, 18. Ang paghingabut magapalapta sang kapawa. Ang mga ulipon ni Kristo pagadalhon sa atubangan sang dalagko nga mga tawo sang kalibutan, nga tungod sini, mahimo nga makabati sila sang maayong balita. Ang kamatuoran ginpakilala sing binutig sa sining mga tawo. Nagpamati sila sang butig nga mga panumbongon nahanungod sang pagtuo sang gintoton-an ni Kristo. Masunson nga ang isa lamang ka paagi sang paghibalo nahanungod sang iya tunay nga kinaugali amo ang pamatuod sadtong gintilawan tungod sang ila pagtuo. Sa idalum sang pagpisapisa ini sila ginpasabat kag ang ila mga hukom nagpamati sang ila pamatuod. Ang bugay sang Dios pagaihatag sa Iya mga ulipon sa tion sang kalit nga kahimtangan. "Pagaihatag sa inyo," siling ni Jesus, "sa tion gid nga kamo nagahambal. Kay indi kamo ang magahambal kundi ang Espiritu sang inyo Amay amo ang magahambal sa bahin ninyo." Sang ang Espiritu sang Dios nagaiwag sang hunahona sang Iya mga ulipon, ang kamatuoran pagaipasundayag sa iya diosnon nga gahom kag kahamili. Yadtong nagasikway sang kamatuoran magatindog sa pagsumbong kag sa pagpigos sa mga gintoton-an. Apang sa idalum sang pagkawala ukon pag-antus, bisan pa tubtob sa kamatayon, ang mga inanak sang Dios magapakita sang kahagop sang ila langitnon nga Huwaran. Sa sini makita ang ginkatuhayan sa tunga sang sinugo ni Satanas

kag sang mga tiglawas ni Kristo. Ang Manlulowas pagaitib-ong sa atubangan sang mga gumalahom kag katawohan.

Ang mga gintoton-an wala masuklobi sang kaisug kag kaligon sang mga martires tubtob nga ang katulad nga bugay ginkinahanglan. Nian ang saad sang Manlulowas natuman. Sang nagpamatuod sanday Pedro kag Juan sa atubangan sang Sanhidrin, ang mga tawo "natingala; kag ginkilala nila nga nakaupod sila kay Jesus." Binu. 4:13. Ginsulat nahanungod kay Esteban nga "ang tanan nga naglingkod sa hulukmanan, sa pagmulalong sa iya, nakita nila ang iya nawong nga katulad sang iya sang manogtunda." Ang mga tawo "wala makasarang sa pagsumpong sang kaalam kag sang espiritu sang iya panghambal." Binu. 6:15, 10. Kag si Pablo, nga nagasulat nahanungod sang iya kaugalingon nga inagihan sa holukmanan sang mga Cesar (emperador sa Roma), nagsiling, "Sang akon nahauna nga pagpangapin, wala sang nag-apin sa akon, kundi ang tanan nagtalikod sa akon. . . . Apang ang Ginuo nagtindug sa luyo nakon, kag nagpabaskog sa akon; agod nga tungod sa akon ang balita basi pa kon mabantala sing bug-os, kag nga ang tanan nga mga gentil mahimo nga makabati: kag ginluwas ako gikan sa baba sang mga leon." 2 Tim. 4:16, 17. [485]

Ang mga ulipon ni Kristo indi magpangaman sang ila inughambal nga amo ang mapabutyag nila kon dalhon sila sa hukmanan. Ang ila pangaman pagahimuon adlawadlaw sa pagtipig sang hamili nga mga kamatuoran sang Pulong sang Dios, kag tungod sa pangamuyo mapabaskog ang ila pagtuo. Kon dalhon na sila sa kasaba, ang Balaan nga Espiritu magapabalik sa ila panumdoman sang amo gid nga mga kamatuoran nga kinahanglan.

Ang matag-adlaw kag hanuot nga paghibalo sa Dios, kag sa kay Jesukristo nga Iya ginpadala amo ang magadala sang gahom kag katanlas sa kalag. Ang ihibalo nga makuha tungod sa masiksik nga pag-usisa sang Kasulatan ipaagi sa panomduman sa nagakaigo nga tion. Apang kon may ara nga nagpatumbaya sa pagpahantup sang ila kaugalingon sang mga pulong ni Kristo, kon wala pa sila makatamid sang gahom sang Iya bugay sa tion sang pagtilaw, indi gid sila makapaabut nga ang Balaan nga Espiritu magadala sang Iya mga pulong sa ila pa- nomduman. Alagaron nila ang Dios adlawadlaw upod sang wala mabahin nga balatyagon, kag nian magsalig sa Iya. [486]

Tama gid ka pait sang kaakig sa maayong balita nga bisan ang labing malolo nga kaangtanan dutan-on sikwayon ini. Ang mga gintoton-an ni Kristo pagaluiban nga sa kamatayon bisan pa sang katapo sang ila kaugalingon nga panimalay. "Pagadumtan kamo sang tanan nga mga tawo tungod sa Akon ngalan," ang dugang Niya, "apang sia nga nagapadayon tubtob sa katapusan, mangin linuwas." Marcos 13:13. Apang ginsingganan Niya sila indi man nila pag-ipadayag sang tuman ang ila kaugalingon sa paghingabut. Bisan sia, nagbiya sang isa ka palangumhan kag magkadto sa isa, agod lamang makapalagyo gikan sadtong nagapangita sang Iya kabuhi. Sang ginsikway Sia sa Nazaret, kag ang Iya kaugalingon nga masigkabanwahanon nagtinguha sa pagpatay sa Iya, nagkadto Sia sa Capernaum, kag didto ang mga tawo nagkatingala sang Iya mga pagtudlo; "kay gin-updan sang gahom ang Iya mga pulong." Lucas 4:32. Busa ang Iya mga ulipon indi magpakaluya sa paghingabut, kundi magpangita sang duog nga sa diin sila makapangabudlay tuhoy sa kaluwasan sang mga kalag.

Ang ulipon indi maglabaw sa iya agalon. Ang Prinsipe sang langit ginhingadlan nga Beelzebub, kag ang Iya mga gintoton-an ipakilala man sing binutig sa amo nga bagay. Apang kon ano man ang katalagman, ang mga sumolunod ni Kristo dapat gid magpanaad sa ila palatukoran. Kangil-aran nila ang pagtagotago. Indi sila makapabilin nga wala makatugyan tubtob mapasalig sa ila ang pagkawalay katalagman sang pagtu-ad sang kamatuoran. Ginpahamtang sila subong sang manugbantay, sa pagpaandam sa mga tawo sang ila katalagman. Ang kamatuoran nga nabaton gikan kay Kristo, dapat nga ipaalinton man sa iban sing walay bayad kag sa dayag. Si Jesus [487] nagsiling, "Kon ano ang ginasiling Ko sa inyo sa kadodulman, ihambal sila sa masanag: kag kon ano ang inyo nabatian sa idulungog, iwali ini sa mga alibungan."

Bisan si Jesus wala magbakal sang paghidaet tungod sa pagpauyon-uyon. Ang Iya tagipusoon nag-alawas sang Iya paghigugma sa tawhanon nga kaliwat, apang wala gid Sia magpalangga sang ila mga kasal-anan. Nangin tuman Sia nga abyan sa ila nga magpabilin nga nagahipus samtang naga-usoy sila sang banas nga magalaglag sang ila mga kalag,—ang mga kalag nga ginbakal sang Iya kaugalingon nga dugo. Nagpangabudlay Sia agod ang tawo magmaminatud-on sa iya kaugalingon, maminatud-on sa iya mataas kag walay

katubtoban nga paninguha. Ang mga ulipon ni Kristo gintawag sa amo man nga bulohaton, busa mag-andam sila, basi kon sa pagtapna sang pagbinanggianay, itugyan nila ang kamatuoran. Dapat sila nga "magsunod sa mga butang nga nagahimo sang paghidaet." (Roma 14:9), apang ang matuod nga paghidaet indi maangkon pinaagi sa pagbutang sa katalagman sang palatukoran. Kag walay tawo nga makamaminatud-on sa palatukoran nga indi niya mapukaw ang panumpong. Ang pagkakristohanon nga espirituhanon sumpongon gid sang mga anak sang paglapas. Apang ginmandoan ni Jesus ang Iya mga gintoton-an, "Indi kamo mahadlok sang nagapatay sang lawas, nga indi makasarang sa pagpatay sang kalag." Yadtong mga maminatud-on sa Dios indi dapat magkahadlok sang gahom sang mga tawo bisan sang kaakig ni Satanas. Sa kay Kristo ang ila kabuhi nga dayon napat-ud. Ang ila lamang kahadlokan basi kon matugyan nila ang kamatuoran kag maluiban nila ang pagsalig nga sa diin sila ginpasidunggan sang Dios. Bulohaton ni Satanas ang pagpuno sang tagipusoon sang mga tawo kaupod sang pangduhadoha. Ginatuytoyan niya sila sa pagtulok sa Dios nga isa ka mahigpit nga Dios. Ginasulay niya sila sa pagpakasala, kag nian kilalahon nila ang ila kaugalingon nga tama ka higko sa pagpalapit sa ila langitnon nga [488] Amay ukon pagpukaw sang Iya kaawa. Ang Ginuo nakahangop sini tanan. Ginapasalig ni Jesus ang Iya mga gintoton-an nahanungod sang kahanuklog sang Dios sa ila kinahanglanon kag kaluyahon. Wala sang isa ka panganduhoy, ukon kasakit nga nabatyagan, kag kalisod nga nagalapus sa kalag, kundi nga ini tanan nagapitik sa tagipusoon sang Amay.

Ang Kasulatan nagapakilala sa aton nga ang Dios sa Iya mataas kag balaan nga duog, indi kay nagapahimunong, indi nga nagahipus kag namingaw, kundi nga ginalibutan sang linaksa sang mga linaksa kag linibo sang mga linibo sang balaan nga mga tinuga, nga ang tanan nagahulat sa paghimo sang Iya kabobut-on. Sa kalalangan sang mga palatayunan nga indi naton mahangpan, aktibo nga nagapakig-angot Sia sa bug-os Niya nga ginharian. Apang sa sining pintok sang kalibutan, sa mga kalag nga ginhatagan Niya sang Iya Anak agod nga luwason, nga ang Iya kabalaka kag ang kabalaka sang bug-os nga kalangitan natumod. Ang Dios nagaduko gikan sa Iya lingkoran sa pagpamati sang singgit sang ginapigos. Sa tagsa ka maminatud-on nga pangamuyo, nagasabat Sia, "Yari Ako." Gin-

abayaw Niya ang nagamuhan kag ginatapak. Sa tanan naton nga kasakitan, nagapakasakit Sia. Sa tagsa ka pagsulay kag pagtilaw ang manogtunda sang Iya pagtambong malapit sa pagluwas.

Wala gani sang isa ka maya nga nagakahulog nga indi matalupangdan sang Amay. Ang pagdumot ni Satanas batok sa Dios nagatuytoy sa iya sa pagdumot sang tagsa ka butang nga ginatatap sang Manlulowas. Nagatinguha sia sa pagsablag sang binuhatan sang Dios kag nagakalipay sia sa paglaglag bisan pa sang apa nga mga tinuga. Tungod gid lang sa manug-amlig nga pag-atipan sang Dios nga ang mga pispis ginatipigan sa pagpahalipay sa aton upod sang ila ambahanon sa kasadya. Apang wala Niya ginakalimti bisan [489] pa ang mga maya. "Busa indi kamo magkahadlok kay labi pa kamo ka mahal sang sa madamo nga maya."

Nagpadayon si Jesus: Sa gintu-ad ninyo Ako sa atubangan sang mga tawo, itu-ad Ko man kamo sa atubangan sang Dios kag sang balaan nga mga manogtunda. Manginsaksi Ko kamo sa duta, nga palatayunan nga sa diin ang Akon bugay makailig tuhoy sa pagayo sang kalibutan. Kag mangintiglawas man ninyo Ako didto sa langit. Ang Amay indi magtulok sa inyo masinalaypon nga ugali, apang makita Niya kamo nga napanaptan sang Akon pagkahimpit. Ako amo ang palaagyan nga sa diin ang pagpakamaayo sang langit magaabut sa inyo. Kag ang tagsatagsa nga magtu-ad sa Akon pinaagi sa pagambit sang Akon pag-antus tungod sa mga nawala, pagaitu-ad bilang umalambit man sang kahimayaan kag kalipay sang mga linuwas.

Sia nga nagatu-ad sa kay Kristo dapat nga yara si Kristo nagapabilin sa Iya. Indi sia makapaambit sang butang nga wala niya mabaton. Ayhan ang mga gintoton-an makahambal sing matalunsay nahanungod sang mga pagtolon-an, ayhan masulit nila ang mga pulong mismo ni Kristo; apang luwas kon maangkon nila ang katulad kay Kristo nga pagkahagop kag gugma, wala sila magtu-ad sa Iya. Ang espiritu nga sumpong sa espiritu ni Kristo magapanghiwala sa Iya, bisan ano ang iya ginaangkon nga pagtuo. Ang mga tawo mahimo nga makapanghiwala kay Kristo pinaagi sa paghambal sang kalautan, kabuangan, dilimaminatud-on kag dilimaloluy-on. Mapanghiwala Nila Sia pinaagi sa pagdumili sa pagpas-an sang mga lulan sang kabuhi, ukon pinaagi sa pagtinguha sang mga makasasala nga kalalipayan. Mapanghiwala nila Sia pinaagi sa pagpauyon-uyon

sa kalibutan, pinaagi sa dimatinahuron nga pagginawi, pinaagi sa paghigugma sang ila kaugalingon nga kaisipan, pinaagi sa pagpakamatarung sang kaugalingon, pinaagi sa pag-alila sang pangduhadoha, pagpangita sang gamo, kag ang pagpuyo sa kadodulman. [490] Sa tanan sining mga paagi ginapahayag nila nga si Kristo wala sa ila. Kag "ang bisan sin-o nga magpanghiwala sa Akon sa atubangan sang mga tawo," nagasiling Sia, "panghiwalaon Ko man sia sa atubangan sang Akon Amay nga yara sa mga langit."

Ang Manlulowas nagpangabay sa Iya mga gintotonan nga indi maglaum nga ang panumpong sa maayong balita madaug, kag nga sa ulihe magauntat. Nagsiling Sia, "Wala Ako magkari sa pagpadala sa inyo sang paghidaet, kundi sang espada." Ining pagtuga sang kagamo indi patubas sang maayong balita, kundi nga patubas sang pagsumpong sini. Sa tanan nga pagpigos ang labing maiwat nga antuson amo ang pagsinumpakil sa puloy-an, ang pagbulagay sang mga abyan nga hanuot sa duta. Apang si Jesus nagpahayag, "Sia nga nagahigugma sa amay ukon iloy labi sa Akon, indi takus sa akon: kag sia nga nagahigugma sang anak nga lalake ukon babae nga labi sa Akon, indi man takus sa Akon."

Ang bulohaton sang mga ulipon ni Kristo amo ang mataas nga kadungganan, kag isa ka balaan nga pagsalig. "Ang nagabaton sa inyo," ang siling Nia, "nagabaton sa Akon, kag sia nga nagabaton sa Akon nagabaton sa Iya, nga nagpadala sa Akon." Wala sing buhat sang kaluoy nga mapakita sa ila sa Iya ngalan nga indi pagkilalahon kag padyaan. Kag sa amo man nga mainawaon nga pagkilala ginsakop Niya ang labing maluya kag labing mapainobuson sa mga panimalay sang Dios: "Ang bisan sin-o nga magpainum sa isa sining labing magamay"—yadtong katulad sang bata sa ila pagtuo kag pagkilala kay Kristo—"sang isa ka tasa sang mabugnaw nga tubig sa ngalan lamang sang isa ka gintoton-an, sa pagkamatuod gid nagasiling Ako sa inyo, indi niya madula ang iya padya."

Gintapus sang Manlulowas ang Iya pagtudlo sa sini nga paagi. Sa ngalan ni Kristo ang pinili nga napulogduha naggowa, subong sang Iya paglakat, "sa pagwali sang maayong balita sa mga imol, [491] . . . . sa pagpaumpaw sang nabuong nga tagipusoon, pagwali sang kaluwasan sa mga binilanggo, pagpamuklat sang mga bulag, paghilway sa ila nga napilasan, sa pagwali sang tuig nga nahamut-an sang Ginuo." Lucas 4:18, 19.

[492]

Kapitulo 38—Kari, Pahuway Sing Makadali

SANG ila pagbalik gikan sa ila pagpanlakatan sa pagwali, "ang mga gintoton-an nagtipon sing tingob sa kay Jesus, kag sugiran Sia sang tanan nga ila nahimo kag ginpanudlo. Kag nagsiling Sia sa ila, Kari kamo sing pahain sa duog nga hanayak, kag magpahuway sing makadali kay madamo ang nagapakadto-pakari, kag wala sila sing tion sa kalingawan bisan sa pagkaon."

Ang mga gintoton-an nagkara kay Jesus kag isugid sa Iya ang tanan nga mga butang. Ang hapiit nga kaangtanan nila sa Iya amo ang nagpabaskug sa ila sa pagpahamtang sa atubangan Niya sang ila nauyonan kag dilinauyonan nga mga inagihan, sang ila kalipay sa pagtan-aw nga nagabunga ang ila pangabudlay, ang ila kasubo kag kapas-awan, ang ila sayop kag kaluyahon. Nagmasinalaypon sila sa ila nahauna nga pagpangabudlay subong nga mga manugwali, kag sang gintampad nila ini nga mga inagihan kay Jesus, nakita Niya nga nagkinahanglan sila sang dugang pa nga pagtudlo. Nakita man Niya nga ginlapyo sila kag kinahanglan man sila sang pahuway.

Apang sa duog nga sa diin sila wala gid sing diutay nga [493] panagoan; "kay madamo ang nagapakadto-pakari kag wala sila tanan tion sa pagpahuway bisan sa pagkaon." Ang mga tawo nagadinaguso palibot kay Kristo nagahandom nga pag-ayuhon, kag ginalangkag sa pagpamati sang Iya mga pinamulong. Madamo ang nagbatyag nga naduyog sa Iya; kay daw isa Sia ka tuboran sang pagpakamaayo tuhoy sa ila. Madamo sa ila sadtong nagdugok sa kay Jesus nga nakabaton sang hamili nga bulig sa maayong panlawas ang nagbaton sa Iya nga ila Manlulowas. Madamo pang iban, nahadlok sa pagtu-ad sa Iya tungod sa mga Fariseo, ang naliso sang pagkunsad sang Espiritu nga Balaan, kag sa atubangan sang naakig nga mga pari kag pangulo, nagkilala sa Iya subong nga Anak sang Dios.

Apang karon si Kristo naghandom sang pahuway, agod nga manginkaupod Sia sang Iya mga gintoton-an; kay madamo Sia sang inughambal sa ila. Naagihan nila ang pasinawan sang pagsumpon-

ganay sa ilang bulohaton, kag nasugata nila ang nanarisari nga pagsumpong. Tubtob sadto nga tion nagsapul sila kay Jesus sa tanan nga butang, apang may panahon na nga sila nag-isahanon, kag may tion man nga naglibog sila kon ano ang ila himuon. Pinabaskug sila sang ila bulohaton; kay si Kristo wala magpalakat sa ila nga wala sang Iya Espiritu, kag tungod sa pagtuo sa Iya nakahimo sila sang madamo nga mga katanhagaan; apang kinahanglan na sila nian sa pagkaon sang Tinapay sang Kabuhi. Kinahanglan sila magkadto sa duog nga makapahuway nga sa diin makapakighambal sila kay Jesus kag magbaton sang dugang nga pagtudlo tuhoy sa palaabuton nga bulohaton.

"Kag nagsiling Sia sa ila, Kari kamo magpain sing tingob sa isa ka duog nga hanayak, kag magpahuway sing makadali." Puno si Kristo sang kahanuklog kag kaawa sa tanan sa Iya bulohaton. Ipakita Niya sa Iya mga gintoton-an nga ang Dios wala nagakinahanglan sang halad kundi kaluoy. Ginbug-os nila butang ang ila mga kalag sa pagpangabudlay tuhoy sa mga katawohan kag ini amo ang [494] nagapahubas sang ila kusog sa lawas kag sa utok. Katungdanan nila ang magpahuway.

Sang nakita sang mga gintoton-an ang kauswagan sang ila pinangabudlayan, may katalagman sila sa pag-angkon sang binuhatan sa ila kaugalingon, may katalagman sa pag-alila sang espirituhanon nga bugal, kag sa amo nagakahulog sila sa pagsulay ni Satanas. Isa ka dako nga bulohaton ang yara sa ila atubangan, kag una sa tanan dapat nila tun-an nga ang ila kusog indi ila kaugalingon kundi Iya sang Dios. Katulad ni Moises sa kahanayakan sang Sinai, katulad ni David sa kabungyoran sang Judea, ukon tulad kay Elias sa sapa sang Cherith, ang mga gintoton-an dapat nga magpahain gikan sa talanawon sang ila masako nga hilikuton, sa pagpakig-angot kaupod ni Kristo, upod sang kinaugali kag sa ila kaugalingon nga tagipusoon.

Sang ang mga gintoton-an didto sa ila panlakatan sa pagwali, si Jesus nagduaw sa iban nga kabanwahanan kag kaminuroan nga nagwali sang maayong balita sang ginharian. Daw amo ini nga tion nga nabalitaan Niya ang kamatayon sang manugtugmaw. Ining hitabo nagdala sa Iya sing maathag sang katapusan nga pagdalhan sang Iya mga tikang. Ang mga landong nagatipon sing madamul sa Iya dalanon. Ang mga pari kag mga rabbi nagabantay palibot sa

Iya kamatayon, ang mga tigpaniktik nagausoy sang tagsa Niya ka tikang, kag sa bisan diin ang mga humon tuhoy sa Iya kalaglagan nagadugang. Ang balita sang pagwali sang mga gintoton-an sa bugos nga Galilea naglambut sa kay Herodes, nga nagtawag sang iya igtalupangod sa kay Jesus kag sang Iya bulohaton. "Amo ini si Juan nga manugtugmaw," ang siling nia; "nabanhaw Sia gikan sa mga minatay," kag nagpabutyag sia sang iya handom sa pagpakigkita kay Jesus. Si Herodes padayon nga nahadlok basi kon may isa ka ribok nga himuon sa tago, nga ang tuyo amo ang pagpahalin sa iya [495] gikan sa iya lingkoran, kag ang pagbungkag sang Romanhon nga gota gikan sa pungsod nga Judio. Sa tunga sang mga katawohan, hinog na ang espiritu sang kagamo kag pagribok. Maathag nga ang pagpangabudlay ni Kristo sa Galilea indi magapadayon sing madugay. Ang talan-awon sang Iyang pag-antus nagahilapit, kag naghandom Sia nga magpain sang panahon gikan sa kagamo sang kadam-an.

Upod sang masubo nga tagipusoon ang mga gintotonan ni Juan nagdala sang iya ginusnit nga lawas sa paglubong. Nian "nagkadto sila kag magsugid kay Jesus." Ining mga gintoton-an nahisa kay Kristo sang nakita nila nga ginabuyok Niya ang mga tawo palayo sa kay Juan. Nag-ugyon sila sa mga Fariseo sa pagsumbong sa Iya sang Sia ang naglingkod kaupod sang manugsukot sang buhis didto sa sinalosalo ni Mateo. Ginduhaduhaan nila ang Iya diosnon nga bulohaton tungod kay wala Niya ginhilway ang Manugtugmaw. Apang karon nga ang ila kasulob-an, kag ang pagtuytoy nahanungod sang ila bulohaton sa ulihe, nagpalapit sila kay Jesus kag ibuylog sa Iya ang ila hilikuton. Sila man nagkinahanglan sang panahon sa kalinong tuhoy sa pagpakig-angot kaupod sang Manlulowas.

Malapit sa Betsaida, sa naaminhan nga dulong sang sapa, may isa ka mamingaw nga duog, nga karon nagtahum tungod sang lab-as nga mga lunhaw sang tigtulunaw sang yelo, nga nagtanyag sang maabiabihon nga pahuwayan kay Jesus kag sa Iya mga gintoton-an. Busa nagpadulong sila sadto nga duog, nga nagtabuk sa dagat sa ila sakayan. Diri sini manginmalayo sila gikan sa alagyan sang pagpanlakatan, kag sa kasakuon kag ka-gamo sang dakbanwa. Ang mga talan-awon sang kinaugali sa ila kaugalingon mga pahuwayan, ang isa ka pagbavlo nga maayo sa mga balatyagon. Diri makabati sila sa mga pinamulong ni Kristo nga indi sila makabati sang maakigon nga

pagtublag, ang panalabton kag panombungon sang mga eskriba kag mga Fariseo. Diri makapangalipay sila sang malip-ot nga panahon [496] sang bilidhon nga pagpakig-upod sang ila Ginuo.

Ang pahuway nga ginhimo ni Kristo kag sang Iya mga gintoton-an indi kay pagpatuyang sa kaugalingon nga pahuway. Ang panahon nga ila gingamit sa pagpahuway wala gingamit sa pagpangalipay. Nagsinugilanon sila nahanungod sang bulohaton sang Dios, kag ang kahigayunan sa pagdala sang katalunsay sa bulohaton. Ang mga gintoton-an nangin kaupod ni Kristo, kag nakahangop sa Iya; Indi Sia kinahanglan nga maghambal sa ila pinaagi sa palaanggiran. Gintadlong Niya ang ila kasaypanan, kag ipaathag sa ila ang maayo nga paagi sa pagpalapit sa mga katawohan. Ginbuksan Niya sa ila sing labi gid ang hamili nga mga bahandi sang diosnon nga kamatuoran. Ginpapagsik sila sang diosnon nga gahom, kag ginpabaskug sang paglaom kag kaisug.

Bisan pa nga si Jesus makahimo sang mga katanhagaan, kag ginhatagan Niya sing gahom ang Iya mga gintoton-an sa paghimo sang mga katingalahan, ginmandoan Niya ang Iya pinasumpa nga mga ulipon sa pagpahain sa uma kag magpahuway. Sang nagsiling Sia nga dako ang alanyon, kag diutay nga mangalani, wala Niya ginpilit sa Iya mga gintoton-an ang walay pahuway nga pagpangabudlay, apang nagsiling, "Busa magpangamuyo kamo sa Agalon sang Ani nga padalhan Niya sang mamomugon sa Iya alanyon." Mat. 9:38. Ang Dios nagtangdo sang tagsa ka tawo sang Iya bulohaton, suno sa iya ikasangkul (Efeso 4:11-13), kag indi Sia buot nga ang iban mabug-atan sang mga katungdanan samtang ang iban wala sing mga lulan, wala sing kasakit sa kalag.

Ang mahinuklogon nga mga pulong ni Kristo ginahambal sa Iya mga manugpangabudlay karon katulad bala nga ginhambal man Niya sa Iya mga gintoton-an. "Kari kamo sing pahain. . . kag magpahuway sing makadali." Ginhambal Niya ini sa mga nabudlayan kag nalapyo. Indi mainalamon nga magmasunson sa idalum sang [497] kasakuon sang bulohaton kag kasadya, bisan pa nga nagaalagad sa espirituhanon nga kinahanglanon sang mga tawo; kay sa sini nga paagi ang kaugalingon nga katutom mapatumbayaan, kag ang mga kagamhanan sang kaisipan kag kalag matam-an. Ginkinahanglan sa mga gintoton-an ni Kristo ang pagsikway sa kaugalingon, kag ang mga pag-antus dapat nga pagahimuon; apang magandam man basi

kon tungod sa labi nga pagkaukod mamentaha si Satanas sa mga kaluyahon sang tawo kag masablagan ang bulohaton sang Dios.

Sa pagbulobanta sang mga rabbi ukon manonudlo nga Judio, ang kabug-osan sang pagtoluohan amo ang kasakuon sang bulohaton. Nagsalig sila sa binuhatan sa gowa sa pagpakita sang ila labaw nga pagkatutom. Sa sini nga paagi ginpinig nila ang ila kalag gikan sa Dios, kag magpatok nga sa ila sang may pagkatuman sa kaugalingon. Nagaluntad gihapon ang amo nga mga katalagman. Sa nagadugang ang mga hilikuton, kag ang tawo nagamainuswagon sa paghimo sang bisan ano nga bulohaton tuhoy sa Dios, may katalagman nga magsalig na lang sa tawhanon nga padihot kag paagi. May kadoyugan sa pagpakulang sang pangamuyo, kag pakulangan ang pagtuo. Kaangay sang mga gintoton-an, may katalagman kita sa pagdula sang aton pagtulok sa pagsalig sa Dios, kag maninguha sa paghimo sang aton hilikuton nga aton manlulowas. Kinahanglan kita magtan-aw sing masunson sa kay Jesus, nga nagakilala nga Iya gahom ang nagahimo sang bulohaton. Samtang kinahanglan kita magpangabudlay sing maukod tuhoy sa kaluwasan sang mga kalag, dapat man kita maggamit sang tion sa pagpamalandong, pagpangamuyo, kag tuhoy sa pagtuon sang Pulong sang Dios. Ang bulohaton lamang nga nahimo tungod sang dugang nga pangamuyo, kag ginpabalaan sang merito ni Kristo amo ang sa katapusan matilawan nga matalunsay kag maayo.

[498] Wala sing iban nga kabuhi nga naggutok sa panga- budlay kag katungdanan sang sa Iya ni Jesus; way sapayan, daw ano ka sunson Sia makita sa pangamuyo! Daw ano ka mapinadayunon sang Iyang pagpakig-angot kaupod sa Dios. Sa liwan kag liwan, sa maragtas sang Iya kabuhi nga dutan-on makita ang mga pinagkit katulad sini: “Nagbangon sing madugay sang wala pa ang adlaw, naglakat Sia pagowa, kag nagtaliwan sa isa ka mamingaw nga duog, kag didto magpangamuyo.” “Dalagko nga mga kadam-an ang nagtipon sing tingob sa pagpamati, kag pag-ayuhon sang ila mga balatian. Kag nagpadulong Sia sa kahanayakan, kag magpangamuyo.” “Kag nahanabo sa sadtong mga adlaw, nga nagkadto Sia sa bukid sa pagpangamuyo, kag nagpadayon sa pagpangamuyo sa bug-os nga gab-i sa Dios.” Marcos 1:35; Lucas 5:15, 16; 6:12.

Sa isa ka kabuhi nga natugyan sa paghimo. sang kaayuhan tuhoy sa iban, ang Manlulowas nakakita sang pagkakinahanglan

sa pagpalayo gikan sa alagyan sang manugpanlakatan kag gikan sa pinanong nga nagsunod sa lya adlawadlaw. Kinahanglan Sia magpatupling gikan sa kabuhi sang walay untat nga pangabudlay kag pagpakigangot sa tawhanon nga kinahanglanon, sa pagpangita sang kapahuwayan kag sang dili mabugto nga pagpakig-angot kaupod sang Iya Amay. Subong nga isa kaupod naton, manug-ambit sang aton kinahanglanon kag kaluyahon, bug-os Sia nga nagsalig sa Dios, kag sa tago nga duog sang pangamuyo nagpangita Sia sang Diosnon nga kusog, agod nga makagowa Sia nga napalig-on tuhoy sa katungdanan kag pagtilaw. Sa kalibutan sang sala si Jesus nagbatas sang mga kalisdanan kag pagpaantus sang kalag. Sa Iya pagpakig-angot upod sa Dios mahimo Niya mapamag-an ang mga kalisod nga nagadugmok sa Iya. Diri nakita Niya ang pahalipay kag kasadya.

Sa kay Kristo ang hibi nga tawhanon naglambut sa Amay sang walay latid nga pagkaawa. Subong nga tawo nag-ampo Sia sa lingkoran sang Dios tubtob nga ang Iya pagkatawhanon nakargahan sang [499] langitnon nga koriente nga amo ang magaangot sa tawhanon upod sang diosnon. Pinaagi sa padayon nga pagpakig-angot, nakabaton Sia sang kabuhi gikan sa Dios, agod nga mahimo Niya mahatag ang kabuhi sa kalibutan. Dapat nga mangin aton man ang Iya inagihan.

"Kari kamo sing pahain," ang agda Niya sa aton. Kon pamatian ta ang Iya pulong, manginmakusog kag mapuslanon pa kita. Ginpangita sang mga gintoton-an si Jesus kag sugiran Sia sang tanan nga mga butang; kag ginpabaskog kag gintudloan Niya sila. Kon karon magkuha kita sang panahon sa pagpalapit sa kay Jesus kag magsugid sa Iya sang aton mga kinahanglanon, indi gid kita mapas-awan; mangin yara Sia sa aton natuo nayon sa pagbulig sa aton. Kinahanglan kita sang dugang pa nga pagkayano, dugang nga paglaom kag pagsalig sa aton Manlulowas. Sia nga ginatawag "Ang Dako nga Dios, Amay nga walay katubtoban, Prinsipe sang Paghidaet;" Sia nga sa Iya ginsulat, "Ang pagbolut-an mangin sa Iya abaga," amo ang makatilingala nga Manuglaygay. Ginaagda kita sa pagpangayo sa Iya sang kaalam. "Nagahatag Sia sing maalwan sa tanan nga mga tawo, kag wala nagabasol." Isaias 9:6; Santiago 1:5.

Sa tanan nga sa idalum sang paghanas sang Dios pagaipahayag ang kabuhi nga wala nagakasinanto sa kalibutan, sa iyang pamatasan, ukon sa iya mga buhat; kag ang tagsatagsa kinahanglan may-ara sinang kinaugalingon nga inagihan sa pag-angkon sang ihibalo na-

hanungod sang kabobut-on sang Dios. Sang tag-isaisa pamatian naton Sia nga nagahambal sa tagipusoon. Kon ang iban nga tingog napatinong, kag sa kalinong maghulat kita sa Iya, ang kalinong sang kalag nagahimo sang ti-ngog sang Dios nga labi ka-athag. Ginaagda Niya kita sa "Paghipus, kag kilalaha nga Ako amo ang Dios." Salmo 46:10. Sa sini lamang nga ang matuod nga pahuway makit-an. Kag [500] amo ini ang mapinatubsanon nga panga- man tuhoy sa tanan nga nagapangabudlay sa Dios. Sa tunga sang nagadalidali nga kadam-an, kag ang kahugot sang kasakuon sang mga hilikuton sang kabuhi, ang kalag nga sa amo mapabugnawan malikupan sang nagalibot nga kapawa kag paghidaet. Ang kabuhi magapahaklo sang kaamyon, kag magapakilala sang langitnon nga gahom nga magalambot sa tagipusoon sang mga tawo.

Kapitulo 39—"Hatagi Sila Sing Makaon" [501]

SI Kristo nagpahuway sa isa ka naligwin nga duog upod sang Iya mga gintoton-an, apang ining talagsahon nga panahon sang mahidaeton nga pagkalinong nabungkag sa gilayon. Naghunahona ang mga gintoton-an nga nagpahuway sila sa duog nga sa diin indi na sila matublag; apang sa tion nga wala na makita sang kadam-an ang langitnon nga Manonudlo, nagpakiana sila, "Diin na Sia?" Ang iban sa ila nakatalupangod kon diin magpadulong si Kristo kag ang Iya mga gintoton-an. Madamo ang naglalakat sa pagsugata sa ila, samtang ang iban nagsakay sa ila mga sakayan patabok sa dagat. Ang Paskua malapit na, kag gikan sa malayo kag malapit, kinabon sang mga manlolugayaw nga padulong sa Jerusalem ang nagtipon sa pagtan-aw kay Jesus. Gindugangan ang ila kadamuon, tubtob nga nagtipon ang lima ka libo ka mga tawo walay labut sang mga babae kag kabataan. Sa wala pa si Kristo makadungka sa baybayon, isa ka dako nga kadam-an ang nagahulat sa Iya. Apang nagtakas Sia nga wala nila makita, kag naggamit Sia sang diutay nga tion sa pagpahain kaupod sang Iya mga gintoton-an.

Gikan sa banglid nagatan-aw Sia sa nagakinagu-al nga kadam-an, kag ang Iya tagipusoon tinublag sang pagkaawa. Bisan pa nga tinublag Sia, kag gindingotan sang Iya pagpahuway, wala Sia magkaugot. Nakita Niya ang labi nga kinahanglanon nga naga- [502]
pamilit sang Iya pagsabot sa nagatan-aw Sia nga nagaalabut pa gid ang mga katawhan. "Nagbatyag Sia sang kaluoy sa ila, kay sub-ong sila sang obeha nga wala sing manugbantay." Pagbiya sang Iya pahuwayan, nakakita Sia sang igo nga duog nga sa diin makaalagad Sia sa ila. Wala ini sila makabaton sang bisan ano nga bulig gikan sa mga pari kag mga pangulo; apang ang makaumpaw nga tubig sang ka-buhi nag-ilig gikan sa kay Kristo samtang nagapanudlo Sia sa kadam-an sang dalan sang kaluwasan.

Ang mga tawo namati sa mga pulong sang pagkaluoy nga na-gailig sing dagaya gikan sa bibig sang Anak sang Dios. Nabatian nila ang mabugayon nga mga pulong, yano kag tuman kaathag nga daw

subong sila sang ihalaplas sang Gilead sa ila mga kalag. Ang pagpaayo sang Iya diosnon nga kamut nagdala sang kasadya sa kabuhi sang mga tagumatayon, kag kahapusan kag maayong panglawas sa sadtong nagaantus sang balatian. Tuhoy sa ila ang adlaw nangin katulad sang langit sa duta, kag wala sila makabatyag kon ano na kadugay nga wala sila sing nakaon.

Sang ulihe ang adlaw nagataliwan na. Nagahinalop na ang adlaw sa kasadpan apang nagpabilin ang mga tawo. Nagpangabudlay si Jesus sa bilog nga adlaw nga wala sing nakaon ukon pagpahuway. Nangluspad na Sia tungod sa kakapoy kag kagutom, kag ang mga gintotonan nagpangabay sa Iya sa pag-untat sang Iya hilikuton. Apang indi Sia magpalayo gikan sa kadam-an nga nagaipit sa Iya.

Sa katapusan ang mga gintoton-an nagpalapit sa Iya, kag namilit nga tungod sa Iya kaugalingon nga kaayuhan dapat papaulion ang mga tawo. Sa palibut nga kabanwahanan kag kaminuroan mahimo sila makabakal sang pagkaon. Apang si Jesus nagsiling sa ila, "Hatagi sila sing makaon," kag sang nagbalikid kay Felipe, nag-
[503] pakiana, "Diin kita makabakal sang pagkaon agod nga makakaon
[504] ini sila?" Ginsiling Niya ini sa pagtilaw sang pagtuo sang gintoton-an. Nagtan-aw si Felipe sa ibabaw sang daw lawod nga mga ulo, kag naghunahona nga indi mahimo ang paghatag sang pagkaon agod sa pagtagbaw sang kinahanglanon sining dako nga kadam-an. Nagsabat sia nga ang tinapay nga nagabili sang duha ka gatus ka dinario indi pa mag-igo nga bahinbahinon sa ila agod nga may ara gid ang tagsatagsa. Nagpakiana si Jesus kon daw ano ka damo sang pagkaon nga makita sa tunga sang kadam-an. Nagsiling si Andres, "May bata diri nga may lima ka bilog nga tinapay kag duha ka bilog nga isda; apang paano ang pagkaigo sini sa sini nga kadam-an sa pagpapungko sa mga katawohan sa tinagkaliman ukon tinag-isa ka gatus, agod may kahusay, kag nga ang tanan makakita sang kon ano ang Iya pagahimuon? Sang nahimo na ini ginkuha ni Jesus ang pagkaon, "kag sang nagatulok Sia sa langit, ginpakamaayo, kag gintipiktipik kag ginpanagtag ang tinapay sa Iya mga gintoton-an, kag sila na man pakadto sa kadam-an." "Kag nagkalaon sila, kag nagkalabusog. Kag gintipon nila ang napulog duha ka alat ginpuno sang mga tipodtipod kag sang mga isda."

Sia nga nagtudlo sa mga katawohan sang dalan agod mag-angkon sang paghidaet kag kalipay mabinalak-on man sang ila umalagi

subong man sang ila espirituhanon nga kinahanglanon. Ang mga katawohan ginkapoy kag nalapyo. Didto ang mga iloy nga may mga bata sa ila kamut, kag magagmay nga kabataan nga nagakabit sa ila panapton. Tinakna na ang pagtindug sang kadam-an. Nangin makugi ang ila kabalaka sa mga pulong ni Kristo nga wala na lang nila maisipi ang magpungko kag ang kadam-an tama ka daku nga may katalagman nga magtinapakay sila ang isa kag isa. Hatagan sila ni Jesus sang kahigayunan sa pagpahuway, kag ginpapungko Niya sila. Madamul ang hilamon sa amo nga duog busa makapungko sila sing maayo.

Wala gid maghimo si Kristo sang isa ka katanhagaan luwas [505] lamang kon ini makahatag sang tunay nga paghimuno sang kinahanglanon, kag ang tagsa ka katingalahan may kinaugali sa pagtuytoy sa tawo sa kahoy sang kabuhi, nga ang iya mga dahon tuhoy sa pagpaumpaw sa mga pungsod. Ang yano nga pagkaon nga ginlibot sang mga gintoton-an may sulod sang bug-os nga bahandi sang pagtolon-an. Inimol nga pagkaon ang ginhatag; ang isda kag ang tinapay amo ang matag-adlaw nga pagkaon sang mga mangingisda sa palibot sang Dagat sang Galilea. Mahimo mahumlad ni Kristo ang isa ka dagaya nga pagkaon sa mga katawohan, apang ang pagkaon nga gin-aman agod sa pagbusog lamang sang gana indi makapaalinton sang pagtolon-an tuhoy sa ila kaayuhan. Ginton-an sila ni Kristo sa sini nga pagtuon nga ang kinaandam nga pagsakdag sang Dios sa tawo nangin pinatiko. Kag wala pa gid makapangalipay ang tawo sa dagaya nga mga pandut nga gin-aman tuhoy sa pagbusog sang pinatiko nga gana sang sa pagpangalipay sang mga katawohan sa pagpahuway kag sa yano nga pagkaon nga ginhatag ni Kristo nga malayo sa ila mga poluy-an.

Kon ang mga tawo karon nangin yano sa ila mga pamatasan, nga nagakabuhi suno sa kasugoan sang kinaugali katulad sa ila ni Adan kag ni Eva sa kamunoan, may ara unta nga dagaya nga galamiton tuhoy sa kinahanglanon sang tawhanon nga panimalay. Talagsa gid lang unta ang ginahanduraw nga kinahanglanon, kag dugang nga mga kahigayunan sa pagpangabudlay sa dalanon sang Dios. Apang ang pagkadaluk kag ang pagpatuyang sa dili-kinaandan nga panimdim amo ang nagdala sang sala kag kaimolan sa sining kalibutan, gikan sa pagalawas sa isa kag sa pagkakulang sa pihak nga bahin.

Wala ginbuyok ni Kristo ang mga katawohan sa Iya agod sa pagtagbaw lamang sang ila handom tuhoy sa kabuganaan. Sa sinang dako nga kadam-an, lapyo kag gutom sa tapus sang malawig, kag [506] makakolunyag nga ad- law, ang yano nga pagkaon amo ang pasalig indi lamang sang Iya gahom, kundi man sang mahinuklogon nga pagtatap Niya sa ila sa gihapon nga kinahanglanon sang kabuhi. Wala ginsaad ni Kristo ang kabuganaan sining kalibutan sa Iya mga gintoton-an, ang ila pagkaon ayhan yano, kag diutay ka tama; bahin nila ayhan ang pagkakubos; apang ginsaad ang Iya pulong nga ang ila kina-hanglanon pagasakdagon, kag nagsaad man Sia sang mga butang nga labing maayo pa sang kalibutanon nga pagkabutang,—ang nagapabilin nga kalipay sang Iya mismo pagtambong.

Sa pagpakaon sang lima ka libo, gintukas ni Jesus ang kumbong gikan sa kalibutan sang kinaugali, kag ginpahayag ang gahom nga sa padayon ginapatuman tuhoy sa aton kaayuhan. Sa pagpatubas sang mga alanyon sang duta, ang Dios nagahimo sang Iya katingalahan tagsa ka adlaw. Sa kalalangan sang kinaandan nga galamiton, ang amo man nga bulohaton napatuman subong sang ginhimo sang pagpakaon sang kadam-an. Ginaaman sang tawo ang duta kag isab-ug ang binhi, apang ang kabuhi nga gikan sa Dios ang nagapatubo sang amo nga binhi. Iya sang Dios ang hangin, ulan kag silak sang adlaw nga nagapagowa sang, "nahauna ang dahon, nian ang puso kag sa tapus sina ang bug-os nga binato sang mais sa pinuso." Marcos 4:28. Ang Dios amo ang nagapakaon adlawadlaw sinang minilyon gikan sa umang alanyon sang duta. Ang mga tawo gintawag sa pagbuylog sa Dios sa pag-atipan sang inuhay, kag ang pag-aman sang binarita nga tinapay, kag tungod sini nadula nila ang pagtulok sa diosnon nga galamiton. Wala nila ginahatag sa Dios ang himaya nga takus sa Iya Balaan nga ngalan. Ang pagpangabudlay sang Iya gahom ginpasibangod sa kinaandan nga mga kabangdanan ukon sa tawhanon nga galamiton. Ang tawo ginhimaya sa baylo sang Dios, kag ang Iya mabugayon nga mga amuma ginpatiko sa dinalok nga paggamit, kag nahimo nga pagpakamalaut sa baylo sang [507] pagpakamaayo. Ginatinguha sang Dios ang pagbaylo sini tanan. Handom Niya nga ang aton bulok nga igbalatyag pagabuhion agod sa paghangop sang Iya mabugayon nga pagkaluoy kag ang paghimaya sa Iya tungod sang pagpangabudlay sang Iya gahom. Handom Niya nga kilalahon naton Sia sa Iya mga dulot, agod nga mangin

pagpakamaayo sila subong sang Iya gintangdo. Sa pagpatuman sini nga katuyoan nga ang mga katingalahan ginhimo ni Kristo.

Sa tapus napakaon ang kadam-an bugana pa nga pagkaon ang nabilin. Apang Sia nga may bug-os nga gahom sa idalum sang Iya pagmando nagsiling, "Tipuna ang mga tipodtipod nga nagkalabilin agod nga wala sing mausik." Ining mga pulong nagakahulogan sing labi pa sang sa pagpahamtang sang tinapay sa mga soludlan. May ara sang duha ka pagtolon-an. Wala sing dapat usikan. Indi naton pagpaligaron ang tagsa ka kahigayunan nga umalagi. Indi naton pagpatumbayaan ang bisan ano nga butang nga may huyog sa pagpakamaayo sa tawo. Tipuna ang tanan nga butang nga makapaumpaw sang kinahanglanon sang mga ginagutom sang duta. Kag dapat man nga may ara nga pagkamatinatapon sa mga butang nga espirituhanon. Sang natipon na ang inalat sang mga podpod, ang mga katawohan nakadumdom sang mga abyan nga nabilin sa ila mga puloy-an. Luyag nila nga makaambit man sila sang tinapay nga ginpakamaayo ni Kristo. Ang sulod sang mga alat ginpanagtag sa tanan nga may luyag kag gindala pakadto sa mga duog sa palibot. Amo man, yadtong sa pandut dapat maghatag sa iban sang tinapay nga gikan sa langit, agod sa pagbusog sang kagutom sang kalag. Dapat nila suliton ang ila naton-an sa mga makatilingala nga butang sang Dios. Wala gid sang dapat dulaon. Wala sing isa ka pulong nga may kahilabtanan sa ila walay katubtoban nga kaluwasan ang dapat mahulog nga walay pulos sa duta.

Ang katingalahan sang mga binarita nga tinapay nagatudlo sa aton sang pagtolon-an nahanungod sang pag- kamasinaligon sa Dios. [508] Sang ginpakaon ni Kristo ang lima ka libo, indi malapit didto ang pagkaon. Sa idalum Niya daw wala Sia sang mahimo. Yari Sia, upod sang lima ka libo nga mga lalake walay labut sang mga babae kag kabataan sa kahanayakan. Wala Niya gin-agda ang dakong kadam-an sa pagsunod sa Iya; nagkari sila sa malawig nga mga pagtudlo Niya, gutomon sila kag malapyo, kay isa Sia kaupod nila nga nagakinahanglan sang pag-kaon. Malayo sila sa puloy-an, kag nagahilapit na ang gab-i. Madamo sa ila ang wala gid sang ikasarang sa pagbakal sang pagkaon. Sia nga nagpu-asa sa sulod sang kap-atan ka adlaw tungod gid lang sa ila, indi makabatas nga papaulion sila nga magpu-asa sa ila puloy-an. Ang kaako sang Dios nagpahamtang

sa kay Jesus sa duog nga sa diin Sia; kag nagsalig Sia sa Iya langitnon nga Amay tuhoy sa mga paagi sa pagsabat sang kinahanglanon.

Kag kon dalhon kita sa maiwat nga mga duog, dapat kita magsalig sa Dios. Dapat kita magmainalamon kag magbinagbinag sing maayo sa tagsa gid ka hulag sang kabuhi, agod nga indi kita mapahamtang sa pagtilaw tungod sa aton dalamha nga panghulag. Indi kita dapat magsalum sang mga kabudlayan, nga nagapatumbaya sang mga paagi nga ginhatag sang Dios, kag gamiton sa indi nagakaigo ang mga ikasarang nga ginhatag Niya sa aton. Ang mga manugpangabudlay ni Kristo dapat nga magtuman sang matul-id sang Iya mga pagtudlo. Ang bulohaton Iya sang Dios, kag kon mapakamaayo naton ang iban, dapat nga sundon ang Iya paagi. Indi mahimo nga himuon ang aton kaugalingon nga sentro; ang kaugalingon indi makabaton sang kadungganan. Kon magpahito kita suno lamang sa aton kaugalingon nga kaisipan, bayaan kita sang Ginuo sa aton kaugalingon nga kasaypanan. Apang, kon sa tapus nakasunod sang Iya pagtuytoy, madala kita sa ital-ital nga mga kahimtangan, Iya kita nga luwason. Indi kita mag-ampo sa [509] pagpakaluya, apang sa tagsa ka kalit nga hitabo, pangayuon ta ang bulig gikan sa Iya nga may ara sinang way latid nga padihutan sa idalum sang Iya pagmando. Masunson libutan kita sang makatililaw nga mga kahimtangan kag nian, sa bug-os nga pagsalig, maglaom kita sa Dios. Bantayan Niya ang tagsa ka kalag nga naiwatan tungod sa pagpaninguha sa pagbantay sang dalanon sang Ginuo. Ginapangabay kita ni Kristo pinaagi sa manalagna, "Ihatag ang imo tinapay sa ginagutom," kag "busga ang nasakitan nga kalag," "kon makita mo ang hubo, tabunan mo sia," kag "dalhon mo ang mga makaluluoy nga ginsikway pakadto sa imo puloy-an," Isa. 58:7-10. Ginapangabay man kita, "Lakat kamo sa bug-os nga kalibutan, kag iwali ang maayong balita sa tagsa ka tinuga.'" Marcos 16:15. Apang masunson ang aton tagipusoon nagakatugdang, kag mapas-awan ang pagtuo, kag nian makita ta kon daw ano ka dako ang kinahanglanon, kag daw ano ka diutay sang aton mahimo sa sulod sang aton kamut. Katulad ni Andres nga nagatulok sa lima ka barita nga tinapay kag sang duha ka magagmay nga mga isda, makasiling kita, "Ano ini tuhoy sa kadam-an?" Masunson nagaalag-ag kita, nga indi buot maghatag sang tanan naton, nga nahadlok nga hinguyangon ukon paghinguyangon tuhoy sa iban. Apang si Jesus nagaagda sa aton,

"Hatagi sila sang makaon." Ang sugo Niya isa ka saad; kag sa likod sina ang amo man nga gahom nga nagpakaon sang kadam-an sa luyo sang dagat.

Sa ginhimo ni Kristo sa pagsakdag sang kinahanglanon sang gutom nga kadam-an yara naputos ang isa ka madalum nga pagtolon-an espirituhanon tuhoy sa tanan Niya nga manugpangabudlay. Si Kristo nagbaton gikan sa Amay; naghatag Sia sa mga gintoton-an; sila man naghatag sa kadam-an; kag ang katawohan sa isa kag isa. Hanti ang tanan nga nakighiusa kay Kristo magabaton gikan sa Iya sang tinapay sang kabuhi, ang langitnon nga pagkaon, kag ihatag man ini sa iban.

Sa bug-os nga pagsalig sa Dios, ginkuha ni Jesus ang binarita nga [510] tinapay; kag bisan pa nga may diutay nga bahin ang Iya kaugalingon nga panimalay sang mga gintoton-an, wala Niya pag-agdaha sila nga magkaon, kundi nga gintagtag Niya ini sa ila kag ginsugo nga alagaran ang iban nga mga tawo. Ang pagkaon nag-ukad sa Iya kamut; kag ang kamut sang mga gintoton-an, nga nagadab-ut sa kay Kristo nga amo ang Tinapay sang Kabuhi, wala gid mahubsi. Ang diutay nga tinapay nakaigo sa tanan. Sa tapus nga nabusog ang kinahanglanon sang mga tawo, ang mga podpod gintipon, kag si Kristo kag ang Iya mga gintoton-an tingob nga nag-ambit sang hamili, ginhatag sang langit nga pagkaon.

Ang mga gintoton-an amo ang palatayunan sang pagpakig-angot sa tunga ni Kristo kag sang mga katawohan. Mangin isa ini ka pag-pabaskug sa Iya mga gintoton-an karon nga mga adlaw. Si Kristo amo ang dako nga sentro, ang tuburan sang tanan nga kusog. Ang Iya mga gintoton-an magabaton sang ila mga kinahanglanon gikan sa Iya. Ang labing maalamon, ang labing espirituhanon, maka-hatag lamang suno sang ila ginabaton. Kon sa ila lamang indi sila makasakdag sang bisan ano nga butang tuhoy sa kinahanglanon sang kalag. Makahatag lamang kita kon nagahatag kita sa iban. Sa nagapadayon kita sa pagpanghatag, padayon man kita nga maga-baton; kag sing labi nga kita nagapanghatag, labi pa gid nga kita magabaton. Sa amo padayon kita nga nagtuo, nagasalig, nagabaton kag nagahatag.

Ang bulohaton sa pagpatok sang ginharian ni Kristo magapa-dayon, bisan pa nga kon tan-awon mahinay ang iya paglakat kag ang kaiwatan daw nagapamatuod batok sa iya pag-uswag. Ang

bulohaton Iya sang Dios, kag magahatag Sia sang kinahanglanon, kag magapadala sang manugbulig, maminatud-on, hanuot nga mga gintoton-an, nga ang ila kamut mapun-an man sang pagkaon tuhoy [511] sa ginagutom nga kadam-an. Ang Dios indi kay wala na- gasapak sadtong nagapangabudlay sa gugma sa paghatag sang kabuhi sa nagakatugdang nga mga kalag, nga sa ila bahin, nagauntay sang ila kamut tuhoy sa pagkaon nga tuhoy man sa iban nga kalag nga ginagutom.

Sa aton pagpangabudlay sa Dios may katalagman sang pagsalig sing labi sa mahimo sang ikasangkul kag ikasarang sang tawo. Sa sini nga paagi madula naton ang pagtulok sa isa nga Manugpangabudlay nga Agalon. Masunson nga ang manugpangabudlay kay Kristo indi makabatyag sang iya kaugalingon nga katungdanan. May katalagman sia sang pagsaylo sang ila lulan sa mga kapinatukan ukon katilingban sa baylo sang pagsalig sa Iya nga amo ang tuboran sang tanan nga kusog. Isa ka dako nga sayop ang pagsalig sa tawhanon nga kaalam ukon sa kadamuon sa bulohaton sang Dios. Ang mabungahon nga pagpangabudlay tuhoy kay Kristo indi nagasalig sing labi sa kadamuon ukon sa kaalamon nga maglabi sang sa kaputli sang katuyoan, ang matuod nga pagkayano sang hanuot, masinaligon nga pagtuo. Ang kaugalingon nga mga katungdanan dapat nga abagahon, ang kaugalingon nga mga hilikuton himuon, ang kauga-lingon nga paninguha pagabuhaton tuhoy sadtong wala makakilala kay Kristo. Sa baylo sang pagpasaylo sang inyo salabton sa iban nga inyo ginahunahona nga may igo nga kasangkol sang sa imo, pangabudlay ka lang suno sa imo ikasarang.

Kon maglambut ang pakiana sa imo tagipusoon, "Diin kita mabakal sang tinapay agod nga ini sila magkaon?" himoa nga ang inyo balus indi ang sabat sang pagduhadoha. Sang nabatian sang mga gintoton-an ang mando sang Manlulowas, "Hatagi sila sang makaon," ang tanan nga kaiwatan naglambut sa ila kaisipan. Nagpakiana sila, "Magalakat bala kami pakadto sa mga minuro agod sa pagbakal sang pagkaon?" Busa karon, kon ang mga katawohan nakulangan sang tinapay sang kabuhi, ang mga anak sang Ginuo [512] nagapakiana, Magapadala bala kami sa malayo nga magkari agod sa pagpakaon sa ila? Apang ano ang siling ni Kristo? "Papungkoa ang mga tawo," kag ginpakaon Niya sila didto. Hanti kon ginalibutan kamo sang mga kalag nga nagakinahanglan, hibaloi nga yara dira si

Kristo. Pakigsugilanon sa Iya. Dalha ang inyo binarita sang tinapay sa kay Jesus.

Ang mga paagi nga yara sa aton ayhan indi tuman tuhoy sa bulohaton; apang kon magpadayon kita sa pagtuo, nga nagatuo sa bug-os nga may pagkatuman nga gahom sang Dios, bugana nga mga kamanggaran ang mabuksan sa aton atubangan. Kon ang bulohaton Iya sang Dios, Sia mismo amo ang mahatag sang mga paagi sa iya katumanan. Padyaan Niya ang maminatud-on kag yano nga pagsalig sa Iya. Ang tagdiutay nga ginagamit sang mainalamon kag makinuton tuhoy sa bulohaton sang Ginuo sang langit magadugang sa bulohaton sang paghatag. Sa kamut ni Kristo, ang diutay nga pagkaon nagpabilin nga wala maubos tubtob natagbaw ang gutom sang kadam-an. Kon magkadto kita didto sa tuboran sang tanan nga mga kusog, upod sang nauntay naton nga kamut sa pagbaton, sakdagon kita sa aton pagpangabudlay bisan pa sa idalum sang manugdumili nga kahimtangan, kag mapatakus sa paghatag sa iban sang tinapay sang kabuhi.

Ang Ginuo nagasiling, "Hatag, kay hatagan man kamo." "Ang nagasab-ug sing haloshalos magaani man sing haloshalos; . . . kag sia nga nagasab-ug sang pagpakamaayo, magaani man sang pagpakamaayo. . . . Kag ang Dios makasarang sa pagpabugana sang tanan nga bugay sa inyo; agod nga kamo subong nga may pagkatuman sang tanan nga mga butang, magbugana man sa tagsa ka maayo nga buhat; subong nga nasulat,—

"Sia nga nagapalapta sa unhan, magapanghatag sia sa mga imol:

Ang Iya katarungan nagapadayon sa gihapon.

"Ang nagahatag sing binhi sa manugsab-ug kag tina- pay nga [513]
kalan-on magahatag kag magapaukad sang inyo binhi nga inugsab-ug kag magadugang sang mga bunga sang inyo pagkamatarung. Kamo pamanggaron sa tagsa ka butang sa bug-os nga pagkaalwan, nga nagahimo paagi sa amon sing pagpasalamat sa Dios." Lucas 6:38; 2 Cor.

[514]

Kapitulo 40—Isa ka Gab-i sa Linaw

NAGAPUNGKO sa hilamunon nga patag, sa naga-iraw nga kapawa sang kasisidmon, ang mga tawo nagkaon sang pagkaon nga ginhatag ni Kristo. Ang mga pulong nga ila nabatian sina nga adlaw nag-abut sa ila subong nga tingog sang Dios. Ang bulohaton sang pag-ayo nga ila nakit-an nangin amo subong nga ang diosnon lamang nga gahom amo ang makahimo. Apang ang tanhaga sang binarita nga tinapay amo ang nagtandug sang tagsatagsa sinang dako nga kadam-an. Ang tanan umalambit sang iya pagpakamaayo. Sa kaadlawan ni Moises, ang Dios nagpakaon sa Israel kaupod sang manna sa kahanayakan; kag sin-o ining nagpakaon sa ila sina nga adlaw kundi amo Sia nga gintagna ni Moises? Wala sang tawhanon nga gahom nga makalalang sang igo nga kalan-on nga kaonon sang linibo ka gutom nga mga tawo, gikan sa lima ka barita nga tinapay kag duha ka bilog nga isda. Kag nagsinilingay sila ang isa kag isa, "Sa pagkamatuod gid amo ini ang Manalagna nga dapat magkari sini nga kalibutan."

Bug-os nga adlaw ang pagtuo ginpabaskug. Yadtong pinurongan nga buhat amo ang pasalig nga ang madugay na nga ginpaabut nga Manlulowas yara sa tunga nila. Ang paglaom sang mga tawo [515] nagtaas nga nagtaas. Amo ini Sia ang magahimo sang Judea nga isa ka paraiso sa duta, ang duta nga sa diin nagailig ang gatas kag ang dugos. Makabusog Sia sa tagsa ka handom. Makabungkag Sia sang ginadumtan nga gahom sang mga Romanhon. Maluwas Niya ang Judea gikan sa Jerusalem. Makaayo Sia sa mga hangaway nga mapilasan sa pakig-awayan. Makasakdag Sia sang bug-os nga hangaway sang pagkaon. Malutos Niya ang tanan nga kapungsoran, kag mahatag sa Israel ang madugay na nga ginahandom nga paggahom.

Sa ila nga kakunyag ang mga katawohan handa na sa gilayon nga pagpurong sa Iya nga Hari. Nakita nila nga wala gid Sia maninguha sa pagganyat sang ila pagtalupangod ukon mag-angkon sang kadungganan tuhoy sa Iya kaugalingon. Diri sini may kinatuhay Sia sa mga pari kag mga pangulo, kag hinadlukan sila nga indi gid Niya ipilit

ang Iya pag-angkon sa trono ni David. Nagsapul sila sing tingob, ginkaisahan nila nga kuhaon Sia sa pakusog kag ipalanyog Sia nga Hari sang Israel. Ang mga gintoton-an nagbuylog sa kadam-an sa pagpabutyag nga ang trono ni David minatuod gid nga palanublion sang ila Agalon. Tungod gid lang sa pagkamapaubsanon ni Kristo, ang siling nila, nga indi Sia magbaton sang amo nga kadungganan. Ipatib-ong sa mga katawohan ang ila Manlulowas. Himoa ang bugalon nga mga pari kag pangulo nga mapilitan sa pagpasidungog sa Iya nga nagkari nga nasukloban sang kagamhanan sang Dios.

Malinangkagon sila nga naghanda sa pagtuman sang ila katuyoan; apang nakita ni Jesus kon ano ang mga kahublagan, kag nakahangop, subong nga indi nila mahimo, kon ano ang samputanan sina nga hinulaghulag. Bisan gani karon ginapangita na sang mga pari kag pangulo ang Iya kabuhi. Ginsumbong nila Sia nga ginbuyok Niya ang mga katawohan palayo sa ila. Ang kalakasan kag ang pagribok amo ang magasunod sa paninguha sa pagpahamtang sa Iya trono, kag ang bulohaton sang espirituhanon nga ginharian masablagan. Gilayon gid ki- nahanglan tapnaon ang amo nga hublag. [516] Tinawag ang Iya mga gintoton-an, ginsingganan sila sa pagdala sang sakayan kag magbalik gilayon sa Capernaum, nga nagbilin sa Iya sa pagpalakat sa mga katawohan.

Wala pa gid mahanabo nga ang sugo gikan kay Kristo daw indi mahimo nga matuman. Madugay na nga ginlauman sang mga gintoton-an nga may isa ka hinulaghulag nga magapahamtang sa kay Jesus sa trono; indi nila mabatas ang panghunahona nga ini nga kakunyag mahimo nga walay pulos. Ang kadam-an nga nagtililipon sa pagsaulog sang paskua nalangkag sa pagtan-aw sang bag-o nga manalagna. Tuhoy sa Iya sumolunod daw isa ini ka bulawanon nga kahigayunan sa pagpalig-on sang ila Agalon sa trono sang Israel. Sa iwag sining bag-o nga handom, maiwat tuhoy sa ila ang pagpalayo nga silahanon lang, kag ibilin si Jesus nga nagaisahanon sa maminggaw nga baybayon. Nagpamatok sila sa amo nga kahusayan; apang karon naghambal si Jesus kaupod sang kagamhanan nga wala pa gid Niya mapakita sa ila. Nahibaloan nila nga ang dugang nga pamatok sa ila bahin mangin walay kapuslanan, kag sa kahipus nagtaliwan sila pagkadto sa dagat.

Nian ginsugo ni Jesus ang kadam-an sa pagbulolag; kag ang Iya panghulag tama ka pat-ud nga indi nila dapat su-ayon. Ang

mga pulong sang pagdayaw kag pagtib-ong naugdaw sa ila mga bibig. Sa amo gid nga buhat sa pagdakop sa Iya, napadulog ang ila mga tikang, kag ang masinadyahon kag malinangkagon nga panulok nila naalimunaw gikan sa ila mga dagway. Sa sina nga kadam-an may mga tawo nga may malig-on nga kaisipan kag mapag-on nga pamat-ud; apang ang harianon nga panindugan ni Jesus, kag ang pila ka mahinay Niya nga pulong sang pagmando, nagtabla, sang kagansal, kag pasawon ang ila mga padihot. Nakilala nila sa Iya ang isa ka gahom nga labaw sa tawhanon nga kagamhanan, kag walay pulopamangkot, nagpasugot sila.

[517] Sang nabilin nga isahanon, si Jesus "nagkadto sing pahain sa bukid sa pagpangamuyo." Sa sulod sang pila ka takna nagpakiluoy Sia sa Dios. Indi tuhoy sa Iya kaugalingon kundi tungod sa mga katawohan yadto nga pangamuyo. Nagpangamuyo Sia sang gahom agod mapahayag Niya sa mga tawo ang diosnon nga kinaiya sang Iya bulohaton, agod nga indi unta mapabulag ni Satanas ang ila paghangop kag baliskaron ang ila paghukom. Nahibaloan sang Manlulowas nga ang mga inadlaw sang Iya kinaugalingon nga pagpangalagad sa duta malapit na matapus, kag nga talagsa lamang ang magabaton sa Iya subong nga ila Manonubos. Sa kasakit kag kagamo sang kalag nagpangamuyo Sia tuhoy sa Iya mga gintotonan. Pagatilawan sila sing lakas. Ang ila madugay nga gin-alila nga mga handom nga napasad sa kinilala nga kadayaan, pagapalugaw-an sa labing masakit kag makaholuya nga paagi. Sa duog sang Iya pagtib-ong sa trono ni David, makita nila ang paglansang sa Iya. Sa pagkamatuod gid amo ining tunay nga pagpurongpurong sa Iya. Apang wala nila mahangpi ini, kag ang bunga sini, mabaskug nga mga pagtilaw ang magaabut sa ila, nga manginmaiwat sa ila ang pagkilala subong nga pagsulay. Kon wala Balaan nga Espiritu nga mag-iwag sang panghunahona kag magpasangkad sang paghangop mapas-awan ang pagtuo sang mga gintoton-an. Masakit sa kay Jesus ang pagpanumdom nga ang ila paghangop sang Iya ginharian, sa isa ka dako nga bahin, nalatiran sang kalibutanon nga kaayuhan kag kadungganan. Tuhoy sa ila mabug-at ang lulan sa Iya tagipusoon, kag gin-ulila Niya ang Iya mga pakiluoy kaupod sang mapait nga panganduhoy kag pagtalangison.

Wala gilayon magtulak palawod ang mga gintotonan subong nga ginsugo ni Jesus. Naghulat pa gid sila sing makadali nga naglaom

nga mag-upod Sia sa ila. Apang sang nakita nila nga nagaamat na kadulom, "nagsulod sila sa sakayan kag magtabok sa dagat padulong sa Capernaum." Upod sang wala matagbaw nga tagipusoon [518] ginbayaan nila si Jesus, nga nagmatinalak-on sa Iya sing labi pa kutob sang pagkilala nila sa Iya nga ila Ginuo. Nagkumod sila kay wala sila matugoti sa pagbantala sa Iya nga Hari. Ginbasol nila ang ila kaugalingon kay nagpasunod sila gilayon sa Iya sugo. Nagpangatarungan sila nga kon nagpamilit pa gid sila unta natuman nila ang ila katuyoan.

Ang pagkadilimatinuohon amo ang naghugakom sang ila kaisipan kag tagipusoon. Ginbulag sila sang gugma sa kadungganan. Nahibaloan nila nga gindumtan si Jesus sang mga Fariseo, kag nalangkag sila sa pagtan-aw sa Iya nga binayaw subong nga amo gid unta ang ila ginahunahona. Ang paghiusa kaupod sang isa ka Manonudlo nga makahimo sang dalagko nga mga katingalahan, apang ginyaguta subong nga manugdaya, among isa ka pagtilaw nga daw indi nila mabatas. Padayon na gid lang bala nga isipon sila nga sumolunod sang isa ka butig nga hari? Ngaa Sia, nga nakaangkon sang amo nga gahom wala magpahayag sang Iya tunay nga kinaiya agod nga ang ila dalanon indi mangin tuman ka sakit? Ngaa wala Niya luwasa si Juan nga manugtugmaw gikan sa mapintas nga kamatayon? Amo ini ang pangatarungan sang mga gintoton-an tubtob nga naglambut sa ila ang dako nga kadodulman espiritual. Nagpakiana sila, Nagpakunokuno lang bala si Jesus subong nga ginpamatuod sang mga Fariseo?

Nasaksihan sang mga gintoton-an sina gid nga adlaw ang makatilingala nga mga binuhatan ni Kristo. Daw subong nga ang langit nagkunsad diri sa duta. Ang handurawan sinang hamili, kag mahimayaon nga adlaw nagpuno sa ila sang pagtuo kag paglaom. Unta kon tingob sila nga naghambal sini nga mga butang gikan sa kabuganaan sang ila tagipusoon, wala unta sila makasulod sa panulay. Apang ang ila kapas-awan nagsuyop sang ila mga hunahona. Wala gid nila masahot ang mga pu- long ni Kristo, "Tipuna ang mga [519] pudpod, ... nga wala sing mausik." Amo yadto ang mga tinakna sang dalagko nga mga pagpakamaayo sa mga gintoton-an, apang nalimutan nila ini tanan. Didto sila sa tunga sang tinublag nga tubig. Ang ila mga panghunahona mabagyuhon kag dilimakatarunganon, kag ang Ginuo naghatag sa ila sang iban nga mga bagay nga nagsakit

sang ila kalag kag nagpuno sang ila kaisipan. Masunson ginahimo ini sang Dios kon ang mga tawo magtuga sang mga lulan kag kagamo sa ila kaugalingon. Wala sing kinahanglan nga magkinagamo ang mga gintoton-an. Yara nagadalidali ang nagahinamput nga katalagman.

Isa ka mabaskug nga bagyo ang nagapadulong sa ila inanay, kag wala sila mahanda sini. Hinali ini nga pagkatuhay, kag nangin himpit ang adlaw; kag sang ginsampit sila sang unos, hinadlukan sila. Nalimtan nila ang ila malain nga kabobut-on, ang ila pangduhadoha, kag ang ila pagkadimapailubon. Ang tagsatagsa nangabudlay agod indi matugdang masugat si Jesus, kag sa kinaandan nga panakayon, pila gid lang ka takna ang kinahanglan sini; apang karon gintabug sila palayo nga palayo gikan sa duog nga ila gintuyo. Tubtob sa ikapat nga takna sang kagab-ihon, nagpangabudlay sila sa pagbugsay. Niyan ang lapyo nga mga tawo nagdula sang ila paglaom nga maluwas pa. Sa unos kag sa kadodulman ang dagat naghatag sa ila sang pagtolon-an nahanungod sang ila pagkawalaymasarangan, kag naghandom sila sang pagtambong sang ila Agalon.

Wala sila ginkalimti ni Jesus. Ang Manugbantay didto sa baybayon nakakita sadtong hinadlukan nga mga tawo nga nagapakigsumpong sa unos. Wala gid sing isa ka tion nga ginkalimtan Niya ang Iya mga gintoton-an. Kaupod sang madalum nga pagkahanuklog ginsulod; kay ini nga mga tawo amo ang mangin kapawa sa kalibutan. Katulad sang iloy sa mainawaon nga gugma nagabantay
[520] sang iya anak, amo man ang mahinuklugon nga Agalon nagbantay sang Iya mga gintoton-an. Sang nasumpo ang ila tagipusoon, ang ila dibalaan nga handom natapna, kag sa pagkamapinaobuson nagpangayo sila sing tabang, ginhatag ini sa ila. Sa sinang tion ila gintoohan nga mawala sila, ang isa ka igpat sang kapawa nagpahayag sang isa ka tanhaga nga dagway nga nagapalapit sa ila sa tubig. Apang wala nila mahibaloi nga si Jesus yadto. Ang Isa nga nagkari sa pagbulig sa ila gin-isip nila nga kaaway. Dinakop sila sang kakugmat. Ang mga kamut nga nag-uyat sang mga bugsay katulad sang salsalon nga kamut nagbuhi sang ila ginauyatan. Ang sakayan naglingilinggi sa luyag sang balod; ang tanan nga itolulok natumod sa sining talanawon sang isa ka tawo nga nagalakat sa maputi nga kabaluran sang nagaindakal nga dagat.

Naghunahona sila nga isa ka bagat nga nagpatimaan sang ila kalaglagan, kag nagsinggit sila sa kahadlok. Nagpadayon si Jesus nga daw unahan sila; apang nakilala nila Sia busa nagsinggit sila nga nagpangayo sang Iya tabang. Ang ila hinigugma nga Agalon nagbalikid kag ang Iya tingog nagpakanay sang ila kahadlok, "Magkalipay kamo: Ako ini; indi kamo magkahadlok."

Sa dira nga mapat-ud nila ang tanhaga nga kamatuoran, daw halos maano si Pedro sa dako nga kalipay. Daw halos pa gani niya matuohan nagsinggit na sia, "Ginuo, kon Ikaw ina, pakadtoa ako dira sa Imo sa tubig. Kag nagsiling Sia, Kari."

Sa pagtulok sa kay Jesus, may kapat-uran ang paglakat ni Pedro; apang sang may katagbaw-sa-kaugalingon nagbalikid sia sa iya mga kaupod sa sakayan, ang iya mga mata napaliso palayo sa Manlulowas. Malampason ang hangin. Dalagko ang mga balod nga nagpatunga sa iya kag sa iya Agalon; kag nagkahadlok sia. Sing makadali gintago si Kristo sa iya panulok, kag nadulaan sia sang pagtuo. Nagkatugdang sia. Apang samtang ang kabaluran nagahimbun upod sang kamatayon, ginbayaw ni Pedro ang ila mata [521] gikan sa maakigon nga mga tubig, kag sang nagtulok sa kay Je- [522] sus, nagsinggit, "Ginuo, luwasa ako." Gilayon gindab-ut Niya ang nauntay nga kamot nga nagasiling, "O diutay sang pagtuo, ngaa nagpangduhadoha ka?"

Naglakat sa luyo kag luyo, nga ang kamut ni Pedro nagakapyot sa iya sang Agalon, dungan sila nga nagbalik sa sakayan. Apang pinaubos kag pinalinong na si Pedro. Wala na sia sang katarungan nga magpabugal sa iya mga kaupod, kay tungod sa pagkadimatinuohon kag pagpataastaas sa kaugalingon diutayan na lang niya madula ang iya kabuhi. Sang ginkuha niya ang iya mata sa kay Jesus, nagsayop ang iya pagtapak, kag nagkatugdang sia sa tunga sang kabaluran.

Kon mag-abut ang kagamo sa aton, daw ano ka sunson nga katulad kita ni Pedro! Nagatulok kita sa mga kabaluran, sa baylo sang pagpatuhoy sang aton panulok sa Manlulowas. Nagakadalin-as kita, kag ang bugalon nga mga tubig maglumos sang aton mga kalag. Wala ginpakadto ni Jesus si Pedro sa Iya agod nga malumos; wala Sia nagatawag sa aton kag nian bayaan kita. "Indi ka magkahadlok," ang siling Niya, "kay gintubos Ko ikaw, gintawag Ko ikaw sa imo nga ngalan; Akon ikaw. Kon mag-agi ka sa mga tubig, maga-upod Ako sa imo; kag sa mga suba, indi nila ikaw pag-awasan; kon

maglakat ka tabuk sa mga kalayo, indi ikaw masunog; bisan ang kalayo indi magdukot sa imo. Kay Ako ang Ginuo nga imo Dios, ang Isa nga Balaan sang Israel, ang imo Manlulowas." Isa. 43:1-3.

Nabasa ni Jesus ang mga kinaiya sang Iya mga gintoton-an. Nahibaloan Niya kon daw ano ka pait tilawan ang ila pagtuo. Sa sining hitabo sa dagat ginhandom Niya ang pagpakilala sang kaugalingon nga kaluyahon ni Pedro,—sa pagpakita nga ang iya kaamligan nasandig sa diosnon nga gahom. Sa tunga sang bagyo sang [523] pagsulay, makalakat lamang sia nga walay katalagman, kon upod sang bug-os nga paglaom, magsalig sia sing lubos sa Manlulowas. Didto sa bahin nga naghunahona sia nga malig-on, nga si Pedro nangin maluya; kag indi tubtob makilala niya ang iya kaluyahon nga mahantop niya ang iya pagkakinahanglan sang pagsalig sa kay Kristo. Kon nahangpan niya unta ang pagtolon-an nga gintinguha ni Jesus nga itudlo sa iya sa sining hitabo sa dagat, wala kuntani sia malogaw-i sang pag-abut sang dako nga pagtilaw sa iya.

Adlawadlaw ginatudloan sang Dios ang Iya kaanakan. Pinaagi sa mga hitabo sang matag-adlaw nga pagkabuhi, ginaaman Niya sila sa paghimo sang ila bahin sa masangkad nga entablado nga gintangdo sa ila sang Iya kaako. Amo sia ang balaisan sang matagadlaw nga pasinawan nga nagapat-ud sang ila kadalag-an ukon kalutosan sa sining dako nga gamo sang kabuhi.

Yadtong wala nagakilala sang ila padayon nga pagkamasinaligon sa Dios malutos gid sang pagsulay. Ayhan isipon naton karon nga ang aton tiil nagatindug nga malig-on, kag nga indi gid kita mationg. Makasiling kita nga may pagsalig, Kilala ko kon sin-o ang akon ginatuohan, wala sing bisan ano nga makatay-ug sang akon pagtuo sa Dios kag sa Iya pulong. Apang nagahumon si Satanas sa pagpamentaha sang aton pinanubli kag pinatubo nga mga kinaiya kag bulagon kita sa aton mga kinahang-lanon kag kasaypanan. Tungod gid lang sa pagkilala sang aton kaluyahon kag padayon nga pagtulok sa kay Jesus nga maglig-on ang aton paglakat.

Halos lang makapungko si Jesus sa sakayan kag nagtunong ang hangin, "kag gilayon ang sakayan nagdungka sa duta nga ila kaladtoan." Ang gab-i sang kakugmat ginbaylohan sang kapawa sang kaagahon. Ang mga gintoton-an kag ang iban man nga didto sa sakayan, nagyaub sa tiilan ni Jesus upod sang mapinasalamaton

nga tagipusoon, nga nagasiling, “Sa pagkamatuod gid, Ikaw amo ang Anak sang Dios!”

[524]

Kapitulo 41—Ang Kagamo sa Galilea

SANG gindumilian ni Kristo ang mga katawohan sa pagpahayag sa Iya bilang isa ka Hari, nahibaloan Niya nga nag-abut na ang liliso-an nga bahin sang Iya maragtas. Ang kadam-an nga magatib-ong sa Iya sa trono karon nga adlaw, magatalikod sa Iya buas. Ang kapas-awan sang ila maiyaiyahon nga handom amo ang magapaliso sang ila gugma pakadto sa pagdumot, kag ang ila pagdayaw, pakadto sa pagpakamalaut. Bisan pa nga nahibaloan Niya ini, wala Sia magpangita sang paagi nga malikawan ang kagamo. Gikan sa pamuno wala gid Sia maghatag sang paglaom sa Iya mga sumolunod tuhoy sa ila dutan-on nga mga padya. Sa isa nga nagkari upod sang handom nga mangin gintoton-an, nagsiling Sia, "Ang mga milo may lungib, ang mga pispis may pugad; apang ang Anak sang tawo, wala gid bisan higdaan lang." Mat. 8:20. Kon unta maangkon sang tawo ang kalibutan upod ni Kristo, indi maisipan sang pinanong nga magtanyag sang ila pagpasakop sa Iya; apang ang katulad nga pagalagad indi Niya mabaton. Sa sadtong nakapakig-angot na sa Iya, madamo ang naganyat tungod sang paglaom sang dutan-on nga ginharian. Ayhan ini sila natiplang lang. Ang madalum nga pagtudlo espirituhanon sa tanhaga sang binarita nga tinapay wala mahangpi
[525] sing ma- ayo. Ini unta dapat nga napaathag. Kag ining bag-o nga pabutyag magadala pa gid sang dugang nga pagtilaw.

Ang katingalahan sang binarita nga tinapay nabalahuba sa malapit kag sa malayo, kag maaga pa sang madason nga adlaw ang mga tawo nagdugok sa Betsaida sa pagtan-aw kay Jesus. Nagkari sila sa kadam-an, sa dagat kag duta. Yadtong nagtaliwan sa Iya sang nagligad nga gab-i, nagbalalik nga nagapaabut nga makita nila Sia didto gihapon kay wala gid sang sakayan nga nakaagi agod Iya matabukan pakadto sa pihak. Apang ang ila pagpangita wala magbunga, kag madamo ang nagbalik sa Capernaum, nga nagapangita gihapon sa Iya.

Samtang nag-abut Sia sa Genesaret, sa tapus sang isa ka adlaw nga wala Sia didto. Sang nahibaloan nga nagtakas Sia, ang mga

tawo "sa palibot nga mga duog nagdinalagan pakadto didto, kag nagdala sang mga masakiton sa ila higdaan, pakadto sa duog nga sa diin Sia." Marcos 6:55.

Pila pa ka tion kag dayon Niya kadto sa simbahan, kag didto nakita Sia sang taga Betsaida. Nahibaloan nila gikan sa Iya mga gintoton-an kon paano nga nagtabok Sia sa dagat. Ang kaakig sang unos, ang madamo nga tinakna nga pagbugsay batok sa nagasumpong nga hangin, ang pagpahayag ni Kristo nga nagalakat sa tubig, ang napukaw nga kahadlok, ang Iya manugpasalig nga mga pulong, ang inagihan ni Pedro kag ang iya samputanan, ang hinali nga pagtunong sang unos kag ang pagdungka sang sakayan, ini tanan ginsugid sing talaid sa natingala nga pinanong. Apang wala pa gid matagbaw sini, madamo ang nagtipon palibot sa kay Jesus nga nagpakiana, "Manonudlo, san-o Ka lang maghalin didto?" Nagpaabut sila nga mabatian gikan sa Iya kaugalingon nga mga bibig ang dugang nga sugid nahanungod sang katingalahan.

Wala gid pagtagbawa ni Jesus ang ila pagkabusisero. Nagsiling Sia sing masinolub-on, "Ginapangita nin- yo Ako indi tungod kay [526] nakakita kamo sang katingalahan kundi tungod kay nakakaon kamo sang binarita nga tinapay kag nabusog kamo." Wala nila ginpangita Sia tungod sang mapuslanon nga mga katuyoan; kundi subong kay ginpakaon sila sang binarita nga tinapay, nagpaabut pa gid sila sa pagbaton sang umalagi nga ka-ayuhan sa kalalangan sang pagpakigupod nila sa Iya. Ang Manlulowas nagmando sa ila, "Indi kamo magpangabudlay tungod sang mga kalan-on nga nagakawala, kundi sang kalan-on nga nagapadayon sa kabuhi nga walay katapusan." Indi ka magpangita tuhoy sa materyal nga mga kaayuhan lamang. Indi paghimoa ini nga tiguna nga tilinguhaon sa pagsakdag sang karon nga kabuhi, kundi pangitaa ang espirituhanon nga kalan-on, nga amo ang kaalam nga magapadayon tubtob sa kabuhi nga walay katapusan. Ini ang mahatag sang Anak sang Dios lamang; "tuhoy sa Iya nga ginpat-inan sang Dios nga Amay."

Sing makadali ang kabalaka sang manugpalamati napukaw. Nagsiling sila, "Ano ang amon buhaton nga mahimo namon ang mga buhat sang Dios?" Naghimo sila sang madamo kag mabug-at nga mga binuhatan agod nga sa pagpahamuot sang ila kaugalingon sa Dios; kag handa sila sa pagpamati sang bag-o nga tulomanon nga sa diin sila makakuha sang dugang pa gid nga kaayuhan. Ang ila

pakiana nagakaholugan, Ano ang amon himuon agod nga takus sa langit? Ano ang bili nga kinahanglan namon ibayad agod maangkon ang kabuhi nga palaabuton?

"Si Jesus nagsabat kag nagsiling sa ila, Amo ini ang bulohaton sang Dios, nga tuohi ninyo Sia nga Iya ginpadala." Ang bili sang langit amo si Jesus. Ang dalan pa langit amo ang pinaagi sa pagtuo sa "Kordero sang Dios nga nagakuha sang sala sang kalibutan." Juan 1:29.

Apang ang mga katawohan wala magpili sa pagbaton sining [527] pabutyag sang diosnon nga kamatuoran.Na- himo ni Jesus ang amo gid nga bulohaton nga gintagna nga pagahimuon sang Mesias; apang wala sila makasaksi sang kon ano ang ginlarawan sang ila maiyaiyahon nga handom nahanungod sang Iya bulohaton. Sa pagkamatuod gid ginpakaon ni Jesus sing makaisa ang mga kadam-an sang binarita nga mga tinapay; apang sa kaadlawan ni Moises ang Israel ginpakaon sang manna sa sulod sang kap-atan ka tuig, kag ang labi pa gid nga pagpakamaayo ang ila ginpaabut sa Mesias. Ang ila wala mabusog nga tagipusoon nagapamangkut ngaa kon si Jesus nakahimo sang madamo nga mga katingalahan subong sang ila nasaksihan, indi bala Sia makahatag man sang maayong panglawas, kusog kag kamanggaran sa tanan Niya nga mga katawohan, hilwayon sila gikan sa ila manugpigos, kag bayawon sila sa gahom kag kadungganan? Ang kamatuoran nga nag-angkon Sia nga Ginpadala sang Dios, kag nagdumili nga mangin Hari sang Israel, amo ang isa ka katingalahan nga indi nila matungkad. Ginhatagan sang lain nga kaholugan ang Iya pagdumili. Madamo ang nagtuo nga indi Sia magpangahas sa pagkilala sang Iya pag-angkon tungod kay bisan Sia nagaduhadoha sang diosnon nga kinaiya sang Iya bulohaton. Sa sini nga paagi ginbuksan nila ang ila tagipusoon sa pagkadilimatinuohon, kag ang binhi nga ginsab-ug ni Satanas nagbunga suno sa iya binhi, sa dilipaghangpanay kag pagtalikdanay.

Nian, sing may pagyaguta, ang isa ka manonudlo nagpakiana, "Ano ang tanda nga Imo mapakita karon, agod nga amon makita kag matuohan Ikaw? ano ang Imo bulohaton? Ang amon mga ginikanan nagkaon sang manna sa kahanayakan; subong sang ginsulat na, Ginhatagan Niya sila sang tinapay sa langit nga kalan-on.

Ginpasidunggan sang mga Judio si Moises subong manughatag sang manna, nga nagdayaw sang gingamit, kag wala nila makita Sia

nga tungod sa Iya ang bulohaton natuman. Ang ila mga ginikanan nagkumod ba- tok kay Moises, kag ginduhaduhaan ang iya diosnon [528] nga bulohaton. Nian sa katulad nga espiritu, ang mga anak nagsikway man sang Isa nga nagdala sang balita sang Dios tuhoy sa ila. "Nian si Jesus nagsiling sa ila, Sa pagkamatuod, sa pagkamatuod, nagasiling Ako sa inyo, si Moises wala maghatag sa inyo sadto nga tinapay gikan sa langit." Ang manughatag sang manna nagatindug sa tunga nila. Si Kristo mismo amo ang nagtuytoy sang mga Hebreinhon palapus sa kahanayakan kag ginpakaon sila adlawadlaw sinang tinapay nga gikan sa langit. Ang manughatag sang kabuhi nga Espiritu, nag-ilis gikan sa walay latid nga kabug-osan sang Dios, amo ang matuod nga manna. Si Jesus nagsiling, "Ang tinapay sang Dios amo yanang nagkunsad gikan sa langit, kag naghatag sang kabuhi sa kalibutan." Juan 6:33.

Naghunahona sila gihapon nga ang buot silingon ni Jesus amo ang umalagi nga pagkaon, ang iban sang Iya manugpalamati nagsiling, "Ginuo, hatagi kami gihapon sini nga tinapay." Niyan naghambal si Jesus sing maathag, "Ako amo ang tinapay sang kabuhi."

Ang laragway nga gingamit ni Jesus amo ang kilala na nga daan sang mga Judio. Si Moises, tungod sang pagmando sang Balaan nga Espiritu, nagsiling, "Indi lamang mabuhi ang tawo sa tinapay, kundi sa tagsa ka pulong nga nagagowa gikan sa baba sang Ginuo." Kag ang manalagna nga si Jeremias nagsulat, "Nakita ko ang Imo mga Pulong kag ginkaon ko sila; kag ang Imo Pulong nangin kalipay kag kasadya sa akon tagipusoon." Deut. 8:3; Jer. 15:16. Mismo ang mga rabbi ukon manonudlo, may hulobaton, nga ang pagkaon sang tinapay, sa iya espirituhanon nga kahulogan, amo ang pagtuon sang kasugoan kag ang paghimo sang maayo nga mga buhat; kag masunson ginsiling nga sa pag-abut sang Mesias ang bug-os nga Israel pagapakan-on. Ang mga pagtudlo sang mga manalagna nagpaathag sang madalum nga pagtolonan espiritual sa katingalahan sang mga binarita nga ti- napay. Amo ini nga pagtolon-an ang gintinguhaan ni [529] Kristo nga mabuksan sa Iya manugpalamati didto sa simbahan. Kon lamang nahangpan nila ang mga Kasulatan, nahangpan nila unta ang Iya mga Pulong sang Sia ang nagsiling, "Ako amo ang tinapay sang kabuhi." Sang nagligad lamang nga adlaw, ang dakong kadam-an, sang ginpunaw kag ginlapyo, ginpakaon sila sang lawasnon nga kusog kag pagpabaskug, hanti gikan kay Kristo makabaton sila sang

espirituhanon nga kusog nga sa kabuhi nga walay katapusan. "Ang nagakari sa Akon," siling Niya, "Indi na gid paggutomon; kag ang nagatuo sa Akon indi na gid pag-uhawon." Apang nagdugang Sia, "Nakita na ninyo Ako, kag wala magtuo."

Nakita nila si Kristo suno sa panaksi sang Balaan nga Espiritu, pinaagi sa pagpahayag sang Dios sa ila mga kalag. Ang buhi nga kapahayagan sang Iya gahom nangin sa ila atubangan adlawadlaw, apang nangayo pa gid sila sa iban nga tanda. Kon ginhatag ini, nangin amo man gihapon nga indi sila magmatinuohon subong sang nagligad. Kon wala sila mapatuo sang ila nakita kag nabatian, walay pulos ang pagpakita liwan sa ila sang dugang nga makatilingalang bulohaton. Ang pagkadilimatinuohon magapangita gihapon sang balibad sa pagduhadoha, kag magapangatarungan gihapon sang nagapauyon nga tanda.

Sa liwan nagpakiluoy si Kristo sadtong matig-a nga mga tagipusoon. "Ang bisan sin-o nga nagakara sa Akon, indi Ko gid pagtabugon." Ang tanan nga nagbaton sa Iya sa pagtuo, siling Niya, may kabuhi nga walay katapusan. Way sing isa nga mawala. Wala sing kinahanglan sa mga Fariseo kag Saduceo ang pagbais nahanungod sang palaabuton nga kabuhi. Indi na kinahanglan ang mga tawo maghaya sing walay paglaom nga kalisod tungod sa ila mga minatay. "Amo ini ang kabobut-on Niya nga nagpadala sa Akon, nga ang tagsatagsa nga makakita sa Anak, kag magtuo sa Iya, mahimo [530] nga mag- angkon sang kabuhi nga dayon: kag bangonon Ko sia sa katapusan nga mga adlaw."

Apang ang mga pangulo sang mga katawohan napasub-an, "kag nagsiling sila, Indi bala ini si Jesus, ang anak ni Jose, nga ang iya amay kag iloy nakilala naton? Paano ini karon nga nagsiling Sia, nagkari Ako gikan sa langit?" Gintinguhaan nila ang pagpukaw sang kaugot tungod sa paghinambit nga may pagtamay sang kubos nga ginhalinan ni Jesus. Sing mayagutaon ginsambit nila ang Iya kabuhi subong nga mamomugon nga taga Galilea, kag sa Iya panimalay nga imol kag kubos. Ang ginaangkon sining wala malantip nga panday, siling nila, indi takus nga ila pagsapakon. Kag tungod sa Iya tanhaga nga pagkabun-ag, ila ginpakilala ang Iya ginaduhaduhaan nga mga ginikanan, sa amo nagtumod sang tawhanon nga kahimtangan sang Iya pagkabun-ag subong nga isa ka maitom nga pintok sa Iya maragtas.

Wala gid magpaninguha si Jesus sa pagsaysay sang tanhaga sang Iya pagkabun-ag. Wala gid Sia magsabat sa mga pamangkut nahanungod sang Iya pagkari gikan sa langit, subong nga wala man Sia sang sabat nahanungod sang Iya pagtabok sa dagat. Wala Sia magtawag sang pagtalupangod nahanungod sang mga katingalahan nga nagpat-in sang Iya kabuhi. Hungod nga wala Sia magpakadungganon, kag nagkuha Sia sang dagway sang pagka-ulipon. Apang ang Iya mga pinamulong kag binuhatan nagpakilala sang Iya kinaiya. Yadtong tanan nga bukas ang ila tagipusoon sa diosnon nga pag-iwag magakilala sa Iya nga "Isa lamang nga Bugtong sang Amay, puno sang bugay kag kamatuoran." Juan 1:14.

Ang kaugot sang mga Fariseo nahamtang sing madalum pa sang sa ginapahayag sang ila mga pakiana; ang ila sini nga gamut didto sa pagkatiko sang ila tagipusoon. Ang tagsa ka pulong kag buhat ni Jesus nagpukaw sa ila sang pagpamatok; kay ang espiritu nga ila gintfala wala makakita sa Iya sang ila nahot sang sabat.

"Wala sang tawo nga makapalapit sa Akon, luwas lamang sad- [531]
tong ginbuyok sang Amay nga nagpadala sa Akon; kag Akon sia nga bangonon sa katapusan nga adlaw. Nasulat sa mga manalagna, Kag sila tanan pagatudloan sang Dios. Hanti ang tagsa ka tawo nga nakabati kag naton-an niya ang Amay, nagakari sa Akon." Wala gid sang may magpalapit kay Kristo, luwas lamang sadtong nagasabat sa pagbuyok sang gugma sang Amay. Apang ang Dios nagabuyok sang tanan nga tagipusoon pakadto sa Iya, kag yadto lamang ang nagasumpong sang Iya pagbuyok ang magadumili sa pagpalapit kay Kristo.

Sa mga pulong, "Sila tanan pagatudloan sang Dios," ginpasibangod ini ni Jesus sa tagna ni Isaias: "Ang tanan mong kaanakan pagatudloan sang Ginuo; kag mangindako ang paghidaet sang imo kaanakan." Isa. 53:13. Ini nga Kasulatan gingamit sang mga Judio nga sa ila kaugalingon. Ginpabugal nila nga ang Dios amo ang ila manonudlo. Apang ginpakita ni Jesus kon daw ano ka walay pulos sini nga pag-angkon; kay nagsiling Sia, "Busa ang tagsa ka tawo nga nakabati, kag nakatuon nahanungod sa Amay, nagakara sa Akon." Pinaagi sa kay Kristo gid lang nga makabaton sila sang ihibalo nahanungod sa Amay. Ang tawo indi makabatas sa pagtanaw sang Iya himaya. Yadtong nakatuon nahanungod sa Dios kag nagpamati sa tingog sang Iya Anak, kag pinaagi kay Jesus sang Nazaret, makilala

nila Sia nga pinaagi sa kinaugali kag pagbugna ginpabutyag Niya ang Amay.

"Sa pagkamatuod, sa pagkamatuod gid, nagasiling Ako sa inyo, ang nagatuo sa Akon may kabuhi nga dayon." Pinaagi sa kay Juan nga hinigugma nga nagpamati sa sini nga mga pulong, ang Balaan nga Espiritu nagpabutyag sini sa mga simbahan, "Amo ini ang nasulat, nga ang Dios naghatag sa aton sang kabuhi nga dayon, kag ina nga kabuhi yara sa Iya Anak. Ang nakaangkon sang Anak may [532] kabuhi." 1 Juan 5:11-12. Kag si Jesus nagsi- ling, "Bangonon Ko sia sa katapusan nga adlaw." Si Kristo nahimo nga isa ka unod kaupod naton, agod mangin isa kita ka espiritu kaupod Niya. Tungod sa gahom sining paghiusa nga magabangon kita gikan sa lolubngan, —indi lamang sang kapahayagan sang gahom ni Kristo, kundi nga tungod sang pagtuo nangin aton ang Iya kabuhi. Yadtong nakakita kay Kristo sa Iya tunay nga ugali, kag magbaton sa Iya sa tagipusoon, may kabuhi nga dayon. Pinaagi sa Espiritu nga si Kristo nagaluntad sa aton; kag ang Espiritu sang Dios, nga ginabaton sa tagipusoon tungod sa pagtuo, amo ang kamonuan sang kabuhi nga dayon.

Ginsambit sang mga katawohan sa kay Kristo ang nahanungod sa manna nga ginkaon sang ila mga ginikanan sa kahanayakan, nga daw subong bala nga ang paghatag sadtong pagkaon labing dako pa nga katingalahan sang sa ginhimo ni Kristo; apang ginpakita Niya kon daw ano ka diutay yadto nga amuma kon ipaanggid sa mga pagkamaayo nga Iya ginkarian agod sa paghatag. Ang manna makasakdag lamang sa sining dutan-on nga pagluntad; wala ini mag-pugong sang pagsamput sang ka-matayon, ni magpamat-ud sang pagkadilimamalatyon; apang ang tinapay nga iya sang langit maga-sagod sang kalag nga sa kabuhi nga dayon. Siling sang Manlulowas, "Ako amo yadtong tinapay sang kabuhi. Ang inyo mga ginikanan nagkaon sang manna sa kahanayakan, kag namatay na. Amo ini ang tinapay nga gikan sa langit, nga kaonon sang tawo, kag indi sia mamatay. Ako amo ang buhi nga tinapay nga nanaug gikan sa langit; kon may ara nga tawo nga magkaon sini nga tinapay, ma-gakabuhi sia sing dayon." Sa sini nga laragway nagdugang pa gid si Kristo. Pinaagi gid lang sa pagpanginmatay nga makahatag Sia sang kabuhi sa tawo, kag sa nagsunod nga pulong nagtudlo Sia sa Iya kamatayon nga amo lamang ang paagi sang kaluwasan. Siling [533] Nia, "Ang tinapay nga Akon ihatag sa inyo amo ang Akon unod,

nga Akon ihatag tuhoy sa kabuhi sini nga kalibutan."

Ang mga Judio handa na nga magsaulog sang Paskua sa Jerusalem, sa pagsaulog sang gab-i sang pagluwas sang mga Israelinhon, sang ang manuglaglag nga manogtunda nagpamatay sa mga puloy-an sang Ehiptohanon. Sa Kordero nga gin-ihaw sa paskua, ginhandom sang Dios nga makita nila ang Kordero sang Dios kag pinaagi sa simbolo batunon Sia nga naghatag sang Iya kaugalingon tuhoy sa kabuhi sang kalibutan. Apang nahanabo nga ang mga Judio naghatag sang bug-os nga pagtalupangod sa simbolo, samtang ang iya kahulogan wala matalupangdi. Wala nila mahangop ang lawas sang Ginuo. Ang amo man nga kamatuoran nga ginsimbolo sa obeha nga ginihaw sa pag-alagdan sa paskua gintudlo sa mga pulong ni Kristo. Apang wala gihapon nila mahantopi.

Nian ang mga rabbi nagsinggit sing maakigon, "Paano ini nga Tawo makahatag sa aton sang Iya unod agod nga aton kaonon?" Ginhangop nila ang Iya mga pulong sa amo man nga bagay sang pagsiling ni Nicodemo, "Paano ang tawo mabun-ag liwan kon tigulang na sia?" Juan 3:4. Sa isa ka bagay nahangpan nila ang buot isiling ni Jesus, apang indi sila buot magkilala sini. Pinaagi sa sayop nga pagpahangop sang Iya pulong, naglaom sila nga maugot ang mga tawo batok sa Iya.

Wala ginpalum-ok ni Kristo ang Iya pinasimbolo nga mga pabutyag. Ginsulit Niya ang kamatuoran sa matulotigdas pa gid nga mga pulong: "Sa pagkamatuod, sa pagkamatuod, nagasiling Ako sa inyo, Luas lamang kon magkaon kamo sang unod sang Anak sang tawo, kag maginum sang Iya dugo, wala kamo sing kabuhi nga sa inyo. Ang bisan sin-o nga magkaon sang Akon unod, kag maginum sang Akon dugo, may kabuhi nga dayon; kag Akon sia banhawon sa katapusan nga adlaw. Kay ang Akon unod amo gid ang kalan-on, kag ang Akon dugo amo gid ang ilimnon. Ang nagakaon sang Akon unod, kag mag- inum sang Akon dugo, nagapuyo sa [534] Akon, kag Ako sa iya."

Ang pagkaon sang unod kag ang pag-inum sang dugo ni Kristo amo ang pagbaton sa Iya bilang kaugalingon nga Manlulowas, sa pagtuo nga ginapatawad Niya ang aton mga sala, kag nga lubos kita nga sa Iya. Tungod sa pagtan-aw sang Iya gugma, kag magpamalandong sa sini, mangin umalambit kita sang Iya kinaugali. Kon ano ang pagkaon sa lawas, amo ina si Kristo sa kalag. Mangin walay

pulos ang pagkaon sa aton kon indi naton ini kaonon, luwas kon bahin na ini sang aton pagkaamo. Hanti wala man sing bili si Kristo sa aton kon indi naton makilala Sia subong nga aton kaugalingon nga Manlulowas. Ang isa ka kinaisipan lamang nga ihibalo mangin walay pulos sa aton. Dapat kita magkaon sa Iya, batunon Sia sa tagipusoon, agod nga ang Iya ka-buhi mahimo nga aton kabuhi. Ang Iya gugma, ang Iya bugay, dapat nga mabaton pasulod.

Apang bisan ini nga mga paglaragway napas-awan sa pagpahayag sang kahigayunan sang kaangtanan sang tomoluo sa kay Kristo. Nagsiling si Jesus, "Subong nga ang buhi nga Amay nagpadala sa Akon, kag nagakabuhi Ako tungod sa Amay; hanti ang nagakaon sa Akon, bisan sia magakabuhi tungod sa Akon." Subong nga ang Anak sang Dios nagkabuhi sa pagtuo sa Amay, amo man kita nga magkabuhi sa pagtuo sa kay Kristo. Bug-os ang pagtugyan ni Kristo sa kabobut-on sang Dios nga ang Amay gid lang amo ang napahayag sa Iya kabuhi. Bisan pa nga gintilawan sa tanan nga bagay subong sa aton, nagtindug Sia sa kalibutan nga wala gid madagtai sang kalautan nga naglikop sa Iya. Sa amo man nga paagi mangin mandadaug kita subong nga si Kristo nagmandadaug.

Sumolunod ka bala ni Kristo? Kon amo ang tanan nga ginsulat nahanungod sang espirituhanon nga kabuhi ginsulat tuhoy sa imo, [535] kag malambut lamang pinaagi sa paghiusa sang imo kaugalingon sa kay Jesus. Nagugdaw bala ang imo katutom? nagbugnaw na bala ang imo nahauna nga gugma? Batuna liwan ang gugma nga ginatanyag ni Kristo. Kaon ka sang Iya unod, inum sang Iya dugo, kag mangin-isa ikaw kaupod sang Amay kag sang Anak.

Ang dilimatinuohon nga mga Judio nagdumili sa pagtan-aw, luwas lamang sa labing makita nga kahulogan sang mga pinamulong ni Kristo. Tungod sa kasugoan sang mga padihutan, gindumilian sila sa pagtam-id sang dugo, kag karon ginsaypan nila ang paghangop sang mga pulong ni Kristo nga daw isa ka dibalaan nga pinamulong, kag nagsinuay sini sa ila kaugalingon. Madamo bisan pa sang mga gintoton-an ang nagsiling, "Maiwat ini nga mga pinamulong; sin-o ang mamati sa sini?"

Ginsabat sila sang Manlulowas sa pagsiling, "Nagpasubo man bala ini sa inyo? Paano kag kon makita ninyo nga magkayab ang Anak sang tawo pakadto sa duog nga sa diin Sia anay? Ang espiritu

amo ang nagabuhi; wala sing mahimulos sa unod: ang mga pulong nga ginahambal Nakon sa inyo, espiritu sila kag ang kabuhi."

Ang kabuhi ni Kristo nga naghatag sang kabuhi sa kalibutan yara sa Iya mga pulong. Tungod sa Iya mga pulong nga gin-ayo ni Jesus ang mga balatian, kag gintabug ang mga yawa; tungod sa Iya mga pulong, ginpalinong Niya ang dagat, kag ginbanhaw ang mga minatay; kag ang mga tawo nagpamatuod nga may gahom ang Iya mga pulong. Naghambal Sia sang Pulong sang Dios, subong nga naghambal Sia sa kabug-osan sang mga manalagna kag mga manonudlo sa Daan nga Katipan. Ang bug-os nga Kasulatan amo ang kapahayagan ni Kristo, kag ginhandom sang Manlulowas nga matumod ang pagtuo sang Iya mga sumolunod sa pulong. Kon batakon na ang Iya makita nga pagtambong, dapat nga ang pulong amo ang ila tuburan sang gahom. Katulad sang ila Agalon, magakabuhi sila "pinaagi sa tagsa ka pulong nga nagagowa gikan sa baba sang Dios." Mat. 4:4. [536]

Subong nga ang aton lawasnon nga kabuhi ginasakdag sang pagkaon, amo man ang aton espirituhanon nga kabuhi ginasakdag sang pulong sang Dios. Kag ang tagsa ka kalag magabaton sang kabuhi gikan sa pulong sang Dios tuhoy sa iya kaugalingon. Kag dapat kita magkaon agod makabaton sang ikaayong lawas, sa amo man batonon naton ang pulong sa aton kaugalingon. Indi naton ini pagabatonon lang pinaagi sa iban nga kaisipan. Tunan naton sing matinatapon ang Kasulatan, nga nagapangayo sa Dios sang bulig sang Balaan nga Espiritu, agod mahangop naton ang Iya Pulong. Kuhaon naton ang isa ka bersikulo, kag patungdan sang aton kaisipan ang pagpamat-ud sang panghunahona nga ginpahamtang sang Dios sa sina nga bersikulo tuhoy sa aton. Pamalandungan naton ini sa aton panumduman tubtob nga mahi-mo ini nga aton kaugalingon, kag mahibaloan ta kon "ano ang ginasiling sang Ginuo."

Sa Iya mga saad kag paandam, ako ang buot silingon ni Jesus. Ginhigugma sang Dios ang kalibutan nga ginahatag Niya ang Iya bugtong nga Anak, agod nga ako pinaagi sa pagtuo sa Iya, indi mawala kundi may kabuhi nga wala sing katapusan. Ang mga inagihan nga ginsugid sa pulong sang Dios mangin akon inagihan. Pangamuyo kag saad, pagsulondan kag paandam, akon. "Ginlansang ako kaupod ni Kristo; walay sapayan nagakabuhi; apang indi ako, kundi si Kristo ang nagakabuhi sa akon; kag ang kabuhi nga gi-

nakabuhi ko karon sa unod, ginakabuhi ko sa pagtuo sa Anak sang Dios, nga naghigugma sa akon, kag naghatag sang Iya kaugalingon tungod sa akon." Gal. 2:20. Ang pagtuo nga sa amo nagabaton kag nagapasulod sang palatukoran sang kamatuoran, mahimo sila nga bahin sang pagkatawo kag gahom sang mga katuyoan sang kabuhi. Ang pulong sang Dios, nga ginbaton sa kalag, nagadihon [537] sang panghunahona, kag nagapasakop sa pagpauswag sang mga ugali.

Tungod sa padayon nga pagtulok sa kay Jesus kaupod sang mata sang pagtuo, mapalig-on kita. Ang Dios magahimo sang labing hamili nga mga pabutyag sa ginagutom kag ginauhaw Niya nga katawohan. Masapwan nila nga si Kristo isa ka kinaugalingon nga Manlulowas. Sang nagakaon sila sa Iya pulong, masapwan nila nga ini amo ang espiritu kag ang kabuhi. Ang pulong nagalaglag sang kinaandan, kag dutan-on nga kinaiya, kag nagahatag sang bag-o nga kabuhi pinaagi sa kay Jesus. Ang Balaan nga Espiritu nagaabut sa kalag bilang isa ka Manuglipay. Sa kalalangan sang manugbaylo nga paagi sang Iya bugay, ang larawan sang Dios makita liwan sa gintotonan; mahimo sia nga isa ka bag-o nga linalang. Ang gugma amo ang magatal-us sang dumot, kag ang tagipusoon magabaton sang diosnon nga pagkaanggid. Amo ini ang kahulogan sang pagkabuhi "sa tagsa ka pulong nga nagagowa sa baba sang Dios." Amo ini ang pagkaon sang tinapay nga nagkunsad gikan sa langit.

Si Kristo naghambal sang balaan, walay katubtoban nga kamatuoran nahanungod sang kaangtanan sa tunga Niya kag sang Iya mga sumolunod. Nahibaloan Niya ang mga ugali sadtong nagaangkon nga Iya mga gintoton-an, kag ang Iya mga pulong nagtilaw sang ila pagtuo. Nagpabutyag Sia nga dapat sila magtuo suno sa Iya pagtudlo. Ang tanan nga nagbaton sa Iya dapat nga magambit sang Iya kinaiya, kag magpasanto sa Iya ugali. Nagasakop ini sang pagsikway sang ila ginaalila nga mga handom. Nagkinahanglan ini sang bug-os nga pagtugyan sang ila kaugalingon sa kay Jesus. Gintawag sila agod mahimo nga magmainantuson-sa-kaugalingon, mahagop kag mapainobuson sing tagipusoon. Dapat sila maglakat sa makitid nga mga dalanon nga gin-agihan sang Tawo sang Kalbaryo, kon buot sila mag-ambit sa dulot sang kabuhi kag sa himaya sang langit.

Tama ka dako ang pagtilaw. Ang kasidla sadtong nagpaninguha [538] sa pagpilit sa Iya sa pakusog agod nga himuon Sia nga Hari, nag-ugdaw. Ang Iya wali sa simbahan, siling nila, amo ang nagbukas sang ila itolulok. Karon indi na sila dinayaan. Sa ila painoino ang Iya pulong amo ang tuhoy nga pagtuad nga indi Sia amo ang Mesias, kag nga wala sing dutan-on nga padya nga pagaagumon sa pagpakig-angot sa Iya. Gin-abiabi nila ang Iya manughimo sang katingalahan nga gahom; nalangkag sila nga mahilway gikan sa mga balatian kag pag-antus; apang indi sila magsunod nga may pagkaluoy sa Iya mainantuson-sa-kaugalingon nga kabuhi. Nabalaka sila sang tanhaga nga ginharian espiritual nga Iya ginhambal. Ang dilimaminatud-on, ang hakugan, yadtong nagpalangita sa Iya, wala na maghandom sa Iya. Kon indi Niya paggamiton ang Iya gahom kag pangpabuyok (inpluensia) agod sa pag-angkon sang kahilwayan gikan sa mga Romanhon, nian indi na sila maluyag sa Iya.

Ginsugiran sila sing maathag ni Jesus, "May pila sa inyo nga wala nagatuo;" kag nagdugang, "Hanti nagasiling Ako sa inyo, nga wala sing tawo nga makapalapit sa Akon, luwas kon ini ginhatag sa Akon sang Akon Amay." Buot Niya nga mahangpan nila nga kon wala sila mabuyok sa Iya, ina tungod kay ang tagipusoon wala mabuksi sa pagbaton sang Balaan nga Espiritu. "Ang kinaandan nga tawo wala nagabaton sang mga butang sang Espiritu sang Dios; kay mga kabuangan ini sa iya; indi man niya ini mahibaloan kay mahangpan lamang ini sa espiritu." 1 Cor. 2:14. Tungod gid lang sa pagtuo nga ang kalag makakita sang himaya ni Jesus. Natago ini nga himaya, tubtob, pinaagi sa Espiritu, mapasiga ang pagtuo sa kalag.

Pinaagi sa dayag nga pagsabdong sang ila pagkadi-matinuo-hon nadugangan ang pagpalayo sang mga gintoton-an sa kay Jesus. Napasub-an sila sing tama, kag may handom sa pagpilas sang Man-lulowas kag busgon ang dumot sang mga Fariseo, nagtalikod sila [539] sa Iya, kag binayaan Sia nga may pagtamay. Nakahimo sila sang pagpili,—nag-ambit sila sang dagway apang indi sa espiritu, ang palukpok nga wala sing binato. Tubtob sang ulihe wala gid magliwan ang ila pamat-ud; kay wala na sila maglakat upod kay Jesus.

"Ang inugpahangin yara sa Iya kamut, kag tinloan Niya sing maayo gid ang Iya linasan, kag tipunon ang Iya trigo sa tambubo." Mat. 3:12. Amo ini ang isa sang mga tion sang pagtinlo. Pinaagi sa

pulong sang kamatuoran ang dagami ginapain gikan sa trigo. Tungod kay tama sila ka hambog kag magpakamatarung sa kauga-lingon agod magbaton sang mga sabdong, tuman ka mahigugmaon sa kalibutan agod magbaton sang kabuhi nga mapainobuson, madamo ang nagtalikod kay Jesus. Madamo ang nagahimo sang amo man nga bagay gihapon. Ginatilawan ang mga kalag karon katulad sadtong mga gintoton-an sa simbahan sa Capernaum. Kon ang kamatuoran madul-ong pauli sa tagipusoon, makita nila nga ang ila kabuhi wala nagakasinantu sa kabobuton sang Dios. Makita nila ang pagkakinahanglan sang isa ka bug-os nga pagbaylo sa ila kaugalingon; apang indi sila buot maghimo sang nagadumili-sa-kaugalingon nga bulohaton. Hanti maakig sila kon ang ila mga sala matukiban. Magalakat sila nga napasub-an, subong nga ang mga gintoton-an nagbiya sa kay Jesus, nga nagkumod, "Maiwat ini nga halambalanon; sin-o ang mamati sini?"

Ang pagdayaw kag ang pag-ulog-ulog amo unta ang nahamut-an sang ila palamatin-an; apang ang kamatuoran wala ginabaton; indi sila magpamati sini. Kon ang kadam-an magsunod kag mapakaon ang pinanong, kag ang singgit sang pagdaug mabatian, mabaskug ang ila tingog sa pagdayaw; apang kon ang manugbusikad nga Espiritu sang Dios magpahayag sang ila mga sala, kag pangabayon sila sa pagtalikod sa sini, talikdan nila ang kamatuoran, kag indi na maglakat kaupod ni Jesus.

[540] Sang ang mga gintoton-an nga naglas-ay nagtalikod kay Jesus, ang liwan nga espiritu amo ang naghugakom sa ila. Wala na sila sing matahum nga makita sa Iya nga sang una nasapwan nila nga makakolunyag. Ginpangita nila ang Iya mga kaaway kag naghilituhog ang ila espiritu kag bulohaton. Ginhangop nila sing sayop ang Iya mga pulong, ginhimutig ang Iya mga pabutyag, ginsumpong nila ang Iya mga katuyoan. Ginpadayon nila ang ila dalanon pinaagi sa pagtipon sang tagsa ka bagay nga mahimo nila gamiton batok sa Iya; kag ang kaangay nga kaakig ginlabugay sang butig nga mga sugid nga ang Iya kabuhi yara sa katalagman.

Ang balita maabtik nga nabalahuba nga kuno tungod sang Iya man lang panuaron si Jesus nga taga Nazaret indi amo ang tunay nga Mesias. Hanti sa Galilea ang sulog sang kinilala nga balatyagon napaliso batok sa Iya, subong nga nahanabo sang nagligad sina nga tuig didto sa Judia. Kanugon sang Israel! Ginsikway nila ang

Manlulowas tungod kay nagahandom sila sang isa ka mandadaug nga makahatag sa ila sang umalagi nga gahom. Naluyagan nila ang kalan-on nga nagakadunot, kag indi yadtong nagapadayon sa kabuhi nga walay katapusan.

Upod sang napung-aw nga tagipusoon, nakita ni Jesus sa sadtong Iya nangin gintoton-an nga nagtalalikod sa Iya, nga amo ang Kabuhi kag Kapawa sang mga tawo. Ang pagbatyag nga ang Iya pagkaawa wala gid ginbaton nga may pagpasalamat, ang Iya gugma wala pagbalusi, ang Iya bugay gintamay, ang Iya kaluwasan ginsikway, nagpuno sa Iya sang kasubo nga indi sarang masaysay. Ang katulad sini nga mga hitabo amo ang naghimo sa Iya nga tawo sang kasakit, kag nakakilala sang kalisod.

Sa wala sing paninguha sa pagsablag sadtong nagtalikod sa Iya, si Jesus nagbalikid sa napulogduha kag magsiling, "Magapalayo man bala kamo?"

Si Pedro nagsabat pinaagi sa pamangkut, "Ginuo, sin-o pa ang [541] amon kadtoan? Yara sa Imo ang mga pulong sang kabuhi nga dayon," ang dugang niya. "Kag nagatuo kami kag ginapat-ud namon nga Ikaw amo ang Kristo, ang Anak sang buhi nga Dios."

"Sin-o pa ang amon kadtoan?" Ang mga manonudlo sang Israel mga ulipon sang pabuotbuot. Ang mga Fariseo kag mga Saduceo padayon nga nagasumponganay. Ang pagbiya sa kay Jesus amo ang pagkahulog sa tunga sang matutom sa pagtuman sang mga padugi kag padihutan, kag mahinandumon nga mga tawo nga nagapangita sang ila kaugalingon nga kahimayaan. Labi nga paghidaet kag kalipay ang nasapo sang mga gintoton-an kutob sang ila pagbaton kay Kristo sang sa iban nga bahin sang ila nagligad nga kabuhi. Paano nian ang ila pagbalik sa sadtong nagtamay kag naghingabut sang Abyan sang makasasala? Madugay sila nga nagpaabut sa Mesias; karon nagkari Sia, indi na sila makatalikod sa Iya pakadto sadtong nagapangita sang Iya kabuhi, kag naghingabut sa ila nga nangin Iya sumolunod.

"Sin-o pa ang amon kadtoan?" Indi gikan sa pagtudlo ni Kristo, ang Iya pagtolon-an sang gugma kag kaluoy, pakadto sa kadodulman sang pagkadilimatinuohon. ang kalautan sang kalibutan. Samtang ang Manlulowas gintalikdan sang kadam-an nga nakakita sang Iya makatilingala nga mga binuhatan, ginpabutyag ni Pedro ang pagtuo sang mga gintoton-an,—"Ikaw amo ang Kristo." Ang panghunahona

lamang sang pagwala sining ankla sang ila kalag nagpuno sa ila sang kahadlok kag kasakit. Ang mawad-an sang isa ka Manlulowas amo ang pagkaanud sa madulom kag mabagyuhon nga dagat.

Madamo sang mga pinamulong kag binuhatan ni Jesus ang napahayag nga tanhaga sa mga linatiran nga kaisipan, apang ang tagsa ka pulong kag buhat may iya sang pat-ud nga katuyoan sa bulohaton sang aton kaluwasan; ang tagsatagsa ginbanabana sa pagpatubas [542] sang iya kaugalingon nga hinimoan. Kon masarangan ta lamang ang paghangop sang Iya katuyoan, ang tanan magapahayag nga kinahanglanon, lubos, kag suno gid sa Iya bulohaton.

Bisan nga indi naton mahangop karon ang binuhatan kag dalanon sang Dios, mahangpan naton ang Iya dako nga gugma, nga amo ang sadsaran sang bug-os Niya nga pagpakig-angot sa mga tawo. Sia nga nagakabuhi malapit kay Jesus makakilala sang kaluoy nga nagadumala sang pagsabdong, nga nagatilaw sang ugali, kag nagadala sa kapawa sang mga katuyoan sang tagipusoon.

Sang ginpahayag ni Jesus ang makatililaw nga kamatuoran nga nangin kabangdanan sang pagtalikod sang madamo sang Iya mga gintoton-an, nahibaloan Niya ang mangin samputanan sang Iya mga pulong; apang may tulomanon Sia nga tuyo sa paghikaluoy. Napakot Niya nga sa takna sang pagsulay ang tagsatagsa sang Iya mga gintoton-an pagatilawan sing mapait gid. Ang iya pagpakasakit sa Getsemane, ang pagluib kag paglansang sa Iya, tuhoy sa ila mangin isa ka makatililaw nga inagihan. Kon wala sing unang pagtilaw nga ginhatag sa Iya, madamo sadtong ginpahulag tungod gid lamang sa maiyaiyahon nga katuyoan nga unta nagpakig-angot sa ila. Sang ang ila Ginuo ginpamatbatan sa hulot hulokmanan; sang ang kadam-an nga nagpasidungog sa Iya subong nga hari nagsinggit sa pagtamay sa Iya; sang ang nagayaguta nga panong nagsinggit, "Ilansang Sia!"—sang nalugaw-an ang ila kalibutanon nga mga handom, ining pila nga nagpangita lamang sa kaugalingon, tungod sang ila pagsikway sang ila pagkatampad sa kay Jesus, nagdala sa mga gintoton-an sang mapait, nagapabug-at sa tagipusoon nga kalisod, nga dugang sa ila kasubo kag kapas-awan sa paglaglag sang ila gin-alila nga paglaom. Sa sinang takna sang kadodulman, ang huwaran sadtong nagtalikod sa Iya mahimo nga nagpangumid sa iban. Apang gindala ni Jesus ini nga kagamo samtang pinaagi sa Iya [543] kaugalingon nga pagtambong, mapalig-on Niya ang pagtuo sang Iya

mga sumolunod.

Mahinuklugon nga Manonubos, nga bisan pa sang nahibaloan Niya ang malaut nga palaabuton nga nagahulat sa Iya, sing malumok naghawan sang dalan tuhoy sa Iya mga gintoton-an, nga nagaman sa ila tuhoy sa pinakapurongpurong nga pagtilaw, kag ginpaligon sila tuhoy sa katapusan nga pasinawan.

[544] [545]

Kapitulo 42—Plnalatonlaton nga Sugilnon

ANG mga eskriba kag mga Fariseo, nga nagpaabut sa pagtan-aw sa kay Jesus sa Paskua, nagpahamtang sang tiglapak tuhoy sa Iya. Apang nahibaloan ni Jesus ang ila katuyoan, kag hungod nga wala Sia magtambong sang amo nga kahiwatan. "Nian nagpalapit sa Iya sing tingob ang mga Fariseo kag pila sang mga eskriba." Kay wala Sia magkadto sa ila, sila ang nagkadto sa Iya. May tion nga daw batunon si Jesus sang taga Galilea subong nga Mesias, kag nian ang kagamhanan sang mga punopuno sina nga duog mabungkag. Ang bulohaton sang napulogduha, nga nagapakilala sang pag-untay sang bulohaton ni Kristo, kag sa nagdala sang mga gintoton-an nga nagsumpong sing tuhoy sa mga rabbi, nagpukaw liwan sang kaimon sang mga pangulo sa Jerusalem. Ang mga maninilag nga ila ginpadala sa Capernaum sa maaga nga bahin sang Iya pagpangalagad, nga nagtinguha sa pagsumbong sa Iya sa sala nga paglapas sang Sabado, pinalibog; apang ang mga rabbi mapiliton gid sa pagtuman sang ilang katuyoan. Nian ang isa liwan ka hubon ginpadala sa pagbantay sang tagsa Niya ka hulag, kag pangitaan sang mahimo makasumbong sa Iya.

Subong sang una, ang palahinandigan sang ila panumbongon amo ang Iya dipagsapak sang pinalatonlaton nga tulomanon nga nagtapik sa kasugoan sang Dios. Ginhungod gid ini nga himuon [546] agod sa pagbantay sang tuman sang kasugoan sang Dios; apang ginkabig ini nga labi pa ka balaan sang sa kasugoan mismo. Sang naglambut ang pagsumpong sini sa kasugoan nga ginhatag sa Sinai, ila nga ginpasulabi ang pagtuman sa tulomanon sang mga rabbi.

Sa tunga sang mga tulomanon nga ginpatuman gid sing maid-id amo ang padihutan sang pagputli. Ang isa ka pagpatumbaya sang mga dagway sang mga tulomanon sa indi pa magkaon gin-isip nga isa ka lakas nga pagpakasala, nga pagasilotan sa kalibutan nga ini kag sa palaabuton; kag ginkabig nga isa ka kadungganan ang pagpatay sang isa ka malinapason.

Indi maisip ang mga tulomanon sa pagputli. Ang bug-os kabuhi nga panahon indi pa igo agod matun-an sang kon sin-o man ini tanan. Ang kabuhi sadtong nagtinguha sa pagtuman sang mga kinahanglanon sang mga rabbi amo ang malawig nga pagpakigsumpong batok sa pinadugi nga pagdagta, ang walay untat nga hugasay kag putli-ay. Samtang ang mga katawohan nabanga sang tagdiutay nga mga kinatuhayan, kag mga tulomanon nga wala ginkinahanglana sang Dios, ginpaliso ang ila pagtalupangod palayo sa dalagko nga mga palatukoran sang Iya kasugoan.

Si Kristo kag ang Iya mga gintoton-an wala magtuman sang tulomanon sang pinadugi nga pagpanghugas, kag ang mga maninilag naghimo sini nga pagpatumbaya bilang palahinandigan sang ila panombongon. Walay sapayan wala man sila magtuhoy sa pagsumpong kay Kristo, apang nagkara sa Iya nga may pagsaway sa Iya mga gintoton-an. Sa atubangan sang kadam-an nagsiling sila, "Ngaa ginalapas sang Imo mga gintoton-an ang mga pinalatonlaton nga sugid sang mga tigulang? Kay wala sila nagapanghinaw kon magkaon sang tinapay."

Sa bisan ano nga tion nga ang kamatuoran magbalik sa kalag upod sang pinasahi nga gahom, si Satanas nagalabugay sang iya mga sinugo sa pagpanugod sang isa ka pagsuay ibabaw sang ginagmay [547] nga mga butang. Sa amo nga paagi nagatinguha sia sa pagbuyo sang igtalupangod palayo sa matuod nga balaisan. Sa bisan ano nga tion nga ang isa ka maayo nga bulohaton pagasugoran, may ara gid nga manugsu-ay nga handa sa pagbais, sa mga dagway ukon sa mga kapinasahian (technicalities) agod sa pagbuyo sang panghunahona palayo sa mga katuhayan sang kabuhi. Kon makita nga ang Dios handa na nga maghimo sang bulohaton sa isa ka pinasahi nga paagi tuhoy sa Iya mga katawohan, indi sila pagtugoti nga mahaylo sa pagpakigbais nga magapangabudlay lamang sa paglaglag sang mga kalag. Ang mga pakiana nga nagapabatyag sa aton amo, Nagapati bala ako upod sang manugluwas nga pagtuo sa Anak sang Dios? Ang akon bala kabuhi nagakasinanto sa diosnon nga kasugoan? "Ang nagatuo sa Anak, may kabuhi nga walay katapusan; kag bisan sin-o nga wala nagatuo sa Anak indi makakita sang kabuhi." "Sa sini nahibaloan ta nga nakilala naton Sia, kon tumanon ta ang Iya mga sugo." Juan 3:36; 1 Juan 2:3.

Wala gid magtinguha si Jesus sa pag-apin sang Iya kaugalingon bisan sang Iya mga gintoton-an. Wala gid Sia maghiambit nahanungod sang mga panombungon batok sa Iya, kundi nagpadayon Sia sa pagpakita sang espiritu nga nagtulod sa manugtuman sang tawhanon nga padihutan. Ginhatagan Niya sila sang halimbawa sang kon ano ang ginahimo nila sing sulitsulit, kag ang ila ginhimo sang wala pa sila magkari sa pagpangita sa Iya. "Sing bug-os ginasikway ninyo ang kasugoan sang Dios," siling Niya, "agod mabantayan ninyo ang inyo kaugalingon nga pinalatonlaton nga sugilanon. Kay si Moises nagsiling, Tahora ninyo ang inyo amay kag iloy; kag, Ang bisan sin-o nga magpakamalaut sa amay kag iloy, patya sia sa kamatayon: apang nagasiling kamo, Kon ang tawo magsiling sa iya amay ukon sa iya iloy, Ang ikabulig ko sa inyo Corban (nga kon sayuron nahatag [548] sa Dios) nian wala na ninyo ginatugoti sia sa paghimo sang bisan ano sa iya amay ukon sa iya iloy." Ginsikway nila ang ikalima ka sugo nga daw wala sing kabilinggan, apang ma-id-id sila sa pagpatuman sang pinalatonlaton nga sugid sang mga tigulang. Gintudloan nila ang mga katawohan nga ang pagtugyan sang ila pagkabutang sa simbahan amo ang isa ka katungdanan nga labi pa ka balaan sang sa pagsakdag sang ila ginikanan; kag nga bisan daw ano ka dako sang kinahanglanon, isa ka buhat nga di-pagbalaan ang paghatag sa amay kag sa iloy sang ano nga bahin nga natugyan na sa simbahan. Ang di-makatungdanon nga bata magsiling lang nga "Corban" sa ibabaw sang iya pagkabutang, sa pagtugyan sini sa Dios, kag matipigan niya tuhoy sa iya kaugalingon nga kagamitan sa bilog nga panahon sang iya kabuhi, kag sa tapus nga sia mamatay gamiton ini tuhoy sa pagalagdan sa simbahan. Sa sini, hilway sia, sa buhi pa ukon mamatay na, sa di-pagpasidungog kag pagdaya sang iya mga ginikanan, sa idalum sang kunop sang pagpakunokuno nga pagkamatutom sa Dios.

Pinaagi sa pulong kag sa buhat, wala gid si Jesus magpakulang sang katungdanan sang tawo sa paghatag sang mga dulot kag halad sa Dios. Si Kristo amo ang naghatag sang tanan nga tulomanon sang kasugoan nahanungod sang ikapulo kag mga halad. Sang diri pa Sia sa duta, gindayaw Niya ang imol nga balo nga naghatag sang tanan nga iya sa balahandian sang simbahan. Apang ang pagpakita nga pagkatutom sa Dios sa bahin sang mga pari kag mga rabbi amo ang isa ka pagpakunokuno sa pagtabon sang ila handom sa pagbusog

sa ila kaugalingon. Gindayaan nila ang katawohan. Nag-abaga sila sang mabug-at nga mga lulan nga wala ginpatuman sang Dios. Bisan ang mga gintoton-an ni Kristo wala mahilway sing bug-os gikan sining gota nga ginpapasan sa ila pinaagi sa pinanubli nga kaugot kag sa kagamhanan sang mga rabbi. Karon, sa pagbuyagyag sang ma- tuod nga espiritu sang mga rabbi, gintinguhaan ni Jesus ang [549] paghilway sadtong may matuod nga handom sa pagalagad sa Dios, gikan sa kahiulipnan sang pinalatonlaton nga sugid.

"Mga salimpapaw," ang pabutyag Niya sadtong mainalamon nga mga maninilag, "igo gid ang tagna ni Isaias nahanungod sa inyo nga nagasiling, Ini nga mga katawohan nagapalapit sa Akon sa ila mga baba kag nagapasidungog sa Akon sa ila mga bibig; apang ang ila mga tagipusoon malayo sa Akon. Apang awat lamang ang ila pagsimba sa Akon, nga nagapanudlo sang mga pagtolonan nga sugo sang mga tawo." Ang mga pulong ni Kristo amo ang panumbungon sang bug-os nga padihutan sang mga Fariseo. Ginpabutyag Niya nga sa pagpahamtang sang ila mga tulomanon labaw sa diosnon nga mga kasugoan, ang mga rabbi nagpahamtang sang ila kaugalingon labaw sa Dios.

Ang mga tinangdoan nga pinadala gikan sa Jerusalem napun-an sing kaalipungot. Indi nila masumbong si Kristo nga manuglapas sang kasugoan nga ginhatag gikan sa Sinai, kag naghambal Sia bilang tagpangapin sini batok sa ila pinalatonlaton nga sugid. Ang dalagko nga mga tulomanon sang kasugoan nga Iya ginpahayag, nakita nga sumpong sa ginagmay nga mga pagsulondan nga ginpadugi sang tawo.

Sa kadam-an, kag sang ulihe, sing labi ka bug-os, sa Iya mga gintoton-an, ginsaysay ni Jesus nga ang pagdagta indi nagikan sa gowa, kundi nga gikan sa sulod. Ang pagkaputli kag ang pagkahigko napahanungod sa kalag. Ang malaut nga buhat, ang malaut nga pulong, ang malaut nga panghunahona, ang paglapas sang kasugoan sang Dios, indi kay ang pagpatumbaya sang sagua, kag hinimo sang tawo nga mga padihutan, amo ang nagadagta sa tawo.

Natalupangdan sang mga gintoton-an ang kaalipungot sang mga maninilag sang ginbuyagyag ang ila butig nga pagpanudlo. Nakita [550] nila ang maakigon nga panulok, kag nabatian nila ang daw kulomuron nga mga pulong sang kalas-ay kag pagtimalus. Ginkalimtan nila kon daw ano ka sunson nga naghatag si Kristo sang kapahaya-

gan nga mabasa Niya ang tagipusoon katulad sang isa ka nahumlad nga tolon-an, ginsugiran nila Sia sang patubas sang Iya mga pinamulong. Sa paglaom nga magpasag-uli Sia sa naakig nga mga pamuno, ginsingganan nila si Jesus, "Nahibaloan Mo bala nga naakig ang mga Fariseo sa tapus mabatian nila ang Imo pinamulong?"

Nagsabat Sia, "Ang tagsa ka gamhon nga wala gintanum sang Akon Amay, pagagabuton." Ang mga pamatasan kag mga pinalatonlaton nga sugid nga ginpakahamili sang mga rabbi, ila lamang sining kalibutan kag indi iya sang langit. Bisan daw ano ka dako sang ila gahom upod sang mga tawo, indi nila mabatas ang pasinawan sang Dios. Ang tagsa ka padugi sang tawo nga gintal-us sa kasugoan sang Dios masapuan nga walay pulos sa sinang adlaw kon ang "Dios magdala sang tagsa ka binuhatan sa paghukom, upod sang tagsa ka butang nga tinago, bisan maayo ukon malain." Manugwali 12:14.

Ang pagtal-us sang kasugoan sang mga tawo tuhoy sa kasugoan sang Dios wala gid mag-untat. Bisan sa tunga sang mga Kristohanon makita ang mga tinokuran (institutions) kag kagamitan nga wala sing maayoayo pa nga sadsaran sang sa mga pinalatonlaton sang mga ginikanan. Ang katulad nga mga tinokuran, nga nasandig lamang sa tawhanon nga kagamhanan, nag-ilis sa mga tinangdo nga diosnon. Ang mga tawo nagakapyot sa ila pinalatonlaton nga sugid, kag balaanon ang ila kaugalian, kag gindalu nila ang pagdumot batok sadtong nagapaninguha sa pagpakita sa ila sang ila sayop. Sa sining kaadlawan, sa ginatawag ang aton igtalupangod sa mga kasugoan sang Dios kag sa pagtuo ni Jesus, makita naton ang amo man nga kaakig nga ginpahayag sa kaadlawan ni Kristo. Ginsulat nahanungod [551] sa nabilin nga mga ka- tawohan, "Ang dragon naalipungot batok sa babae, kag nagkadto sa pagpakig-away batok sa nabilin sang iya kaliwat, nga nagabantay sang kasugoan sang Dios kag may iya sang pagpamatuod ni Jesukristo." Bugna 12:17.

Apang "ang tagsa ka gamhon nga wala gintanum sang Akon langitnon nga Amay, pagagabuton." Sa baylo sang kagamhanan sang ginatawag nga amay sang iglesia, ginaagda kita sang Dios sa pagbaton sang mga pulong sang walay katubtoban nga Amay, ang Ginuo sang langit kag sang duta. Ini lamang ang kamatuoran nga wala masimbugi sang sayop. Si David nagsiling, "May labi ako nga paghangop sang sa tanan ko nga manonudlo: kay pamalandungon ko ang Imo mga pamatuod. Mahinangpanon ako labi sang mga

dumaan; tungod kay ginabantayan ko ang Imo mga tulomanon." Salmo 119:99, 100. Himoa yadtong tanan nga nagabaton sang tawhanon nga kagamhanan, sang kaugalian sang iglesia, ukon sang mga pinalatonlaton nga sugid sang mga tigulang, nga magpamati sa paandam nga ginadala sining mga pulong ni Kristo, "Awat lamang ang ila pagsimba sa Akon, nga nagapanudlo sang mga pagtolon-an kag kasugoan sang mga tawo."

[552]

Kapitulo 43—Naguba ang mga Pamalabag

SA tapus sang pagsugata sa mga Fariseo, nagtaliwan si Jesus gikan sa Capernaum, kag sang nakatabok sa Galilea, nagpatupling sa kabungyoran sa dulonan sang Penicia. Pagtan-aw sa nakatundan, nakita Niya ang nahumlad nga mga kapatagan sa ubos nayon, ang dumaan nga mga dakbanwa sang Tiro kag ang Sidon, upod sang ila diwatahan nga mga simbahan, ang ila matahum nga mga palasyo, kag mga balaligyaan, kag ang mga baybayon napun-an sang manugbaligya nga mga sakayan. Sa unhan amo ang masangkad kag asul nga Mideteraneo, nga sa diin ang mga soluguon sang maayong balita magapanakayon sa pagdala sang maayong balita sa mga sentro sang dalagko nga mga ginharian sang kalibutan. Apang indi pa amo ang tion. Ang bulohaton sa Iya atubangan nian amo ang pag-aman sang Iya mga gintoton-an tuhoy sa ila bulohaton. Sa pagkara sa sini nga duog naglaom Sia sa paghiambit sang pahuway nga wala Niya maambiti sa Betsaida. Apang indi lamang amo ini ang Iya katuyoan sa paghimo sini nga panlakatan.

"Yari karon, ang isa ka taga Canaan naggowa gikan sa dulonan kag magsinggit nga nagasiling, Kaluoyi ako,O Ginuo, Ikaw nga anak ni David, ang akon anak nga babae gina-umpit sing lakas gid [553] sang yawa." Mat. 15:22. Ang mga pumoluyo sini nga duog nagikan pa sa dumaan nga kaliwat sang Canaan. Mga manugsimba sila sa mga larawan, kag gintamay kag gindumtan sila sang mga Judio. Ining babae nga nagkara kay Jesus sakop sini nga sari sang kaliwat. Diwatahan sia hanti wala sia sing labut sa mga kahigayunan nga ginapangalipayan sang mga Judio adlawadlaw. Madamo sining mga Judio ang nagaluntad upod sang taga Penicia, kag ang balita sang bulohaton ni Kristo naglambut sa sini nga duog. Ang iban sang mga tawo nakapamati sang Iya mga pulong kagnakakita sang Iya makatilingala nga mga binuhatan. Ini nga babae nakabati sang manalagna, nga suno sa sugid,nagapang-ayo sang tanan nga sari sang balatian. Subong nga nakabati sang Iya gahom, nagtubo ang paglaom sa Iya tagipusoon. Pinabaskug sang gugma sang iloy,

nagtapat sia sa pagpahayag sang kahimtangan sang anak nia sa Iya. Iya tinapatan nga tuyo ang pagdala sang iya kalisod sa kay Jesus. Dapat nga ayuhon Niya ang iya anak. Nakapangayo na sia sang bulig gikan sa diwatahan nga mga diosdios, apang wala gid sang kaayuhan. Kag kon kaisa masulayan sia sa pagpanghunahona, Ano ang mahimo sining manonudlo nga Judio sa akon? Apang nag-abut ang pulong, nagaayo Sia sang tanan nga sari sang balatian, way sapayan kon ang nagapalapit sa Iya imol man ukon manggaranon. Nagtapat sia nga indi niya pagdulaon ang isa niya ka kahigayunan.

Kilala ni Jesus ang kahimtangan sini nga babae. Nahibaloan Niya nga ginalangkag sia sa pagpakigkita sa Iya, kag ginpahamtang Niya ang Iya kaugalingon sa dalanon sang babae. Tungod sa pag-alagad sa iya kasubo, makahatag Sia sang isa ka buhi nga pagtiglawas sang mga pagtolon-an nga gintuyo Niya nga itudlo. Tungod sini nga gindala Niya ang Iya mga gintoton-an sa sini nga duog. Handom Niya ang pagpakita sa ila sang pagkapakok nga nagaluntad sa mga dakbanwa kag mga minuro malapit sa duta sang Israel. Ang mga katawohan nga ginhatagan sang tagsa ka kahigayunan sa paghangop [554] sang kamatuoran, wala hinalung-ong sang mga kinahanglanon sang yara sa ila palibot. Wala sing paninguha sa pagbulig sa mga kalag nga yara sa kadodulman. Ang dingding nga ulot nga ginpatindug sang bugal sang mga Judio, nagtakop sang balatyagon sa pagkaawa sa diwatahan nga kalibutan bisan pa sang mga gintoton-an. Apang ini nga mga balabag pagagub-on.

Wala gilayon magtuman sang pangabay sang babae. Ginbaton Niya ining tiglawas sang tinamay nga kaliwat katulad sang ginahimo sang mga Judio. Sa sini gintuyo Niya nga ang Iya mga gintoton-an mapabatyag sang kabugnaw kag walay tagipusoon nga paagi nga pagkabig sang mga Judio sa amo nga kahimtangan, subong sang pamatuod sang pagbaton Niya sa babae, kag ang mahinuklogon nga paagi nga buot Niya nga himuon nila sa amo nga kahimtangan, subong nga ginpakita sang ulihe Niya nga pagtugot sang iya pangabay.

Apang bisan pa nga wala magsabat si Jesus, wala madulai sing pagtoo ang babae. Sang nagpadayon Sia nga daw wala makabati sa iya, nagsunod sia, nga nagapadayon sang iya pakitluoy. Nagamuhan tungod sang iya pag-inalungay, ang mga gintoton-an nagpangabay sa kay Jesus sa pagtabug sa iya. Nakita nila nga wala sia pagsapaka

sang ila Agalon, busa naghunahona sila nga ang kaugot sang mga Judio sa mga Canaanhon nahamutan Niya. Apang ang babae nagpakitluoy sa isa ka mainawaon nga Manlulowas, kag bilang sabat Niya sa pa-ngabay sang mga gintoton-an, nagsiling si Jesus, "Wala Ako ginpadala kundi sa nadula lamang nga obeha sang panimalay sang Israel." Bisan pa nga ini nga sabat daw suno sa kaugot sang mga Judio, isa yadto ka halangpon nga pagsabdong sa mga gintoton-an, nga sang ulihe ila nahangpan nga nagapahanumdom sa ila nga,—nagkari Sia sa kalibutan sa pagluwas sadtong tanan nga magabaton sa Iya.

[555] Nagdugang pa gid ang panamilit sang babae, nga nagayaub sa tiilan ni Kristo kag magsiling, "Ginuo, buligi ako." Sa gihapon nga daw ginsikway ni Jesus ang iya pakiluoy suno gid sa dilimabinatyagon nga kaugot sang mga Judio, nagsabat, "Indi maayo nga kuhaon ang tinapay sang mga kabataan kag ihaboy sa mga ido." Amo ini ang halos pamatuod nga indi matarung ang paghatag sang pagpakamaayo nga gintigana lamang sa pinasulabi nga katawohan sang Dios pakadto sa mga dumalay-o kag dumoluong sa Israel. Ini nga sabat igo na magpaluya sa manugpangita nga may kubos nga pagkahanuot. Apang nakita sang babae nga nag-abut na ang iya kahigayunan. Sa idalum sinang halos makita nga pagdumili ni Jesus nakita Niya ang kaawa nga indi Niya matago. "Matuod Ginuo," ang sabat niya, "apang ang mga ido nagakaon sang mga tipodtipod nga nagakahulog gikan sa latok sang iya agalon." Samtang ang mga anak sang panimalay nagakaon sa latok sang ila amay, bisan pa ang mga ido wala malimti nga pakan-on. May kinamatarung sila sa mga tipodtipod nga nagakahulog gikan sa pinabugana nga pagsakdag sa latok. Busa samtang madamo ang mga pakamaayo nga ginhatag sa Is-rael, wala man bala sang pagpakamaayo sa iya? Gintanaw sia bilang isa ka ido, kag wala bala sia sang kinamatarung sang ido sa mga tipodtipod gikan sa Iya kabuganaan?

Bag-o lang makataliwan si Jesus gikan sa duog sang Iya palangabudlayan tungod kay ang mga eskriba kag mga Fariseo nagtinguha sa pagkuha sang Iya kabuhi. Nagkumod kag nagyamo sila. Nagpakita sila sang pagkadimatinuohon kag pagkapait, kag nagdumili sang kaluwasan nga gintanyag sa ila nga walay bayad. Diri nasugata ni Kristo ang isa sang walay palad kag tinamay nga kaliwatan nga wala gid mabugayi sang kapawa sang pulong sang

Dios; way sapayan nagpasugot sia gilayon sa langitnon nga pagbuyok ni Kristo, kag may lubos nga pagtuo sa Iya ikasarang sa [556] pagtugot sang iya ginapangabay. Nagapangayo sia sang mga tipodtipod nga nagakahulog gikan sa latok sang Agalon. Kon makaangkon sia sang kahigayunan sang ido, handa sia nga kabigon nga ido. Wala sia sang pungsodnon ukon pinagtuluohan nga kaugot ukon bugal nga magabuyok sang iya dalanon, kag gilayon ginkilala niya si Jesus subong Manonubos, kag nga takus sa paghimo sang tanan nga pangayuon nia sa Iya.

Natagbaw ang Manlulowas. Gintilawan Niya ang iya pagtuo. Tungod sining pagpakig-angot Niya sa iya, ginpakita Niya nga sia nga ginkabig nga tinapok gikan sa Israel, indi na dumoluong, kundi nga isa ka anak sa panimalay sang Dios. Subong nga anak, may kinamatarung sia sa pag-ambit sang mga amuma sang Amay. Ginpasugtan na ni Kristo ang iya pangabay, kag gintapus ang pagtolon-an sa mga gintoton-an. Nagbalikid sa iya upod sang pagtulok nga puno sang kaawa kag paghigugma, nagsiling Sia, "O babae, nga pagkadako sang imo pagtuo: pagahimuon sa imo suno sa imo ginapangayo." Gikan sina nga tion ang iya anak nga babae nagayo. Wala na sia paggamuha sang yawa. Naglakat ang babae, nga nagkilala sang iya Manlulowas, kag nalipay nga gintugot ang iya pangamuyo.

Amo lamang ini nga katingalahan ang nahimo ni Jesus sa sini nga panlakatan. Tungod sa paghimo sini nga buhat nga nagkadto Sia sa dulonan sang Tiro kag Sidon. Handom Niya ang pagpaumpaw sang ginsakit nga babae, kag sa amo man nga tion, sa paghatag sang huwaran sang Iya bulohaton sa paghikaluoy sa isa sang mga tinamay nga mga katawohan sa kaayuhan sang Iya mga gintoton-an kon wala na Sia kaupod nila. Handom Niya ang pagtuytoy sa ila gikan sa ila Jinudiyo nga pagpinig agod magkabalaka sa pagpangabudlay tuhoy sa iban walay labut sang ila kaugalingon nga katawohan.

Handom ni Jesus ang paghumlad sang madalum nga tinago sang [557] kamatuoran nga ginlikum sa mga katuigan, agod nga ang mga gentil mangin masigkamanonubli upod sang mga Judio, kag "umalambit sang Iya saad sa kay Kristo pinaagi sa maayong balita." Efeso 3:6. Mahinay ang pagtuon sang mga gintoton-an sini nga kamatuoran, kag ang langitnon nga Manonubli naghatag sa ila sang alagisod nga mga pagtuon. Sa pagpadya sang pagtuo sang Kapitan sa Capernaum, kag sa pagwali sang maayong balita sa mga pumoluyo

sang Sikar, naghatag na Sia sang pamatuod nga wala Sia nagaambit sang pagkadimasinugtanon sang mga Judio. Apang ang mga Samaritanhon may diutay nga nahibaloan nahanungod sa Dios; kag ang kapitan nagpakita sang kaayo sa Israel. Nian gindala ni Jesus ang mga gintoton-an sa pagpakig-angot sa mga diwatahan, nga ila ginkabig nga wala sing katarungan labaw sa bisan sin-o sang iya katawohan, nga magapaabut sang pagpasulabi gikan sa Iya. Magahatag Sia sang huwaran kon paano ang pagkabig sa katulad sini sa ila. Naghunahona ang mga gintoton-an nga nagpatarasak lang Sia sa pagpanghatag sang Iya bugay. Ipakita Niya nga ang Iya gugma indi dapat nga latiran sang kaliwat ukon sang pungsod.

Sang nagsiling Sia, "Wala Ako ginpadala kundi sa nadula lamang nga obeha sa panimalay ni Israel," nagpabutyag Sia sang kamatuoran, kag sa Iya bulohaton tuhoy sa babae nga taga Canaan, nagatuman lamang Sia sang Iya bulohaton. Ining babae isa sang mga nadula nga obeha nga dapat unta luwason sang Israel. Amo ini ang ila tinangdoan nga bulohaton, nga ila ginpatumbayaan, nga amo ang ginhimo ni Kristo.

Ini nga buhat nagbukas sing bug-os sang paghunahona sang mga gintoton-an sa palangabudlayan nga nahamtang sa ila atubangan sa tunga sang mga gentil. Nakita nila ang masangkad nga latagon sang pagkamapuslanon sa gowa sang Judea. Nakita nila ang mga [558] kalag nga nagapas-an sang kalisod nga wala mahibal-i sang mga labing pinasulabi. Sa tunga sining mga tawo nga gintudloan sila nga tamayon, amo ang mga kalag nga nalangkag sang bulig gikan sa gamhanan nga Manug-ayo, ginagutom tuhoy sa kapawa sang kamatuoran, nga sing dagaya ginhatag sa mga Judio.

Sang ulihe, sang ang mga Judio nagtalikod sing pilit gikan sa mga gintoton-an, tungod kay ang mga ini nagpabutyag nga si Jesus amo ang Manlulowas sang kalibutan, kag sang ang dingding nga naga-ulot sa tunga sang mga Judio kag Gentil nabungkag tungod sa kamatayon ni Kristo, ini nga pagtolon-an, kag ang katulad man sini nga nagatudlo sang bulohaton sang maayong balita nga wala malatiri sang pamatasan ukon sang pagkapungsodnon, may gamhanan nga pagpabuyok sa mga tiglawas ni Kristo, sa pagtuytoy sang ila mga pagpangabudlay.

Ang pagduaw sang Manlulowas sa Penicia kag ang katingalahan nga nahimo Niya didto may labi pa kasangkad nga katuyoan. Indi

lamang sa nasakitan nga babae, ni bisan sa Iya mga gintoton-an kag sadtong tanan nga nagbaton sang ila pagpangabudlay nga natapus ang bulohaton; kundi man nga "magtuo kamo nga si Jesus amo ang Kristo, ang Anak sang Dios; kag nga sa pagtuo may kabuhi kamo tungod sa Iya ngalan." Juan 20:31. Ang amo gihapon nga mga sinugo nga nagbalabag sang mga tawo palayo kay Kristo sang mga napulogwalo ka gatus ka tuig sang una nagapangabudlay man karon nga mga adlaw. Ang espiritu nga nagtukod sang naga-ulot nga dingding sa tunga sang mga Judio kag mga Gentil mapagrus gihapon. Ang bugal kag ang kaugot amo ang nagtukod sang mapag-on nga mga dingding sang pagpinig sa tunga sang nagkalainlain nga mga sari sang tawo. Ginpakilala sing sayop si Kristo kag ang Iya bulohaton kag kadam-an ang nagbatyag nga gintakpan sila palayo sa pagpangalagad sang maayong balita. Apang indi sila pagpabatyaga nga gintakpan sila pa- layo kay Kristo. Wala sang mga pamalabag [559] nga patindugon sang tawo ukon ni Satanas nga indi malahus sang pagtuo.

Sa pagtuo ang babae nga taga Penicia nagdamhag batok sa mga pamalabag nga ginhantal sa tunga sang mga Judio kag Gentil. Batok sa pagpakaluya, way sapayan sang mga kapahayagan nga mahimo magtuytoy sa iya sa pagpang-alag-ag, nagsalig sia sa gugma sang Manlulowas. Sa sini nga paagi handom ni Kristo nga magsalig kita sa Iya. Ang pagpakamaayo sang kaluwasan tuhoy gid sa tagsa ka kalag. Wala sing liwan kundi ang iya gid lang kaugalingon nga pagpili amo ang makapugong sa tawo nga mangin-umalambit sang saad sa kay Kristo sa kalalangan sang maayong balita.

Ang pagpahalintaga sa kabuhi dulumtan sang Dios. Gina-pabayaan Niya ang bisan ano nga butang nga may kaangtanan sini nga bagay. Sa Iya itolulok ang kalag sang mga tawo may alalan-gay nga kabilihanan. "Ginhimo Niya nga mangin isa ka dugo ang bug-os nga kapungsoran sang mga tawo agod magpuyo sa nawong sang duta, kag nagpamat-ud sang mga tion nga gintangdo sang una, kag ang dolunan sang ila puloy-an; agod nga ila pangitaon ang Ginuo, sa paglaom nga mahikapan nila Sia kag makita Sia, apang indi Sia malayo sa tagsatagsa sa aton." Sa wala sing pinilian sa panuigon, ukon kubay, ukon pagkapungsodnon, ukon pinagtoluohan nga kaayuhan, ang tanan ginaagda sa pagpalapit sa Iya kag magk-abuhi. "Ang bisan sin-o nga magtuo sa Iya indi gid mahuyan. Kay

wala gid sang katuhayan." "Kay wala sing Judio ni Griego, wala sing ulipon ukon hilway." "Ang manggaranon kag imol nagakitaay sing tingob: ang Ginuo amo ang magbubuhat sa ila nga tanan." "Ang amo man nga Ginuo manggaranon para sa tanan nga nagatawag sa Iya. Kay ang bisan sin-o nga magatawag sa ngalan sang Ginuo maluwas." Binu. 17:26, 27; Gal. 3:28; Hulu. 22:2; Roma 10:11-13.

Kapitulo 44—Ang Matuod nga Timaan [560]

"LIWAN naggowa Sia gikan sa dulonan sang Tiro, kag nag-abut Sia sa Sidon, nga pakadto sa dagat sang Galilea, lapus sa tunga sang mga dulonan sang Dekapolis." Mar. 7:31;

Didto sa duog sang Dekapolis nga ang mga sinaban sang yawa sa Gergesa gin-ayo. Diri, ang mga katawohan, hinadlukan sang pag-papas sang mga baboy, amo ang nagpilit sa kay Jesus sa pagtaliwan gikan sa ila. Apang namati sila sa mga sinugo nga Iya ginbilin, kag ang isa ka handom napukaw sa pagpakigkita sa Iya. Sang pagbalik Niya liwan sa sina nga duog, ang isa ka pundok nagtipon palibot sa Iya, kag ang isa ka bungol kag pitla nga tawo gindala sa atubangan Niya. Wala ini gin-ayo ni Jesus tungod sa pulong lamang suno sa Iya kinaandan. Ginpinig sia gikan sa kadam-an, ginpahamtang Niya ang Iya mga tudlo sa iya dulunggan, kag tandugon ang iya dila; nagtulok sa langit, nanganduhoy Sia sa pagpanumdom sa mga dulunggan nga indi mabuksan tuhoy sa kamatuoran, ang mga dila nga nagdumili sa pagbaton sang Manonubos. Sa pulong, "Magbukas," napasag-uli ang paghambal sang tawo, way sapayan sang sugo nga indi mag-panugid bisan kay sin-o, ginbantala niya ang sugilanon sang iya pag-ayo.

Si Jesus nagtaklad sa isa ka bukid, kag didto ang kadam-an [561] nagdugok sa Iya, nga dala ang ila balatianon, kag lupog, kag gin-pahamtang sa Iya tiilan. Gin-ayo Niya sila nga tanan; kag ang mga tawo, bisan pa nga sila mga diwatahan, naghimaya sa Dios sang Israel. Sa sulod sang tatlo ka adlaw nagpundok sila palibot sa Man-lulowas, nga nagtulog kon gab-i sa bug-os nga adlaw nagdis-uganay sila sa pagpamati sang mga pulong ni Kristo, kag ang pagtan-aw sang Iya mga binuhatan. Sa tapus sang tatlo ka adlaw, naubos ang ila kalan-on. Indi buot si Jesus nga palakton sila nga gutom, kag gintawag Niya ang mga gintoton-an sa paghatag sa ila sang pagkaon. Liwan ginpakita sang mga gintoton-an ang ila pagkadilimatinuohon. Sa Betsaida, nakita nila kon paano, nga upod sang pagpakamaayo ni Kristo, ang ila diutay nga pagkaon, nahimo nga napakaon sa kadam-

an; apang karon wala nila gindala ang tanan, nga nagsalig lang sa Iya gahom sa pagpaukad sini tuhoy sa ginagutom nga kadam-an. Labut pa, yadtong Iya ginpakaon sa Betsaida mga Judio; apang ini sila mga Gentil kag diwatahan. Ang Jinudiyo nga kaugot mabaskug gihapon sa tagipusoon sang mga gintoton-an, kag ginsabat nila si Jesus, "Sa diin ang tawo makabusog sining mga katawohan ka-upod sang tinapay diri sa kahanayakan?" Apang matinumanon sa Iya pulong, gindala nila sa Iya ang yara sa ila,—pito ka barita nga tinapay kag duha ka bilog nga isda. Napakaon ang kadam-an, pito ka dalagko nga mga alat sang mga podpod ang nabilin. Apat ka libo nga mga lalake, walay labut sang mga babae kag kabataan, ang ginpalab-asan, kag ginpalakat sila ni Jesus nga may malipayon kag mapinasalamaton nga tagipusoon.

Nian nagkuha sang isa ka sakayan upod sang Iya mga gintoton-an, nagtabuk sila sa dagat pakadto sa Magdala, sa nabagatnan nga tumuy sang kapatagan sa Genesaret. Sa dulonan sang Tiro kag Sidon, ang Iya espiritu napalab-as tungod sang matinugyanon nga pagsalig [562] sang babae nga taga Siropenicia. Ang diwatahan nga mga tawo sa Dekapolis nagbaton sa Iya nga may kalipay. Niyan sang nagdungka Sia liwat sa Galilea, diin ang Iya gahom sing taluhayag napadayag, sa diin ang kalabanan sang Iya buhat sang kaluoy ginhimo, kag ginhatag ang Iya mga pagtudlo, ginsugata Sia sang matinamayon nga pagkadimatinuohon.

Ang isa ka hut-ong sang mga Fariseo ginbuylogan sang mga tiglawas gikan sa manggaranon kag halangdon nga mga Saduceo, ang bunghay sang mga pari, ang dimatinuohon kag ang mga dungganon sang pungsod. Ang duha ka pagtoluohan mapait nga magkasumpong. Ang mga Saduceo nangaluyag sang pagpasulabi sang yara sa kagamhanan agod sa pagpadayon sang ila tinindugan kag kagamhanan. Ang mga Fariseo sa pihak nga bahin, naga-pauswag sang kinilala nga pagdumot batok sa mga Romanhon, nga naghandom sang tion nga masikway nila ang gota sang mandadaug. Apang ang Fariseo kag ang Saduceo naghiusa karon batok kay Kristo. Ang katulad nga naluyagan nagapangita man sang katulad nga naluyagan; kag ang kalautan, bisan diin man ini nagaluntad, nagabuylog sa kalautan tuhoy sa kalaglagan sang maayo.

Nian ang mga Fariseo kag Saduceo nagpalapit sa kay Kristo, nga nagpangayo sang isa ka timaan gikan sa langit. Sa kaadlawan ni Jo-

sue ang Israel nagkadto sa pakig-awayan upod sang mga Canaanhon sang Bethoron, nagdulog ang adlaw sa sugo sang pangulo tubtob naangkon ang pagdaug; kag madamo ang katulad nga mga katingalahan ang napahayag sa ila maragtas. Pila sang kaangay nga mga timaan ang ginpangayo sa kay Jesus. Apang ini nga mga timaan indi amo ang ginakinahanglan sang mga Judio. Wala sang gowa nga pamatuod ang manginmapuslanon tuhoy sa ila. Ang ila kinahanglan indi amo ang kasanagan sa ihibalo, kundi ang espirituhanon nga pagbag-o.

"O mga salimpapaw," siling ni Jesus, "mahangop ninyo ang na- [563]
wong sang langit,"—sa pagtuon sang kalangitan mapakot nila ang [564]
panahon,—"apang indi ninyo mahangpan ang tiliman-an sang panahon?" Ang kauganngon nga mga pulong ni Kristo, nga ginhambal upod sang gahom sang Balaan nga Espiritu nagpamatuod sa ila sang sala, amo ang mga tiliman-an nga ginhatag sang Dios tuhoy sa ila kaluwasan. Kag ang mga tiliman-an gikan gid sa langit amo ang ginhatag sa pagpamatuod sang bulohaton ni Kristo. Ang ambahanon sang mga manogtunda sa mga manugpahalab sang mga carnero, ang bituon nga nagtuytoy sang mga mangin-alamon, ang salampati kag ang tingog gikan sa langit sa tion sang pagtugmaw sa Iya, mga manugpamatuod tuhoy sa Iya.

"Kag nagpanganduhoy Sia sing madalum sa espiritu, kag magsiling, Ngaa nga ini nga kaliwatan nagapangita sang tanda?" "Walay tanda nga ihatag sa sining kaliwatan, kundi ang tanda sang manalagna nga si Jonas." Subong nga si Jonas nangin tatlo ka adlaw kag tatlo ka gab-i sa tiyan sang dako nga isda, si Kristo ma-ngin amo man sini sa "tagipusoon sang duta." Kag subong nga ang pagwali ni Jonas nangin tiliman-an sa taga Nineve, hanti ang pagpangwali ni Kristo tanda man sa sining kaliwatan. Apang daw ano ka tuhay sang pagbaton sang pulong! Ang katawohan sang dakong diwatahan nga dakbanwa nagkolurog sang ila mabatian ang paandam gikan sa Dios. Ang mga hari kag mga dungganon nagpaubos sang ila kaugalingon; ang mga mataas kag ang mga kubos tingob nga nagsinggit sa Dios sang langit, kag ang Iya bugay ginhatag sa ila. "Sa tion sang paghukom ang mga tawo sa Nineve magatindug upod sining kaliwatan kag magatagudili sa ila," siling ni Kristo, kay naghinulsol sila bangod sang pagwali ni Jonas, kag yari karon, may isa diri nga dako pa kav Jonas." Mat. 12:40, 41.

Ang tagsa ka katingalahan nga ginhimo ni Kristo among isa
[565] ka tanda sang lya pagkadiosnon. Naghimo Sia sang amo gid nga bulohaton nga gintagna nahanungod sang Mesias; apang sa mga Fariseo, ini nga mga buhat sang paghikaluoy isa ka pinauyonan nga pagpasandad. Ang mga punopuno nga mga Judio nagatan-aw nga may walay tagipusoon nga pagkadimasinapakon sa tawhanon nga mga pag-antus. Sa madamo nga hitabo ang ila pagkamaiyaiyahon kag mga pagpigus amo ang kabangdanan sang mga kalisdanan nga ginpaumpawan ni Kristo. Sa amo ang Iya mga katingalahan nangin pagsabdong tuhoy sa ila.

Ang butang nga nagtuytoy sa mga Judio sa pagsikway sang bulohaton sang Ginuo amo ang labing mataas nga pagpamatuod sang Iya diosnon nga kinaiya. Ang labing dako nga kahulogan sang Iya mga katingalahan makita sa kamatuoran nga nangin pagpakamaayo ini sa tawo. Ang labing mataas nga pagpamatuod nga nagikan Sia sa Dios amo nga ang Iya kabuhi nagapahayag sang kinaiya sang Dios. Naghimo Sia sang mga binuhatan kag naghambal Sia sang mga pulong sang Dios. Ang katulad nga kabuhi amo ang labing dako sa tanan nga mga katingalahan.

Kon ang balita sang kamatuoran ipasundayag sa aton kaadlawan, madamo ang katulad sang mga Judio ang magasinggit, Pakitai kami sang tiliman-an. Himoi kami sang isa ka katingalahan. Wala gid maghimo si Kristo sang isa ka katingalahan sa pagtuman sang sugo sang mga Fariseo. Wala Sia maghimo sang katingalahan sa kahanayakan agod masabat ang pabatibati ni Satanas. Wala Sia nagahatag sa aton sang gahom sa pagluwas sang aton kaugalingon ukon sa pagbusog sang ginakinahanglan sang pagkadilimatinouhon kag bugal. Indi bala isa ka tanhaga nga makapanginpalos kita gikan sa kahiulipnan ni Satanas? Ang pagkaakig batok kay Satanas indi ina kinaandan sa tawhanon nga tagipusoon; ginatanum ini sang bugay sang Dios. Kon ang isa nga gingahuman sang isa ka bundol kag
[566] talangtalang nga kaisipan ma- hilway kag magtugyan sang iya kaugalingon sang bugos kag tinagiposuon sa pagbuyok sang langitnon nga sinugo sang Dios, mahimo ang katingalahan; amo man sa isa ka tawo nga nangin sa idalum sang mabaskug nga pagpatalang, kon makahangop na sang pinamatasan nga kamatuoran. Tagsa ka tion nga ang isa ka kalag maliso, kag magtuon sa paghigugma sa Dios kag magtuman sang Iya kasugoan, ang saad sang Dios pagatumanon.

"Hatagan Ko kamo sing bag-ong tagipusoon, kag ibutang Ko ang espiritu nga bag-o sa sulod ninyo." Ezeq. 36:26. Ang pagbaylo sa tawhanon nga tagipusoon, ang pagbag-o sang tawhanon nga ugali, amo ang isa ka katingalahan nga nagapahayag sang isa ka buhi-sa-gihapon nga Manlulowas, nga nagapangabudlay sa pagluwas sang mga ka-lag. Ang isa ka padayon nga kabuhi sa kay Kristo isa man ka dako nga katingalahan. Sa pagwali sang pulong sang Dios, ang tanda nga dapat mapahayag karon kag sa gihapon amo ang pagtambong sang Balaan nga Espiritu, sa paghimo sang pulong nga isa ka manugpabag-o nga gahom sa manugpalamati. Amo ini ang panaksi sang Dios sa atubangan sang kalibutan sa diosnon nga bulohaton sang Iya Anak.

Yadtong nagpangita sang tiliman-an gikan kay Jesus nagpatig-a sing labi sang ila tagipusoon sa pagkadilimatinuohon nga wala nila mahangop sa Iya kinaiya ang pagkakaanggid sa Dios. Indi sila buot magtulok nga ang Iya bulohaton amo ang katumanan sa mga Kasulatan. Sa palaanggiran sang manggaranon nga tawo kag kay Lazaro, nagsiling si Jesus sa mga Fariseo, "Kon wala sila magpamati sa kay Moises kag sa mga manalagna, indi man sila mapilit, bisan pa nga may isa nga mabanhaw gikan sa minatay." Luc. 16:31. Wala sang talandaan nga mahatag sa langit ukon sa duta nga magamapuslanon sa ila.

Si Jesus "nanganduhoy sing madalom sa Iya espiritu," kag nagtalikod gikan sa hubon sang manugsum- pong, nagsakay liwan sa [567] sakayan kaupod sang Iya mga gintoton-an. Sa masinolub-on nga kalinong, nagtabuk liwan sila sa dagat. Apang wala sila magbalik sa duog nga ila ginhalinan, kundi nagpatupling sila pakadto sa Betsaida, malapit sa duog nga ginpakaonan sang lima ka libo. Pag-abut sa unhan nga bahin, si Jesus nagsiling, "Pangaman kag mag-andam kamo sang tapay sang mga Fariseo kag sang mga Saduceo." Kutob pa sang kaadlawan ni Moises, nangin kinabatasan sang mga Judio ang pagpain sang tapay gikan sa ila puloy-an sa panahon sang paskua, kag gintudloan sila sa pagkabig sini nga isa ka simbolo sang sala. Apang wala mahangpi sang mga gintoton-an si Jesus. Sa ila hinali nga pagtaliwan gikan sa Magdala, nalimot sila sa pagkaon kag ang ila dala isa gid lang ka barita nga tinapay. Sa sini nga kahimtangan ang ila hangop nga ang buot silingon ni Kristo nga ginapaandam sila nga indi magbakal sang tinapay gikan sa Fariseo

ukon sa Saduceo. Ang ila pagkakulang sa pagtuo kag espirituhanon nga paghangop amo ang nagtuytoy sa ila sa amo man nga sayop nga paghangop sang Iya pinamulong. Karon ginsabdong sila ni Jesus tungod sang ila hunahona nga Sia nga nagpakaon sang linibo upod sang pila ka bilog nga isda kag pila man ka barita nga tinapay, sa sinang balaan nga paandam, nagpahanungod lamang sa umalagi nga pagkaon. May katalagman nga ang madinayaon nga pangatarungan sang mga Fariseo kag mga Saduceo makahatag sang tapay sang pagkadimatinuohon sa Iya mga gintoton-an, agod maghunahona sila nga indi talalupangdon ang mga binuhatan ni Kristo.

Ang mga gintoton-an may duyog sa paghunahona nga ang ila Agalon dapat unta nga nagtugot sang pinangayo nga timaan sa kalangitan. Nagtuo sila nga masarangan Niya ang paghimo sini, kag ini magapahipus sang Iya mga kaaway. Wala nila mahangpi ang pagkasalimpapaw sining mga manugsumpong.

[568] Pila ka bulan sang ulihe, "sang nagtililipon sing tingob ang indi maisip nga kadam-an sang mga tawo, nga nagtinapakay sila ang isa kag isa," ginsulit ni Jesus ang amo nga pagtudlo. "Nagsugod Sia sa pagsiling sa Iya mga gintoton-an una sa tanan, Mag-andam kamo sang mga tapay sang Fariseo, nga amo ang pagkasalimpapaw." Lucas 12:1.

Ang tapay nga ginabutang sa linamas nagapanghikot sing indi mahibaloan, nga nagabaylo sang bug-os nga linamas sa iya kaugalingon nga kinaandan. Hanti kon ang pagkasalimpapaw tugotan sa pagluntad sa tagipusoon, nagahupug ini sa pamatasan kag sa kabuhi. Ang isa ka maathag nga halimbawa sang pagkasalimpapaw sang mga Fariseo, ginsabdong na ni Kristo sa pagbuyagyag sang ginahimo nila nga "Corban" nga sa diin ang hapiit nga katungdanan ginhinago sa idalum sang pagpakunokuno nga pagkamahinatagon sa simbahan. Ang mga eskriba kag Fariseo nagpabatibati sang madinayaon nga mga palatukoran. Ginhinago nila ang tunay nga kadoyugan sang ila pagtolon-an, kag ginpa-uswag ang tagsa ka kahigayunan sa pagtanum sini sing mainartihon sa kaisipan sang ila manugpalamati. Ining butig nga mga palatokuran, sa dira nga mabaton na, nagapanghikot katulad sang tapay sa linamas, nga nagpanalupsop sa pagtigbaliw sang ugali. Amo ining madinayaon nga pagtudlo nga nagpaiwat sa mga tawo sa pagbaton sang mga pulong ni Kristo.

Ang amo gihapon nga mga manugpabuyok nga gahom nagapanghikot karon nga mga adlaw sa kalalangan sadtong nagatinguha sa pagpatpat sang kasugoan sang Dios sa paagi nga magkasinanto sa ila ginahimo. Ini nga pundok wala nagasumpong sing dayag sa kasugoan kundi nagapalakat sang ila mapasimpalaron nga mga teoriya nga nagalaglag sang iya palatukoran.

Ang pagkasalimpapaw sang mga Fariseo amo ang patubas sang pagpangita sa kaugalingon. Ang paghima- ya sang ila kaugalingon [569] amo ang tuyo sang ila kabuhi. Amo ini ang nagtuytoy sa ila sa paglubag kag pagpatiko sang mga Kasulatan, nga nagbulag sa ila sa katuyoan sang bulohaton ni Kristo. Bisan pa ang mga gintotonan ni Kristo may katalagman sa pagdalu sining madayaon nga kalautan. Yadtong nagakabig sang ila kaugalingon nga mga sumolunod ni Jesus, apang wala magbiya sang tanan agod nga mahimo nga Iya gintoton-an, nabuyokan sa isa ka dako nga bahin sang pangatarungan sang mga Fariseo. Masunson sila naga-utaw-utaw sa tunga sang pagkamatinuohon kag pagkadimatinouhon, kag wala nila mahangpi ang mga kamanggaran sang kaalam nga natago sa kay Kristo. Bisan pa ang mga gintoton-an, nga sa gowa daw nagbiya sang tanan tungod lamang sa kay Jesus, sa ila tagipusoon wala magbiya sa pagpangita sang dalagko nga mga butang tuhoy sa ila kaugalingon. Amo ini nga espiritu ang nagtulod sang kagamo sa kon sin-o sa ila ang magalabing dako. Amo ini ang nagpatunga sa ila kag ni Kristo, nga naghimo sa ila nga nagdiutay ang ila kahanuklog sa Iya bulohaton sang pag-antus sa kaugalingon, tama ka bundol sa paghangop sang katingalahan sang kaluwasan. Subong nga mga tapay, kon bayaan lang sa pagtapus sang iya bulohaton, manginkabangdanan sang kahigkoan kag kaduluntan, amo man ang nagapangita sa kaugalingon nga espiritu nga ginpalangga, nagapanghikot sang kadagtaan kag kalaglagan sang kalag.

Sa tunga sang mga sumolunod sang aton Ginuo karon nga mga adlaw, subong sang sa una, daw ano ka lapnag ining madayaon kag maluibon nga sala! Daw ano ka sunson nga ang aton pag-alagad kay Kristo, ang aton pagpakig-angot sa isa kag isa, madagtaan sang likum nga handom sang pagtib-ong sa kaugalingon! Daw ano ka handa ang panghunahona sa pagpangibulahan sa kaugalingon, kag ang kalangkag sa tawhanon nga pagpasugot! Ang paghigugma sa kaugalingon, ang handom tuhoy sa mahapushapus nga dalan sang [570]

gintangdo sang Dios, nga nagatuytoy sa pagtigaylo sang tawhanon nga mga teoriya kag pinalatonlaton nga mga sugid sa baylo sang diosnon nga mga tulomanon. Sa Iya kaugalingon nga mga gintotonan ang mga pulong sa pagpaandam ginhambal ni Kristo, "Magandam kag mangaman batok sa tapay sang mga Fariseo. "

Ang pagtoluohan ni Kristo amo ang pagkamaminatud-on. Ang katutom tuhoy sa kahimayaan sang Dios amo ang isa ka katuyoan nga ginatanum sang Balaan nga Espiritu; kag ang mapinatubason nga pagpanghikot sang Espiritu amo lamang ang makaugdok sini nga katuyoan. Ang gahom lamang sang Dios amo ang makatabug sang pagpangita sa kaugalingon kag ang pagkasalimpapaw. Ini nga pagbaylo amo ang tanda sang Iya pag-panghikot. Kon ang pagtuo nga aton ginabaton nagalaglag sang pagkadaluk kag pagpakunokuno, kon magtuytoy ini sa pagpangita sang kahimayaan sang Dios kag indi sang aton kaugalingon, mahibaloan ta nga amo ini ang nagakaigo. "Amay, himayaa ang Imo ngalan" (Juan 12:28), amo ang tagpanugod sang kabuhi ni Kristo, kag kon aton Sia nga sundon, amo man ini ang tagpanugod sang aton kabuhi. Ginamandoan Niya kita sa "paglakat subong sang Iya paglakat;" kag "diri aton mahibaloan nga nakilala naton Sia, kon ginabantayan ta ang Iya mga sugo." 1 Juan 2:6, 3.

Kapitulo 45—Ang Malaragwayon nga Paglandong Sang Krus [571]

ANG bulohaton ni Kristo sa duta nagamadasig sa paghinakop. Sa Iya atubangan, sa maathag nga pagbalay, nahamtang ang mga talan-awon nga ginaalagaran sang Iya mga tiil. Bisan sang wala pa Sia magsuklob sang pagkatawhanon, nakita Niya ang bug-os nga kalabaon sang dalanon nga dapat Niya agihan agod lamang nga maluwas ang mga nadula. Ang tagsa ka kasakit nga maggisi sang Iya tagipusoon, ang tagsa ka insulto nga ihantal sa ibabaw sang Iya ulo, ang tagsa ka kaiwatan nga Iya pagaantuson, bukas sa Iya pagtan-aw sa wala pa Niya mahukas ang Iya purongpurong kag harianon nga kunop, kag magpanaug gikan sa trono, kag sukloban ang Iya pagkadiosnon sang pagkatawhanon. Ang dalanon halin sa pasungan pakadto sa Kalbaryo tanan nangin sa atubangan sang Iya itolulok. Nahibaloan Niya ang kasakitan nga magaabut sa Iya. Nahibaloan Niya ini tanan, way sapayan nagsiling Sia, "Yari karon, nagakari Ako; sa linukotan sang tolon-an nasulat nahanungod sa Akon; Nagakalipay Ako sa paghimo sang Imo kabobut-on, O Dios Ko; ang Imo kasugoan yari sa sulod sang Akon tagipusoon." Salmo 40:7, 8.

Sa atubangan Niya sa gihapon makita Niya ang patubas sang [572] Iya bulohaton. Ang Iya dutan-on nga kabuhi, nga puno sang kabudlayan kag pag-antus, ginpahalipay sang Iya ginapaabut nga indi mangin walay kapuslanan ini tanan nga mga pagpakasakit. Bangod sa paghatag sang Iya kabuhi tungod sa kabuhi sang mga tawo, madaug Niya pabalik ang kalibutan sa iya pagkatampad sa Dios. Bisan pa nga ang pagtugmaw7 sa dugo unahon anay sa pagbaton; bisan pa nga ang sala sang kalibutan magapabug-at sa Iya walay kasal-anan nga kalag; bisan pa nga ang landong sang dilimasaysay nga kasakit mangin yara sa Iya; way sapayan, tungod sang kalipay nga ginhamtang sa Iya atubangan, ginpili Niya nga antuson ang krus, kag tamayon ang kahuloy-an.

Gikan sa pinili nga kaupdanan sang Iya pagpangalagad, ang mga talan-awon nga nahamtang sa Iya atubangan mga tinago pa sila; apang malapit na ang tion nga dapat sila magtan-aw sang Iya pagpakasakit. Dapat nga makita nila Sia nga ila ginhigugma kag ginsaligan, nga gintugyan sa kamut sang Iya kaaway, kag ipakabit sa krus sang Kalbaryo. Sa indi madugay dapat Sia nga magbiya sa ila sa pag-atubang sa kalibutan nga wala sang pagpahalipay sang Iya makita nga pagtambong. Nahibaloan Niya kon daw ano ka pait ang dumot kag ang pagkadilimatinuohon nga maghingabut sa ila, kag ginhandom Niya ang pag-atiman sa ila tuhoy sa ila mga pagtilaw.

Nakaabut na si Jesus kag ang Iya mga gintoton-an sa isa sang mga kabanwahanan nga nagalibot sa Cesaria Pilipos. Malayo na sila sa dolunan sang Galilea, ang duog nga sa diin ang pagkadiwatahan amo ang nagaluntad. Diri sini nga ang mga gintoton-an ginpapalayo gikan sa gamhanan nga pagpabuyok sang pagkahudiyo, kag gindala sa malapit nga pagpakig-angot sa diwatahan nga panimbahon. Palibot nila amo ang mga gintiglawasan nga mga dagway sang pagkadesparatis nga nagaluntad sa tanan nga bahin sang kalibu-
[573] tan. Ginhandom ni Jesus nga ang pagtan-aw sini nga mga butang magatuytoy sa ila sa pagbatyag sang ila salabton sa mga diwatahan. Sa panahon sang Iya pagpabilin sa sini nga duog, nagtinguha Sia sa paglikaw sa pagpanudlo sa mga katawohan, kag gamiton ang labi sang Iya mga tinion upod sang Iya mga gintoton-an.

Iya na unta sugiran sila sang pag-antus nga nagahulat sa Iya. Apang sing una, nagpalayo Sia nga isahanon, kag nangamuyo nga ang ila mga tagipusoon mahanda unta sa pagbaton sang Iya mga pulong. Pagbuylog Niya sa ila, wala Niya gilayon ginpabutyag ang buot Niya nga isugid sa ila. Sa wala pa Niya mahimo ini, ginhatagan Niya sila sang kahigayunan sa pagtuad sang ila pagtuo sa Iya agod nga mapalig-on sila sa palaabuton nga pagtilaw. Nagpakiana Sia, "Sin-o bala siling sang mga tawo nga Anak sang tawo Ako?"

Sing masinulob-on ang mga gintoton-an napilitan sa pagpamatuod nga napas-awan ang Israel sa pagkilala sang ila Mesias. May iban matuod nga sang nakita nila ang Iya mga katingalahan nagpahayag nga Sia amo ang Anak ni David. Ang kadam-an nga ginpakaon sa Betsaida paghandom sa pagtib-ong sa Iya bilang Hari sang Israel. Madamo ang handa magbaton sa Iya subong nga manalagna; apang wala sila magtuo nga Sia amo ang Mesias.

Nian namangkot si Jesus sa ikaduha, nga may kaangtanan mismo sa mga gintoton-an: "Apang sin-o siling ninyo Ako?" si Pedro nagsabat, "Ikaw ang Kristo, ang Anak sang Dios nga buhi."

Gikan sa ginsugoran, nagtuo si Pedro nga si Jesus amo ang Mesias. Madamo pa sang iban nga ginpabatyag sang mga pangwali ni Juan nga manugtugmaw, kag nagbaton sa kay Kristo, nga nagduhadoha sang bulohaton ni Juan sang ginbilanggo sia kag ginpatay; kag nagduhadoha man sila karon kon bala si Jesus amo ang Mesias nga madugay na nila nga ginpaabut. Madamo sang mga gintoton-an nga may mainit nga paglaom nga si Jesus amo ang ma- [574] gatal-us sa trono ni David ang nagbiya sa Iya sang mapat-ud nila nga wala sa Iya ang amo nga katuyoan. Apang si Pedro kag ang iya mga kaupdanan wala gid magtalikod gikan sa ila pagkatampad. Ang maduhaduhaon nga dalanon sadtong nagdayaw sa Iya kahapon kag nagpakamalaut sa Iya karon wala nagalaglag sang pagtuo sang matuod nga sumolunod sang Manlulowas. Si Pedro nagpabutyag, "Ikaw amo ang Kristo, ang Anak sang Dios nga buhi." Wala sia maghulat sang harianon nga pagpasidungog nga magapurongpurong sang iya Ginuo, apang ginbaton niya Sia sa Iya kahuloy-an.

Ginpabutyag ni Pedro ang pagtuo sang napulogduha. Way sapayan ang mga gintoton-an malayo pa sa paghangop sang bulohaton ni Kristo. Ang panumpong kag sayop nga pagpakilala sang mga pari kag gumalahom, samtang indi ini makapapalayo sa ila kay Kristo, naghatag sa ila gihapon sang pagkalibog. Wala pa nila makita sing maathag ang ila dalanon. Ang pagbuyok sang ila maaga nga paghanas, ang pagtudlo sang mga rabbi, ang gahom sang pinalaton-laton nga sugid, nagpatunga gihapon sa ila pagtan-aw sang kamatuoran. Sa tion kag tion hamili nga mga silak sang kapawa gikan kay Jesus ang nag-iwag sa ila, apang sing masunson katulad sila sang mga tawo nga nagapangapkap sa tunga sang kadulom. Apang sa sini nga adlaw, sa wala pa sila madala sa pagpakig-atubang sa dalagko nga pagtilaw sang ila pagtuo, ang Balaan nga Espiritu nagtugdon sa ila nga may gahom. Sa makadali napaliso ang ila mga mata gikan sa "mga butang nga makita," sa pagtan-aw, "sa mga butang nga indi makita." 2 Cor. 4:18. Sa idalum sinang pagpakunokuno sa tawhanon nakita nila ang himaya sang Anak sang Dios.

Ginsabat ni Jesus si Pedro nga nagasiling, "Bulahan ikaw, Simon-Barjonas! Kay wala pag-ipahayag ini sa imo sang unod kag dugo kundi sang Akon Amay nga yara sa langit."

[575] Ang kamatuoran nga gintu-ad ni Pedro amo ang sadsaran sang paglaom sang tumoluo. Amo sia ang ginpahayag ni Kristo nga kabuhi nga walay katapusan. Apang ang pag-angkon sini nga kaalam indi mahimo nga palahinandigan sang paghimaya sa kaugalingon. Indi tungod sang iya kaugalingon nga kaalam kon kaayo nga ginpahayag ini sa kay Pedro. Indi gid ang tawhanon sa iya kaugalingon makatupong sa ihibalo sang diosnon. "Mataas sia katulad sang langit; ano ang mahimo nimo? madalum pa sang sa Sheol,—ano ang mahibaloan mo?" Job 11:18. Ang espiritu lamang sang pagkainangkon amo ang makapahayag sa aton sang madalum nga mga butang sang Dios, "wala makita sang mata, ni nabatian sang dulunggan, bisan naglambut sa kaisipan sang tawo." "Ginpahayag ini sa aton sang Dios pinaagi sang Iya Espiritu; kay ang Espiritu nagausisa sang tanan nga mga butang, huo, ang madalum nga mga butang sang Dios." 1 Cor. 2:9, 10. "Ang likum sang Ginuo yara sa ila nga nagakahadlok sa Iya;" kag ang kamatuoran nga nahangpan ni Pedro ang himaya ni Kristo amo ang isa ka kapahayagan nga "gintudloan sia sang Dios." Sal. 25:14; Juan 6:45. Ah, sa pagkamatuod gid, "Bulahan ikaw, Simon-Barjonas! Kay wala pag-ipahayag ini sa imo sang unod kag dugo."

Nagpadayon si Jesus, "Nagasiling man Ako sa imo, nga Ikaw si Pedro, kag sa ibabaw sini nga igang patindugon Ko ang Akon iglesia; kag ang mga gahom sang kamatayon indi makalandas sa iya." Ang pulong Pedro, nagakahulogan nga bato,—nagaligid nga bato. Si Pedro indi amo ang Igang nga sa diin ang iglesia natukod. Ang mga gahom sang kamatayon naglandas sa iya sang ginpanghiwala niya ang iya Ginuo upod sang pamuyayaw kag panumpa. Ang iglesia gintukod sa Isa nga sa diin ang gawang sang kamatayon indi gid makalandas.

Pila ka siglo sa wala pa mag-abut ang Manlulowas gintudlo ni [576] Moises ang Igang nga kaluwasan sang Israel. Ang manugsalmo nag-amba sang "ang Igang sang akon kusog." Si Isaias nagsulat, "Busa amo ini ang ginasiling sang Ginuong Dios, 'Yari karon maga butang ako sa Sion nga sa sadsaran sing bato, bato nga natilawan, bilidhon nga pamag-ang, nga sadsaran nga malig-on.' " Deut. 32:4;

Salmo 62:7; Isaias 28:16. Si Pedro mismo, nga nagsulat pinaagi sa pagbugna, nagdapat sini nga tagna sa kay Jesus. Nagsiling sia, "Kon natilawan ninyo nga ang Ginuo maayo: magpalapit kamo sa iya, sa sinang bato nga buhi, nga ginsikway sang mga tawo apang sa Dios pinili kag hamili; kag subong sang mga bato nga buhi matukod kamo inyo nga espirituhanon nga balay. ..." 1 Pedro 2:3-5.

"Kay walay sadsaran nga mabutang sang bisan sin-o nga liwan sang nabutang na, nga amo si Jesukristo." 1 Cor. 3:11. "Sa ibabaw sini nga igang," siling ni Jesus, "tukoron Ko ang Akon iglesia." Sa atubangan sang Dios kag sa Iya langitnon nga mga tinuga, sa atubangan sang dili makita nga mga hangaway sang hades, ginpasad ni Kristo ang Iya iglesia sa buhi nga Igang. Ina nga Igang amo ang Iya kaugalingon,—ang Iya kaugalingon nga lawas, nga tuhoy sa aton, ginbunal kag ginpilasan. Batok sa iglesia nga may amo nga sadsaran, ang gawang sang infierno indi gid makalandas.

Daw ano kaluya nakita ang iglesia sang paghambal ni Kristo sini nga mga pulong! May pila gid lang ka bilog nga tumoluo, nga batok sa iya ang tanan nga kagamhanan sang yawa kag sang malaut nga mga tawo pagaipatumod; apang ang mga sumolunod ni Kristo indi magkahadlok. Natukod sa Igang sang ila kusog, indi sila sarang malandas.

Sa sulod sang anum ka libo ka tuig, ang pagtuo natukod sa kay Kristo. Sa sulod sang anum kalibo ka tuig ang baha kag unos sang sinatanas nga kaalipungot nagsampi sa Bato sang aton kaluwasan; apang nagatindug ini nga indi mationg.

Ginpabutyag ni Pedro ang kamatuoran nga amo ang sadsaran [577] sang pagtuo sang iglesia, kag karon ginpasidunggan sia ni Jesus subong nga tiglawas sang bug-os nga kalawasan sang mga tumoluo. Nagsiling Sia, "Ihatag Ko sa imo ang mga yabi sang ginharian sang langit: kag ang bisan sin-o nga inyo gapuson sa duta, pagagapuson man sa langit: kag ang bisan ano nga inyo hubaran diri sa duta, pagahubaran man sa langit."

"Ang yabi sang ginharian sang langit" amo ang mga pulong ni Kristo. Ang tanan nga pulong sang Balaan nga Kasulatan Iya, kag nasakop diri. Ini nga mga pulong may gahom sa pagbukas kag sa pagtakup sang langit. Ginapahayag nila ang mga palahinandigan nga sa diin ang mga tawo ginabaton ukon ginasikway. Hanti ang bulohaton sadtong nagawali sang pulong sang Dios amo ang lalim

sa kabuhi pa kabuhi ukon sa kamatayon pa kamatayon. Ila amo ang bulohaton nga may kabug-at sa iya walay katubtoban nga patubas.

Ang Manlulowas wala magtugyan sang bulohaton sang maayong balita sa kay Pedro lamang nga isa. Sang ulihe, sa pagsulit sang mga pulong nga ginhambal sa kay Pedro, gindapat Niya ini tuhoy sa bug-os nga iglesia. Kag ang amo man sa kahulogan ginhambal sa mga napulogduha subong nga tiglawas sang kalawasan sang mga tumoluo. Kon si Jesus nagtugyan sang pinasahi nga kagamhanan sa isa sang Iya mga gintoton-an nga labaw sa iban, indi naton unta masapwan nga nagabaisay sila kon sin-o sa ila ang magalabing dako. Nagpasugot unta sila sa luyag sang ila Agalon, kag pasidunggan ang isa nga ginpili.

Sa baylo sang pagpili sa isa nga mangin ila pangulo, nagsiling si Kristo sa mga gintoton-an, "Indi kamo magpatawag nga Rabbi;" "bisan magpatawag kamo nga agalon; kay isa lamang ang inyo Agalon, nga amo si Kristo." Mat. 23:8, 10.

[578] "Ang pangulo sang tagsa ka tawo amo si Kristo." Ang Dios nga nagpahamtang sang tanan sa idalum sang tiilan sang Manlulowas, "naghatag sa Iya nga mangin pangulo sa ibabaw sang tanan nga mga butang sa iglesia, nga amo ang Iya lawas, ang kabug-osan Niya nga nagapuno sang tanan sa tanan." 1 Cor. 11:3; Efeso 1:22, 23. Ang iglesia gintukod sa ibabaw ni Kristo subong nga iya sadsaran; magatuman ini kay Kristo subong nga iya pangulo. Indi ini magsalig sa tawo, ni gahuman sang tawo. Madamo ang nagaangkon nga ang palangakoan sang pagsalig sa iglesia amo ang nagahatag sa ila sang kagamhanan sa pagmando kon ano ang tuohan sang iban nga tawo kag kon ano man ang ila himuon. Wala gid ini ginapasugti sang Dios. Nagpabutyag ang Manlulowas, "Tanan kamo mga mag-utod." Ang tanan napadayag sa pagsulay, kag mahimo nga magsayop. Indi kita makasalig sa pagtuytoy sang mamalatyon nga tawo. Ang Igang sang pagtuo amo ang buhi nga pagtambong ni Kristo sa iglesia. Sa ibabaw sini ang labing maluya sarang makasaiig, kag yadtong nagahunahona sang ila kaugalingon nga mga labing makusog, masapwan nga amo ang labing maluya, luwas lamang kon himuon nila si Kristo nga ila ikasarang. "Pinakamalaut ang tawo nga nagasalig sa tawo, kag nagahimo sang unod nga iya butkon." Ang Ginuo "amo ang Igang, ang Iya binuhatan himpit." "Bulahan ang tanan nga nagadangop sa Iya." Jer. 17:5; Deut. 32:4; Salmo 2:12.

Sa tapus sang panuaron ni Pedro, ginmandoan ni Jesus ang mga gintoton-an nga indi magsugid sa bisan kay sin-o nga tawo nga Sia amo ang Kristo. Ginhatag ini nga mando tungod sang mahigpit nga panumpong sang mga eskriba kag mga Fariseo. Labaw sini, ang mga tawo, bisan pa ang mga gintoton-an, may tama ka binutig nga pagkilala sa Mesias nga ang dayag nga pabutyag nahanungod sa Iya indi makahatag sa ila sang matuod nga panghunahona sang Iya kinaiya ukon sang Iya bulohaton. Apang sa adlaw kag adlaw gina-pakilala Niya ang Iya kaugalingon sa ila subong nga Manlulowas, [579] kag sa amo ginhandom Niya ang paghatag sa ila sang matuod nga pagkilala sa Iya subong nga Mesias.

Ang mga gintoton-an nagpaabut gihapon nga si Kristo maga-gahom subong umalagi nga prinsipe. Bisan pa nga sing madugay ginhinago Niya ang Iya katuyoan, magtuo sila nga indi Sia ma-gapabilin sa kaimolan kag pagtagotago; malapit na ang tion nga magapatindug Sia sang Iya ginharian. Nga ang pagdumot sang mga pari kag mga rabbi indi matapna, nga si Kristo pagasikwayon sang Iya kaugalingon nga pungsod, pamatbatan nga isa ka manugdaya, kag ilansang bilang isa ka malauton,—ang katulad nga panghuna-hona wala gid maglambut sa mga gintoton-an. Apang ang takna sang kagamhanan sang kadodulman nagahilapit sa atubangan nila. Nasub-an Sia sa nagapaabut Sia sang pagtilaw.

Tubtob nian naglikaw Sia sa pagpahibalo sa ila sang bisan ano nga butang nahanungod sa Iyang pag-antus kag kamatayon. Sa iya pagpakigsugilanon upod ni Nicodemo, nagsiling Sia, "Subong nga ginbayaw ni Moises ang man-ug sa kahanayakan, subong man sini dapat nga ang Anak sang tawo pagabanhawon: agod nga ang bisan sin-o nga magtuo sa Iya, indi mawala kundi may kabuhi nga walay katapusan." Juan 3:14, 15. Apang ang mga gintoton-an wala mak-abati sini, kag kon ila nabatian, indi man nila mahangpan. Apang karon nangin kaupod na nila si Jesus, nagapamati sang Iya mga pina-mulong, pagtan-aw sang Iya binuhatan, tubtob nga, way sapayan sang pagkakubos sang Iya palibot, kag sa panumpong sang mga pari kag sang katawohan, makabuylog sila sa pamatuod ni Pedro, "Ikaw amo ang Kristo, ang Anak sang Dios nga buhi." Nian nag-abut na nga ang kumbong nga nagalikum sang palaabuton dapat nga kuhaon. "Gikan sina nga tion, nagsugod si Jesus sa pagpasun-dayag sa Iya mga gintoton-an kon paano nga dapat Sia magkadto sa

[580] Jerusalem, kag mag-antus sang madamo nga mga bu- tang sa kamut sang mga tigulang, kag pangulo nga mga pari kag mga eskriba, kag pagapatyon, kag pagabanhawon liwan sa ikatlo ka adlaw."

Naurongan sa kalisud kag katingala, namati ang mga gintoton-an. Ginbaton ni Kristo ang pabutyag ni Pedro nga Sia amo ang Anak sang Dios; kag karon ang Iya mga pulong nga nagatudlo sa Iya pag-antus kag kamatayon daw indi mahangpan. Indi makahipus si Pedro. Nagkapyot sia sa Iya Agalon, nga daw sa butongon Sia gikan sa palaabuton nga kamatayon, nagtiyabaw, "Ipalayo ina sa Imo Ginuo; indi mahimo ini sa Imo."

Ginahigugma ni Pedro ang iya Ginuo; apang wala sia gin-pasidunggi tungod sa pagpahayag sang iya handom sa pag-apin sa Iya gikan sa pag-antus. Ang mga pulong ni Pedro indi amo ang makabulig sa pagpahalipay sa kay Jesus sa dako nga pagtilaw nga Iya ginaatubang. Indi ini nagakasinantu sa gintuyo sang Dios nga bugay sa nadula nga kalibutan, ni sa pagtolon-an sang pag-antus sa kaugalingon nga ginkarian ni Jesus kag itudlo sa kalalangan sang Iya huwaran. Wala maghandom si Pedro sa pagtan-aw sang krus sa bulo-haton ni Kristo. Ang pagpabatyag nga mahimo sang iya mga pulong sumpong sa ginhandom ni Kristo nga himuon sa panghunahona sang Iya mga sumolunod, kag ang Manlulowas napabatyag sa pagsambit sang isa sang mga matigdas nga pagsabdong nga nagkawas gikan sa Iya mga bibig: "Halin ka sa atubangan Ko, Satanas: Kasandaran ka sa Akon; kay wala ka nagapanghunahona sang mga butang nga iya sang Dios; kundi sa iya sang mga tawo."

Si Satanas nagtinguha sa pagpaluya sa kay Jesus, kag patalikdon Sia gikan sa Iya bulohaton; kag si Pedro, sa iya bulag nga gugma, naghatag sang tingog sang pagsulay. Ang prinsipe sang kalautan amo ang tagpatuga sang kaisipan. Ang iya pagtiklud amo ang sa likod sinang madalidali-on nga pakiluoy. Sa kahanayakan,gintan-
[581] yagan ni Satanas si Kristo sang kagamhanan sini nga kalibutan sa palahinandigan nga talikdan Niya ang dalanon sang pagpakahuya kag pag-antus. Nian ginpabutyag niya ang amo man nga pagsulay sa gintoton-an ni Kristo. Gintinguhaan Niya nga mapatuhoy ni Pedro ang iya panan-aw sa dutan-on nga kahimayaan, agod nga indi niya makita ang krus nga sa diin ginhandom ni Kristo nga matumod ang iya itolulok. Kag pinaagi sa kay Pedro, si Satanas sa liwan nagapamilit sang amo nga pagsulay sa kay Jesus. Apang

wala pagsahota ini sang Manlulowas; ang Iya hunahona natuhoy sa Iya gintoton-an. Nagpatunga si Satanas sa tunga ni Pedro kag sang iya Agalon, agod nga ang tagipusoon sang gintoton-an indi unta matandug sang talan-awon sang pagpakahuya ni Kristo tuhoy sa iya. Ang mga pulong ni Kristo ginmitlang, indi sa kay Pedro, kundi sadtong nagatinguha sa pagpinig sa iya gikan sa iya Manonubos. "Halin ka sa atubangan Ko, Satanas." Indi na magpatunga sa Akon kag sa Akon masinalaypon nga ulipon. Paatubanga Ako sa kay Pedro, agod mapahayag Ko sa iya ang tinago sang Akon gugma.

Nangin isa yadto ka mapait nga pagtolon-an sa kay Pedro, ang isa ka butang nga mahinay niya nga naton-an, nga ang dalanon ni Kristo sa duta nahamtang sa pagantus. Apang sa kasingkal sang kalayo sa dabok, matonan niya sini ang iya pagpakamaayo. Madugay sang ulihe, sang ang iya mapagsik nga dagway nagaduko upod sang lulan sang mga tinuig kag sang pagpangabudlay, nagsulat sia, "Mga hinigugma, indi kamo matingala nahanungod sang kalayuhon nga pagtilaw sa tunga ninyo nga nagaabut sa pagtilaw sa inyo, subong nga daw ang kalatingalahan nga butang nahanabo sa inyo; apang sa bagay nga mga umalambit kamo sang mga pag-antus ni Kristo magkalipay kamo, agod nga sa pagpahayag sang Iya himaya, magakalipay man kamo sing lakas gid." 1 Pedro 4:12, 13.

Nian ginpaathag ni Jesus sa Iya mga gintoton-an nga ang Iya kaugalingon nga kabuhi sang pagsikway sa kaugalingon amo ang isa [582] ka huwaran sang kon ano man ang mangin dapat sa ila. Pagtawag palibut Niya, upod sang mga gintoton-an, sang mga katawhan nga nagahulolat sa malapit, nagsiling Sia, "Kon sin-ong tawo nga buot magsunod sa Akon, magdumili sia sang iya kaugalingon, kag magpas-an sang iya krus, adlawadlaw kag magsunod sa Akon." Ang krus may kaangtanan sa gahom sang Roma. Nangin galamiton ini sang labing mapintas kag makaholuya nga sari sang kamatayon. Ang pinakamanubo nga mga kriminal ginkinahanglan sa pagpas-an sang krus pakadto sa duog sang sililutan; kag masunson nga sang handa na nga ibutang ini sa ila mga abaga, nagpamatok sila sing mabaskog gid, tubtob nga malandas sila, kag ang galamiton sa pagpaantus ginahigot sa ila. Apang ginsugo ni Jesus ang Iya mga sumolunod sa pagdala sang ila krus kag pas-anon ini sa pagsunod sa Iya. Tuhoy sa mga gintoton-an ang Iya mga pulong, bisan indi nila mahangpan sing maayo, nagatudlo ini sa ila sa pagpasakop sa

labing mapait nga pagpakahuya, ang pagpasakop bisan pa tubtob sa kamatayon tungod lamang sa kay Kristo. Wala na sing maglabi pa ka bug-os nga pagpanugyan sang sa ginlaragway sining mga pulong sang Manlulowas. Apang tanan ini Iya ginbaton tungod sa ila. Wala gin-isip ni Kristo nga paghandumon ang langit samtang nagakadula kita. Ginbayaan Niya ang langitnon nga hulokmanan tuhoy sa isa ka kabuhi sang kahuloy-an kag insulto, kag ang isa ka makaholuya nga kamatayon. Sia nga manggaranon sa indi mabilihan nga bahandi sang langit nagpakaimol agod nga tungod sang Iya kaimolan mahimo nga magmanggaranon kita. Dapat kita magsunod sa dalanon nga Iya gin-agihan.

Ang paghigugma sang mga kalag nga ginpanginmatyan ni Kristo nagakahulogan sang paglansang sang kaugalingon. Sia nga anak sang Dios kutob karon magtanaw sang iya kaugalingon subong nga anillo sa talikala nga gintunton sa pagluwas sa kalibutan, isa kaupod [583] ni Kristo sa Iya buko sang kaluoy, nga nagalakat kaupod Niya sa pagpangita kag sa pagluwas sang nadula. Ang kristohanon dapat nga magkilala sa gihapon nga gintugyan niya ang iya kaugalingon sa Dios, kag nga sa ugali, dapat niya nga ipahayag si Kristo sa kalibutan. Ang pagantus sa kaugalingon, ang kaawa, ang gugma, nga napahayag sa kabuhi ni Kristo dapat nga makita sa kabuhi sang manugpangabudlay sa Dios.

"Ang bisan sin-o nga magluwas sang iya kabuhi madula niya ini; apang ang bisan sin-o nga magdula sang iya kabuhi tungod sa Akon kag sa maayong balita, maluwas niya ini." Ang pagkadaluk amo ang kamatayon. Wala sing organo sang lawas nga magakabuhi kon latiran niya ang iya pagpangalagad nga tuhoy lamang sa iya kaugalingon. Ang tagipusoon, kon indi sia magdala sang iya nagahatagsang-kabuhi nga dugo pakadto sa kamut kag sa ulo, mawad-an sia sing gahom gilayon. Subong nga aton dugosang-kabuhi, amo man sini ang gugma ni Kristo nga nagapanalaytay sa tagsa ka bahin sang Iya mistico nga lawas. Mga katapo kita ang isa kag isa, kag ang kalag nga nagadumili sa paghatag madula. Kag "ano ang mapulos sang isa ka tawo," siling ni Jesus, "kon maangkon niya ang bug-os nga kalibutan kag mawala niya ang iya kaugalingon nga kalag? ukon ano ang ihatag sang tawo nga tigaylo sang iya kalag?"

Sa likod sang karon nga kaimolan kag kaholuy-an, gintudlo niya ang Iya mga gintoton-an sa Iyang pagkari sa himaya, indi sa pagka-

halangdon sang dutan-on nga trono, kundi upod sang himaya sang Dios kag sang pinanong sang mga manogtunda. Kag nian, nagsiling Sia, "Padyaan Niya ang tagsa ka tawo suno sa iya binuhatan." Nian tuhoy sa ila kabaskug, naghatag Sia sini nga saad, "Sa pagkamatuod gid nagasiling Ako sa inyo, may pila sang nagatindug diri nga indi makatam-id sang kamatayon tubtob nga makita nila ang Anak sang tawo nga nagakari sa Iya ginharian." Apang ang mga gintoton-an wala ma- kahangop sang Iya mga pulong. Ang himaya daw sa [584] malayo. Ang ila panan-aw natumod sa malapit nga talanawon, ang dutan-on nga kabuhi sang kaimolan, pagpakahuya kag pag-antus. Talikdan bala nila ang ila masidlakon nga pagpaabut sa ginharian sang Mesias? Indi bala nila makita ang ila Ginuo nga natib-ong sa trono ni David? Mahimo bala nga si Kristo magkabuhi nga isa ka kubos, walay puloy-an kag nagadalangdalang, pagatamayon, sikwayon, kag patyon? Ang kasubo nagpigos sang ila tagipusoon, kag ginhigugma nila ang ila Agalon. Ang ila panghunahona gingamo man sang pagpangduhadoha, kag daw indi mapatihan nga ang Anak sang Dios paagihon sa mapintas nga pagpakahuya. Namangkut sila kon ngaa nga dapat gid Sia magkadto sing kinaugalingon sa Jerusalem agod magsugata sang katulad nga pagkabig nga Iya ginsugid nga agumon Niya didto. Paano Sia makapasugot sa Iya kaugalingon sa kaangay nga kapalaran, kag bayaan sila sa labi pa nga kadodulman sang sa ila ginkapkap sa wala pa Niya mapahayag ang Iya kaugalingon sa ila?

Sa duog sang Cesaria Pilipos, si Kristo malayo nga malambut ni Herodes kag ni Caipas, ang pangatarungan sang mga gintoton-an. Wala Sia sing dapat kahadlukan gikan sa pagdumot sang mga Judio ukon sa gahom sang mga Romanhon. Ngaa nga indi magpangabudlay didto, nga malayo sa mga Fariseo? Ngaa nga kinahanglan pa gid Sia magtugyan sa kamatayon? Kon mamatay gid man Sia, paano nga ang Iya ginharian mapasad sing labi ka lig-on nga wala sang gawang sang kamatayon nga makalandas sini? Sa mga gintoton-an sa pagkamatuod gid isa ini ka tanhaga.

Bisan pa karon nagapanlakatan sila sa baybayon sang Galilea pakadto sa dakbanwa nga sa diin ang tanan nila nga paglaom pagadugmukon. Indi sila mahimo nga magpamatok kay Kristo, apang nagsinugilanon sila sing tingob sa mahinay, masinolub-on nga mga tingog naha- nungod sang kon ano ang mangin palaabuton. Bisan [585]

pa sa tunga sang ila mga pakiana nagkapyot sila sa panghunahona nga basi kon may ara sang indi mapaktan nga mga hitabo nga magatabla sang malaut nga kapalaran nga daw nagahulat sa ila Ginuo. Sa amo nga bagay nagkasubo kag nagpangduhadoha sila, naglaom kag nagkahadlok, sa sulod sang anum ka malawig kag masinolubon nga mga adlaw.

Kapitulo 46—Nagbalhin ang Iya Dag way [586]

NAGHINAMPIT ang kasisidmon sang gintawag ni Jesus ang tatlo sang Iya mga gintoton-an, sanday Pedro, Santiago kag Juan, kag gintuytoyan sila patabok sa kaumahan, pataklad sa isa ka batohon nga banas, pakadto sa isa ka mamingaw nga bakilid. Ang adlaw gingamit sang Manlulowas kag sang mga gintoton-an sa pagpanlakatan kag sa pagpanudlo, kag ang pagtaklad sa banglid nagdugang sang ila kalapyo. Si Kristo nakabatak sang madamo nga lulan gikan sa kaisipan kag lawas sang madamo nga nag-alantus; nakahatag Sia sang kalipay sa kabuhi sa ila maniwang nga mga lawas; apang naawa man Sia sa tawhanon kag upod sang Iya mga gintotonan kinapoy man Sia sang pagtaklad.

Nagapabilin pa ang kapawa sang nagahinonud nga adlaw sa ibabaw sang kabukiran kag nag-iwag sang iya nagakadula nga himaya sa dalanon nga ila ginalaktan. Apang sa wala madugay ang kapawa napalong gikan sa kabungyoran subong man sa kapatagan, ang adlaw nadula sa likod sang nakatundan nga kasadpan, kag silahanon nga manugpanlakatan ginkunopan sang kadulom sang gab-i. Ang kadulom sang ila palibot daw nagkasinanto sa ila masinolubon nga kabuhi, nga ginalibutan sang nagatipon kag nagadamul nga gal-um.

Wala gid magpatuga ang mga gintoton-an sa pagpa- kiana sa kay [587] Jesus kon diin sia padulong ukon sa ano nga katuyoan. Masunson Sia nagagamit sang bug-os nga mga ginab-i sa kabukiran sa pagpangamuyo. Sia nga nagdihon sang kabukiran kag kapatagan yara malapit sa kinaugali, kag nagapangalipay sang iya kalinong. Ang mga gintoton-an nagasunod sa kon diin si Kristo nagauna sa dalan; apang nagkatingala sila kon ngaa ang ila Agalon nagatuytoy sa ila paibabaw sa makalalapyo nga pagtaklad nga ginakapoy na sila, kag nga bisan Sia kinahanglan na man sang pahuway.

Nian ginsingganan sila ni Jesus nga indi na sila dapat magpadayon pa. Nagsiling Sia sing diutay gikan sa ila, ang Anak sang Kasakit nag-ula sang Iya pangamuyo upod sang mabaskug nga

paghibi kag pagluha. Nagpangamuyo Sia tuhoy sa kusog agod mabatas Niya ang pasinawan sa bahin sang tawo. Dapat Sia nga mag-angkon sa Iya kaugalingon sang lab-as nga pagkapyot sa Walay Katubtoban, kay sa sini lamang nga makapamalandong Sia sang palaabuton. Kag gin-ula Niya ang Iya kahidlaw sa tagipusoon tuhoy sa Iya mga gintoton-an, nga sa takna sang paggahom sang kadudolman indi unta magluya ang ila pagtuo. Ang tun-og nagdamul sa Iya nagaduko nga dagway, apang wala Niya pagsapaka ini. Ang landong sang kagab-ihon naglibot sing madamol sa Iya apang wala Niya pagsahota ang ila kangitngit. Hanti ang mga tinakna mahinay nga nagligad. Sa pamuno nagbuylog ang pangamuyo sang mga gintoton-an kaupod sang Iya hanuot nga pag-ampo; apang sang ulihe linapyo sila, kag, bisan nga nagkabalaka sila sa talan-awon, natulogan gid sila. Ginsugiran sila ni Jesus sang Iya mga pag-antus; gindala Niya sila kaupod Niya agod makabuylog sa Iya sa pangamuyo, kay bisan karon nagapangamuyo Sia tuhoy sa ila. Nakita sang Ginuo ang kadulom sang mga gintoton-an, kag nagkalangkag Sia sa pagpamag-an sang ila kalisod pinaagi sa pasalig nga indi mangin walay pulos ang ila pagtuo. Indi ang tanan, bisan pa sa napulog-
[588] duha, nga makabaton sang pahayag nga buot Niya ihatag. Yadtong tatlo lamang nga makasaksi sang Iya kapaitan sa Getsemane amo ang ginpili nga mag-upod sa Iya sa bukid. Nian ang lulan sang Iya pangamuyo amo nga mahatagan unta sila sang kapahayagan sang himaya nga nangin-Iya kaupod sang Amay sang wala pa ang kali-butan, nga ang Iya ginharian mapahayag sa tawhanon nga mga itolulok, kag nga ang Iya mga gintoton-an mapalig-on sa pagtan-aw sini. Nagpakiluoy Sia nga makasaksi unta sila sang kapahayagan sang Iya pagkadiosnon nga amo ang magapahalipay sa ila sa tion sang Iya lakas nga kasakit upod sang ihibalo nga Sia sa pagkamatuod gid amo ang Anak sang Dios kag nga ang Iya makaholuya nga kamatayon isa ka bahin sang piano sang kaluwasan.

Nabatian ang Iya pangamuyo. Samtang nagaduko Sia sa pagpaubos sa batuhon nga duta, hinali lang ang kalangitan nagbukas, ang bulawanon nga gawang sang dakbanwa sang Dios ginbuksan sing masangkad, kag ang balaan nga kapawa nagkunsad sa bukid nga nagtabon sang dagway sang Manlulowas. Ang pagkadiosnon gikan sa sulod nag-igpat lapus sa tawhanon, kag nagsugata sang himaya nga gikan sa ibabaw. Nagbangon gikan sa Iya nagahapaon

nga kahimtangan, nagtindug si Kristo nga may Diosnon nga pagkahalangdon. Ang pag-ugayong sang kalag nadula. Ang Iya dagway nagsilak "tulad sang adlaw," kag ang Iya panapton "maputi katulad sang kapawa."

Nakabugtaw ang mga gintoton-an sa pagtan-aw sang baha sang himaya nga nag-iwag sang bukid. Sa kahadlok kag katingala, nagtulok sila sa nagabadlak nga dagway sang ila Agalon. Sang naanad sila sa pagbatas sang tanhaga nga kapawa, nakita nila nga wala nagaisahanon si Jesus. Sa Iya luyo ang duha ka langitnon nga dagway, nga nagapakigsugilanon sing hapiit sa Iya. Sila amo sanday Moises, nga sa bukid sang Sinai nagpakigsugilanon upod sa Dios; kag si Elias, nga ginhatagan sang mataas nga kahigayunan—nga ginhatag [589] sa isa pa gid lang sa mga anak ni Adan—nga wala gid mapaidalum sa gahom sang kamatayon.

Sa bukid sang Pisgah sang mga napulogduha ka siglo sang una, nagtindug si Moises nga nagatan-aw sa duta sang Saad. Apang tungod sang iya sala sa Meriba, wala sia gintugoti sa pagsulod didto. Wala gintuhoy sa iya ang pagpangalipay sa pagtuytoy sang pinanong sang Israel pakadto sa palanublion sang ila ginikanan. Ang iya matangison nga pakiluoy, "Ginaampo ko sa Imo, pakadtoa ako, sa pagtan-aw sang maayo nga duta sa unhan sang Jordan, inang maayo nga bukid, kag ang Libano" (Deut. 3:25) gindumilian. Ang paglaom nga sa sulod sang kap-atan ka tuig nag-iwag sang kadulom sang ila pagdalangdalang sa kahanayakan dapat nga sikwayon. Ang lolubngan sa kahanayakan amo ang lalambuton sadtong tinuig nga pagpangabudlay kag kabug-atan sa tagipusoon nga pag-antus. Apang Sia nga "makasarang sa paghimo sang lakas nga pagpabugana labaw sa tanan nga aton ginapangayo ukon ginahunahona" (Efeso 3:20), nagsabat sa sini nga pagtakus, sang pangamuyo sang Iya ulipon. Nag-agi si Moises sa idalum sang paggahom sang kamatayon, apang wala sia magpabilin sa lolubngan. Si Kristo mismo amo ang nagtawag sa iya pakadto sa kabuhi. Ang manonulay nga si Satanas nag-angkon sang lawas ni Moises tungod sang iya sala, apang ginkuha sia ni Kristo nga Manlulowas gikan sa lulobngan. Judas 9.

Sa bukid sang pagtigbaliw nangin saksi si Moises sang pagdaug ni Kristo batok sa sala kag kamatayon. Gintiglawasan niya yadtong magabangon gikan sa lolubngan sa pagkabanhaw sang mga

matarung. Si Elias nga ginpakayab sa langit nga wala makatilaw sang kamatayon, amo ang nagatiglawas sadtong magakabuhi sa duta sa tion sang ikaduha nga pagkari ni Kristo, nga paga"baylohan sa isa ka tion, sa isa ka pagpamisok sang mata, sa katapusan nga budyong;" [590] kon ining "madinolunton magsuklob sang pagkadilimadinolunton," kag "ining mamalatyon magsuklob sang pagkadilimamalatyon." 1 Cor. 15:51-53. Nasukloban si Jesus sang kapawa sang langit, subong sang Iya pagpahayag kon magkari na Sia "sa ikaduha nga wala sing sala nga sa kaluwasan." Kay magakari Sia "sa himaya sang Iya Amay kag sang balaan nga mga manogtunda." Heb. 9:28; Marcos 8:38. Natuman na ang saad sang Manlulowas sa mga gintoton-an. Sa bukid ang palaabuton nga ginharian sang himaya ginpakita sa iya diutay nga kaangid,—si Kristo nga Hari, si Moises nga nagtiglawas sang nabanhaw nga mga balaan, kag si Elias sang mga ginpakayab nga wala mamatay.

Wala pa gid mahangpi sang mga gintoton-an ang amo nga talanawon; apang nagkalipay sila nga ang mapailubon nga Manonudlo, ang Isa nga mahagop kag mapinaubuson, nga nagdalangdalang pakadtopakari nga daw wala sing naluoy nga dumoluong, ginpasidunggan sang mga pinasulabi sang langit. Nagtuo sila nga nagkari si Elias sa pagbantala sang paggahom sang Mesias, kag nga ang ginharian ni Kristo malapit na nga pagapatindugon sa duta. Ang handumanan sang ila kahadlok kag kapas-awan madula na sing dayon. Diri, nga sa diin ang himaya sang Dios ginpahayag, naghandom sila nga magpabilin. Nagsinggit si Pedro, "Agalon, maayo sa aton nga mangin diri lang kita: kag maghimo kita sang tatlo ka simbahan; isa sa imo, isa sa kay Moises, kag isa sa kay Elias." Nagsalig ang mga gintoton-an nga si Moises kag si Elias ginpadala sa pag-apin sa ila Agalon, kag sa pagpasad sang Iya kagamhanan subong nga Hari.

Apang sa wala pa ang purongpurong dapat anay nga magauna ang krus. Indi kay ang inaugorasyon ni Kristo bilang Hari, kundi ang kamatayon nga pagahimuon sa Jerusalem, amo ang halambalanon sang ila pagsapul kay Jesus. Sa pagpas-an sang kaluyahon sang tawo, kag nabug-atan sang iya kasubo kag sala, naglakat si Jesus [591] nga naga-isahanon sa tunga sang mga tawo. Sang ang ka- dulom sang nagahinamput nga pagtilaw naga-ipit sa Iya, namingaw ang Iya espiritu, sa kalibutan nga wala makakilala sa Iya. Bisan pa ang

Iya hinigugma nga mga gintoton-an, nawili sa ila kaugalingon nga pangduhadoha kag kalisod, kag mahinandumon nga paglaom, wala makahangop sang likum sang Iya bulohaton. Nagpamulong Sia sa tunga sang gugma kag paghili-upod sang langit; apang sa kalibutan nga Iya gintuga, ginamingaw Sia. Nian ang langit nagpadala sang iya soluguon sa kay Jesus; indi manogtunda, kundi mga tawo nga nagbatas sang pag-antus kag kasubo, kag nga makahikaluoy sa Manunubos sa pagtilaw sang Iya dutan-on nga kabuhi. Si Moises kag si Elias nangin masigkamanugpangabudlay kaupod ni Kristo. Nakapakig-ambit sila sang Iya mga kapung-aw tuhoy sa kaluwasan sang mga tawo. Si Moises nagpakiluoy tuhoy sa Israel: "Apang karon, kon patawaron Mo ang ila mga sala kag kon indi, panasa ako, ginaampo ko sa Imo, sa Imo tolon-an nga nasulat Mo." Ex. 32:32. Si Elias nakakilala sang kapung-aw sang espiritu, nga sa sulod sang tatlo ka tuig kag tunga nga gutom, ginpas-an niya ang lulan sang pagdumot kag kasulob-an sang pungsod. Nag-isahanon sia nga nagtindug tuhoy sa Dios sa bukid sang Carmel. Nag-isahanon nga nagpalagyo nga nagkasakit kag may kaluya, sa kahanayakan. Ining mga tawo, ginpili ibabaw sang tagsa ka manogtunda sa palibot sang trono, nagkari sa pagpakighinun-anon kay Jesus nahanungod sang talan-awon sang Iya pag-antus, kag ang pagpahalipay sa Iya upod sang pasalig sang pagkaawa sang langit. Ang paglaom sang kalibutan, ang kaluwasan sang tagsa ka tawo, amo ang lulan sang ila pagsinapul.

Dinaug sang katolugon, diutay gid lang ang nabatian sang mga gintoton-an sang kon ano ang nahanabo sa tunga ni Kristo kag sang langitnon nga mga soluguon. Napas-awan sa pagbantay kag pag-pangamuyo, wala nila mabaton ang ginhandom sang Dios nga ihatag sa ila,—ang ihibalo nahanungod sang pag-antus ni Kristo, kag ang [592] himaya nga magasunod. Nadula nila ang pagpakamaayo nga unta nangin ila pinaagi sa pag-ambit sang Iya pagantus sa kaugalingon. Bundol ang tagipusoon sa pagtuo sining mga gintoton-an, nga may diutay gid lang mga pag-apresyar sang bahandi nga gintinguhaan sang la-ngit sa pagpabugana sa ila.

Apang nakabaton sila sang dako nga kapawa. Ginpasalig sila nga ang bug-os nga langit nakahibalo sang sala sang pungsod Judio sa pagsikway sa kay Kristo. Ginhatagan sila sang maulo-athag nga paghangop sang bulohaton sang Manonubos. Nakita nila sang

ila kaugalingon nga mata kag nabatian sang ila kaugalingon nga dulonggan ang mga butang nga indi masarangan sang tawo ang paghangop. Mga "saksi sila sang Iya pagkahalangdon" (2 Pedro 1:16), kag ginkilala nila nga si Jesus amo ang matuod gid nga Mesias, nga sa diin ang mga katigulangan kag mga manalagna nagpanaksi, kag nga ginkilala Sia subong nga amo sang langitnon nga uniberso.

Samtang nagatulok sila nga naurongan sang talanawon sa bukid, "ang isa ka nagabanaag nga panganod naglikop sa ita, kag yari karon ang tingog gikan sa panganod, nga nagsiling, Ini amo ang Akon Anak nga hinigugma, nga Akon ginakahamut-an; pamati kamo sa Iya." Sa ginatan-aw nila ang panganod sang himaya, labi pa ka siga sang sa panganod nga nag-una sa Israel sa kahanayakan; sang nabatian nila ang tingog sang Dios nga naghambal sa makahaladlok nga pagkahalangdon nga nagpakurog sa bukid, nagka;apukan nga lipong ang mga gintoton-an. Nagpabilin sila nga nagahamyang, natago ang ila guya, tubtob nga nagpalapit si Jesus, kag gintandog sila, kag gintabug ang ila kahadlok upod sang Iya nakilala-na-sing maayo nga tingog, "Bangon kag indi kamo magkahadlok." Nagpasimpalad sa pagbayaw sang ila itolulok, nakita nila nga ang langitnon nga himaya wala na, kag ang dagway nanday Moises kag Elias nadula. Didto sila sa bukid nga silahanon upod si Jesus.